UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Tertia pars est de [con]secratione, [que] q[ui]nq[ue] distinctio[n]es du[n]taxat co[m]plectit[ur].

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

¶ Tertia pars Decreti. ¶ De cōſecratione. Diſtinctio prima.

Conſecrationē[a] eccleſiarum ⁊ miſſarum celebrationē nō alibi q̄ȝ in ſacratis dño locis abſq̄ȝ magna neceſſitate fieri debere liquet omnibus quibus ſunt nota veteris et noui teſtamenti precepta.

Tabernaculū enī Moyſem (dño p̄cipiente) feciſſe, ⁊ ſacraſſe cū mēſa ⁊ altari eius ⁊ ereis vaſis ⁊ vtenſilibus ad diuinū cultum explendum legimus: ⁊ non ſolū diuinis p̄cibus ea ſacraſſe, ſed etiā ſancti olei vnctione (dño iubēte) perliniſſe nouimus. Qualiter autē hec facta ſunt, vt non alij ipſa ſacramenta q̄ȝ ipſi ſacerdotes ſacra vnctione delibuti[b], dñoq̄ȝ cū veſtibus ſcris ſacrati, et leuite[c] tractabāt ferebant, erigebant, et deponebāt: i ipſis inſtitutionib⁹ que (iubente dño) conſcripte ſunt per moyſem, in lege dñi reperitur[d]. Qualiter ergo Dauid regum pijſſimus amplificauerit[e] cultum dei, et templū domini edificare voluerit, ſed propter multum ſanguinē quem effuderat, p̄hibit⁹ eſt[f], et ipſe collegerat[g] expenſas. Salomon quoq̄ȝ filius eius qd̄ ipſe facere optauerat: iubēte ⁊ auxiliāte dño p̄fecit: ⁊ templum cū altari et reliqua ad diuinuȝ peragēdum cultū cōſecrauit: in lib. Regū legit̄. Fecit ergo Salomon in t̄pe illo feſtiuitatē celebrē, ⁊ oīs Iſrael cum eo multitudo magna ab ītroitu Emath vſq̄ȝ ad riuū Egypti corā dño deo nr̄o. vij. dieb⁹ et vij. dieb⁹. i. xiiij. dieb⁹: et in die viij.[h] dimiſit populos. Iudei ergo loca in quibus ſacrificabāt domino, diuinis habebāt ſupplicationibus conſecrata: nec in alijs q̄ȝ deo dedicatis locis munera deo offerebant. Si enim[i] iudei qui vmbre legis deſeruiebāt, hoc faciebāt: mlt̄o magis nos q̄b⁹ veritas[k] patefacta, et gr̄a[l] per Ieſum

---

a Conſecrationē eccleſiarum. ¶ Caſus. Explecto tractatu matrimonij, quod eſt commune omnium nationum: explicitis etiam varijs cauſarum conflictibus, agitur de ſacramentis que neceſſaria ſunt ad ſalutem ⁊ hoc ordie. Primo de eccleſiarum cōſecratione. Scdō de ſacramēto euchariſtie. tertio de ſolēnitatib⁹ feſtiuitatū. Quarto de ſacramento baptiſmi. Quinto de confirmatione, et diuinis officijs, et ieiunijs. Et in fine de ſpū ſancto. ⁊ ſic tractatus iſte in quinq̄ȝ diſtinctiōes diſtinct⁹. Et notandum q̄ cū in alijs tractatibus magiſter interſeruit ſuos §. et ſolutiōes: in hoc tractatu nō niſi duos ponit §. vnū in prima, aliū in quarta diſtinctione. hoc ideo: quia de ſacramētis ſobrie eſt loquendum: in quibus etiam vera loqui p̄iculoſum eſt. In hac ergo diſtinctione oſtēdit eccleſias eſſe conſecrandas: et a quo ⁊ q̄liter, ⁊ cuius authoritate: et q̄ non ſit iteranda conſecratio, niſi in caſu. et q̄ ordine miſſe ſūt celebrādē, et quot debeant celebrari in die: tamē dicitur a quibuſdam q̄ hoc verbum ſcilʒ de conſe. non in ſerie ſed in titulo originalis capituli reperitur, et incipit ca. de miſſarum ⁊c.

Tabernaculum. ¶ Caſus. In hoc. c. Felix oſtendit exemplo vete. teſta. eccleſias eſſe edificandas et conſecrandas a chriſtianis. nam Moyſes domino precipiente tabernaculum fecit et conſecrauit. Dauid autem cultum dei ampliauit, et templū deo facere voluit: quod quia p̄hibitus fuit perficere, Salomon eius filius perfecit. Si iudei hec faciebāt, multo fortius hec fieri debēt a chriſtianis, vt non celebretur in alijs locis q̄ȝ eccleſiaſticis, niſi in neceſſitate: nec celebrare debēt alie perſone q̄ȝ ab epiſcopis conſecrate. quod p̄batur authoritate Laodicen. concilij.

b ¶ Delibuti. i. deliniti.

c ¶ Et leuite. Non ſubdiaconi: quia non erat ſubdiaconatus ſacer ordo. hodie autem bene ferunt ſacra ſubdiaconi: q2 ſacer eſt hodie. ex̄ de eta. ⁊ quali. or. a multis.

d ¶ Reperitur. In Leuitici. ca. viij.

e ¶ Amplificauerit. inſtituendo ibi. xxiiij. ſacerdotes: vt quilibet vice ſua poneret incenſum domino.

f ¶ Prohibitus eſt. Sed mirum eſt quare hoc dictum eſt, cum quilibet homicida templum poſſit conſtruere, cum etiam Moyſes qui fuit homicida: vt. xxiij. queſt. iij. non in ferenda. conſecrauerit eccleſiam: vt hic dicitur in princi. huius ca. maxime cum olim fuit licitum ſacerdotibus interficere: vt. ij. queſtio. vij. §. item cum Balaam. Ad hoc dicas q̄ licet Dauid fuerit i vete. teſta. fuit tamē p̄figurator noui teſtamēti. xxxij. queſt. j. c. quod autem. ideo in figura iſtius temporis dictum eſt ei: Nō edificabis ⁊c. ⁊ eſt argu. a minori. ſi enī propter homicidiū repulſus fuit a cōſtructione: multo potius a miniſterio. j. q. vij. ſi quis omnem. Eſt ergo hic arg. q̄ cum homicida non poteſt diſpēſari. l. diſtinc. ſacerdotes. cuȝ ca. ſeq. et ca. miror. qd̄ non eſt verū: quia hic notorius erat. Item hoc mirū eſt quia cuȝ dominus ei dixerit, non edificabis ⁊c. nondum Dauid interfecerat? Reſpon. Omnia futura, ſūt deo preſentia. ij. q̄ſtione. j. deus omnipotēs. vnde cum iam eſſet homicida in conſpectu dei, non licuit ei q̄ edificaret. Uel dic q̄ dicitur effudiſſe: quia fuit occaſio effundendi. diſt. l. §. econtra. quia enim ex ſuperbia numerauit populum perierunt. xxiiij. milia hominum. j. queſtione. iiij. §. item peccato. verſi. item Dauid. vnde in recompenſationem inſtituit. xxiiij. ſacerdotes in tēplo. Uel dic q̄ re vera fuit homicida, iuxta illud Saul percuſſit mille, et Dauid decē milia ⁊c. ij. q. vij. §. item obijcitur.

g ¶ Collegerat. ad fabricandum templum.

h ¶ In die. viij. reſpectu ſecundi ſeptenarij, id eſt in quintodecimo.

i ¶ Si enim. ſi enim gentiles faciebant hoc, multo magis facere debemus nos. ⁊ ſic eſt arg. q̄ poſſumus argumentari ab exemplis infideliū. ꝭ. xj. q. iij. imperatores. ꝭ. xxiij. q. iiij. quando. ꝭ. xij. q. j. dilectiſſimis. ꝭ. diſtin. lxxxj. non oportet. ꝭ. xxxv. q. j. ca. j. ꝭ. xxxiij. q. v. cum caput. ꝭ. xij. q. ij. gloria. ꝟ. crates. ꝭ. diſ. xxj. ſubmittitur. lxxxvj. diſtin. non ſatis. x. q. j. hanc conſuetudinē. ⁊ diſtin. xxxv. ab exordio. Arg. cōtra. xij. q. ij. gloria. ꝟ. neq̄ȝ vero mihi. ſed illud loquitur quando imminebant captiui redimendi. C. de ſacroſan. eccle. ſancimus.

k ¶ Ueritas. i. promiſſorum adimpletio.

l ¶ Gratia. i. peccatorum remiſſio.

---

ea reliq̃ ſacramēta eccleſiaſtica conficiuntur miniſtrātur ⁊ celebrāt̄. Preparatoria ſūt que oīb⁹ ſacramentis p̄fatis celebrādis p̄parāt̄ et fiunt vt eccleſie altaria: eccleſiaſtica varia ornamenta: ⁊ generalit̄ oīa eccleſiaſtica vtenſilia et eorum cōſecratio ſm̄ Hug.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ A corepiſcopis.diſt.lxviij.corepiſcopi.
b ¶ Neceſſitate. Qđ hic dr de neceſſitate, nō refertur ad proximū dictū corepis: ſed ad precedens: ſcȝ ſacratis locis: ⁊ eſt illa neceſſitas cū aliq̄s non hȝ eccleſiā.j.e.conceduntur: vt in exercitu, cum tabula tamen conſecrata.
k ¶ Abſq; precepto.xij.q.ij.bone rei. contra.j.eo.nemo. Solu. hec quinq; ca.non tenēt hodie: vel fuerunt localia vel caſualia. Uel exaudi de eccleſia epali, lȝ cōtradicat finis illi⁹ ca.certū. Nā ſicut non pōt mutari de loco ad locum eps.vij.q.j.mutationes, ſimiliter nec fundari epiſcopalis eccl'ia: vt.xvj.q.j.felix.et capit.precipimus. Quid fieri debeat in hac parte, pape eſt eſtimare.

Alias miſſas celebrare nulla neceſſitate licet: ſed alia officia ibi fieri poſſunt: lȝ nō ſit locus ſacratus: nec altare viatitum ſit ibi cōſecratum. ſm h.

xp̄m data eſt: tēpla dn̄o edificare, et pro ut melius poſſumus ornare, eaq; diuinis p̄cibus ⁊ ſanctis vnctionibus ſuis cū altaribus ⁊ vaſis, veſtib⁹ quoq; ⁊ reliquis ad diuinū cultū explendū vtēſilib⁹ deuote ⁊ ſolēniter ſacrare, et non in alijs q̄ȝ in dn̄o ſacratis ab epis ⁊ nō a corepis[a] (q̄ ſepe p̄hibiti ſunt, niſi (vt p̄dictū eſt) ſumma exigente neceſſitate[b]) miſſas celebrare, nec ſacrificia dn̄o offerre debem⁹: ⁊ hec ſi ſumma neceſſitas agere cōpulerit, nō in domib⁹[c] offerri p̄hibita ſunt. Si aūt vt legit̄ i cōcilio[d] Laodiceñ.c.xxviij. hi q̄ non ab epiſcopis ordinati ſunt, tam in eccleſijs q̄ȝ in domib⁹ exorcizare nō poſſunt: multo magis maioris gradus miniſteria[e] niſi ab eis qui ad eos gradus ſunt ↄſecrati q̄b⁹ fungi debēt: officia[f] agi vl' ſacrificia offerri nō licet. Nā autem (vt paulo ſuperius prelibatum eſt) oblationes in domibus offerri nō debent, in eodē cōcilio.c.lix. prohibitū habet̄, ita: Nō oportet in domib⁹ oblationes celebrari ab epis vel preſbyteris.

Item Iginus papa.v.ca.

¶ Eccleſiarū ↄſecratio abſq; miſſa fieri non debet.

Omnes baſilice cum miſſa[g] debēt ſemp ↄſecrari et eccl'ie deſtructe. vbi aūt plures ſunt q̄ȝ neceſſe ſit, aut maioris magnitudis q̄ȝ vt ex rebus ad eas p̄tinētibus reſtaurari poſſint[h]: epiſcopi p̄uidentia modus inueniatur qualiter conſiſtere poſſint.

Itē Gelaſius papa.c.xxxiij.

¶ Abſq; p̄cepto ſedis ap̄lice noua nō dedicetur eccleſia.

De locoꝝ nō ↄſecratione[i] q̄uis ſuperius ſtrictim fuerit ↄp̄hēſum: mihi q̄ȝ patefactum eſt ꝙ abſq; precepto[k] ſedis ap̄lice nonnulli factas eccleſias vel oratoria ſacrare preſumant.

Idem.

¶ Sine auct̄e ſummi pontificis noua nō dedicet̄ eccleſia.

Precepta ſynodalia q̄ ante paucos mēſes de ſede nr̄a ad p̄uinciā ſunt directa: ⁊ antiquis canonib⁹ cōſentiūt, ⁊ ea ea q̄ min⁹ p̄bant̄ eſſe addidim⁹: ⁊ in vtraq;[l] p̄te cōſtat ſine ſūmi p̄ricipis auct̄e[m] eccleſiā nouiter cōditā nō poſſe dedicari, teq; ex hac baſilica q̄ taliter ad cultū fuerat p̄ceſſionis[n] adducta[o], ſuſpendiſſe miſſas p̄babiliter cōputamus: ſed q̄r deuotus[p] locus non dȝ a miniſterioꝝ gr̄a diuina vacuus p̄manere[q]: frater chariſſime eorū martyrū[r] nomine quos relatio[ſ] cōtinet authoritatis nr̄e, ſuſcepta ſerie cōſecrabis: vt pp̄loꝝ frequentatio quā illic auide cōuenire mandaſti, ſeruatis regulis eccleſiaſticis et canonibus integrum habeat firmata religione conuentum.

Idem.

c ¶ In domib⁹.j. eo. vniuſcuiuſq;.
d ¶ In cōcilio.ſ. diſ.lxix.non opȝ.
e ¶ Miniſteria. Id eſt officia.
f ¶ Officia.i.officiales perſone: ſicut clerici qui ſunt talis officij. ſ.diſt. lix.ſi officia.B.

Omnes baſilice. ¶ Hec eſt ſecūda pars diſti. in qua dr ꝙ cū miſſe celebratione debent eccl'ie dedicari. Jo.de fan.

¶ Caſus. Oēs eccleſie cum miſſarū celebratione ſūt cōſecrande: et de his que ſunt dirute vl' ſuperflue in numero vel quantitate, p̄uideat eps quomodo poſſint ſtare et reſtaurari.

g ¶ Cum miſſa. qualiter eccl'ie ſūt cōſecrande.ſ. cum miſſa, oſtendit: et dicunt quidam ꝙ miſſa eſt de ſubſtātia conſecrationis. h.cōtra. Itē dicit hu. ꝙ ſi eps conſecret, et pbr̄ cantet miſſam, cōſecrata erit eccl'ia. Alij cōtra. arg.xxiij. diſt. quorundam.

Miſſa an ſit d̄ cōſecrationis ſubſtātia.

h ¶ Poſſint. Supra. xvj.qō.vlti.ſi plures.⁊.q.j.et tēporis.ſ.xxj.q.ij.ſicut.et cap. precipimus.ſ.diſtinc.lxx. ſanctorum. et.ſ.x. q.iij.vnio.

ij.ps.

De locorum. ¶ Hec eſt.iij pars diſ.in qua p̄bat per.v.ca.ꝙ eccleſia ſine licentia pape cōſecrari non debet: quod hodie non tenet. Jo.de fan.

¶ Caſus. Reprehendunt̄ hic quidā qui eccleſias faciebāt ⁊ ↄſecrabāt ſine lnia ⁊ p̄cepto pape. Qđ dr in his.v. capi. intelligit̄ de epali eccleſia: vel olim obtinuit cū rare erāt eccl'ie, ⁊ papa bñ poterat ↄſuli: vel de ea intelligit̄ q̄ fit in ep̄atu alterius: vel cū pp̄l's ad fidem conuertitur.

i ¶ De locoꝝ vero cōſecratione. Cuius authoritate eccleſie ſunt conſecrande, oſtendit Gra.v.capitulis.

Precepta ⁊c. ¶ Caſus. Eccleſia quedam fuit edificata ⁊ cōſecrata ſine licentia pape et p̄cepto, ⁊ frequentia pp̄li erat ibi in miſſa. epo loci illius interdixit ibi officiū: ⁊ dū pape hoc ſcripſit, papa eū de hoc facto cōmēdat: qđ canonibus antiquis et nouis cōcordat, ſȝ ne locus ille iā deo deuotus diu p̄maneat ſine officio, p̄cepit ei vt eccleſia conſecretur: et ibi miſſe deſiderātū populo celebrentur.

iij.ps.

l ¶ Et in vtraq; parte. in canonib⁹ et preceptis ſynodalibus.
m ¶ Authoritate. Speciali vel generali.
n ¶ Proceſſiōis. Id eſt frequentationis.
o ¶ Adducta. nō dicit cōſecrata, nā in ſequenti verbo cōſecrabis, aduerſaretur: cum ſemel cōſecrata iterū cōſecrari non poſſit: niſi in caſibus notatis.j.ſup.c.eccleſie vel altaria.

Additio. Sub. qđ olim fieri non poterat ſine licentia pape.j.e. eccl'ia. ſicut nec hodie ſine licētia epiſcopi.j.e.nemo.xviij.q.ij.quidam. Archid.

o ¶ Adducta.i.deputata vt ibi fieret diuinū officium et populi frequentatio.
p ¶ Quia deuotus. Id eſt deo deputatus.
q ¶ Permanere. Niſi deſtruat̄.j.e.eccl'ie. extra de no. ope.nun.cum ex iniuncto.
r ¶ Martyrū. Arg. eccleſiā ante cōſecrationem locum deuotum appellari.
ſ ¶ Relatio. Id eſt ſcriptura nobis lata.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Baſilicas. ¶ Caſus. Nullus epiſcopus debet conſecrare eccleſiam ſine licentia pape, vel ſibi vindicare clericos alterius iuriſdictionis: ⁊ hoc continetur in canonibus. et ſi nos qui ſumus domini et conditores canonum volumus eos obſeruare: multo fortius ergo inferiores cõtra eos facere vel attentare non debent.

a ¶ Poteſtatis. ſ. diſti. lxxj. per totũ. ſ. ix. q. ij. per totũ. ſ. xxj. q. ij. c. j.

b ¶ Cũ em̃. ordo.

c ¶ Diſpẽdio. nota principis priuilegium nulli debere preiudicare: vt not. ix. qõe. iij. nunc vero.

d ¶ Utilitatis. q. ſi dicat, ita ſeruamus ea q nec alicuius vtilitate ea infirmamus, quia etiam ea que vtilitas ſuadet relaxari, non relaxamus in preiudicium canonum.

e ¶ Fortaſſe. fortaſſe ideo dicit: qr quãdoq; ꝑ vtilitate alicuius ſtatutũ infirmatur. lv. diſ. priſcis. l. diſt. vt cõſtitueretur.

f ¶ Et docere. Et hoc ideo additur, qr quedã ſequitur Romana eccleſia q non docet ſequenda, et ea ſequi non cogimur. ſ. diſtinc. xj. nolite. argu. pro ↄſuetudine Romana ſeruãda. inſtit. de ſat. tu. in fi.

Certum eſt. ¶ Caſ⁹. Megentia in quadam ſua poſſeſſione ſepeliuit corpora ſuorum: et edificauit ibi quoddam oratorium, ⁊ illud fecit conſecrari preter authoritatẽ dñi pape: ſed qr nobilis ⁊ potens erat illa domina: ideo ad petitionẽ eius intuitu pietatis ⁊ miſericordie papa diſpenſatiue concedit ei vt officia defunctoꝝ priuatim ibi celebrent, ſʒ non officia viuorum, qr ibi edificium erat conſecratum preter authoritatem dñi pape, ⁊ ideo de iure cõmuni debebat ibi officium interdici: quod in principio oſtendit, dicens edificatum, id eſt fabricatum.

g ¶ Proceſſionẽ. i. frequentationẽ populi. ſ. diſt. xxiiij. presbyteri. ſ. xvj. q. vij. frigentius.

h ¶ Corpuſcula. Ita eo ipſo fecit religioſum locum. ff. de relig. l. ij. nam vbicunq; ſepeliatur homo voluntate dñi, locus religioſus efficitur. ſecus ſi contra dñi volũtatem: vt ea. l. §. ſi vſuſfructus.

h ¶ Corpuſcula. Si locus ille non eſt conſecratus de conſenſu pape, quomodo vult papa vt in eo diuina celebrentur? ſi autem vt conſecretur, quomodo precipit vt ſolummodo nomine mortuorũ in eo celebret? niſi forte in penã conſtructionis facte abſq; licẽtia Romane ſedis. Uel non petijt vt pro viuis ibi diuina fierent: et ſic aliqua eccleſia eſt in qua non cantat niſi ꝑ mortuis. ſic extra de preben. ſignificatum.

i ¶ Nõ maculẽt. id eſt non preiudicẽt epiſcopo decreta que dicunt q eccleſia inuito epiſcopo non poteſt conſtrui vel conſecrari: ⁊ ſi contra factũ fuerit, nullum ſeruitium dei debeat celebrari. ſ. ca. precepta.

k ¶ Pro ſolennitate. quaſi pro magno beneficio reputet.

l ¶ Ut defunctorũ. Arg. q ſpeciales miſſe ꝑ defunctis fieri poſſunt. ſimil'r ergo dici poſſet ꝑ viuis: vt dicto ca. ſignificatũ.

Eccleſia. ¶ Caſus. Querebatur vtrum collegiũ preter authoritatem pape inſtitutum dicatur eccleſia catholica? et reſpondet q non, cum nec etiam ipſa baſilica debeat cõſtrui ſine licentia pape. iiij. ps

¶ Non dedicent baſilice que preter authoritatẽ apoſtolice ſedis fuerint edificate.

Baſilicas nouiter inſtitutas (non petitis ex more preceptionibus) dedicare nemo audeat, nec ambiãt ſibimet epiſcopi vẽdicare clericos aliene poteſtatis[a]. Cũ em̃[b] decreta venerabilium ſanctionũ nos q̊q; magnopere cuſtodire nitamur, ac ſine eorũ diſpendio[c] etiã illa que ꝑ alicuius vtilitatis[d] cõpendio fortaſſe[e] videantur laxãda credam⁹: cũq; nos contra ſalutariũ reuerentiam regulaꝝ cupiam⁹ temere nihil dicere, ⁊ cum ſedes apoſtolica ſuperior his omnib⁹ fauẽte domino que paternis canonibus ſunt prefixa, pio deuotoq; ſtudeat tenere ꝓpoſito: ſatis indignum eſt quẽq; põtificum vel ordinum ſubſequentium hanc obſeruantiam refutare, quam beati Petri ſedẽ ⁊ ſequi videat et docere[f]. Satiſq; conueniẽs ſit vt totum corpus eccleſie in hac ſibimet obſeruatione concordet, quã illic vigere ↄſpiciat vbi domin⁹ eccleſie totius poſuit principatum.

Idẽ Joãni epõ Sorano.

¶ Publice ꝓceſſiones nõ fiãt in oratorijs q̃ ꝑter authoritatẽ ſedis apoſtolice conſecrant.

Certũ eſt q̃dẽ ⁊ noſtris preceptionib⁹ cõſtitutũ ne quis in eccleſia aut in oratorio qđ ſedis noſtre non legitur permiſſione dedicatum, ꝓceſſionem[g] publicam putaret impendi, ne conditores furtiuis ſurreptionibus contra regularum ſtatuta proſilirent. Sʒ qr Megentia ſpectabilis femina petitoria nobis oblatione ſuggeſſit, in poſſeſſionibus ꝓprijs ſuoꝝ corpuſcula[h] cõdidiſſe: frater chariſſime humanitatis intuitu q priora ſtatuta non maculent[i], funerib⁹ ⁊ ſepulchris tantum incomprehenſis petitorio locis miniſteria noueris pro ſolennitate[k] preſtanda, vt defunctoꝝ[l] nomine ſolummodo diuina celebrentur officia, publica frequentatione ⁊ proceſſione ceſſante.

Item Nicolaus papa clero ⁊ plebi Viẽnenſis eccleſie.

¶ Sine nutu ſedis apoſtolice eccleſia nõ debet inſtitui.

Eccleſia[m], id eſt catholicoꝝ collectio, quomodo ſine ap̃lice ſedis inſtituet nutu qñ iuxta ſacra decreta nec ipſa dʒ abſq; preceptione pape baſilica nouiter ↄſtitui, q̃ ipſam catholicoꝝ intra ſemet amplecti cateruam dinoſcitur?

Itẽ ex cõcilio Aurelianẽſi.

¶ Sine deſignatione epĩ loci noua nõ dedicet eccleſia.

Nemo eccleſiaʒ edificet anteqũ epiſcop⁹ ciuitatꝪ

m ¶ Eccleſia. Caſus. Ex quo eccleſia non poteſt conſtrui ſine authoritate Romani pontificis, multo potius aliqua noua ſecta ſine eius authoritate non poteſt conſtitui.

Nemo. ¶ Hec eſt quarta pars diſt. in qua dicit ⁊ ꝓbat per duos canones q null⁹ debet eccleſias fundare ſine licentia epiſcopi. Joan. de fan.

¶ Caſus. Hactenus oſtendit cuius authoritate eccleſie ſunt conſecrande. Nunc vero oſtendit cuius authoritate ſunt edificande. Dicit ergo q qui eccleſiam vult conſtruere, coram epiſcopo ciuitatꝪ debet aſſignare que neceſſaria ſunt eccleſie: et tunc epiſcopus per ſe vel per interpoſitam perſonam ibi crucem figat, ⁊ atrium deſi-

gnet: vt ſic eccleſia cum fuerit conſtructa conſecretur, et poſtea atrium aqua benedicta aſpergatur.

¶ Nemo eccleſiam. Cuius authoritate eccleſie debeãt fundari ſiue conſecrari, oſtendit. j. q. ij. placuit.

a ¶ Veniat. Per ſe vel per alium. arg. j. e. null⁹ preſbyter in eccleſia. arg. xxx. diſt. ſi qs. et. j. e. ſi quis.

b ¶ Crucem. In aut. de mona. §. illud. col. j. et orationes epiſcop⁹ dicat in aut. de ec. tit. §. ſi qs autẽ voluerit. colla. ix.

c ¶ Ad luminaria. In aut. vt nullus faci. ora. do. §. j. colla. v.

d ¶ Cuſtodũ. i. ſacerdotum et hoſpitum. ex̃ de preben. de monach. ⁊ erũt ad minus duo clerici. ✝ extra de fil. preſby. ꝓpoſuit. et viij. q. j. illud.

Clerici duo ad min⁹ debẽt eſſe i eccl'ia.

✝ Dic. i. rector ⁊ miſter. ad hoc ex̃ de vi. ⁊ hone. cle. c. iiij. ſic etiã loqt̃ de. cre. h al lega. ꝓpoſuit. Eccl'ia ſine dote cõſecrata a q̃ dз dotari. v. ps.

e ¶ Domũ. Quã ꝯplere debet intra quinq̃ꝫ annos, ſi eſt oratoriũ: ſi eſt ptochotrophiũ vel xenodochium, intra annum. in autenti. de eccle. tit. §. ſi qs edificationem. colla. ix. Sed quid ſi epiſcop⁹ ꝯſecrat eccleſiam vel fundat nõ ei aſſignata dote? Dicit Barto. ꝙ epiſcop⁹ tenet̃ eam dotare. ex̃ de preben. c. epõs. Sed melius eſt ad hoc tantum fundatores teneri: vt. xvj. q. vij. pie mẽtis. ⁊ ca. ſi plures. arg. ff. de ritu nup. quilliberos. Et dicit lex ꝙ heres fundatoris tenetur. in autent. de eccle. tit. §. ſi autem. ⁊ §. ſi quis edificationem rerum. nam et ſucceſſor epiſcopi prouidebit clerico ordinato: vt extra de preben. cum ſecundum. Ubi tamen omnes deficerẽt, vel ſi non eſſent ſoluendo, tunc dicerem actionẽ dãdam in epiſcopũ. arg. ff. ſi men. fal. mo. di. l. iij. §. j. ff. de eo. per quem fac eſt. l. vlt. §. plane.

f ¶ Conſecrata. Id eſt fundata, vel aqua benedicta aſperſa.

Si quis baſilicam. ¶ Caſus. Quidam in poſſeſſione ſua baſilicã conſtruxit, ⁊ eam ſic ꝯſecrari volebat vt medietas oblationũ perueniret ad ipſum: dicit̃ ꝙ nullus epiſcop⁹ debet eã ꝯſecrare ſub hac ꝯditione.

g ¶ Diuidat. Argu. ꝙ patroni non debẽt accipere vel exigere xenia vel huiuſmodi ab eccl'ia. s̃. xviij. q. ij. eleutherius. cõtra. s̃. x. q. j. hãc cõſuetudinẽ. ⁊ ca. qr ſacerdotes. s̃. j. q. iiij. eccleſia que pactione.

Pronũ exigant xenia ab eccl'ia.

h ¶ Sub tributaria. arg. ꝙ non licet dare eccleſie conſtructe vel conſtruende eam poſſeſſionem vbi fundata eſt, interueniente pactione vt ius patronatus habeatur: quia ipſo iure ei debetur etſi non petat vel in pactum deducat: vt. xvj. q. vij. pie. ⁊ ca. decernimus. ⁊ cap. quicunq̃ꝫ. in predijs tamen collatis poteſt conditionem apponere vt authoritate epiſcopi tributum aliquod, vel cenſum aliquẽ debeat inde percipere. extra de iur. patro. preterea. ſꝫ in dote nõ vel in manſo: arg. x. queſtio. j. nouerit. ex̃ de cen. ſancitum. alias ſi appoſita eſt conditio: q̃d iuris ſit notatur. x. q̃. j. ca. ij. Joãnes.

veniat[a], ⁊ ibidẽ crucem [b] figat, publice atriũ deſignet: et ante prefiniat q̃ edificare vult, que ad luminaria [c] et ad cuſtodiã et ad ſtipendia cuſtodũ [d] ſufficiũt, ⁊ oſtẽſa donatione ſic domũ [e] edificet: ⁊ poſtq̃ꝫ cõſecrata [f] fuerit, atriũ eiuſdẽ eccleſie ſancta aqua conſpergat.

Item ex cõcilio Bracarẽſi.

¶ Non cõſecret̃ eccl'ia que ꝓ queſtu cupiditatꝭ edificat̃.

Si quis baſilicã non pro deuotione fidei, ſed pro queſtu cupiditatis edificet: vt quicquid de oblatione populi colligitur, medium cum clericꝭ diuidat[g], eo ꝙ baſilicam in terra ſua condidit: hoc decetero obſeruari dз, vt null⁹ epiſcoporũ tã abominabili voto cõſentiat: nec baſilicam que non pro ſanctorũ patrocinio, ſꝫ magis ſub tributaria [h] conditione eſt condita, audeat conſecrare.

Item Felix epiſcop⁹ omnib⁹ orthodoxis.

¶ Sacrificia nõ niſi ſup altare ⁊ locꝭ deo ꝯſecratꝭ offerant̃.

Sicut non alij[i] q̃ꝫ ſacrati deo ſacerdotes debent miſſas celebrare, nec ſacrificia ſuper altare offerre: ſic non in alijs q̃ꝫ in dño cõſecratis locꝭ. i. in tabernaculis diuinis precibus a põtificib⁹ delibutis [k] miſſas cantare, aut ſacrificia offerre licet, niſi ſumma coegerit neceſſitas [l]. Satius eſt ergo miſſam non cantare aut non audire, q̃ꝫ in his locis vbi fieri non oportet[m], niſi ꝓ ſumma neceſſitate ꝯtingat, quoniam neceſſitas[n] legem nõ habet. vnde ſcriptum eſt: Uide ne offeras holocauſta tua in omni loco quẽ videris: ſed in omni loco quem elegerit dñs de⁹ tu⁹. In domibus tamen ab epĩs ſiue preſbyteris oblationes[o] celebrari nullatenus licet[p].

Itẽ ex concilio Triburiẽſi.

¶ Non niſi in locis ſacris miſſarum ſolennia celebrentur.

Miſſarum ſolennia non vbiq̃ꝫ, ſꝫ in locis ab epiſcopo conſecratis, vel vbi ipſe permiſerit, celebranda eſſe cenſemus.

Item Clemens.

¶ Precibus diuinis conſecrẽtur eccleſie.

Sicut non. ¶ Hec eſt. v. pars diſt. in qua ꝓbat quod prius ꝓbauerat in parte prima, ſcꝫ ꝙ null⁹ debet celebrare niſi in ſacratis locis, niſi tempore neceſſitatis quo poteſt celebrari ſub aere vel tentorio: nõ autem in domo, ſm Jo. de fan.

¶ Caſus. In his quinq̃ꝫ cap. ſequẽtibus oſtẽditur ꝙ miſſa non eſt celebrãda niſi in locis ſacratꝭ. Probatur ergo hic authoritate veteris teſtamenti ꝙ miſſa celebrari non debet niſi in eccleſijs conſecratis ab epiſcopis, niſi cauſa neceſſitatis, ſicut nec alij q̃ꝫ p̃ſbyteri debẽt celebrare. Sequentia duo cap. patent. Permiſerit, puta in domo non conſecrata: in religioſa tamen et de licentia epiſcopi cum altari viatico.

i ¶ Sicut non alij. repetit quod in. j. ca. huius diſtin. dictum eſt in quinq̃ꝫ ca. ſeq. idem in autenti. de eccle. tit. §. ſi quis. col. ix.

k ¶ Delibutis. i. conſecratis.

l ¶ Neceſſitas. qr ſi neceſſitas vrgeat, ſub diuo ✝ aut ſub tentorijs licet. j. e. di. cõcedim⁹. niſi forte ſit oratorium in domo ſua: vt. j. e. diſt. c. vnicuiq̃ꝫ.

m ¶ Nõ opꝫ. C. de ſen. ⁊ inter. om. iud. cũ ſentẽtiã.

n ¶ Neceſſitas. i. non eſt ſubiecta humane conſtitutioni, immo excuſat qđ contra eam fit. j. di. iiij. ſanctũ. ex̃ de reg. iur. quod nõ eſt. ſed nulla neceſſitas excuſat in diuina conſtitutione ꝓhibitũ: vt. xxxij. q. v. ita ne. veri⁹ tamẽ videtur ꝙ ſi oratoriũ ſit in domo ſua, poſſit licite ibi miſſa celebrari vrgẽte neceſſitate. arg. s̃. ca. ſi qs etiã. vt. j. e. diſt. concedimus. ⁊ ca. vnicuiq̃ꝫ.

o ¶ Oblationes. ſcꝫ euchariſtie.

p ¶ Licet. niſi neceſſitas cogat.

a Eccleſias. Idem.xxj.q.vij.eccleſias.
b Loca.ff.de arbi.ſi cum dies.§.ſi arbiter.
Hic ergo. ¶Caſus. In hac vita eſt locus merendi ⁊ ſacrificandi: ſed miſſe non debēt celebrari niſi eps̄ conſenſerit, vel conſecrauerit eccleſiam.

ff.de aqua plu.arcen.in ſumma.§.idem labeo.
k Facit. ⁊ dicit eps̄. Si conſecrata es, non reconſecro ſed ſi non ⁊c.de bap.⁊ eius effec.ca.ij.
l Iteratum. Nota id quod non apparet, dicitur nō eſſe.ff.de contrahen.emptio.in lege.

c Ubi agēdi.§.xiij.q.ij.tempus.
d Juſſerit. Supra.xc.diſtin. nulla ratione.
e Regulariter. Hic colligit ꝙ que fiunt ab hereticis: intruſis, ⁊ irregulariter† ordinatis non habēt vigorē.xij.q.ij.alienationes.vij.q.j.factus §.xxv.q.j.omne qd̄.§.xxxij.q.v.preceptum.
f Tenente.vcȝ ciuitatē. quaſi non depoſito vel ſuſpē ſo, vel q̄ renūciauerit.extra de or.ab epi.qui re.epi.requiſiuit.
Solēnitates. Hec ē.vj.ps diſt.in qua probatur ꝙ ſi dubitatur vtrū eccleſia ſit cō ſecrata, poteſt conſecrari.et hoc probat per duo capit. Joan.de fan.
¶Caſus. Dicitur in hoc ca. ꝙ ſolēnitates dedicationū eccleſiarū ſingulis annis ſua die debent celebrari: et ſi de cōſecratione eccleſie dubitet, debet conſecrari: nec hoc habet ꝓ iteratione. Teſtib⁹ igitur vel ſcriptura probet eccleſia cōſecrata.
g Solēnitates. de anniuerſaria ſolennitate dedicationis eccleſiarum ⁊ epiſcoporum duobus ca.oſtendit, quod tamen dicitur de epis, non obſeruatur hodie niſi a papa.

Eccleſias[a] per congrua ⁊ vtilia facite loca[b] que diuinis precibus conſecrari oportet, et nō a quoq; grauari. Item.

¶ Sacrificare, miſſas celebrare non licet niſi in locis a deo ſacratis.

Hic ergo, id eſt in p̄ſenti vita poſitos, oportet nos agnoſcere volūtatem dei vbi agēdi[c] et ſacrificādi locus eſt: qm̄ in alijs locis ſacrificari, et miſſas celebrari nō licet, niſi in his quib⁹ eps̄ iuſſerit[d], aut ab epiſcopo regulariter[e] ordinato, tenēte[f] videlicet ciuitatem, cōſecrata fuerint. aliter enim non ſunt hec agenda nec rite celebranda.

Item Sylueſter papa.

¶ Abijciātur ſacerdotes qui in locis non ſacratis miſſas celebrare preſumunt.

Nullus p̄ſbyter miſſas celebrare preſumat niſi in conſecratis ab ep̄o locis, qui ſui particeps decetero voluerit eſſe ſacerdotij.

Item Felix papa omnib⁹ orthodoxis.

¶ Singulis annis dedicationum ſolēnitates celebrētur: ⁊ cōſecret etiā eccleſia de cuius cōſecratiōe dubitatur.

Solennitates[g] dedicationum eccleſiarū epiſcoporū ⁊ ſacerdotū ꝑ ſingulos annos ſunt celebrāde. ¶ De eccleſiarum cōſecrationibus quotiēs dubitat, vt nec certa ſcriptura[h] nec teſtes[i] exiſtāt a quib⁹ conſecratio ſciatur, abſq; vlla dubitatiōe ſcitote eas eſſe conſecrandas: nec talis trepidatio facit[k] iterationē quoniam nō monſtratur eſſe iteratum[l] quod neſcitur eſſe factum[m].

Itē Gregori⁹ papa de eodē.

¶ De eodē: ⁊ ꝙ octo dieb⁹ dedicationum ſolennitas eſt celebranda.

Solennitates eccleſiaꝝ dedicationū ⁊ ſacerdotū per ſingulos annos ſolēniter ſunt celebrāde: ipſo domino exemplū[n] dante, q̄ ad feſtū dedicationis tēpli, oībus ad faciēdi dās formā, cū reliq̄s populis eandē feſtiuitatem celebraturus venit: ſicut ſcriptum eſt: Facta[o] ſūt encenia[p] i hieroſolymis, ⁊ hyēs erat: ⁊ ambulabat Jeſus in tēplo in porticu Salomonis. Qd̄ aūt octo dieb⁹ encenia ſint celebranda in libro regū ꝑlecta dedicatione tēpli reperies. Itē ex concilio Melden̄.ca.viij.

¶ Cōſecrent eccl'ie de quarū cōſecratione dubitat.

Eccleſie vl' altaria[q] que

m Factū. Arg. contra clandeſtina coniugia.ſ.ꝙ taliter cōtrahētes poſſunt cū alijs cōtrahere, cū talia coniugia ſint incerta: vt xxx.q.v.§.his ita.⁊.lxviij.diſt.pbr̄i.
Olēnitates. ¶Caſus. Qȝ ſolennitates dedicationū eccleſiarū debeāt ſingl'is annis fieri, ꝓbat auctoritate dn̄i, qui hieroſolymis cum populis dedicationē tēpli celebrauit ⁊ ibi encenia id eſt feſtiuitates dedicationuȝ octo diebus celebrauit: ſicut legit in lib. Regum. Et not. ꝙ cū eccleſia primo dedicat: dȝ fieri celebratio octo dieb⁹: ſed non fit ꝓpter negligentiam clericoꝝ: ſicut Hug.dicit.
n Exemplum. nā ei⁹ operatio noſtra eſt lectio: vt.§.ij.q.j.deus. — Joan.x.e.
o Facta. ter fuit templū conſecratū. Primo in ſeptē bri: vt.§.e.c.j. Secūdo in martio ſub Dario: ar.j.q.j.ꝓpheta. Tertio ſub Juda Machabeo i Decēbri. Et ideo dic hyems erat. — Tēplū hieruſalē ter cōſecratū fuit. iij.reg.viij.§.
p Encenia.i.innouationes. nā enceniare eſt nouam rē in vſum ducere.⁊ eſt vulgare cāpanie vſq; Romam. — vij.ps

h Scriptura.ar.qd̄ teſtibus vel ſcriptura ꝓbari nō pōt, ꝓ infecto haberi debere.C.cōi diui.ſi maior.ↄtra.C.fami.hercis.nō ideo.§.C.de rei ven.indicia.‡ §.etiā ſi inueniantur in libris eccleſie, credēdum eſt, vel in lapide.argu.xxiiij.q.j.ſane.in prin. Dic ſcripturā in certis caſibus requirendā.ij.q.j.legum. vel appellatione ſcripture ⁊ teſtium omnes probationes intelliguntur.
i Nec teſtes. vel teſtis vnus, ſicut cōtingit in baptiſmo.§.di.iiij.paruulos. Sup hoc enim facto crederet vni teſti, niſi inde verteret contentio, ⁊ ſufficit ibi teſtimoniū de auditu.arg.xxij.q.v.hoc videt.ex̄ de teſti.cog.ꝑuenit.

Eccleſie. ¶ Hec eſt ſeptima pars in qua probat per vij.capi. ꝙ ſi eccleſia fuerit execrata, debet conſecrari. hodie tamen non conſecratur, ſed recōciliatur per epiſcopū cum aqua per illū benedicta: et non per alium: niſi caderet vel arderet. extra eo.tit.ca.j.ij.et.iij.et vlti.† Joan.de fan.
¶ Caſus. His ſeptē ca. oſtenditur quibus caſibus eccleſie debeant reconſecrari: vt patet hoc ca.
q Uel altaria. his.vij.ca. docet quibus caſibus eccleſie ſunt reconſecrāde. et aſſignāt quidā ſex caſus. Unus quādo dubitatur de cōſecratione: vt hic.c.j. Item quando motū eſt altare maius.† Item propter homicidium. Itē qn̄ eſt exuſta: ‡ aut ſi parietes de nouo ſunt fundit⁹.

† .i.e.ſ motū. ‡ .i.e.eccleſias. Eccl'ia i ſex caſib⁹ eſt recōſecrāda.

reparati. Item propter adulteriuꝫ: vt traditur.j.e.ca.ſi motum.⁊ ca.ſeq.⁊ cap.de fabrica. Alij dicunt ꝙ quãdiu maius altare eſt immotum, id eſt ꝙ nec tabula altaris vel moueatur vel enormiter frangatur: licet etiã parietes eccleſie funditus perirent, non tamen eccleſia ſit reconſecranda: vt.j. ea.de fabrica. Alij dicunt quibus concordat hu. ꝙ alia ſit ꝯſecratio eccl'ie, alia altaris.⁊ ſi altare, id eſt tabula ſuperior mouetur vel enormiter ledatur: ipm altare tantum cõſecretur, et nõ eccl'ia: vt extra de conſecra.eccle. vl' alta.ad hec. Similiter ſi eccl'ia deſtruitur et non altare: tunc eccl'ia reconſecretur et non altare. ſed propter adulteriũ vel homicidiũ nõ recõſecretur eccleſia: vt extra de ꝯſe.eccle. vel alter. ꝓpoſuiſti. extra de adult. ſignificaſti.

a ❡ Que ambigua. ſ. di.lxviij.§. qđ ergo.i.de quarum conſecratione ambigitur.

b ❡ Superflua. in quibus reliquie non ſunt.j.eo. placuit vt altaria.

❡ Caſus. Si maius altare motum fuerit, vel ecclesia polluta fuerit adulterio vel homicidio: debet iterum conſecrari. ſed ſi tantum parietes mutentur, debẽt iterum ſale exorcizari.

c ❡ Altare.i.menſa principalis altaris. nã tabula conſecrata de loco ad locum mouetur, nec tamen recõſecratur: vt.j.e.cõcedimus. qđ intelligo cum non eſt affixa tabula. Item hoc intellige de altari ad cuius honorem eccleſia eſt cõſecrata.⁊ ꝙ dicit ſi motũ, id eſt mutatum, ita ꝙ formã amiſit per diminutionem vel augmẽtum: cum forma rei ſit eſſe rei. argu.x.q.ij.hoc ius. Idem eſt ſi eſt enormiter fracta tabula, vltra ſcilꝫ medietatem. tunc recõſecrandũ eſt altare. extra de cõſecra.eccle.vel al.c.iij. cõſecratio autẽ ipſius altaris preſertim intelligiť eſſe in coniunctione menſe, ſcilꝫ lapidis ſuperioris: et ſtructure inferioris. ergo ſi menſa fuerit mota, vel aliquis de inferioribus lapidibus tangẽs ipſam: execrareť altare: et eſt reconſecrandũ. ſi autẽ ſit aliqđ aliud additamentum altario, nõ ob hoc execrať. ſꝫ ſacrũ trahit ad ſe nõ ſacrũ: arg.extra de ꝯſe.eccle.vel al.c.iij. dum tñ nõ immutetur multum coniunctio menſe ⁊ ſtructure inferioris.

d ❡ Eccleſia.i.altare ſm h.et ſic exponiť.j.q.iij.queſitam. non eñ vt đꝫ, ꝓpter altaris motionẽ recõſecranda eſſet eccl'ia: vt extra de ꝯſe.eccle.vl' alta.ad hec. Alia eñ eſt cõſecratio eccleſie, alia altaris: et hec ſine illa ſepe ſit. Alij intelligunt prout litera ſonat.

e ❡ Mutantur.⁊ non funditus ſm hu. B.autem dicit ꝙ etiam funditus altari amoto.

f ❡ Conſecreť.i.mundeť per aſperſionem: vt extra de cõſe.eccle.vel alta.ꝓpoſuiſti.⁊ de adulte.ſignificaſti.

Conſecratio eccl'ie ⁊ altaris eſt diuerſa.

ambigua[a] ſunt de cõſecratione, conſecrentur: ⁊ ſuperflua[b] altaria deſtruantur.

Item Iginus papa.

❡ Quãdo eccleſia eſt iterum conſecranda: et ſalibus tantũ exorcizanda.

Si motũ fuerit altare[c], denuo conſecreť eccleſia[d]: ſi parietes mutanť[e], ⁊ nõ altare, ſalibꝰ tñ exorcizetur. ſi homicidio vel adulterio eccleſia violata fuerit, diligentiſſime expurgetur, et denuo conſecretur[f].

Item ex Niceno concilio.

❡ Eccleſia ſemel deo cõſecrata, qñ eſt iterum cõſecranda.

Eccleſijs ſemel deo conſecratis nõ đꝫ iterũ cõſecratio adhiberi, niſi aut ab igne exuſte[g]: aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſqꝫ ſemine[h] pollute fuerint: qꝛ ſicut īfans a qualicunqꝫ ſacerdote in nomine pr̃is et filij et ſpiritusſancti baptizatus, nõ debet iterũ baptizari[i]: ita nec locꝰ deo dicatus, iterum conſecrandus eſt, niſi ꝓpter eas cauſas quas ſuperius nominauimus, ſi tñ fidem ſancte trinitatis tenuerint qui eum conſecrauerũt.

Item Ioannes papa.

❡ De eodem.

Eccleſias arrianorum[k] vbicũqꝫ inueneritis catholicas, eas diuinis precibꝰ et operibus[l] abſqꝫ vlla mora cõſecrate[m]: ſicut ⁊ nos fecimꝰ cũ ꝓ cauſa Theodorici regis cõſtantinopoli fuiſſemus.

Item in dialogo Gregorij.

❡ De eodem.

Arrianorũ[n] eccleſia in regione vrbis huius q̃ Subura diciť, cũ clauſa vſqꝫ ad biẽnium ꝑmãſiſſet: placuit vt in fide catholica (introductis illuc beati Sebaſtiani et ſancte Agathe ꝟginis ⁊ martyris reliqis) dedicari debuiſſet: quod et factum eſt.

Item Agapitus papa.

Agapitus papa vas catholicum, euãgelij tuba, preco iuſtitie[o], ſacra altaris ſediſqꝫ velamina ſacrile-

g ❡ Exuſte. pro maiori parte: alias ſecus. arg.ff.de cõtrahend.emp.domũ. cũ ſcꝫ ita comburiť ꝙ deſtruať, vel decruſtať interius et exteriꝰ: tũc execrať. cõſecratio eñ eccl'ie maxime cõſiſtit in vnctione exteriori, et coniunctione ⁊ diſpoſitione lapidum.

h ❡ Semine. per coitũ emiſſum per adulteriũ vl' ꝑ fornicationẽ. nã ſi per ſomniũ vel coitum cum vxore emittitur, non ideo reconſecrabitur eccleſia ſm hug.

i ❡ Baptizari. ſ.diſt.lxviij.ſicut. ſ.xxxij.q.vij.queadmodũ.j.diſt.v.dictũ eſt. ſ.j.q.j.hi q̃.⁊.j.di.iiij.hi q̃ apud. C.ne ſac.bap.l.j.ſi tñ in fide ſc̃tẽ trinitatis eccleſia ab eis cõſecrata ſit, recõſecrãda nõ eſt. Sed q̃ tenẽt ꝙ eccl'ia in forma eccl'ie cõſecrata ab hereticis, nõ ſit recõſecranda: ſic exponũt ꝙ ſi cõſecrauerũt in illa forma que pretẽdat fidẽ ſancte trinitatis. Sequẽtia vero ca. intelliguntur in eo caſu quãdo Arriani non cõſecrant eccleſias in forma eccleſie. nam quidã eorum faciebãt ſacra in forma eccleſie, et quidã non: quod habeť in illo.§.j.q.j.§.ſed notandum.⁊.c.ſi quis confugerit.⁊.c.Arrianos.

k ❡ Eccleſias arrianorꝫ. qꝛ nõ in forma eccl'ie cõſecrate erãt: vt.j.q.j.Arrianos. ⁊ ita intellige ca.ſeq.

l ❡ Precibꝰ et opibꝰ. tãgit cõſuetudinẽ oriẽtalis eccl'ie q̃ arrianos chriſmatꝭ vnctiõe ſuſcipit: vt.j.di.iiij.ab antiqua. ſecꝰ aũt occidẽtalis agere cõſueuit: vt in predi.ca.

m ❡ Cõſecrate. nõ erãt ꝯſecrate niſi eſſẽt ꝯſecrate i forma eccl'ie vl' qm̃ abſqꝫ reliqꝗs eccl'ias ꝯſecrabãt: ⁊ iõ eccl'ie cõſecrate nõ erãt, ſꝫ recõſecrabãť: vt.j.e.arrianorꝫ.

n Arrianorum.j.diſt.iiij.ab abtiqua.

o Agapitus. ❡ Preco iuſtitie. Preconis enim officium ſuſcipit quiſquis ad ſacerdotium accedit:

Iſtud et qđ.ſ. ꝓxi. ſequitur fuit ſententia h.q̃ et đt ꝙ ẽt ꝑticula tm̃ oẽs inferiores lapides pñt renouari ⁊ alij imitti, ⁊ nõ execrať altare dũ mõ mẽſa et lapides eã tãgẽtes remaneant immoti. Archi.

Conſecratio eccl'ie quomodo fiat.

vt.§.xliij.diſtin.ſit rector.
a ¶ Fabulis. Fabulis dicit, q̄r preter formā eccleſie.
b ¶ Deleuit.i.purgauit. Uel deleuit.i.abluit, et in forma eccleſie conſecrauit eccleſie.

l ¶ Totius.i.perinde eſt veneranda ac ſi tota cōſecrationis ſolennitas eſſet adhibita.
m ¶ Si vero.q.d.predicto caſu non debent reconſecrari: ſed in iſto ſic: ſcʒ cum mouetur altare.
n ¶ Ablata ſunt. Moto altari.

§.i na=ui.ff.q=b⁹ mo.vſuf.a=mit.

De fabrica.¶ Caſus. Due queſtiones ſiue conſultationes facte fuerunt Julio pape. Prima ē an eccleſia quondam conſecrata debeat denuo cōſecrari ſi eius fabrica diruta fuerit ⁊ reparata. Scda eſt, an eccleſia cōſecrata ſi de altari reliquie ablate ſūt, iterum debeat conſecrari. Prime queſtiōi reſpondet dicens ꝙ non debet eccleſia iterū ꝯſecrari: ſed cantari debet miſſa: et erit loco cōſecrationis. Secundo rñdet dicens ꝙ reliquie debent ibi reponi: et eccl'ia.i. altare vnde fuerīt ablata, denuo conſecrari. Ponit ergo in pricipio queſtiones: et poſtea ſubijcit ſolutiones et dicit Hug. in eo loco.i.altari.
c ¶ De fabrica. ſcʒ que ſitum eſt.
d ¶ Inſtaurāda. Id eſt recōſecranda. de reconſecranda eīn querebaṫ.
e ¶ Sanctuaria. id eſt reliquie ſanctoꝝ vel altaria.

gis Anthemij īfecta fabulis[a] ſuis catholicis p̄cib⁹ deleuit[b].

Item Julianus papa.

¶ De eodem.

De fabrica[c] vō cuiuſlibet eccl'ie ſi diruta fuerit, inſtaurāda[d]: et ſi in eo loco conſecrationis ſolennitas debeat iterari, in quo ſāctuaria[e] nō fuerit[f]: nihil iudicam⁹ officere[g] ſi per eam minime iacteṫ aqua exorcizata: q̄r in cōſecratione cuiuſlibet eccleſie in qua ſpūſſcti arra nō poniṫ celebritatē ſcimus[h] tm̄ eſſe miſſarū: et ideo[i] ſi qua ſanctorū baſilica a fundamentis fuerit innouata[k] ſine altaris motione, ſine aliqua dubitatione cū in ea fuerit miſſarū ſolennitas celebrata, totius[l] cōſecratio ſctificatiōis implebitur. Si vero[m] ſanctuaria q̄ habebat ablata ſunt[n]: rurſus eoꝝ depoſitione et miſſarū ſolēnitate reuerentiam ſctificationis[o] accipiet.

Item ex decretis Hormiſde pape.cap.x.

¶ Abſq; epī ꝑmiſſu in eccl'ia cōſecrata nō erigatur altare.

Nullus pbr̄[p] in eccl'ia cōſecrata aliud altare erigat, niſi qd ab epō[q] loci fuerit ſctificatū vel permiſſum: vt ſit diſcretio inter ſacrū et non ſacrum: nec dedicationē fingat[r] niſi ſit: qd ſi fecerit, degradeṫ[ſ] ſi clericus eſt. ſi vero laic⁹ anathematizetur.

Itē ex conci. aphricano.ca.j.

¶ Euertātur altaria que ſine ſanctoꝝ reliquijs eriguntur.

Placuit vt altaria q̄ paſſim[t] p agros ⁊ per villas tanq̄ memorie martyrum conſtituūtur, in quibus nullū corp⁹ aut reliquie[v] martyrum condite probātur: ab epīs qui eiſdē locis preſunt, ſi fieri pōt euertanṫ. ſi aūt hoc ꝓpter tumultus[x] populares non ſiniṫ, plebes admoneanṫ ne illa loca frequētent: vt qui recte ſapiūt, nulla ibi ſupſtitiōe deuincti teneātur: et ideo nulla memoria martyꝝ ꝓbabiliter[y] acciṗiaṫ, niſi aut vbi corp⁹ et reliquie certe ſunt: aut vbi origo alicui⁹ habitationis[z] vel poſſeſſiōis vel paſſionis fideliſſi-

o ¶ Sctificatiōis.i.aſperſiōis aquetm̄, ⁊ miſſe celebratione: cū altare nō fuerit motū: ſʒ reliquie ſunt ablate.

Nullus pbr̄. Hec ē.viij. pars di. in qua ponit q̄d iuris ſit de hymnis vel oratorijs quib⁹ mortui ſepeliebanṫ. ⁊ probat p.xj.ca. ꝙ nullus dʒ per ſe ponere altare, nec celebrare in oratorijs ſine licentia epiſcopi. Jo. de fan.

¶ Caſus. In eccleſia conſecrata non debet fieri altare, niſi qd epīs loci cōſecrauerit, vel conſecrari permiſerit: nec de eccleſia non cōſecrata debʒ qs dicere cōſecratam qd q̄ fecerit, ſi clericus eſt degradetur. ſi laicus, anathematizetur.

p ¶ Nullus pbr̄. Ubi altaria ſint erigenda: et qualia eſſe debeant: et q̄s eccleſias liceat conſecrare: ⁊ in quib⁹ liceat miſſas celebrare: q̄b⁹ ex cauſis loca ſanctorum liceat mutare.xj.ca.oſtendit.

f ¶ Nō fuerint dimiſſa. q̄r inde erāt ablate reliquie.
g ¶ Officere. Quia ex quo ſemel conſecrata fuit ſemper manſit.
h ¶ Scimus tantum eſſe.i.obtinere vicem cōſecrationis, id eſt reconciliationis.
i ¶ Et ideo ſi qua. Modo melius aperit q̄ōnes.
k ¶ Innouata. Hoc intelligit H. cum non ſimul, ſed ſucceſſiue parietes deſtructi ſunt, et ſucceſſiue reparati. tūc enim eccleſia intelligitur eadem. argu. ff. de leg. j. l. qd in rerum natura. ff. de iudi. ꝓponebaṫ. ſecus vero ſi ſimul parietes funditus corruant: q̄r tunc conſecranda eſt ſm eum: lʒ altare motum non ſit: q̄r alia eſt cōſecratio eccleſie, alia altaris. Hic ergo arguiṫ ꝙ eadē ſit eccleſia poſt reparationem, cum non reconſecretur. ſed cōtradicit lex ff. de verb. oblig. inter ſtipulantem.§. ſacrum. que diſtinguit inter domū ⁊ nauem: ⁊ videṫ velle ꝙ eadem ſit nauis poſt refectionem: ſed non eadē domus. ſed poteſt dici ꝙ aliud ſit in eccl'ia q̄ȝ in domo priuata, q̄r eccleſia naui cōparatur.xxiiij.q.j. nō turbaṫ.xl.diſti. ante oīa. ſʒ ſi ſubtiliter volum⁹ ꝓcedere, nō eſt eadē eccl'ia: ſʒ vtilitas exigit vt eadē cenſeatur: ne vcʒ ſacr̄m cōſecrationis iteretur. arg. ff. de ſer. vrb. pred. l. ſeruitutes.§. ſi ſublata.

q ¶ Ab epiſcopo.§. diſt. lxviij. q̄uis.
r ¶ Fingat. Ut dedicatū eſſe dicat quod nō eſt, vel reliquias dicat eſſe que non ſunt.
ſ ¶ Degradeṫ. Ar. eos eſſe deponēdos ab ordinib⁹ q̄ fingunt vel dicūt ſe hr̄e ordines cū non habēt. ex̄ de cle. non ordi. mi. ca. j.§. l. diſt. ex penitētibus.§. diſt. lij. ſollicitudo. ⁊ ſic punitur qui ſe gerit pro milite qui non eſt miles. ff. ad. l. cor. de fal. eos.§. qui ſe pro milite geſſit.

Gerēs ſe ꝑ milite qui non eſt puniṫ.

Placuit.¶ Caſ⁹. Quidā ꝓpter ſōnia ⁊ inanes cauſas conſtruebāt altaria in agris ⁊ in villis ſine reliquijs ſctōꝝ. q̄re precipiṫ hic vt ab epīs deſtruanṫ: vel ſi forte ꝓpter ſcandalum ppl'i ab epīs non poſſint deſtrui, populus admoneatur vt illa loca debeat euitare. Habitationis alicuius ſcʒ martyris.
t ¶ Paſſim. nō in eccleſijs, ſed paſſim per agros.
v ¶ Reliq̄e. ar. ſine reliquijs eccleſiā nō eſſe cōſecrādā. vt.§. ea. diſt. de fabrica. ⁊ tamen ſufficit corpus dn̄i.
x ¶ Tumult⁹. arg. aliq̄d eē poſtponēdū ꝓpṫ tumultū ⁊ ſcādalū: vt. l. di. vt ꝯſtitueręṫ. ⁊. c. de his vō. ſic. ff. de ſi. ca. l. pen̄.
y ¶ Probabiliter.i. ſolenniter.
z ¶ Habitationis. q̄r homo ſctificat locū. xl. di. multi.

ma origine[a] traditur. nã que per ſomnia et p inanes quaſi reuelatiões quorũlibet hominum vbicũqȝ cõſtituunt altaria, oino reprobant. Item ex concilio Aurelianenſi. ca. iij.

¶ Nõ eſt ↄſecrãda eccl'ia in q̃ paganus ſepultus inuenit.

Eccleſiã in qua pagan⁹ ſepult⁹ eſt, nõ liceat cõſecrare[b], neqȝ miſſas in ea celebrare[c], ſed iactare foras, et mundare oportet.

Item ex cõcil. Agrippinenſi.

¶ De eccl'ia in q̃ cadauera fideliũ vel infideliũ ſepeliunt.

Eccleſiã i qua[d] mortuorũ cadauera infideliuȝ ſepeliunt, ſanctificare[e] non licet. ſed ſi apta videtur ad conſecrandũ, inde euulſis[f] corporibus, et raſis[g] parietibus vel tignis eius loci reedificetur[h]. ſed ſi hec conſecrata ante fuerit, miſſas in ea celebrare licet tamen ſi fideles[i] fuerũt qui in ea ſepulti ſunt.

Item ex cõci. Martini pape.

¶ Super monumẽta in capo nõ diſtribuãt ſacra myſteria.

Non oportet clericos ignaros[k] et p̃ſumptuoſos ſuper monumenta in campũ miniſteria[l] vel altaria portare aut diſtribuere ſacramenta: ſed aut in eccl'ia aut in baſilica vbi martyrũ reliquie ſunt depoſite: vbi p defunctꝭ oblationes offerri ſolẽt. Nec liceat chriſtianis prandia ad defunctorum ſepulchra deferre ꝛ ſacrificare mortuis.

Item ex cõcilio Triburieñ.

¶ Quomodo in eccleſia combuſta miſſa poſſit celebrari.

Concedim⁹ etiã vt ſicubi (qꝺ petis nr̃is exigẽtibus per plurimũ factũ eſt) a Normãnis ꝛ Sclauis, ab Vngaris et malis xp̃ianis, ſeu aliquo qualicunqȝ modo eccleſie fuerint incenſe ꝛ combuſte, in capellis[m] cũ tabula cõſecrata miſſas interim celebrari[n] permittimus, donec eccl'ie ipſe reſtaurari queãt. in itinere vero poſitis ſi eccleſia defuerit, ſub diuo[o], ſeu in tentorijs, ſi tabula altaris conſecrata ceteraqȝ ſacra miniſteria ad id officiuȝ pertinentia ibi affuerint, miſſarum ſolennia celebrari concedimus. Item ex concilio Hypponenſi. ca. vj.

¶ Chriſmate nõ vngãtur altaria niſi fuerint lapidea.

Altaria[p] ſi nõ fuerit lapidea, chriſmatis vnctione non conſecrẽtur[q]. Ad celebrãda autẽ diuina officia ordinem quem metropolitani[r] tenent, cõprouinciales eorum obſeruare debebunt.

Item ex cõcilio Agathenſi.

---

a ¶ Origine. Arg. originẽ rei ꝛ principiũ ſpectãdum: vt. ſ. xvj. q. iij. ſi ſacerdotes. ſ. j. q. j. principatus.

b ¶ Eccleſiam in qua. ¶ Conſecrare. Ante electionẽ cadaueris ipſius pagani.

c ¶ Celebrare. Huius cõſtitutionis ratio eſt: quia infideles viui ab eccleſia repelluntur: vt xxj. diſtin. cleros. ꝛ diſ. xxv. perlectis. ergo mortui: quia quibus viuẽtibus eccleſia non cõmunicat, et mortuis cõmunicare nõ poteſt: vt. xxiij. qõ. ij. ca. j. Sed quid dices de muliere pregnante mortua? Quidã dicunt qꝫ ſepeliet in eccleſia q: fet⁹ eſt pars vẽtris. j. diſtinc. iiij. ſi quid. ff. de ven. inſpi. l. j. §. j. cõſueuit tamẽ aperiri, ꝛ fetus extrahi, et extra cemiterium ſepeliri ad hoc facit ca. extra de ſepul. ſacris.

Eccleſiã in q̃. ¶ Caſus. In eccleſia nõ ↄſecrata infidelium corpora erãt ſepulta. Dicit hic qꝫ nõ dꝫ ↄſecrari niſi prius extractis corporibus et raſis tignis et parietib⁹ fuerit reparata. vbi vero infideles non ſunt ſepulti: ſi eccl'a ↄſecrata eſt, ibi poterit miſſa celebrari.

d ¶ Eccleſiã in q̃. Non cõſecrata.

e ¶ Sãctificare. ante electionem.

f ¶ Euulſis. authoritate epiſcopi, vel principis tãtũ. ff. de reli. oſſa. et. j. eo. corpora.

g ¶ Et raſis. i. dealbatis. nã mutata forma interimitur ſubſtantia rei. ff. ad exhib. iulianus. §. ſed et ſi quis.

h ¶ Reedificetur. i. ipſa raſura debet dealbari.

i ¶ Si fideles. Vbi aũt diſcerni non poſſunt fideles ab infidelibus, neutri ſunt exhumãdi. ex̃ de ſepul. ſacris.

Non oportet. ¶ Caſus. Prohibetur hic ne miſſe ſuper monumenta mortuorum celebrentur: nec ibi apponantur Chriſti ſacramenta, ſcilicet corporis ꝛ ſanguinis ſui: nec liceat chriſtianis prandia ad defunctorum ſepulchra deferre: vel mortuis ſacrificare. Reprehendit prauam conſuetudinem clericorum et laicorum. ſolebãt em̃ ſingl'is annis certa die offerre eleemoſynas ſup tumulos ſuoꝝ mortuoꝝ, ꝛ clerici illuc eũtes ſecum portabant ſacramenta corporis et ſanguinis Chriſti: et ſuper tumulos eas diſtribuebant. Et hec conſuetudo facta fuit a gentibus, qui ſingulis annis menſe Februarij die certo epulas offerebant ſuper tumulos ſuorum mortuorum: quorum animas credebant circa tumulos conuerſari: et inde refici: ſꝫ demones eas de nocte conſumebant. ꝛ propter hanc conſuetudinem extirpandam eccleſia inſtituit vt eo die quo talia fiebant, celebretur feſtum dei in cathedratione Petri. hic eſt caſus Hug.

k ¶ Ignaros. id eſt imperitos.

l ¶ Miniſteria. id eſt miſſam celebrare ſuper ſepulchrum.

Concedim⁹. ¶ Ca⁹. Permittitur in concilio Triburienſi vt ſi eccleſie conſecrate fuerint combuſte, in capellis non conſecratis officia celebrent donec conſecrate eccleſie valeant inſtaurari. In itinere vero poſitis ſub aere vel in tentorijs cum tabula conſecrata liceat celebrare.

m ¶ In capellis. id eſt oratorijs nõ conſecratis. in talibus non licet celebrare ſine permiſſu epiſcopi: vt. j. e. vnicuiqȝ. et. ſ. eod. miſſarum.

n ¶ Celebrari permittim⁹. Ad quid eſt opus permiſſione, q: dicitur in capellis? quoniam forte capelle non erãt olim eccleſie: cum antiquitus dicerentur capelle tuguria caprarum pellibus tecta. Vel hoc referas ad ſolennitates maximas.

o ¶ Sub diuo. Id eſt ſub aere.

p Altaria ſi nõ fuerint lapidea. Legitur in Exodo qꝫ domin⁹ precepit fieri altare de lignis cethim, que ſunt imputribilia. et Salomon fecit altare aureum. ſed illa facta ſunt in figura. xij. q. ij. gloria. ꝛ dicitur de altari Lateraneñ. qꝫ ligneum ſit.

q ¶ Non conſecrentur. q: chriſtus petra dicitur. j. diſ. ij. re vera. xij. diſtin. in nomine dñi. Item quia erexit Iacob lapidem in titulum.

r ¶ Metropolitani. ſ. xij. diſt. de his.

de h⁹ a plene no. ex̃ ꝺ elec. dudum. j. Archi.

mulier p̃gnãs mortua vbi eſt ſepeliẽda.

vt B. yſp. et Hug. q̃ no. h̃ qꝫ talis femina ſi moriat etiã partu viuo licite portat i eccleſiã et licite cantat ei miſſa et licite ſepelit i cemiterio.

a Nicuiq;. Oratoriũ. Non ſacrũ.ſacrũ autẽ ſua authoritate facere nõ licet,niſi authoritate epiſcopi.ſ.ea.diſt.nemo.xviij.q.ij.quidã.
b Non licet. Niſi ꝑ ſumma neceſſitate: †tamẽ cum conſenſu epiſcopi: vt.ſ.eo.ſi quis etiam ꝛc.

†ſ.eo. ...ctta, ꝛ ...a.ſicut

c Clericos. Qui miniſtrant.i. miniſteria et officia in horis diurnis vel nocturnis exercent.

Si quis etiã. Caſ⁹. Statuitur hic vt ſi qui remoti ſunt nimis ab eccl'ia parochiali,propter laborem ſuum ꝛ familie ſue audiant miſſam in minoribus feſtiuitatib⁹ in oratorijs ſuis: ſꝫ in precipuis feſtiuitatibus miſſam audiãt in ſuis parochialibus eccleſijs. Clerici vero qui contra hoc fecerint,niſi epiſcopo permittẽte, excõmunicent.

d Si quis etiã. ſ.xij.q.j.futurã.ſ. xvj.q.j.quicunq;.ꝛ q.ij.ſi quis.

e Oratorium. hoc exaudi de oratorio priuato: ſec⁹ in oratorijs alijs q̃ popul⁹ facit: vt ex̄ de eccle.edi.ad audiẽtiã.nã ibi in feſtiuitatib⁹ celebrare licitum eſt.

f Propter fatigationem. Argu. ꝑpter difficultatẽ loci vel itineris aliquid reperari, qḋ al's obtinet generaliter.ex̄ ꝺ eccle.edi ſi.ad audientiã.ſ. diſti.lxxiij.c.j.ſ.di. lxxij.cũ longe.ſ.di. xciij.iuxta ſanctorum.ſ.xiij.q.ij.vbi cunq;.ꝛ.j.cap.xxi. tribus.

Chriſmatis vnctione et ſacerdotali benedictione ſacrantur altaria.

Altaria placuit nõ ſolũ vnctione chriſmatis,ſꝫ etiam ſacerdotali benedictione ſacrari.

Itẽ ex ꝯci.Aurelianeñ.c.iij.

In priuatis oratorijs lꝫ orare,ſꝫ nõ miſſam celebrare.

Vnicuiq; fidelium in domo ſua oratoriũ [a] licet habere ꝛ ibi orare: miſſas autẽ ibi celebrare non licet[b].

Item ex ſexta ſynodo.

In priuatis oratorijs abſq; conſenſu epiſcopi nullus miniſtrare preſumat.

Clericos q̃ miniſtrant [c] in oratorijs que intra domos ſunt cum conſenſu epiſcopi loci hoc facere precipimus: ſi quis vero hoc non obſeruauerit, deponatur.

Item ex cõcilio Agathenſi.

Qui extra parochias habet oratoria, his dieb⁹ ad parochias redire cogantur.

Si q̃s etiã [d] extra parochias in q̃b⁹ legitimus eſt ordinariuſq; conuẽtus, oratoriũ [e] habere voluerit: reliquis feſtiuitatib⁹ vt ibi miſſam audiat ꝑpter fatigationẽ [f] familie, iuſto ordine ꝑmittim⁹: paſcha vero, natali dñi, epiphania, aſcẽſione dñi, Pẽtecoſte, ꝛ natali ſancti Ioãnis baptiſte: ꝛ ſi qui maximi dies in feſtiuitatibus habent, nõ niſi in ciuitatibus aut in parochijs audiant.

Clerici vero ſi in his feſtiuitatibus quas ſupra diximus (niſi iubente aut permittente epiſcopo) ibi miſſas celebrare voluerint, a cõmunione priuẽtur.

Item Auguſtin⁹ Ignaro.

Quibus ex cauſis loca ſanctorum mutanda ſunt.

Trib⁹ ex cauſis loca ſanctorꝫ trãſmutãda ſunt. Prima, cũ neceſſitas perſecutorꝫ loca eorꝫ grauauerit. Secunda, cũ difficultas [g] locorum fuerit. Tertia, cum malorũ ſocietate grauantur.

Item ex ꝯcilio Magotieñ.

Nõ alicui corpora ſctõꝝ de loco ad locũ trãſferre nõ licet.

Corpora ſanctorꝫ de loco ad locũ nullus transferre preſumat ſine conſilio [h] principis [i] vel epiſcoporꝫ, ſanctaq; ſynodali licentia.

Item Iginius papa.

In vſus laicorꝫ nõ lꝫ ꝯuerti ligna eccleſie dedicata.

Ligna [k] eccl'ie dedicata nõ debẽt ad aliud [l] op⁹ iungi, niſi ad aliã eccleſiam: vel igni ſunt comburenda, vel ad profectum [m] in monaſterio fratribus: in laicorum [n] opera non debent admitti.

Item Clemens papa Iacobo Hieroſolymitano epõ.

Veſtimẽta ſacra ꝛ vaſa pre vetuſtate conſumpta, incẽdantur: et cineres in loca occulta proijciantur.

Altaris palla [o], cathedra, cãdelabrũ ꝛ velũ [p] ...

vij.ca.antepenulti.

h Corpora. Si conſilio.ff.de reli.oſſa.in princi.
i Principis.i.pape. † xviij.q.ij.definimus.et hoc verũ eſt cum corpus traditũ eſt iam perpetue ſepulture.C.de reli.l.vlti.niſi neceſſitas immineat.tunc enim ſufficit authoritas preſidis prouincie, C.eo.l.j.ſi.autẽ nõ eſt traditũ perpetue ſepulture, bene põt trãſferri ſine authoritate alicuius ad alium locum.C.eod.titu.ſi necdum.

† Sive dicatur p̃ncipis .i. regis vel ipatoris locat' intelligit, ſcilꝫ vbi nõ poſſet hoc eſſe ſine ſcãdalo ſi fieret ſine ꝯſilio p̃ncipis, et ſpecialiter de eccleſijs q̃rũ eſt patronus ſm̃ hu.

Ligna eccl'ie. Hec eſt decima pars diſtinct. in qua probat magiſter per ſex ca.q' ligna vetuſta eccleſie ꝛ alia veſtimẽta et ornamenta non debẽt redire ad humanos vſus. Ioã. de fan.

k Ligna. De lignis eccl'ie deſtructe ꝛ oib⁹ vtenſilib⁹ eccleſie reuerẽter vtẽdis iſtis ſex capitulis ſequentib⁹ oſtenditur.

l Ad aliud. ex̄ de re.permu.mãcipia.ff.de rei ven.q̃ religioſis.

m Vel ad profectum. Non tamen indifferenter, ſed vel in capitulo, vel in dormitorio, vel i alijs religioſis locis: nõ in coquina, vel in vineis paſtinandis.

Additio Id eſt colendis.de hoc legitur ꝛ notatur.xuij. qõne.j.§.ad hoc.verſicu.conſtituiſtis ꝛc.

n In laicorum opera. Argumen. que ſemel cõſecrata ſunt, non debere redire in vſus laicorum.ſ.xix.q.iij.q̃ ſemel.xvij.q.vlti. queſti ſunt.argu.contra.ſ.diſt.liiij.ex antiquis.ꝛ cap.ſi ſeruus.ꝛ ca.frequens.

o Altaris palla. Palle dicunt veſtimenta altarꝫ.i. ſyndones ꝛ corporale: que q̃t ſunt quadrãgule, ideo dicunt palle a quodã muliebri pallio quadrãgulato qḋ pallia dicitur.ita dicit h.p.

p Velum. Pannus eſt qui pendet ſuper altare, vel cortina ante h.p.

Tribus. Hec eſt.ix.pars diſt.in qua loquitur magiſter de tranſlatione reliquiarũ et eccleſiarum. Io.de fan.

g Difficultas. Vt pro aeris intemperie: vt.lxxiij.di. quotũdam malorum, nam propter malitiã populi transfertur ſedes.xxv.q.ij.ita nos.propter malitiam populi epiſcopus renunciat dignitati.extra de renun.niſi.ver. propter malitiam plebis. Quarta cauſa eſt quare transfertur eccleſia, ſcilicꝫ cauſa meliorationis: vt.xvj.queſt.

Sedes trãſfertur ppt malitiã plebis.

Nemo. ¶ Caſus. Precipitur hic ne mortuus in palla altaris ſepeliatur: ſi quis hoc fecerit, vel fieri ꝑmiſerit diacon⁹ tribus annis ⁊ ſex menſib⁹, preſbyter. x. annis, et ſex menſibus ſuſpendatur. Et additur qualiter, et a quibus, et vbi cortine linteamina debeant lauari. Pallas. i. corporalia. Menſe, id eſt altaris.

k ¶ Qꝛ perit. i. penam patitur, et punitur corporaliter et tēporaliter, non autē ſpiritualiter vel eternaliter. † et ‡ vno peccante ⁊c. ꝟ. diſtin. xiv. ſed illud. De hac materia no. j. q. iiij. in pꝛin. ⁊ ſimiliter not. ſub illo. ꝟ. item ꝑ peccato Achor plebs iſraelitica.

ſi fuerint vetuſtate cōſumpta, incēdio denꝫ: qꝛ nō licet ea q̄ in ſacrario fuerint, male tractari: ſꝫ incēdio vniuerſa tradanꝫ: cineres quoqꝫ eoꝝ i baptiſterio inferātur, vbi null⁹ trāſitū habeat, aut in pariete, aut in foſſis pauimētoꝝ iactētur ne introeuntiū pedib⁹ coinq̄nētur.

Idem.

¶ Mortui non obuoluantur veſtimentis altaris.

Nemo per ignorātiā cleric⁹ mortuū[a] credat aduoluēdū, aut ei⁹ ſcapulas operire velit palla que fuerit in altari, aut certe que diacono data eſt in mēſa dn̄i[b]. Qui hoc fecerit, vel leuiter quaſi nihil et negligenter[c] habuerit: diaconus triēnio ſexqꝫ mēſib⁹ a dn̄ico erit remot⁹ altari graui percuſſus anathemate[d], eo ꝙ clericū non admonuerit: preſbyter x. annis ⁊ ſex mēſib⁹ excommunicat⁹[e] ſit, ꝓpterea ꝙ de dn̄icꝭ ſacramētꝭ ſubiecta ſibi nō amouerit miniſteria, ⁊ poſtea cum grādi humilitate matri recōcilietur eccl'ie. Pallas ꝟo ⁊ vela[f] q̄ in ſanctuario ſunt, ſi ſordida fuerint ac miniſteria, diaconi cū humilib⁹ miniſtris intra ſanctuariū lauēt, non eijciētes foras a ſacrario, ⁊ velamina dn̄ice mēſe abluāt, ne forte puluis dn̄ici corporꝭ male decidat: ſindonē vero non foris[g] abluāt, ⁊ erit hoc nō operāti pctm̄. Idcirco intra ſacrarium miniſtrꝭ precipim⁹ cum diligētia cuſtodire. Sed peluis noua cōparetur, ⁊ preter hoc nihil aliđ tangat: ſꝫ nec ipſa peluis velis apponatur lauandis, niſi que ad dn̄ici altarꝭ cultū pertinēt: palle in alia pelui lauētur, ⁊ in alia vela[h] ianuarū. Cura ſit etiam oſtiarijs ex admonitione maioris ne q̇s negligēs aut ignar⁹ ad velū ianue dom⁹ dn̄i man⁹ incognite tergat: ſꝫ ſtatim coercitus diſcat oīs homo, qꝛ velū atrij domus dn̄i eſt.

Item Sixtus papa.

¶ Sacra vaſa nō niſi a ſacratis contrectētur hominib⁹.

In ſancta ap̄lica ſede ſtatutū eſt vt ſacra vaſa nō ab alijs[i] q̄ꝫ a ſacratis dn̄oqꝫ dicatꝭ hominib⁹ contrectētur, ne ꝓ talib⁹ preſumptionibus dn̄s irat⁹ plagas imponat populo ſuo, ⁊ hi etiā qui non peccauerunt, pereant: qꝛ perit[k] iuſt⁹ ſepiſſime pro impio.

Itē Stephan⁹ epiſcop⁹ familiari amico Hilario.

¶ Nō niſi a ſacratꝭ hominib⁹ veſtimēta ſacrata ſeruentur.

Veſtimēta eccl'ie in q̇b⁹ dn̄o miniſtratur, et ſacrata debēt eſſe, et honeſta: q̇bus alijs vſib⁹ non debent frui q̄ꝫ eccleſiaſticꝭ ⁊ deo dignis officijs: que nec ab alijs debēt cōtingi aut offerri, niſi a ſacratis hominib⁹, ne vltio que Balthaſar[l] regem percuſſit, ſuper hoc tranſgredientes veniat, ⁊ corruere eos faciat ad ima.

Itē ex conci. Aurelianēſi.

¶ Diuina miniſteria, nuptiarum nō preſtētur ornatibus.

Ad nuptiarū ornatū diuina miniſteria nō preſtētur, ne dū improboꝛū tactu vel pompa ſecularꝭ luxurie polluunꝫ[m], ad officium ſacri miniſterij videantur indigna.

a ¶ Mortuū. laicū, nā clerici mortui bene induunꝫ veſtib⁹ ſacris. xiij. q. ij. nullus.

b ¶ In mēſa dn̄i. id eſt ad mēſam domini cōponēdā q̄ ad ipſum diaconū ſpectat. ar. xxv. di. perlectꝭ. ⁊ di. xciij. diaconi. vel forte eſt illa vbi ſacerdos poſt conſecrationē̄ man⁹ tergit, vel forte palla cui inuoluit calicem et abſtergit.

c ¶ Negligenter. Ar. negligentiā vt factum puniendā. xxv. q. j. nulli fas.

d ¶ Anathemate. id eſt ſuſpenſione: † nō eīm dꝫ anathematizari ꝑ tali cauſa.

e ¶ Excōicat⁹. i. a cōione remotus: et ita habes hic penam non admonētis prelati: nam alibi dicit. Vel ſi non ſparſerim⁹ ⁊c. xliij. diſt. diſpēſatio. Itē per hoc cap. videꝫ reprobari intellectus quorūdā quē habes in illo cap. j. q. j. quicquid inuiſibilis. nam ibi propter negligētiā nō excōmunicabiꝫ p̄ſbyter niſi per quatuor menſes.

† Sub. et ſeparatiōe a corpore ⁊ ſāguine chriſti, a miniſterio altarꝭ, ⁊ forte ab oī officio eccl'iaſtico. ꝟ. j. q. j. reperiunꝫ Hug.

f ¶ Et vela. i. ornamēta altarꝭ. vel vela. i. cortine. Huic hodie derogatum eſt cōſuetudine generali.

g ¶ Non foris. i. ab alijs ſegregatā et eſt ſcđa veſtis ſacerdotalis. ‡

‡ Alij dicūt ꝙ eſt ornamentū calicis.

h ¶ Vela. i. cortine q̄ in eccleſijs extēdunꝫ feſtiuis dieb⁹, ⁊ in quadrageſima cauſa ꝯſignationis vel ſignificationis. Jo.

i In ſcrā. ¶ Alijs. ꝟ. di. xxiij. ſacratas, ⁊. c. nō liceat.

l Veſtimēta. ¶ Baltha ſar. Hiſtoria. Legitur in Daniele ꝙ Balthaſar rex Babylonie fecit grande ꝯuiuiū optimatibus ſuis: cum ergo iam eſſet temulentus, precepit vt afferentur vaſa argentea que Nabuchodonoſor aſportauerat de templo q̄đ fuit in Hieruſalem, vt biberent in eis rex et optimates eius, vxores et concubine, et factū eſt ita. Bibebant autē vinum, et laudabant deos ſuos. In eadem hora apparuerunt digiti, quaſi manus ſcribentis contra candelabrum in ſuperficie parietis: quod rex cōſpiciens, turbatus eſt valde: et mittens conuocauit omnes ſapientes Babylonis, et nullus poterat ſcripturā legere, vel interpretationem ei⁹ regi indicare. Tādem vocatus Daniel dixit ſcripturam ſignificare interitum regis, pro eo ꝙ contaminauerat vaſa dom⁹ dn̄i, et aperuit ꝙ ſcriptum erat: Mane thecel phares. Mane. i. nūerauit deus regnū tuum. Thecel. i. appenſus es in ſtatera, ⁊ inuent⁹ es min⁹ habēs. Phares. i. diuiſum eſt regnū tuū, ⁊ datū medis ⁊ perſis. Eadē nocte interfectus eſt Balthaſar, et Darius medis in regnum ſucceſſit.

† et ‡ Dicit ... ſummi ... Balthaſar victus ... fuiſſe ...

m Ad nuptiarū. ¶ Polluunꝫ. Argu. ꝙ ex veſte alicuius domine vel alterius non debet fieri caſula vel aliquis ornatus eccleſie. ‡

Vaſa in qb⁹ ¶ Hec eſt.xi.pars diſt.in qua dr in qb⁹ calicib⁹ ⁊ corporalib⁹ celebrare debem⁹. Jo.d fã.
¶ Caſus. Queſitũ fuit in concilio Triburieñ.vtrũ in li=
gneis vaſis deberet confici corpus chriſti.et dictũ fuit in
cõcilio φ Bonifacius papa de hoc interrogatus reſpon=
dit φ nõ. Cum eñi
ita factũ fuerit in
primitiua eccleſia
zepherinus conſti=
tuit vt fieret conſe
cratio in vitreis.
Urban⁹ poſtea va
ſa ſacra argentea
fecit: et concilium
ſtatuit vt null⁹ cõ=
ficiat in ligneis va=
ſis decetero:ne ho
nor eccleſie ſuo tẽ=
pore minuatur.

ralia non debeãt fieri ſerica neqꝫ tincta:ſed linea debent
eſſe,ſicut fuit ſindon in qua corpus chriſti in ſepulchro
fuerat inuolutum. Conſulto.i.conſilio omnium aſtan=
tium qui ſuper hoc ſunt conſulti.
i ¶ In ſerico. Corporali.

Itẽ ex cõci. Triburieñ.ca.ix.

¶ In ligneis vaſculis dñici corpis ⁊ ſanguinis ſacramenta non ſunt celebranda.

Vaſa in qbus ſacroſctã cõficiunt myſteria ca=
lices[a] et patene de qb⁹ Boni=
facius martyr et eps interro=
gatus ſi liceret in vaſculis li=
gneis ſacramẽta conficere,re
ſpondit:Quondã ſacerdotes
non aureis, ſed ligneis calici=
bus vtebantur[b] zepherinus[c]
xvi. Romanus eps patenis vi
treis miſſas celebrare conſti=
tuit. Deinde Urbanus papa
oĩa miniſteria ſacra fecit argẽ
tea. In hoc enim ſicut ⁊ in re=
liqs cultib⁹ magis et magis p
incrementa tẽpoꝝ decus ſuc=
creuit[d] eccleſiarũ. Noſtris eñi
diebus q̃ ſerui patriſfamilias
ſumus,ne decus matris eccle
ſie minuatur,ſꝫ magis cumu=
letur ⁊ amplificetur:ſtatuim⁹
vt deinceps nullus ſacerdos
ſacrũ myſteriũ corporis ⁊ ſan
guinis dñi noſtri Jeſu xpi in
ligneis vaſculis vllo modo cõ
ficere preſumat:ne vnde pla=
cari[e] dꝫ,inde iraſcatur deus.

Item ex cõcil. Remẽſi.ca.vi.

¶ Ex qua materia calix cum patena fieri debeat.

Ut calix dñi cũ patena
ſi nõ ex auro[f],oĩno tñ
ex argento fiat.ſi qs autẽ tam
pauper eſt,ſaltẽ vel ſtanneum
calicem habeat. De ere aut ex
aurichalco nõ fiat calix:qꝛ ob
vini virtutem eruginem facit,
pariter qꝫ vomitum prouocat.
Nullus autẽ in ligneo[g] aut vi
treo[h] calice preſumat miſſam
cantare. Itẽ ex epiſtola Eu=
ſebij pape et Sylueſtri.

¶ Nõ in ſerico pãno ſed lineo ſacrificiũ cõſecretur altaris.

Conſulto oĩũ ſtatuim⁹
vt ſacrificiũ altaris nõ
in ſerico[i] panno,aut in tincto
quiſqꝫ celebrare miſſam preſu
mat:ſed in puro[k] lineo vel lin
theo ab epo conſecrato,terre=
no[l] ſcilꝫ lino[m] procreato atqꝫ
contexto:ſicut corpus dñi no
ſtri Jeſu Chriſti in ſindone li
nea munda ſepultũ fuit.

Item ex ſexta ſynodo.

¶ A quib⁹ fuerit tradita miſſarum celebratio.

Jacobus[n] frat dñi ſcðm
carnẽ cui primũ credi=
ta eſt hieroſolymitana eccl'ia
et Baſilius Ceſarienſis eps,
cui⁹ claritas p totũ orbẽ reful
ſit in ſcripturis, addiderũt no
bis miſſe celebrationem[o].
Itẽ Teleſphorus papa quar
tus a Petro.

¶ Qua hora ſunt miſſarum ſolennia celebranda.

Nocte[p] ſancta natiuita
tis dñi ſaluatoris miſ=
ſas celebrẽt pbri ⁊ hymnũ an
gelicũ in illis ſolẽniter decan=
tent:qm̃ ⁊ eadẽ nocte[q] ab an=
gelo paſtoribus eſt nũciatus:
et ſubito facta eſt cum angelo
multitudo militie celeſtis lau=

a ¶ Calices.ſup=
ple debent eſſe au
rei vel argentei.
b ¶ Utebantur.
Sed nũquid confi
ciebant? vtiqꝫ:nũc
aũt quid? et quidẽ
fieri non debet.ſed
ſi fiat vt in vaſe li=
gneo vel vitreo qs
cõficiat corp⁹ chri,
nihilomin⁹ eſt ve=
rũ corpus:quia in
verbo conſecrãtis
perficit cõſecratio
nõ in vaſe:vt.j.diſ.
ij.vtrũ.ſb.ſi ita.
c ¶ zepherinus.
xvi.decimuſocta=
uus cõputatis Li=
no ⁊ Cleto.
d ¶ Succreuit.
Arg.prelatum nõ
poſſe prebẽdas di=
minuere.qð eſt ve
rũ ſine cauſa.ex ð
exceſ.prela.ſicut.
e ¶ Placari.C.vn
de vi.meminerit.
Ut calix ⁊c.
¶ Caſ⁹. Sta
tuitur in hoc capi.
vt calix cũ patena
fiant de auro vel
argẽto,vel ſaltem
de ſtanno. De ere
autẽ vel aurichal=
co nullo mõ fiant:
qꝛ ſolẽt eruginem
colligere,et vomitũ pꝛuocare. Nullus etiã in ligneo vel
in vitreo vaſe preſumat miſſam cantare.
f ¶ Si nõ ex auro. Contra.s.xij.q.ij.aurum.ſed illud
quando pauperes morerentur fame:quo caſu vẽdi poſ
ſent.C.de ſac.ſan.eccle.ſancimus.
g ¶ In ligneo.qꝛ lignum poroſum eſt.
h ¶ Uitreo.Quia vitrum fragile eſt:et immineret pe=
riculum effuſionis.
Conſulto. ¶ Caſus. Statuitur in hoc ca.vt corpo=

k ¶ Sed in puro.
vt innocens ⁊ ſine
macula itelligat.
l ¶ Terreno.qꝛ
verã carnẽ morta=
lem et paſſibilẽ de
corpore ỽginis aſ=
ſumpſit.xxiij.diſt.
qui epiſcopus.
m ¶ Lino.qð tun
ſionib⁹ multis ad
cãdorẽ deducitur.
ſic ⁊ xpõs preſſuris
multis peruenit ad
gloriam.ita ⁊ boni
ꝓpter p̃ſſuras ad
gloriã dñi veniũt.
j.q.iij.ſaluator.

Corpa lia dñt eẽ linea certa ratiõe.

Jacob⁹ frater
dñi. ¶ Hec eſt
xij.ps diſt.in q̃ po=
nit a qb⁹ miſſa fuit
cõpoſita. Jo.de.f.
¶ Caſus iſtius ca.
p ſe ptꝫ: et tractat
in his.vij.c.de cele
bratiõe miſſe,oſtẽ=
dẽs φ a ieiunis et
q̃ hora ⁊ quot i die
ſunt celebrande.

xij.ps.

n ¶ Jacob⁹.ideo
dr frater qꝛ valde
aſſimilabat ei: vel
qꝛ fuit filius ſoro=
ris matris dñi.

Jacob⁹ dicebat frat domini.

o ¶ Celebratio=
nem.id eſt ordinez
celebrande miſſe.†
ỽba eñi quib⁹ cor=
pus xpi cõficit, ab
ipſo dño ſunt tra=
dita:vt.j.diſt.pxi.
quia corpus et ſan
guis.ſed etiã poſt
alij alia addiderũt
ad decorẽ ⁊ ſolẽni=
tatẽ:vt.xi.diſti.ec=
cleſiaſticarum.

† Scilꝫ cãtũ ad ſecretã quã Jacob⁹ inſtituit: Baſili⁹ q̃dã addidit: q̃ lõge p⁹ euꝫ fuit ſcilꝫ tpe Juliani apoſtate.B.
xi.

Nocte ſancta.
¶ Hec ẽ.xiij.
pars di.in qua po=
nit quare tres miſ
ſe in natali dñi can
tant. Jo.de fan.

¶ Caſus. In natiuitate dñi miſſa dꝫ celebrari de nocte:
qꝛ nocte illa annũciauit eũ angel⁹ paſtorib⁹. In alio au=
tem tẽpore ante horã tertiam non debet miſſa celebrari:
quia tali hora eſt dñs crucifixus: ⁊ tali hora ſuper apo=
ſtolos deſcendit ſpirituſſanctus.
p ¶ Nocte. De celebritate miſſe.vij.ca.adiũgit.oſten=
dens quomodo a ieiunis cantande ⁊ audiende ſunt:⁊ qñ
in die et qua hora ſunt celebrande.
q ¶ Nocte. Tres miſſe in die natalis dñi celebrantur.

Miſſa triplex in natiuitate dñi põt cãtari.

Una ante diem: que ſignificat tp̄s ante legem, qn̄ eramus in tenebris. Secunda dū dieſcit: et ſignificat tp̄s in lege: qn̄ nōdum plena agnitio dei habebatur. Et tertia in die. et ſignificat tp̄s gr̄e, qn̄ iam plena cognitio habebatur. Unde v̄ſus. Nocte prior, ſub luce ſequēs, in luce ſup̄ma. Sub Noe ſub dauid, ſub cruce ſacra nota.

gatum eſt huic ca. per illa ca. et per contrariā conſuetudinem: arg. ī. diſtin. iiij. §. leges.

dantiū deū, et dicētium: Gloria in excelſis deo[a]: et in terra pax ho. bo. volū. Reliquis v̄o tp̄ibus miſſarū celebrationes ante horā diei tertiaȝ minime ſunt celebrāde: q2 et in eadem hora et dn̄s crucifixus[b] eſt: et ſuper apoſtolos ſpiritus ſanctus legitur deſcendiſſe.

Item ex concilio Carthaginenſi cap. viij.

Nō niſi a ieiunis hoīb9 ſacramenta celebrent altaris.

Sacramēta altaris non niſi a ieiunis[c] hoīb9 celebrent: excepto[d] vno die anniuerſario quo cena dn̄i celebratur. nā ſi aliquorū pomeridiano tp̄e defunctoꝝ, ſiue epiſcoporū, ſiue ceterorū cōmendatio faciēda eſt, ſolis orationibus fiat ſi illi qui faciāt iam pranſi inueniantur.

Item ex concil. Cabilonenſi.

Ante miſſarū ſolēnia circa horā nonā decantata, in quadrageſima cōedere nō licet.

Solent plures q̄ ſe ieiunare putant in quadrageſima mox vt ſignū audierit ad horā nonā, comedere: qui nullatenus ieiunare credendi ſunt, ſi ante[e] manducauerint q̄ꝫ veſpertinū celebret officiū: cōcurrendū eſt em̄ ad miſſas: et auditis miſſaꝝ ſolēnibus, et veſpertinis officijs, et largitis eleemoſynis, ad cibū accedendū eſt. Si vero aliq̄s neceſſitate cōſtrict9 fuerit, vt ad miſſā venire non valeat: eſtimata veſpertina hora, cōpleta oratione ſua ieiunium ſoluat.

In ieiunijs etiā quatuor temporum circa veſpertinas horas, in ſabbato vero ſancto circa noctis initium miſſarum ſolennia ſunt celebranda. Unde Leo[f] epiſcopus: Qd̄ a patribus noſtris. Item Gelaſius[g]: Ordinatiōes presbyterorum. Item Pelagius[h]: Dilectiōis tue reſcripta. Require in tractatu ordināddorum.

In prima quoqꝫ parte diei miſſarum ſolennia non incongrue celebrantur.

Unde Leo papa Dioſcoro Alexandrino epiſcopo.

Etiā prima parte diei miſſas celebrare licet.

Neceſſe eſt autē vt q̄dā pp̄li pars ſua deuotione priuet, ſi vni9 tm̄ miſſe (more ſeruato) ſacrificium offerre nō poſſūt: niſi[i] prima diei parte conuenerit. Studioſe ergo fraternitatē tuaȝ familiariter admonemus vt qd̄ nr̄e cōſuetudini ex forma paterne traditionis inſedit, tua quoqꝫ cura nō negligat: vt p oīa nobis fide et actib9 cōgruam9: ꝓpter qd̄ remeāti filio noſtro Poſſidonio pbr̄o hanc ad dilectionē tuā epiſtolā[k] dedimus ꝓferendā: qui in nr̄is ꝓceſſionib9 atqꝫ actionibus frequēter interfuit: et totiens ad nos miſſus quid in oībus ap̄lice ſedis authoritas teneret agnouit.

Item Auguſtinus.

Miſſe peculiares non ſunt in publico cantande.

Scilꝫ circa mediū noctis: quo tp̄e xp̄s natus eſt ſm̄ h.

Additio Dicas q̄ cōīter loquēdo dꝫ miſſa dici in die. et nō in nocte: q2 hoc ſacr̄m ad tp̄s gratie pertinet, qd̄ per diem ſignificatur, ſm̄ illud ad Rom. xiij. Nox preceſſit, dies aūt appropinquauit. ſm̄ Tho.

a Glīa in excelſis deo. hec verba dicta ſunt ab angelo: alia addidit Hilarius: vt. j. ea. diſt. de hymnis.

b Crucifixus. linguis, non manibus. ī. de pen. diſtin. j. periculoſe.

xiiij. pars.

Sacramenta. hec ē. xiiij. pars diſt. ſm̄ Joā. de fan.

Caſ9 Miſſe debent tm̄ a ieiunis celebrari, niſi in cena dn̄i. Un̄ ſi oportet pbr̄m pranſum cōmēdationē mortuoruȝ facere, ſine cōmēdatione miſſe dꝫ hoc facere.

xv. ps.

c A ieiunis. Ieiuni ergo debēt cōficere, vt hic: et baptizare, et chriſmare in fronte: vt diſtinc. v. vt ieiuni. et ſacr̄m calūnie preſtare. xxij. q. v. honeſtum. et teſtimonium dicere. ex̄ de teſti. placuit. et ordines cōferre et accipere. lxxv. diſt. qd̄ a patribus. Sed quādo dicetur q̄s ieiunus? Pone q̄ comedo hodie nec dormio per diem et per noctem. nunquid incipiente alio die ſum ieiunus. Dicunt quidam q̄ ſic: argu. extra de tempo. ordina. literas. alias ſomnus diceretur ſoluere ieiunium. quod non credo: ſed dico ieiunium eſſe celebrata digeſtione. ī. diſt. ij. tribus.

Ieiuno c ſtomacho cōficiēdum eſt. Ieiun9 q̄s dr̄.

expectata.

Scilꝫ h. et R.

d Excepto. Supra. vij. q. j. nihil. contra. ī. diſtin. proxi. liquido. contra. ī. diſtin. v. vt epiſcopi. contra. ſed vero

Solent. Hec eſt. xv. pars ſm̄ Jo. de fan.

Caſus. Quidam erant ſe ieiunare putātes, qui in quadrageſima ſtatim audita nona anteq̄ꝫ diuinum officium audirent, comedebant: q̄ nō ſunt credendi ieiunare. nā prius debent officium audire: et ſi venire non poſſunt, expectata hora veſpertina et cōpleta oratione ſua comedant.

Pōt dici q̄ iſtis ver bū expo ſito, pro, pt̄ ſit ieiu ſine ſenſu: pro. i. ac cepto et cōpula to inter alios ꝓ

e Si ante. Sed eſt quaſi nonne licitū eſt debitori ante temp9 ſoluere pecuniaȝ? plus em̄ ſoluit qui ante tp̄s ſoluit: vt inſtitu. de actio. §. plus autē. Rn̄. verum eſt quādo dies adiectus eſt, fauore debitoris: alias ſi fauore creditoris, ante tempus ſoluendo non liberatur: vt. ff. de annuis lega. cum qui. Joan.

dicitur ſi nullo die ꝓ pter pro miſſione ſimpl̄r. ꝓ xiij. q. v. nō ſtrum. ebuc. ſm̄ h. ſic non cōtingi tur.

adde ff. de bo. eū q̄ q̄ſiis. l. eiu. hoc. ſi reiu. ſtim. Arch.

In ieiunijs etiā quatuor tempoꝝ. Hec eſt. xvj. ps diſtinc. in qua probat quando miſſe ſunt cantande. Joan. de fan.

f Unde Leo. Supra diſtinctio. lxxv. quod a patribus.

g Item Gelaſius. ī. diſtin. lxxv. ordinationes.

h Item Pelagius. Supra diſtinctio. lxxvj. dilectionis tue.

Neceſſe ē autē. Caſus. Sepe cōtingebat q̄ multi homines miſſa priuabātur, ſi tantum vna miſſa et hora tertia celebraretur. et ideo queſiuit. Dioſcorus Alexādrinus epiſcopus a Leone vtrum presbyter poſſit ei miſſam in mane celebrare: et reſpondet q̄ ſic.

i Niſi. hoc niſi reſpicit illud verbum priuetur.

i Niſi prima. ī. diſti. ij. tribus gradibus. ī. eo. nocte. contra. in ſi. ſed illud abrogatum eſt. ī. diſ. ij. tribus: Uel illud de ſolenni miſſa: hoc de priuata.

k Epiſtolam. in qua hoc ca. continetur.

Et hoc. ¶ Caſus. Quidã preſbyter miſſam priuatã ſolebat cũ tanta ſolẽnitate celebrare ꝙ populus ſolenni miſſe intereſſe nolebat: ⁊ ideo ſtatuitur hic ꝙ hoc fieri non debeat, ſed omnes debent ad miſſam publicam venire preſbyteri ⁊ laici.

Et hoc attẽdendum vt miſſe peculiares [a] q̃ per dies ſolẽnes a ſacerdotib⁹ fiũt: nõ ita in publico [b] fiãt vt ꝓpter eas popul⁹ a publicis miſſarũ ſolẽnib⁹ (q̃ hora tertia canonice fiũt) abſtrahat. Sz ſacerdotes [c] qui in circuitu vrbis aut in eadẽ vrbe ſunt, ⁊ popul⁹ in vnũ ad miſſarũ publicã celebrationem conueniant.

Item Alexander papa.

¶ Quot miſſas in die ſacerdoti celebrare licet.

Sufficit ſacerdoti vnam miſſam in die vna celebrare: q2 chriſt⁹ [d] ſemel paſſus eſt, ⁊ totũ mũdũ redemit. Non modica res eſt vnã miſſam facere, ⁊ valde felix eſt q̇ vnã digne celebrare poteſt: q̇dã tñ ꝓ defunctis vnã faciũt, ⁊ alterã [e] de die, ſi neceſſe fuerit: q̇ ꝟo ꝓ pecunijs aut adulationib⁹ ſecularium vna die preſumũt plures facere miſſas, nõ eſtimo euadere damnationem.

Item ex concil. Toleta.iiij.

¶ Ex ſaluatoris ⁊ apl'oꝝ docemur exẽplo hymnos cãtare.

De hymnis [f] canẽdis et ſaluatoris ⁊ apl'oꝝ habemus exẽplũ. Nã et ipſe dñs hymnũ dixiſſe perhibet, Mattheo euangeliſta teſtante: Et hymno [g] dicto exierũt in montem oliuarũ. ⁊ Paul⁹ apoſtol⁹ ad Epheſios ſcribit, dicens: Impleamini ſpiritu ſancto loquẽtes vobiſipſis in pſalmis et hymnis ⁊ cãticis ſpũalib⁹. Et q2 nõnulli hymni humano ſtudio in laudẽ dei atq3 apl'oꝝ et martyrũ triũphos cõpoſiti eſſe noſcunt, ſicut hi q̊s beatiſſimi doctores Hylari⁹ atq3 Ambroſi⁹ cõdiderũt: q̊s tñ q̇dã ſpecialiter reprobant, pro eo ꝙ de ſcripturis ſanctoꝝ canonũ vel aplica traditione non exiſtũt: reſpuãt ergo et illũ hymnũ ab hominib⁹ cõpoſitũ: quẽ quotidie publico priuatoq3 officio in fine oĩm pſalmoꝝ dicim⁹: Gloria ⁊ honor, patri ⁊ filio ⁊ ſpũi ſctõ i ſc'la ſc'loꝝ amẽ. Nã ⁊ ille hymn⁹ [h] quẽ nato i carne chriſto angeli cecinerũt: Gloria in excelſis deo, ⁊ in terra pax. ⁊ reliqua q̃ ſequunt ibi: eccl'iaſtici doctores cõpoſuerũt. ergo nec ipſi in eccleſijs canendi ſunt, q2 in ſacrarũ ſcripturarũ libris nõ inueniunt. Cõponunt [i] miſſe ſiue preces vel orationes, ſeu cõmẽdationes, ſeu man⁹ impoſitiones: ex qb⁹ ſi nulla decãtãtur in eccl'ia, vacant oĩa officia eccleſiaſtica. Admonet hoc fieri atq3 hortatur Timotheum apoſtol⁹, dicens: Obſecro igit primũ fieri obſecratiões [k], orationes, poſtulationes [l], gratiarũ actiones [m] ꝓ oĩb⁹ hominib⁹, ꝓ regib⁹, ꝓ oĩb⁹ q̇ in ſublimitate ſunt. Sicut ergo orationes [n] ita hymnos omnes in laudem dei compoſitos, nullus noſtrũ vlterius improbet.

Leo nonus.

¶ In nouo teſtamẽto hymni ab angelis decãtati inueniunt.

a ¶ peculiares. peculiares dicuntur priuate. Ergo oĩs miſſa q̃ priuata nõ eſt, publica dicenda eſt, ex q̃ publice et manifeſte fit.

b ¶ In publico. id eſt ſolẽniter.

c ¶ Sed ſacerdotes. No. ſacerdotes qui per vrbem ſunt, ad ſolennem miſſam debere conuenire in maiori eccleſia. Uel potius is eſt ſenſus cap. ſ. vt in ciuitate ⁊ per totũ epiſcopatũ hora tertia, ⁊ ſacerdotes ⁊ populi conueniant ad publicas miſſas quas ſacerdotes coꝝ faciũt.

Sufficit ⁊c. Hec ẽ.xvij. pars diſt. ſm Ioã. de fan.

¶ Caſus. Querebat quot miſſas in die poſſit preſbyter celebrare. Et reſpõdet ꝙ vnã, q2 chriſtus ſemel tm̃ ꝓ nobis paſſus eſt. Uel duas ex neceſſitate: ſz nõ ꝓ pecunia vel adulatione. i. gratia fauoris humani vel laudis acquirende.

d ¶ Q2 chriſt⁹. ergo nõ niſi ſemel debet celebrari: ſz q2 quotidie peccam⁹, ideo quotidie ꝓ nobis euchariſtia immolatur myſtice. ſ. diſt. vij. vtrum.

e ¶ Et alteram. Ergo etiã in neceſſitate non tres, ex quo dixit alteram. ar. xxxj. q. j. quomodo. ex̃ de cele. miſ. cõſuluiſti. ergo adhuc remanet ieiun⁹ poſt ꝑmã, cũ poſſit iterũ cãtare aliã: arg. vij. q. j. nihil. Quid ergo dices de vino vnde preſbyter abluit digitos? nõ dz ſumere illud ſi aliã vult cãtare. ex̃ de celeb. miſ. ex parte. vbi euacuat opinio que dicit ꝙ quicq̇d ſanguini chriſti cõmiſcet, ſanguis eſt. ex̃ de cõſe. eccle. q̊d in dubijs. Sed ibi vtrũq3 olim eiuſdem ſubſtãtie et vſie, non ſic de vino mixto ſanguini. extra de celeb. miſ. cum marthe. verſi. queſiuiſti.

De hymnis. ¶ Hec eſt. xviij. pars i q̃ ꝓbat ꝙ hymni ſunt autẽtici, ⁊ debẽt celebrari. Io. de fan.

¶ Caſus. Quidã reprehẽdebant hymnos ab Hilario ⁊ Ambroſio cõpoſitos, q2 nõ erãt in corpore canonum, nec erant de traditione apoſtoloꝝ. Sed ↄtra illos ꝓbat hic ꝙ illi et alij ſunt in eccl'ia canẽdi. ꝑmo exemplo dñi, ⁊ authoritate apl'i. Secũdo, q2 in fine oĩm pſalmoꝝ cantatur hymn⁹ ab hoĩbus cõpoſit⁹. ſ. Gloria patri ⁊c. ⁊ illi hymno qui eſt ab angelis decantatus nato ſaluatore, quedã appoſita ſũt ab hoĩbus. Tertio, q2 Paul⁹ precepit vt in eccleſia fiãt orationes ⁊ alia.

f ¶ De hymnis canẽdis. De hymnis dicẽdis in miſſa vel extra, tribus ca. oſtenditur. Luce xij.b.

¶ Caſus. In prima parte ꝓbat authoritate dñi et dicto apoſtoli Pauli hymnos eſſe canẽdos. Sc'do reprehẽdunt quidã qui quoſdam hymnos nolebant recipere, quia nõ ꝓceſſerũt de ſcripturis ſacrorũ canonũ, vel apoſtolica traditione. Hymnus eſt laus dei cũ cantico.

g ¶ Et hymno. i. benedictione data poſt cibũ, q̃ hymn⁹ hic appellat, quez omnes clerici facere debẽt: vt. ſ. diſt. xliiij. ca. vl. Edent pauperes ⁊ ſaturabuntur.

h ¶ Ille hymn⁹. ſupple reſpuat.

i ¶ Cõponũtur. a ſanctis.

k ¶ Obſecrationes. i. orationes que fiunt ante et iuxta conſecrationem, vel que fiunt adiurando: vt, Per natiuitatem tuam libera nos domine.

l ¶ Poſtulationes. i. preces: vt ibi, Ut pacẽ et cõcordiã nobis dones, te rogam⁹ audi nos. † Et ibi requiẽ eternã dõa eis dñe ⁊c. ſz Lau. q̃ ita ſt ſ. diſ. ij. vtrum.

m ¶ Gratiarum actiones. Ut cum dicimus: Benedicamus domino.

n ¶ Sicut ergo orationes. q̃ fiunt in ipſa cõſecratione.

xviij. pars.

Peccamus q̃tidie. Mat xxiiij. Eph. v.d.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

HI duo ſolūmodo. ¶ Caſus. Queſitū fuit a Leone quare iſti duo hymni .ſ. Gloria in excelſis, ⁊ Alleluia, non cantatur in ſeptuageſima? Et reſpondet quia tūc primi hominis lapſus legit in eccleſia, per cuiꝰ peccatum humanū genus eſt expulſum a conuentu angelice iubilatiōis. His autem .ix. hebdomadibꝰ taceatur ad ſignificādū ꝙ .ix. ordines angelorū ꝓpter caſum decimi ordinis ſunt prepediti a laude dei, et a felicitate turbati ad cuius decimi reformationē deus formauit hominē: ſꝫ homo ſtatim cecidit, ſꝫ poſtea chriſto reſurgente humanū genꝰ fuit reparatum, ⁊ tūc angelicus chorus eſt valde letatus.

conficiunt, debent dicere gloria in excelſis deo: ea die inter miſſarum ſolēnia debent vti pallio ſibi ab apoſtolica ſede conceſſo.

l ¶ Ab epiſcopis. Quia chriſma conficiunt, non autem a preſbyteris.

HI duo ſolū mō hymni ab angelis in nouo teſtamēto inueniunt decantati: Alla: Glia in excelſis deo. q̊s pariter in ſeptuageſima intermittimꝰ: qꝛ pctō hoīs veteris a conuētu angelice iubilationis expulſi in huiꝰ miſere vite Babilonem ſuper flumina ciꝰ ſedemus et flemus dum recordamur illius ſyon, in q̄ deū decet hymnꝰ. Qꝫ nouē hebdomadibus alla intermittimus, nō incōgrue. p. ix. hebdomadas .ix. ordines angelorū accipimus: quorū[a] decimꝰ[b] ordo ꝑ ſupbiā corruēs angelicū numerū minuit: ⁊ a felicitate[c] ꝑturbauit. qui cōdolentes ſue diminutioni, ⁊ parē[d] ruinā ſibi timētes, a perfecta laude creatoris fuere prepediti. quoꝝ recuperationi conſulēs oīpotens deꝰ creator primū hoīem de limo terre formauit: qui ſui gñis[e] multiplicatione damna celeſtis patrie reſarciret, atqꝫ angelorum gaudia ſuppleret: qua ſpe angelicus chorus non modicum letatus eſt. Nec mirū ſi ex lapſu[f] ipſiꝰ hoīs fuerat ꝑturbatꝰ[g]: vñ nouem ordinū cōcentꝰ in laudem dei creatoris ꝑmanſit imperfectus, donec in xp̄o reſurgente reſurrexit[h] ꝓlapſus ille ꝓtoplaſtus. ibi augmēto ſui collegij, ⁊ ſpe meliori angelicꝰ exercitus gauiſus, in nouum alla conſurrexit totus, ⁊ in eo perſtat deuotus: quem ⁊ nos pro modulo noſtro imitātes, a ſeptuageſima quādo lapſus ꝓtoplaſti in ecclia recitatur, alleluia .ix. hebdomadas intermittimꝰ .ſ. vſqꝫ in paſcha, vbi chriſtus reſurgens a mortuis triſtitiā noſtrā in gaudiū vertit, et alleluia nobis reddit.

Item Nico. papa Rodulpho archiep̄o Bituriceñ.

¶ In cena dñi Gloria in excelſis decanteтur.

PORro Glia in excelſis deo: ab epiſcopis[i] in cena dñi inter miſſarum ſolēnia more noſtro dicenda eſt. Pallio ꝟo apoſtolico[k] eadem die[l] vti eſt illis licitū quibꝰ eſt ab apoſtolica ſede permiſſum.

Item Macarius papa.

¶ Cū baculo aut capite velato ad celebrādū miſſarū ſolēnia clericꝰ nō ingrediat.

NUllꝰ epiſcopꝰ[m] aut preſbyter ſeu diaconus ad miſſarū ſolēnia celebrāda preſumat[n] cū baculo[o] introire, aut velato[p] capite altario dei aſſiſtere, quoniā apoſtolꝰ ꝓhibet viros velato capite orare in eccleſia: et ſi temere preſumpſerint, cōmunione priuētur. Cū ꝟo ingreſſus fuerit epiſcopus aut preſbyter ad miſſarū ſolēnia celebrāda, niſi paſſio[q] aliqua interuenerit, nullo modo audeat data oratione recedere[r], vt ab aliquo preſbytero vl' epiſcopo miſſarū ſolēnia ſuppleant: ſꝫ q̇ initium ponit, ſuppleat vſqꝫ in finē. Si q̇s[ſ] vero preſumpſerit preter qđ poſuimus agere, a ſacro corpore et ſanguine dñi noſtri Jeſu chriſti ſit ſuſpēſus. Itē ex decretis Sotheris pape. Palea.

Pſal. cxxxvi ꝑ. lxiiij Eſaie xiiij. c. Apo. xij. d.

Sub. nec hr̄e poſſumus cū nō fuerint niſi nouem.

a ¶ Quorū. Nomē decimi ordinis nō habemus.

b ¶ Decimus. nō ꝙ decimus cecidit, ſed tot qui ſufficiebant ad decimū ordinē perficiendū.

c ¶ A felicitate. ſignificauit ſtatū hominū perturbādū, cū poſſit et debeat timere caſum ſuū vidēs ruinā maiorum et firmioꝝ. de pe. di. ij. c. ꝓncipiū.

d ¶ Et parē. de pe. di. ij. §. qđ autē. ⁊ ca. ꝓncipiū inq̄t, ver. oīs lapis.

Dicit Iſi. i li. offi. Bonoꝝ angelorū nūerꝰ q̄ poſt ruinā angeloꝝ maloꝝ diminutꝰ eſt, ex nūero electoꝝ hoim ſupplebitur q̄ nūerꝰ ſoli deo cognitꝰ eſt: vt bto. lib. xx. ca. Angelorū nomen.

e ¶ Sui generis. qꝛ hoīes loco ipſorum reſtituunt, de quibꝰ tot aſſumendi ſunt quod remāſerunt, iuxta illud in fi. Deut. in cantico Moyſi: Statuit terminos populoꝝ iuxta numerū angeloꝝ dei. Sꝫ hic videtur haberi ꝙ tot aſcendent ad gloriā, quot ceciderūt, ⁊ non plures.

f ¶ Si ex lapſu. per inobediētiam: vt ſupra diſt. xxxiiij. quorundam.

g ¶ Perturbatus. more humano loquitur. Arg. xxiiij. queſtione .j. odi.

h ¶ Reſurrexit ꝓlapſus. de limbo inferni.

PORro glia. ¶ Caſus. Epi in cena dñi cū chriſma

k ¶ Apoſto'ico .i. a ſolo apoſtolico cōceſſo.

l ¶ Eadē die. inter miſſaꝝ ſolēnia: vt. ſ. di. c. palliū.

NUllꝰ epiſcopꝰ. Hec eſt. xix. pars diſt. ſm Joā. de fan.

¶ Caſꝰ. Oſtēſum eſt ſupra quo ordine quave celebritate ſit miſſa cantanda. Nunc oſtendit qua deuotione ſit dicēda. Dicit ergo hic ꝙ nullꝰ epiſcopus preſbyter vel diaconꝰ ad celebrādā miſſam dꝫ introire cū baculo ad altare, nec ibi ſtare capite velato: ⁊ qui miſſam incipit dꝫ ꝑficere, niſi impediatur graui neceſſitate: ⁊ q̄ cōtra fecerit a Chriſti corpore ſuſpēdatur.

m ¶ Nullus ep̄s. qua deuotione ſit dicēda miſſa ⁊ audiēda oñdit. xiij. c.

n ¶ Preſumat. mitrā tñ et baculū dꝫ habere ep̄s cū predicat: arg. diſt. xlv. diſciplina. qꝛ tūc allegat cauſam dei apđ populū: vt di. c. diſciplina.

o ¶ Cum baculo. arg. ꝙ nō dꝫ ꝓmoueri in preſbyterū qui ſine baculo nō poteſt ſuſtētari in altari, vt diximus ſ. lv. diſtinc. ſi quis in infirmitate.

p ¶ Aut velato capite. ſ. xxxiij. q. v. mulier. ⁊ ca. hec imago.

q ¶ Paſſio. ſ. vij. queſt. j. illud. et ca. nihil.

j. cor. xj. b.

xix. ꝑs

Ep̄s ꝑdicans habeat mitrā ⁊ baculū.

Reſpicit ꝑcedēs ca. diſciplinā autē ſi. ⁊ hoc enāſ. ſcribit hic ſ. no. B.

r ¶ Recedere. Niſi in caſu cum videret puerum ſine baptiſmo morientem dum eſt etiam ad altare conſulo vt baptizet. arg. lxxxvj. diſt. paſce.

ſ ¶ Si quis. De hac materia notaui. vij. queſt. j. nihil. et c. illud.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Epiſcop⁹. ¶ Hec eſt .xx. pars diſt. in qua probat magiſter ꝙ ſolus ſacerdos non debet officia celebrare. Joan. de fan. ¶ Caſus. Epiſcopus in miſſa debet ſecū habere preſbyteros ex vtroq̧ latere, ꝛ diaconos, ꝛ ſubdiaconos, et minores clericos ante et retro qui debeāt eum cuſtodire, et ſacrificio conſentire, ꝛ communicare peracta cōſecratione iubemus.

Eccl. iiij. c.

a ¶ Qui oculi. ſ. diſt. xxiij. diaconi.

b ¶ Omēs. quotidie. Uel oēs generaliter ter in anno: vt .j. e. diſt. ij. peracta. ꝛ ca. omnis homo ꝛc.

Iubem⁹. ¶ Caſus. Probat hic authoritate apoſtoli ꝙ ꝗuis ad innocētiā ſola conſcietia ſufficiat: tamen propter maleuolos dȝ eps ſecū habere pſbyteros, teſtes ꝛ diaconos i omni loco.

c ¶ Conſcientia. Arg. ꝙ nō ſemper conſcientia ſufficit, ſed fama eſt neceſſaria: arg. xij. q. ij. quatuor. et. xij. q. j. noli. qđ verum eſt cum ꝗs habitat tātum cū bonis, vel etiā cū malis ꝗ parati ſunt imitari.

Cōſciētia ſola nō ſufficit.

xx. ps.

d ¶ Maleuolos. ſ. xj. q. iij. ſenti. contra. ſed illud cū mali parati ſunt reprehendere, non imitari. ✝ xliij. diſtinc. ſcimus.

✝ Subtantū et nō imitari vo lu.

Hoc ꝗq̧ ſtatutū. ¶ Caſ⁹. Preſbyter non debet cātare miſſam niſi ſint duo ibi preſentes. Nā cū preſbyter dicit Dominus vobiſcū: ꝛ orate pro me, apparet ꝙ plures debēt miſſe intereſſe.

Ut illud diuini oraculi ſinguli precaueāt, quo ſcribit: Ue ſoli, quia cū ceciderit, non hȝ ſubleuantē ſe: ſummopere verēdū eſt nobis atq̧ cauendū ne horis atq̧ tēporibus quib⁹ deo pſallitur vel ſacrificatur, vnicuiq̧ diuinis ſingulariter officijs inſiſtēti perniciosa paſſio, vel quelibet corporis inualitudo occurrat, que aut corp⁹ ſubito ſubrui faciat, aut mentē alienatione vel terrore cōfundat. Pro huiuſmodi ergo caſib⁹ precauentes, neceſſariū duxim⁹ iſtituere vt vbi tēporis vel loci ſiue cleri copia ſuffragatur, habeat quiſq̧ canens deo atq̧ ſacrificans poſt ſe vicini ſolaminis adiutorem: vt ſi aliquo caſu ille qui officia impletur⁹ accedit, turbat⁹ fuerit, vel ad terrā eliſus: a tergo ſemper habeat ꝗ eius vicē exequatur intrepidus, ꝛ officium inceptum adimpleat.

Item Anaclet⁹ Jeſu Chriſti ſeruus oībus epiſcopis.

¶ Quot teſtes eps ſacrificās ſecum habere debeat.

Epiſcop⁹ deo ſacrificās teſtes ſecū habeat: in ſollenniorib⁹ ꝗppe dieb⁹, aut. vij. aut. v. aut. iij. diacones, ꝗ oculi[a] eius dicuntur: et ſubdiaconos atq̧ reliquos miniſtros ſecū habeat: qui ſacris induti veſtimētis in fronte et a tergo et pbr̄i regione dextra, leuaq̧ contrito corde, et humiliato ſpiritu, ac prono ſtent vultu, cuſtodiētes eum a maleuolis hominib⁹, ꝛ ꝯſenſum prebētes ſacrificio: peracta autē ꝯſecratione oēs[b] cōmunicēt ꝗ noluerint eccl'iaſtic̄ carere liminib⁹.

Item Lucius papa omnibus epiſcopis.

¶ Epi ſine religionis teſtibus dni ſacramēta nō ꝯficiāt.

Iubem⁹ apl'ica authoritate vt ſemper teſtes vobiſcū ſacerdotes ꝛ leuitas habeatis: ꝛ licet conſciētia[c] ꝓpria ſufficere poſſit: tamē ꝓpter maleuolos[d] (iuxta apoſtolū) teſtimoniū nos oportet habere bonū ab his ꝗ foris ſunt. Igitur duo pbr̄i ꝛ tres diaconi in omī loco epiſcopū nō deſerāt ꝓpter teſtimoniū eccleſiaſticū.

Item Sother papa.

¶ Niſi duob⁹ preſentib⁹ pbr̄ miſſaȝ celebrare nō preſumat.

Hoc quoq̧ ſtatutum eſt vt nullus pbr̄orū miſſarum ſolennia celebrare preſumat, niſi duobus[e] preſentibus ſibiq̧ reſpondētib⁹, ꝛ ipſe tertius[f] habeatur: q2 cum plurali ter ab eo dicit̄ Dn̄s vobiſcū[g]: ꝛ illud in ſecretis: Orate ꝓ me: aptiſſime conuenit vt ipſi⁹ reſpondeatur ſalutationi.

Itē ex canone apoſtoloꝝ.

¶ Cōmunione priuent̄ ꝗ vſq̧ ad finem miſſarum ſolēnia nō audierint.

Omnes fideles ꝗ conueniūt in ſolēnitatibus ſacris ad eccleſiam, ꝛ ſcripturas apoſtoloꝝ ꝛ euāgeliū audiāt, Qui autē nō pſeuerāt[h] in oratiōe vſq̧ dū miſſa peragat̄, nec ...

e ¶ Niſi duobus. Pluralis enim locutio, duorum numero eſt contenta: vt. iij. queſtio. iij. §. item in criminali. ver. vbi numerus. Nunquid neceſſarium eſt vt ſint duo clerici: aut nunquid duo laici, vel vnus clericus: alter laicus, aut alter maſculus, et alter femina ſufficerent? Satis videtur ꝙ debent eſſe duo clerici. Arg. contra, quia et populus reſpondet amen: vt. ſ. xxxviij. diſt. ſedulo. Sȝ hoc reſpicit cōſuetudinē alicui⁹ loci.

f ¶ Ipſe tertius. Adeo inherent quidā ✝ verbis iſtius ca. ꝙ dicunt ꝙ ipſe non celebraret, niſi duos haberet. Alij ‡ dicunt vnum ſufficere: argu. extra de fi. preſbyte. propoſuit. vij. queſtione. j. illud. ꝛ extra de vita ꝛ honeſt. clerico. vt quiſq̧. immo et incluſus miſſam ſolus cantare poteſt: hoc intellige vbi cleri copia non ſuffragat̄, alˀs ſecus: vt extra de verbo. ſignifica. queſiuit. et eccleſie loquitur preſbyter in plurali.

✝ Ut h.

‡ vt h. et fa. Miſſa a ſolo cantari poteſt.

g ¶ Domin⁹ vobiſcum. Hoc dominus vobiſcū, ſumptum eſt ex vete. teſta. ſic enim legitur. Booz ſalutaſſe meſſores ſuos. Illud autē. Et cū ſpiritu tuo. ſumptū eſt ex epiſtola Pauli ad Timotheum. Epiſcopus etiam cum primo ſalutat populum non dicit Dominus vobiſcū, ſed pax vobis: quia hec fuit prima vox Chriſti ad diſcipulos poſt reſurrectionem: ergo vt ſe oſtendat vicarium Chriſti, ideo ſic dicit: poſt vero dicit Domin⁹ vobiſcū: vt ſic oſtēdatur eſſe de numero aliorum ſacerdotum. Hic ergo habes domin⁹ vobiſcum. alibi amē. xxxviij. diſ. ſedulo. alibi: De⁹ i adiutoriū. vij. q. j. §. cum ergo. alibi Kyrie eleyſon. Pater noſter. xj. q. iij. cū aliquis. habes et alibi, Nunc dimittis ꝛc. Luce. ij. Item alibi, Benedicamus ꝛc. Danielis. iij.

Dn̄s vobiſcum vnde ſumitur.

j. timo. iij. b.

Pax vobis, dr̄ p̄mo ab ep̄o. Nota ꝙ ſeptē vicibus pp̄l's ſalutat̄ in miſſa ꝗ̄ ten⁹ excluſis ſeptem vitijs capitalib⁹ ſuſcipiat gratiā ſeptiformē. ſm̄ Jn.

xxj. ps

Omnes. ¶ Hec eſt. xxj. pars diſt. in qua probat ꝙ totam miſſam populus audire debet. Qui autem ex contemptu recuſauerit, excommunicabitur. Et hoc probat per. v. canones. Jo. de fan.

h ¶ Non perſeuerant. Ex conſuetudine vel ſuperſtitioſe. Et eſt ſi. nam inuanum currit qui non perſeuerat vſq̧ in finem curſus: vt de pe. diſt. iij. incaſſum. ꝛ eſt ſi. ſ. xj. q. iij. certum.

a ¶ Percipiunt. tempore deputato.
b Sacerdote. ¶ Qui egreſſus. quaſi minꝰ literatū contēnens: vt. ꝫ. xxxviij. diſt. ſedulo.
c Miſſas. ¶ Precipimꝰ. Hoc dico p̄ceptū eſſe. vnde contra preceptū faciūt q̄ diebus dn̄icis non audiunt miſſam, niſi aliq̄ neceſſitas cogat, ſicut ⁊ corpus chriſti accipit ter in anno. j. diſt. ij. et ſi nō frequenti⁹s.

(margin: Miſſa i die dn̄ico eſt de p̄cepto.)

d ¶ Cum ad celebrādas. ¶ Benedictionē. ꝫ. xxvj. q. vj. miniſtrare. ꝫ. Sol. ibi solēnis benedictio q̄ ante miſſe ꝯſummationē a ſolis pōtificibꝰ celebraꝶ, inhibeꝶ pbr̄is: hic autē poſt ꝯſecrationē cuilibet ſacerdoti populū benedicere permittiꝶ. ſꝫ ⁊ preſente ep̄o nec benedicere volēte ſacerdos benedicet ſi celebrauit miſſaꝫ: vt no. xcv. di. ecce.

(margin: † Cōfū d inꝶ. i. grauiter corripianꝶ.)

Epiſcopus. ¶ Hec ē. xxij. pars di. ſm̄ Jo.
e ¶ Prohibeat. ꝫ. xxj. diſ. cleros. in fi. ꝫ. j. diſt. iiij. eos. ꝫ. xj. q̄ōe. iij. excōicatos. ‡ Sꝫ dic vt ſolui. ꝫ. xxxv. q. iij. de inceſtis. nā hic de heretico nō preciſo loquiꝶ: ibi de eo q̄ ſequiꝶ hereſim iaꝫ damnatā. Hu. dicit hoc abrogatū ‡ eſſe: vel loquiꝶ de illis de quoꝝ correctione eſt ſpes aliqua: vt. ꝫ. di. iiij. in dei. aliō eſt ſi venirēt cauſa ſubſannādi vel deridēdi.

(margin: ‡ Jtē ꝫ xxxiiij. q. iij. clericꝰ. xxv di. perlectiꝭ. i p̄n. j. q. j. nō liceat. ‡ Ad hoc. ꝫ. j. q. j. nō liceat clericꝭ. vbi de hoc. Jdē no. xxv. di. c. j. Ar.)

Apoſtolica. ¶ Hec eſt. xxiij. pars di. ſm̄ Jo. de fan.
f ¶ Adorēt. i. venerentur.

Omnis chriſtianꝰ. ¶ Hec eſt. xxiiij. pars diſt. ſm̄ Jo. de fan.
¶ Caſꝰ. Probatur in hoc ca. authoritate moyſi ⁊ ſcōꝝ patrū cōſuetudine ꝙ chriſtiani debēt

(margin: xxiij. pars.)

ſanctā cō munionē percipiūt[a], velut inq̄etudines ecc̄lie cōmouētes ꝯuenit cōione priuari.

Item ex concilio Cartha.

¶ De eodem.

Sacerdote v̄bū in ecc̄lia faciēte q̄ egreſſꝰ[b] de auditorio fuerit, excōiceꝶ.

Item ex concilio Agatheñ.

¶ Die dn̄ico miſſas ex integro ſeculares audire debēt.

Miſſas die dn̄ico ſecularibus totas audire ſpeciali ordine precipimus[c], ita vt ante benedictionem ſacerdotꝭ egredi populꝰ non preſumat: qꝺ ſi fecerint, ab epiſcopo publice † confundantur.

Item ex conci. Aurelian̄.

¶ Populꝰ non ante diſcedat q̄ꝫ miſſa ex integro celebreꝶ.

Cum ad celebrādas miſſas in dei noīe cōuenīꝶ: populꝰ nō ante diſcedat, q̄ꝫ miſſe ſolēnitas cōpleaꝶ: ⁊ vbi ep̄s non fuerit, benedictionē[d] a ſacerdote accipiat.

Item ex conci. Cartha. iiij.

¶ Excōiceꝶ q̄ p̄termiſſo ecc̄lie couētu ad ſpectacula vadit.

Qui die ſolēni pretermiſſo ecc̄lie cōuētu ad ſpectacula vadit, excōmuniceꝶ.

Item ex conci. Cartha. iiij.

¶ Uſq̄ꝫ ad miſſam cathecuminoꝝ nullus eccleſiam ingredi prohibeatur.

Epiſcopus nullū prohibeat[e] ingredi in eccleſiā et audire verbū dei, ſiue gentilē, ſiue iudeū, ſiue hereticum, vſq̄ꝫ ad miſſaꝫ cathecuminoꝝ.

Item Anaſtaſius epiſcopus omnibus epiſcopis.

¶ Euāgelia non ſedendo, ſed ſtando audire debemꝰ.

Apoſtolica authoritate mādamus dum ſancta euangelia in eccleſia leguntꝶ, vt ſacerdotes et ceteri omnes nō ſedētes, ſꝫ venerabiliꝰr curui et in conſpectu euangelij ſtantes dn̄ica verba intēte audiāt et fideliter adorent[f].

Item Grego. vij.

¶ Ad miſſarū ſolēnia ſemper aliquid eſt offerendum.

Omnis chriſtianꝰ p̄curet ad miſſarū ſolennia aliquid deo offerre, et ducere ad memoriā qꝺ deꝰ per Moyſen dixit, Nō apparebis i ꝯſpectu meo vacuꝰ[g]. Jn collectis[h] ſanctoꝝ patrū liquido apparet ꝙ oēs chriſtiani offerre aliq̄d ex vſu ſanctoꝝ patrum debēt: ad ipſum em̄ priꝰ eſt cōfugiēdum[i] qui noſtre curare poſſit anime paſſiones: verū homines prepoſtero ordine ante ſibi opem ab hominibꝰ accerſiunt: vbi autem humana ſubſidia defecerint, tūc opinanꝶ diuini poſtulandā fauoris gratiā.

Itē Cypria. papa reſpondit.

¶ Quare ſurſum corda in prefatione dicitur.

Quando autē ſtamus ad orationem fratres dilectiſſimi, inuigilare et incūbere ad preces toto corde debemꝰ: cogitatio carnalis hoīs ⁊ ſecularꝭ abſcedat, nec q̄cq̄ꝫ tūc animus aliud q̄ꝫ id ſolum cogitet[k] qꝺ precaꝶ: ideo ⁊ ſacerdos ante orationē prefatione p̄miſſa parat fratrū mentes dicendo: Surſuꝫ corda: vt dū reſpōdet plebs habemꝰ ad dn̄m, admoneaꝶ nihil ſe aliud q̄ꝫ dn̄m cogitare debere. Claudatur cōtra aduerſarium pectus, ⁊ ſoli deo pateat, nec ad ſe hoſtē dei tempore orationis venire patiaꝶ.

Gelaſius Romane eccleſie et apoſtolice ſedis ep̄s vniuer=

aliq̄d offerre in miſſa. Primo em̄ debemꝰ ad chriſtū ꝯfugere, ſed q̄dā prepoſtere prius querunt conſiliū humanum, ⁊ poſtea diuinum.
g ¶ Uacuꝰ. Bonis opibꝰ, vel ad literā. ⁊ eſt ꝯſiliū in diebus priuatis. ſ. ſed in diebꝰ feſtiuis preceptū: et ita videꝶ ꝙ oblatiōes ſint et ſint de debito exigende, et ad eas dandas parochiani ſunt cogēdi. arg. xvj. q. j. ſtatuimus. Arg. contra. xij. q. j. duo. Sed credo ꝙ ſi ſacerdos pauper eſt, poteſt eis diuina officia ſubtrahere niſi dent † ei oblationes: vt eꝶ de ſimo. cū ſit. xij. q. ij. charitatem.
Additio. Bene dicit Credo. ſm̄ Laurē. cuiꝰ fuit iſta gl. tota. ⁊ idē ſentit hic H. q̄ dicit ꝙ nō credit ꝙ oblationes q̄ volūtarie vel ex deuotione fiunt in feſtiuis diebꝰ ſint debite, vel poſſint de iure peti. et idem ſentit frater Ray. Archidia.
h ¶ Jn collectis. quas faciebāt ſancti patres pro recipiendis pauperibus.
i ¶ Et ꝯfugiēdū. Orādo, nō tētādo, ⁊ ita non eſt cōtra. xxij. queſt. ij. queritur.

Quādo autē. ¶ Hec ē. xxv pars diſt. ſm̄ Joā. de fan.
¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ in oratione debet homo cogitare de deo tātum: vnde cum preſbyter dicit: Surſum corda: populus reſpondet, Habemꝰ ad dominū. et hoc fit ad notandum ꝙ tunc tantum de deo debemus cogitare, et de his que ſpectant ad ſalutem, vt diabolꝰ excludatur.
k ¶ Cogitet. Nā hoc genus mendacij eſſet. xxij. q. v. cauete.

(margin: Oblationes an ſint de debito. † hoc ſane intellige … ; xxvij. pars.; xxv. pars.)

Inuenimus. Hec eſt.xxvj.pars diſtinctionis ſm h. Caſus iſtius cap.in quo dicitur ꝙ nouem ſunt prefationes, decima tamen poſtea addita eſt: vt.lxx.diſtin. ſanctorum. Catalogo,id eſt ordine eccleſiaſtico,vel numero,vel computatione.

a ¶ Inuenimus. quot ſunt canonice pfationes oſtendit. † Eth° dit. †

b ¶ Nouem. Addita eſt et decima: vt diſt.lxx.ſanctorum canonum, ſcʒ equũ ⁊ ſalutare.

c ¶ Unam. Et te quidẽ omni tpe.

d ¶ Aliam aſcenſionis.qui poſt reſurrectionẽ ſuam.

e ¶ Tertiã. Qui aſcendens ſup omnes celos.

f ¶ Quartã. Qui per incarnati verbi myſterium.

g ¶ Quintã. Qui cũ vnigenit⁹ tuus.

h ¶ Sextam. Et te ſuppliciter exorare.

xxvij. pars.

i ¶ Septimam. Quia cum vnigenito filio tuo et ſpiritu ſancto.

k ¶ Octauã. Qui ſalutẽ humani generis.

l ¶ Nonam. Qui corpali ieiunio vitia comprimis.

Uiſum pterea. ¶ Hec eſt xxvij.pars diſtinc. ſm Jo.de fan.

¶ Caſus. Probatur in hoc cap. authoritate Aug. ꝙ pro defunctis nominibus tacitis in miſſa et alijs precibus debet orari omni die, ſicut et pro viuentibus oratur quotidie: vt pro eis oret mater eccleſia quibus deſunt preces parentum.

m ¶ Uiſum pterea. No.in oi miſſa memoriã ⁊ orõnem eſſe faciendã ꝓ defunctis.iſtud oñdit duob⁹ capitulis.

n ¶ Loco competenti.i.in ſecreta miſſe.

o ¶ Excipitur. Excipitur ſexta feria ante paſcha:i qua ſm ordinem Romanum non conficitur: ſed oblatio precedentis diei cum vino ſumitur: ⁊ excipitur etiam ſabbatum ſequens: quia potius refertur ad dominicã ſequentem.ĩ.diſt.iij.ſabbato.

Ofo ꝓ defunctis fiat in omni miſſa. Cõficere nõ lʒ in ſexta feria añ paſcha.

p ¶ Defunctorum.i.pro ſpiritibus defunctorum.

q ¶ Etiam tacitis nominibus.in ſecreta.

r ¶ Sub generali.fit ꝓ oib⁹ ſimul, ⁊ ꝓdeſt cuilibet ac ſi ſpecialiter ꝓ eo fieret.de cõſe.di.v.nõ mediocriter.

ſ ¶ Eccleſia. Supple non ſunt pretermittende ſupplicationes.

t. ¶ Pia matre communi,i,eccleſia.

¶ De nominibus. ¶ Caſus. Decentius eps querebat a papa vtrum in ſecreta miſſe illorum nomina debeant recitari a preſbytero pro quib⁹ vult ſacrificia offerre. Reſpondet papa ſuperfluum eſſe vt eius nomen recitetur pro quo hoſtia nondum eſt oblata.

v ¶ De nominibus recitãdis. populo cõnumerare aliquorũ non poſſum⁹: ergo eoꝝ nomina recitando, ſunt in ſʒ in miſſa vel oratione aliqua miſſe vel in ſecreta ſpecialiter noĩa eorũ exprimere non debemus. Noĩa miſſa exprimẽda.

x ¶ Anteꝗ̃. Nec ante nec poſt.

y ¶ Inſinues. q̃ſi nõ ante ſed poſt dʒ inſinuari deo.

z ¶ Quãuis. Nõ ergo recitant ideo ꝙ deus addiſcat: ſed vt ſupplicantium deuotior reddatur affectus: argu.xiij.q.ij.cũ grauis.⁊.c.nõ eſtimemus. h. nominari ergo poſſunt.

In ſacramentorum. ¶ Hec q. diuiditur in.xxviij.partes: in quarum prima,pbat p vij.c.ꝙ ex pane tritici et vino vitis cũ aqua cõficitur corpus ⁊ ſanguis xp̃i. Secũda ibi, Nihil Tertia ibi, Pacẽ. Quarta ibi, Relatum. Quinta ibi, Quotidie. Sexta ibi, Triforme. Septima ibi, Tribus gradib⁹. Octaua ibi, Qui ſcelerate. Nona ibi, Si per negligentiam. Decima ibi, Peruenit. Undecima ibi, Sacerdotũ. Duodecima ibi, Inſtitutio. Decimatertia ibi, Sacrificiũ. Decimaquarta ibi, Quia corp⁹. Decimaquita ibi, In q̃b⁹. Xvj.ibi, Ego berengarius. Xvij.ibi, Semel chriſtus. Xviij.ibi, Liq̃do. Xix.ibi, Panis. Xx.ibi, Panem de altari. Xxj.ibi, Re vera. Xxij. ibi, Iteratur. Xxiij.ibi, In xp̃o. Xxiiij.ibi, In calice. Xxv. ibi, Sicut. Xxvj.ibi, Preſbyt̃. Xxvij.ibi, Qui bñ. Xxviij. ibi, Pro dilectione. Jo.de fan.

¶ Caſus. In altaris ſacrificio debent apponi tantum panis ⁊ vinum aqua mixtum: ⁊ hoc ideo, quia de latere chriſti fl[u]xerunt ſanguis et aqua in poſſeſſione ſua. † vt.xxvij. diſ. §. veꝝ.c.ad h°

? ¶ In ſacramentoꝝ. Hic intitulatur.ij.di.in qua agitur de ſacramento euchariſtie. Et licet baptiſmus ſit ianua oim ſacramentoꝝ † ⁊ neceſſarior. extra ð.xxij.di.§.veꝝ.hoc preſbyt̃ digni⁹ eſt: ⁊ ideo tractat pri⁹ de eo, ⁊ ꝓpter ſeriẽ opis nõ bap. apertius cõtinuandã.cũ eñ tractauit in precedenti diſt. veniẽs. de celebratiõe miſſe: et tota vis miſſe ɔſtet in cõſecratiõe Archi.

ſis Germaniarum atꝗ Galliarum epiſcopis.

¶ Que prefationes in miſſis ſunt cantande.

Inuenim⁹ᵃ has.ix.ᵇ prefationes ĩ ſacro catalogo tantũmodo recipiendas.i. vnãᶜ in albis paſchalib⁹: aliaʒ die aſcẽſionisᵈ dñi: tertiãᵉ die pentecoſtes: quartãᶠ, de natali dñi: quintãᵍ de apparitione dñi: ſextãʰ de aplis: ſeptimãⁱ ð ſctã trinitate: octauãᵏ ð cruce: nonãˡ de ieiunio in quadrageſima tantũmodo dicẽdam. Item ex cõci. Cabiloñ.

¶ In oibus miſſaꝝ ſolẽnib⁹ pro defunctis oratio fiat.

Uiſum pthereaᵐ nobis eſt vt in oibus miſſaꝝ ſolẽnib⁹ ꝓ ſpiritib⁹ defunctorũ loco cõpetẽtiⁿ ĩ eccleſia ad dñm deprecet̃. ſicut enim nulla dies excipit̃ᵒ qua nõ pro viuẽtibus ⁊ ꝓ q̃buſlibet neceſſitatib⁹ dñm deprecet̃: ita nimirũ nulla dies excipi dʒ quin ꝓ aiab⁹ fideliũ p̃ces dño in miſſaꝝ ſolẽnib⁹ fundant̃. Antiq̃tus igit̃ hunc morẽ ſctã tenet̃ eccleſia, vt in miſſarũ ſolẽnib⁹ ⁊ alijs p̃cib⁹ dño ſpũs q̃eſcentiũ cõmendent̃: dicente beato Augu. Nõ ſunt p̃termittẽde ſuplicationes ꝓ ſpiritib⁹ mortuoꝝ: quas faciẽdas ꝓ oibus in xp̃iana et catholica ſocietate laudam⁹. Defũctoꝝᵖ etiã tacitis nominib⁹ᵠ eorũ quos ſub generaliʳ cõmemoratione ſuſcepit ecc̃liaˢ: vt quibus ea iſta deſunt parẽtes et filij, aut quicũꝗ cognati vel amici: ab vna eis exhibeat̃ pia mr̃e communiᵗ. Itẽ Innoc.eps vrbis Rõane Decẽtio Eugubino.

¶ Ante p̃ces nõ ſunt a ſacerdote nomina recitanda.

De noĩbus recitandisᵛ anteꝗ̃ˣ ſacerdos preces faciat, atꝗ eorũ oblatiões quoꝝ noĩa recitãda ſunt oratione ſua cõmendet: q̃ꝫ ſuperfluũ ſit, ipſe per tuã prudentiã recognoſcis: vt cuius hoſtiaʒ necdũ deo offeras, ei⁹ ante nomen inſinuesʸ: q̃uisᶻ illi incognitũ nihil ſit. Itẽ alex. vrbis Rõane eps oib⁹ orthodoxis.

¶ Panis ⁊ vinum ⁊ aqua in ſacramentis ſunt offerenda.

¶ Diſtin.ij.

In ſacroꝝ ?

oblationibus [a] que inter miſſarū ſolennia domino offeruntur: panis ⁊ vinum aqua permixtum in ſacrificium offerātur. non eñ debet in calice domini aut vinū ſoluʒ, aut aqua ſola offerri: ſed vtrumqꝫ permixtum offeratur: qꝛ vtrūqꝫ [b] ex latere eius in paſſione ſua profluxiſſe legitur.

Item Cyprianus papa Cecilio fratri ſalutem.

¶ Vinū ſine aq̄ vel ecōuerſo in ſacramētis offerri nō licet.

Sic in ſctificando calicē dñi, offerri ſola aq̄ minime poteſt: quō nec vinū ſolum poteſt. Nā ſi vinū tātum quis offerat: ſāguis chriſti incipit [c] eſſe ſine Chriſto [d]. Quādo em̄ vtrūqꝫ miſcetur, et adunatione cōfuſa [e] ſibi inuicē copulantur, tunc ſacr̄m ⁊ ſpūale [f] ⁊ celeſte efficitur. Si vero calix [g] dñi nō eſt aqua ſola ⁊ vinū ſolum, niſi vtrūqꝫ miſceat̄: quō

corporis chr̄i merito de eo ſubdit: ⁊ tractat de hoc ſacr̄o in hunc modum. Primo agit de forma ſacrificādi. Scd̄o de reuerentia ſuſcipiendi et tractandi ⁊ ſeruandi hoc ſacramētū. Tertio de triplici cōtinētia eius. De forma ſacrificandi agit vſqꝫ ad illud. c. nihil. De reuerentia ſuſcipiendi agit etiam vſqꝫ ad illud ca. ſacrificiū. Exinde de his que ī ſacrificio cōtinent̄. Circa qd̄ cōſiderādum eſt a quo, vbi, et quādo fuit hoc ſacr̄m inuētum: et q̄ forma conficiendi illud: ⁊ que in eo ſunt: neceſſaria: ⁊ de triplici eius cōtinētia: et poſt ſupponemus quaſdā opiniones de confuſione ipſarum rerū. Fuit autem inſtitutū a domino. ꝟ. eo. qꝛ corp⁹ et in cena. ꝟ. e. liquido. Et quando? poſt typicum paſcha completū cū comedit agnū cum ap̄lis. ꝟ. e. accipite. Formam habemus in ca. ꝟ. eo. accipite. Sūt aūt tria neceſſaria: panis, vinū, ⁊ aqua. ꝟ. eo. in ſacramento. Continētur autē tria in hoc ſacramento: forma viſibilis panis ⁊ vini: veritas corporis ⁊ ſanguinis xp̄i: ⁊ virtus ſpūalis. i. virtus vnitatis ⁊ charitatis. i. eterna cōiūctio ⁊ dilectio chriſti ad eccleſiā. xxj. diſt. §. j. ibi: Rogaui pro te petre ne deficiat ⁊c. Primū eſt ſacr̄m tantum, ⁊ nō res ſacramenti. Secundum eſt ſacr̄m ⁊ res ſacramēti. Tertiū eſt res ſacramēti tm̄, et non ſacr̄m: et hoc eſt qd̄ dicit̄ ex̄ de celeb. miſ. cū Marthe. §. diſtinguendū. Fit aūt conuerſio rerū ſm̄ quoſdā: qꝛ panis cōuertitur in corpus, ⁊ vinū in ſanguinem: aqua in nihilum: ſed ſignificat regenerationem tm̄, que fit per aquā. cōtra iſtos eſt, qꝛ qui purā aquā ſumit, poſt nō cōficiet. vij. q. j. nihil. Sed contra. ꝟ. e. relatū. ſed nō fuit ibi pura aqua. Alij dicūt ꝙ vinū ⁊ aqua conuertuntur in ſanguinē: licet philoſophi dicant contra ꝙ aqua ⁊ vinum nō cōmiſcent̄ p minima. i. nō ita ꝙ inſeparabilia ſint. Alij etiam dixerūt, ſed peſſime, ꝙ aqua conuertebatur in aquaticos humores. Alij dicūt ꝙ corpus chriſti poſt conſecrationē ſolū eſt ſacr̄m ⁊ figura. ꝟ. e. ego berengarius. et hec tradūtur ex̄ de cele. miſ. cū marthe. et cap. in quadā. Sed opinio verior eſt ꝙ vinum ⁊ aqua nō vt duo, ſed vt vnū cōpactū tranſmutātur. ex̄ de cele. miſ. cum marthe. §. verū. ⁊ ca. in quadā. De eo tm̄ quod dicitur ꝙ panis conuertit̄ in corpus chr̄i varie ſunt opiniones. Una aſſerit ꝙ illa ſubſtantia q̄ fuit panis primo, poſtea eſt caro ⁊ ſanguis chriſti. arg. ꝟ. eo. panis eſt in altari. ⁊ ca. qꝛ corpus. Scd̄a opinio tenet ꝙ ſubſtantia panis ⁊ vini ibi deſinit eſſe, et remanent accidentia tm̄, ſcilꝫ ſapor, color, pondus, ⁊ ſimilia. ⁊ ſub illis accidentibus incipit ibi eſſe corp⁹ chriſti. Tertia tenet ꝙ remanet ibi ſubſtantia panis et vini: ⁊ in eodem loco ⁊ ſub eadem ſpecie eſt corpus chriſti. Argu. ꝟ. eo. ego. quelibet tamen opinio fatetur ibi eſſe corpus chriſti. Secūda opinio verior eſt: vt extra de ſum. trini. firmiter. §. vna.

¶ In ſacramentorū. De forma ſacrificandi. ſ. q̄ debent offerri in ſacramento euchariſtie. vij. ca. oſtendit.

a ¶ Oblationibus. i. in ipſis oblatis q̄ ſunt ſacramēta.

b ¶ Qꝛ vtrūqꝫ. hec rō nō eſt ſufficiēs: ſꝫ eſt rō qꝛ xp̄s hoc ſtatuit dicēs: Hoc facite in meā cōmemorationē. ꝟ. e. in chr̄o ſemel. Alia rō eſt qꝛ aqua ſignificat redēptionē

Eucha riſtie ſacramentū a q̄ fuit iſtitutum.

Eucha riſtie ſacramento tria cōtinet̄.

Sꝫ ⁊c q̄dā ad minicu lās. B. Lau.

ꝟ. eo. cum omne. et ita tria ſunt ſignificantia ibi: aqua, vinum, panis: ⁊ ita tria ſacramenta. ꝟ. eo. non oportet.

b ¶ Qꝛ vtrūqꝫ. i. vtriuſqꝫ ſacrificiū vel ſignificatū. ꝟ. e. in calice. ſ. ſanguis in quē cōuertit̄ vinū ⁊ aqua. ꝟ. diſti. e. panis in altari. noīe ſanguinis dꝛ q̄libet humor humani corporis. hic nō inuenit̄ niſi large accipiat̄ nomē ſanguinis. vn̄ vinū in ſanguinē conuertit̄, et aqua in alios humores: ita ꝙ aqua dꝛ profluxiſſe. i. alij humores de latere chr̄i. Sed nūqd̄ vera aqua aut humor aque ſiſſo fluxit? ſi ꝟa aqua, qn̄ fuit illa creata: nūquid in corpe, aut in egreſſu a corpe? ſi humor fuit ſine aqua quod fuit ibi miraculū? Rn̄. ſm̄ h. ſeparati ⁊ cū ſegregatione fluxerūt. Alij tn̄ dicūt vt Mel. ⁊ Baz. ꝙ ꝟa aq̄ ⁊ extra corp⁹ illius fuit illa creata: ſicut fuit cū fluxit aqua d̄ petra educta. ꝟ. e. re vera. Igit quota ps dꝫ eſſe aque ī calice? Videt̄ ꝙ medietas: ar. ff. de vſufru. etiā ptis. ff. de ꝟhē. emp. l. domū. ſꝫ hoc relinqͥ arbitrio prouidi ſacerdotis. i. q̄ꝫdiu dicat̄ ꝙ vinuʒ ſit vel aqua. Dic ꝙ poni dꝫ plus de vino ſemper q̄ꝫ de aqua.

Sic in ſctificādo. ¶ Caſ⁹. In ſacrificio nō dꝫ offerri vinum ſine aqua: nec aq̄ ſine vino: ſꝫ ſimul illa duo vt perfectū ſit ſacrificiū, ſicut et corpus xp̄i nō de farina ſolum, ſed de pane perfecto debet confici.

c ¶ Incipit. i. ſine xp̄o: qꝛ non conficitur: maxime quantum ad ſalutem plebis. ꝟ. eo. cum omne.

d ¶ Sine xp̄o. i. ſine tali ſacr̄o qd̄ de ei⁹ latere pfluxit: ſcꝫ ſanguis ⁊ aqua: vt. ꝟ. c. j. ⁊. ij. ⁊. ꝟ. c. iij. Vel ſine chr̄o. i. eccl̄ia, q̄ ſcilꝫ myſticū corp⁹ xp̄i eſt. qd̄ eſt dicere: ſanguis nō pdeſt corpori xp̄i qd̄ eſt eccl̄ia. i. nobis. ꝟ. di. pri. eccleſia. nō em̄ vinū tm̄ dꝛ corp⁹ xp̄i. vel ſine ſaluatiōe chr̄i. i. xp̄ianoꝝ. ſm̄ hoc videret̄ ꝙ chr̄s dicat̄ xp̄ianus popul⁹: ad hoc facit ex̄ de ſa. vnc. ca. j. hec oſtendit Ap̄ls in epiſtola ad Corinth. Sicut oīa membra vnum ſunt corpus ita vnus xp̄s ſunt: vt. ꝟ. ea. diſt. cum oīne. hug. vero qui non poſſe confici ſine aqua dicit: exponit ſanguis. i. vinū quod ſignificat ſanguinem.

e ¶ Confuſa. id eſt permixta.

f ¶ Spirituale. Spiritu ale dicitur corpus qd̄ nihil habuit quod ei obſtaret: ſicut xp̄s ianuis clauſis itrauit ad diſcipulos: palpabilem tn̄ ſe exhibuit: quod non faceret ſpiritus. vnde ſpiritus nec carnem nec oſſa habet ⁊c. ad cuius ſimilitudinem corpora noſtra agilia erunt: vt licet clauſa eſſent in ſolidiſſimo corpore ferreo vł marmoreo, poſſunt tn̄ exire. Vel ideo ſpirituale: qꝛ ibidem ſignatur noſtra redēptio. ꝟ. eo. cum oīne. Vel ſpūale: qꝛ celeſte efficitur: ⁊ tunc rei ſpūalis ⁊ celeſtis. ſ. cōiunctionis eccleſie ad chriſtū efficit̄ ſacr̄m. vinū em̄ ſanguinē, aqua ꝓ plebem ſignificat. horum aūt confuſio ſalutis noſtre eſt ſacramentū. in cōmixtione em̄ vini ⁊ aque cōſignatur plebis per chriſtum facta redemptio. ꝟ. eo. cum omne.

g ¶ Calix. No. diuerſitates circa iſtud ſacr̄m inter doctores. nā dicunt quidā ꝙ ex vino ſine aqua nō pōt confici ſanguis chriſti. hug. dicit ꝙ pōt lꝫ nō debeat fieri. Itē dicūt aquā eſſe admiſcendā in calice de honeſtate tātū: verūtamen vbicūqꝫ admiſceat̄, conficiet̄ ſanguis. Item

Aqua q̄ fuit de latere chr̄i, an fuerit vera aqua.

Illa fuit ſemen tia ꝟ. vt la. ꝟ. ſequēti. vi de rimen plur⁹ dicere ēt ſua ꝟa ꝙ ex. Di. pr. eccleſie ſit ꝙ cōfiteae conf craos nis.

Bo tacit docent pos glſ. Sanguis xp̄i verū poſſit ſine aqua cōfici.

dicūt quidā ꝙ ex nectare vel vino cocto conficietur quicquid ei admiſceat. h. tamē dicit ꝙ nō, qđ veri⁹ eſt. Item de aceto cōficit, ſi ex vino factū fuit, al's nō, quia ꝓpe eadem vſia eſt. ff. de contrahen. emp. in venditionib⁹ tamē in omnibus his mixturis tranſſubſtantiatur. Item not. ꝙ de agreſta non pōt cōfici ſanguis, j. eo. cū omne. ꝯtra de muſto ex vuis ⁊ racemis pōt ex neceſſitate, de alijs non. ſ. de pomis et huiuſmodi. Sꝫ qñ dicemus ꝙ poſſit? qñ incipit eſſe vinū. Sed qñ incipit eſſe, conſulendus eſt vſus in hoc caſu. Item circa panem no. ꝙ de alio pane non poteſt confici corpus chriſti, niſi de frumento: vt. j. eo. in ſacramento. et ſi alia farina admiſceat frumento, illa nō trāſſubſtantiatur: ⁊ in hoc non eſt diuerſitas. Sꝫ in alio eſt, q: dicit hug. ꝙ non poſſumus conficere niſi de frumēto, vel de pane fermētato in eccleſia occidentali: ⁊ ſi fiat, nihil agitur. Baz. contra ꝙ conficiatur corpus Chriſti. Item nec confici poteſt ſi farina nō cum aqua, ſed cū alio liquore admiſceatur.

f ¶ Uel ſimpliciter. Sed nonne exēplū dñi potuit eos inſtruere ſicut ⁊ nos? quare ergo excuſabunt? Sed dic ꝙ nos duocuerūt patrū ſacre ſcripture de ipſo Chriſto, quas forte ipſi non habuerunt.

g ¶ Ignoſci. Arg. poſt admonitionem non eſſe parcendum. xij. qōe. ij. indigne.

nec corp⁹[a] dñi poteſt[b] eſſe ſola farina, niſi vtrūqꝫ[c] adunatum fuerit ⁊ copulatū ⁊ panis vni⁹ cōpage ſolidatū. Idem.

Scriptura dicit vt quotienſcūqꝫ calicē in commemoratione dñi et paſſionis eius offerim⁹, id qđ conſtat dominū feciſſe[d], faciam⁹: ſed vide frater chariſſime, ſi qs de anteceſſoribus noſtris, vel ignoranter[e], vel ſimpliciter[f] nō hoc ſeruauerit et tenuerit qđ nos dñs facere ⁊ exēplo ⁊ magiſterio docuit, poteſt ſimplicitati eiuſdem indulgentia dñi venia cōcedi: † nobis xͦo non poteſt ignoſci[g], qui nūc a dño admoniti ⁊ inſtructi ſum⁹ vt calicem dñi cum vino mixtū ſꝫm ꝙ dñs obtulit offeramus.

Itē ex ꝯcilio Martini pape.

¶ Preter vinū ⁊ aquā ⁊ panē in ſacramēto nihil dꝫ offerri.

Non oportet aliđ aliqđ in ſacramēto offerri preter vinū[h] ⁊ aquā ⁊ panē, qñ in typo chriſti benedicunt: q: dū in cruce Chriſt⁹ pēderet, ⁊ de corpore ei⁹ ſanguis efflurit et aq̄: hec tria vnū[i] ſunt in Chriſto Ieſu, hec hoſtia[k] ⁊ oblatio dei in odorem ſuauitatis.

Itē ex ꝯci. Carthagiñ. iij.

¶ De eodem.

In ſacramento corporis et ſanguinis dñi nihil amplius offerat q̄ꝫ qđ ipſe dñs tradidit[l], hoc eſt panis ⁊ vinū aqua mixtum, nec amplius in ſacrificijs offeratur, q̄ꝫ de vuis et frumentis[m].

Item ex. vj. ſynodo.

¶ Oblationis ſacrificio vuas nemo coniungat.

Didicimus ꝙ in quibuſdam eccleſijs ſacerdotes ſacrificio oblationis cōiungant vuas que ſꝫm vſum in altari offerūtur, et ſic ſimul vtraqꝫ populo diſpenſent. Precipimus igitur vt nullus ſacerdos hoc viterius faciat: ſed in remiſſianem peccatorū populo oblationē ſolam diſtribuat, et vuas ſeorſum benedictas[n] popul⁹ q̇ petierit accipiat, et fructuum gratias agat.

Item Iuli⁹ pa. epiſcopis per Egyptum.

¶ De his qui ſacrificando varie errabant.

Non oportet. ¶ Ca⁹. hoc ca. patet. In typo, id eſt in figura ⁊ ſignificatione. hec tria vnum ſunt. i. in vnum corpus chriſti tranſeunt.

h ¶ Preter vinū. Queritur an vinū et aqua tranſeant in ſanguinem tantum? Reſpon. ſic, extra. e. cum marthe. §. verum. Alij dicunt ꝙ non, ſed vinū in ſanguinē, et aqua in aquā, id eſt vitalem humorem aquaticum: ſicut enim in humano corpore q̄tuor humores ſunt ad inſtar quatuor elementorū. extra eo. in quadam. ſic in corpore chriſti: vnde ſic expone: hec tria ſunt vnum in vno chriſto, et hec tria ſunt tria, ⁊ tantum tria: quia vinum in ſanguinē, et aqua in aquam, et panis in corpus conuertitur.

i ¶ Unum. id eſt in vnum tranſeunt corpus Chriſti: tamen hoc in illud, et illud in aliud, ⁊ tertium in aliud conuertitur, ⁊ tamen ꝓ vno reputatur: vt. j. eo. comperimus.

a ¶ Nec corpus. id eſt panis ſub cuius ſpecie iacebit corpus Chriſti qui eſt tranſſubſtantiatus in corpus Chriſti.

b ¶ Poteſt. i. nō pōt ꝯfici ex farina ſola, ſcꝫ ex ſolo pane multoꝝ cōpage ꝯſolidato, nec aqua ſola ⁊c.

c ¶ Niſi vtrunqꝫ. i. farina ⁊ aqua. Quid ſi ex melle vel alio liquore fuerit farina aſperſa, nunqđ tranſſubſtantiatur ille panis in corpus Chriſti? Non.

Scriptura dicit. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ vino quod offertur in ſacrificio, aquam miſcere debem⁹ ſicut dñs fecit: ſi quis autē ex antiquis hoc pretermiſerit, poteſt ei venia concedi: nobis autem qui per ſcripturas inſtruimur, non parceretur.

d ¶ Feciſſe. vide violentiſſimū arg. cōtra grecos, veriſimile em̄ eſt ꝙ dñs azymis vſus eſt ꝓpter ritum iudeorum: ⁊ nos azymis vti debemus. H. tunc in domibus eorum non erant fermenta: veriſimile tamē videtur ꝙ aliis cui doctoꝝ eoꝝ reuelatū fuerit ꝙ conficerent in fermentatis. ar. contra. j. diſt. iij. noſſe.

e ¶ Ignoranter. Arg. ꝙ ignorantia iuris excuſat. ‡ s. xxiiij. q. j. ſi quis dederit. s. diſt. viij. conſuetudo. xxxj. q̄. de his. s. diſt. liij. ſollicitudo.

k ¶ Hoſtia. ⁊ nihil conuertitur.

l In ſacramēto. ¶ Tradidit. Arg. ꝙ dñs miſcuit aquā cū vino. s. eo. ſcriptura, ⁊ nos miſcere debemus, q: docti viri cautela ⁊c. lxxxj. di. legitur.

m ¶ Et frumētis. i. pane frumēti, q: chriſt⁹ fuit granū frumēti. de pe. di. ij. cū ſanctā. ſꝫ ſicut dicit ab eis q̇ experti ſunt, loliū de frumento naſcit: vt di. lvj. naſci. nunqđ ſi de lolio fiat panis, ille per verba tranſſubſtantiat? † nūquid ſi frumento addat piper, conuertitur in corp⁹ chriſti? Non, ſed reliquum tantum: quare non ita reliquum conuertit ſi fermentū addatur? Quia ibi nihil eſt azymi cuius poſſit fieri conſecratio, ⁊ ideo nihil cōuertitur. arg. xxiij. q. iij. reſecande.

Didicim⁹. ¶ Caſus. hec ꝯſuetudo erat apud quoſdā ꝙ vuas benedicebāt benedictione ſanguinis: ⁊ ſimul cum corpore chriſti populo diſtribuebāt qđ ne de cetero fiat, precipit ſynodus.

n ¶ Benedictas. bñdictione vulgari, nō illa ſpeciali ap:

Uinum et aqua vtrum trāſeāt in ſanguinem tantū?

Dñs miſcuit aquam cū vino

† Iſta fuit opi. h. q: mutauit naturā et deſijt eſſe frumentū.

propriata euchariſtie.j.eo.accipite.ꝛ ſolet vua benedici in feſto ſancti Sixti.

Cum omne.§ Caſus. In hoc ca. Julius papa quoſdā in ſacrificij oblatione errātes reprehēdit. Quidā em̄ lac ꝓ vino offerebāt. Alij intinctā euchariſtiā populo diſtribuebāt. Alij botrum integrū ſacrificabant: et poſtea exacinatū vel expreſſum in calice dabant. Alij pannū lineum tinctū muſto per totū annum reſeruātes tempore ſacrificij partē ei⁹ in aqua lauabāt, et ſic offerebant. Ponit ergo p̄mus iſtos q̄tuor errores, poſtea ꝑ ordinem deſtruit ꝛ remouet oēs tales errores, aſſerēs in oblatione ſacrificij nihil eſſe offerendū niſi panē et vinum et aquam: ergo nō lac nec vua ibi dꝫ offerri. Itē nec aq̄ ſola dꝫ offerri: qḋ vident̾ facere illi q̄ predictū pannū lauāt. Vinū expreſſum.i.botrum, vel vuā expreſſam q̄ſi degranatā ꝛ exacinatā in calice. Vel vinū expreſſum de botro poſt cōſecrationē vel ante conſecrationem, ſed non apponebāt aquā.

f ❡ Cū em̄ magiſter. hic extirpat p̄mū errorē.
g ❡ Illud vero. ꝛ ita extirpat errorē ſecundū.
h ❡ Intinctā. vt.j.e.no.ſuꝑ ca.pbr̄. ꝯtra ibi dꝛ ꝙ ſeruari dꝫ intincta ad op' infirmoꝝ: qḋ nō reprobo, lꝫ nō neceſſe ſit: ꝙ intingat̾, lꝫ Hug. dicit illḋ eſſe abrogatū.

Cum omne crimen[a] atq3 pctm̄ oblatꝭ deo ſacrificijs deleatur[b]: q̄d de cetero ꝓ delictoꝝ expiatione dn̄o dabit̾ q̄ñ in ipſa ſacrificij oblatione erratur[c]? Audiuim⁹ em̄ quoſdā ſchiſmatica ambitiōe detētos, cōtra diuīos ordines ꝛ aplīcas inſtitutiones lac ꝓ vino in diuinis ſacrificijs dedicare: alios q̄q3 intinctā euchariſtiā populis ꝓ cōplemento cōmunionis porrigere: quoſdā etiā expreſſum[d] vinū in ſacramento dn̄ici calicis offerre: alios vero pannū lineū muſto intinctū per totū annū reſeruare, ꝛ in tēpore ſacrificij partē ei⁹ aq̄ lauare, et ſic offerre qḋ q̄3 ſit euāgelice[e] ꝛ aplīce doctrine ꝯtrariū, ꝛ ꝯſuetudini eccl'iaſtice aduerſuꝫ, nō difficile ab ipſo fonte veritatis ꝓbabit̾, a q̊ ordinata ipſa ſacramentoꝝ myſteria ꝓceſſerunt. Cum enim magiſter[f] veritatꝭ verū ſalutis noſtre ſacrificium ſuis cōmēdaret diſcipulis: nulli lac, ſed panē tantū ꝛ calicē ſub hoc ſacramento cognoſcimus dediſſe. legitur em̄ in euāgelica veritate: Accepit Jeſus panē et calicē, ꝛ benedicēs dedit diſcipulis ſuis. Ceſſet ergo lac in ſacrificādo offerri, q2 manifeſtum ꝛ euidēs exēplū veritatꝭ euangelice illuxit ꝙ preter panē ꝛ vinū aliḋ offerri nō lꝫ. Illud[g] vero qḋ ꝓ cōplemento cōmunionis intinctā[h] tradunt euchariſtiam populis: nec hoc ꝓlatū ex euāgelio teſtimoniū receperūt, vbi apoſtolis corp⁹ ſuū cōmēdauit et ſanguinem: ſeorſum em̄ panis, ꝛ ſeorſum[i] calicꝭ cōmēdatio memoratur. Nā intinctū panē alijs Chriſtū prebuiſſe non legim⁹, excepto illo tm̄ diſcipulo quē intincta buccella magiſtri ꝓditorē[k] oſtēderet: non que ſacramenti hui⁹ inſtitutionē ſignaret. Nā ꝙ de expreſſo[l] botro.i. de vuarū granis popul⁹ cōmunicat̾, valde eſt omnino cōfuſum: ſed ſi neceſſe ſit, botr⁹ in calice cōprimatur[m], ꝛ aqua miſceat̾: q2 calix dn̄icus iuxta canonū precepta vino et aqua permixtus debet offerri: q2 videm⁹ i aqua populū intelligi[n], in vino vero oſtēdi ſanguinē Chriſti: ergo cum in calice vino aqua miſcetur, Chriſto popul⁹ adunatur: et credētium plebs ei in quem credit, copulat̾ ꝛ iungitur: que copulatio aque ꝛ vini ſic miſcetur in calice dn̄i, vt mixtio illa non poſſit ſeparari. Nā ſi vinū tantū q̇s offerat, ſanguis chriſti incipit eſſe ſine nobis[o]. Si

a ❡ Cū omne crimen. quatuor errores extirpant̾ in canone iſto.
b ❡ Deleat̾.i. cū ad hoc ſacrificium offerat̾, vt ꝑ ipſum peccatū deleat̾.j.e. diſtin. ſpecies et ſimilitudo. *Joan. xiij.c.*
c ❡ Erratur. quod fit in calice.
d ❡ Expreſſum.i. degranatū botrū. nā ex vino expreſſo licēter hoc fieret. Vel expreſſum poſt cōſecrationem, vt tūc vice ſanguinis ſumat̾, ante em̄ liceret: † vt.j.eo.dicitur. ſanguis enim dn̄i prelo crucis ꝛ ceteris inſtrumētis paſſionis de corpore eius preſſus emanauit. ex̄ eo. cū Marthe. ver. aliquibus.
† Hic vult dicere ꝙ ante cōſecratio nē bene lꝫ exprimere, ꝛ ſic cōſecrare. Archi.
e ❡ Qḋ q̄3 ſit euangelice. hec oīa predicta reſpicit, ꝛ ſic vltimū ꝓhibet̾: ſi em̄ nō eſſet illicitū, hoc inter alia reprehēſibilia nō cōnumerare̾t: cum oīa q̄ ſimul in ꝓhibitione veniunt ſimul prohibita intelligant̾: arg. [illegible]. deniq3. ver. addendo. ff. de verb. obliga. titia. ꝛ. ff. de iuris ꝛ fac. igno. regula. §. vl. ꝛ vltimo loco poſtea per ſe ꝓhibetur. Vel refert̾ tm̄ ad vltimū, ꝛ ſic expreſſe vltimū ꝓhibetur. Dicūt tamē q̄dā ꝙ vltimū hic non prohibetur.

i ❡ Et ſeorſum. ſꝫ nunq̄d verū eſt ꝙ ſeparatim cōſecret̾ corp⁹ chriſti, ꝛ ſeparatim ſanguis? Dicūt quidā ꝙ nō fit trāſſubſtātiatio niſi in vltima ſyllaba totius forme prolata. Alij vero dicūt vt Hug. cum dicit, Hoc eſt corp⁹ meū, ꝙ tranſſubſtantiatur ſub illa cōditione.ſ. ſi ſtatim ſubiungat: hic eſt ſanguis meus: aliter non. Alij dicūt incertū eſſe in rerum natura vtrū incōtinēti ſit corp⁹ chriſti. ff. de iudi. ſed et ſi. §. vlt. Sꝫ ego dico ꝙ ſi ꝑ copulatiuā duo dicunt̾, tunc in ꝓlatione hui⁹ vocis. Hoc eſt corpus meū, trāſſubſtātiatur corp⁹, ꝛ in ꝓlatione ꝯſequētꝭ vocꝭ ſiue locutiōis trāſſubſtātiat̾ ſāguis: ſꝫ ſi per copulatiuā tm̄ vnū dicat̾, tunc fiet tm̄ in vltima littera tranſſubſtantiatio. De hoc not. j. eo. q2 corpus. *Corp⁹ chriſti ꝛ ſanguis an cōſecrentur ſeparatim.* *Joan. xiij.c.*
k ❡ Proditorē. cū dixit, h̄ me tradet. Sed ceſſat oppoſitio de ꝓditione, q2 dn̄s non ꝓdidit eū: nō eſt em̄ proditio de futuro, ſed de preterito: nam tradet, futuꝝ eſt: ſi ergo ꝓpalauit, nō ꝓdidit. Vel dicēdū ꝙ hoc fecit ad inſtātiā eius, cū etiā dixerit ei: tu dixiſti. Alij dicunt ꝙ in aure Joannis dixit: Qui intingit ꝛc̄. Vel dic ꝙ non prodidit, quia dixit talib⁹ qui poterant prodeſſe, ꝛ nō obeſſe. xxij. q.v. hoc videtur. Jo. *Chriſt⁹ verū in dā ꝓdere.*
l ❡ De expreſſo. hic de tertio errore.ſ. poſt conſecrationem. Vel expreſſo.i. nō mixto cū aqua.
m ❡ Comprimatur. arg. ꝙ vini defecatio non eſt neceſſaria ad confectionem.
n ❡ Intelligi. Nā legit̾ in Apoca. Aque multe, populi multi. Itē aq̄ dicit̾ penitētia. j̄. di. vj. teſtamētū. Q̄nq3 dꝛ ſcriptura. xxxij. q.v. ſi paul⁹. q̄ñq3 dꝛ aqua tētatio: ſaluū me fac deus, quoniā intrauerūt aque ꝛc̄. *Aqua multe.*
o ❡ Sine nobis.i. nobis nō profuiſſe oſtēditur: qḋ tamē ꝓlicatū eſt ſm Baꝫ. hoc em̄ expoſitū habeo. j̄. e. di. ſicut. accipi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Additio. Et quod dicit ibi ſine Chriſto, hic dicit ſine nobis, quod eſt idem. ſm Hug.

a ❡ Ergo qn̄ botrus. hic videt̄ reſpōdere quarte ſ queſtioni vbi innuitur ꝙ ſicut ipſi q̄ botrū offerebant, ſolum vinū offerre videbant̄: ita qui pannum intinctū lauabant ipſam aquā offerebāt. Unde et cōtra euangelicā formā offerentes non conficiebāt. Quid autem ſi aqua saporem vini admittat ex pāno? nō tamen eſt vinū: q2 aliquādo aliunde non ex vino talē admittit saporē: ideoq3 non conſecrabit̄ in ſanguinē. et ꝙ hec hereſis ſit, eſt ar. xxiiij. q. iij. quidam. ver. aquarij.

b ❡ Efficientia. i. vini materia. Dicūt quidam ꝙ hic incipit reprobatio quarti erroris: qd̄ non credo, ſed eſt perſecutio tertij. ſ3 inferius reprobat̄ quart⁹, ibi: ⁊ ideo.

Nihil. ſ Hec eſt. ij. ps diſ. ſm Jo. de fan.

c ❡ Nihil in ſacrificijs. De ſuſcipiēdi reuerētia et conſecrandi ⁊ tractandi agit vſq3 ad illd̄ ca. ſacerdotū, ſc3 i xxij. capitulis.

d ❡ Maius. preter charitatē: que cū non ſit in ſacrificijs, plus cōfert q3 corpus: vt. j. q. j. interrogo.

e ❡ q3 corpus. Id eſt nullū ſacramētum ſ dignius eſt iſto quantum in ſe ipſo eſt. Quatuor eīm modis vnū ſacramentū dignius eſt alio ſc3 ratione efficacie, vt baptiſmus. de pe. di. vij. null⁹. Ratione ſanctitatis, vt euchariſtia. j. qō. j. multi. Ratione ſignificationis, vt cōiugiū. ex̄ de biga. debitum. xxvj. diſ. acutius. Quidam tn̄ remouerunt iſtū modum ratione conferentis, vt cōfirmatio. j. diſ. v. de his vero. et ca. ſe. Ratione vtilitatis. j. q. j. interrogo.

Pacem. ſ Hec eſt. iij. pars diſt. in qua reprehenduntur qui primo dabant pacem q3 ſumerent corpus Chriſti. Archid.

❡ Caſus. Dicebant quidā pacem in miſſa eſſe dandam ante conſecrationem dn̄ici ſacramēti. ſed dicit Innocen. hoc non eſſe faciendum, ſed poſt conſecrationē dn̄ici corporis pax d3 dari antec̄q3 ſacramentū illud ſumatur.

f ❡ Aperire. que ſc3 ſecrete agūtur in canone. Uel nō debeo. i. nō poſſu3. Nam quedā ſunt ibi que non poſſet hūanus itellectus apire. j. q. j. multi.

g ❡ Prebuiſſe. ſ. e diſ. j. eps deo. Et nota ꝙ per oſculū conſentit quis alij: vt dixi. lxiij. di. cum adrianus.

h ❡ Demonſtrentur. Non tamen in miſſa defunctoru3 datur pax: q2 iam non ſunt in perturbatiōe huius mundi: ſed quieſcūt in domino. nec inter monachos: q2 mūdo mortui ſunt. ij. q. vij. placuit. xvj. q. j. placuit.

Pax nō dat̄ in miſſa defunctorum nec iter monachos.

Peracta.

i ❡ Cōicent. q2 corp⁹ ⁊ ſāguinē miniſtrant. nā laici ter i anno tm̄. j. e. ſeculares. Uel hoc ē āntiquū. nā hoc hodie vr̄ relictū arbitrio cuiuſlibet. ſ j. eo. q̄tidie. imo hodie ſemel in anno oēs debēt. ex̄ de peni. ⁊ remiſ. omnis.

Corp⁹ xpi ſaltem ſemel in āno ſuſcipiat̄ a laicis.

Relatū. ❡ Hec ē. iiij. ps di. in q̄ dr̄ ꝙ quotiēs qs celebrat totiēs ſumat euchariſtia3. Jo. de fan. ❡ Caſ⁹. Quidam pbr̄i plures miſſas in die vno celebrabāt: ⁊ in q̄lib3 corp⁹ ⁊ ſāguinē xpi ↄſecrabāt ſ3 tm̄ i vltia ſumebāt hāc peſſimā ↄſuetudinē conciliū redarguebat ſtatuens ꝙ totiens ſumat pbr̄ corpus et ſāguinē xpi: q̄tiēs illud ↄficiat: ⁊ q̄ cōtra fecerit, p annū remoueat̄ a cōione ſacramentorū.

ſ Immo obtinet ex̄ d pe. c. ois. ar.

k ❡ Sacrificia. Innuitur ex hoc capitulo ꝙ vno die nō poſſunt ab e[...]lura ſacrificia celebrari in vno canone qd̄ falſum eſt. Sed tu dic hoc ſolū hic reprobari non totiens ſumere quotiēs conficit̄. Nota hic plurima dici de duobus: q2 plura ſ nō licet. ſ. e. diſt. j. ſufficit. niſi in natiuitate. ſ. e. diſt. j. nocte. inſti. de iur. perſo. in fi.

ſ ſc3 ſacrificia q3 duo offerri ⁊c.

vero aqua ſit ſola, plebs incipit eſſe ſine xp̄o. ergo quando botrus[a] ſolus offertur, in quo vini efficientia[b] tm̄ deſignat̄: ſalutis noſtre ſacramentū negligitur, qd̄ aqua ſignificatur nō eīm pōt calix dn̄i eſſe aqua ſola aut vinū ſolū, niſi vtrūq3 miſceat̄. et ideo q2 iā plurima et multiplex maiorū manauit ſnia: oīs deinceps talis error atq3 p̄ſumptio ceſſare debet: ne puerſoꝝ ⁊ inordinata ↄpago ſtatū veritatis eneruet: et ideo nulli deinceps erit licitu3 aliud in ſacrificijs diuinis offerre, niſi iuxta antiquoꝝ ſententiam concilioꝝ, panē tm̄ et calicē vino et aqua permixtū. Decetero aliter q3 p̄ceptū eſt faciēs tādiu a ſacrificādo ceſſabit, q3diu legitima penitentie ſatiſfactione correctus, ad grad⁹ ſui offm̄ redeat qd̄ amiſit. Itē Alex. pa. v. a Petro.

❡ Nulla oblatio corpori ⁊ ſāguini chriſti cōparari valet.

Nihil in ſacrificijs[c] maius[d] eſſe poteſt q3 corpus[e] et ſanguis chr̄i, nec vlla oblatio hac potior eſt: ſed omnes hec p̄cellit: que pura conſciētia dn̄o offerēda eſt, ⁊ puramente ſumēda, atq3 ab hominibus venerāda: ⁊ ſicut potior eſt ceteris, ita potius excoli et venerari debet.

Item Inno. papa. Decentio eugubino epō ſalutem.

❡ Ante cōfecta myſteria pacē nō debem⁹ offerre

Pacē igit̄ aſſer, an̄ cōfecta myſteria quoſda3 populis impertiri, vel ſibi iter ſe ſacerdotes tradere: cum poſt omnia (q̄ aperire[f] non debeo) pax ſit neceſſario indicēda: p quā conſtet populū ad omnia que myſterijs aguntur, atq3 in eccleſia celebrātur prebuiſſe[g] ↄſenſum: ac finita eſſe, pacis cōcludētis ſignaculo demōſtrētur[h]. Item Calixtus papa.

❡ Eccleſiaſticis liminibus careat miniſter qui poſt cōſecrationem cōicare contemnit.

Peracta conſecratione omnes cōmunicēt[i] qui noluerint eccleſiaſticis carere liminibus. Sic eīm et apoſtoli ſtatuerunt, ⁊ ſancta Romana tenet eccleſia.

Itē ex concilio Toleta. xij.

❡ Quiſq3 ſacerdos quotiens miſſam celebrat, totiens ſacrā communionem percipiat.

Relatū eſt nobis quoſdā de ſacerdotibus nō tot vicibus communionis ſancte gratiam ſumere quot ſacrificia[k] in vno die videntur offerre: ſed ſi in vno die plurima deo offerunt ſacrificia, omnibus ſe oblationibus a communione ſuſpendūt: et in ſola tm̄ extrema ſacrificij oblatiōe cōmunionis ſctē gratiā ſumūt: quaſi nō ſit illis totiēs vero et ſingulari ſacrificio participandum, quotiēs corporis et ſanguinis dn̄i noſtri Jeſu Chriſti immolatio facta cōſtiterit. Nam ecce apoſtolus dicit. Nonne q̄ edunt hoſtias, par

a ¶ Quaſe. ꝫ. xxv. q̄one. ij. ita nos. ꝫ. xvij. q. iiij. frater. xij. q. ij. qui et humanis.
b ¶ Anno. ꝫ. diſt. lxxiiij. epiſcopus.
c ¶ Totiens. Sicut lex dicit in abolitione. ij. q. iij. preuaricator. et tot denunciationes debent fieri, quot opera edificātur. ff. de ope. no. nun. de pupillo. §. ſi pluriū.

C Omperimꝰ. ¶ Caſꝰ. Erāt quidā ſacerdotes qui ordine debito cōſecrabāt corpꝰ ⁊ ſanguinē chriſti. corpus ſumebant: ſꝫ a ſanguine abſtinebant: de quo miratur Gelaſius: et dicit ſe neſcire qua ſupſtitione hoc faciebant: et precipit vt ambo ſacramēta ſicut confecerāt accipiant: aut ab vtriſqꝫ ceſſent: q̄a in ſacrificante vnū ſine altero accipere ſacrilegiū eſt.
d ¶ Portione. id eſt ſpecie panis, q̄ tantū ſacrum corpus ſignificat.
e ¶ A calice. i. a ſpecie vini, que ſignificat ſacrū ſanguinem.
f ¶ Aut integra. id eſt integre. ſub vtraqꝫ enim ſpecie xp̄s integre ſumit. Et hoc intelligo de cōficiēte. Nā infirmus vel ſanꝰ in neceſſitate ſine vino corpꝰ ſumere pōt.

...ticipes ſunt altaris. Certum eſt ꝙ hi qui ſacrificantes non edūt, rei ſunt dn̄ici ſacramēti. Quicūqꝫ ergo ſacerdotū deinceps diuino altario ſacrificiū oblaturꝰ acceſſerit ⁊ ſe a cōione ſuſpenderit: ab ipſa qua ſe[a] indecenter priuauit grā cōionis, anno[b] vno repulſuz ſe nouerit. Nā quale erit ſacrificiuz cui nec ipſe ſacrificans particeps eſſe dinoſcit. Ergo modis oībus tenendū eſt vt quotienſcūqꝫ ſacrificās corpus et ſanguinē dn̄i noſtri Jeſu chriſti in altario immolat, totiēs[c] perceptionis corporis et ſanguinis dn̄i noſtri Jeſu chriſti participem ſe prebeat.

Item Gelaſius papa Maiorico ⁊ Joanni epiſcopis.

¶ Corpꝰ xp̄i ſine eiꝰ ſanguie ſacerdos nō debet accipere.

C Omperimꝰ aūt ꝙ quidā ſumpta tātūmodo corpis ſacri portiōe[d] a calice[e] ſacrati cruoris abſtineant. qui proculdubio (qm̄ neſcio qua ſupſtitione docent adſtringi) aut itegra[f] ſacrā ꝑcipiāt, aut ab itegris arceant: q̄r diuiſio[g] vnius[h] eiuſdēqꝫ myſterij ſine grandi ſacrilegio nō pōt ꝑuenire.

Item Auguſtinus.

¶ Euchariſtie cōmunionem q̄ quotidie accipit, nec reprehenditur, nec laudatur.

Q Uotidie euchariſtie cōmunionē accipere nec laudo nec vitupero[i]: oībus tn̄ dn̄icis diebꝰ cōicandū hortor ſi tn̄ mens in affectu[k] peccādi nō ſit. nā ſi adhuc habet volūtatē peccādi, grauari[l] magis dico euchariſtie perceptiōe q̄ꝫ purificari[m]. et ideo quāuis q̄s peccato mordeatur, peccandi tamen decetero nō habeat voluntatem: et cōicaturus ſatiſfaciat lachrymis ⁊ orōnibus: ⁊ confidens de dn̄i miſeratione, accedat ad euchariſtiā intrepidus ⁊ ſecurus. Sed hoc de illo dico quē mortalia peccata nō grauāt. Idem ſi dixerit quiſpiā non quotidie[n] accipiendā euchariſtiā, alius affirmat quotidie: faciat vnuſq̄ſqꝫ q̄d ſm̄ fidem[o] ſuā pie credit faciendum. nec em̄ litigauerunt

transſubſtātiatur in carnem, ⁊ vinum tm̄ in ſanguinē: ſꝫ vbicūqꝫ eſt caro, ibiqꝫ eſt ſanguis: ſꝫ caro eſt ibi ꝑ tranſſubſtātiationem, et ſanguis per cōmixtionem: ſicut aīa eſt ibi per vnionem, non per tranſſubſtantiationem.
h ¶ Unius. Sic et pupillus neceſſe habet oīa negocia que tutor fecerit, rata hr̄e: vel omnia reſpuere. ff. de admini. tuto. cum queritur. arg. xij. q. ij. quia cognouimus. ff. de procur. in cauſe.

Q Uotidie ⁊c. ¶ Hec eſt. v. pars diſtin. in qua ꝓbatur per. ix. ca. ꝙ olim antiqui patres ſepius cōicabāt ſcd̄m diuerſos ſtatꝰs eccleſie. Joannes de fan.
¶ Caſus. Querebatur ab Auguſt. vtruz quotidie eſſet cōmunicādum. Auguſti. non vult preciſe reſpondere ad hoc: ſed monet omnes omni die dn̄ico cōmunicare qui non ſunt cōſcij mortalis peccati, nec habent propoſitum peccandi. veruntamen ſi vnus de duobꝰ putat nō quotidie communicanduz: alter vero putat cōmunicanduz quotidie: neuter debet reprehēdi. Quod probat exemplo zachei et centurionis: quoꝝ alter ſcꝫ zacheus dominum in domo ſua ſuſcepit. alter vero. ſ. centurio dixit ſe eſſe indignū: nec tn̄ iſti fuerūt inter ſe diuerſi. Non ſum dignus. i. nō iudico me dignū ad hoc ſcꝫ de accipiendo corpore xp̄i quotidie vel nō. quiſqꝫ faciat ſm̄ ꝙ credit pie eſſe faciendum.

g ¶ Quia diuiſio. Hoc de ſpeciebꝰ ✝ ipſis exterioribus intelligitur. impoſſibile eſt em̄ corpus chr̄i ſine ſanguine ſumi: ⁊ viceuerſa: ſiue enim ſpeciem panis ſiue vini quis ſumat, vtrūqꝫ ſumit. et dicuntur hic duo ſacramenta, et vnum ꝓpter vnū contentū. re vera em̄ ſunt ibi plura ſacramenta. nam accidentia panis ſunt tm̄ ſacramentum corporis xp̄i: ⁊ accidentia vini ſunt tm̄ ſacramētum ſanguinis xp̄i: quia certe ſub ſpecie panis eſt corpus ⁊ ſanguis xp̄i: immo totus eſt chriſtus. ſimiliter ſub ſpecie vini: non tamen eſt ibi duplex ſumptio corporis et ſanguinis xp̄i: nec ſuperfluit hec vel illa ſumptio, ſicut ſi comedam in vno prandio et ante potū et poſt potū: non tn̄ dicor bis comedere. nec ſuperflue ſumit ſub vtraqꝫ ſpecie. Nam ſpecies panis ad carnem, et ſpecies vini ad aīam refertur: cum vinum ſit ſacramentum ſanguinis, in quo eſt ſedes aīe: ideoqꝫ ſumit ſub vtraqꝫ ſpecie, vt ſignificetur ꝙ vtrūqꝫ chriſtus aſſumpſit, ⁊ carnem ⁊ animā: ⁊ ꝙ tā anime q̄ꝫ corpori participatio valeat. vnde ſi ſub vna tm̄ ſpecie ſumeretur, ad tuitionem alterius tm̄ valere ſignificaretur. Hec tamen propoſitio nō eſt cōcedēda. Uinum trāſſubſtantiatur in corpus chriſti. nec iſta: Panis tranſſubſtātiatur in ſanguinem: ſed potius panis tantū

Corpꝰ xp̄i ſine ſanguine non ſumit: nec ſanguis ſine corpore.
✝ Ab integris: vt aut ābo accipiant aut abſtineant a celebratiōe miſſe: vt neutrū cōficiatur. Archi. Uinum trāſſubſtātiat

i ¶ Uitupero. Hoc dicit Auguſt. ignorans mentes ſumentiū vtrum ſint digne, tanq̄ꝫ qui mentem alterius videre non poterat. ij. q. v. conſuluiſti.
k ¶ Mens in affectu. Sed qn̄ dicis ꝙ mens eſt ſine affectu peccandi: credo ꝙ quādo proponit firmiter abſtinere a quolibet peccato mortali: niſi ſit ergo in tali ꝓpoſito nunq̄ꝫ debet accipere corpus Chriſti.
l ¶ Grauari. ꝫ. eo. diſt. j. in ſancta. xiij. q̄one. ij. quibus. et ca. cum grauia.
m ¶ Purificari. Et ita quod vni eſt ſalutiferuz, alij eſt mortiferum: vt. ff. ad legem aquil. l. qua actione. §. ſi q̄s. extra de preſcrip. quoniam om̄e. j. q. j. §. opponitur. ver. ipſa enim ſalus.
n ¶ Quotidie. Nā facile non ſunt tribuenda: vt de pe ni. diſ. j. nonnulli.
o ¶ Secundum fidem. Jd eſt conſcientiam. extra de preſcrip. quoniam omne.

a ¶ Litigauerūt inter ſe.i.fuerūt cōtrarij tanq̃ litigā- tes inter ſe. Arg. ꝙ quādoq̧ ea que in ſuperficie viden- tur cōtraria, non ſunt contraria: q: habent eundem effe ctum. † ſi.ꝰ.xxij.q.ij.beatus.viij.qōne.j.in ſcripturis.ꝰ. xiij.q.j.qđ debet.ꝰ.xxiij.q.v.prodeſt.ꝛ.q.j.noli.ꝰ.xxxv. q.v.ad ſedem. ar. diuerſarum ſentē- tiarū neutram re- probari.viij.qōe.j. in ſcripturis.

ſi quis de corpore. Uel cōſuetudini quarundā eccleſiaꝝ alludit.ꝛ ſm̄ primū intellectū illud eſt expreſſiuum veri- tatis: ſicut illud Joānis: Quaſi vnigeniti a patre ꝛc.

S J quis intrat eccleſiā. ¶ Caſus. Quidā erant pra- ue viuentes: et ideo ſubtrahebant ſe a cōmunione corporis ꝛ ſangui- nis Chriſti. q̃re p̄- cipitur hic vt do- nec agant peniten tiam excōicentur: ꝛ et poſt penitētiam recipiātur ad com munionē. Sequēs ca. patet.

inter ſe[a], aut quiſq̧ eorū ſe al- teri prepoſuit. zacheus et ille Centurio, cum alter eoꝝ gau dēs in domo ſua ſuſcepit dn̄m alter dixit. O dn̄e non ſum di gnus vt intres ſub tectū meū. ambo ſaluatorem honorificā- tes, q̃uis non vno modo. am- bo peccatis miſeri: ambo miſe ricordiam conſecuti. Ad hoc valet ꝙ māna ſm̄ ꝓpriā volū tatem in ore cuiuſq̧ ſapiebat.

Item Ambroſius.

¶ Qui ſemper peccat, cele- ſtis ſacramenti medicinā ſem per accipiat.

SJ quotiēſcūq̧ effundi tur[b] ſanguis[c] Chriſti, in remiſſionē pctōꝝ effundi- tur: debeo[d] merito ſemp acci- pere qui ſemper pecco: debeo ſemper accipere medicinam.

Item Hilarius epiſcopus.

¶ Non abſtineat a corꝑe dn̄i qui excōicari non meretur.

SJ nō ſunt[e] tāta pctā vt excōicetur[f] quis: nō ſe debet a medicina corporis et ſanguinis domini ſeparare.

Item Fabianus papa ait.

¶ Ter in anno quiſq̧ fideliū communicet.

ET ſi nō frequēti⁹, ſaltē in anno ter hoīes ꝯmu nicent, niſi forte[g] q̄s maiorib⁹ quibuſlibet criminibus impe- diatur: in paſcha videlicet, et pentecoſte, et natali[h] domini.

Item Sother papa ait.

¶ Etiā i cena dn̄i ſacrā cōio- nem debemus accipere.

IN cena dn̄i a quibuſdā ꝑceptio euchariſtie ne- gligit̃: que q̄m in eadē die ab omnibus fidelib⁹ (exceptis ijs quibus pro grauibus crimini bus inhibitū eſt) percipienda ſit: eccleſiaſticus vſus demon ſtrat[i]: cum etiā penitentes ea- dem die ad percipiēda corpo- ris ꝛ ſanguinis domini ſacra- menta reconcilientur[k].

Item ex cōci. Martini pape.

¶ Proijciat̃ ab eccleſia qui a comunione ſacramenti ſe pro luxuria ſua auertit.

SJ q̄s ītrat eccleſiā dei, ꝛ ſacras ſcripturas au dit: ꝛ ꝓ luxuria[l] ſua auertit ſe a cōione ſacramēti, ꝛ in obſer- uādis miniſterijs declinat cō ſtitutā regulā diſcipline: iſtuz talem ꝓijciendū[m] de eccl'ia ca tholica eſſe decernim⁹, donec pniaz[n] agat: ꝛ oſtēdat fructū pnie ſue: vt poſſit cōione ꝑce- pta indulgentiā promereri.

Item ex cōcilio Agathenſi.

¶ Nō habeant̃ catholici qui his tribus temporibus cōmu nicare deſinunt.

SEculares qui in natali dn̄i paſcha, pentecoſte, non cōmunicauerint: catholi ci non credātur[o], nec inter ca- tholicos habeantur.

In concilio Toletano.

¶ Corripiantur qui in eccl'ia comunicare contemnunt.

HJ q̄ intrāt eccleſiā dei, et deprehēdunt̃ nunq̃ cōmunicare[p], admoneātur ꝙ

b S J quotiēſ- cūq̧. ¶ Ef funditur.i.ſignifi- catur effundi.
c ¶ Sanguis.id eſt in commemora tionem effuſionis ipſius offertur.j.e. iteratur.q.d. quo- tienſcūq̧ fit cōme- moratio ſanguinis Chriſti.
d ¶ Debeo.i.de- beo ſemp prepara re me habilē et di- gnū ad accipiēdū: vt.j.eo.non iſte.
e S J nō ſunt. vl' fuerūt.
f ¶ Excōicetur.i. dignus ſit excōica- ri. Omne eñ mor- tale peccatum di- gnū eſt excōicatio- ne: vt.ꝰ.vj.qō.j.illi qui.ꝰ.xj.q.iij. nul- lus ſacerdotū. xxij q.j.ca.vlti. et ca.in ſacris. Uel excom- municent̃ in ſacra- mentis. al'as tm̄ ꝓ cōtumacia pōt q̄s excommunicari. xj q.iij.certum.
g E T ſi non. ¶ Niſi for te. tunc idipm̄ etiā abſtinere peccatū eſt.j.e.ſi q̄s intrat.
h ¶ Et natali. vl' niſi ratione peni- tentie iniuncte in illis diebus a com- muniōe ceſſare te- neatur: vt.xxxiij. q.ij.ca.admonere. Alij dicunt tātum in paſcha eſſe pre- ceptū. extra de pe- nitentijs et remiſſionibus. omnis.

i IN cena. ¶ Caſus. Quidā in cena dn̄i propter negli gentiā nō cōicabāt: ſed dicit papa ꝙ oēs debēt cōi- care: niſi ſit eis interdictū ꝓpter pctm̄: cū etiam peniten tes illa die reconcilientur ad percipiendā cōionem.
i ¶ Demonſtrat. Sic olim: modo ſic non eſt: ſed mona chi faciunt.
k ¶ Reconcilientur. Finita penitentia: vt.ꝰ.xxvj.q.vj.

l ¶ Et pro luxu- ria.i. ſuperſtitione ſua credens forte nō eſſe cōmunican dum. † xxviij.q.j. idololatria. Uel, id eſt ꝓ luxurioſa vi- ta ſua, ſine q̄ pau- ci. diſt.i.q: tua.
m ¶ Proijciendū. Cur arguit̃ vnde cōmendari debet? q: ꝓ peccatis ſuis abſtinet a corpore Chriſti. Sed non arguit̃ q̄a ſeparat ſe a ſacramēto pro mortali peccato: ‡ ſed quia in delictis luxuriando incor- rigibilis deprehen ditur. de penitent. diſtinct.j. ſunt qui arbitrantur.
n ¶ Donec peni- tentiam.j.ea. capi. hi qui.
o S Eculares. ¶ Nō cre- dātur. Niſi ob hu militatem vel de- licti cōſcietiā abſti- neant. ſed Baz. di- xit ſemel in anno preceptū eſſe com- municare quo ad laicos. Uel dic hoc in clericis: illud in laicis. nam vita cle ricorum debet eſſe religioſior q̃ laico rum.ꝰ. diſtinc.iiij. denīq̧. ‡
H J qui intrāt eccleſiaz dei. ¶ Caſus. Quidam erant intrantes eccleſiam, et non communicabant. Dicitur hic ꝙ tales debent admone- ri vt communicent. ſed ſi ceſſauerint propter mortale peccatum accedant ad penitentiam: quod ſi non fece- rint, excommunicentur. Sequens ca. patet: in quo bonū datur conſilium.
p ¶ Cōicare.i.ſi dicunt ſe tales eſſe ꝙ nō ſint digni cō- municare: ſcꝫ propter conſcientiam criminum.

† Uel ꝯtēnēs. cōionē. ſi.ꝰ.ea. diſ. oēs fideles. Hug.
‡ Sub. qđ com mitte- ret ſi in digne ſūpſiſ- ſet cor- p⁹ Chri ſti.
Clerici debent eſſe de- uotio- res q̃ laici.
‡ Uel ſi ſit eis iniūctū in pnia.

a ¶ Si non communicant. Id eſt ſi digni non ſunt.
b. ¶ Si cōicant.i.ſi dignos ſe cōione faciunt.i.ſi ſe tales dicunt ꝙ ſunt communione digni.
c ¶ Abſtineant. Id eſt remoueantur.
d ¶ Abſtineant.i.ſi alijs tꝑibus, non tñ illis tēporibus abſtineant: ſcꝫ paſcha, pētecoſte, natali domini.
d ¶ Abſtineant. a cōione. Uel abſtineant.i.ex cōicent.
e ¶ Abſtinere. quātū in ſe eſt, vt non exigat. exactus tamen reddere debet quolibet tꝑe: vt.xxxiij.q.v. ſi dicat. non eñ eſt ꝓceptū qđ hic continetur: vt no.xxxiij.q.iiij. vir cum propria. ſiỽe.xxiij. diſ.ca.vlt.

TRiforme eſt corp⁹. ¶ Hec eſt.vj.pars diſt.in qua dr̃. ꝙ tres partes fiunt de corpore chr̄i: ⁊ tres hꝫ ſignificationes. h.

vj. ps. ¶ Caſus. Oſtenditur in hoc ca.qđ ſignificēt tres partes que fiūt de ſpecie panis. ⁊ dicitur ꝙ ſignificant myſticū corp⁹ xp̄i, qđ triplex eſt. Nam pars que ponitur in calicē ſignificat corpus chr̄i qđ reſurrexit. pars comeſta ſignificat corpus dñi dum fuit in vita p̄ſenti. pars

vij. ps remanens ſignificat corpus chr̄i dū fuit in ſepulchro.
f ¶ In calicē. qr īūctura corporis ✝ dñi cum ſanguine, deſignat vnionem corporis cum aīa.

✝ De hoc no. ȝ.eo.cō perim⁹

g ¶ Ambulās.i. deſignat corpus dñi in eo ſtatu in quo fuit ante paſſionē vel deſignat eccleſiam adhuc militantem.

ſi nō cōmunicant[a], ad penitentiam accedāt. ſi cōmunicant[b] non ſemper abſtineāt[c]. ſi non fecerint, abſtineant[d].

Item ex cōcilio Elibertano.

¶ Ante ſanctā cōionem a ꝓpria vxore quiſqꝫ contineat.

OMnis hō ante ſacrā cōmunionē a ꝓpria vxore abſtinere[e] dꝫ tribus aut quatuor aut octo dieb⁹: nec inter catholicos connumerabit̃ qui in iſtis videlꝫ temporibus, paſcha, pentecoſte, et natali domini non communicauerit.

Item Sergius papa ait.

¶ Quare tres partes fiāt ex corpore Chriſti.

TRiforme eſt corp⁹ dñi. Pars oblata in calicē[f] miſſa, corpus Chriſti qđ iā reſurrexit mōſtrat. Pars comeſta, ambulans[g] adhuc ſup terrā. Pars in altari vſqꝫ ad miſſe finem[h] remanēs, corpus in ſepulchro: quia vſqꝫ ad finem ſeculi corpora ſanctorum in ſepulchro erunt.

Item ait Clemens papa.

¶ A quibus ſunt cōtrectāda ſacramenta dominica.

TRibus gradibus[i] cōmiſſa[k] ſunt ſacramenta[l] diuinorū ſecretorum, id eſt pbr̄o, diacono, ⁊ miniſtro, qui cū timore et tremore clericoꝝ reliquias corporis domini cuſtodire fragmentoꝝ debent.

h ¶ Finē. Hodie nō ſeruat̃, ſꝫ due ꝑtes ſicce comedūtur. Prima ſicca pro aīabus ſctōꝝ ad laudē dei. Altera ſicca pro illis qui ſunt in purgatorio. Tertia cū ſanguine pro illis qui ſunt in peccato viuentes. H.

Corpis xp̄i partes qđ ſignāt.

TRibus gradibus. ¶ Hec eſt. vij. pars diſtin. in qua dicitur ꝙ ſacramēta dñica tractant[illegible] tribus ordinibus. Jo. de fan.

¶ Caſus. Oſtendit̃ hic primo a quib⁹ ordinibus ſacramenta conficiant̃ euchariſtie. Scđo dr̃ ꝙ pbr̄ diaconus vel ſubdiaconus curare debent vt euchariſtia conficiatur: ꝙ populo poſſit ſufficere: ⁊ ꝙ fragmēta, ſi qua ſupſint, clerici eccleſie cum reuerentia ſumant: et poſt ſumptionē a cibis oībus abſtineāt horis in ca. notatis. Tertio dr̃ ꝙ fragmēta nō debēt dari extraneis: quia Dauid panes propoſitionis ab Abimelech non accepit, donec mūdū ſe eſſe dixit.

Idem. Tāta in altario certe holocauſta offerātur, quanta ppl̃o ſufficere debeant. Quꝫ ſi remāſerint, in craſtinū non reſeruent̃[m]: ſꝫ cum timore ⁊ tremore clericoꝝ ⁊ diligētia conſumant̃. Qui aūt reſidua corporis dñi q̄ in ſacrario relicta ſunt, ꝯſumūt: nō ſtatim ad accipiēdos cōmunes cibos conueniāt, ne putent[n] ſancte portioni miſcere[o] cibū q̄ ꝑ aqualiculos[p] digeſtus ī ſeceſſum diffundit̃. Si igitur mane dñica portio edit̃, vſqꝫ ad ſextā ieiunent miniſtri qui eā cōſumpſerunt. ⁊ ſi tertia vel quarta hora acceperint: ieiunēt vſqꝫ ad veſperas. ſic ſecreta ſanctificatione eterna cuſtodiēda ſunt ſacramēta. Precipim⁹ etiā ne vnqꝫ extero clerico[q] eccl̃ie ſiue laico de fragmentis oblationū Chriſti ad menſam ponat̃. Unde ſcis tu q̄ paſſim ſanctuarij panes indignis impendis: vnde noſti ſi a mulieribus mūdi ſunt: Hinc et Dauid ab Abimelech ſacerdote interrogatus cum panē ſibi ad comedendū poſceret: cū ſe mundū ante triduum ꝓfiteret̃, panes propoſitionis manducauit.

Item Jſidorus.

¶ Inficiunt̃ nō mūdant̃ ſceleroſi qui cōicare nō deſinūt.

QUi ſcelerate viuunt in eccl̃ia, ⁊ cōicare nō de-

i ¶ Tribus gradibus .i. miniſtris trium graduum.
k ¶ Cōmiſſa. Id eſt tractanda.
l ¶ Sacramenta.i. corpus et ſanguis: que ſunt ſacramenta vnitatis eccleſie: vt.j.eo. q. paſſus. corpus eñ xp̄i et ſacramentū eſt ⁊ res ſacramenti: vt.ȝ.e. in ſūma. j.eo. hoc eſt qđ dicimus.
m ¶ In craſtinuꝫ non reſeruentur. j. ea. diſti. preſbyter euchariſtiā. cōtra. ex̄ de offi. archipr̄. officiū. contra. ſed ibi iubet̃ reſeruari ad opus morietiū: hic prohibetur reſeruari et cuſtodiri ad opus conſecrantium.
n ¶ Putent. ſimplices vel ipſi preſbyteri.
o ¶ Miſcere. ſed nec ſpecies ille alijs cibis permiſcētur. non eñ in ſtomachum deſcēdūt quare per ſeceſſuꝫ nō emittunt̃: ſꝫ eñ ex ipſis aliquis reficiatur, non tñ incorporatur: nec in ſtomachum deſcēdunt: nec per ſeceſſum emittūtur. Interduꝫ enim odore recreat̃ ✝ homo: q̄ tñ nec in ſtomachū nec in ſeceſſum dirigitur. Dici pōt ꝙ ſpecies bene deſcendunt in ſtomachū. nam aliter quō euomerent̃. j.e. ſi quis per ebrietatem. vnde forte per ſudorem emittitur de corpore. certum eſt ꝙ ſpecies q̄ cito ſunt dētibus terunt̃, tam cito in celū rapitur corpus Chriſti.
p ¶ Per aqualiculos.i. per occultos meat⁹. vñ Perſi⁹. Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extat.
q ¶ Clerico. aliene iuriſdictionis: et ſic nō eſt ꝯtra. j.e. non prohibeat. ibi de occulto: hic de manifeſto.

✝ Spūs ſacramē leo an deſcen dam ſtoma cquam. ✝ de noſa illo a videre. ✝ Qua noſa ⁊ qua illa a videre.

QUi ſcelerate. ¶ Hec eſt. viij. pars diſti. in qua probat magr̃ ꝙ cū magna veneratione debemus ſumere corpus Chriſti. ⁊ hoc probat ꝑ tria ca. Jo. de fan.

¶ Caſus. Quidā in ſcelere ꝑmanentes ſumunt corpus

dñi credētes ſibi proficere ad ſalutem: ſed probatur hic authoritate prophete ꝛ apoſtoli q̄ hoc facere nō debet, quia non ideo mundantur.
a ¶ Q̄ dilectus. Ironice dicit.
b ¶ Probet.i.examinet: vel purget, id eſt purgatum ſe vel ꝓbatū reddat. viij. q. ōne. j. in ſcripturis.

cantat miſſa in illo triduo, ꝛ intelligo per ſynecdochen. De hoc. lxxv. di. quod a patribus.
f ¶ Apoſtolus. Hic probat q̄ communicando dilectionem debemus habere.
g ¶ Filio. Scilicet Chriſto.

ſinunt, putātes ſe tali communione mundari: diſcant nil ad emūdationē ꝓficere ſibi, dicēte ꝓpheta: Quid eſt q̄ dilect⁹ᵃ meus fecit in domo mea ſcelera multa? Nūquid carnes ſancte auferēt a te malitias tuas? Et apoſtol⁹ ꝓbetᵇ, inq̄t, ſe homo: ꝛ ſic de pane illo edat et de calice bibat.

Item ex. viij. ſynodo Baſili⁹ epiſcopus dixit.

¶ Damnationē non ſalutē accipiunt, qui indigne ſacramentis Chriſti cōmunicāt.

Timorem ᶜ docet ᵈ nos apoſtol⁹, dicens: Qui māducat ꝛ bibit indigne, iudiciū ſibi manducat ꝛ bibit. Fidē vero edocet nos ſermo dñi, dicens: Hoc eſt corpus ᵉ meū, q̄d ꝓ mult̄ dabitur. Hoc facite in meam commemorationē. Et apoſtolus ᶠ de vnigenito dei filio ᵍ. Humiliauit ſemetipſū factus obediens vſq̄ ad mortē, mortē autē crucis. Cum ergo anima habet fidē his dictis, et cōſiderat magnificētiā glorie ipſi⁹: ꝛ admirat̄ nimietatē humilitat̄, quomodo tāt⁹ ac talis obediēs fuit patri vſq̄ ad mortē ꝓ vita noſtra, puto ʰ q̄ ꝓuocari poſſit vſq̄ ad effectū ꝛ dilectionē ipſi⁹, ꝛ dei patris q̄ vnico filio nō pepercit, ſ; ꝓ nobis omnib⁹ tradidit ⁱ illū. Tal' ergo fidem et affectū preparare debet in animo ſuo is q̄ panē ꝛ calicē dñi percipit.

Item Augu. in libro queſtionum Nume.

¶ Non a quo ſed ante quē offeratur ꝯſiderādum eſt.

Et dixit dñs ad Moyſen et ad Eleazarū filiū Aaron ſacerdotem: Tollite thuribula enea e medio exuſtorum, ꝛ ignē alienū ᵏ hunc ſeminate ˡ ibi: q̄ ſanctificauerunt ᵐ thuribula peccatoꝝ horuꝫ in ⁿ animab⁹ ſuis, ꝛ facies laminas ductiles et circūpones altari, quoniam oblata ſunt ante dominum, ꝛ ſanctificata ſunt, ᵒ et facies in ſignum ᵖ filijs Iſrael.

Timorem.
¶ Caſ⁹. Q̄n ad altaris ſacramenta accedimus, timere debem⁹ q̄d dicit apoſtol⁹: Qui manducat et bibit ꝛc. ꝛ credere q̄d dicit chriſtus: hoc eſt corp⁹ meū. ꝛ cōſiderare q̄ dei fili⁹ intantum ſe humiliauit q̄ patri obediens fuit ꝓ nobis vſq̄ ad mortem: et deus pater vnico filio non pepercit, ſed eū pati pro nobis voluit, ꝛ ſic poteſt vnus dei patris dilectionem habere, ꝛ corp⁹ chriſti accipere.
c ¶ Timorem, ſcꝫ domini.
d ¶ Docet. Hec tria debet habere qui vult accipere corp⁹ chriſti, timorem filialē, fidem, et dilectionem.
e ¶ Corpus. Solet queri quid demōſtretur per hoc pronomen hoc: aut panis, aut corp⁹ chriſti: panis non, quia ille non eſt corp⁹ chriſti. Item nec corpus, q̄ non videt̄ q̄ ante totius forme prolationem fiat tranſſubſtantiatio. † Ad hoc dico q̄ per hanc dictionē hoc, nihil demonſtratur: nam ipſa materialiter ponitur ibi. Sed hic quero qualiter per dictionem nihil ſignificantem fiat tranſſubſtantiatio? Item dominus vtebatur ſignificatiue voce illa, et nos vtimur materialiter: ergo non facim⁹ ea que ipſe fecit, quod fieri debet, ſ. e. ſcriptura. Hic oportet q̄ magis operetur fides q̄ ratio diſſerēdi, q̄ fides non habet meritū ꝛc. ſ. de pe. diſt. iiij. in domo. Ad hoc dico q̄ ea vis data eſt ipſis verbis q̄ ad totum prolationem fiat tranſſubſtātiatio. j. eo. ca. accipite. Item ideo ſacerdos ea non profert ſignificatiue, quia non poſſet ea vere proferre: mentiret̄ enim ſi diceret: hoc eſt corpus meum. Itē quid ſi quis ꝓferret verba hec poſt mortē chriſti ante reſurrectionē? conficeret ne? videtur q̄ non, q̄ corpus chriſti tūc erat mortuū inanimatum: ergo ſi tranſſubſtantiatio tunc fieret, tunc tranſiret in corpus mortuum et inanimatum, ꝛ ſic inutiliter ſumeretur: quomodo enim viuificaret vel vitā conferret aliquid corp⁹ mortuū? Reſpon. nemo potuit ante reſurrectionē cōficere verū corp⁹ chriſti niſi chriſt⁹: ſic ergo data eſt forma vt poſt reſurrectionem hoc fieret. per illud: hoc facite in meam cōmemorationē: ideo enim nō

h ¶ Puto. quia tenemur hos diligere qui nos diligūt: vt ex̄ de teſta. cum in officijs. imo nec ſolum ſufficit diligere diligentes ſe, immo inimicos. xxiij. q̄. ōne. iij. ſex ſunt differentie. hiſtoriā habes. j. q. j. ſi quis inquit. — Inimici ſunt diligēdi.
i ¶ Tradidit. quo ad ſufficiētiam, nō quo ad efficientiā. ſ. de pe. di. iiij. §. ſic itaq̄ peccata.

Et dixit dñs.
¶ Caſ⁹. Ad euidētiā huius ca. lege primo hiſtoriā quam habes. ſ. j. q. j. ſuper cap. ſi q̄s inq̄t. que ſic incipit. Legitur in lib. Nume. q̄ ſimiliter tangitur hic. ꝛ hoc primo. Secūdo exponit Augu. v̄ba illa, et dicit q̄ thuribula dicunt̄ ſanctificata in pena eoꝝ qui peccauerūt: ꝛ oſtēdit ideo dñm precepiſſe vt thuribula combuſtorum in laminas ducerentur et altari circumponerent̄: q̄ dño ꝯſuis ab impijs erāt oblata, ꝛ vt eſſet poſteris in exēplū, ꝛ in memoriā pene iſtorum. — Nūe. xvj. c.
k ¶ Ignem alienū. Ois ignis alien⁹ dicebatur ad ſacrificandum preter illum qui celitus. viij. die de celo erecti tabernaculi miſſus eſt. j. q. j. ſicut. — Ignis alienus q̄s dicebatur.
l ¶ Seminate. Id eſt diſpergite huc ꝛ illuc, vt inuenia tis thuribula.
m ¶ Quia ſanctificauerunt. i. pena eis illata ꝓ peccatis fuit exemplū alijs ne ſimilē penā incurrāt, ꝛ ita ſanctificauerunt ea quo ad exemplum Vel. i. penas peccatoꝝ ſuorū in exemplum alijs ſtatuerunt ſanctificationis offerendo thuribula. vij. q. j. deniq̄. §.
n ¶ In. id eſt contra.
o ¶ Sanctificata ſunt. Contra. ſ. xiiij. q. v. ſcriptum. Abominabiles dicuntur victime impiorum: non quin bona ſit omnis creatura ꝛ a deo dilecta, quia ſcriptum eſt: Nihil odiſti eorum que feciſti. ſed quantum ad offerentes, quia praua intentione offerunt, exēplo Cain. Quod autem dicitur: Munera ab offerente placuerunt ꝛc. in eo non re[illegible]antur munera, ſed potius offerētium merita conſtituendo eum vita dignum. Munera ergo oblata non reprobat, ſed praua opera offerentium. xc. diſtin. neq̄ ad Cain. — Victime impiorum abominabiles dicunt̄.
p ¶ In ſignum. Contra. xv. q. j. mulier. ſed non eſt con-

tra. nā et hic ⁊ ibi qui deliquerunt, puniti ſunt: ſed thuribula non peccauerunt, nec cum eis peccatū eſt, ſicut cum pecude peccat mulier: ſeruatur ergo hic vt fiat in ſignū pene illate: ⁊ pec⁹ occidi iubetur, ne cum eo alia peccet: preterea pecus non poſſet duci in aliam formā ſicut thuribula: immo et ſi ſubtil'r inſpicias, ⁊ thuribula deſtruūtur, cum formam amittant. argu. ff. ad exhi. Julianus ſcribit. §. ſed ſi qs. x. q. ij. hoc ius. hu. ibi, vel conflata.

Pecus occidi iubet' cū q̄ peccauit mulier.

a ❡ Reprobari. i. ratum.

b ❡ Qd a talib⁹. ar. ꝙ priuilegiū cōceſſum ab apoſtolico heretico, valeat: qd falſuȝ eſt. ẜ. xij. q. ij. alienatiões. cōtra. xxxij. q. v. preceptū. ꝯtra. vij. q. j. factus eſt. ar. ꝙ hereticus prelat⁹ acquirit eccleſie cui preeſt. † Dic, vltimum verū eſt: prima ſupficialia, vel priuilegiū ꝑ ſe non valet, ſcȝ heretico impetratum.

† De ho. no. ex̄ ꝺ ſchiſ. c. ſ. in glo. q₂ dn̄. ⁊ de elec. nihil. in gl. i duobus ⁊c.

SI per negligētiā. ❡ Hec eſt. ix. pars diſ. in q̄ ponit magiſter penitētiā corp⁹ chriſti vomētibus, et illis qui negligētia permittūt ſtillare ſanguinē. Jo. de fan.

❡ Caſus. In hoc ca. dr qualiter debeat puniri preſbyter vel miniſter ſi per eorū negligentiam aliqd de ſanguine Chriſti ſtillauerit ſuper terram, vel ſuper altare. In terrā ſup tabulam poſitam. Lambetur, ſcilicet ſanguis.

Sed notandū nouo modo dicta ſanctificata pena eoꝝ a q̄bus pctm̄ hoc fuerat perpetratum, q₂ per eos exēplum datū eſt ceteris ꝙ timerent. Circūpoſitiones autem altari cur ex eis fieri voluit, addidit, dicēs: Quoniā oblata ſunt ante dominū, ⁊ ſanctificata ſunt in filijs Iſrael. Nō ergo in eis reprobari[a] voluit ꝙ a talib⁹[b] oblata ſunt: ſȝ hoc poti⁹ cogitari ⁊ attendi anteq̄ȝ oblata ſunt. i. ante dn̄m, vt pl⁹ in eis valeret nomen dn̄i ante quem oblata ſunt, q̄ȝ peſſimū meritū eorū a quibus oblata ſunt.

Item ex decreto Pij pape.

❡ Penitentia eius cuius negligentia de Chriſti ſanguine aliquid ſtillat.

SI per negligentiam aliquid de ſanguine[c] ſtillauerit in terram[d], lingua lambetur, tabula radet': ſi non fuerit tabula, vt non conculcetur locus corradetur, ⁊ igne conſumetur, ⁊ cinis intra altare condatur, et ſacerdos. xl. diebus peniteat[e]: ſi ſuper altare ſtillauerit calix: ſorbeat miniſter ſtillam, ⁊ tribus diebus peniteat. Si ſuper linteum altaris, ⁊ ad aliud[f] ſtilla peruenerit, q̄tuor dieb⁹ peniteat. Si vſq̄ȝ ad tertium. ix. diebus peniteat: ſi vſq̄ȝ ad quartum. xx. diebus peniteat: et linteamina que tetigerit ſtilla, tribus vicibus miniſter abluat calice ſuppoſito, et aqua ablutionis ſumatur[g], et iuxta altare recondatur.

Item ex penitentiali Bede preſbyteri.

❡ Que penitētia ſit imponēda ei q̄ ſacramētū euomit.

SI quis per ebrietatem vel voracitatem euchariſtiam[h] euomuerit. xl. diebus peniteat[i] ſi laic⁹ eſt: clerici vel monachi, ſeu diaconi ⁊ preſbyteri. lxx. diebus peniteant, epiſcopi. xc. Si pro infirmitatis cauſa euomuerint. vij. diebus peniteant.

Itē ex ꝯcilio Remēſi ca. ij.

❡ Sacerdotes nō niſi ꝑ ſe diuina ſacramēta miniſtrēt.

PEruenit ad notitiā noſtram ꝙ quidā preſbyteri intantum paruipendant diuina myſteria, vt laico vel femine ſacrū corpus dn̄i tradāt ad deferendū infirmis: ⁊ quibus[k] prohibetur[l] ne ſacrarium ingrediātur, nec ad altare appropinquēt, illis ſancta ſanctorum cōmittuntur: quod q̄ȝ ſit horribile, q̄ȝq̄ȝ deteſtabile oīm religioſorū animaduertit prudentia. Igitur interdicit per oīa ſynodus ne talis temeraria preſumptio vlterius fiat, ſȝ omnimodo preſbyter per ſemetipſum[m] infirmum cōmunicet. Q̄ ſi aliter fecerit, grad⁹ ſui periculo ſubiacebit.

Item Clemens papa.

❡ Q̄n celebrat' miſſa, p̄ſbyterū laic⁹ ingredi nō preſumat.

c ❡ De ſanguine, id eſt de ſacramento ſanguinis: ſanguis em̄ chriſti, a corpore chriſti ſeparari non valet: ergo nec ſtillare nec fluere poteſt.

d ❡ In terrā. i. in tabulā terre adherētem: vt patet per ca. ſequēs. Sed nunquid ſacramento cadente cecidit ibi corpus ⁊ ſanguis? Dic ꝙ ſic, ⁊ tādiu credaꝰ ibi eſſe corpus ⁊ ſanguinē quādiu apparuerint ibi accidentia: cum vero propter raſuram non apparuerint, dic ibi non eſſe. Sed nunquid humor cadit in terram? Non. ſed obijcit', cum ſola accidentia maneant ibi, ⁊ accidentia non habēt pondus, quia ſolū corp⁹ habet pond⁹: qualiter ergo dicuntur accidentia cadere, cū non habeāt pondus? Sed dic ꝙ ponderoſitas adhuc manet cum accidentib⁹ aliis, ⁊ tamen nihil eſt ibi ponderoſum. Item ſm Hug. ⁊ Baz. accidentia reddunt locū humidū et rubeū. extra de cele. miſ. cū Marthe. §. preterea. Additio. In omnib⁹ his cedit natura miraculo, et virtus ſupra conſuetudinē operat'. ex de cele. miſ. cum Marthe.

Sacro cadente an cadat corpus xpi.

e ❡ Peniteat. hec penitentia erit vt tot diebus ieiunet et tot diebus abſtineat a ſacramento rum ꝯmunione: vt xlv. diſt. c. ij.

f ❡ Ad aliud. i. linteū, ſed ꝓ temeritatē ſumētis.

g ❡ Sumatur. i. recipiatur in calice: ⁊ ita ſi quid turpe † in calicem cadat, nō teneor accipere. h. ⁊ B.

SI quis per ebrietatē. h ❡ Euchariſtiā. i. ſacramentū euchariſtie. i. corpus Chriſti, qd eſt ſpecies panis ‡ ẜ. eo. nō eſt iſte panis.

i ❡ Peniteat. hoc ad cautelā poſituȝ eſt. ſic. xxxiij. q. ij. in lectuȝ. Uel quia non debuit ſumere cum eſſet infirm⁹, et ita fuit in culpa. ff. ad legē aq. idem iuris. §. mulionem. Uel ꝙ non debuit ſtatim comedere cibum vulgarē: vt. ẜ. eo. tribus. al's infirmitas excuſat: arg. ẜ. diſt. v. ad eius. ⁊ diſt. vj. teſtamētū. ſimilis penitētia ponit in alio caſu. xxj. q. ōe. iiij. ſi quis eorum.

PEruenit. hec eſt. x. pars diſt. ſm Joan. de fan.

❡ Caſus. Quidam fatui ſacerdotes per laicos vel mulieres corpus domini mittebant infirmis: quod prohibetur hic ne fiat, ſed ipſimet porrigant: q̄ ſi cōtra fecerint, deponantur.

k ❡ Et quibus. ſcȝ feminis.

l ❡ Prohibetur. ẜ. diſt. v. ad eius.

m ❡ Per ſemetipſum. vel per diaconū, ſi neceſſe eſt: vt dicit xciij. di. preſente vel ꝑ laicū catholicū. xxiiij. q. j. cepit.

Sacerdotū. ¶ Hec est .xj. pars distin. ſm Jo. de fan. ¶ Casus. Cum celebratur miſſa ſacerdotes et clerici debent eſſe a laicis ſeparati: vt libere poſſint ſacra officia celebrare, Sequens ca. patet.

a ¶ Miſſa. ex quo ꝓ contrariū colligit̄ q̄ alio tp̄e poſſet ingredi p̄sbyteriū. xvj. di. hoſpitioſū.

b ¶ Inſtitutio miſſarum. ¶ Hec eſt .xij. pars diſtinc. Jo. de fan. Oſtendit q̄ miſſa nō debet celebrari aliter q̄ȝ in metropolitana eccleſia. Solet queri quare inſtituta fuerūt ſacramenta eccleſiaſtica, cum abſq̄ eiſdem deus poſſet humano generi vitā eternā gratis donare? Rñd. tribus de cauſis: propter humilitatem, eruditionem, et exercitationem. Propter humilitatem, vt dū homo ex dei precepto ſe rebus ſenſibilibus ſeu inferioribus reuerenter ſubijcit, ex hac obedientia apud deuȝ magis mereatur. ij. q. vj. qui ſe ſcit. Propter eruditionē: vt per id qd̄ videtur foris in ſpecie viſibili, ad inuiſibilem veritatem que intus eſt agnoſcēdam mens erudiatur. j. eo. q. corpus. ver. fide. Propter exercitationem: q. cum homo ocioſus eſſe nō debeat, proponitur ei vtilis et ſalubris exercitatio in ſacramentis, vt vanam et noxiā declinet occupationē, iuxta illud: Semper aliquid facito ꝛc. j. diſt. v. nunq̄ȝ. Hug. et alibi: ocioſitas et voluptas ꝛc. ex̄ de renun. niſi cum pridem. §. verum.

Sacrificiū. ¶ Hec eſt .xiij. pars diſtinc. in qua dicit̄ q̄ in corpore Chriſti ſunt tria. ſ. ſpecies, veritas, et figura. ex̄ de cele. miſ. cum marthe. Jo. de fan.

¶ Casus. Amodo incipit Gra. tractare de triplici continentia iſtius ſacramenti. Dicitur ergo hic q̄ viſibile ſacrificiū. i. viſibilis forma panis eſt. i. ſignificat inuiſibile ſacr̄m. i. corpus chriſti, qd̄ nobis eſt inuiſibile: q. corpora glorificata nō videntur ab hoībus niſi per miraculum.

c ¶ Sacrificium. Scȝ ſpecies panis et vini: que dicitur ſacrificium: quia ſacrificatur.

d ¶ Inuiſibile. i. ſignum inuiſibile corpus chriſti quod eſt ſacramentum eccleſie. j. q. j. multi. Ex rubrica apparet ſic legendam eſſe literam, vt inter hec duo diſtinguatur: ſcȝ corporis Chriſti.

e ¶ Sacrum. i. quod deo offertur.

f ¶ Signum. Jd eſt ſignum rei inuiſibilis: vel ſignum rei ſacre inuiſibilis.

g ¶ Sacramentū eſt. Non eſt definitio ḡnalis: nā corpus xp̄i nobis inuiſibile eſt ſacr̄m eccl'ie: et ita non eſt viſibilis forma. poteſt tamen dici q̄ ſit generalis: quia corpus viſibile eſt his ſaltem qui cū eo ſunt, et ſi non nobis Vel ordina literam ſic, ita q̄ nō agat̄ de definitione: viſibilis forma eſt ſacramentum inuiſibilis gratie.

Signum eſt. ¶ Casus. Signum eſt res faciens aliquid aliud ex ſe in cognitionem venire preter ſpeciem quam ingerit ſenſib⁹. ſ. corporis et dr̄ ſignuȝ de ſui natura: vel aliqua inſtitutione.

xij. ps. Sacerdotū aliorūq̄ȝ clericoꝝ eccleſijs ſeruientiū honores a laicorū loco diſcrete apparere ꝯuenit. Q̄obrē nulli laicorū liceat in eo loco vbi ſacerdotes et reliq̄ clerici cōſiſtūt (qd̄ preſbyteriū nuncupat̄) qn̄ miſſa[a] celebrat̄ cōſiſtere: vt libere ac honorifice poſſint ſacra officia exercere.

Item ex cōcilio Gerūdenſi.

¶ Sicut in metropolitana eccleſia, ita vbiq̄ȝ miſſarū ſolennia celebrentur.

Inſtitutio miſſarum[b] ſicut ī metropolitana eccleſia agit̄: ita in dei noīe in oībus ꝓuincijs tam ipſius miſſe ordo q̄ȝ pſallēdi vel miniſtrandi conſuetudo ſeruetur.

xiij. ps. Item Auguſtin⁹ in lib. x. de ciuitate dei.

¶ Quid ſit ſacrificium: quid ſacramentum.

xiiij. ps. Sacrificiū[c] viſibile, inuiſibile[d] eſt ſacramētum: id eſt ſacrum[e] ſignum[f].

Item alibi: Sacramētū[g] eſt inuiſibilis gr̄e viſibilis forma.

Item in libro ſecundo de doctrina Chriſtiana.

¶ Quid ſit ſignum.

Signum eſt[h] res preter ſpeciē quā ingerit ſenſibus, aliud aliquid faciens ex ſe[i] in cognitionem venire.

Item Gregorius papa in homilia paſchali ait.

¶ Poſt cōſecrationē nō ſubſtantia, ſed ſpecies remanet.

Species[k] et ſimilitudo[l] illarū rerū vocabula[m] ſunt[n] que ante fuerunt: ſcȝ panis et vini. vnde in fine cuiuſdam miſſe[o] oratur et dicitur: Perficiāt in nobis queſumus dñe tua ſacramēta quod continēt: vt que nunc ſpecie gerimus, rerū veritate capiamus. Poſtulat q̄ppe ſacerdos[p] vt corpus chr̄i qd̄ ſub ſpecie panis et vini nunc geritur: manifeſtatione veritatis, ſicut re vera eſt, capiatur.

h ¶ Signū. i. ſpecies panis et vini eſt aliud preter id qd̄ videt̄: et aliud aliquid oſtendit et innuit: ſicut circulus vinū venale.

i ¶ Ex ſe. i. forma et compoſitiōe ſui. nā panis fit ex granis puris. ſic intelligit̄ corpus xp̄i ex membris ſuis.

Species. ꝛc. ¶ Cas⁹. Illd̄ qd̄ dicit̄ in quadaȝ orōne, perficiāt in nobis domine ꝛc. exponit hoc dupliciter: vt ſic poſtulet ſacerdos vt corp⁹ chr̄i qui ſub ſpecie panis et vini tractatur: ſicut eſt nobis manifeſtuȝ, ita ī futuro videatur quā viſionē ꝓmittit xp̄s diligētibus ſe. Vel vt in nobis ſacramentū ſuum impleat cum effectu. ſ. remiſſionem peccatorum. Hoc loco, id eſt illa oratione. Cōlor opi. eſt q̄ ſubſtantia panis et vini deſinit eē cū accidētia ꝑmutent ſubiectum: et ecōuerſo. ex̄ ꝺ celebr. miſ. cuȝ marthe

k ¶ Species. hoc ad panem.

l ¶ Et ſimilitudo. i. forma, quo ad vinum.

m ¶ Vocabula ſunt. i. vocabula vocant̄ illarū rerū que fuerūt ante. ſ. panis et vini: cū iam nō ſint. ſcriptura ei ſpeciem panis panem, et ſpeciē vini vinū, et corpus dñi panem et ſanguinē vinum et calicem cōſueuit appellare propter ſpeciem panis et vini: vt ibi. probet ſe homo, et ſic de pane ꝛc. vt. j. eo. q. paſſus. et ibi: ego ſum panis viuus ꝛc. de peni. diſ. ij. §. cum igitur. ver. item dñs.

n ¶ Sunt. i. retinēt: et ita vox interitu rei non amittit ſignificationē, lȝ res pereat. Et hic eſt arg. ꝯ eos q̄ dicunt ſubſtantiā panis et vini ibi eſſe poſt cōſecrationē: q. non conuertunt̄ in corp⁹ xp̄i vt dicūt. Sed ꝯ eos eſt. j. eo. nos aūt. et ca. panis. ſȝ exponūt q. antea fuerūt ſola, ſed mō nō ſunt ſola: q. ibi iam latet corp⁹ chr̄i. Alij dicūt q̄ deſinit ibi eſſe panis et vinū. ſed differūt. Nā q̄dā dicūt ipſa mutari et ꝯuerti in corpus xp̄i. Alij in nihilū redigi: vel in primordialē materiā reſolui. Iſtis vtriſq̄ȝ obijcit̄ de forma, ſapore, colore, et alijs accidētibus in q̄ ſubiecto ſunt. et eoꝝ q̄dā dicūt q̄ in aere: alij eſſe ſine ſubiecto miraculoſe, nā cedit natura miracl'o. ex̄ ꝺ ce. miſ. cū marthe. §. j. Conſecratiōe factā ſubſtantia panis nō eſt.

o ¶ Miſſe. cuius. ſcilicet que celebratur in ſabbato quatuor temporum Septembris.

p ¶ Sacerdos. argum̄. q̄ aliquis ante Grego. orationes fecit in miſſa. aliter enim non exponeret ſeipſum:

nec diceret, quamuis ⁊c.

Quia. ¶ Hec eſt .xiiij. pars diſ. in qua queritur quare deus dedit nobis corpus ⁊ ſanguinē ſuum. ⁊ dr̄ ꝙ ideo vt eſſet in nobis naturaliter ꝑ memoriā, et apud patrem intercederet pro nobis. Ideo tradidit corpus ſuū ad ꝑpetuā rei memoriā. Jo. de. f.

¶ Caſus. Primo oſtendit quare in cena ſacr̄m altaris inſtituit: ſcilz corpꝰ ſuum qḋ ab oculis hoim erat ablaturus in celuz: ſemꝑ erat mā̄ſurum nobiſcū in ſacramentis ꝓpter remiſſionem peccatorū: et ꝓpter commemorationem noſtre redēptionis ꝑ ipſum facte in cruce. Secundo commēdat hoc ſacr̄m et dicit nō eſſe exiſtimādū ſm̄ ſpeciem: qꝛ videtur ibi eſſe modicum panis, et modicum vini: ſed ſm̄ fidem qua credimus corpus et verū ſanguinē Chriſti ibi eſſe: ⁊ hoc ꝓbat teſtimonio Jeſu chriſti dicētis et teſtificantis: Caro mea vere eſt cibus ⁊c. Item: Accipite ⁊ comedite: hoc eſt corpus meum ⁊c. Tertio: qꝛ ipſe panem et vinū in corpus et ſanguinem ſuū cōuertit ea potentia qua ex nihilo creauit vniuerſa. Tertio oſtēdit ꝙ licet corporeis oculis nulla videatur in illo ſacramento facta conuerſio vel cōmutatio: tamen mente ⁊ fide credēdum eſt ita eſſe. qḋ oſtendit tali ſimilitudine. Ecce iſte eſt malus, eſt paganus eſt filius diaboli, compungitur, baptizatur, efficitur bonus et filius dei. ecce qualiter iſta diuina potentia inuiſibiliter eſt conuerſus, ⁊ mutatus de malo in bonū, de pagano in chriſtianū: de filio diaboli in filium chr̄i: ſed eccleſie extrinſecus nulla videtur facta mutatio: ſed intrinſecus facta eſt, et ita creditur. ſic et in iſto ſacramento extrinſecus nulla videtur facta mutatio, immo videtur ibi purus panis ⁊ purum vinū ſicut ante. ſed pia fide debemus credere ita eſſe, ſcz ibi eſſe verū corpus ⁊ verū ſanguinem chr̄i: et reuerentiam debitam impendere deo.

Joan. xiiij. a.

xiiij. pſ

feſta viſione ſicut re vera eſt qn̄qꝫ capiatur. de qua viſione dn̄s in euāgelio ſm̄ Joānem ait: Qui diligit me diligetur a patre meo: et ego diligā eū, et manifeſtabo ei meipſuz. quāuis non improbabiliter quidā exponant hoc loco carnis et ſanguinis veritatē, ipſam eorundem efficiētiam, id eſt peccatorum remiſſionem.

Itē Euſebius Emiſſenus.

¶ Viſibiles creature in Chriſti corpus et ſanguinem inuiſibiliter conuertuntur.

Quia corpus aſſumptū ablaturꝰ erat ab ocl'is ⁊ illaturꝰ ſyderibꝰ: neceſſariū[a] erat vt die cene ſacr̄m[b] nobis corpis et ſanguis cōſecraret[c]: vt coleretur[d] iugiter ꝑ myſteriū[e] qḋ ſemel offerebat̄ in preciū[f]: vt qꝛ quotidiana et indefeſſa[g] currebat[h] pro oim̄ ſalute redemptio[i], ꝑpetua eſſet redēptionis[k] oblatio[l], et perennis[m] victima illa viueret ī memoria: et ſempꝑ preſens eſſet in gratia vera vnica ⁊ ꝑfecta hoſtia, fide eſtimāda, non ſpecie: neqꝫ exteriori cenſenda viſu: ſed interiori affectu. Unde celeſtis ꝯfirmat authoritas: Quia caro mea vere eſt cibus: ⁊ ſanguis meus vere eſt potꝰ. Recedat ergo omne infidelitatis ambiguū: qm̄ quidē q̇ author eſt muneris[n], ipſe eſt etiam teſtis veritatis. Nam inuiſibilis ſacerdos viſibiles creaturas in ſubſtantiam corporis ⁊ ſanguinis ſui verbo ſecreta poteſtate cōuertit ita dicēs: Accipite ⁊ comedite, hoc eſt corpꝰ meū. ⁊ ſctificatione[o] repetita, accipite ⁊ bibite, ait: hic eſt ſāguis meus. Ergo ſicut ad nutum precipiētis dn̄i repente ⁊ ex nihilo ſubſtiterūt excelſa celorum, ꝓfunda fluctuū, vaſta terrarū: ita pari ꝑtāte in ſpūalibꝰ ſacramētis vbi p̄cipit virtus, ſeruit effectꝰ. Quāta itaqꝫ ⁊ q̄ꝫ celebranda bn̄ficia vis diuine benedictiōis operetur quō tibi nouum ⁊ impoſſibile eſſe non debeat, ꝙ in xp̄i ſubſtantiā terrena ⁊ mortalia cōuertūtur[p]: teipſum qui in xp̄o es regeneratus, interroga. du-

e ¶ Per myſterium. i. ſub velamine panis et vini. j. qḋ ne. j. multi.
f ¶ In precium. i. redemptionem noſtram. ff.
g ¶ Et indefeſſa. i. non remiſſa et indeficiens.
h ¶ Currebat. i. feſtinabat redimere nos ꝑ paſſionē: iuxta illud: Exultauit vt gygas ⁊c.
i ¶ Redēptio. facta ꝑ xp̄m i carne.
k ¶ Redēptiōis. id eſt fides paſſionis ꝑ quaz redēpti ſumus. Uel predicatio ſacrificij: qḋ erat noſtra redemptio. Joan.
l ¶ Oblatio. i. corpus ⁊ ſanguis.
m ¶ Et perennis. qꝛ poſt eam nō erit alia. ex̄ de cel. miſſ. cum marthe.
n ¶ Muneris. i. corpis ⁊ ſāguinis, vel ſacrificij.
o ¶ Et ſctificatione. i. verbis ſacrificantibus. ⁊ improprie dr̄ repetita. et dr̄ repeti ꝓpt̄ hoc verbū accipite. qḋ repetit̄. nam nō repetitur: imo alia ē forma. Nota tn̄ ꝙ quidam dicunt ꝙ totū illud: hoc eſt corpus meū ⁊c. hic eſt ſanguis meus, ⁊c. eſt vna forma. Sed tu dic ꝙ due ſunt: ⁊ ꝙ ad prolationē iſtius: hoc eſt corpꝰ ⁊c. tranſſubſtantiat̄ panis in corpus: ⁊ ad ꝓlationem iſtius: Hic eſt ſanguis, vinū cōuertitur in ſanguinem. Sed obijcitur. Nonne ibi ante erat ſanguis, ex quo erat ibi corpus? Sic: qꝛ vbicūqꝫ corpus, et ſanguis: ſed non fuit ibi ſanguis prius per tranſſubſtantiationē: ſed per mixtionem: vt dixi. ſ. eo. comperimus.

a ¶ Neceſſariū. i. vtile et congruum: al's neceſſarium ineuitabilitatis. de peni. diſ. ij. charitas. al's ꝯmoditas. j. diſ. v. ne tales.
b ¶ Sacramentum. i. corpus et ſanguinē: quod eſt ſacramentum ⁊ res ſacramenti.
c ¶ Conſecraret. ſupple et inſtrueret in poſterum ab alijs conſecrandum.
d ¶ Ut coleretur. i. conſecraretur.

p ¶ Conuertuntur. Bene dicit conuertūtur vel tranſſubſtantiantur: vt alij tranſeunt vel tranſeant. ſed non fiunt nec incipiūt. nihil enim fit nec incipit ibi eſſe corpus chr̄i. pōt tamen cōcedi ꝙ de pane conficiatur vel fiat corpus chr̄i: ſicut de aqua fit cryſtallus. non tamen eſt cryſtallus: ſed ſecurius non conceditur hoc. ⁊ vbicunqꝫ inuenitur, panis vel de pane fit vel conficit̄ corpus Chr̄i, ſic intelligatur. i. trāſit in corpus Chr̄i: vt. j. e. panis. Uel expone ſic. i. ſub ſpecie panis vel latet vel incipit eſſe vel latere corpus Chr̄i vbi ante conſecrationem non erat. ſi enim panis corpus Chr̄i fieret, ſingulis diebus ei adderetur aliquid qḋ prius non erat: ⁊ ſic ſemper augmentaret̄. Item qualiter vniretur diuinitati iſte panis et ille? Item ſi panis eſt corpus Chr̄i: ergo aliquid quod non eſt natum de virgine: et ſic aliquid inanimatum eſt corpus Chr̄i. ergo eſt animatū ⁊ inanimatū. ergo nō ſolum de virgine habuit originem. Non intelligas ergo ꝙ ali-

Uel ſm̄ h. ⁊ Ar. i. oblatio chr̄i in cruce ꝑ redemptione nr̄a.

Uel dic currebat. i. opabat̄ iuſ illis. Rom. i. currere. i. opari ⁊ no eſt currēs ſed dei miſerātis. vel currebat. i. currere debebat id ē ad mēoriā reducj. ſm̄ z. ⁊ h.

Sub. ⁊ quia forma p ſe ꝑ ꝑ ſe ꝑ ſe pfecta ſignificat cānonica ⁊ naturā ſpōi deſignatam. ꝑ ſe ꝑ ꝑ ſe opatur.

panis ꝯuerſ i corp ſz nō i corp'

quod augmētum ſumat ex tali conuerſione: nec eo modo quo cibus conuertitur in carnem: ſed eſt ibi corruptio, id eſt deſinit ibi eſſe ſubſtantia panis et vini, nulla tamen generatio: vnde non poteſt dici q ſit ibi vera trāſubſtantiatio quantum ad hoc vt noua eſſentia ibi generetur.

f ❡ Quia paſſus. In prima parte dicit nobis ideo dominum corpus ſuum in ſacramento commendaſſe: quia illud pro nobis obtulit paſſioni, et nos fecit illud corpus, et dicit qualiter. In ſecunda parte dicit q ſi heretici accipiunt corp⁹ chriſti, cōtra ſe accipiūt: cū iſte panis ſignificet vnitatem, ꝛ ipſi querunt diuiſionē. In tertia dicit q quicūq baptizat⁹ efficit particeps corporis dn̄i, ꝛ ſi ante decedat q̄ de pane illo edat, vel de calice bibat.

a ❡ Adoptiuus. Quia filij ire fueramus, f facti ſumus filij dei, de pe niten. diſtinc. iiij. §. hanc ſocietatē. ver ſicu. et filij. Chriſtus autem nullo modo fili⁹ dei adoptiu⁹ dicitur: quia non poteſt dici de filio dei q ex non filio factus ſit filius eius.

b ❡ Meruiſti. id eſt obtinuiſti: quaſi tanq̄ emeritus per merita miſericordiam a deo gratis conſecutus fuiſti. vt enim ait Auguſti. miſericordie meritum nullū eſt: ſi enim merito confertur, iuſtitia eſt, non miſericordia. Uel meruiſti, id eſt dignus fuiſti: vt illud: quia meruiſti portare regem. i. digna fuiſti inuenta.

c ❡ Leſa. i. corrupta labe peccatorum. Uel leſa. i. ledenda ſcz peccato, q̄ peccata nos miſeros faciunt. ſ. e. quotidie.

Petā nos faciūt miſeros.

d ❡ Immaculata. in p valde. i. valde maculata putredine peccatoꝝ.

dum alienus a vita, peregrin⁹ a miſericordia, et a ſalutis via intrinſec⁹ mortuus exulabas: ſubito initiatus chriſti legibus et ſalutaribus myſterijs innouatus in corpus eccleſie non videndo, ſed credendo trāſiliſti: et de filio perditionis adoptiuus[a] dei filius fieri, occulta puritate meruiſti[b]: in mēſura viſibili permanens, maior fact⁹ es teipſo inuiſibiliter ſine quantitatis augmēto: cū idē atq idē ipſe eſſes, multo alter fidei pceſſib⁹ extitiſti: in exteriori nihil additū eſt, ꝛ totū in interiori mutatum eſt: ac ſic hō chriſti fili⁹ effect⁹, chriſtuſq hominis in mēte format⁹ eſt. Sicut ergo ſine ſenſu corporali preterita vilitate depoſita, ſubito nouam indut⁹ es dignitatē, et ſicut hoc q deus leſa[c] in te curauit, infecta diluit, īmaculata[d] deterſit: nō oculis, ſz ſenſibus tuis ſunt credita[e]: ꝛ cū reuerēdum altare cibis ſpiritualibus ſatiandus aſcēdis, ſacrum dei tui corpus ꝛ ſanguinē fide reſpice, honora, mirare, mēte cōtinge, cordis manu ſuſcipe, et maxime totum hauſtu interioris hominis aſſume.

Item Auguſtinus.

❡ Quare in ſpecie panis et vini ſacramentum ſuum chriſt⁹ nobis miniſtrauit.

Quia paſſus[f] eſt dn̄s pro nobis, cōmendauit nobis in iſto ſacramēto ſanguinē ſuū et corp⁹, qđ[g] etiā fecit noſmetipſos[h]: nā ꝛ corpus ipſi⁹ facti ſumus[i], ꝛ per miſericordiā[k] eius qđ accepim⁹ nos ſumus. Recordamini ꝛ vos q non fuiſtis, ꝛ creati eſtis, ꝛ ad areā dominicā cōportati eſtis laborib⁹ boum. i. annunciantiū euangelium: triturati eſtis, quādo cathecumini deferebamini, in horreo[l] ſeruabamini, nomina veſtra dediſtis[m]: cepiſtis[n] moli ieiunijs, exorciſmis: poſtea ad aquam veniſtis, ꝛ conſperſi eſtis, et panis[o] dominic⁹ facti eſtis. Ecce qđ accepiſtis: quomodo ergo vnum[p] videtis eſſe quod factum eſt: ſic vnū eſtote vos diligentes, tenendo vnam fidem, vnam ſpem, indiuiduā charitatem. Heretici quando hoc accipiūt, teſtimoniū cōtra ſe accipiūt: q̄ illi querunt diuiſionē, cū panis iſte indicet vnitatē: ſic ꝛ vinum[q] in multis racemis fuit, et modo vnum eſt.

g ❡ Qđ etiam fecit. Hec ſimplex eſt relatio: nam refert ad eccleſiā, nō ad corpus ſuum ſumptū de virgine, de quo ſermo preceſſit. Non ergo fecit nos corpus ſuum qđ natū eſt de virgine, ꝛ ſumit in altari ſub ſpecie panis ꝛ vini: ſed fecit nos corpus ſuum ſpirituale, ſcilicet eccleſiam fideliū: vt. j. eo. commēdauit. ſed ideo dicit ſpirituale, licet conſtet de corporalib⁹ partibus, ſcilicet fidelibus: quia partes eius non corporali, ſed ſpirituali vinculo charitatis in eius compoſitione vniuntur: licet corpora ſequeſtrētur. j. eo. hoc ſacramentum. immo et p illud digne ſumptū efficimur vnū cum chriſto etiam in natura. j. eod. in chriſto pater.

Chriſt⁹ fecit nos corpus ſuum.

e ❡ Sed ſenſibus tuis ſunt credita. Scilicet tria commiſſa. Tho.

Quia paſſus eſt dominus. ¶ Caſus. In hoc ca. Auguſt. primo oſtendit q in memoriā paſſionis chriſti corpus eius immolatur, ꝛ per eius dignam participationem nos efficimur corpus eius ſpirituale, et qualiter docet quadam ſimilitudine. Primo naſcitur granū: portatur ad areā, trituratur, in horreo ponitur, poſtea molitur: poſtea aqua conſpergitur, et ſic fit panis. Ita eſt de nobis, quod ex ipſa litera facile eſt aſſignare. Scđo oſtēdit q debemus eſſe vnum, ſicut ille panis eſt vnū ex multis granis, ꝛ vinum ex multis racemis vnum: ꝛ ſicut vinum poſt preſſurā eſt potabile, ſic nos poſt preſſurā ſumus digni potare calicem. Tertio oſtendit q hoc ſacramentum eſt vnitatis: vnde qui accipit hoc et non eſt in vnitate, teſtimonium accipit contra ſe: qui vero in vnitate eſt q̄uis hoc ſacramentum non accipiat ſacramentaliter, eius tamen beneficio non priuatur.

h ❡ Fecit noſmetipſos. Participatione corporis ſui fecit nos dignos beatitudine eterna, qua fruitur eius humanitas.

i ❡ Facti ſumus. Per fidem ꝛ charitatem. ex. de ſum. tri. ꝛ fi. catho. damnamus.

k ❡ Per miſericordiā. i. remiſſionē peccatoꝝ.

l ❡ In horreo. i. in eccleſia.

m ❡ Dediſtis. In ſcriptis, vt olim fiebat: vel voce, vt fit hodie. j. diſt. iiij. baptizandi.

n ❡ Cepiſtis. Arg. contra. j. diſt. iiij. ſine penitentia. ſed hoc in reuerentiam ſacramenti.

o ❡ Et panis. i. de corpore eccleſie, quod per dominicū corpus figuratur.

p ❡ Unum. Siue vnum panem ex pluribus granis, ſiue vnum corpus chriſti ex pluribus mēbris puriſſimis: cuius figuratum eſt eccleſia ſacroſancta que ex plurib⁹ perſonis adunatur.

Eccleſia ex pluribus adunatur.

q ❡ Uinum. i. potabile.

a ℭ Myſteriū vnitat̄.ſ.corporis dñi,qđ eſt ſignū vnitatis: vt.ſ.e.hoc ſacramentum.
b ℭ Sed teſtimoniū.ſ.di.iiij.nulli eſt aliquaten⁹.
c ℭ Corporis.i.vnitatis eccleſie per corp⁹ chriſti ſignificate.ſ.e.hoc eſt.
d ℭ Significat. nam ipſi ſunt etiaꝫ ipſa eccl'ia.ſ.xxiij.q.j.ſchiſma.et ca.omnibus.
e ℭ Cum frāgit hoſtia. Hoc totum referas ad ſpecies exteriores, ⁊ ſm hoc dices ipſa accidentia frangi, et dare ſonitum. Sed nunquid ante fractionē totum corp⁹ erat ſub qualibet parte illi⁹ hoſtie, vel pars corporis cōmenſurabat ſe parti hoſtie. Si nō fuit ſub qlibet parte hoſtie, ergo ſequitur q aliquid modo eſt ſacramentū euchariſtie,quod pri⁹ non fuit:q: cum forma integra fuit, nulla pars eius poterat dici ſacramentum, quia ſub nulla tūc erat corpus. Si dicis q corpus chriſti eſt in qualibet parte hoſtie:ex hoc ſequitur q idē corpus ſit quātūlibet magnū, ⁊ q̄tūlibet paruū, ⁊ q corpus ipſum cōmunē formā habeat, ⁊ ſit totum rotundum et quadratum ſm q eſt ſacramentum. Sed his obiectionib⁹ reſponde per ſimilitudinē ſpeculi qđ frangitur, vbi eadē forma reſplēdet in paruo et in magno ſpeculo.
f ℭ In quibus. Ꝗ hec eſt.xv.pars.q.in q̄ ꝓbat q in ſacramēto altar̄ eſt corp⁹ chriſti cui angeli aſſiſtūt.⁊ hoc ꝓbat p.iiij.canones. Jo.de fan.

Sz nū aliquid ſumim⁹ in eadem formā q̄ fuit paſſus. nō ſed tm̄ ſumim⁹ corpus qđ hz eādem formā, q: vbicūq; ſumit, hz eādem formā, ſz apparēter in vno loco eſt in illa forma ſm h.B. et L. Et no. q eccl'ia tm̄ ꝓ ſuis orat vel laudat deū q̄n dr ſanct⁹, ſanct⁹, ſanct⁹, q̄n dicat ſāct⁹ pro his q̄ regnāt in celo, ſāct⁹ pro his q̄ patiunt in purgatorio, ſāctus ꝓ his qui peregrinant in mūdo. Et ꝓpt hāc eādē rōnē hoſtia ſacrata diuidit in tres partes in altari ſm hoſt. q̄ hoc ſentit i ſūma de pe. ⁊ re. §. q̄o⁹

uinū eſt in ſua natiuitate,calix poſt preſſurā torcularis: ⁊ vos poſt illa ieiunia,poſt labores, poſt humilitatē ⁊ cōtritionē in noīe chriſti iam tanq̄ ad chriſti calicē veniſtis: ⁊ ibi vos eſtis in menſa, ⁊ in calice nobiſcum vos eſtis:ſimul enim hoc ſumimus,ſimul bibim⁹,q: ſimul viuimus. Itē in ſermone de infantib⁹. Ita dñs noſter Jeſus chriſt⁹ nos ſignificauit,nos ad ſe pertinere voluit,myſterium pacis ⁊ vnitat̄ noſtre in menſa cōſecrauit. Qui accipit myſteriū[a] vnitat̄, ⁊ nō tenet vinculū pacis:nō myſteriū accipit pro ſe,ſz teſtimoniū[b] cōtra ſe. Nulli eſt aliquaten⁹ dubitādū,vnūquēq; fideliū corporis[c] ⁊ ſanguinis dñici tūc eſſe participē, quādo in baptiſmate mēbrum efficit chriſti,nec alienari ab illi⁹ panis calicíſq; cōſortio,etiā ſi anteq̄ panē illū comedat,calicēq; bibat de hoc ſeculo migrauerit in vnitate corporis chriſti ꝯſtitut⁹,ſacramēti quippe illi⁹ participatione ac beneficio nō priuabitur,quādo in ſe hoc qđ illud ſacramentū ſignificat[d],inuenitur.

Item in libro ſententiarum Proſperi.

ℭ Dum hoſtia frangit,paſſio chriſti ad memoriā redit.

Cum frangitur hoſtia[e] dū ſanguis de calice in ora fideliū fundit,qđ aliud q̄ dñici corporis in cruce immolatio,eiuſq; ſanguinis de latere effuſio deſignatur?

Itē Leo eps et ſancta ſynodus que in vrbe Romana conuenit,clero Honorati et plebi conſiſtenti Conſtātinopoli ita ſcribit.

ℭ De veritate corporis ⁊ ſanguinis chriſti nulli ambigere lz.

In quib⁹[f] iſti ignorantie tenebris,in quo hactenus deſidie torpore iacuerunt vt nec auditu diſcerent, vel lectione cognoſcerēt qđ in eccleſia in oīm ore tā cōſonū eſt,vt nec ab infantium[g] linguis veritas corporis ⁊ ſanguinis chriſti inter cōmunionis ſacramēta doceat̄,q: in illa myſtica diſtributiōe ſpiritualis alimonie hoc īpertit,hoc ſumit,vt accipiētes virtutem celeſtis cibi,in carnē[h] ipſi⁹ q̄ caro[i] noſtra fact⁹ eſt,trāſeam⁹. Idē eſt cib⁹[k] refectionis ⁊ cibus ſanguinis. Sicut eñ caro dñi vere eſt cibus, ita ſanguis vere eſt pot⁹. Idē eſt corp⁹. vnde dictū eſt: Caro mea vere eſt cibus,et ſanguis meus vere eſt pot⁹. Circa hoc corp⁹ aquile[l] ſunt,que alis circunuolāt ſpiritualib⁹. vnde et idē corp⁹ chriſti edim⁹,vt vite eterne poſſim⁹ eſſe participes. Idem. Cui⁹ clare[m] argumentis vtimur,ſuis vtamur exemplis,incarnationis quoq; exēplo aſtruamus myſterij veritatem. Quid hic queris nature ordinē in Chriſti corpore,cum preter naturā ſit ipſe chriſtus partus ex virgine?

Itē Ambro.in lib.de catechizandis rudibus.

ℭ Non natura naſcit,ſed conſecratione nobis ꝯficit corp⁹ ⁊ ſanguis Chriſti.

Panis ⁊ calix non quali-

ei⁹ ſanguinē bibim⁹,vt in corp⁹ ei⁹ ſpirituale trāſeam⁹,et mortui in eternū viuam⁹:qđ cōtra naturā fit per miraculū,ſicut ipſe contra naturā fuit natus de virgine. Archi. xvi.q.j.
f ℭ In quib⁹. Reprehendunt quidā clerici q̄ nō credebant verum corpus ⁊ ſanguinem chriſti ſub illis ſpeciebus latere,cū nullus laicus ſit qui ignoret hoc,domino dicente: Caro mea vere eſt cib⁹, vt.ſ.e.cibus.
g ℭ Infantium. id eſt popularium qui infantibus collatione clericorum comparantur.diſt.iiij.deniq;. Un̄ querēdo dicit. Quomodo clerici ignorant quod laici ſciunt?ſ.q.j.viliſſimus. xv.q.
h ℭ In carnē.ſpirituale.i.in corpus ſpirituale a carne figuratū.i.eccleſie vnitatem.iij.q.iiij.engeltrudam.ſ.e.q: paſſus.
i ℭ Caro.ſ.homo habēs carnem noſtram. Joan. vj.ſ.
k ℭ Idē eſt cib⁹.i.ſimilis.
l ℭ Aquile. Angeli vel fideles,quoꝝ iuuentus vt aquile renouatur: vt.xxij.q.iiij.cum in lege.xxiiij.q.j.quoniam vetus. Fideles dicitur ſple. Ibid.
m ℭ Clare.i.ſicut ille carnē noſtram ſumpſit,ita et nos ſumamus carnē illius: vel.i.cui⁹ verba ſumim⁹ in argumentum,hec ſcꝫ caro mea vere eſt cibus ⁊c. de illo ſumamus exemplū incarnationis ſue,ſ.e.re vera.
Panis ⁊ calix. ℭ Caſus Euchariſtia verborū certa forma conſecrat,non qualibet, nec hoc fit a natura,nec humana inſtitutione, nec confert ad ſalutem ꝓpter humanā benedictionem. Nō naſcitur.i.non fit nobis myſticus a natura,ſed conſecratione euangelica conſecratur,quāuis ſit panis ante cōſecrationē: vel.i.quāuis videt ſpecies panis ⁊ vini que iam nō ſunt,ſed fuerūt, Nō religionis,ſupple tātum.i.reli-

ℭ Caſus Bene.ſic ponit hunc caſum. Reprehendunt hic quidam heretici qui non credebant in ſacramento euchariſtie eſſe corpus chriſti,quod apud nos ſciunt pueri:ibi enim carnem chriſti veram comedimus,et verum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

gioſe tractandum ⁊ ſumendum, non quod benedicimus in menſa.
a ¶ Sed certa.i.diuina.
b ¶ Fit nobis.i.ad noſtram vtilitatem.
c ¶ Nõ naſcit.i.nõ ex natura, ſed miraculoſe conficit: ex.e. cum marthe, ver. cedit. †

que aſtruit poſt ꝯſecrationẽ non eſſe in altari verũ corp⁹ chꝛiſti ⁊ verũ ſanguinẽ, ſed tantũ ſacramentum corporis ⁊ ſanguinis chꝛiſti. Unde Berengarius in plena ſynodo coram Nicolao papa ſe purgauit, ⁊ prefate hereſi in totum abrenũciauit, ⁊ cõfeſſus eſt ꝙ ſub ſpecie panis ⁊ vini verũ corp⁹ chꝛiſti et ver⁹ ſanguis lateat, et ſumatur a fidelibus non tantum in ſacramẽto, ſed in rei veritate: ⁊ ꝯfeſſus eſt ſe credere ꝺ corpore chꝛiſti q̃ꝺ catholica tenet eccła. Et hanc confeſſionẽ quã fecit, mittit papa epiſcopis ꝑ diuerſas prouincias.

bet, ſed certa[a] cõſecratione myſticus fit nobis[b], non naſcit[c]: ꝓinde ꝙ ita fit[d] nobis, quãuis ſit panis ⁊ calix: alimentum eſt reſurrectionis[e] nõ ſacramentũ religionis: nõ qꝺ benedicim⁹[f], gratiaſqꜫ agimus dño in omni ei⁹ munere[g] non tm̃ ſpirituali[h], verumetiam corporali.

Idem in lib. de officijs.

¶ Quod ante benedictionem eſt ſpecies panis ⁊ vini, poſt benedictionem eſt corpus et ſanguis Chꝛiſti.

Ante benedictionẽ illa ſpecies noiat, poſt benedictionẽ corp⁹ Chꝛiſti ſignificatur[i]. Item. In illo ſacramento Chꝛiſtus eſt. Itẽ. Qui manducauerit hoc corp⁹, fiet ei remiſſio peccatorum[k].

Item Auguſt in lib. ſentẽtiarum Proſperi.

¶ Sub ſpecie panis ⁊ vini inuiſibilẽ Chꝛiſti carnẽ ⁊ ſanguinem honoramus.

Nos autẽ in ſpecie panis et vini quã videm⁹: res inuiſibiles.i.carnem et ſanguinẽ honoram⁹, nec ſimiliter ꝯpꝛehẽdim⁹[l] has duas ſpecies queadmodũ ante ꝯſecrationẽ cõpꝛehẽdebam⁹, cũ fidelr̃ fateamur ante ꝯſecrationẽ panẽ eſſe ⁊ vinũ quod natura formauit: poſt ꝯſecrationẽ ꝟo carnẽ chꝛiſti ⁊ ſanguinẽ, qꝺ benedictio conſecrauit. Item.

¶ Confeſſio Berengarij.

Ego Berẽgari⁹ indign⁹ eccłie ſancti Mauricij Andegauenſis eccłie diacon⁹ cognoſcẽs veram catholicam et apoſtolicã fidẽ, anathematizo omnẽ[m] hereſim, precipue eam de qua hacten⁹ infamat⁹ ſum que aſtruere conatur panẽ[n] et vinũ que in altari ponuntur, poſt conſecrationẽ ſolummodo ſacramentũ et non verũ corp⁹ et ſanguinem dñi noſtri Jeſu Chꝛiſti[o] eſſe et non poſſe ſenſualiter, niſi in ſolo ſacramento manibus ſacerdotum tractari vel[p] frangi, aut fidelium dentibus[q] atteri. Conſenſio autem ſancte Romane eccleſie ⁊ apłice ſedi, et oꝛe ⁊ corde ꝓfiteoꝛ de ſacramẽtis dñice mẽſe eandem fidẽ me tenere quam dñs ⁊ venerabilis papa Nicolaus et hec ſancta ſynodus authoꝛitate euangelica ⁊ apoſtolica tenendã tradidit, mihiqꜫ firmauit, ſcꝫ panem et vinum que in altari ponuntur, poſt conſecrationẽ non ſolum ſacramentũ, ſed etiã verũ corpus et ſanguinem domini noſtri Jeſu Chꝛiſti eſſe: ⁊ ſenſualiter non ſolũ ſacramẽtum, ſed in veritate manib⁹ ſacerdotum tractari, frãgi, ⁊ fidelium dentibus atteri: iurãs per ſanctã ⁊ homouſion[r] trinitatem, ⁊ per hec ſacroſancta chꝛiſti euãgelia eos qui contra hanc fidẽ venerint, cum dogmatibus et ſectatoꝛibus ſuis eterno anathemate dignos eſſe pronuncio. Qꝫ ſi egoipſe aliquando contra hoc aliquid ſentire aut predicare preſumpſero: canonum ſeueritati ſubiaceam.

d ¶ Qꝫ ita fit nobis.i. ꝙ ita cõſecretur nobis corpus Chꝛiſti.
e ¶ Reſurrectionis.i. ſpũalis refectio aie a peccato reſurgẽtis. de pe. diſt. j. ꝟ. hoc idẽ reſuſcitatus.
f ¶ Nõ qꝺ benedicimus. gratiaſqꜫ agim⁹.i. non eſt ſicut corporalis eſca quam benedicim⁹ et gratias deo agimus: qꝺ quidẽ facimus in omni munere ⁊c. ‡
g ¶ Munere. Qꝺ agere debemus.
h ¶ Spirituali.i. aliqd ſignificãte.
i Ante bñdictionẽ. Significat. et lꝫ verba ſucceſſiue profe rantur, non tamen ſucceſſiue cõſecratio fit: ſed in vno inſtanti corrũpit panis, ſcilꝫ in vltimo inſtãti prolationis verboꝛum: ⁊ lꝫ panis ſit corpus cõpoſitum, momẽtanea eſt tamẽ ei⁹ corruptio. ſ.e.eo. quia corpus. ver. ergo.
k ¶ Peccatorum. Uenialiũ, vel etiã moꝛtaliũ, ‡ ſcꝫ per fidẽ: vt. ſ.e. cũ oẽ. ⁊ ſ.e. ſpecies.
l Nos autẽ. Cõpꝛehendim⁹.i. intelligim⁹ vel accipim⁹: nam ibi erat verus panis ante, ⁊ verũ vinum, modo ſunt tantũ accidẽtia: vt ſ.e. di. ſpecies. et. j. e. di. panis i altari.

‡ Dum in penituerit: alſ grauaret poti⁹ q̃ꝫ iuuaret ſ.e. q̃ri die. ⁊.c. qui ſcelerate. Archi.

m ¶ Omnẽ. hoc fecit ex abundanti: † qꝛ nõ tenet ſe purgare niſi de hereſi de qua erat infamatus. arg. ij. q. v. pbr̃ ſi a plebe. licet ſit ar. cõtra, qꝛ qui deliquit in vno, factus eſt oĩm reus. ſ. de pe. di. v. c. vlt. et errat in tota trinitate, qui errat in vna perſona. j. diſ. iiij. in ſynodo. Jo.
n ¶ Panẽ.i. ſpecies panis ⁊ vini eſſe ſacramentũ tantum.
o ¶ Chꝛiſti eſſe.i. non ꝯtinere ſub ſe verũ corp⁹ chꝛiſti ⁊ verum ſanguinem poſt ꝯſecrationẽ.
p ¶ Uel frangi.i. fracti aut triti ſpecieb⁹ ſumi.
p ¶ Uel frangi.i. nõ tantũ pondus ⁊ reliquas ſacramẽti q̃litates ſenſib⁹ corporeis ꝑcipi fateoꝛ, ſꝫ etiã ſub illis ſpecieb⁹ fractis et attritis partib⁹ totũ ⁊ integrũ chꝛiſti corpus eſſe ꝓfiteoꝛ, totũ mãducari, totuꝫ ſumi. j.e. q̃ manducat.
q ¶ Dentib⁹. niſi ſane intelligas ꝟba Berẽgarij, in maiorem incides hereſim q̃ꝫ ipſe habuit, ⁊ ideo oĩa [illegible] ad ſpecies ipſas: nam de chꝛiſti corpore partes nõ facim⁹: vt. j. eo. qui manducat.
r ¶ Homouſion.i. eiuſdem ſubſtãtie. Additio. Homon in greco, idẽ eſt qꝺ idẽ vel vnũ. Uſia.i. ſubſtãtia: ideo dicitur trinitas homouſion.i. vni⁹ ſubſtãtie. Archi.

† Arg. ad hoc. C. de teſta. teſtamentũ. ſꝫ ar. ꝟ. ff. vt leg. no. l. hec ſtipulatio ꝟ. diu⁹ Archi.

Parteſ nõ ſiũt de corpore chꝛiſti.

Ego Berẽgarius. ¶ Hec eſt. xvj. pars di. in qua ꝓbat per. ix. ca. ꝙ in ſacramẽto altaris nõ ſolũ eſt ſacramentũ, ſed verũ corpus, ⁊ ver⁹ ſanguis, tamẽ ſub ſpeciebus panis ⁊ vini, adopertũ eſt tamẽ idem corp⁹ qꝺ eſt de virgine natum. Jo. de fan.

¶ Caſus. Berẽgari⁹ iſte fuerat infamat⁹ de illa hereſi

Lecto[a] ⁊ perlecto ſponte ſubſcripſi. Hanc confeſſionē ſue fidei de corpore et ſanguine dn̄i noſtri Jeſu chriſti a Berēgario Rome coram .cxiiij. ep̄is factā, miſit[b] papa Nicolaꝰ per vrbes Italie, Germanie, Gallie ⁊ ad quecūq; loca fama prauitatis eius peruenire ante potuit, vt eccleſie que prius doluerant de auerſo atq; peruerſo, poſtea gaudeant de reuerſo[c] atq; conuerſo[d].

Item in lib. de officijs.

Quare elementorū ſpecies reſeruentur, cū vere ſit corpus Chriſti ⁊ ſanguis.

FOrte[e] dicas, quomodo vera caro, quomodo verus ſanguis[f], qr ſimilitudinem nō video carnis, nō video ſanguinis veritatē? Primo oīm dixi[g] tibi de ſermone chriſti q̄ operatur vt poſſit mutare[h] ⁊ cōuertere genera et inſtituta nature; deinde vbi non tulerūt ſermonē chriſti diſcipuli eiꝰ, ſʒ audiētes q̄ carnē ſuā daret ad manducādum, ⁊ ſanguinem ſuum ad bibendum, recedebant: ſolus tamen Petrus dixit: Verba[i] vite eterne habes, et ego a te quomodo recedam? Ne igitur plures hoc[k] dicerent, et ne veluti q̄dam eſſet horror cruoris, ſed maneret gratia[l] redemptoris: ideo in ſimilitudine[m] quidem accipis ſacramētum, ſed vere nature[n] gloriam virtutemq; cōſequeris. Ego ſum (inquit) panis viuus, qui de celo deſcendi.

Item Augu. in expoſitione pſalmi .liiij.

Non carnaliter ſed ſpiritualiter chriſti corpus et ſanguinē debemus accipere.

PRima[o] q̄dē (inquit[p]) hereſis in diſcipulis chriſti velut a duritia eiꝰ[q] ſermonis facta eſt. Cū em̄ diceret: Niſi quis mādcauerit carnē meā ⁊ biberit ſanguinem meum, nō habebit vitam eternam: illi vero non intelligentes, dixerunt adinuicem. Durus eſt hic ſermo. q̄s eū poteſt mādcare? Dicētes, durus eſt hic ſermo, ſeparauerūt ſe ab illo, et remāſit cum duodecim diſcipulis. Diſcedētibꝰ illis, inſtruxit eos qui remāſerunt. Spiritus[r] eſt (inquit) qui[s] viuificat caro[t] nihil prodeſt. verba que locutus ſum ad vos, ſpiritus et[v] vita ſunt: intellexiſtis ſpiritualiter?

---

a Lecto. hucuſq; verba Berengarij fuerunt: ea que ſequuntur, ſunt verba notarij.

b Miſit. Ergo ſicut excōicationis ep̄la mitti dʒ ⁊c. xj. q. iij. cure. ita ⁊ abſolutionis: vt. viij. q. vlt. c. vnico. ſic. xv. q. v. de crimine.

c De reuerſo. ad fidem.

d Cōuerſo. ad deum. ar. de peni. diſt. j. agite. j. q. vij. didici. arg. de pe. di. j. agite. ⁊ j. q. vij. didici. Archi.

FOrte dicas. Caſ. Quidā mirabant quomodo in ſacramento ſit caro Chriſti ⁊ ſanguis, cum ibi non appareat forma carnis ⁊ ſanguinis Chriſti. Et reſpondet Amb. hoc fieri verbo ⁊ virtute dei, vt ſub aliena ſpecie ſumeret corpus et ſanguis Chriſti, ne viderentur homines carnē humanā ſumere ⁊ ſanguinē, ⁊ dicerēt ſicut apoſtoli dixerunt. Durꝰ eſt hic ſermo. ⁊ receſſerunt a chriſto.

e Forte. Sunt quidā qui non credunt corpus Chriſti eſſe in altari, qr impoſſibile eis videtur q̄d dicit, preterea quia non videtur niſi ſpecies panis et vini. In prima ergo parte ponit eorū dubitationem. In ſecūda oſtendit nō eſſe impoſſibile, et quare ſub ſpecie panis et vini corpus et ſanguis ſint in altari. Joan. vj. g.

f Sanguis. eſt in altari, vel creditur.

g Dixi. in alia parte capituli que non eſt hic, ſed eſt cap. revera.

h Mutare. ſ. e. revera. ⁊. ſ. e. quia corpus.

i Verba vite. i. tu ipſe es vita, ⁊ ita q̄ digne te ſumit, ſumit vitā eternā: ⁊ propter hāc cōfeſſionē meruit Petrus conſortiū celeſtis habitaculi. l. di. fidelior.

k Hoc dicerēt. Scilicet durꝰ eſt hic ſermo, et quis poteſt eum capere? et ita ſcandalizati de fide receſſerunt, quia fides non habet meritum, cui humana ratio prebet experimentum: arg. de pe. diſt. iiij. in domo. Tribus ergo de cauſis ſumitur corpus Chriſti ſub alia ſpecie, et non ſub ſua viſibiliter, ſcilicet vt fides haberet meritum: vt hic. Et ne eſſet horror carnis et ſanguinis. Et ne ridiculum fieret paganis. ſ. e. panis ⁊c. Quarta etiam cauſa poteſt notari ibi, ne igitur plures ⁊c. Item quia non habemus in vſu carnem crudam comedere. ſ. e. quid ſit. in fi. Sed quare potius ſumitur ſub iſtis ſpeciebus panis et vini q̄ ſub alijs? quia iſte due ſpecies ſunt magis amice humane nature: preterea ſicut corpus principaliter his duobꝰ cibis nutrit, ita principaliter anima illo cibo, ſcʒ corpore chriſti ⁊ ſanguine paſcit. Jo. Iſte due cauſe aſſignant hic. et. ſ. e. q̄d ſit. ⁊ hoc ca. panis.

l Gratia. i. gratis corpus datum.

m In ſimilitudine. i. in ſpecie panis ⁊ vini.

n Nature. Scʒ corporis chriſti.

PRima inq̄t. Caſꝰ. Dicitur in hoc cap. primo q̄ in nouo teſtamento male ſenſerūt de corpore chriſti quidā eius diſcipuli. cū em̄ diceret: Niſi quis manducauerit carnē meā ⁊c. illi q̄ carnaliter intelligebāt, receſſerūt ab eo, dicentes: Durus eſt hic ſermo ⁊c. duodeci remāſerūt, q̄s ipſe docuit q̄ huiuſmodi verbū eſt ſpiritualiter intelligendū, et ſpiritualiter ſumptum reficere valet: ⁊ q̄ ſpiritualiter intelligi debeat, patet ex eo q̄ dixit ſe aſcēſurum vbi erat prius: ⁊ intelligitur q̄ integer aſcenſurꝰ erat, ⁊ q̄ nō dat corpus ſuum ad comedendum in propria forma, ſʒ in ſacramento, vt corpus non minueretur aliquo modo. Joan. vj. d. Joan. vj. f. Au dire.

o Prima. i. q. j. fertur. contra. ibi dicitur q̄ ſimonia fuit prima hereſis in eccleſia: ſed dic prima. i. precipua. j. q. vlt. patet. Eta. cum li queat. vbi de hoc.

p Inquit. Caſus. Dum dominꝰ faceret ſermonem preſentibus apoſtolis et diſcipulis alijs, inter alia dixit: Niſi quis manducauerit carnem meam et biberit ſanguinem meum, non habebit vitam eternam: quidam diſcipuli propter duritiam ſermonis receſſerūt. tunc inſtruxit dominus qualiter hoc eſſet intelligendum, ⁊ maxime per id quod dixit: Cum videritis filium hominis aſcendentem ⁊c. ipſi enim intellexerunt q̄ per partes et in eadem forma deberent accipere corpus chriſti, et preterea q̄ conſumerent illud comedendo, hoc non eſſe faciendum declarat.

q Eius. ſcʒ Chriſti.

r Spiritus. i. ſpiritualis intellectus.

ſ Qui viuificat. i. prodeſt ad ſalutem.

t Caro. i. carnalis intellectus.

v Ut vita ſunt. i. ſpiritualē vitam conferunt. Vel ſpiritualiter intelligenti vita confertur.

a ¶ Et vita. Non enim carnaliter intelligendi ſunt ſpiritus et vita.
b ¶ Hoc corpus. i. non in eadem ſpecie vel groſſitie vel repreſentatione in qua me videtis: ⁊ pati videbitis: mãducabitis carnẽ meã: ⁊ ſanguinẽ meum bibetis: ſed in ſacramẽto. i. e. c. proxi. ⁊ ca. omnia.
c ¶ Caro autem. i. carnalis intellectus carnalem intellectũ vocat eorum intelligentiam q̃ dicũt vel credũt corpus Chri per partes diuidi. Uñ ſubdit, ſed quõ ⁊c.
d ¶ Intellexerũt. ſcilꝫ diſcipuli recedentes.
e ¶ Hoc vos. verba Chriſti vſqꝫ ibi ſi ergo. Uel ſuſpenditur vſqꝫ illuc. vbi erat.
f ¶ Si ergo ⁊c. Supple tunc intelligetiſ quid eſt hoc ꝙ corpus meuꝫ in ſacramento do. et tũc legitur ſine interrogatione. Uel ſic ſupple tunc intelligetis quod dictũ eſt. poſtea verba ſunt Augu. interrogatiue dicentis: quid eſt hoc? q. d. quid ſibi vult hoc verbum dñi: ⁊ ſtatim ſubiũgit ſolutionẽ dicẽs h. ⁊c.
g ¶ Cum videritis. iterrogãdo hoc inſerit. Aug.
h ¶ Corpus. In tali forma: et per partes.
i ¶ Qꝛ gratia. i. corpus ſuum gratis nobis datum.
k ¶ In quo. Scilicet ſub illa ſpecie in qua reſurrexit.

Joan. vj. a.

et ſub eſt hic apoſiopeſis. i. defectꝰ locutio nis ſm Lau.

ſpiritus et vita ſunt. intellexiſtis carnaliter? etiã ſic illa ſpiritus et vita[a] ſunt: ſed tibi non ſunt ſpiritus et vita, q̃ ſpũaliter non intelligis. ſpiritualiter intelligite q̃ locutus ſum: non hoc corpus[b] qđ videtis, manducaturi eſtis: et bibituri illũ ſanguinem quem effuſuri ſũt qui me crucifigent. ſacramentum aliquod vobis cõmendaui. ſpiritualiter intellectum viuificat vos: caro[c] autẽ nõ prodeſt quicq̃. ſed quomodo illi intellexerũt, ſic reſponderũt. Carnem quippe ſic intellexerũt[d], ſicut in cadauere vendit̃ aut in macello dilaniat̃. Sciens autẽ Jeſus ait. Hoc vos[e] ſcandalizat quia dixi: do vobis carnem meam manducare, et ſanguinẽ meum bibere. Si[f] ergo videritis filiũ hominis aſcendentẽ vbi prius erat quid eſt hoc? Hic ſoluit quod illos mouerat: hic aperit vnde fuerunt ſcandalizati, hic plane, ſi intelligerent. Illi autem putabãt erogaturum corpus ſuum. Ille dixit ſe aſcẽſurũ in celũ, vtiqꝫ integrũ. Cũ videritis[g] filiũ hois aſcendẽtem vbi erat priꝰ: certe vel tũc videbitiſ qꝛ non eo modo quo putatis erogat corpus[h] ſuũ: vel tũc intelligetis qꝛ gr̃a[i] eiꝰ non cõſumitur morſibus. Itẽ donec ſeculũ finiat̃, ſurſum dñs eſt: ſꝫ tñ etiã hic nobiſcũ eſt veritas dñi: corpꝰ eñ in quo[k] reſurrexit, i vno loco eſſe oportet[l]: veritas[m] autẽ eius vbiqꝫ diffuſa eſt. Item Auguſt. in epiſtola ad Hireneum.

¶ Quõ Chriſti corpus quod in cruce pependit accipitur, ⁊ quomodo non.

Non hoc corpꝰ[n] qđ videtiſ, mãducaturi eſtis ⁊ bibituri illũ ſanguinẽ quem effuſuri ſunt illi qui me crucifigent. ipſum quidem, ⁊ non ipſum: ipſum[o] inuiſibiliter[p], et nõ ipſum[q] viſibiliter: Unde ⁊ ſubdit̃. ſi neceſſe eſt illud celebrari viſibiliter, neceſſe eſt illud inuiſibiliter intelligi.

Item Auguſt. in ſermone de verbis euangelij.

¶ Quid ſit corpus xp̃i mãducare, et ſanguinẽ eius bibere.

Quid eſt Chriſtum mãducare? Nõ hoc eſt ſolum[r] in ſacramẽto corpꝰ eius accipere. multi enim indigne accipiunt: de quibus ait apoſtolus. Qui manducat et bibit calicem[s] domini indigne, iudiciũ ſibi manducat ⁊ bibit. Sed quomõ mãducãdus eſt Chriſtꝰ? Quomõ ipſe dixit[t]: Qui eñ mãducat carnẽ meã,

n ¶ Non hoc corpus. in hac groſſa ſubſtantia, et nõ in tali forma.
o ¶ Ipſũ. xxxviij. di. indignum.
p ¶ Inuiſibiliter. i. ſub ſpecie ſub q̃ non videtur. i. ſub ſpecie panis ⁊ vini
q ¶ Non ipſum. in ſua ſcꝫ ſpecie, vt in ea ſenſibꝰ corporeis ſubijciatur.

Quid ẽ. ¶ Caſus. Duobꝰ modis mãducatur Chrs. Uno modo ſacramẽtaliter: qđ competit bonis ⁊ malis. Alio modo ſpiritualiter cũ per fidem ⁊ dilectionem cooperantẽ accipitur. hoc eſt tãtum bonorꝫ. Queri autẽ ſolet hic vtrum Chriſti corpus ſumatur cũ diuinitate ⁊ aia? h. d. ꝙ nõ ſumitur ibi diuinitas vel aia. Alij vt B. dicũt ꝙ ſumendo corpꝰ ſumo deitatẽ ⁊ animã: qꝛ tu qui accipis carneꝫ diuie ſubſtãtie eiꝰ, i illo participas alimento. i. e. ſicut verus. Additio. Et melius etiam ſcđꝫ theologos: q̃a et ſi ibi nõ ſit diuinitas per trãſſubſtantiatione, ⁊ tamen per concomitantiã ibi: vt not. s. e. comperimus. Archid.

Alias corpus et ſanguis.

Chriſtꝰ manducat̃ duobus modis.

Corpꝰ xp̃i vtrum ſumat̃ cũ diuinitate ⁊ anima.

j. Cor. xj. g.

Joan. v. f.

l ¶ Oportet. in illa ſcꝫ forma ⁊ repreſentatione in qua humanis et corporeis ſenſibꝰ ſubijci nõ valet. licet enim vbiqꝫ ſit etiã in altari quolibet in vera forma quã de virgine ſumpſit: non tamen ſubijcitur corporeis ſenſibus.
m ¶ Ueritas. Id eſt verum corpus in forma panis in altari quolibet vbi conſecratur: et hoc eſt vbiqꝫ: ſcilicet in quolibet altari vbi conſecrat̃. Uel veritas. i. diuinitas. Additio. Unde dicit ipſe: celum et terram ego impleo. ⁊ alibi dicitur. Si aſcendero in celum ⁊c. Lau. Et ex iſtis verbis Augu. videtur ꝙ Chriſtus ſiue eius corpus ſit locale, vel ſit in loco, vel facit loci diſtantiam, vel ſit in loco loci definitione.

Non hoc corpus. ¶ Caſus. Hec ſunt verba Augu. exponentis illud verbum euangelij. Spiritus eſt qui viuificat: caro autem non prodeſt quicq̃. ⁊ loquitur Augu. in perſona domini quaſi ipſe Chriſtus exponat: dicens. Non hoc corpus ⁊c. Nec ſumetis corpus in propria hac viſibili forma: ſꝫ ſub alia ſpecie inuiſibiliter. Si neceſſe. ſi, id eſt quanuis.

r ¶ Solũ. i. corpus Chriſti. quanuis enim ſit ibi deus ⁊ humanitas. i. anima ⁊ caro: ſolam tamen eius carnem ſemel in cruce immolatam quotidie in altari manducamus ſiue bibimus, non deitatẽ, nõ animã. in ſolam enim carnem panis conuertitur, ⁊ vinum in ſanguinem.
ſ ¶ Calicem. Totus integer mãducatur ⁊ ſumitur. i. e. inuitat. non tamen anima vel deitas: quia illa nõ pertinent ad eſum ⁊ potum. h.
t ¶ Ipſe dixit. Unde conceditur iſta: totus Chrs fuit in ſepulchro. i. in perſona humana. ſcilꝫ ſecundum naturam humanitatis noſtre ſecundũ corpus. nõ tamen hic ſumit̃. conceditur iſta: totũ id qđ Chrs erat, in ſepulchro erat: quia nõ eius anima: ⁊ ita ſm B. licet quis ſumat totum Chriſtum: non tñ eius animam vel animalitatem.

Deitas xp̃i non ſumit̃.

a ❡ Sanguinē.ꝑ fidē ⁊ charitatē, quaſi qui eſt de vnitate eccleſie, quam caro ⁊ ſanguis meus ſignificat.
b ❡ Manet. id eſt mihi per dilectionem adheret: ⁊ ego per gratiam inhabitantem in eo maneo. de peni. diſtin. j. §. hoc idem. ver. reſuſcitatus.

Vt qd. ❡ Caſus. Vbi nō pōt haberi corpus chr̄i ſicut in ſacramento cōficit̄, ſufficit ſola fides: quia et tunc dr̄ qs chr̄m manducare.
c ❡ Ventre. Vnde ſubaudi tantū. Vel vbi non poteſt haberi copia corporis domini: ſed non prohibet ſacramētaliter accipi corp⁹ domini: ſʒ quia neceſſitate inſtante, ei nō obeſt ſi nō accipit: ex q̄ per eum non ſtat. cū em̄ credit, mādūcat ſpiritualiter: ſed non ſacramētaliter. ꝟ. capi. proxi.

Hoc eſt. ❡ Caſus. Sacrificiū eccl'ie ex duob⁹ cōficitur, ſcʒ ſacramento. i. ſpecie panis et vini: et re ſacramenti. i. corpore xp̄i. ſicut ei due ſunt nature in xp̄o q̄ eſt de⁹ et homo, ita in ſacrificio eſt ſacr̄m ⁊ res ſacramēti. i. corpus xp̄i: qđ ſpūaliter itellectū ſub ſpecie panis ⁊ vini ſignificat corpus xp̄i olim viſibile et palpabile, et in humana forma intellectū. Immolatio que fit a preſbytero, improprie appellat̄ xp̄i paſſio, vel mors, vel crucifixio: non ꝙ ſit illa: ſed quia illā ſignificat. ſm̄ eandem improprietatem appellamus fidem ſacramentum fidei. i. baptiſma.

Caſum ponit.
d ❡ Hoc eſt. ❡ Caſus. In p̄ma parte dr̄ ꝙ ſacr̄m eccl'ie cōſtat ex duobus: ex viſibili elementorū ſpecie: ⁊ inuiſibili corpore ⁊ ſanguine xp̄i: qđ probat per ſil'itudinē inductam ex pſona chr̄i, q̄ ex deo ⁊ hoīe conſtat. In ſcđa parte dr̄ ꝙ verā carnem ⁊ verū ſanguinē accipim⁹ ſub ſpecie panis ⁊ vini. In tertia parte dr̄ ꝙ celeſte ſacramentū quod eſt in altari, improprie dicitur corpus chr̄i: ſicut baptiſmus improprie dicitur fides. In quarta † dicit̄ duobus modis accipi corpus Chriſti.

† hanc quartā ptē non video. Archi.

e ❡ Duobus. i. duo cōtinere. i. duo ſimul eſſe in conſecratione facta. ſ. ſpecies viſibilis, ⁊ corpus inuiſibile.
f ❡ Et re ſacramēti. i. poſt ꝯſecrationē ſacerdotis: que ſacrificiū dicit̄: duo ſunt ibi. ſ. ſacramentum et res ſacramenti: que ante conſecrationem ibi non erant.
f ❡ Et re ſacramēti. Siue ſacrificiū h̄ic dicatur ipſum ſacramentum, ſcilicet ſpecies viſibilis ipſa, ſiue corpus Chriſti ſiue ipſa immolatio corporis Chriſti: non eſt verum quod hic dicit: ſcilʒ ꝙ conſtat ex ſacramento, ⁊ re ſacramenti: quia ex his nihil conficitur: ſed tenētur collectiue pro ipſo ſacramēto ⁊ re ſacramenti. Et eſt impropria locutio. i. illa duo: ſicut et probatio eſt valde impropria que ſequitur Chriſti perſona conficitur ex deo et homine, id eſt Chriſtus eſt verus deus et homo. non enim ex deo et homine aliquid conſtituitur. vnde Auguſtin⁹. Chriſtus eſt vna pſona gemine ſubſtantie: quia deus et homo: nec deus hui⁹ perſone pars dici poteſt.

Chriſti pſona perficit̄ ex deo ⁊ hoīe.

et bibit ſanguinē[a] meū, in me manet[b] et ego in eo. Et ſi indigne accipit ſacr̄m, acq̄rit tormentū magnū. Item Augu. in lib. de remedio penitentie.

❡ Credere in xp̄m eſt mādūcare et bibere Chriſtum.

Vt qđ paras dētem et ventrē[c]? Crede, ⁊ mādūcaſti: credere em̄ in euʒ hoc eſt panē ⁊ vinū manducare. q̄ credit in eū, manducat eum. Itē Auguſtinus in libro ſententiarum Proſperi.

❡ Sacr̄m et res ſacramēti ſacrificium eccleſie conficiunt.

Hoc eſt[d] qđ dicim⁹: qđ modis oīb⁹ approbare cōtēdim⁹: ſacrificiū eccl'e duobus[e] modis ꝯfici: duob⁹ ꝯſtare: viſibili elemētorum ſpecie, et inuiſibili dn̄i nr̄i Jeſu chr̄i carne ⁊ ſanguine: ⁊ ſacramento, ⁊ re ſacramenti[f] id eſt corpore[g] xp̄i: ſicut xp̄i pſona conſtat[h] ⁊ cōficitur ex deo ⁊ hoīe: cum ipſe chr̄s verus ſit deus, et ver⁹ ſit homo: qr ōis res illarū rerū naturā ⁊ veritatē in ſe cōtinet, ex q̄b⁹ cōficit̄. Cōficitur aūt ſacrificiū eccl'e duobus: ſacramēto, ⁊ re ſacramenti. i. corpore chr̄i. eſt igit̄ ſacr̄m et res ſacramenti corpus xp̄i. Item: Caro eius eſt quā forma[i] panis opertā in ſacramēto accipimus: et ſanguis eius quem ſub vini ſpecie et ſapore potamus: caro[k] videlʒ carnis et ſanguis[l] eſt ſacramētū ſanguinis: carne ⁊ ſanguine vtroꝗ inuiſibili[m], ſpūali, intelligibili ſignat̄ viſibile[n] dn̄i noſtri Jeſu chr̄i corpus, ⁊ palpabile plenum gratia omnium virtutum, et diuina maieſtate. Item. Sicut ergo celeſtis[o] panis q̄ Chriſti caro eſt, ſuo modo vocatur corpus Chriſti, cum re vera ſit ſacramentum corporis Chriſti, illius videlicet quod viſibile, quod palpabile, mortale, in cruce poſitum eſt: vocaturꝗ ipſa immolatio carnis que ſacerdotis manibus fit, Chriſti paſſio[p],

g ❡ Corpore. q̄ſi in ſe habet diuinitatem et humanitatem: alterum naturaliter: alterū ꝑ vnionē. non em̄ ex homine et deo aliquid conſtituitur: ſed ſicut ad conſtitutionem alicuius totius exigunt̄ ad minus duo: ita et ad hoc vt Chriſt⁹ ſit deus et homo, exigitur vt illa duo ſint i eo. i. humana natura et diuina. Nā ⁊ hac ſimilitudine dicitur cōſtare ex illis. ſimiliter ex ſacramento ⁊ re ſacramēti nihil cōſtituitur, ſed dicitur conſtare ex illis ſacrificium totaliter acceptum, ſcilicet vt quaſi collectiue accipiatur, quia ad hoc vt plenū ſit ſacrificium, illa duo oportet adeſſe.
h ❡ Conſtat. Id eſt eſt deus et homo. extra de hereti. cum Chriſtus.
i ❡ Quam forma. Et ita non eſt panis. arg. j. c. panis. arg. contra. j. c. qui manducat.
k ❡ Caro. i. ſpecies panis ſub qua latet corpus Chriſti eſt ſacramentum Chriſti.
l ❡ Et ſanguis. i. ſpecies vini ſub qua latet ſāguis xp̄i, eſt ſacramentum ſanguinis Chriſti.
m ❡ Inuiſibili. dupliciter quidem manducatur Chriſtus: ſcilʒ in ſacramento: quod boni et mali faciunt. per fidem cooperantem: et per dilectionem: quod bonorum eſt duntaxat. Hugo. Et nota ꝙ in ſacramentis due ſunt res, corpus Chriſti, et vnitas eccleſie. ſm̄ ꝙ notātur hic duo modi manducandi, ſacramentalis et ſpiritualis. extra eo. cum Marthe.

[illegible]

n ❡ Viſibile. Scilicet quondam.
o ❡ Sicut ergo celeſtis panis. Id eſt celeſte ſacramētum: quod vere repreſentat Chriſti carnem, dicitur corpus Chriſti, ſed improprie. Vnde dicitur ſuo modo, ſed nō rei veritate: ſʒ ſignificati myſterio: vt ſit ſenſus. Vocatur Chriſti corpus. i. ſignificat.
p ❡ Chriſti paſſio. Sub hac appellatione accipe carnē Chriſti et ſanguinem.

a ¶ Fides.i.fides vocatur.cum enim dicit̄,in fide pa=
rentum paruuli ſaluātur,intelligitur id eſt in baptiſmo
ſuſcepto in fide parentum:ſimiliter pueri dicuntur fide=
les,non a fidei virtute,ſed a ſacramento fidei: vt.j.diſt.
iiij.nihil. Additio. Adde ꝙ baptiſmus dicatur fides,q2

pueri dicuntur fideles.

eſt ſacramētum fi=
dei, vt habetur.ſ.
xlv.diſtinct. de iu=
deis.xlviij.diſtinct.
ca.j.Archi.
Upliciter.
D ¶ Caſꝰ. Du=
pliciter intelligitur
caro ⁊ ſanguis chri
ſti.Uno modo intel
ligit̄ ſpiritualiter.
Uñ dicit dñs: Ca=
ro mea vere eſt ci=
bus ⁊c.Alio modo
intelligitur de car=
ne quaȝ aſſumpſit
de virgine, et que
crucifixa fuit i cru=
ce.Seq.ca.ptȝ.
b ¶ Dupliciter i=
telligitur.i.poteſt
intelligi,ſm̄ illam
formā ⁊ quantita=
tem quam habuit
in cruce,vel ſm̄ q̄=
titatē corporis glo
rificati,quod ſpiri=
tualiter videtur qꝺ
nulli ſenſui ſubia=
cet.ſ.e.in illo ſacra=
mento.

Joan. vj.f.

j.cor. xj.c.

mors,crucifixio nō rei verita=
te,ſed ſignificāte myſterio: ſic
ſacramentū fidei quod baptiſ=
mus intelligit̄,fides[a] eſt.

Hierony.in epl'a ad Ephe.

¶ Quot modis caro Chriſti intelligatur.

DUpliciter intelligitur[b]
caro Chriſti ⁊ ſanguis
vel ſpiritualis illa atq3 diuina,
de qua ipſe ait: Caro mea ve=
re eſt cibꝰ,⁊ ſanguis meꝰ vere
eſt potꝰ.⁊, Niſi carnē meā mā=
ducaueritis ⁊ biberitis ſangui
nem meum,non habebitis vi=
tam eternā. Uel caro mea que
crucifixa eſt,⁊ ſanguis q̇ mili=
tis effuſus eſt lancea.

Item Augu.in lib.de trinita. ad Corinthios.

¶ De eodem.

QUia morte dñi liberati
ſumꝰ,huius[c] rei memo=
res in edendo et potando car=
nem ⁊ ſanguinem que ꝓ nobis
oblata[d] ſunt,ſignificamus.

Item in pſalmo vigeſimo.

¶ Qūo chriſtꝰ ſit imolatꝰ ſe=mel, ⁊ qūo quotidie immolat̄.

SEmel chriſtꝰ mortuꝰ eſt
iuſtus pro iniuſtis,⁊ ſci=
mus[e],⁊ certū habemꝰ,⁊ ſpe im
mobili retinemꝰ:q2 chriſtꝰ re=
ſurgēs a mortuis,iam nō mo=
rit̄,mors illi vltra non dñabit̄:
verba iſta apoſtoli ſunt,tamē
ne obliuiſcamini[f] quod ſemel
factum eſt,in memoria noſtra

c Qꝰia mor=
te. ¶ Hu=
ius ſcȝ mortꝭ ⁊ paſ
ſionis chriſti in cu=
ius memoriam hoc
ſacramētum inſti=
tutū eſt.ſ.e.q2 cor=
pus.Archid.
d ¶ Oblata.nō in
eadem forma.
SEmel Chri=
ſtus. ¶ Hec
eſt.xvij.pars diſt.
in qua ꝓbat̄ ꝙ chri
ſtus ſemel mortuꝰ
ampliꝰ mori nō po=
teſt: veritas carnis
eiꝰ ⁊ ſanguinis ſem
per eſt in ſacramē=
to altaris,⁊ probatur hoc per tria ca. Jo.de fan.
¶ Caſus. Quāuis Chriſtꝰ ſemel paſſus fuerit,⁊ poſtq̄
reſurrexerit ſm̄ apoſtolā ſit imortalis,tñ ſemel in anno
repreſentat̄ mors eiꝰ in eccl'ia in paſcha:in qua repreſen
tatione ſic afficimur,ac ſi fieret coram nobis.
e ¶ Et ſcimus.xxij.q.v.hoc videtur.
f ¶ Ne obliuiſcamini.argu.propter memoriam multa
fieri.ſ.e.diſt.⁊ dixit. Clauditur hoc vaſe noſtri pia victi=
ma phaſe. Uiua,ſalutar3,ſemel in cruce,ſemper in ar3.
Quos recreas Jeſu tam ſacri corporis eſu. A vitijs mū=
da ſacrati ſanguinis vnda. Hic editur Jeſus, remanet
tamen integer eſus. Res occultatur: quare? quia ſ. vi=

xvij.ps j.Pet. iij.c. Rom. vj.b.

xviij.di. caſꝰ ꝑo dupl.

Carmina ſingularia circa eucharistie ſacramentum.

deatur. Forſitan horrores,⁊ manducare timeres. Ut ſi=
ne ſubiecto depēdet in aere nubes. Et centrum terre pe=
lagi ſuſtētat abyſſos. Sic vini color et ſapor eſt,pondus
quoq3 panis.
g ¶ Repreſentat.quia tunc legit̄ paſſio dñi,et plenius

ſit: omni anno quotiēs paſcha
celebrat̄,nunq̄d totiēs chriſtꝰ
occiditur? Nō,ſed anniuerſa=
ria recordatio repreſentat[g] qꝺ
olim factum eſt,et ſic nos facit
moueri tanq̄ȝ videamꝰ preſen=
tem dñm in cruce.

Itē in lib.ſentētiarū ꝓſperi.

SEmel immolatus eſt in
ſemetipſo[h] chriſtꝰ,⁊ ta=
mē quotidie immolat̄[i] in ſacra
mēto: qꝺ[k] ita intelligēdum eſt,
q2 in manifeſtatione ſui corpo=
ris,in diſtinctione ſuoꝝ mem=
broꝝ oīm verus deus ⁊ verus
homo ſemel tm̄ in cruce pepen
dit,offerens patri ſeipſum ho=
ſtiā viuā ⁊ paſſibilem mortalē
viuorum ⁊ mortuorum redem
ptionis efficacē: eoꝝ ſcȝ quos
altitudo[l] diuini conſilij redi=
mendos iudicauit,preſciuit[m],
predeſtinauit,vocauit,modis
atq3 temporibus quibus id fie
ri congruebat.

Item Ambro.in epiſtola ad Hebreos.

¶ Hoſtia q̄ ſemel oblata eſt, in recordationem ſue mortis quotidie offertur.

IN xp̄o ſemel oblata[n] eſt
hoſtia ad ſalutē ſempi=
ternā potens: quid ergo nos?
nonne per ſingulos dies offe=
rimus[o]? ſed ad recordationē
mortis eius: et vna eſt[p] hoſtia,
non multe. Quomodo eſt vna
non multe? Quia ſemel obla=

oīa que in eius paſ
ſione acta ſunt,ad
memoriā reducun=
tur. Forte dicit de
his que fiunt in pa
raſceue,et de ſalu=
tatione crucis, vel
ſm̄ aliquarum ec=
cleſiarum conſue=
tudinem que ſolēt
paſſionē rep̄ſenta=
re ⁊ reſurrectionē.
SEmel. ¶ Ca
ſus. Chriſtꝰ
ſemel immolatꝰ in
ſeipſo,id eſt in hu=
mana ⁊ viſibili for=
ma,efficax et ſuffi=
ciens hoſtia fuit ꝓ
omnibus quos re=
dimēdos eſſe pre=
deſtinauit: et licet
tantum ſemel fue=
rit paſſus,tamē q̄=
tidie immolatur in
ſacramento.
h ¶ In ſemetipſo.
id eſt paſſus in ꝓ=
pria perſona in for
ma humana.
i ¶ Immolatur.
id eſt eiꝰ immola=
tio repreſentatur,
⁊ ſit memoria paſ=
ſionis.
k ¶ Quod.ſcȝ ꝙ
ſemel ⁊c̄.
l ¶ Altitudo.chri
ſtus mortuꝰ eſt ꝓ
omnibus quo ad
ſufficientiam, non
quo ad effectum.
efficax em̄ fuit quā
tum in redimente,
ſed per eos ſtetit q̄
ſe indignos fece=
rūt, mortuꝰ eſt er=
go,vt hic dicit̄,pro
ſolis predeſtinatis
quo ad effectū,ſed
quo ad ſufficientiam ꝓ omnibus.
m ¶ Preſciuit.in bona ſignificatione. L.
IN chriſto. ¶ Caſus. Dicit Ambro.in hoc ca. ꝙ ho
ſtia que ſemel ꝓ nobis oblata eſt in ara crucis quo=
tidie offertur in ſacramento: et licet in multis locis offe=
ratur, vna eſt tamen hoſtia,et non plures: vnum eſt ſa=
crificium,et non plura: ad memoriam et repreſentatio=
nem illi olim factum eſt,quotidie ⁊ in pluribus lo=
cis iteratur ſemper: idipſum,immutabile.
n ¶ Oblata.i.corpꝰ chriſti oblatū eſt in ara crucis.
o ¶ Offerimus.quotidie offerendo.
p ¶ Et vna eſt.i.vnius paſſionis repreſentatio,nō mul

Chriſtꝰ ꝓ oībꝰ mortuꝰ eſt.

viij.q. j.in ſcri=pturis.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

†.i.de vno. nã tot ſunt fides q̃t ſunt ho mines fi deles, ſm L.

tarum, ſicut dicitur vna fides.†
a ℭ Idipſum. immutabile ⁊ perpetuũ. ſ.e.di.c.q: corpus. vt perpetua eſſet redẽptionis oblatio, q: huic aliud ſacrificiũ nõ ſuccedit, vt ſacrificiis legalibus, quibus ſacrificium no. teſta. ſucceſſit. q.d. iſtud non mutatur, quia idẽ eſt quod fuit, ⁊ ideo ipſum ſemper idipſum. B.
b ℭ Plen⁹. Quia in q̃libet parte eſt tot⁹. ſ.e. vbi ſs eſt.
c ℭ Unum. i. vna forma confectum, et tamẽ plura ſunt ſacrificia.
d ℭ Ille, vt. ſ.e. quia.
e ℭ Hoſtiam. ſcʒ ſeipſum. vnde verſus. Rex ſedet i cena turba cict⁹ duodena. Se tenet in manibus, ſe cibat ipſe cibus.
Chriſt⁹ ſeipſuʒ cõmunicauit. f ℭ Conſumi. Et ideo ipſum ſemper idipſum. B.
‡ vt pe. g ℭ Hoc em̃ facite. dicũt quidã ‡ q per hec verba dñs apl'os ordinauit, Hoc facite ⁊c.
L Iquido apparet. ¶ Hec eſt. xviij. pars di. in qua d: q ideo dñs vltimo ſuũ corpus nobis cõmẽdauit, vt melius memorie cõmendaretur. Io. de fan.
xviij. pars.
ℭ Caſus. Quidã reprehẽdebãt hoc ſcilʒ q fideles accipiũt corp⁹ chriſti ieiuni: q: dñs hoc dedit diſcipulis ſuis nõ ieiunis, ſʒ pranſis: cõtra hos dicit q dñs ideo fecit ad extremũ, vt magis in memoria haberetur hoc ſacramẽtuʒ, nec iuſſit q ita fieret, q: nemo mutaſſet, ſed apoſtolis hoc determinandum reliquit: ⁊ Paulus illos redarguit qui ſacramentũ cum cibis ſumebant, ⁊ in epiſtola de hoc docuit, ⁊ alia ſe determinare promittit: vnde intelligit eum determinaſſe hoc quod tota tenet eccleſia.

tus eſt chriſt⁹. Hoc autẽ ſacrificiũ exẽplum eſt illi⁹: idipſum, ⁊ ſemper idipſum[a]: proinde hoc idẽ eſt ſacrificiũ. Alioq̃n diceretur: quoniã in multis locis offert, multi ſunt chriſti: nequaq̃, ſed vn⁹ vbiq; chriſtus, ⁊ hic plen⁹ exiſtens, ⁊ illic plenus[b]: ſicut enim quod vbiq; offert, vnum[c] eſt corpus, et non multa corpora, ita et vnum ſacrificiũ. Põtifex autẽ ille[d] eſt q̃ hoſtiã[e] obtulit nos mundantem. Item ipſam offerimus etiam nunc que tũc oblata eſt, conſumi[f] nõ poteſt. Qd̃ nos facim⁹, in cõmemoratione fit eius qd̃ factum eſt: hoc em̃ facite[g] (ait) in meã cõmemorationẽ.

Item Aug. in lib. reſponſionum ad Ianuarium.

ℭ Sacramẽtũ corporis xpi nõ niſi ieiuni debem⁹ accipere.

Liquido apparet quando primo acceperũt diſcipuli corpus et ſanguinẽ dñi nõ eos accepiſſe ieiunos: nunquid tñ ꝓpterea[h] calumniãdũ[i] eſt vniuerſe eccleſie q a ieiunis ſemper accipit? Ex hoc enim placuit ſpiritui ſancto vt in honorẽ tanti ſacramenti prius in os chriſtiani dominicũ corpus intraret q̃ʒ ceteri cibi. Nã ideo per vniuerſum orbem mos iſte ſeruatur[k]. Neq; em̃ quia poſt cibos dñs dedit, ꝓpterea pranſi aut cenati fratres ad illud ſacramentum accipiendum conuenire debent: aut ſicut faciebant q̊s apoſtolus redarguit ⁊ emendat, menſis ſuis iſta miſcere. Namq; ſaluator[l] quo vehementius commendaret myſterij illius altitudinem, vltimum hoc voluit infigere[m] cordibus et memorie diſcipulorũ a quibus erat ad paſſionem digreſſurus[n]: ⁊ ideo nõ precepit quo deinceps ordine ſumeretur, vt apoſtolis per quos eccleſias diſpoſiturus erat, ſeruaret[o] hunc locum. Nã ſi hoc ille monuiſſet vt poſt alios cibos ſemper reciperetur: credo q eum morem nemo mutaſſet[p]. Cum vero ait apoſtol⁹ de hoc ſacramento loquẽs. Propter qd̃ fratres cũ conueneritis ad manducandũ[q], inuicem expectate: ſi q̊s eſurit domi mãducet, vt non ad iudicium conueniatis: ſtatim ſubtexuit que ad eiuſdẽ ſacramenti ordinem pertinent, ſcʒ quomodo ieiuni ⁊c̃. Cetera autẽ cũ venero, ordinabo. Ubi datur intelligi q: multum[r] erat vt epiſtola totum illis agẽdi ordinẽ inſinuaret[ſ]: qd̃ vniuerſa per orbẽ ſeruat eccleſia, ab ipſo ordinatũ[t] eſſe, quod nulla orarũ[v] diuerſitate variatur.

Item Ambro. in libro de ſacramentis.

ℭ Ante conſecrationẽ eſt panis, ſʒ verbis chriſti in ei⁹ corp⁹ mutat.

Panis eſt

eſt ieiunium de ſubſtãtia, al's non ꝯfeciſſet † dñs.
† al's cõſecraſſet.
l ℭ Nãq; ſaluator. Non redditur hic ratio quare poſt cenã chriſt⁹ corp⁹ ſuũ dedit, ſed tm̃ quare poſt oĩa. i. vltimo loco. Si ergo queris quare poſt cenã corpus ſuum ⁊ ſanguinẽ chriſt⁹ dederit. Reſpon. ideo cenat⁹ dñs cenatis diſcipulis corp⁹ ſuũ tradidit, vt in hoc ſacramento cõſummationem omniuʒ ſacramentorum veteris teſtamenti, et agni paſchalis quẽ ante manducauerat, ⁊ ceterorum monſtraret.
Chriſt⁹ quare poſt cenã ſuũ corpus dedit.
m ℭ Infigere. nã et pacta nouiſſima ⁊c. C. de pac. pacta. arg. ꝯtra. ſ. de pe. diſt. ij. principium. ver. primo. et docet Tullius in rhetoricis, validiora argumẽta in principio et in fine eſſe proponenda: illud em̃ procedit qd̃ nouiſſime fit. ff. de acqui. poſ. ſi quis ante conduxit.
j. co. xj. q.
n ℭ Digreſſur⁹. quoniã ipſe dixit: Uos oẽs fugiens, ⁊ ego vadã immolari pro vobis.
o ℭ Seruaret. argu. quod canon nõ determiat, nos determiare poſſum⁹: vt. xxij. q. v. hoc videtur. xxxiij. q̃. ij. quos de⁹. ff. de teſta. queſitũ. ar. contra. ij. q̃e. v. conſuluiſti.
p ℭ Mutaſſet. qd̃ em̃ dñs iubet, bonus ſeruus nõ mutat. xxviij. q̃e. j. ſic enim. cir. prin.
q ℭ Ad manducandum. corp⁹ domini.
xix. q.
r ℭ Multum. hoc multũ reſpicit illõ, cetera autẽ.
ſ ℭ Inſinuaret. õ his qui debeant ordinari.
t ℭ Ordinatum. ſi. xij. diſt. illa.
v ℭ Orarum. i. regionum.

h ℭ Propterea. nõ ergo oĩs chriſti actio nr̃a eſt lectio. ‡ ſ. di. iiij. ꝓprie. xiiij. q. v. dixit.
‡ Al'as inſtructio.
i ℭ Calũniandũ. i. calũnia eſt imponenda.
k ℭ Seruatur. Nunquid quis ꝯficeret pranſus? H. d. q nõ, licet ſecus dicat in aliis ſacramentis. B. vero dicit cõtra, ⁊ ego: lʒ fieri non debeat, † q: vt hic colligitur, non
† vt. vij. q. j. nihil

Panis eſt. ¶ Hec eſt. xix. pars di. in qua ꝓbat ex quibus verbis conficiatur corpus Chriſti, et qualiter manducetur. Io. de fan.
ℭ Caſus. Queſitum fuit ab Ambro. quomodo de pane fit corp⁹ chriſti? Et rñ. q per cõſecrationẽ fit panis chriſti corp⁹: cõſecratio vo fit per vba chriſti. ſ. Hoc eſt corp⁹ meũ, hic eſt ſanguis meus, quib⁹ chriſtus tantã vim con=

tulit, ꝙ ad eorum prolationem panis fit corpus Chriſti, et vinum ſanguis. remanent tn̄ ſpecies panis ⁊ vini, ſub quibus latent ⁊ operiuntur caro ⁊ ſanguis: ne in ſumendo eſſet horror ſi ſpecies crude ⁊ viue carnis ⁊ crudi ſanguinis appareret. ſic ponit h. caſum, excepto eo qđ ponitur in pricipio. §. Bene. vero ſic ponit. Queritur quomodo de pane fit corpus chriſti. ⁊ reſpondet, v̄bis xp̄i. Alia que adduntᷣ, laudes ſunt ⁊ orōnes: ſ3 ſermo Chriſti quo omnia ſunt creata, panem ⁊ vinum in carnem et ſanguinem cōuertit: quāuis non appareat ibi caro vel ſanguis. Et ꝙ ſacramentū conficiatur verbis Chriſti pbatur per verba que pbr̄ profert in miſſe ſecreta.

Chriſti, ſtatim ſpecies panis incipit ſignificare corpus Chriſti, ⁊ eſſe ſacramentum. cum autē nihil ſignificaret tunc non erat ſacramentum. non tamen panis vel ſacramentū vel corp⁹ Chriſti cōſecratur precib⁹: ſed in ſacramētum quod eſt corpus Chriſti, panis fit tranſſubſtantiatio.

a ❡ Panis eſt in altari. In pma pte dicit ꝙ ad prolationem illius forme: hoc eſt corp⁹ meū ⁊c. panis et vinum tranſeunt in corp⁹ et ſanguinē Chriſti: ⁊ hoc ꝓpt̄ illoꝝ verboꝝ Chriſti efficaciā. ille enī qui ex nihilo creauit omnia, ſatꝫ pōt hoc ſic cōmutare. In ſecūda parte reſpondet cuidā obiectioni quare nō ſumitur in eadē forma in q̄ chriſt⁹ paſſus eſt. In tertia ponit verba illa ad que fit tranſſubſtantiatio, reliqua de ſolēnitate eſſe occulte oſtendēs. In quarta ꝓbat nos in altari accipere verū corpus Chriſti auThoritate eiuſdē.

Gen. i.a.

in altari[a] vſitatus ante verba ſacramētorū[b]. vbi acceſſit conſecratio, de pane[c] fit caro chriſti hoc igitᷣ aſtruamus. Quomodo autem poteſt qđ panis eſt, eſſe corp⁹ Chriſti? cōſecratio autē quibus[d] verbis, ⁊ cuius ſermonib⁹? Dn̄i eſt Jeſu. Nā per reliqua oīa que in ſuperioribus a ſacerdote dicuntur, laus deo refertur: oratione petitur ꝓ populo, pro regibus, pro ceteris. Ubi autē ſacrificium conficitur: iam non ſuis ſermonibus ſacerdos, ſ3 vtitᷣ ſermonibus Chriſti: ergo ſermone Chriſti hoc cōficitᷣ[e] ſacramentum[f]. Quis ſermo[g] Chriſti? Hic quo[h] facta ſunt oīa. Juſſit dn̄s: ⁊ facta ſunt celum ⁊ terra ⁊ mare. Uides ergo quomodo operatorius ſit ſermo Chriſti. Si ergo tanta vis eſt in ſermōe dn̄i Jeſu, vt inciperet eſſe qđ nō erat: q̄̃to magis operatorius eſt vt ſint que erant[i], ⁊ in aliud cōmutētur? ⁊ ſic qđ erat panis an̄ cōſecratione, iā corpus[k] Chriſti eſt poſt cōſecrationem: q2 ſermo Chriſti creaturā mutat, ⁊ ſic ex pane fit corpus Chriſti: ⁊ vinū cum aqua in calice mixtum fit ſanguis conſecratione verbi celeſtis. Sed forte dicis. Speciem ſanguinis non video: ſ3 habet ſimilitudinē[l]. Sicut enim mortis[m] ſimilitudinem[n] ſumpſiſti: ita etiā ſanguinis[o] ſimilitudinē bibis, vt null⁹ horror cruoris ſit, ⁊ preciū tamen redēptionis operetur. Didiciſti q2 accipis corp⁹ Chriſti. vis ſcire q2 verbis celeſtib⁹ conſecratᷣ? Accipe que ſunt verba dicit ſacerdos. Fac nobis (inquit) hāc oblationem aſſcriptā, rationabilē ⁊c̄. Inde oīa illa euāgeliſte ſunt vſq3 ad id. Accipite ſiue corpus ſiue ſanguinem. inde v̄ba ſunt Chriſti. Accipite et bibite ex hoc oēs: hic eſt ſāguis meus. Uide ſinglᷓ. Qui pridie q̄̃ pateretur, accepit (inquit) in ſanctis manib⁹ panē. Anteq̄̃ cōſecretᷣ, panis eſt: vbi autē verba Chriſti acceſſerunt, corpus Chriſti eſt. deinde audi dicentem. Accipite et edite ex hoc oēs. hoc eſt enī corpus meū. ⁊ ante v̄ba Chriſti calix eſt vini ⁊ aque plen⁹: vbi v̄ba Chriſti opata fuerunt, ibi ſanguis efficitur: qui plebem redemit. Ergo vide q̄̃ potens eſt ſermo Chriſti vniuerſa[p] conuertere. deinde ipſe Chriſt⁹ teſtificatur ꝙ corpus ſuū ⁊ ſanguinē ſuū accipiamus, de cuius fide et teſtificatione dubitare non debemus. Item.

❡ Nō corpus, ſed anime ſubſtātiā fulcit panis vite eterne.

Non iſte panis eſt q̄ vadit[q] in corp⁹, ſed panis

g ❡ Quis ſermo. .i. qua vi ⁊ qua potentia hoc facit corpus Chriſti? ea. ſ. qua creauit cūcta.

h ❡ Quo. i. Qua poteſtate facit? et ita querēdo ſoluit h. hoc tamen eſt impoſſibile ꝙ panis ſit corpus Chriſti, ſed talia verba ad ſanum intellectū ſunt intelligenda.

i ❡ Que erāt. anteq3 conſecrarentur, ſed eſſe deſierunt. † ſicut enim ſapor aque permixte calici deſinit eſſe, ita ſubſtātia panis deſinit eſſe conſecratiōe ſuperueniente.

† Quātum ad ſubſtantiā. ſm̄ Archi.

k ❡ Jam corpus. id eſt corpus chriſti tranſit accedente Chriſti forma, ita vt poſt cōſecrationem non ſit iam ibi panis, ſed verū corpus Chriſti.

l ❡ Similitudinē. Id eſt tantū ſignificat. Additio. Uel dic vt. ſ. dum frangitur.

m ❡ Mortis. i. repſentationis mortis ſue paſſionis.

n ❡ Similitudinem. i. ſpeciem ſub qua latet corpus Chriſti mortuum pro nobis: ad ſimilitudinem cuius et nos pro ipſo mori debemus ſaltem in peccatis.

b ❡ Sacramentorum. Pluraliter dicit propter ſpecierum pluralitatem, vnum tamen eſt ſacramentum, † q2 vnus ſub vtraq3 ſpecie eſt Chriſtus.

c ❡ De pane. Id eſt panis tranſit in carnem ⁊ corpus Chriſti, ⁊ hoc eſt per conſecrationem. ſ. e. panis. ⁊ habetur. j. e. qui manducant.

d ❡ Quibus. Quaſi dicat attende cuius verba ſunt, et videbis.

e ❡ Cōficitur. i. tranſire facit ſubſtātiam panis et vini in verum corpus, ⁊ in verum ſanguinem.

f ❡ Sacramentū. Dū panis eſt, nullū eſt ibi ſacramētū, quia nihil ſignificat: ſed cū incipit tranſire in corpus

† Sacr̄m altaris pōt dici ſacra. deh⁹ di. ſ. c. operi m⁹ ibi videas Archi. Panis an̄ cōſecratiōe nō ē ſacr̄m.

o ❡ Sanguinis. Non colore, ſed repreſentatione.

p ❡ Uniuerſa. i. vinum et aquam.

q Non iſte panis eſt qui vadit. i. non incorporatur ſicut ceteri cibi qui in ſtomacho digerūtur. Uel non deſcēdit in ſtomachū ſicut ille cibus corporalis. Uel nō trāſit in ſuſtētationē corporis ſicut ille. Eſt enī cibus aīe, nō corporis, vnde ſubauditᷣ, ſed ⁊c. hug. ſpecies tamen bene vadūt in corp⁹. ‡ Sed nunqđ ibi eſt ſacramētū? Nō q2 deſinit ibi eſſe corp⁹ Chriſti: ⁊ tādiu eſt ibi ſacramētū q̄̃diu eſt corp⁹ Chriſti. S3 q̄̃diu hoc ſit. i. vſq3 ad quem locū procedat per gulam, neſcio. Sed licet nō ſit ſacramētum cum eſt in corpore, ſi tamen euomuerit

‡ de h⁹ no. ſ. e. diſ. in. c. trib⁹. in glo. ſed nec ſpecies ibi videas] et ca. ſi quis p ebrietatē. arc.

illud, cum veneratione eſt ſeruandum, q̄ꝛ ſacr̄m fuit. Additio. In hac glo. ꝫ. ibi: neſcio. dicit Hug. hoc deꝰ nouit. ſed credit ꝙ tandiu corpus Chriſti ſit in ſumēte donec ſpecies in oꝛe ꝛ ſapoꝛ eius non ſentitur: qđ fit ex quo tranſglutit̄, ſtatim deſinit eſſe ſacramētū, ꝛ corpꝰ Chriſti deſinit eſſe in ſumente ſm̄ Hug.

a ℂ Quotidie. ꝫ. e. diſt. quotidie. et ca. ſi quotiēſcūq̧.

b ℂ Accipere. Si ſit ſacerdos. ſi laicus, tpe ꝯſtituto † vel potius myſtice ſpirituale notat ſumptionē. Unde glo. ibi: accipe quotidie. i. quotidie te prepara habilē ad ſuſcipiendum.

† ex̄ de penit̄. ꝛ re. cap. omnis.

Joan. vj. c. — C Hriſtus panis eſt. ¶ Caſus. Chriſtus dicitur eſſe panis non ſolum ſm̄ ꝙ deus eſt viuificans oīa: ſed etiā ſm̄ qđ eſt homo in carne aſſumpta pro nobis ꝑ quā aſſumptionem vnit̄ q̄s Chriſto, et viuit de ſpū ſctō ſicut vnū corpus de ſuo ſpiritu vnū corpus cū illa carne, vel vnū corpus cum Chriſto.

‡ q. d. ꝑ hoc ē factus nr̄ panis ꝛ ſuſtētatio: ꝛ vita nr̄a: q̄ꝛ aſſūpſit carnē nr̄az Archi.

c ℂ Scdm carnē. ſm̄ quaz eſt panis hominum. ‡

d ℂ Carni. Chriſti. ſpūali. i. eccl̄ie.

e ℂ Unita. Per participationez in eccleſia.

‡ Sub. q̄ꝛ maiꝰ fuit, et ita iſtđ: q̄ꝛ nō ē caſuale ſꝫ ꝓbatio a maioꝛi. Ul̄ dic ꝙ ē caſuale quia ſemel eſt mortuꝰ ꝛ reſurrexit ad īmortalitatez: ꝫ āpliꝰ ꝛc. vt ſequit̄ in glo. ſm̄ Jo. đ. f.

Q Ui manducāt. ¶ Caſꝰ. Querit̄ cū Chriſtꝰ in ſacramēto manducetur, et in partes diuidatur, quomodo dicit̄ vnus ꝛ integer eſſe? Et reſpondet̄. nō eſt mirum ſi manducatus viuit: quia occiſus reſurrexit: ꝛ partes que fiunt in ſacramento, non fiunt de illo: ſub illis tamen aſſumit̄ totus ꝛ integer: ſicut remanſit totus apud patrem cum deſcēdit de celo in virginem: et ideo dicitur ſacramentum: quia aliud apparet, ꝛ aliud intelligitur ꝛ ſumitur. qui autem non eſt in vnitate eccleſie, non prodeſt ei ſumere corpus Chriſti.

f ℂ In ſacramento. i. in ſpecie panis ꝛ vini viſibili.

g ℂ Ueritate. Id eſt vera caro ꝛ ſanguis Chriſti inuiſibiliter manducatur.

h ℂ Manducatur. i. modo manducandi ſumitur: ꝛ ita intellige omnes tales proceſſus.

i ℂ Manducat̄. Nec mirū: q̄ꝛ ſurrexit ‡ occiſus. ergo

---

vite eterne: q̄ aīe nr̄e ſubſtantiam fulcit. Iſte panis quotidianꝰ eſt. accipe quotidie[a] qđ quotidie tibi proſit. ſic viue, vt quotidie merearis accipere[b].

Item Auguſt. in epiſtola ad Hyrenеum.

ℂ Etiam ſecundum carnem Chriſtus eſt panis viuus.

C Hriſtus panis eſt: de quo q̄ manducat, viuit in eternum. de quo ipſemet dixit: Et panis quem ego dabo caro mea eſt ꝓ mūdi vita ꝛc̄. determinat quō ſit panis, nō ſolū ſm̄ verbū quo viuūt oīa: ſed ſm̄ carnem[c] aſſumptā pro mundi vita. humana eñ caro que erat peccato moꝛtua, carni[d] mūde vnita[e] incoꝛpoꝛata, vnum cum illa effecta, viuunt de ſpiritu eius, ſicut vnū corpus de ſuo ſpiritu. qui ꝓo non eſt de coꝛpoꝛe Chriſti, non viuit de ſpiritu Chriſti.

Item Auguſtinus.

ℂ Quō Chriſtus viſibiliter in ſacramentis, ſpūaliter manducatur et bibitur.

Q Ui manducāt et bibūt Chriſtū, vitam manducant ꝛ bibūt. Illū māducare, eſt refici: illum bibere, eſt viuere. Qđ in ſacramēto[f] viſibiliter ſumit̄: in ipſa ꝟitate[g] ſpiritualiter māducat̄[h] et bibitur. Māducatur[i] Chriſtus: viuit manducatus: q̄ꝛ reſurrexit occiſus. Nec quando manducamus, partes[k] de illo facimꝰ: et quidē in ſacr̄o ſic fit[l], et noꝛūt fideles quō manducent[m] carnē Chriſti: vnuſquiſq̧ accipit partē[n] ſuaz[o]: vñ et ipſa gratia partes vocātur. Per partes[p] manducat̄, et manet integer[q] totus in coꝛde tuo. Totꝰ erat apud patrem quādo venit in virginem. impleuit illam, nec receſſit ab illo. qđ videtur[r] panis eſt[ſ] ꝛ calix: qđ etiam oculi renunciant[t]. qđ aūt[v] fides poſtulat[x] inſtruenda, panis[y] eſt corpus Chriſti, calix ſanguis. iſta ideo dicunt̄ ſacramenta[z]: q̄ꝛ ī eis aliud videt̄, ꝛ aliud intelligitur qđ videt̄, ſpeciē habet coꝛpoꝛalem: qđ intelligit̄, fructū habet ſpiritualem: qui accipit myſterium vnitatis, et nō tenet vinculum pacis: non myſterium accipit pro ſe: ſed teſtimonium contra ſe.

Item ſuper Joannem.

ℂ Quomō ſpiritualiter corpus Chriſti ſit accipiēdum.

C Redere ī Jeſum xp̄m hoc ē māducare panē viuum. qui credit[a], māducat. Inuiſibiliter ſaginat̄: q̄ꝛ inuiſibiliter renaſcit̄[b]. et qui manducat carnē meā, et bibit meū ſanguinem: habet vitam eternam. Participatiōe enim filij

---

amplius mori non poteſt ſiue manducetur ſiue non.

k ℂ Partes. ꝫ. ea. diſt. ego berengarius. contra.

l ℂ Sic fit. i. ſacramētum per partes diuidit̄: ſub quo totum ꝛ integrum Chriſti corpus latet.

m ℂ Manducent. Quia in ſacramento.

n ℂ Partem. Totū corpus Chriſti ſub parte ſpeciei.

o ℂ Suā. Et ſub illa totū Chriſtū.

p ℂ Per partes. Gloꝛificatū quidē corpus aliquam leſionē poſt reſurrectionē pati non poteſt. xj. q̄one. iij. ſecundum.

Corpꝰ gloꝛificatū ī leſibile nō pōt.

q ℂ Integer. Si credis. Additio. i. per fidē: q̄a credere debes ipm̄ ſemper integrū manere, et non ꝑ partes diuidi. Archid.

r ℂ Uidet̄. quia ſpecies panis ꝛ vini videtur.

ſ ℂ Panis eſt. i. ſpēs panis et ſpecies calicis.

t ℂ Renūciant. i. oſtēdūt ꝛ ꝓbant.

v ℂ Quod autē. Id eſt ſed.

x ℂ Poſtulat. nominibꝰ partiū appellatur corpus et ſanguis chriſti. Ul̄ ipſe ſpecies que ꝑ partes diuidūtur, vocant̄ corpꝰ ꝛ ſanguis Chriſti: ſed ſignificati myſterio vt. ꝫ. eo. hoc eſt.

x ℂ Poſtulat. id eſt quod fideles inſtruuntur debere credere.

y ℂ Panis. i. ſub ſpecie panis latet corpus Chriſti: et ſub ſpecie vini ſanguis per ſignificationem. nam in rei veritate vtrumq̧ ſub vtroq̧ latet.

z ℂ Sacramenta. ꝫ. j. q. j. multi ſecularium. †

C Redere. ¶ Caſus. Qui credit in Chriſtū, ſpiritualiter māducat eum, ꝛ viuit in eternū: nec tñ ſacramentaliter ſumit corpus dñi ſicut faciunt mali, ſed eius participatione fit membrū Chriſti: et eius ſpū vegetat̄: et ad deum tendit, ad quem mali non accedunt.

a ℂ Qui credit. Diligendo eum ſuper oīa: ſcꝫ ſperando eum ſibi dari in premium: ponendo totam ſpem in eo incoꝛpoꝛat ſibi Chriſtum per fidem ꝛ dilectionē ꝛ ſpem. de peni. diſt. ij. charitas.

b ℂ Renaſcitur. Puta per baptiſmum, vel per euchariſtiam cum digne ſumit.

† Iſte q̄ ſtūd [illegible] ſacramentaliter ſumit [illegible] Corpꝰ [illegible] ſumit [illegible] facile [illegible] dere.

(qđ eſt p vnitatẽ corporis chr̃i ⁊ ſanguinis) homo manducans viuit: non ſumens tm̃ in ſacramento[a] (quod mali faciũt) ſed vſqȝ ad ſpũs participationẽ: vt i corpore dñi tanq̃ mẽbrũ maneat, et eiꝰ ſpũ vegetetur: qđ eſt dum eius mandata ſeruat. Ad altare[b] dei inuiſibile (quo non accedit iniuſtꝰ) ille pueniet qui ad hoc pſens iuſtificatus[c] accedit. Inueniet illic vitam, qui hic diſcernit[d] cauſam ſuã. Item in lib. iiij. de trinitate.

¶ Spiritus ſanctus inuiſibiliter corpus ⁊ ſanguinẽ Chriſti ſanctificat.

Corpus ⁊ ſanguinem[e] xp̃i dicimꝰ illud qđ ex fructibus terre acceptũ, ⁊ pce myſtica cõſecratũ recte ſumimus[f] ad ſalutẽ ſpũalẽ in memoriã[g] dñice paſſionis: qđ cũ per manus[h] hoĩs ad illã viſibilem[i] ſpeciẽ pducatur, non ſanctificatur[k] vt ſit tã magnũ ſacramentũ, niſi operante inuiſibiliter ſpũ dei[l]: cum per hec oĩa que per corporales motus in illo opere fiunt, deꝰ operetur. Item.

¶ Per benedictionem panis efficitur corpus Chriſti.

Non oĩs panis, ſed accipiẽs benedictionem[m] Chriſti fit corpus. Item.

¶ Dupliciter corpus Chriſti intelligitur.

Commẽdauit enĩ chriſtus in hoc ſacramento corpus[n] et ſanguinẽ ſuum: quod etiam fecit et noſipſos. nam et nos[o] corpus ipſius facti ſumus. Item.

¶ Sacrificium altaris ſacramentum eſt vnitatis.

Hoc ſacramentũ pietatis eſt[p], ⁊ ſignũ vnitatis vinculum charitatis: qui vult viuere, accedat ⁊ credat, ⁊ incorporet hũc cibum ⁊ potum. ſocietatem vult intelligi corporis et membrorum ſuorum quod eſt eccleſia in predeſtinatis. Item.

¶ Spiritualiter magis q̃ corporaliter corpus Chriſti debemus accipere.

Panem de altari ſpũaliter mãducare, eſt innocentiam ad altare portare. Peccata et ſi ſint quotidiana, vel non ſint mortifera[q]. Anteq̃ accedatis, dimittite debitoribꝰ veſtris. Si dimittis dimittetur tibi. Securꝰ accede, panis[r] eſt ⁊ non venenũ. Sed vide ſi dimittis, ne mentiaris deo, quem non fallis[s]. Mentiri deo potes, ipſum fallere[t] non potes. Item.

¶ Sacramentum non veritatem Chriſti corporis accipit, qui ab eo diſcordat.

a ¶ In ſacramento. i. in ſacramẽtali mãducatione, ſed etiã in ſpũali. nã ſicut in baptiſmo induit xp̃s interdum ſacramẽtotenus: interdũ quo ad vite ſanctificationem (primum bonorum ⁊ malorum eſt cõmune: ſecundũ bonorum ⁊ piorum: ſed ſecundũ eſt propriũ bonorum) ſic a malis manducatur chriſtus ſacramentaliter tm̃: a bonis vero ſacramentaliter ⁊ ſpiritualiter, et ab omnibus credentibus ſpiritualiter.

b ¶ Ad altare. i. ad vitã eternam.

c ¶ Iuſtificatꝰ. i. eo. panem.

d ¶ Diſcernit. verũ ſcȝ iuſte poſſit pcipere. iuſtus enĩ accuſator ſuiipſius eſt. ar. xiij. q. ij. in preſenti.

¶ Corpus ⁊c. ¶ Caſus. Corpus dñi qđ ex pane ⁊ vino cõſecratur in memoriam mortis xp̃i recte ſumitur ad ſalutem: quod quãdo ab hoĩe conficitur, virtus dei inuiſibiliter operatur: perducatur panis ille. nam licet deꝰ ſit factor ⁊ author panis et vini, tamen homo miniſtrat. Vel intellige de chr̃o, ⁊ dicas viſibilem olim ſcȝ: et nunc in celo.

e ¶ Corpꝰ ⁊ ſanguinem. i. tranſire in corpus ⁊ ſanguinem xp̃i: qđ ex fructibus terre acceptum: ⁊ prece myſtica cõſecratum. i. ſacramentũ in corpus Chriſti tranſſubſtantiatum.

f ¶ Sumimus. ad ſalutem. ſ. ſi digne ſumamus.

g ¶ In memoriam. Unde ſacerdos cũ celebrat crucem habet ante ſe. et laici aliam extra.

h ¶ Per manus. q: hõ adminiſtrat quaſdam opportunitates vt fiat panis ⁊ vinũ. arg. xxvj. q. v. nec mirum.

i ¶ Viſibilem. i. viſibilem oblationem ⁊ celebrationem ex multis confectam.

k ¶ Non ſctificatur. i. nõ trãſſubſtantiatur ſacrm̃: vt fit ⁊c.

l ¶ Spũ dei. Sed cõtra. ſ. eo. panis. vbi dixit ꝙ ſermo xp̃i. i. ipſe xp̃s cõficit hoc ſacrm̃. ſed q: indiuiſa ſunt opera trinitatis, nõ eſt hic contrariũ. non enĩ per vnũ ſolum excluduntur oĩa alia: nec per hoc excluditur vocalis ſermo. xxviij. q. j. ſic enim. verſi. abſit.

m ¶ Non oĩs. ¶ Bñdictionẽ. inſtitutam a chr̃o, q̃ eſt: Accipite ⁊ comedite: hoc eſt corpus meum. Marci. iiij.

n ¶ Commẽdauit. ¶ Corpus. ſ. corpus ſuũ quod eſt eccl̃ia: vt ſit ſimplex relatio: vt. ſ. e. q: paſſus.

o ¶ Nos corpus. Spirituale, dum ſumus in eccleſia merito et nomine.

p ¶ Hoc. ¶ Pietatis eſt. xxiiij. q. iiij. ipſa pietas. ⁊ ſ. e. diſtinc. q: paſſus. Pietatis. i. ſancte religionis ⁊ diuine culture: et q: hoc deus ex pietate conſtituit.

¶ Panem de altari. ¶ Hec eſt xx. pars diſ. in qua dicitur ꝙ ſpiritualiter mãducare corpus chriſti eſt portare innocentiã ad altare. et hoc probat per quinqȝ ca. Jo. de fan.

¶ Caſus. Debet quis corpus Chriſti digne ſumere dimiſſis prius peccatis debitoribus ſuis, nec debet ficte dimittere: quia deum fallere non poteſt.

q ¶ Sint mortifera. Quaſi dicat ſi non potes omnino peccata vitare ordina ita ſaltem vt nõ ſint mortifera. nam ſine venialibus hec vita nõ ducitur. de penitent. diſtinc. iij. de quotidianis. debet enĩ aduerſario peccatum remittere, id eſt rancorem, ſed ſatiſfactionem nõ cogitur remittere. xxiij. queſtiõe. iiij. ſi illic.

r ¶ Panis eſt. q. d. non latet ſub horribili ſpecie vel nociua: ſed ſub ſpecie panis, que eſt amica nature.

ſ ¶ Quem nõ fallis. xxiij. q. iij. deus. qui et oĩm ſecretorum cognitor eſt. ſ. xxxij. di. erubeſcant.

t ¶ Ipſum fallere non potes: vt. xj. q. iij. ſcđm. arg. contra. xvj. q. j. reuertimini. diſtinc. lxxxj. oportet. contra. ſed fallere quis poteſt quãtum in ſe eſt: ſed nõ ꝙ deo aliam opinionem inducat ppter alicuius fallaciam quam habet: quoniã immutabilis eſt. xxij. q. iiij. incommutabilis. Additio. Micclarius. Falli dupliciter dicitur, id eſt in falſam opinionem induci, quod in deum non cadit: vt hic: ⁊ xxiij. q. iij. deus. Secũdo modo dicitur falli, id eſt fraudem pati, ſcđm ꝙ dicitur deus defraudari, vel nomẽ eius falli: vt in contrarijs. Archid.

xp̃s in baptiſmo induit.

Iuſtus ſeipſum accuſat.

Arg. xj. q. iij. cuſtodi. ſ. ea. di. panẽ.

xx. ps.

Vita pſens ſine venialibꝰ non ducitur.

Qui diſcordat a chr̃o nõ manducat carnẽ[a] eius, nec bibit ſanguinem, ꝛ ſi tante rei ſacr̃m ad iudiciũ ſue perditionis q̃tidie accipit. Item.

¶ Sancta nocent malis, et mala proſunt bonis.

Et ſancta malis poſſũt obeſſe[b]: bonis ſunt ad ſalutem[c]: malis ad iudiciũ. vñ apl'us: Qui manducat ꝛ bibit indigne, iudiciũ ſibi mãducat et bibit. nõ qꝛ res illa mala eſt ſed qꝛ mal⁹ male accipit quod bonum eſt. Non enĩ mala erat buccella que Jude data eſt a dño. Salutez medicus dedit. ſꝫ qꝛ ille q̃ indignus erat, accepit: ad perniciẽ ſui accepit. Et mala[d] ꝓſunt bonis: ſicut angelus ſatane ꝓfuit Paulo. Per malum enĩ fit bonũ cum bene accipitur[e] malum. Idem.

¶ Non prohibentur mali de menſa dñi manducare.

Non prohibeat[f] diſpenſator[g] manducare pingues[h] terre in menſa domini, ſed exactorem[i] moneat timere[k]. Item.

¶ Et qui indigne accipit, corpus Chriſti accipit.

Sicut iudas cui buccellã tradidit chr̃s, nõ malum tradendo, ſed bonum male accipiẽdo locũ prebuit diabolo: ſic indigne quiſqꝫ ſumẽs corp⁹ chr̃i, nõ efficit vt qꝛ malus eſt, malũ ſit: aut qꝛ non ad ſalutem accipit nihil accipiat. Corp⁹ enĩ ꝛ ſãguis dñi nihilomin⁹ in illis erat[l] qb⁹ dicebat apl's: Qui mãducat indigne, iudiciũ ſibi mãducat ꝛ bibit.

Item Amb. de ſacramentis.

¶ Quibus exẽplis preter naturam ſubſtantia panis ꝛ vini in corpus et ſanguinem Chriſti conuerti probetur.

Re vera mirabile eſt[m] qꝫ deus manna[n] pluit patribus: et quotidiano celi paſcebãtur[o] alimẽto. vñ dictum eſt: Panẽ angelorum manducauit homo. ſed tñ panẽ illũ qui manducauerũt: oẽs[p] in deſerto mortui ſunt[q]. Iſta autem eſca quam accipitis: iſte panis

Carnẽ xpi non manducat q̃ ab eo diſcordat.

Qui diſcordat. ¶ Caſus. Qui malus eſt non mãducat ſpũaliter: nec incorporatur eccleſie: licz quotidie ſacramentaliter ſumat corpus Chriſti.

a ¶ Non mãducat. i. nõ incorporatur corpori eius: qd eſt eccleſia. manducãdo. i. credendo: lz quotidie ſumat corpus de virgine natum. hoc enĩ ꝛ mali accipiũt: vt. j. eo. ca. j. et. §. e. di. quid eſt. ꝛ ca. credere.

Et ſancta. ¶ Caſ. Bona quãqꝫ nocent malis, vt corpus chriſti indigne ſumẽtibus. qd probat auctoritate apoſtoli, ꝛ exemplo Jude. ꝛ econtra mala quãqꝫ proſunt bonis: ſicut angelus ſatane profuit Paulo.

j. Cor. xj. §.

b ¶ Obeſſe. Occaſionaliter ſctã malis obſunt, ſcz cum ſũt p abuſum ſumpta: et ſctõrũ abuſio. i. preſumptio ꝛ temeritas qua qs preſumpſit indigne ſumere.

Sãcta malis obſũt. Joan. xiij. c.

c ¶ Salutem. i. illud poterat eſſe cauſa ſalutis ſi digne ſuſciperetur.

ij. cor. xij. c.

d ¶ Et mala. i. digna patientia malorũ. i. aduerſorũ: vel mala peccata proſunt occaſionaliter. arg. diſti. xiij. nerui. et diſt. l. fidelior. et de peni. diſ. ij. §. hec itaqꝫ. ꝛ ca. talibus.

e ¶ Accipitur. i. patienter ſuſtinetur afflictio.

Non prohibeat. ¶ Caſus. Sacerdos non debet prohibere occultos peccatores ſumere corpus Chr̃i ſi petant: moneat tamen eos deum timere, vel qꝫ contineant ſumere corpus Chriſti.

f ¶ Non ꝓhibeat. Arg. qꝫ nõ debet iudex ſm cõſcientiam iudicare: arg. iij. q. vij. iudicet. argu. qꝫ debet iudex admittere iuramentum volentis ſe purgare de crimine cuius cõſcius eſt iudex. j. e. pro dilectione. cõtra. ſed illud de manifeſtis. ex̃ de temp. ord. ad aures. arg. contra.

Judex nõ iudicet ſm ꝯſciam.

g ¶ Diſpenſator. in quo caſu non videtur dare qd ſcit vel credit ei nocere, in alijs non: tamen eſt medicus eius et ſaluti eius debet prouidere: facit quod ſuum eſt cum eum monet ne accedat.

h ¶ Pingues. i. diuites in peccatis. i. pctõres: † ꝛ hoc ſi occulti ſunt. Additio. Argu. xxxij. diſ. nullus. vj. qõ. j. ſi omnia. ij. q. j. de manifeſta. ſecus ſi nõ ſunt manifeſti. j. e. pro dilectione. ꝛ dicit in glo. j. Archid.

† Sub. q̃ i terrenis ſũt pigues i. fortes i celeſtib⁹ debiles. xl. vij. diſ. omẽs. Archi.

i ¶ Sed exactorem. i. ipſe ſacerdos moneat exactorez qui importunus exigit corpus domini.

k ¶ Timere. Scilz deum. i. vt timeat deum: vt propter eius timorem deſiſtat: ꝛ ne accipiat, ex quo indigne accipit. ſi tamen non vult deſiſtere, detur ei potius qꝫ negetur. Uel ita, ſed ipſe ſacerdos moneat pingues terre, timere exactorẽ, id eſt deum qui hoc exegit ab eis, qui re vera exactor eſt inquirendo merita ſingulorum. j. q. iiij. §. contra ego ſum deus zelotes.

Sicut iudas. ¶ Caſ. Queritur hic vtrũ mali accipiant corpus xpi? Et reſpondetur qꝫ ſic: quia iudas quãuis malus eſſet, tamen corpus Chriſti accepit indign⁹: ꝛ de male accipiente dicit Apl's: Qui mãducat carnem meam ꝛc.

Joan. xiij. c.

l ¶ Erat. ſacramentaliter.

Re vera ꝛc. ¶ Hec eſt. xxj. pars diſtin. in qua ꝓbatur qꝫ dño ſit poſſibile d pane cõficere corpus Chriſti. Jo. de fan.

j. Cor. xj. §.

¶ Caſus. Cõmendat Ambroſius in hoc ca. multipliciter ſacramentũ euchariſtie, oſtẽdendo mai⁹ et melius eſſe qꝫ mãna quod antiquit⁹ pluit dominus patribus in deſerto: mai⁹ etiaz qꝫ aqua q̃ iudeis fluxit de petra. Secundo ꝓbat dñm poſſe cõuertere panẽ et vinũ i corpus ſuũ: ꝛ hoc p multa miracula: qꝛ oĩa ſunt creata in ṽbo eius: ꝛ ipſm corp⁹ miraculoſe fuit natũ de virgine. ꝛ in fine inuitat nos ad credẽdũ vt indubitanter credamus ſicut eſt ſcriptũ de hoc ſacramento.

Deut. viij. a. Exo. xvj. d.

m ¶ Re vera mirabile eſt. Caſus. Dicebant quidã mirabile eſſe qꝫ ita panis conuerteretur in corpus chriſti. Dicit Ambro. qꝫ re vera mirabile eſt: ſed tamen qꝫ poſſit fieri probat exemplis veteris et noui teſtamenti. Ex veteri teſtamento primo ponit exemplum de manna qd datum eſt iudeis. Exemplum noui teſtamenti ponit de incarnatione chriſti. preterea quia ipſemet dixit: hoc eſt corpus meum ꝛc̃. Scdo de aqua ſaliente de petra. Tertio de virgis in ſerpentes verſis. Quarto de aptione maris. Quinto de iordane cõuerſo retrorſũ. Sexto de amaritudine fluuij. Septimo de Heliſeo qui ferrum natare fecit. Octauo de Helia. Nono quia ipſe dixit ꝛ facta ſũt: ipſe mandauit ꝛ creata ſunt.

n ¶ Manna. i. manhu: † quod interpretatur, quid eſt hoc? Nam cum primo eam viderunt, dixerunt manhu: id eſt quid eſt hoc?

† Manna di a mã: qd ẽ bonũ nam dei admirãtes dixerũt mã hu. i. qd eſt hoc quaſi bonũ qꝫ dulce. ſm hug.

o ¶ Paſcebant. Nõ ſolũ carnal'r, verũetiã ſpũaliter: nonnulli tñ aĩales dũtaxat paſcebantur corporaliter.

p ¶ Omnes. i. imitatores eorum q̃ indigne ſumpſerunt.

q ¶ Mortui ſunt. Exceptis duob⁹. ſ. Caleph ꝛ Joſue:

viuus q̄ de celo deſcendit, vite [a] eterne ſubſtātiā miniſtrat: et quicūꝗ panē hunc mā ducauerit, non morietur in eternū, q2 corpꝰ eſt chriſti. Cōſidera, preſtātior vtrū nūc ſit panis angelorum, an caro Chriſti q̄ vtiꝗ corpꝰ eſt vite. Māna illud de celo[b], hoc ſuper celū: illud celi, hoc dn̄i celorum: illud corruptioni obnoxiū[c], ſi in diē alterū ſeruaretur: hoc alienū ab omni corruptione[d] q̄cūꝗ religioſe guſtauerit, corruptionē[e] ſentire non poterit: illis aq̄ de petra fluxit, tibi ſanguis ex chriſto: illos ad horā ſatiauit aq̄, te ſanguis diluit[f] in eternū: iudeꝰ bibit ⁊ ſitit: tu cū biberis, ſitire nō poteris: illud in vmbra[g], hoc in veritate. Si illud ꝙ miraris vmbra eſt, quātū iſtud cuiꝰ vmbrā miraris: Audi q2 vmbra eſt q̄ apud patres facta eſt: bibebāt (inquit[h]) de ſpūali ꝯſequēte eos petra[i], petra autē erat[k] chriſtꝰ: ſed nō i pluribꝰ eorum ꝯplacitū eſt deo: nam proſtrati ſunt in deſerto: hec autem facta[l] ſunt in figura noſtri. Cognouiſti potiora: potior eſt eīn lux q̄ vmbra, veritas q̄ figura, corpꝰ creatoris q̄ māna de celo. Forte dicas. Aliud video quomodo tu mihi aſſeris ꝙ chriſti corpꝰ accipiā: Et hoc adhuc nobis ſupereſt vt probemus[m]: quantis igitur vtimur exēplis vt ꝓbemꝰ hoc non eſſe qd natura formauit, ſz qd benedictio conſecrauit, maiorēꝗ eſſe vim benedictionis q̄ nature, q2 benedictione et natura ipſa mutatur. Virgā tenebat Moyſes[n], ⁊ piecit eam: ⁊ facta eſt ſerpēs rurſus apprehendit caudā ſerpētis, ⁊ in virge naturā reuertitur. Vides ergo ꝓphetica gr̄a bis mutatā eſſe naturā et ſerpentis ⁊ virge. Currebāt egypti flumina puro meatu aquarū: ſubito de fontium venis ſanguis[o] cepit erumpere: non erat potus in fluuijs. Rurſꝰ ad ꝓphete preces cruor ceſſauit fluminū, aquarum natura remeauit. Circuncluſus erat vndiꝗ populꝰ hebreorū: hinc egyptijs vallatꝰ, inde mari clauſus: virgā leuauit Moyſes, ſeparauit [p] ſeſe aqua, et in murorum ſpeciem cōgelauit[q], atꝗ inter vndas via pedeſtris apparuit. Iordanis retrorſuz[r] contra naturam in ſui fontis reuertitur exordiū[s]: nōne claret naturam vel maritimorum fluctuū vel fluuialis curſus eſſe mutatā: Sitiebat populus patrū, tetigit Moyſes[t] petram, ⁊ aqua de petra fluxit. Nunquid non preter naturā operata eſt gr̄a[v] vt aquā[x] vomeret petra, quā nō habebat natura: Marath fluuius amariſſimꝰ erat, vt ſitiēs populꝰ bibere nō poſſet. Miſit Moyſes lignum in aquam ⁊ amaritudinem ſuam aquarū natura depoſuit, quā infuſa ſubito gratia temperauit[y]. Sub Heliſeo ꝓpheta vni de filijs ꝓphetarum excuſſum eſt ferrum de ſecuri, et ſtatim merſum eſt: rogauit Heliſeum qui amiſerat ferrū, vt illud ſibi acquireret. Miſit Heliſeus lignum in aquā, ⁊ natauit ferrum[z]: vtiꝗ ⁊ hoc preter naturam factum cognouimꝰ. Grauior enim eſt ferri ſpecies, q̄ aquarum liquor. Aduertimus igitur maioris potētie eſſe dei gratiam q̄ naturam: ⁊ adhuc[a] tamen prophetice benedictionem numeramꝰ gratiam. Qz ſi tantum valuit humana benedictio vt naturam conuerteret: quid dicimus de ipſa cōſecratione diuina vbi ipſa verba domini ſaluatoris operantur: Nam ſacramentum iſtud quod accipis, Chriſti ſermone conficitur. Qz ſi tantum

Exceſſꝰ modicꝰ nō atte. dā. vt. ꝭ. diſt. lxxvj. ieiunium. ⁊ ita ꝓpter duos nec plus nec minus, q2 ⁊ modicus exceſſus non attenditur. ff. de verbo. oblig. cōtinuus. in princip. ⁊ paruum interuallū non obeſt. ff. de duobus reis. duos ꝭ. duo. ver. modicū. ⁊ modica res non inducit ſimoniam. ext. de ſimo. et ſi queſtiones. arg. contra. ff. de v̄bo. ſig. l. iij. q2 ibi pro vno miliari quod ſupereſt, datur dies. Io.

a ¶ Vite. i. vitam per quam eternaliter ſuſtinemur.

b ¶ De celo. i. de aere. inſtit. de rerū diui. ꝭ. fere.

c ¶ Obnoxiū. q2 ſcaturiebat vermibus ⁊ putreſcebat, niſi qd in opꝰ ſabbati reſeruabatur.

d ¶ Corruptione. Quia nec ſanctum tuum dabis videre corruptionem.

e ¶ Corruptionem. eterne damnationis.

f ¶ Diluit. i. remiſſionē pctōrum contulit tibi ſi in humilitate permāſeris.

g ¶ In vmbra. i. figura fuit.

h ¶ Inquit. apoſtolus in epiſtola ad Corinthios.

i ¶ Petra. i. aqua q̄ fluxit de petra q̄ ad literam eos ſequebatur. Alij dicunt ꝙ reuera ipſa petra. Alij dicūt ꝙ ſoror Moyſi maria tulit ſecū partem illius petre, et vbicūꝗ erat opus, petra illa ꝑcuſſa, dabat aquas.

k ¶ Erat. i. ſignificabat Chriſtū.

l ¶ Hec autē facta. Huculꝗ ſunt verba apoſtoli.

m ¶ Supereſt vt probemus. Plurium ſimilium inductione oſtendit non eſſe impoſſibile deo panē in corpus ſuum: et vinū in ſanguinē ſuum conuertere.

n ¶ Virgā tenebat Moyſes. de hoc habetur. xxvj. qōe. v. nec mirum. in principio. ⁊ verſi. hec poteſtas.

o ¶ Sanguis cepit erumpere. Hec fuit prima plaga egypti verus ſanguis erat, ſicut veri ſerpentes: quid ergo bibebant hebrei:

p ¶ Separauit. ſe aqua. in duodecim diuiſiones: vt quelibet tribꝰ per ſuas turmas incederet.

q ¶ Congelauit. Dicunt quidam ꝙ aqua ſuperior ſtetit non fluxit, ſed inferior fluxit in mare.

r ¶ Iordanis retrorſum. Ad fontē Iordanis vel Iarnis verſa recurrit aqua.

ſ ¶ Exordium. hoc legitur in libro Ioſue. i. deſijt deſcendere, quaſi gradu recepto reuertebatur in ſuū exordium.

t ¶ Moyſes. hiſtoriā habes. xxiij. qōne. iij. ꝭ. his omnibus.

v ¶ Gr̄a diuina. ꝑ lignū immiſſum.

x ¶ Aquā vomeret. Actualiter vel naturaliter.

y ¶ Tēperauit. i. dulcorauit.

z ¶ Et natauit. ferrū. i. humanum genus de imo peccatorum leuauit.

a ¶ Et adhuc tn̄. q. d. dictū eſt et ꝓbatum ꝙ maioris potentie eſt gr̄a q̄ natura rerū: nihil tn̄ adhuc diximus de benedictione diuina, ſed tm̄ de ꝓphetica. Vel licet multa exempla introduxerim de ꝓphetica benedictione: tn̄ adhuc poſſum inducere alia de eadem, et addit de Helia.

Margin notes: Joan. vj. f. — Nūe. xx. b. — Petra q̄ ſequebatur filios iſrl. — Adde myſtice petra. i. chriſtus ſequebatur, q2 vbi humanuz deficiebat ſuffragiū, aderat diuinū. Archi. — Exo. xiiij. a. — Ioſue iiij. d. — Nūe. xx. b. — Proprium nomē eſt. — Exo. xv. d. — iiij. re. vj. a. — De hoc hr̄ hiſtoria. xxiij q. iiij. ꝙ chriſtꝰ.

s ¶ Deponeret. qñ duo quinquagenarij cõbuſti ſunt hiſtoriã habes. xxiij. q. iiij. qđ Chriſtus.
b ¶ Minus. dicit imperator φ cũ nobis conſentaneum eſt vbi nulla eſt ſtipulatio interpoſita, intelligi eam adhibitam: multo fortiꝰ vbi inutilis fuit ab initio, per nos validam effici: vt. C. de rei vxo. ac. l. j. circa prin.
c ¶ q̃ȝ mutare. i. minus eſt mutare q̃ȝ dare.
Pſal. cxlviij d ¶ Sed quid argumentis. i. ad qđ ſubaudi exteriꝰ q̃ſi cõfirmamꝰ qđ dicimus exẽplis, q̃ ipſe in ſe exhibuit?
e ¶ Querimus. i. hoc corpꝰ in quod tranſſubſtannatur panis prece myſtica, eſt natũ de virgie: nec chriſtꝰ poſt in cena cũ diſcipulis corpꝰ ſuũ confecit, cũ ſemel in vtero virginali a tota trinitate pfectũ eſſe non deſijt, neqȝ deſijſſe potuit meritis chriſti exigẽtibus. Additio. Ergo nec chriſtꝰ corpꝰ iſtud confecit in cena, nec ſacerdos illud quotidie conficit ſi verbũ teneaꝛ proprie: non ergo ea ratione corpus chriſti dicitur ↄfici tali prece, φ ipſum in vtero virginis corpus formatum deinceps formeꝛ, ſed quia ſubſtãtia panis et vini q̃ non fuerat corpꝰ chriſti vel ſanguis, ad verba chriſti ꝓlata fit corpꝰ chriſti ⁊ ſanguis: ⁊ ideo ſacerdotes dicunꝛ conficere corpꝰ ⁊ ſanguinem chriſti, qꝛ eoꝝ miniſterio ſubſtantia panis tranſſubſtantiaꝛ in corpus chriſti, et ſubſtãtia vini in ſanguinem. ✝ſignatur. Pe. Ar.

valuit ſermo Helie, vt ignem de celo deponeret[s] non valebit chriſti ſermo vt ſpecies elementorum mutet? De totius mundi operibus legiſti: qꝛ ipſe dixit et facta ſunt, ipſe mandauit et creata ſunt. Sermo igiꝛ chriſti qui potuit ex nihilo facere qđ nõ erat, nõ poteſt ea que ſunt in id mutare qđ nõ erãt? Non enim miñus[b] eſt dare q̃ȝ mutare[c] nouas naturas rebus. Sed quid argumẽtis[d] vtimur? ſuis vtamur exemplis, incarnationis aſtruamus myſterij veritatem. Nũquid nature vſus preſenſit cum dñs Jeſus ex Maria naſcereꝛ? Si ordinẽ querimus[e], viro mixta femina generare cõſueuerat. Liquet igitur φ preter nature ordinem virgo generauit: ⁊ hoc qđ conficimus, corpꝰ ex ꝟgine eſt. Quid hic queris nature ordinem in chriſti corpore, cum preter naturam ſit ipſe dñs Jeſus partus ex virgine? Vere vtiqȝ caro chriſti q̃ crucifixa eſt, que ſepulta eſt. Vere ergo illiꝰ carnis ſacramentum eſt. Ipſe clamat dñs Jeſus. Hoc eſt corpꝰ meũ. Ante benedictionẽ verboꝝ celeſtiũ alia ſpecies[f] nominatur: poſt cõſecrationẽ chriſti corpꝰ vere diciꝛ. ✝ Ipſe dicit ſanguinẽ ſuũ. Ante cõſecrationẽ aliđ diciꝛ, poſt ↄſecrationẽ ſanguis nũcupaꝛ. Tu dicis amẽ[g], hoc eſt, verũ eſt: qđ os loquiꝛ, mẽs intẽta fateaꝛ: qđ ſermo[h] ſonat, affectus[i] ſentiat.

Itẽ Aug. in quodã ſermone

f ¶ Alia ſpecies. i. alteriꝰ rei ſpecies. i. ſubſtantia fuit, vel aliud ſubſtantiatum.
g ¶ Amen. i. verũ eſt: vt di. xxxiiij. ſedulo.
h ¶ Sermo. Supra diſtinct. xciij. diacon. ad hec enim verba ſunt inſtituta, vt quod quis cogitat, alijs proferat, xxij. q. ij. is autem.
i ¶ Affectus. i. fides.

Inuitat dñs. ¶ Caſus. Dominus inuitat nos vt eũ manducemus, ⁊ ſic viuamus: ipſe enim manducatus viuit, quia reſurrexit occiſus. ⁊ q̃uis in ſacramento partium fiat diuiſio ſub quibꝰ chriſtus ſumitur: integer tamen manet et non diuiditur.

de verbis euangelij.

¶ Nõ ꝑ partes chriſtꝰ manducaꝛ, ⁊ integer permanet.

Inuitat dñs ſeruos, vt ꝓparet eis cibũ ſeipſuȝ: quis audeat manducare dñm ſuum? ⁊ tñ ait: Qui manducat me, viuit ꝓpter me. Quando mãducaꝛ, vita mãducaꝛ[k]: nec occiditur vt manducetur, ſed mortuos viuificat[l]. Quando mãducaꝛ, reficit, ſȝ nõ deficit. Mãducaꝛ chriſtꝰ, viuit mãducatꝰ: qꝛ reſurrexit[m] occiſus, nec qñ mãducaꝛ, partes de illo facimꝰ: ⁊ φ in ſacramẽto[n] ſic fit, norũt fideles queãdmodum[o] manducẽt carnẽ chriſti: vnuſquiſqȝ partẽ ſuam accipit: per partes mãducaꝛ, ⁊ manet integer totus: per partes manducatur in ſacramẽto, manet integer totꝰ in celo, manet integer totus in corde tuo.

Itẽ paſchaſius papa de corpore ⁊ ſanguine chriſti.

¶ Quotidianũ ſacrificiũ non reiteratio eſt paſſionis chriſti, ſed cõmemoratio.

Iteraꝛ[p] quotidie[q] hec oblatio, lȝ chriſtꝰ ſemel paſſus in carne, per vnam eãdemqȝ mortꝫ paſſionem ſemel ſaluauerit mundũ: ex qua morte idẽ reſurgens ad vitã, mors illi vltra nõ dñabitur: qui ꝑfecto ſapientia dei patris neceſſarium pro multis cauſis hoc prouidit. Primo quidem quia quotidie peccamus, ſaltem in peccatis ſine quibus mortalis infirmitas viuere nõ poteſt: qꝛ

k ¶ Vita manducatur. Id eſt deus viuens.
l ¶ Viuificat. i. digna perceptione viuificat, vel operatur ad viuificandum. Pſal. cij.
m ¶ Quia reſurrexit. nõ eſt caſuale, ſed probatio eſt a maiori: nam ex q̃ reſurrexit ⁊c. Joan. vj. f.
n ¶ Sacramento. s. e. di. qui manducant.
o ¶ Quemadmodum. quia in ſacramento.
Iteraꝛ. ¶ hec eſt. xxij. pars diſt. in qua probatur φ iteratur hoſtia quotidie in altari in cõmemorationẽ, qꝛ quotidie peccatur ſaltem venialiter, vt eiꝰ memoriã habeamus, et per hoc ſalui ſimus: vtpote qꝛ ad preces ſacerdotuȝ aperiꝛ celũ, et celeſtia iunguntur imis, ⁊ hoc ꝓbat per. xj. ca. Jo. de fan. Mat. xj. b. j. Jo. ſ.
¶ Caſus. Cũ chriſtus ſemel paſſus ſit, et vna paſſione mundũ redemit: queritur quare ſacramentũ euchariſtie conficiaꝛ quotidie. Et reſpõdetur φ licet in baptiſmo pctã ſint nobis dimiſſa, tamen ſepe peccamus ſaltẽ venialiter, remanente in nobis peccati fomite: et ideo hoc ſacramẽtũ iteraꝛ, vt per ipſuȝ peccata dimittãtur, ⁊ vt mors eius ſemper xps q: lẽ nos dilexit. xxiij q. Rom. vj. f. a nobis habeatur in memoria.

p ¶ Iteraꝛ. q̃tidie ſum mꝰ corpꝰ chriſti: qꝛ q̃tidie egemꝰ vt remittanꝛ nobis pctã: lȝ eñ ꝑ baptiſmũ ſublata ſunt, tñ ꝓpter fomitẽ originalis peccati quotidie reciduamꝰ. Item alia ratione, vt poſteris noſtris notificemus mortem domini, ⁊ qualiter dilexerit nos. Corpꝰ xpi q̃tidie ſumimꝰ.
q ¶ Quotidie. J. di. iij. ſabbato.

a ¶ Infirmitas.i.origo peccati.
b ¶ Labimur. Saltē venialiter.de peni.diſt.ij.ſi em̄.
c ¶ Quotidie. Preterq̄ in die ſancto veneris,et in ſequenti ſabbato.j.diſt.ſi.ſabbato.
d ¶ Immolat. Chriſti immolatio facta pro nobis in ſacramento corporis et ſanguinis ei⁹ repreſentatur.
e ¶ Ut qui. Due cauſe hic notantur hui⁹ ſacri: deletio venialiū peccatorū, ⁊ memoria paſſionis domini.
f ¶ Recidiua.i. recidua delicta, id eſt redeūtia per iterationem.
g ¶ Iterat. Ob cōmemoratione͂. s̄ e.diſt.cum omne.
h ¶ Interdum.i. interim, donec veniat domin⁹ ad iudicium.
i ¶ Rependere. vnde pph̄a. Quid retribuā dn̄o p oībus que retribuit mihi? calicē ⁊c̄.extra de teſta. cuʒ in officijs.
k ¶ Cū eſſem⁹.i. quamuis non dilexit nos in eo q̄ eſſem⁹ gehenne filij: dilexit tn̄ nos in eo q̄ creatura. vnde dicitur: Nihil eorū odiſti que feciſti.

Pſal. cij. — Mat. vj.b. — j.Jo.ſ. — Xp̄s q̄lis nos dilexit.

lʒ oīa pctā ſint donata in baptiſmo,infirmitas[a] tn̄ pcti adhuc in carne remanet. vn̄ pſalmiſta: Bn̄dic aīa mea dn̄o:q̄ propitiat oībus iniquitatibus tuis,q̄ ſanat oēs infirmitates tuas. Et ideo quia quotidie labimur[b],quotidie chr̄s[c] myſtice p nobis immolatur[d]: ⁊ paſſio chr̄i in myſterio tradit: vt qui[e] ſemel moriendo mortem vicerat,q̄tidie recidiua[f] delictorum p hec ſacramenta corporis et ſanguinis peccata relaxet. vn̄ oramus: Dimitte nobis debita nr̄a ⁊c̄. Quia ſi dixerimus q̄ peccatū non habemus,noſmetipſos ſeducimus et veri.in nobis non eſt. Item iteratur[g] hoc myſteriū:et hoc ob cōmemoratione͂ paſſionis xp̄i:ſicut ipſe ait: Hoc quotieſ cūq̄ feceritis,in meam cōmemorationem facite. Quotieſcunq̄ ergo hunc panem ſumitis, ⁊ bibitis hunc ſanguinem, mortem dn̄i annūciabitis donec veniat. Nō vtiq̄ ſic eſt accipiendū, donec mors xp̄i veniat:quia iā vltra nō moritur: ſed donec ipſe dn̄s ad iudiciū veniat. Interdū[h] aūt ſemper eſt mors chr̄i p ſeculi vitā poſteris annūcianda: vt diſcant qua charitate dilexit ſuos,qui pro eis mori dignatus eſt cui oēs debemus vicē rependere[i] charitatis,q̄ ad hoc nos prior dilexit cum eſſemus[k] gehenne filij, vt diligeremus eum iam a morte liberati.

Item Auguſtinus.

¶ Nō ſolū ſub figura,ſʒ et in veritate dn̄ici corporis et ſanguinis ſacr̄m celebratur.

Utrum ſub figura,an ſub veritate hoc myſticum calicis ſacr̄m fiat,veritas ait: Caro mea vere eſt cib⁹:et ſanguis meus vere eſt potus: alioquin q̄uo magnū[l] erit:panis quem ego dabo,caro mea eſt pro mūdi vita,niſi vera ſit caro? Sed q̄ chr̄m fas vorari[m] dentibus[n] non eſt. voluit dn̄s hūc panem ⁊ vinū in myſterio[o] vere carnē ſuam ⁊ ſanguinē ſuū ꝯſecratiōe ſp̄ūſancti potētialiter creari[p]: ⁊ quotidie pro mundi vita myſtice immolari: vt ſicut de virgine per ſpm̄ ſanctū vera caro ſine coitu creatur,ita per eūdē ex ſubſtantia panis ⁊ vini myſtice idem corpus[q] xp̄i cōſecret. Corpus xp̄i ⁊ veritas ⁊ figura eſt: veritas[r] dū corpus xp̄i[ſ] et ſanguis virtute ſpiritusſcti in v̄tute[t] ipſius ex panis ⁊ vini ſubſtātia efficit. Figura v̄o eſt id quod exteri⁹ ſentit. Iteratur autē quotidie hec oblatio:lʒ chr̄s ſemel paſſus ſit:q̄a quotidie peccamus peccatis, ſine quibus mortalis infirmitas viuere nō poteſt. Et ideo q̄ quotidie labimur, Chriſt⁹ quotidie myſtice p nobis immolatur. Intra ſanctam eccleſiā catholicā in myſterio[v] corporis chr̄i nihil a bono maius nihil a malo minus perficitur ſacerdote: q̄ nō in merito[x] cō ſecrātis, ſed in verbo efficitur creatoris: ⁊ in virtute ſpiritusſcti. Si enim in merito eſſet ſacerdotis,nequaq̄ ad Chriſtū pertineret. Nūc aūt ſicut ipſe eſt qui baptizat,ita ipe eſt qui per ſpiritū ſanctū hanc[y] ſuam efficit carnem, ⁊ trāſit[z] vinum in ſanguinem . vnde et ſacerdos[a]: Iube[b] inquit[c] hoc perferri[d] per man⁹ angeli tui ſancti in ſublime altare tuum, in conſpectu diuine maieſtatis

¶ Caſ⁹. In hoc ca. Aug. ex v̄bis chr̄i pbat q̄ in ſacro altari eſt verum corp⁹ ⁊ verus ſanguis chr̄i eſſentialit ſub ſpecie panis ⁊ vini, non autē per figurā tm̄: vt dr̄ Berengari⁹. Oñdit etiā q̄ v̄tute et potentia diuina panis et vinum trāſſubſtātiātur in corpus ⁊ ſanguinē chr̄i. ⁊ fit hoc tā miniſterio mali ſacerdotis q̄ boni. iterſerit etiam q̄re q̄tidie imolat corpus xp̄i. exponit etiam q̄dā v̄ba q̄ ꝯtinent in canone miſſe. tādē ſupponit in quibus v̄bis conficiat hoc ſacr̄m. Ubi dr̄

sub ſpecie panis ⁊ vini. ⁊ ſup.ibi,nō in ſua ſpecie: q̄ horribile eſſet ⁊ irriderēt nos pagani ſi ſanguinem occiſi hominis biberemus. In fine caſus Hug.ſup.ſitr alia q̄ ſacerdos dicit vel clerus canit,laudes ſunt ⁊ orōnes.
l ¶ Magnum. Scilicet miraculum.
m ¶ Uorari. s̄.e. diſti.ego berengarius. cōtra. ſed ibi hyperbolice locutus eſt, et veritatē exceſſit. — Joan. vj.f.
n ¶ Dentibus.i. in figura vl' forma humana.
o ¶ In myſterio. id eſt ſacramento.
p ¶ Creari.i.i veram carnem ⁊ ſanguinem xp̄i tranſſubſtantiari.
q ¶ Idem corp⁹. id eſt in ſacro ſub quo latet corpus Chriſti.
r ¶ Ueritas.i.cū panis ⁊ vinū ſacrificant in corpus et ſanguinem dn̄i,ibi eſt v̄itas que corpus eſt, ⁊ figura q̄ ſpecies eſt, et res ſacramēti figurās ſcʒ ſacramētū ſanguinis, ⁊ ſacramētuʒ vnitatis: vt.s̄. e.q̄a paſſus. vnde ⁊ alibi dr̄ ſacr̄m ſacramētoꝝ: vt.s̄.e. tribus.in prin. — Ueritas,figura et res ſacramenti ſūt in altaris ſacro.
ſ ¶ Corpus xp̄i.i. ſub appellatione iſta corp⁹ chr̄i, ſpecies panis ⁊ vini et verū corp⁹ xp̄i continetur. s̄.eod.hoc eſt.circa fi.
t ¶ In v̄tute.s̄. ea.diſtin.corpus ⁊ ſanguis.
v ¶ In myſterio. .i.ſacro cōficiēdo.
x ¶ In merito.i. vt trāſubſtātiaret
y ¶ Hāc ſubſtantiā panis ⁊ vini.
z ¶ Et tranſit.i. tranſire facit.
a ¶ Sacerdos.i. ad oſtendēdum q̄ non i merito ſacerdotis ⁊c.
b ¶ Iube.i.fac.
c ¶ Inq̄t.p conſecratione͂. hoc continetur in ſecreta.
d ¶ Perferri. Id eſt tranſſubſtātia=

Orō q̄ poſt cōſecrationem dr̄ ſupflua nō eſt.

ri: vel perferri.i.ſurſum efferri.i.conuerti in ſanctū altare tuū.i.corpus tuū ſup choros angelorum exaltatū. Sed contra videt ꝙ oratio hec ſit ſuperflua: q: hec dicit poſt verba quorum virtute conficit † corpus chriſti: ⁊ ita de eo qd iam actū eſt, ſuperflua eſt oratio? Reſpōdeo ſcriptura nō attendit huiuſmodi āguſtias tpis, ſed ſacerdos cū nō poſſit multa ſimul proferre ita loquit ac ſi tēpus ſtaret et eſſent adhuc faciēda que in principio ſermonis nōdum erāt facta. ſic̄e not. xxxv. diſti. ſexto. verſus prin. ⁊ verba nō ad tempus ſue plationis: ſed per cōceptionē vel per cōtēplationem loquētis ſunt referenda: vt ſi dicam, manus mea eſt clauſa ⁊c. Uel intellige ‡ de ſpirituali corpore eccleſie: vt p hoc ſacramentuȝ aſſocietur triumphāti eccl'ie. vnde ſequitur i ſecreta vt quotquot ide ſumpſerimus celeſti gratia repleamur.

† Ut no. ȝ.e. panis.

‡ Iſte forte ē melior intellectus.

tue. Ut quid deferenda[a] in lucem[b] depoſcit, niſi vt intelligatur ꝙ iſta fiant in ſacerdotio[c]? Hāc igitur oblationem[d] benedictam per quam benedicimur: aſſcriptam[e], per quam omnes in celo aſſcribimur. ratam, per quam in viſceribus chriſti eſſe cenſeamur. rationabilem, per quam a beſtiali ſenſu exuamur. acceptabilem, vt qui nobiſipſis diſplicemus, per hanc acceptabiles eius vnico filio ſimus. nihil rationabilius vt quia nos iam ſimilitudinē[f] mortis eius in baptiſmo accepimus: ſimilitudinem quoq carnis ⁊ ſanguinis ſumamus: ita vt et veritas non deſit in ſacramēto, et ridiculum nullum fiat a paganis ꝙ cruorem occiſi hominis bibamus. Si em̄ diſcipuli patienter[g] ferre nequiuerunt quod dominus dixit: Qui non māducat meam carnem ⁊c̄. ſed dixerunt: Durus eſt hic ſmo: quomodo ergo ferrent iſta increduli? Credendum eſt ꝙ in verbis[h] chriſti ſacramenta cōficiantur. cuius enim potētia creant prius eius vtiq verbo ad melius procreantur. Reliqua omnia que ſacerdos dicit, aut clerus chori canit: nihil aliud q̄ laudes[i] et gratiarū actiones ſunt: aut certe obſecrationes[k] ⁊ fideliū petitiones. Unde et ſacerdos dicit prius euangeliſtarū verba aſſumēs: Qui pridie q̄ pateretur ⁊c. In hoc ergo creatur illud corpus.

Joan. vj.f.

Itē Gregorius papa in Homilia paſchali.

¶ In ſanguine agni xpi ſanguis qui vere nunc ſumitur, olim prefigurabatur.

Quid ſit ſanguis[l] agni, non iam audiendo, ſed bibendo didiciſtis. Qui ſanguis ſuper vtrumq poſtem[m] ponitur: quando non ſolū ore corporis, ſed etiam ore cordis hauritur. Item. Hec ſalutaris victima[n] illam nobis mortem vnigeniti per myſterium reparat[o]: qui licet reſurgens a mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur: tamen in ſeipſo immortaliter et icorruptibiliter viuēs, iterum in hoc myſterio moritur[p]: eius quoq vbiq corpus ſumitur, eius caro in populi ſalutem[q] patitur: ‡ eius ſāguis nō iam in manus[r] infidelium ſed in fidelium ora profunditur. Hinc ergo penſemus qualeſit hoc ſacramentum, quod pro abſolutione noſtra paſſionem vnigeniti filij ſemper imitatur[ſ]. Quis enim fidelium habere dubium poſſit, in ipſa[t] immolationis hora ad ſacerdotis vocem[v] celos[x] aperiri? in illo Jeſu Chriſti myſterio angelorum choros[y] adeſſe? ſumma[z] et ima ſociari?

dote per miraculum in preſentia angelorum, vt ibi ſit verum corpus chriſti qd in virgine ſumpſit, qd dedit aplis qd in pluribus locis eſt totū. et quicūq de ipſo accipiūt, non minuunt: ſed integrū totū manet. quotidie comedit et bibitur: ſed ſub alia ſpecie: q: nō habemus in viu carnem crudā comedere, ⁊ ſanguinem bibere. Summa et ima. ima ſcilicet panis et vinū, tranſire in ſumma.i.corpus chri: ⁊ vinū ex viſibilibus fieri: q: viſibilia ſcilȝ panis et vinum tranſeūt in corpus chri inuiſibile nobis.

a ¶ Deferēda.i. trāſſubſtātianda.
b ¶ In lucez.i.in lucidū corpus xpi.
c ¶ In ſacerdotio.i.in eius myſterio vel ſacro.i.i virtute ſpirituſſancti.
d ¶ Oblationem. Expoſtulat ſacerdos fieri: vel ſupple vt in ſecretis.i. facere digneris.
e ¶ Aſſcriptam. Non em̄ Aug. his vtitur verbis vt ſuis, ſed aſſumit ea de ſecretis: vt exponat. Joan.
f ¶ Similitudinem: vt.j.diſti.iiij. de trina.
g ¶ Patienter. Collige contra quoſdam qui maiores doctores reprehendunt: cum adhuc in ſue nouitatis incredulitate teneantur.
h ¶ In verbis.ȝ.e.q: corpus.ȝ.e.panis.⁊.ȝ.e.non oīs.
i ¶ Quam laudes. Supra.xj.diſt. eccleſiaſticarum.ȷ. diſt.iiij.non eſt aliud.
k ¶ Obſecrationes. vt no.ȝ.diſt.j.de hymnis.

Doctores rep̄hēdēdi nō ſūt.

Quid ſit ſanguis. ¶ Caſus. Oſtendit Grego. in hoc ca. ꝙ corpus chri ore ⁊ corde debet ſumi. ⁊ hoc ſacramētū in memoriā mortis chri ſepe cōficitur a ſacer-

l ¶ Quid ſit ſanguis. Primo dicit ꝙ corde et ore ſumendū eſt corpus chri: q: ſup vtrūq poſtē fuit poſitus ſanguis. Scdo dicit ꝙ ad vocem ſacerdotis in ipſa hora imolatiōis aperiūtur celi, et adeſt chorus angelorū, et vniūtur celeſtia terrenis. Tertio dicit ꝙ idem corpus et ſanguis qui datus fuit diſcipulis, conficit in altari.
m ¶ Poſtē. Oris et cordis. †
n ¶ Uictima.i.ſacramētum victime ſalutaris.
o ¶ Reparat. Id eſt ad memoriā reducit vel repñtat.
p ¶ Morit.i.eius mors rep̄ſētat: vt ȝ.e.dum frangit.
q ¶ In ppl'i ſalutem patit.i. paſſio repreſentatur: vt mors facta pro ſalute populi.
r ¶ In man⁹ infideliū. vt i paſſiōe.
ſ ¶ Imitatur. id eſt repreſentat.
t ¶ In ipſa. ſubaudi contingat.
v ¶ Ad ſacerdotis vocē.i.ad ſermonē chri voce ſacerdotis enunciatū, panis ⁊ vini ſubſtātia in carnem chriſti ſedentis ad dexterā patris in celis tranſſubſtantiari miniſterio angelorum: vnde ſubditur ſumma ⁊c.
x ¶ Celos. Id eſt per id quod verbo ſacerdotis conſecratur, aditum ad celeſtia fieri, vel panem vel vinū in id quod ſuper celos eſt tranſire.
y ¶ Angelorum choros adeſſe. Scilȝ hoibus conſecrantibus vel digne vel indigne.
z ¶ Summa.i.panem et vinum in corpus et ſangui-

Exo. xij.d.

Rom. vj.d.

† Unde ſubdit qn̄ ꝙ.

‡ partitur.

Tranſſubſtātiatio fit ad vocē ſacerdotis.

nem chriſti trāſſub ſtantiari.

a ❡ Unūq̃z. Scilz ſacrificium. ſcz celebrationē et immolationem altaris fieri.

b ❡ Ex inuiſibilibus. i. ex ipſis ſacramentis ꝛ rebus ſacramētorum: hoc eſt qđ exponēdo ſubdit: vno inquit. i. vno et eodem momēto panis trāſit in corpus chriſti miniſterio angelorum: ꝛ in altari videt per ſpeciem, quaſi qđ eſt eius ſpecies, videt eo tēpore ꝛc.

c ❡ Momēto. i. eo tēpore quo chriſtus eſt in quolibet altari totus in celo eſt verus deus et homo in preſentia angelorum, facta cōmutatione in verū corpus et ſanguinem.

d ❡ Panis. intrāſitiue. i. vnū corpus xpi vbiq̃z eſt vbi eſt conſecratum, et ſic de ſanguine.

e ❡ Calix. i. ſanguis qui in calice continetur.

f ❡ Catholicus. Hinc collige ſacerdotem non catholicum corpus dñi cōficere nō poſſe. ☞ S. eo. ca. pri. et. xxiiij. q. j. ſchiſma.

Sacerdos nō catholicus cōficere nō poteſt.

☞ Ar. 3 xv. q. vlti. ca. vlti. i fi.

Additio. Et plane et hoc legi. j. q. j. ſi quis inquit. verſi. cōſtat. ꝛ ca. ſequē. Archi.

g ❡ Diuinitas verbi. que eſt verbum, id eſt Chriſtus q̃ ſub his ſpeciebus latet, cum ipſe eſt q̃ mirabilia facit in oculis noſtris.

h ❡ Replet. Donis ſpūalibus.

i ❡ Sed cum myſterium. Id eſt q̃uis ſit myſterium vnum quod ibi latet, id eſt chriſtus vel quamuis panis et vinum ſit vnius rei myſterium qđ ibi latet. i. chriſtus: tamē corpus ꝛ ſanguis dicitur propter pluralitatem ſpecierum.

k ❡ Crudam. ſ. eo. forte.

vnumq̃z[a] ex inuiſibilibus[b] atq̃z viſibilibus fieri. Idem. Uno inquit eodemq̃z tēpore ac momento[c] in celo rapitur myſterio angelorum corpori Chriſti ſociandus: et ante oculos ſacerdotis in altari videtur: tanta eſt eccleſie vnitas in chriſto, vt vnus vbiq̃z ſit panis[d] corporis Chriſti, et vnus ſit calix ſanguinis eius. Calix[e] enim quem ſacerdos catholicus[f] ſacrificat, non eſt alius niſi ipſe quem dominus apoſtolis tradidit: quia ſicut diuinitas verbi[g] dei vita eſt que totum implet mundum: ita licet multis locis et innumerabilibus diebus illic conſecretur corpus: non ſunt tamen multa corpora Chriſti, neq̃z multi calices, ſed vnum corpus Chriſti, et vnus ſanguis cum illo quod ſumpſit in vtero virginis, et quod dedit apoſtolis. Diuinitas enim verbi replet[h] illud quod vbiq̃z eſt et coniungit, et facit vt ſicut ipſa vna eſt, ita et vnum eius corpus ſit in veritate. Unde animaduertendum eſt, quia ſiue plus ſiue minus quis inde percipiat: omnes equaliter corpus Chriſti integerrime ſumunt, et generaliter omnes, et ſpecialiter vnuſquiſq̃z. Itē. Myſterium fidei dicitur quod credere debes, ꝙ ibi ſalus noſtra conſiſtit. Prouidens enim dominus nobis dedit hoc ſacramentum ſalutis vt quia nos quotidie peccamus, et ille iam mori non poteſt: per illud ſacramentum peccatorum remiſſionem conſequamur. Quotidie enim ipſe comeditur et bibitur in veritate, ſed integer et viuus atq̃z immaculatus manet. Et ideo magnum ꝛ pauendum eſt myſterium: quia aliud videtur, et aliud intelligitur: ſed cum myſterium[i] ſit vnum corpus, et ſanguis dicitur: figuram panis et vini habet faciente domino, quia non habemus in vſu carnem crudam[k] comedere, et bibere ſanguinem.

Item Ambroſius.

❡ Poſt conſecrationem licz figura panis et vini remaneat: tamen nihil eſt ibi niſi corpus et ſanguis Chriſti.

Omnia quecunq̃z[l] voluit dñs fecit in celo ꝛ in terra: et quia voluit ſic, factum eſt ita. Licet figura panis et vini videatur: nihil tamen aliud q̃z caro[m] chriſti ꝛ ſanguis poſt cōſecrationē credēdum eſt. Unde ipſa veritas ait ad diſcipulos. Hec (inquit) caro mea eſt pro mundi[n] vita. ꝛ (vt mirabilius loquar) non alia plane q̃z que nata eſt de Maria ꝛ paſſa in cruce, et reſurrexit de ſepulchro. hec inq̃z ipſa eſt. Et ideo Chriſti caro eſt que pro mūdi vita adhuc hodie offert: ꝛ cū digne accipit, vitā vtiq̃z eternā in nobis operatur. Panē quidez iſtum quē ſumimus in myſterio, illū vtiq̃z intelligo panem qui manu ſancti ſpiritus formatus eſt in vtero virginis, ꝛ igne paſſionis decoctus in ara crucis. Panis enim angelorum factus eſt cibus hominum. vnde ipſe ait: Ego ſuz panis viuus qui de celo deſcēdi. Et itē: Panis quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita. Ex his nāq̃z duabus ſentētijs[o] aperte datur intelligi, quia panis[p] iſte ꝛ ille nō duo, ſed vnus panis ꝛ vna caro, ꝛ proculdubio vnum corpus efficitur: illud vere, illud ſane ſumptum eſt de virgine, quod paſſum eſt ꝛ ſepultum, quod ſurrexit et in celū aſcendit, ꝛ ſedet ad dexterā dei patris, ꝛ quod eſt venturum iudicare viuos et mortuos.

Item Auguſtinus ex ſermone de verbis domini.

❡ Quāuis quotidie mādicatur Chriſtus, integer tamen permanet viuus.

Omnia quecūq̃z. ❡ Caſus. Oſtendit Ambroſius in hoc capitulo ꝙ poſt conſecrationem ſub ſpecie panis vel vini nihil aliud eſt niſi caro ꝛ ſanguis Chriſti: et eſt illa caro quam de virgine pro ſalute mundi ſuſcepit: ꝛ illud corpus ſumimus in ſacramēto illo, quod natum eſt de virgine, quod mortuum eſt et reſurrexit, et ſedet ad dexterā dei patris, et vnus panis eſt tantum, et non duo.

Pſal. cxxxiiij.

Jo. vj.

l ❡ Omnia quecunq̃z. In prima parte Ambroſius probat verum corpus et ſanguinem latere ſub illis ſpeciebus in altari. In ſecunda oſtendit ꝙ ille idem panis qui ante conſecrationem eſt cibus angelorum, factus eſt cibus hominum. In tertia dicit ꝙ idem corpus quod natum eſt de virgine: qđ pependit in cruce, et poſitum eſt in ſepulchro, ſit in altari.

Pſal. lxxvij.

Joan. vj. c.

Ibidē

m ❡ Caro. Arg. ꝙ panis tranſſubſtantiatur in corpus Chriſti.

n ❡ Pro mundi. Aſſumpta.

o ❡ Sententijs. i. authoritatibus.

p ❡ Panis. id eſt caro Chriſti, que dicitur panis humanus.

Qui mādūcat^a me, viuit^b propter me, nō ergo fratres timeam⁹ māducare panē iſtum, ne finiam⁹^c illū: ⁊ poſtea qđ māducem⁹ nō inueniam⁹: manducatur chriſt⁹, viuit māducat⁹, q̄ surrexit occiſus: nec quādo manducam⁹, partes de illo facim⁹: ⁊ quidē in ſacramē-to^d ſic fit, ⁊ norūt fideles quē-admodū māducēt carnē chriſti: vnuſquiſq; accipit partem ſuā, vnde et ipſa gratia partes vocantur: per partes māducatur, ⁊ manet integer totus: per partes manducat in ſacramento, ⁊ manet integer tot⁹ in celo, manet integer tot⁹ in corde tuo: totus enim erat apud patrē quando venit in virginem: impleuit illā, nec receſſit ab illo: veniebat in carne, vt homines eum māducarēt: ⁊ manebat integer apud patrē, vt angelos paſceret.

Item Hierony. in Leui.

¶ Corp⁹ ⁊ ſanguinem chriſti ſm̄ ſe nulli edere licet.

De hac q̄dē hoſtia q̄ in chriſti cōmemoratione mirabilr̄ fit, edere lz: de illa xō quā chriſt⁹ in ara cruc; obtulit, ſm̄ ſe nulli edere licet.

Itē in ſermone dominice. v. poſt epiphaniam.

¶ Corpus xpi in ſingulis portionib⁹ ſinguli totū accipiunt.

Singuli autē totum accipiūt chriſtum dn̄m, ⁊ in ſingulis^f portiōib⁹ tot⁹ eſt, nec per ſinglos minuit, ſz integrū ſe in ſingulis prebet.

Itē Hilari⁹ papa. ¶ De codē.

Vbi pars eſt^g corporis^h, eſt ⁊ totum: eadē^i ratio eſt i corpore dn̄i q̄ in māna qđ in ei⁹ figura preceſſit, de q̄ dicitur: Qui pl⁹ collegerat, nō habuit ampli⁹^k: neq; q̄ min⁹^l parauerat, habuit min⁹: nō enim eſt quātitas viſibilis in hoc eſti manda^m myſterio, ſed virt⁹ ſacramenti ſpiritualis.

Idem.

¶ Corpus chriſti qđ ſumit, et figura eſt in ſpecie, et veritas in ſubſtantia.

Corpus chriſti^n quod ſumitur de altari: figura eſt dum panis et vinum videtur extra: veritas^o autem dum corpus et ſanguis Chriſti in veritate interius creditur.

Itē ex ſymbolo Epheſino.^p

¶ Carnē viuificatricē et ipſi⁹ verbi propriam factam in altari accipimus.

Neceſſarie igitur et hoc adycimus: incruentā^q celebramus in eccleſijs ſacrificij^r ſeruitutē et ſanctificamur

Qui manducat. ¶ Caſus. Quidam corpus xpi nolebant comedere timentes ne deficere poſſit. Dicit Aug. q̄ non debent hoc timere, q̄ chriſt⁹ viuit manducat⁹: q̄ ⁊ occiſus reſurrexit. nec partes fiūt de ipſo in ſacramēto: ſz ſub eis ſumit, integer tn̄ manet tot⁹: ſicut tot⁹ deſcēdit in virginē, ⁊ totus remāſit apud patrem.

Joan. vj. f.

a ¶ Qui manducat. pone caſum p ca, ſ. e. q̄ māducāt.
b ¶ Viuit. ſ. e. ſicut iudas.
c ¶ Finiam⁹. i. cōſumamus.
d ¶ In ſacramento. q̄ ſacramentū per partes diuiditur, ſed non ipſum corpus.
e ¶ Quemadmodū. q̄ in facto.

De hac. i. ſub ſpecie ſub q̄ eſt in ſacramento. Cōmemoratiōe. i. paſſionis et mortis ei⁹. ſ. e. q̄ paſſus. Fit. i. tranſſubſtantiatur. Obtulit in forma hūana. Secundum ſe. ſm̄ ſui formam vel ſpeciē: vel in eo ſtatu in q̄ apparebat cū inter nos cōuerſabat viſione corpali. Arc. Scđm ſe. i. ſm̄ formam humanam.

Singuli.
f ¶ Singulis, q̄ſi dicat ſub q̄libet portione ſpeciei eſt totus per ſingulos hoīes. Arc.

Vbi ps. ¶ Caſus. Credebant quidam ſimplices ſub maiori ſpecie panis et vini plus eſſe de corpore xpi. hi in hoc ca. reprehendunt. nā totum corpus eſt vbi eſt aliqua eius ps: ſicut de manna equaliter habuerūt qui inequaliter collegerunt.

g ¶ Vbi pars eſt. Dicūt q̄dā^† q̄ q̄libet ps hoſtie lz ipſa integre cōſecret: ↄuertit tn̄ in totum corp⁹, nō pars in partē: nā al's nō video qualiter in fractiōe ſumeret totū corp⁹ ſub parte prima: ſz ſm̄ hoc videt q̄ vbi pars eſt: ibi eſt totū: ⁊ ſm̄ hoc videtur q̄ pes ⁊ naſus ſunt coniuncti. qđ non credo. Ad hoc dicunt quidam q̄ ſi hec dictio vbi, deſignat locū, vera eſt: nam in quocūq; loco eſt vna pars corporis domini, eſt ⁊ alia, ⁊ ita erit in corpore glorificato: ſi vero dicas q̄ vbi. i. in quacunq; corporis parte eſt pes, eſt et oculus: falſa eſt.

^† vt L. et B. q̄ dicunt hoc audacter eſſe tenendū. Pes et naſ⁹ an ſint in eucharistia coniuncti. Corp⁹ xpi an circunſcribat loco.

h ¶ Corporis. i. ſacramenti ſub quo latet corpus. Sed obijcio: corpus Chriſti non eſt punctabile: ſi enim eſt in puncto loci: ergo oportet vt repleat aliquantulum locum aſſignetur ergo quātum: ſi tantū locū replet corp⁹, ergo minorē locū replet pars corporis: ꝓpterea melius videt dicēdū q̄ corp⁹ chriſti nō circūſcribit loco, q̄ nō eſt tant⁹ loc⁹ quin in minori eſſe poſſit. ⁊ ſm̄ hoc non ſequit q̄ totū et pars ſint in eodem loco. Jo.

i ¶ Eadem ratio, nō tn̄ quo ad oīa ſed quo ad hoc qđ ſequitur.
k ¶ Amplius. q̄ gomor. i. vnā menſuram.
l ¶ Minus, quia recipiebat ab eo q̄ abundabat.
m ¶ Eſtimanda. Non eſt ſic quantitas eſtimanda vt ſub minori quātitate min⁹ ſit corpus chriſti, ⁊ ſub maiori mai⁹, quia vbicūq; eſt pars, ſiue dicas pars ſpeciei, totū corp⁹ eſt: ſiue pars corporis xpi. i. pes vel man⁹ totū corp⁹ eſt: nō tn̄ dicēdū eſt q̄ oia membra mixta ſunt: ⁊ vbi caput, ibi mixti pes vel manus: ſed vbi pars, ibi totum: q̄ non maiorē locum occupat totum q̄ pars, ⁊ econuerſo: cum ſit quaſi ſpirituale qđ eſt de omi corpore qđ reſurrexit ad immortalitatem. h.

Exo. xvj. d.

Media in ſacra eucharistia non ſunt mixta.

Corpus chriſti. ¶ Caſus. Dicitur q̄ corp⁹ chriſti qđ ſumit de altari, latet ſub figura: nā aliud exteri⁹ videt, et aliud intrinſecus.

n ¶ Corp⁹ xpi ⁊c. i. ſacrificiū corporis chriſti: alias falſum eſt quod dicit.
o ¶ Veritas. ſ. e. in Chriſto. in fi. ⁊. ſ. e. di. vtrum.
p ¶ Epheſino. iij. ſ. vbi Neſtorius damnat⁹ fuit: vt. xv. diſt. c. j. ij. ⁊. iij.

Neceſſarie. ¶ Caſ⁹. Neſtori⁹ dicebat xbū dei aſſumpſiſſe quēdā hominē ⁊ ſanctificaſſe illum, ⁊ vniuiſſe ſibi illū in vnitate dignitatis, ⁊ illū hominē aliā eſſe pſonā a xbo dn̄i, ⁊ nō eſſe xbū dn̄i. Cōtra eū in epheſina ſynodo d̄r a ſanctis patrib⁹ q̄ carnē xpi ſumim⁹ in ſacramēto, nō vt alicui⁹ viri ſanctificati, ſz ꝓpriā carnē xbi dei. Seruitutē. i. ſacrificiū in quo ſeruim⁹ deo.

Sacrificium deo offerim⁹ nō i forma carnis nec ſanguinis.

q ¶ Incruentā. i. non in ſpecie cruoris.
r ¶ Sacrificij ſeruitutē. i. ſacrificiū in q̄ deo ſeruimus, q. d. lz nos ſeruientes deo offeramus ei ſacrificiū non in

participes corporis et precioſi ſanguinis Chriſti: nō vt cōmunem[a] carnē percipiētes, nec viri ſanctificati, ⁊ verbo[b] coniuncti ſm dignitatis vnitatem, ſed vere viuificantē, ⁊ ipſius verbi propriam factam.

Item Auguſtinus.

Quomodo manna et aqua de petra fuit idem cum noſtro cibo ⁊ potu.

Inquit apoſtolus. Omnes[c] eandem eſcā ſpiritualē māducauerūt: ſpiritualē vtiq; eandē, nam corporalē aliā, quia illi mānā manducauerūt, nos aliud: ⁊ omnes eūdem potum ſpiritualem biberunt, aliud illi, aliud nos, ſ; ſpecie viſibili: qđ tamen idem[d] eſt virtute ſpirituali[e].

Itē Hilarius de trinitate libro. viij.

Quod veritatem dominici corporis et ſanguinis ſumimus.

In Chriſto pater[f] ⁊ chriſtus in nobis, vnū[g] in his eſſe[h] nos faciunt. Si vere igitur carnem corporis noſtri Chriſtus aſſumpſit, ⁊ vere homo[i] ille qui ex Maria natus eſt, chriſtus eſt: noſq; vere ſub myſterio carnem corporis ſui ſumimus, et per hoc vnum erimus[k], quia pater in eo eſt, et ille in nobis: quomodo voluntatis vnitas aſſeritur[l], cum naturalis[m] per ſacramentum[n] proprietas, perfectū[o] ſacramentum ſit vnitatis? Non eſt humano[p] aut ſeculi ſenſu de his† rebus loquendum, neq; per violentiam[q] atq; impruden-

forma carnis neq; ſanguinis in altari: tamen eſt ibi vera caro et ſanguis Chriſti.

a Nō vt cōmunē. i. quaſi in cōi vſu habet ad manducandū, nec† percipiens carnē alicui⁹ viri ſctificati. i. ſcti.

b Et verbo. nō per vnionē perſone, vt dicebāt quidā heretici: ſed ſm charitatis dignitatem et iuſtitie. xxiiij. q. ō. iij. quidam. ver. neſtoriani.

Inquit apl's. Caſus. Docet apl's in epl'a ad Corinth. ꝙ patres noſtri eandem eſcā ſpiritualem māducauerunt nobiſcū, et eundem potum ſpiritualē biberūt, ſed corporalē aliā. nā illi mana ⁊ aquā de petra, nos carnem chriſti et ſanguinem: ſed eundē habuerunt intellectū ſpiritualē. ⁊ litera apl'i exponit hic ab Auguſt.

c Oēs. Tā nos ꝙ patres vete. teſta. ſ; diſſimiliter. q illi i figura, nos in veritate.

d Quod tñ idē. i. ſignificat idē hoc qđ illud. illi enim biberūt aquā de petra, q̄ fuit ſignū ſanguinis Chriſti.

e Spirituali. i. ſm ſpiritualem intellectum idem manducauerūt iſti ſpiritualiter quod nos: non ꝙ ſub manna lateret corpus chriſti vt nunc in ſpeciebus ſacramentalibus, ſed quia manna illud ſignificabat.

In chriſto pater. Hec eſt. xxiij. pars. diſt. in qua extirpatur hereticorum error dicētium filium nō eſſe per eſſentiam vnum cum patre, ſed collectiue, nec nos eſſe vnum cum chriſto niſi ſola voluntate. Jo. de fan.

Caſus. Arriani dicebāt tres eſſe ſubſtantias in trinitate: ⁊ illud qđ dicit Chriſtus in euangelio, Ego et pater vnum ſumus: de vnitate voluntatis intelligendum eſſe dicebant: et exemplum inducebant. Homines dicuntur vnum eſſe in Chriſto, vnitate tñ volūtatis, quia non volunt contraria deo. ita Chriſtus đr vnus cum patre ſua voluntate, quia eadem vult cum eo. Contra illos probat Hilarius primū falſum eſſe eorū ſimile. Homines enim dicuntur vnū eſſe cū xp̄o non tantū voluntate, ſed q ſumus deo vniti naturaliter, ⁊ hoc dupliciter, q noſtram carnem aſſumpſit de virgine factus verus homo, ⁊ nos naturalem ⁊ propriā eius carnē ſumimus in ſacramento. Scđo oſtendit ꝙ alio modo dicimur nos eſſe vnū cū Chriſto, ⁊ alio modo Chriſtus vnum cum patre: ⁊ propter hanc diuerſitatem oſtendendum dixit apoſtolus gradatim ⁊ quodā ordine, ego ſum in patre meo: ⁊ vos in me: ⁊ ego in vobis: vt oſtenderet Chriſtū eſſe in patre per naturam deitatis, ⁊ vnitatē ſubſtantie. nos vero eſſe in xp̄o per humanā naturā quā ipſe aſſūpſit, ⁊ ipſe in nobis per propriā carnē eius quā in ſacramento ſumimus. Ponitur etiam iſte caſus in apparatu, ſed magis breuiter.

f In xp̄o pater, Arriani dicebant tres eſſe ſubſtantias in trinitate: ⁊ illud quod dicitur in euangelio. Ego et pater vnum ſumus, dicebant non intelligendum eſſe de vnitate eſſentie, ſed de vnione voluntatis, quaſi filius nō velit contraria patri: ſicut đr, Nos ſumus vnū cū xp̄o. i. ſunt in vnitate voluntatis. Contra iſtos loquitur hic Hilarius ⁊ dicit ſimilitudinem iſtorū falſam eſſe: et dicit ꝙ alio modo dicimur nos vnum cū chriſto, et alio modo ipſe chriſtus eſt vnū cum patre. et illam diuerſitatem oſtēdit per hūc ordinē verborū: Cū dixit, Ego ſum in patre meo: vos i me, et ego in vobis, vt oſtēdat chriſtū eſſe in patre ſm vnitatem ſubſtātie: nos vero ſum⁹ vnū cū chriſto per humanā carnē quā aſſūpſit, ⁊ ipſe in nobis vnū eſt per propriā carnē quā in ſacramento ei⁹ ſumim⁹: hanc ſententiā Hilari⁹ obſcuris verbis ponit: et vt ait Hiero. incly⁹ doctor Gallicano coturno ‡ extollit, lōgiſq; periodis inuoluitur, ⁊ a locutione ſimplicium fratrum procul eſt.

g Unū. cum enim pater ⁊ chriſtus vnū ſint. i. eiuſdē ſubſtantie ⁊ nature vnitate, nos vnū cum chriſto per ei⁹ carnem quam accipimus, ⁊ ipſe nobiſcum vnum ſit per carnem noſtrā quam aſſumpſit, patet ꝙ mediante chriſto vnum ſumus cum patre.

h In his eſſe. i. cum patre ⁊ filio, per hoc ſc; ꝙ pater eſt in Chriſto ⁊c̄.

i Homo. ex̄ de hereti. cum chriſtus.

k Erimus. i. ſumus. nā qñq; ſe h; ad preſens: vt. xxi. diſt. in nouo. ff. de ver. ſig. verbū. aliquādo preteritum, p futuro: vt. l. diſt. ponderet. aliquādo ponit preſens p preterito. xxxv. diſ. ſexto die. ⁊ hoc verbū fit, quādoq; ſe habet ad futurū. ff. ne quid in lo. pub. l. ij. §. deinde. ecōuerſo autem ponit preſens p futuro. j. diſt. xxi. peruenit. ibi dicit vult. i. volet. Additio, ꝙ no. j. diſ. iiij. omni tempore. xxxij. q. v. ſi paulus. in glo. verba ſunt. liiij. diſt. fraternitatem. iuxta fi. Archi.

l Aſſeritur. ab ipſis hereticis Arrio ⁊ eius ſequacibus, q̄ tres ſubſtantias in trinitate aſſerunt: vt. xxxiiij. q. iij. quidam. ver. Arriani.

m Naturalis. i. naturalis ⁊ propria caro xp̄i ſumpta.

n Per ſacramentū. i. per ſanguinē quē in ſacramento ſumimus, fit ⁊c̄.

o Perfectū. pfectū đr, q ante vnitas nature etiā erat inter nos ⁊ xp̄m p aſſumptā noſtrā carnē, ſ; nō erat pfecta: nam illi nos ſum⁹ vniti ei, ſ; nō ipſe nobis: ⁊ ſic p ſacramentū altaris perfecta vnitas eſt inter nos ⁊ eum.

p Humano. q. d. authoritate dñi volo pbare qđ intēdo, nō meo ingenio, ꝙ illđ ſequit curſum nature.

q Per violentam. i. per hanc tantam preuaricatione

Subſtantie tres nō ſunt in trinitate, contra arrianos.

xxiiij. pars.

† in dei rebus.

‡ Dicit h. ꝙ coturn⁹ gen⁹ eſt calceamenti q̄ vtebātur tragedi recitaturi in theatro ⁊ eſt huiuſmodi calceamētū vt vtriq; pedi cōueniat, ⁊ factū i modū crepidarum.

Unitas pfecta eſt iter nos et chriſtū.

† hic ex. re. ſpicit quē ordinat noſtri intelligatur.

i. corp. c. a.

Ex de petra fuit ſignū ſanguinis chriſti.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

que recte violenta dicitur.
a Impudentem.i.incircũſpectam ⁊ improuidam locutionem Arrianoꝝ, qui male interpretant illud. Ut in nobis vnum ſint, ſicut tu pater in me.
b Sanitati.i.ſanitate. Uel legatur acquiſitiue, ſcilicet peruerſe ſana.

i Nos contra.i.econuerſo.
k In eo.ſ.filio.ineſſemus.
l Natiuitatẽ.⁊ ita quoqꝫ ipſe in nobis, ſed conſummatiꝰ ⁊ pleniꝰ per id qđ ſequit. Et ſic innuit hic chriſtum eſſe in nobis p carnẽ in ſacramento cõicatã, ⁊ nos in eo p carnẽ virginis aſſumptã. Sz innuit ꝯtrariũ ibi, cũ eo q. vbi dz ꝙ eſt in nobis p carnẽ. ibi, ꝙ autẽ: ꝙ nos ſumꝰ i eo per ſacramentũ altaris cõicati: ſed vtrũqꝫ põt eſſe verũ, cũ hic inſit eadẽ caro. ſ.e.oia.

tem ᵃ predicationẽ dictoꝝ celeſtium ſanitati ᵇ aliene atqꝫ impie intelligentie peruerſitas extorquenda eſt ᶜ. De naturaliᵈ enim Chriſti in nobis veritate que dicimus, niſi ab eo dicimꝰ, ſtulte atqꝫ impie dicimus. Ipſe em̃ ait. Caro mea vere eſt eſca, et ſanguis meus vere eſt potus: qui edit carnẽ meã et bibit ſanguinem meũ, in me manet ⁊ ego in eo. De veritate carnis et ſanguinis non eſt relictus ambigendi locus: nunc enim ⁊ ipſius domini pfeſſione, et fide noſtra vere caro eſt, et vere ſanguis eſt: et hec accepta ᵉ atqꝫ hauſta ᶠ efficiunt, vt et nos in Chriſto et Chriſtus in nobis ſit. An ne hoc veritas non eſt? Contingat plane his verum non eſſe, qui Chriſtum Ieſum verũ eſſe deum negant. Eſt ergo in nobis ipſe per carnẽ, et ſumus in eo, dum ſecũ hoc quod nos ſumus, in deo eſt. Q; autẽ in eo per ſacramentũ cõmunicate carnis ⁊ ſanguinis ſimꝰ, ipſe teſtatur, dicẽs: Et hic mũdus iam me non videt, vos autem me videbitis: quia ego viuo, ⁊ vos viuetis: quia ego in patre meo, et vos in me, ⁊ ego in vobis. Si voluntatis tantum intelligi vnitatem vellet, cur gradum ᵍ quendam atqꝫ ordinem conſummande vnitatis expoſuit? niſi vt cum ipſe in patre per naturã ʰ diuinitatis eſſet: nos contra ⁱ in eo ᵏ per corporalem eius natiuitatẽ ˡ, ⁊ ille rurſus in nobis per ſacramentorum ineſſe myſteriũ crederet, ac ſic perfecta per mediatorẽ vnitas doceretur, cum nobis in ſe manentibus, ipſe maneret in patre: ⁊ in patre manẽs, ipſe maneret in nobis: ⁊ ita ad vnitatem patris proficeremꝰ cum eo, qui ᵐ naturaliter ⁿ ſm natiuitatem ᵒ ineſt, nos quoqꝫ in eo ᵖ naturaliter ineſſemus, ipſo in nobis naturaliter permanente. Q; autem in nobis naturalis hec vnitas ſit, ipſe ita teſtatus eſt: Qui edit carnem meam ⁊ bibit ſanguinem meum, in me manet, et ego in eo. Non em̃ quis in eo erit niſi in quo ipſe fuerit, eius tantũ in ſe aſſumptam habens carnem qui ſuã aſſumpſerat ʳ. Itẽ: Sicut miſit me viuens pater, et ego viuo per patrẽ: ⁊ qui manducat carnem meam, ⁊ ipſe viuet per me ˢ. Uiuit ergo per patrem: ⁊ quomodo per patrem ᵗ viuit, eodẽ modo nos per carnem eiꝰ viuemꝰ. Hec vero vite noſtre cauſa eſt ꝙ in nobis carnalibꝰ manentem per carnem Chriſtũ habemus, victuri per eum ea conditione qua viuit ille per patrẽ. Si ergo nos naturaliter ſm carnẽ per eum viuimus, id eſt naturam carnis ſue adepti: quomodo ᵛ nõ naturaliter ſm ſpiritũ in ſe ˣ per patrem habeat, cum viuat ipſe per patrem? Item. Hec ʸ autẽ idcirco a nobis cõmemorata ſunt, qꝛ voluntatis tantũ inter patrẽ ⁊ filiũ vnitatẽ heretici mẽtientes, vnitatis noſtre ad deũ vtebantur exemplo, tanqꝫ no-

c Extorquẽda. Hoc vult dicere, diuerſitas vel peruerſitas interpretationis non extorquenda eſt a ſanctitate dictoꝝ celeſtium. i. a ſanctis dictis celeſtibus.
Joan. vj.f. — d De naturali.i. qđ dicimꝰ Chriſti naturã in nobis eſſe habemꝰ ab eo.
e Hec accepta. A chriſto.
Sez i vtero virginali hu. Chriſtꝰ eſt i nobis, ⁊ ſumus in chriſto. Joan. xiiij. — f Hauſta.i.a nobis ſumpta. ſed vtrunqꝫ verũ eſt: ſi em̃ ipſe in nobis eſt per carnem aſſumptã a ſe, eodem modo et nos in eo. Itẽ ſi nos ſumus in eo per carnẽ cõicatã, ſilr ⁊ ipſe eſt in nobis: vnde dicit, qꝛ ego viuo, ſcz naturaliter, qꝛ eiuſdem ſubſtãtie cũ patre eſt, et non eſt in eo tãqꝫ vas vel liquor in vaſe, vt mẽtiuntur quidã heretici: vt. xxiiij. q. vlti. quidam. ꝟ. metangi.
g Cur gradũ. Gradatim et ordinate dixit ego i patre, ⁊ vos in me, et ego in vobis: ſi em̃ volũtate tãtũ vnũ eſſemꝰ, non oporteret dixiſſe, niſi quia ego et pater et vos vnũ ſumꝰ. ſ. p volũtatẽ nõ feciſſe gradus dicendo ſingillatim vnũquẽqꝫ: ordo em̃ et diſtinctio noĩm multũ operatur, et eſt ſi. ff. ſi quis cau. ſz ⁊ ſi. ꝟ. queſitũ. xliij. diſ. ſit rector. ex de reſcri. cum dilecta. nã ⁊ ſi ſeruꝰ cõmunis diſtinctꝭ noĩbꝰ dñoꝝ ſtipulet, p virilibꝰ portionibꝰ eis acquirit: ſi tacitis noĩbꝰ, p ea tm̃ parte qua quiſqꝫ dñs eſt. ff. de ſtipu. ſer. ſi cõmunis ſeruus ita ſtipuletur.
Ordo nominũ multũ operat. qđ no. lxiij. di. metropolitano. Ar. Chriſtꝰ eſt nobiſcum vnum.
h Per naturã. ſicut et ipſe eſt vnũ cum patre natura diuinitatis, ita vnum eſt nobiſcum humanitatis natura.

m Qui. ſ. filiꝰ p naturã aſſumptã a Chriſto in virgine, vel a nobis in ſacramento.
n Naturaliter. Per naturam diuinam ineſt: ſic enim intelligi dz, pater eſt in filio, et filiꝰ in patre. i. iſte eſt eiuſdẽ nature vel ſubſtantie cum illo, et econuerſo. — Joan. vj.f. Pater eſt in filio ⁊ ẽ contra intelligit.
o Scđm natiuitatẽ. i. de patre naſcendo: vel ſm natiuitatẽ. i. diuinitatem, que eſt natiuitas. — Joan. vj.f.
p In eo. ſ. filio.
q Non em̃. hic vult dicere ꝙ malus non fiat vnũ cũ deo per aſſumptionẽ corporis xp̃i, licz eiꝰ. i. mali chriſtꝰ habeat in ſe carnẽ aſſumptam.
r Aſſumpſerat. Per incarnationez in virgine.
ſ Per me. hoc eſt ex patre hz viuere q̃ ex eo natiuitatẽ habet, homo vero non habet natiuitatem a chriſto, ſed ab homine a q gignitur et naſcit: et ideo non eſt ibi omnimoda ſimilitudo. — Hõ non hz natiuitatẽ a chriſto.
t Per patrẽ. i. a patre ſm diuinitatem.
v Quomodo p patrẽ. i. ſicut chriſtꝰ eſt vnũ cũ patre.
x In ſe. i. ſm naturã diuinã, q̃ ſpũs eſt. q. d. qm̃ nõ hz naturã cũ patre, vt ſit idẽ cũ eo: ⁊ ſic vere dei filiꝰ eſt vnũ ⁊ idẽ cũ patre vnitate ſubſtãtie, nõ volũtatis ⁊c.
y Hec autẽ. ſcz ſuperiora. alꝭ ſupradicta.

a Et per honorem.i.honorabile ſacramentum nobis datum a chriſto in cena.

b In calicem. Hec eſt.xxiiij.pars diſtinc.in qua ratio reddit quare aqua mittit in vinū. Jo.de fan.

Caſus. Melchiſedech corpus chr̄i prefigurauit quando panem ⁊ vinuz obtulit, ſed aquaz obtuliſſe non legit. ⁊ ideo querit quare i ſacrificio aqua ponitur. Et reſpōdet Ambroſi⁹ duas de hoc rationes aſſignās. Una eſt q̄a aqua de petra fluxit, que hoc ſacramētum ſignificauit. alia eſt quia de latere chriſti aqua fluxit et ſanguis. ⁊ aſſignat rationez quare de latere. Poſtea ponit multas authoritates p̄ quas corpus chr̄i multipliciē cōmēdat. Diuiditur In prima parte dicit q̄re aquā in ſacrificijs offeram⁹. In ſcd̄a cōmendat ſacrificiū multiplici authoritate.

Gen. xiiij.

c Et vinum.expreſſum autem nō eſt ꝙ obtulerit aquam.preſumim⁹ tamen ꝙ etſi non aquā vino miſcuiſſet, vinum tamen lymphatum obtulit:quia prohibituz erat ſacerdotibus in templo ne purū vinū biberent. vnde apoſtolus Nolite inebriari vino, ⁊c.ſimiliter de chriſto credendū eſt, quia magiſter eſt abſtinentie.j.q.ij. ꝙ pio.

i.co.x. Melchiſedech vinum lymphatum obtulit.

hoc expreſſum.s. eā ſacramento.

d Obtulit.ideo forte quia fatigat non purū vinū ſed cum aqua mixtū ſolemus offerre.

bis ad filium et per filium ad patrem obſequio tantū ac voluntate religionis vnitis, nulla per ſacramentum carnis et ſanguinis naturalis communionis proprietas indulgeret cū et per honorē[a] nobis datū dei filij, et p̄manentē in nobis carnaliter filiū, ⁊ nos in eo nobis corporaliter ⁊ inſeparabiliter vnitis, myſteriū vere ac naturalis vnitatis ſit p̄dicandum, id eſt corp⁹ xp̄i q̄d ſumitur de altari: figura eſt dū panis ⁊ vinum extra videt: veritas autē dū corpus ⁊ ſanguis xp̄i in veritate interi⁹ credit.

Item Amb. in lib. de ſacris.

Quare i ſacrificio aqua vino miſceatur.

In calicē[b] mittit vinum et aqua. Sz dices quomodo ergo melchiſedech panem et vinū[c] obtulit[d]: q̄d ſibi vult admixtio aque: bibebant autē de cōſequēti[e] eos petra, petra aūt erat chr̄s. nō immobilis petra, q̄ pp̄l'm ſequebat. et tu bibe, vt te chr̄us ſequat. vide myſteriuz. Moyſes hoc eſt propheta[f] virga[g], hoc eſt verbum dei. ſacerdos verbo dei tangit[h] petrā, ⁊ fluit aqua et bibit pp̄l's dei. redundat aqua in calice. ſalit[i] ſanguis in vitam eternā. Item. Accipite[k] et illud, de latere eius effluxit aqua et ſanguis. Aqua vt emundaret[l], ſanguis vt redimeret. quare de latere? q2 vnde culpa[m], inde gr̄a. culpa per feminā, gr̄a p̄ chr̄m. Itē audi pſalmum: vide q̄z aptus ſit celeſtibus ſacramentis. Dn̄s paſcit me, et nihil mihi deerit ⁊c. Uirga tua ⁊ baculus tuus ⁊c. virga eſt imperiū, bacul⁹ paſſio eſt. eterna deitas chr̄i, paſſio tēporalis: illa creauit, hec redemit[n]. Paraſti in conſpectu meo menſam[o], ⁊ poculum tuū inebriās[p] q̄z preclarū eſt. Item. Quotieſcūq3 bibis, remiſſionem peccatorū accipis, et inebriaris ſpū. vnde et apoſtolus: Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria, ſed implemini ſpiritu ſancto. Itē. Preclara eſt ebrietas que operatur ſobrietatem mētis. Item. Fiat voluntas tua ſicut in celo ⁊ in terra. Panem noſtrum quotidianuz da nobis hodie. Sanguine chriſti pacificata[q] ſunt omnia in celo[r] ⁊ in terra: ſanctificatum eſt celum[s]: deiectus eſt diabol⁹, vbi verſatur hō quem ille decepit. Dixi vobis ꝙ ante v̄ba Chriſti quod offertur panis dicat. vbi chriſti verba deprompta fuerint: non iam panis, ſed corpus dicitur. Quare ergo in dominica oratione ait: Panē noſtrū:

e De cōſequēti.id eſt ſatiſfacienti eis petra. Uel ſicut tradunt hebrei, aqua de petra quam Moyſes bis percuſſit, ſaliens vſquequaq3 populū per deſertum ambulantē ſecuta eſt: et de petra que eſt chr̄s, ſalit aqua eterne vite: quam potamus in deſerto huius vite ambulantes, quia deſeritur a ſtabilitate huius mundi.j.diſtin.v. ne tales.ibi, non enim manere.

Aqua d petra pp̄l'm p deſertū ſecuta eſt.

f Propheta.i.ſacerdos.xliij.diſt.ſit rector.

g Uirga.virga in manu ſacerdotis eſt verbuz dei in ore ſacerdotis.aliter exponitur.xlv.di.diſciplina.

h Tangit petram.i.predicat chriſtum. Uel tāgit petram.i.duritiam cordis.

i Salit.i.facit nos ſalire.i.tranſire.

k Accipite.alia ratio quare aqua miſceatur in ſacrificio. Additio. Sunt quatuor rōnes quare aqua miſceatur vino. Prima quia fluxit aqua de petra in ſignū paſſionis chr̄i.s̄.e.re vera. Et eſt ſcd̄a ratio, q2 exijt de latere chr̄i.s̄.e.diſt.c.j. Tertia q2 xp̄s hoc fecit.s̄.e.ſcriptura Quarta q2 pp̄l's p̄ aquā ſignificat, et per mixtionē aque cū vino populi receptio.s̄.e.cū omne.Jm hug.

Ge.ij.

l Ut emūdaret.j.di.iiij.p̄p̄e.in fi.

p.xxij.

m Q2 vnde culpa.q.d.deleat culpa, ⁊ de latere gratia: ſed nō de eodē latere. Ubi gratia, de latere Ade fuit femina, vnde culpa exiuit: de latere vero Chriſti ſanguis ⁊ aqua, vnde gratia. H.

Ibidē

Culpa de latere, et gr̄a de latere.

n Hec redemit. Sez paſſio ⁊ fides eius.

o Mēſam.i.cōmunionem corporis tui.

Eph. v.d.

p Inebrians.i. dans obliuionem delectationum: vt s̄.diſti.xxxv.luxurioſa.

Mat. vj.b.

q Pacificata. i terra redēpti ſunt homines, pricepe enim mūdi huius eiectus eſt foras. in celis chorus angelorum qui iā turbatus fuerat, per paſſionem eius et reſurrectionez ſpe future reparationis i nona gaudia reſurrexit: vt.s̄.e. diſtin.j.hi duo.nec (vt Origenes dogmatizauit) pro redemptiōe diaboli paſſus eſt chriſtus: nec p̄ angelis, ſed vt eius lapſus in reſtitutione hominis eſſet reparatus, et ideo dicitur p̄ angelis fieri dum quod inde cecidit, ex hominibus redditur: et ideo etiā dicūtur pacificata que ſunt in celo, quia numerum angeloꝝ diminutū fide paſſionis ſue chriſt⁹ replet, id eſt hoies qui pctō deprauati erāt ſuo ſanguine redemit, et ex his ruinam angelorum reſarcit deus.s̄.diſt.j.hi duo.

Xp̄s p̄ demonib⁹ ⁊ angelis nō eſt paſſus.

r Uel in celo. vel pro ⁊.i.aie ſanctoꝝ que iam in celis ſunt, ⁊ ſancti qui adhuc ſunt in terra: ⁊ tunc pacificata.i. ſaluata. Uel pacificata.i.hoies angelis recōciliati ſunt.

s Celū.i.illi qui aſcendūt in celū, ſctificati ſunt: quibus ſuppletur ruina angelorum in celis. Jo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Superſubſtantialē. et in textu Matthei eſt ſuperſubſtantialem. i. ſuper oēm ſubſtantiā, ſcz creatam.

S Jcut eſt verus dei. ¶ Hec eſt. xxv. pars diſ. in q̄ probatur per. ix. ca. xp̄m verū eſſe deū: ⁊ in ſacramēto altaris verum corpus ⁊ ſanguinem eius. Joan. de fan.

ſimplici corde. vnde ⁊ dicitur de frugibus terre obtuliſſe: q̄ꝛ eius ſacrificium cōtaminatum erat terrena contagione et operatione. Judei quoq̄ꝫ recte offerebāt: q̄ꝛ deo ceremonias offerebant: ſed non recte diuidebant: q̄ꝛ no. teſta. intellectum a vete. litera non ſequeſtrabant. Qui — Oblatio cain grata nō fuit.

¶ Caſus. Sicut chꝛiſtus eſt verus filius dei, nō ꝑ adoptionē, ſed ex ſubſtantia eius, ita vera eſt ei⁹ caro quā in ſacramēto ſumimus. caro aūt nō deſcēdit de celo, ſꝫ panis. vnde q̄ꝛ Jeſus particeps fuit vtriuſq̄ꝫ q̄ accipit carnē ⁊ corpus ei⁹ particeps eſt deitatis ipſius.

b ¶ Quaſi filius. Expreſſiuū eſt veritatis. nō eñ imagine nature veritas obūbꝛaẗ. ff. de lib. ⁊ poſthu. filio. — Joan. vj. c.

c ¶ Et tu q̄ accipis. i. corp⁹ Chꝛiſti accipis diuine ſubſtantie vnitum.

I N illo ſacro. ¶ Caſus. Jn ſacramento euchariſtie eſt corp⁹ chꝛi et non corporalis eſca: ſed ſpūalis. ⁊ ad hoc probādum inducit Ambroſi⁹ authoritatē apl̄i.

d ¶ Jn illo ſacramēto. i. ſub illa viſibili ſpecie. vel intranſitiue illud ſacramētum: ſcz ſub illa ſpecie. Uel illa ſpecies etiam ſuo modo dicit̃ corpus xp̄i. ẜ. e. ſpecies. — j. Cor. x. a.

e ¶ Corporalis. Nō ꝫ poſſet quis ſuſtētari de euchariſtia. arg. contra: quia etiam de odore ſatiatur quis et confortatur. † — † de ho no. ẜ. e. tribus.

Panē dixit quippe, ſed epiuſion, hoc eſt ſupſubſtātialē[a].

I tem in libꝛo ſeptimo.

¶ Ueram chꝛiſti carnem ⁊ verum Chꝛiſti ſanguinem manducamus et bibimus.

S Jcut eſt verus dei fili⁹ dn̄s nr̄ Jeſus xp̄s, non queadmodū hoies ꝑ gratiā, ſed quaſi filius[b] ex ſubſtantia patris: ita vera eſt Chꝛiſti caro, ſicut ipſe dixit, quam accipimus: et verus ſanguis eius potus. Jtē, Ego ſum (inquit) panis viuus, q̄ de celo deſcendi. Sed caro nō deſcendit de celo. Quomodo ergo deſcendit de celo panis viu⁹? Quia idem dominus Jeſus cōſors eſt diuinitatis et corporis: et tu qui accipis[c] carnem diuine eius ſubſtantie, in illo participas alimento.

I tem in lib. de myſterijs.

¶ Jn ſacrificio nō corporalē ſed ſpūalem eſcā accipimus.

I N illo ſacro[d] xp̄s eſt, q̄ꝛ corpus eſt Chꝛiſti. non ergo corporalis[e] eſca, ſed ſpiritualis. vnde et apoſtolus de typo ei⁹ ait: Quia patres noſtri eādem eſcam ſpiritualem manducauerunt. Corpus eñ dei, eſt corpus ſpirituale[f]. corpus Chꝛiſti, corpus diuini ſpiritus[g] eſt.

I tē in ſmo. d̄ Abel ad Cain.

¶ Carnem a xp̄o ſuſceptam et corpus tranſfiguratum in altari offerimus.

S J credis a xp̄o carnem eſſe ſuſceptam, et offeras trāſfiguratum corpus in altari, nec tn̄ diſtinguis naturam ibi et corporis chꝛi, dicit̃ tibi: Si recte offeras, recte[h] autē non diuidas, peccaſti.

I tem Hiero. ad Eldibiam.

¶ Jn cena Chꝛiſtus fuit conuiua et conuiuium.

N Ec Moyſes dedit vobis panem verum, ſed dominus Jeſus ipſe conuiua[i] et conuiuium[k]: ipſe comedēs, et qui comeditur[l].

I tem Hiero. ſup Mattheū.

¶ Jn veritate ſui corporis et ſanguinis xp̄s ſuis diſcipulis preſentauit qd̄ Melchiſedech ſacramentaliter obtulit.

A Ccipite et comedite, hoc eſt corpus meum. Poſtq̄ꝫ typicum paſcha fuit completū, et agni carnes cum apoſtolis comederat: aſſumpſit panem, qui cōfortatoꝛ eſt hominis: et ad verum paſche tranſijt ſacramentum: vt quomodo in pꝛefiguratione eius Melchiſedech panē ⁊ vinum offerens fecerat: ipſe quoq̄ꝫ in veritate ſui corporis et ſanguinis repꝛeſentaret.

I dem in lib. de mēbꝛis dn̄i.

¶ Chꝛiſtus idez eſt ſacerdos et ſacrificium.

igitur in altari patri filium immolat recte immolat ſed ſi in eadem perſona duas naturas non intelligit non recte diuidit. Joannes.

i N Ec Moyſes. ¶ Conuiua. Jſidorus ſuper Leuiticū plane videtur velle q̄ dominus noſter ſe ipſum aſſumpſit, per hoc quod dicit̃ Aſſumpſit, deditq̄ꝫ diſcipulis ſuis. — Joan. vj. d.

k ¶ Conuiuium. Rex ſedet in cena turba cinctus duodena. Se tenet in manibus: ſe cibat ipſe cibus. Comedit ergo chꝛiſtus ſeipſum: ſed non quo ad effectum: quia non indigebat, ſicut de baptiſmo. j. diſtinctio. iiij. pꝛopꝛie. — Xp̄s ſe ipm̄ comedit. — Mat. xxvj. c.

Addictio. Has ego concedo: Deus comeditur: Chꝛiſtus comeditur. Has nego: Deitas comeditur: anima comeditur: quia i pꝛimis ſupponitur ꝑſona ſm̄ Hug. ⁊ Lau.

l ¶ Et qui comedit. Diceret quis Quare aſſumpſit corpus ſuum, qui non indigebat? Reſpod. vt daret alijs exemplum ſumendi: ſicut baptizatus eſt, licet non indigeret: vt daret exemplum baptizandi: vt. j. diſtic. iiij. per aquam. — Xp̄s ſe re baptizari fuit. — Gen. xiiij. d.

f ¶ Spirituale. Jd eſt ſpiritum alens.

g ¶ Diuini ſpūs. idem repetit: corpus ſpūale dicit̃, nō q̄ ſit ſpūs, ſed q̄ꝛ agile ⁊ nullo tpalium egens inuenitur. Uel diſtinguit̃ inter corpus xp̄i qd̄ eſt eccleſia, ⁊ corpus chꝛi ſumptū de virgine: vt eccleſia dicat̃ corpus Chꝛiſti ſpūale: q̄ꝛ ſm̄ qd̄ eſt deus ei vnitur: corp⁹ dicit̃ ſpūs dei q̄ꝛ a ſpiritu ſancto eſt. xxiij. diſt. qui epiſcopus. — Corp⁹ xp̄i dupl̄r d̄r.

S J credis. ¶ Caſus. Qui corpus xp̄i cōſecrat, ſꝫ nō diſtinguit naturam hois a natura dei: offert quod debet: ſed non diuidit vt diuidere debet.

h ¶ Recte. Quo ad literam de Cain hoc intelligitur ſic Recte quidem obtuliſti, ſed recte non diuiſiſti: quia non

A Ccipite et comedite. ¶ Caſus. Super verba illa euangelij, Accipite et comedite ⁊c. dicit Hieronymus q̄ poſtq̄ꝫ Chꝛiſtus agni paſchalis carnes cum diſcipulis ſuis comedit, ad verum tranſiuit ſacramentum, ipſum inſtituendo. Et ſicut Melchiſedech obtulit panem et vinum, qui fuit huius ſacramenti pꝛefigurator, ita Chꝛiſtus ſeipſum obtulit, et repꝛeſentauit illud quod Melchiſedech fecit. hoc etiam dominus pꝛefigurauit in agno. Sequens capitulum patet, ⁊ per te videbis.

a ¶ Sacerdos. ¶ Sacrificiū. ⁊ ita gerit officiū duoꝝ. Arg. contra .xvj. q. j. presbyteros.
b Tunc eis. Hiſtoria. Legitur in actibus apoſtolorum ꝙ Judei ad predicationē Petri cōpuncti dixerunt ad eum ⁊ ad alios diſcipulos: quid faciemus nos o viri fratres? tunc Petrus ait illis. Penitentiam agite ⁊c. et hoc eſt quod dicit hic: tunc eis Petrus annunciauit.
b ¶ Tūc eis. cum dixerunt ei Judei, quid faciemus nos viri fratres? Ait tunc Petrus. Credite ipſum eſſe deū quē crucifixiſtis?

Corporeum. ¶ Caſus. Corpus chriſti olim ſignificatū p manna, nūc eſt res magni miraculi, ſcʒ corpus natū ex virgine.
c ¶ Illud māna. i. corpus chriſti qḋ ſignificabatur per corporeum māna. ſ. e. re vera.
d ¶ Tāti res miraculi. i. tāte rei miraculoſe. ſ. corporis Chriſti.

Acceſſerunt. ¶ Caſus. Hugo. ſic ponit hunc caſum. In hoc capi. Auguſti. multis modis inuitat nos ad perceptionē corporis et ſanguinis Chriſti ſacramētalē et ſpiritualē, commēdans multipliciter hoc ſacramentum ⁊ virtutem ei⁹ inſinuās. Sequētia duo ca. patent.
e ¶ Mādūcat. ſpiritualiter. ſed multi ſacramentaliter, lʒ non adorauerūt. Adoramus quidē humanitatem eius quadā veneratione maiori ꝙ̄ vniuerſas creaturas: illa tn̄ q̄ dulia eſt, non latria.
f ¶ Adorauerit. Argu. hic ꝙ mus non poteſt accipere corpus Chriſti, argu. contra. j. e. qui bene. ſed ſtatim deſinit eſſe.
g ¶ Non inuenimus. quo ad myſterium.

Sacerdos dei patris dicit filius dei ſm̄ hūanitatē, in q̄ ſe p nobis acceptabile ſacrificiū deo obtulit, vt ſit ipſe ſacerdos qui eſt ſacrificiū[a].

Item Aug. de vtilitate agende penitentie.

¶ Judei credētes biberūt ſanguinē quē in cruce fuderūt.

Tunc eis[b] Petrus annunciauit cum colēdū quē crucifixerūt, vt eius ſanguinē biberent credentes, quē fuderant ſeuientes.

Itē in epiſtola ad Hireneū.

¶ Corpus qḋ ex virgine ſumptū eſt, a fidelib⁹ accipit.

Corporeū illud māna[c] nūc eſt tāti[d] res miraculi, q2 venit qḋ perfectū eſt: perfect⁹ autē panis de celo, corp⁹ eſt ex virgine natum.

Idem in pſal. xxxij. Homil. ij.

¶ Verū Chriſti corp⁹, verūqꝫ eius ſanguinē quotidie mādu camus ⁊ bibimus.

Acceſſerunt ad Jeſum iudei, vt crucifigerent: nos accedamus vt corpus ei⁹ ⁊ ſanguinē accipiam⁹. Itē: Vere magn⁹ de⁹ ⁊ magna miſericordia ei⁹, q̇ nobis dedit mādu care corpus ſuū in quo tāta p̄peſſus eſt, ⁊ ſanguinē ſuū bibere. Itē in pſal. xviij. ad iudeos. Jam et ſecuri bibite ſanguinē quem fudiſtis. Idem in Pſal. lxxv. Ipſum ſanguinē quē per inſaniā fuderūt, per gratiā biberunt. Item in pſal. xxvij. De carne Marie carnē accepit, et ipſam carnē ad manducādum ac ſalutem dedit. Nemo autē illam carnem manducat[e], niſi prius adorauerit[f]. Itē in pſal. xxxiij. Dauid ferebat manib⁹ ſuis. Manib⁹ ſuis, nemo portatur. Quomodo itelligat̄ i ipſo Dauid, ſm̄ literā nō īuenim⁹[g], in chriſto autē inuenim⁹: ferebat em̄ chriſt⁹ manib⁹ ſuis, qn̄ cōmēdās ipſum corp⁹ ſuū ait: Hoc eſt corp⁹ meū. ferebatur[h] em̄ illud corp⁹ in manib⁹ ſuis. Idē ſup Joā. tractatu xxxv. Quouſqꝫ biberēt ſanguinem quē fuderunt, deſperauerunt. Idē in pſal. liiij. Judei paſcebant tanqꝫ de cena dn̄i: et nos de cruce dn̄i paſcimur, q2 corpus ipſi⁹ manducam⁹. Habēt ergo impij epulas ſuas, habēt et pij ſuas. Beati qui eſuriunt et ſitiunt iuſtitiam.

Item ex cōci. Guarmatieñ.

¶ Pro infirmantibus euchariſtiam preſbyter ſemper habeat paratam.

Preſbyter euchariſtiā[i] ſemper habeat paratā, vt quādo quis infirmatus fuerit, ſtatim eū cōmunicet, ne ſine cōmunione moriat̄.

Item ex conci. Arelateñ.

¶ Penitentia eius qui non bene ſacrificium cuſtodit.

Qui bene non cuſtodierit ſacrificiū, ⁊ mus vel aliḋ aliqḋ animal illḋ comederit[k]. xl. dieb⁹ peniteat. Qui autem perdiderit illud in eccl'ia: aut pars eius ceciderit et non inuēta fuerit, triginta[l] dies peniteat.

Cyprianus Euaritio contra triſalutem.

¶ Magis ⁊ hiſtrionib⁹ ſacra nō cōmittant̄ myſteria.

Pro dilectione tua cōſulendum me exiſtimaſti

h ¶ Ferebatur. Alludit ad illud quod dicitur in libro Regum Dauid fingens ſe dementem manibus ferebatur per lutum ciuitatis Saulis regis timore, ex quo forte poſtea dictum eſt in legibus ꝙ curator dandus eſt ei qui dicit ſe dementem cauſa cognita, ne propter onera ciuilia huiuſmodi fingat. ff. de cu. fu. obſeruare.

Preſbyter. ¶ Hec ē. xxvj pars diſtinc. Joan. de fan.
i ¶ Euchariſtiā. Licet intinctā dare cauſa neceſſitatis. Bro. lib. v. c. vt omnes. Sed contra. ſ. e. cum omne. Sed ſanguinē non precipitur ſeruare quia opus eſſet nimia cautela in eo ſeruando: ergo, propter cautelam non ſeruat̄, ne fundat̄: qn̄qꝫ tamen propter aliud ſeruatur. j. diſtinctio. proxi. ſabbato.

Qui bn̄. ¶ Hec eſt. xxvij. pars diſt. Jo. de fan.
k ¶ Comederit. Nec dicendum ꝙ mus ſumat corpus dn̄i. ſtatim em̄ deſinit eſſe ſacramentum ex quo ab eo tangitur: ſi tamen dicatur ꝙ ſumat, non eſt magnū inconueniens, cū ſceleratiſſimi homies illud ſumant. ſed B. non concedit ꝙ ab eo ſumi poſſit: immo ſtatim deſinit eſſe ſacramentum, ſed iterum nō poſſet conſecrari: quia non eſt ibi iam panis, immo tantū ſpecies. Sed nunquid deſinit eſſe ſacramētum ſi trāſit ſuper illud corpus mus vel aranea? Non credo ꝙ deſinat eſſe ſacramētum.
l ¶ Triginta dies. Secus in vino. ſ. e. ſi per negligentiam.

Pro dilectione tua. ¶ Hec eſt. xxviij. pars di. in qua dicit ꝙ impenitētib⁹ hiſtrionib⁹ nō dat̄ corp⁹ chriſti, et ſic de alijs. Jo. de fan.

Act. ij.

Vt. j. diſ. iiij. ppeie. n. ſ.

Mat. xxvj. c.

Chriſti humanitas magna veneratio eſt adorāda

Comprehenſus eſt ⁊ duct⁹ eſt ad regē ipſe autē ⁊c. Curator dat̄ cā cognita dicenti ſe dementem.

Sanguis xpi non eſt ſeruand⁹.

Corp⁹ chriſti a mure non ſumitur. xxvij. pars.

xxvij. pars. Arg. ad hoc. ſ. e. acceſſerūt ꝟ. nēo. vbi de hoc. et ſ. q. j. detrahe. ibi videas Archi.

xxviij. pars.

¶ Caſus. Mag⁹ q̄dā publice inſtruebat pueros in magica arte: querebaẗ vtrū eucharistia debeat ei vel conſimilib⁹ dari cū alijs chriſtianis. Et reſpondeẗ ꝙ nō, ne honor eccleſie tam turpi contagione fedetur

a ¶ Qđ male didicit, culpa enim ſimilis eſt male diſcere et docere. C. de male. ꝛ mathe. culpa. immo et huiuſmodi pueri exheredādi ſunt ſi preter voluntatem parentum, vel mimis vel arenarijs ſe ſociant, vt in auten. vt cum de appellatione cogno. §. cauſas. col. viij.

Filiꝰ q̄ ſe mimis ſociat, exheredari pōt.

b ¶ Ut pudor. loquitur de notorio et manifeſto infami, cui non eſt impertienda eucharistia dñi. Idem eſt dicendum de quolibet exiſtēti in mortali crimine notorio. xxiij. qō. v. placuit.

Euchariſtia nō eſt danda exiſtēti in crimine notorio.

c ¶ Infami. Tales enim infames ſunt. ff. de his qui notā. infa. l. ij. §. ait pretor.

d ¶ Nō preſumat. propter ſolam epī reuerētiā, niſi licentia epī vel neceſſitate vrgēte, et hoc vbi perficit eps, al's cōtra. vij. q. j. nihil.

frater chariſſime quid mihi videaẗ de hiſtrione ꝛ mago illo q̄ apud vos ꝯſtitutꝰ adhuc in artis ſue dedecore perſeuerat: et magiſter ꝛ doctor nō erudiendoꝝ ſꝫ ꝑdēdoꝝ pueroꝝ id qđ male didicit[a], ceterꝭ quoqꝫ inſinuat: an talibus ſacra communio cum ceteris chriſtianis debeat dari, aut vobiſcum debeat communicare. Puto nec maieſtati diuine, nec euāgelice diſcipline cōgruere vt pudor[b] ꝛ honor eccleſie tā turpi et infami[c] contagione fedetur.

Item ex concilio Carthaginen. iiij.

¶ Poſt cōuerſionē nō eſt deneganda gratia cōionis.

Scenicꝭ atqꝫ hiſtrionib⁹ ceteriſqꝫ perſonis huiuſmodi vel apoſtaticꝭ ꝯuerſis vel reuerſis ad dñm gratia vel reconciliatio non negetur.

Item ex conci. Arbico.

¶ Preſbyter in altari miſſam non celebret in quo eadem die epiſcopus celebrauit.

In altari in quo epiſcopus miſſā cātauit, preſbyter eodem die aliā celebrare non[d] preſumat.

Item ex cōci. Lugdunēſi.

¶ Tempora feriadi, in miſſa ſunt laicis nunciāda.

¶ Diſtinctio. iij.

Pronunciandū[e] eſt laicis vt ſciāt tēpora feriādi per annū. i. omnē dñicam a veſpera vſqꝫ ad veſperā[f], ne a iudaiſmo capiātur. Feriādi vero per annū iſti ſunt dies, Natalis dñi, ſancti Stephani, ſancti Ioānis euāgeliſte, Innocētū, ſancti Sylueſtri, Octaua dñi, Theophanie[g], Purificatio ſancte Marie, ſanctum Paſcha cum tota hebdomada, Rogationes tribus dieb⁹, Aſcenſio dñi, ſancti dies Pentecoſtes, ſancti Ioānis baptiſte, duodecim apoſtoloꝝ, ꝛ maxime ſanctorū Petri ꝛ Pauli, q̄ mundū ſua predicatiōe illuminauerūt, ſancti Laurentij, Aſſumptio ſancte Marie, Natiuitas[h] ſancte Marie, eccleſie dedicatio, ſancti Michaelis archangeli, dedicatio cuiuſcunqꝫ oratorij ꝛ omnium ſanctoꝝ, ꝛ ſancti Martini, et ille feſtiuitates[i] q̄s ſinguli epiſcopi in ſuis epiſcopatib⁹ cū populo collaudauerint: q̄ vicinis tātum circūmorantibus indicende ſunt, nō generaliter[k] omnibus. Reliquas vero feſtiuitates ꝑ annū non ſunt cogēdi ad feriādū, nec ꝓhibendi. Indi-

Pronunciandum. ¶ Hec diſtinc. diuiditur in xiiij. partes. In q̄rum prima probat per. x. ca. quid iuris ſit de feſtiuitatibus. Secūda ibi: De eſu. tertia ibi: Peruenit. Quarta ibi: Sabbato. quinta ibi: Ieiunium. ſexta ibi: Ieiunia. ſeptima ibi: De penitentibus. Octaua ibi: Literis. Nona ibi: Crucis. Decima ibi: Aquam. Undecima ibi: Noſſe. Duodecima ibi: Perlatum. Decimatertia ibi: Sextam. Decimaquarta ibi: Omnes. Io. de fan.

¶ Caſus. Hic ponitur. iij. diſtinct. in qua oſtendit Gra. que feſtiuitates ſunt celebrande: interſerit etiam de generalibus ieiunijs. In hoc ca. igitur enumerantur que feſtiuitates ſunt per circulum anni celebrande, additur etiam ꝙ ieiunium ex quo eſt ab eccleſia indictum, debet ab omnibus obſeruari, ꝛ quo tempore debeant ſolenniter penitentes reconciliari.

Feſtiuitates martyrum habentur loco ſacramentorum.

e ¶ Pronunciandum. que feſtiuitates ſint celebrāde: et quando, oſtendit. Et ideo inter ſacramenta tractat de ſolennitatib⁹ iſtis, qꝛ ſacramentoꝝ loco habētur, quia repreſentāt paſſiones eoꝝ martyrū ꝓpter quos ſiūt.

f ¶ Uſqꝫ ad veſperam. Hic habes quādo incipiat dies ſcḋm canones, ſcꝫ a veſpera: vt extra de feri. ca. j. ꝛ. ij. ꝛ. §. pēteco. lxxv. diſ. quod a patribus. Aliud obtinet ſcḋm leges, quia dies ſcḋm leges incipit a crāmen media nocte: vt ... ff. de fer. more, vt pellaſ. not. de hoc ſup illo ... ca. qđ a patribus. ... hodie quo ad iudicium protenditur ... dies vſqꝫ ad tenebras ꝛc. ex de offi. ... deleg. cōſuluit. ... th̄ not. ꝙ inceptio ... iſta non habet lo: gl. ... cū quo ad oia, nameſ ... ſcḋm hoc ſepe com ... ederem⁹ carnes ... die veneris. Undei ca. ... dic ꝙ quo ad ſolu ... tiones faciendas, ... quo ad carnes comedendas, dies inci ... pit a media nocte, ... et terminaẗ in aliā ... mediam noctem, ꝛ ... maxime quia hoc ... dicit lex, et hoc habet conſuetudo, ... cet quo ad ſolutio ... nes diſtinguant ... dam inter clericos ... et laicos: quod non ... approbo. Preter ... ea not. ꝙ dies quā ... docꝫ incipit a menſ ... die. et terminaẗ ... in alium: ꝛ hec ... te cōputatio eſt ma ... gis vera, cum con ... tineat ortum et oc ... caſum ſignorū. Itē ... dies q̄nqꝫ compu ... taẗ de momēto ad ... momentum. ff. de ... mi. deniqꝫ. §. mino ... rē. Sed quantū ad ... eſum carniū cōpu ... taẗ dies a veſpera ... vſqꝫ ad diluculum ... vt. j. e. de eſu. Io.

g ¶ Theophanie. i. epiphanie. i. apparitiōis, theos enī grece de⁹, phanos apparitio: q̄ſi. ſ. ſtella appuit q̄ duxit magos.

h ¶ Natiuitas. de feſto ꝯceptionis nihil đr, qꝛ celebran ... dū nō eſt, ſicut in multꝭ regionib⁹ fit, ꝛ maxime in anglia. ... ꝛ hec eſt ratio, qꝛ in peccatis cōcepta fuit, ſicut ꝛ ceteri et ... ſancti, excepta vnica perſona chriſti. Similiter de annun ... ciatiōe ſancte Marie nihil dicit, cū ſit th̄ celebre feſtū. ...

i ¶ Feſtiuitates. Sꝫ de qb⁹ feſtiuitatib⁹ hoc intelligis, c. ... qꝛ ſancti aut ſunt canonizati, aut nō. B. intelligit de non ... canonizatis, qꝛ dicit ꝙ epiſcop⁹ cū ſuis clericis quātū ad ... ſuā dioceſim poteſt ſanctum canonizare, qđ nō credo. ... de reliq̄. ꝛ veneratione ſanctoꝝ. ca. j. in fi. ſed exaudio de ... canonizatis qui non habent vigilias.

k ¶ Nō general'r. arg. ꝙ particularia decreta epiſcopi ...

possunt condere et leges et canones cōſtituere, et conſuetudines inducere ſeruādas in parochijs ſuis in ſubditos ſuos conſenſu eorundem ſine preſentia pape vel eius delegati: vt .xj. diſtinctione. catholica. et .xxxv. queſtione .vj. ab iſto.

f Nulli. In villa. tunc em̄ in maiori eccl'ia conueniunt oēs: vt .ſ. eo. di. j. ſi quis etiam vltra.
g Sacerdotibus. i. ep̄is in concilio congregatis.
h Paſche. cōtra .ſ. diſt. iiij. ſtatuimus. et .c. quadrageſima. Sol. hic de ieiunio generali, qḋ oibus iniungitur: ibi de ſpeciali, qḋ clericis ſuadetur. imo ideo nō eſt ſeruanda quinquageſima: q2 ſeruat poſt paſcha a die paſche vſq3 ad aſcenſionē vel pentecoſten.

a Religioſa.

I Caſus. Que dā praua cōſuetudo erat in quibuſdam locis q2 populus qui attēte diuina officia debebat exaudire cātilenis et ſaltationib9 turpibus inſiſtebat: et ſic religioſorū officium perturbabat: quare p̄cipitur vt ſacerdos iudices hoc prohibeant.

a Saltationibus. ſ. e. diſtinct. j. qui die.

b Perſtrepunt. hoc licet ſit mortale, non inducit depoſitionē: vt .v. qō. ne .iiij. in loco.

R Ogationes. Caſus. Per tres dies ante aſcēſum dn̄i litanie fieri debent: quo triduo debent homines ieiunare, et vti cibis quadrageſimalibus ſerui etiā et ancille debent ab opere relaxari.

c Ieiunium. ſ. diſt. lxxvj. §. nō autem. cōtra. vbi dicitur q2 inter paſcha et pentecoſten non ſit ieiunādū. Sed de ieiunio qḋ h̄ ſtatuitur, non precipitur: ſed ſuadet. nā in tēpore illo vnaqueq3 prouincia abūdabat in ſenſu ſuo vt .lxxvj. diſ. vtinā. et .xij. diſ. illa.

d Plebs. et ita ſerui ſūt de plebe.

e E Piſcopus. Deeſſe. Argu. q2 ep̄s dn̄icis dieb9 in epiſcopali eccl'ia diuinis officijs debeat intereſſe: in qua ſacerdotali more precipitur reſidere vt vij. qō. j. peruenit ad nos. et q2 cogēdus ſit cū clericis ſuis apud eccleſiā ſuam cōmuniter habitare: vt dixi .xlj. diſt. ep̄s vilem.

ctū vero ieiuniū qn̄ fuerit denunciatū, ab oibus obſeruet.

Item ex concil. tole. quarto.

In ſctōꝝ ſolēnitatib9 diuinis officijs nō ſaltationib9 vel cantilenis ppl'i debēt vacare.

I Rreligioſa ꝯſuetudo ē quā vulgus p ſctōꝝ ſolēnitates et feſtiuitates agere cōſueuit. ppl'i q̄ debēt diuina officia attēdere, ſaltatiōibus[a] turpib9 inuigilāt: cātica nō ſolū mala canētes, ſ3 etiā religioſoꝝ officijs perſtrepunt[b]. hoc em̄ vt ab oib9 prouincijs depellat: ſacerdotū et iudicū a concilio ſancto cure committitur.

Itē ex concilio Aurelianen̄.

Ante aſcēſionē dn̄i tribus diebus litanie celebrentur.

R Ogationes, id eſt litanias ante aſcēſionē dn̄i placuit celebrari, ita vt premiſſuz triduanū ieiuniū[c] in dn̄ice aſcēſionis ſolēnitate ſoluatur per qḋ triduum ſerui et ancille ab ope relaxētur: quo magis plebs[d] vniuerſa cōueniat quo triduo oēs abſtineāt, et etiam quadrageſimalib9 cibis vtantur.

Item ex conci. eodem.

Epiſcopus die dn̄ico non deſit eccleſie.

E Piſcopus ſi īfirmitate nō fuerit impeditus eccleſie cui prim9 fuerit, die dominico deeſſe[e] non debet.

Item ex eodem.

Hos dies ciuib9 in villa celebrare non licet.

N Ulli ciuiū vnq3 paſche natalis dn̄i, et quadrageſime ſolennitatē in villa[f] licet celebrare, niſi quē infirmitas probabitur tenuiſſe.

Item ex eodem.

Ante ſolennitatem paſche quadrageſima eſt celebrāda.

S Acerdotibus[g] oib9 decretū ē vt ante paſche[h] ſolēnitatē nō quinquageſima ſed quadrageſima teneatur.

Itē ex cōcil. Martini pape.

Quinta feria vltime ſeptimane quadrageſime ieiuniū3 ſolui non licet.

N On liceat quinta feria fratres nouiſſime ſeptimane ieiunium[i] ſoluere: et omnem exhonorare[k] .xl. ſed ſyncere abſtinētes totam .xl. perexire.

Item ex concilio Laodicen̄.

De eodem.

N On oportet in .xl. quinta feria vltime hebdomade ieiunium diſſolui, et totam .xl. inhonorari: ſed per totos[l] dies ieiunare: et eſcis abſtinentie conuenientibus. i. aridioribus vti.

Item ex concil. Agathen̄.

Exceptis dieb9 dn̄icis in quadrageſima nō ſoluat ieiuniū.

P Lacuit[m] vt omnes eccleſie (exceptis diebus dominicis) in quadrageſima, etiam in die ſabbati[n] ſacerdotali[o] oratiōe et diſcretionis cōmunione[p] ieiunent.

Item ex concilio Niceno.

Nec in die dn̄ico nec in diebus pētecoſtes in oratione genua flectantur.

Q Uoniā[q] ſunt in die dn̄ica quidā ad orationem genua[r] flectentes, et in diebus pentecoſtes: propterea ſtatutuz eſt a ſācta ſynodo (quoniā conſona et cōueniens per omnes eccleſias cuſtodiēda conſuetudo eſt) vt ſtātes[ſ] ad orōnem vota dn̄o reddamus.

i Ieiuniū. Qr dn̄s ſurrexit de cena, et lauit pedes diſcipuloꝝ, et iterū rediJt ad cenā: volunt qdā ad ſimilitudinē dn̄i etiā pedes alijs abluere et bis comedere, ſ3 talis cōſuetudo reprobatur.

k Exhonorare. argu. q2 nihil reputatur ieiunaſſe qui vnū diē nō ieiunat C. ad ſyllei. l. vlt. nihil videt eſſe factū et c. vij. qōe. j. nihil. Addino. Itē ar. q2 vtile p inutile vitiatur. ix. diſ. ſi ad ſacras. xxv. q. ij. et ſi legib9. ſ3 ar. ſ. xij. q. ij. ſi quis. Arch.

l N On opz. S3 p totos. i. oēs, exceptis dieb9 dn̄icis: ar. ſ. diſ. xxx. ſi qs pbr̄. j. di. v. q̄drageſima.

m P Lacuit vt oēs. Non comedant.

n Sabbati. ſc3 paſchalis.

o Sacerdotali. ſcilicet finita hora nona.

p Cōione. ſcil3 percepta. i. non debent comedere niſi prius celebratis miſſaruz officijs et veſpertinis. ſ. e. diſtin. j. ſolent. h.

q Q Uoniam ſunt. qdā.

r Genua. ſ. diſ. lxxvj. §. nō autem. et ca. ſcire.

ſ Stātes. ſ. di. xxx. ſi quis pbr̄. ſ. xxvj. q. vij. ſacerdos. contra. Solu. ibi dies remiſſionis vocantur dies ieiunioꝝum.

Ieiunium eſt duplex

Intellige ſm hu. de eo q̄ cōedit iterū et pfecte: et poſtea ſurgit et iteꝝ cōedit ſecus ſi parū comedit: et poſtea ad mandatū faciendū ſurgeret, q̄ facto ad mēſam rediret et comeſtionē inceptam perficeret. nā certe talis ieiunans diceretur ſm ho. qui ita no. i ſū. de obſ. ieiu. §. qn̄. ſt. tota rc.

D E eſu carniū. ¶ Hec eſt .ij. pars diſ. ſm Jo. de fan. ¶ Caſus. Queſitū fuit a Leone quibus diebus ſit abſtinendum a carnibus? Et reſpondet ꝙ in .iiij. ꝛ .vj. feria ab initio noctis precedentis vſqꝫ in ſequentem diem, ſcilicet quartam ꝛ ſextam feriam.

a ¶ Ferie. de q̄rta feria eſt conſiliū de ſexta ē p̄ceptū.
b ¶ Sabbati diei. Scilicet paſchalis ſupple ne forte ob inſignem ſolenitatem videretur ieiuniū tūc ſoluendū.
c ¶ Maluerit. ſꝫ non tenet̄ ad hoc.
d ¶ Uel debuerit. cū teneatur ad hoc ex iniuncta penitentia. Et ita eſt ar. ꝙ poſſum⁹ carnes comedere i die ſabbati† nam ponit in optiōe noſtra tādiu abſtiere die ſabbati quādiu voluerim⁹. Sed ſ̄. j. ca. ij. ſꝫ illud eſt cōſilium: et conſuetudo ita interpretatur ex̄ de obſer. ieiu. cōſiliuꝫ. §. itē de illis. nec eñ ſabbatum eſt inter legitima ieiunia: vt. ſ̄. e. ieiunia. Jo.

ij. ps.

Carnes comedere die ſabbati vtrū ſit licitū.

† Dicit h. h. hꝰ ꝙ ſabbato licite caro comeditur: ſed poſtea aliō obtinuit i ſabbato. ſ. abſtinēdū eē a carnib⁹. ſ̄. di. v. q: dies ſꝫ et ieiunium in ſabbato fuit poſtea ꝯſultū. ſ̄. e. ſabbata. ſꝫ h.

I tem Leo papa quartus.

¶ Quo tēpore ab eſu carniū ſit abſtinendum.

D E eſu carniū apꝺ nos vetuſtiſſima ꝛ nō ip̄robāda traditio ſēp eſt tenēda, vt a cene termino q̄ fit in principio noctis q̄rte ferie[a] q̄ luceſcit in quarta feria, vſqꝫ in diluculum quinte ferie: et ſilr̄ a cena noctis ſexte ferie que luceſcit in ſexta feria, nō imperite ieiunatio vſqꝫ ad ſabbati[b] lucem, quantum de dei parte aliquis ieiunare maluerit[c] vel debuerit[d], protendatur.

I tē Gregorius dilectiſſimis ciuibus Rome.

¶ Nec die ſabbati feriādum nec die dominico lauacrū eſt prohibendum.

P Eruenit ad me q̄ſdam p̄uerſi ſpūs hoies prauainter vos aliqua ꝛ ſancte fidei aduerſa ſeminaſſe, ita vt die ſabbati aliq̄d op̄ari, p̄hiberent: quos quid aliud niſi antichriſti predicatores dixerimus? qui veniens[e] diē ſabbati atqꝫ dominicum ab omni faciet ope cuſtodiri. q2 eñ mori ſe et reſurgere ſimulat, haberi in veneratione[f] vult diē dominicuꝫ: et q2 ppl'm iudaizare cōpellit, vt exteriorē legis ritū reuocet, et ſibi iudeoꝝ perfidiaꝫ ſubdat: colli vult ſabbatum[g]. Aliud quoqꝫ ad me perlatum eſt vobis a p̄uerſis hoibus eſſe predicatū vt dominico die null⁹ debeat lauari. Et quidē ſi pro luxuria ꝛ p̄ voluptate quis lauari appetit hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus. ſi autem pro neceſſitate corporis: hoc nec die dominico prohibemus.

P Eruenit ꝛc. ¶ Hec eſt .iij. ps diſ. ſm Jo. de f. ¶ Caſus. Quidā homies praui ſenſus p̄dicabant ſabbatum cuſtodiri et obſeruari. qui in hoc ca. a Greg. reprehendūtur, cum videātur predicatores antichriſti, q̄ diem ſabbatū atqꝫ dominicum faciet obſeruari. dñicum vt ſe reſurgere ſimulet, et ſabbatū: vt ad ſe prouocet perfidiā iudeoruꝫ. Similiter dicebāt ꝙ in die dñico nullus dꝫ lauari. qꝺ verū eſt cauſa voluptatis: ſed cauſa neceſſitatis etiam in die dominico nō prohibetur.

e ¶ Qui veniēs. ſcꝫ antichriſtus.

Preſēs p̄ futuro qñqꝫ ponit.

f ¶ In veneratione vult. i. volet. nam pro nimia certitudine ponit hic preſens pro futuro: et notaui de hoc. ſ̄. xxiij. q. j. paratus. ꝛ. ſ̄. e. diſ. iiij. quando quis.

g ¶ Sabbatum. Supra diſt. xlj. quiſquis. et. ſ̄. diſtinc. lxxxj. non oportet. Joan.

I tem Innocentius papa.

¶ Ob reuerentiam ſepulture dominice ſabbato ieiunare debemus.

S Abbato p̄o ieiunādū[h] eſſe rō euidētiſſima demonſtrat. nā ſi diē dñicam ob venerabilē reſurrectionē dñi nr̄i Jeſu chr̄i nō ſolum in paſcha celebram⁹, verūetiaꝫ per ſingulas hebdomadas ipſius diei imaginem frequētamus: ac ſicut ſexta feria p̄pter paſſionē dñi ieiunam⁹, ſic ſabbatum p̄termittere nō debem⁹: qm̄ intra triſtitiā ꝛ letitiā tp̄is illius videtur incluſum. nam vtiqꝫ conſtat ap̄l'os biduo iſto et in merore fuiſſe, et propter metum iudeorū ſe occultaſſe. qꝺ vtiqꝫ nō dubiū eſt intātum eos ieiunaſſe biduo memorato vt traditio eccleſie habeat iſto biduo ſacramēta penitus non celebrari[i]: q̄ forma etiā p̄ ſingulas tenenda eſt hebdomadas. propter id ꝙ cōmemoratio diei illi⁹ ſēp eſt celebranda. ꝙ ſi putant ſemel atqꝫ vno ſabbato ieiunādū: ergo ꝛ dominica, et ſexta feria ſemel in paſcha erit vtiqꝫ celebranda.

I tem Melchiades papa.

¶ Die dñica ꝛ quīta feria nō eſt celebrandum ieiunium.

I Eiunium dñici diei et quinte[k] ferie nemo celebrare dꝫ: vt īter ieiuniū xp̄ianorum ꝛ gentilium, vel veraciter credentiū fidelium atqꝫ hereticorum vera et nō falſa diſcretio habeatur.

I tem ex cōcilio Ceſareo au(guſtano. De eodem.

N E quis ieiunet die dñi

S Abbato. ¶ Hec eſt .iiij. pars diſt. ſm Jo. de fan. ¶ Caſ⁹. Sicut in qualibet ſeptimana obſeruatur dies dñica, et ſexta feria ieiunatur: ita omni die ſabbato debemus ieiunare quia his duob⁹ diebus apoſtoli fuerūt in timore ꝛ ieiunauerūt. vnde etiam in illo biduo qꝺ eſt ā̄te paſcha eucha-riſtia non cōficitur in eccleſia.

iiij. ps.

h ¶ Ieiunādum. ſ̄. xij. diſt. illa. contra. Solu. hoc non obſtet. vel dic vt ibi dixi.†

i ¶ Non celebrari. Sacramentum corporis ꝛ ſanguinis dñi. ſ̄. diſt. j. viſum. Contra. ſ̄. di. ij. iteratur. contra. Sed ſcðm hanc exceptionem illa ca. intelliguntur.

† De hoc vo. ſ̄. e. de ie. infir. Archi.

I Eiunium ꝛc. ¶ Hec eſt q̄nta pars diſtinc. ſm Jo. de fan.

k ¶ Quinte. ſ̄. diſtin. lxxvj. vtinam. contra. Solu. prohibetur hoc fieri in contēptū diei: alias ſemp ieiunare non reprobareꝫ: vt ibi. ſed quare potius de his dieb⁹ q̄ꝫ de aliis: cū ieiunare i cōtēptū diei cuiuſcunqꝫ ſit mortale pctm̄? Dic ꝙ ideo q̄a maioris venerationis ſunt: q2 in illis duob⁹ diebus fecit dñs quicquid inſigne fecit fere. lxxxv. di. ca. penul. fere dixi: q̄a die iouis celos aſcēdit.

Ieiun. re. per. repro. bam.

v. ps.

N E quis ieiunet. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ non debet aliquis die dominica ieiunare nec in tēpore quadrageſimali ab eccleſia abeſſe: nec ſuſpectus in fide, vel de mala vita debet in latibulis habitare: nec conuenticula facere in aliis villis: ſed ſacerdotum ſequi

doctrinam et exemplum. Sequens ca. pater.
a ¶ Cauſa timoris. Al's terroris: ſciȝ q2 aliquis incu‑ſiat timorem alicui niſi ieiunet tali die.
b ¶ In ſuſpicionibus. Scȝ hereſeos.
Ieiunia. ¶ Hec eſt. vj. pars diſtin. ſm Jo. de fan.
c ¶ Et ſexta. addita ſecunda feria. xj. q. iij. de illis. di. lxxxij. pſbyter.
d ¶ Solueda. ab his qui ad hoc voto vel penitentia ſunt aſtricti. Uel dic q̄ hoc fuit i primitiua eccleſia neceſſitatē: hodie ꝓ conſilij. h. et S.
e ¶ Saluatorem. S. xj. q. iij. abijt.
f ¶ Uel cũ crucifigẽtibus. j. diſtin. iiij. qui bis.
g ¶ Aliud. C. de fer. l. iij. ꝯtra. Sed dic legem ſuccũbere. i. vim in hoc nõ habere. ex̄ de fer. conqueſtus.
De penitentibus. ¶ Hec ẽ vij. pars diſtin. ſm Joan. de fan.
¶ Caſus. Penitentes in cena dñi debent recõciliari: niſi eſſent in mortis articulo conſtituti: et quo caſu nulli debet euchariſtia denegari. De ponde re vero delictoꝝ. i. quanta pnia ſit ꝓ delicto imponẽda fm deuotionẽ penitentis dȝ preſbyter iudicare.
h ¶ Commiſſis. mortalib⁹. grauiora em̃ appellat val de enormia: leuiora min⁹ enormia: al's eſſet cõtra. xx. q. vj. q. vj. ca. vlti.
i ¶ Egritudo. q̄ nullo tempore eſt deneganda: vt notaẜ ⁊ legitur diſt. proxi. c. non preſbyter. Sȝ pone q̄ aliq̄s agat ſolennẽ penitentiã: nũquid in iſtis. vij. annis in quolibet anno in cena domini debeat in eccleſiã introduci? Uel ſi debet, a quo? vtrũ tãtũ ab epiſcopo, vel a ſuo preſbytero? Dicũt quidã q̄ poſt primam expulſionem vſq3 ad vltimam (quarum vtraq3 debet tantum ab epiſcopo fieri) preſbyter ſimplex poteſt euȝ quolibet anno in cena domini recipere in eccleſiam: et poſt octauas de eccleſia expellere. de hoc. l. diſtinc. in capite. xxvj. queſtio. vj. capi. j. S. diſtinc. j. in cena. Item quare hoc magis fit in die iouis q̄ in alio die eiuſdem ſeptimane? Ideo quia eodem die idem dominus captus fuit, et ligatus fuit: et eius ligatio abſolutionem noſtram operata eſt. Uel poteſt dici q̄ ideo, quia ipſe eodem die pedes diſcipulorũ lauit. vnde ideo eodẽ die fit vt pedes, id eſt affectus noſtros lauet a peccatis, iuxta illud: Quam ſpecioſi pedes euangelizãtiũ ⁊c. de peni. diſtin. j. poteſt.

Ieiunia^c pro ca cauſa timoris^a aut pſuaſionis: nec q̄dragesimaꝝ diebus ab eccleſijs fideles deſint: nec habitent in cubiculoꝝ latibulis ac montiũ, qui in ſuſpicionibus^b perſeuerant: ſed exemplũ ac preceptũ cuſtodiant ſacerdotum: ⁊ ad alienas villas agendoꝝ conuentuum cauſa non conueniant. ab vniuerſis epiſcopis dictum eſt: Anathema ſit qui hoc commiſerit.

Itẽ ex dictis ſcti Apolonij.

¶ Quarta et ſexta feria ſunt ſeruanda ieiunia.

Ieiunia ſane legitima i quarta ⁊ ſexta^c feria nõ ſunt ſoluẽda^d, niſi grandis aliqua neceſſitas fuerit: q2 quarta feria Judas traditionẽ domini cogitauit. ſexta feria crucifixus eſt ſaluator. Uidebitur ergo qui in his diebus ſine neceſſitate ſoluerit ſtatuta ieiunia, vel cũ tradẽte tradere ſaluatorẽ^e: vel cũ crucifigẽtib⁹^f crucifigere. Die autẽ dñica nihil aliud^g agẽdũ eſt niſi deo vacandũ: nulla operatio in illa die ſãcta agaẜ, niſi tm̃ hymnis ⁊ pſalmis ⁊ canticis ſpũalibus dies illa tranſigatur.

Item Innocentius papa.

¶ Quita feria vltime hebdomade quadrageſime penitentes remiſſionem accipiant.

De penitẽtib⁹ ꝙ q̄ ſiue ex grauiorib⁹ cõmiſſis^h ſiue ex leuiorib⁹ pniam gerũt: ſi nulla interueniat egritudo^i, quita feria ante paſcha eis remittẽdũ^k eſſe Romane eccl'ie cõſuetudo demonſtrat: ceteꝝ de pondere eſtimãdo^l delictorum, ſacerdotis eſt iudicare: vt attendat^m ad cõfeſſionẽ penitentis: ⁊ ad flet⁹ atq3 lachrymas corrigentis. Sane^n ſi q̄s in egritudinem ceciderit: atq3 vſq3 ad deſperationẽ vite deuenerit, eſt ei ante tẽpus^o paſche relaxãdum: ne de ſeculo abſq3 communione decedat.

Item Fabianus papa orientalibus epiſcopis.

¶ Singulis annis q̄nta feria vltime hebdomade q̄drageſime nouũ chriſma conficiat.

Literis vr̄is inter cetera inſertũ inuenimus: quoſdã religionis vr̄e ep̄os a veſtro noſtroq3 ordine diſcrepare: ⁊ nõ ꝑ ſingulos^p annos in cena dñi chriſma conficere. Errant vero qui talia excogitant: et mente vel ana potius q̄ recta ſentientes hoc facere audẽt. Sicut enim ipſius diei ſolẽnitas ꝑ ſinglos annos eſt celebrãda: ita ipſi⁹ ſcti chriſmatis cõfectio ꝑ ſingulos annos eſt agenda: et de anno^q in annum renouãda ⁊ fidelibus eſt tradenda: q2 nouũ ſacramentum eſt: ⁊ per ſingulos annos in iam dicta die innouãdum: ⁊ vetus^r in ſãctis^s eccleſijs eſt cremandum. Iſta a ſanctis apoſtolis et ſucceſſoribus eorum accepim⁹: et vobis tenenda mandamus.

Item Euſebius papa.

¶ Seruetur ab oib⁹ feſtiuitas inuentionis dñice crucis.

k ¶ Remittẽdũ. id eſt abſoluẽdum reconciliando: euchariſtiã concedendo. l. di. penitẽtes.
l ¶ Eſtimando. Arg. xxiij. q̃. viij. occidit. Jo.
m ¶ Attẽdat. xxvj. q. vij. de his. viij. ps
n ¶ Sane. exponit quod dixerat in verbo egritudo.
o ¶ Ante tẽp⁹. i. ante quitam feriã q̄ eſt ante paſcha.
Literis vr̄is. ¶ Hec ẽ. viij. pars diſtinct. ſcdm Jo. de fan.
¶ Caſus. Quidã epiſcopi ſingl'is annis in cena domini non cõficiebãt chriſma: qui in hoc ca. reprehenduntur: et precipitur eis vt quolibet anno chriſma conficiant, et vetus chriſma cremeẜ. Sequens ca. pate t
p ¶ Et non ꝑ ſingulos. Supra, de peniten. diſtinc. iij. ca. ſepties. et. lxiij. diſt. S. j. et ca. agathoſa. S. diſti. xcvj. cum ad verum. j. diſtinct. proxima. omni tẽpore. et ca. preſbyteri.
q ¶ De anno. j. diſtin. iij. ſi q̄is de alio.
r ¶ Uetus. Jo. vetus dici quod coronam anni excedit: ſicut et nouũ dicit matrimoniũ quod nõ excedit annum: vt. xxxv. q. viij. ca. j. et argu. ff. de pub. et vectig. l. vlti. S. quotiens. et. ff. de vi. et triti. l. vetus. mr̄imonium nouũ ẽ q̄d nõ excedit ãnũ
s ¶ In ſanctis. xj. diſt. ca. eccleſiaſticarum.

a ¶ Crucis. ¶ Hec eſt .ix. ps diſt. Jo. de fan. ¶ Queri pōt quare feſtū crucis celebremus, in qua dñs fuit dehoneſtatus: et nō feſtū aſine in qua fuit honoratus? Dicimus q̄ laus exhibita dño in aſina fuit mundana, de qua nō eſt curandū. xxij. q. ij. ſi q̄libet. ſed dehoneſtatio i cruce fctā, fuit nr̄a redēptio.

Aſine quam dñs eq̄tauit, feſtum non eſt celebrā dum.

b ¶ Calēdarū .i. quinta die ante nonas: ꝛ ipꝓprie ponitur hic calendarū: qꝛ tñ prima dies dꝛ calende.

Dic q̄ hoc noīe calēdarū, intelligitur ipſe menſis cuiꝰ ſūt calēde, ſm h.

A ¶ Quam ſale. ¶ Hec eſt .x. ps di. ſm Jo. d̄ fā. ¶ Caſus. Querit quare aqua cū ſale bñdicat? Et reſpondet vt ea homines aſperſi ſctificent. cū eñ in veteri teſtamento cinis vitule ſctificabat, et ſal p manū Heliſei pphete ſanauit ſterilitatem aque: multo magꝭ aqua cū ſale bñdicta oīa ꝯſperſa purificat.

In li. ij. vbi ponit hoc ca. eſt talis tit. Ex epiſtol. Alexā. pa. fr̄ibus p egyptū miſſa. Papa v. a Lino et Cleto non ꝯnumeratis. Archi.

c ¶ Aquam ſale. qꝛ p aquā cōfeſſio, per ſalē amaritudo ſignatur ꝛ mortificatio: vnde hec ē mixtura vnde geminus ꝓcedit partꝰ: diuiſio. ſ. delictorū et ortus virtutū et bonoꝝ operū. xxij. q. ij. cū renunciat. hec deſignata eſt p mixtionē Jude, que ꝯfeſſio dicit: ꝛ Thamar q̄ amaritudo dꝛ: vñ Phares diuiſio, zarā ortus, geminꝰ ſcꝫ partus prouenit. h.

d ¶ Sanctificentur. Queritur quomodo aqua benedicta dicatur populum ſanctificare vel mundare.

Additio. Ad hoc pōt rñderi ſm id qđ not. ſ. eo. diſtin. ij. ſignum. in gloſ. ij. verſi. propter humiliationem ꝛc. alꝭas illa glo. ponitur. ea. diſt. inſtitutio. Archi.

e ¶ Cinis vitule. hiſtoria. Legitur in Leuitic. q̄ decima die Septembris tollebat ſacerdos de proprio vitulam rufam trimam et immaculatam, que nondum portauerat iugū, et imolabat eā pro pctō ſue domus: ꝛ hircū quē ſumebat ab vniuerſa multitudine immolabat ꝓ pctō populi. pelles ꝛ carnes ꝛ fimum vitule ꝛ hircū comburebat extra: ꝛ cinerem ſeruabat: ꝛ inde per totum annum fiebat aſperſio aque, qua purificabantur immūdi de quibuſdā que in lege immūditie dicebantur: vtputa ſi aliquis tetigiſſet cadauer hominis mortui vel ſepulchrum, erat immundus vſq; ad diem ſeptimum: et hac aqua mundabatur.

f ¶ Sanctificabat. Tunc ſanguis vitule fuit remiſſio peccatorum: vt. xij. q. ij. gloria.

Crucisª dñi noſtri Jeſu Chriſti q̄ nup nobis gubernacula ſctē Romane eccleſie tenentibꝰ, quinto nonas Maij inuenta eſt: in predicto calendarum ᵇ die inuentionis feſtum vobis ſolenniter celebrari mandamus.

Item Alexander papa quintus a Petro.

¶ Quare ſit iſtitutū vt aqua ſale conſperſa ſanctificetur.

Aquā ſale ᶜ cōſperſam in pp̄lis bñdicimus: vt ea cūcti aſperſi ſctificētur ᵈ et purificent. qđ oībꝰ ſacerdotibus faciēdū eſſe mādamꝰ. nā ſi cinis vitule ᵉ aſperſus pp̄lm ſctificabat ᶠ atq; mundabat ᵍ: multo magis aqua ſale aſpſa diuiniſq; precibꝰ ſacrata populū ſctificat atq; mūdat. et ſi ſale aſpſo p Heliſeū ʰ pphetā ſterilitas aque ſanata eſt: quāto magis diuinis precibus ſacratus ſal ſterilitatē rerū aufert humanaꝝ: ꝛ coinq̄natos ⁱ ſctificat ꝛ purgat: ꝛ cetera bona multiplicat: ꝛ inſidias diaboli auertit: ꝛ a phantaſmatis verſutijs hoīes defendit.

Itē Pius papa nonus a Petro apoſtolo in primo ſuarum decretalium.

¶ Non niſi in die dominico ſanctum paſcha celebretur.

Noſſe vos volumus q̄ paſcha dñi die dñico annuis tpibꝰ ſit celebrādum. iſtis enim tpibus Hermes doctor fidei et ſcripture effulſit inter nos. et lꝫ nos idē paſcha predicto die celebraremus: qꝛ tñ inde quidam dubitabāt: ad corroborandas aīas eoꝝ eidē Hermeti angelꝰ domini apparuit in habitu paſtoris ᵏ: ꝛ precepit ei vt paſcha dñi die dñico ab oībꝰ celebraret. vnde et nos apl̄ica authoritate īſtituimus oēs eadem ſeruare debere: qꝛ ꝛ nos ſeruamꝰ: nec debetis a capite ˡ quoq̄ mō diſcedere. Item Victor pa. xiiij. a Petro in primo decreto ſuo.

¶ Non niſi in die dominico ſanctum paſcha celebretur.

Celebritatē ſctī paſche die dominica agi debere et predeceſſores ᵐ noſtri iam ſtatuerūt: et nos illud eadem die ſolenniter celebrari

g ¶ Mūdabat. A venialibus. ſ. diſt. l. in capite. j. diſt. iij. nequaq;. Nā ſacrificijs venialia delent. ſ. diſ. ij. cum omne. de peni. di. iij. de quotidianis. Nā ſi qua tūc habebant, mortalia erant. de peni. diſ. vj. ca. j. circa medium.

Venialia ſacrificijs de…

¶ Per Heliſeum. ¶ Hiſtoria legitur in libro Regum q̄ leuitur, cum Heliſeus eſſet in eremo: venerūt ad eum viri ciuitatis, et dixerūt. Ecce habitatio huius ciuitatꝭ optima eſt ſicut tu ipſe vi̇̄ noſti: ſed aque peſſime ſunt ꝛ ſteriles. At ille ait. Afferte mihi vas nouum, ꝛ mittite in illud ſalem, ꝛ ait. Dicit dominꝰ. Sanaui aquas iſtas: et nō erit vltra i eis mors neq; ſterilitas. Sanate ergo ſūt aque ille vſq; ad diē hūc iuxta verbum Heliſei quod locutus eſt dominus.

xj. ps.

h ¶ Per Heliſeū. inde eſt q̄ cū aqua exorcizat, dicit ſacerdos: Deus qui per Heliſeū pphetam ſalē in aquam mitti iuſſiſti.

i ¶ Et coinquinatos. venialibus tantum.

Noſſe. ¶ Hec eſt. xj. ps diſ. in qua dꝛ q̄ ſemp die dominica fit paſcha. Quidam eñ faciebant die Jouis. Jo. de fan.

¶ Caſus. Eccleſia quolibet anno i die dñica celebrat paſcha. tñ qꝛ quidā dubitabant vtrum hoc fieri debeat angelus apparuit Hermeti in ſpecie paſtoris: ꝛ precepit q̄ ab oibus hoc fieret: ꝛ Pius papa hoc idem inſtituit.

k ¶ Paſtoris. Unde ꝛ liber illius in quo tradidit plura documenta eccleſie, liber paſtorum intitulatur.

l ¶ A capite. Cum hoc iubet. Argu. inſti. de ſatiſda. in ſi. xj. diſt. nolite.

Celebritatem. ¶ Caſus. Paſcha dꝫ celebrari poſt quartūdecimum diem lunationis Aprilis, qui eſt primus menſis ſm Hebreos, vſq; in vigeſimū primum diem eiuſdem menſis. i. lunationis: ꝛ tunc dꝫ fieri ſolennis baptiſmus. In neceſſitate tñ poteſt aliq̄s baptizari quocunq; tpe, ꝛ quocūq; loco: ꝛ q̄ baptizant, ſeruare tenētur qđ in baptiſmo ꝓmittūt. qui ſi ꝯtrafecerint, infames efficiuntur, ꝛ reputātur infideles. Et nota q̄ hec dictio vſq;, ponitur incluſiue. ꝛ q̄ hec lunatio quandoq; incipit in Martio. Et nota q̄ hec computatio attenditur ſm annum lunarem, et non ſolarem.

Legis poſte noua trahit ad ſe…

m ¶ Predeceſſores. In legibus eñ ſecularibus poſteriores ad ſe trahunt priores: quod in diuinis non fit: oēs.

ſed potius econuerſo: arg.l.diſt.in.domino.in fine. hug. vſ.nō ita. Sed quid ad hāc literā de hoc exēplo? Ego dico hūc eſſe ſenſum, ꝙ ea q̄ in baptiſmo quis ꝓmiſit, non poſſunt mutari, ſȝ legum ſtatuta poſſint immutari.

¶ Primi menſis.

a hiſtoria. Sicut legitur in Exodo, dominꝰ precepit vt menſis ille primus haberetur, et agnꝰ xiiij. die imolaret: q̄ menſis apud hebreos Niſan appellat, apd nos ſo Aprilis. Sequentia ca. patent vſq; ad ca. perlatū. ⁊ ea per te videbis.

a ¶ Primi mēſis. Id eſt Aprilis, qui eſt pmꝰ mēſis ſm hebreos: vt.lxxvi. diſt.§.primū vero. Addiio. hoc ſane ītellige. hebrei annū ſolarē nō attendunt, ſed lunarē: ⁊ appellāt p̄mū menſem tēpꝰ qd nos dicimꝰ nō ipſum aprilem, ſed aprilis lunationem, eam ſcȝ que terminatur in aprili. Bryſ.

b ¶ Uſq; ad.xxi. die. Intelligas hoc de mēſe lunari, nō ſolari: in illa em̄ lunatione ſemper eſt paſcha.

b ¶ Uſq; ad. xxi. diem: illud vſq;, hic ponit incluſiue: et includit.xxi.dies. ⁊ hoc vult dicere ꝙ paſcha non debet eſſe infra. xiiij. diē lunatiōis Aprilis, nec poſt.xxij.diem illius: ſi em̄ decimꝰ q̄rtꝰ dies lunationis eſt in die dominica, ibi eſt paſcha iudeoꝝ: ⁊ dn̄ica ſequēti ibi eſt noſtrū paſcha: hoc eſt viceſima p̄ma die.

Paſcha citra qd et vltra qd tēpꝰ dȝ eſſe.

c ¶ Alia eſt ratio. q: infames efficiūtur ſm canones q̄cūq; nota infidelitat; id eſt mortalis peccati aſpergunt: vt no.vi.q.i.oēs.et ca.illi qui. ſȝ ſecus eſt ſm legem: et ita eſt ratio alia. M. ponit exemplum in appellatione. ij. q.

Infames efficiunt q̄ mortali peccato aſpergunt.

mādamus: q: non decet vt mēbra a capite diſcrepent, aut aliter gerāt. a. xiiij. So luna primi menſisᵃ vſq; ad. xxi diemᵇ eiuſdem mēſis eadē celebret feſtiuitas. Eodē quoq; tēpore baptiſma celebrandū eſt catholicum: ſȝ tn̄ ſi neceſſe fuerit, aut mortis periculū ingruerit: gētiles ad fidē veniētes quocūq; loco vel momento, vbicūq; euenerit, ſiue i flumine, ſiue in mari, ſiue in fontibꝰ tantū chriſtiane confeſſione credulitatis clarificati baptizentur. Ipſis etiam qd in baptiſmo polliciti ſunt, ſummopere eſt attendendum: ne nō infideles, ſed fideles inueniantur. Ipſi vero qui infidelitat; nota aſperguntur infames efficiuntur, ⁊ inter fideles minime reputātur. Hec ſo ſtatuta nulla debēt improbitate conuelli, nulla nouitate mutari: q: alia eſt rōᶜ cauſarū ſecularium, alia diuinarū.

Item ex concilio Carthaginenſi. iiij.

¶ De eodē.

Paſche ſolēnitas vna die ⁊ tēpore celebrāda eſt.

Itē ex ꝯcil. Carthagiñ. v.

¶ Dies paſche cōcilij formatarum ſubſcriptione omnibus intimetur.

Placuit vt venerabilis dies paſche formatarū ſubſcriptione omnibus intimetur: dies veroᵈ concilij.xi.calē. Nouembris ſeruetur. ſcribendum eſt etiam ad ſingularum quarūcunq; prouinciarum primates: vt quandocunq; apud ſe concilia cōgregāt, iſtū diem non impediant.

Item ex cōci. Bracareñ. ij.

¶ Per orbē vniuerſum cū in cōcilijs oīa ſtatuta fuerint, futurū paſcha annunciet.

Placuit vt poſtq;ᵉ oīa in concilio ſacerdotū fuerint ordinata: illud omnino ſeruetur vt ſuperuenturi ipſiꝰ anni paſcha quo calendarum die vel quota luna debeat ſuſcipi, a metropolitano epiſcopo intimet. Qd ceteri epiſcopi vel reliquus clerus breuiculo ſubnotantes, vnuſquiſq; in ſua eccleſia adueniente natalis domini die poſt euangelicam lectionē populo annunciētᶠ.

Item ex cōcilio Arelatēſi qd cōfirmauit papa Sylueſter.

¶ Per vniuerſū orbē vno die ⁊ vno tēpore paſcha celebret.

De obſeruatiōe paſche dn̄i ſtatuimꝰ vt vno die ⁊ tēpore ꝑ omnē orbē obſeruetur, ⁊ iuxta cōſuetudinē lr̄e ad omnes dirigant. Itē Grego. Sereno epiſcopo Maſſili.

¶ De imaginibus ſanctorum non violandis.

Perlatū ad nos fuerat ꝙ incōſiderato zelo ſuccenſus ſanctorū imagines ſub hac quaſi excuſatione ne adorari debuiſſent, confregeris. et quidē eas adorari vetuiſſe omnino laudamꝰᵍ, fregiſſeʰ ſo reprehēdimꝰ. Dic frater a quo factū eſſe ſacerdote aliquādo auditum eſt qd feciſti? Aliud eſt em̄ picturā adorare, aliud per picture hiſtoriam quid ſit adorandum addiſcere. Nam qd legētibus ſcriptura, hoc ⁊ idiot; preſtat pictura cernētibus, q: in ipſa ignorantes vident quid ſequi debeant: in ipſa legunt q̄ literas neſciunt: vnde ⁊ precipue gentibus pro lectione pictura eſt.

Item ex ſexta ſynodo.

¶ Imagines ſctōꝝ memoria ſunt, ⁊ recordatio preteritoꝝ.

Venerabiles imagines xp̄iani nō deos appellant, neq; ſeruiunt eis vt dijs, neq; ſpē ſalutis ponunt in eis, neq; ab eis expectāt futurum iudiciū: ſȝ ad memoriā ⁊ recor-

d ¶ Dies ſo. hodie illud teneas de hoc qd habes. xviij diſt. quoniā. Io.

e Placuit vt poſtq;. hoc c. nō hȝ hodie locū.

f ¶ Annuncient. hoc non vbiq; obtinet.

Perlatum ⁊c. hec eſt.xij. pars di. Io. de fan.

¶ Caſus. Serenꝰ eps ſanctoꝝ imagines vetuit adorari: et ira morꝰ, eas fregit. vñ Greg. eū cōmēdat q: eas vetuit adorari, ſȝ redarguit eū q: eas fregit: nā qd facit ſcriptura legentibꝰ, hoc faciūt imagines et picture illiteratis.

g ¶ Laudamus. hic colligit ꝙ licet intentio approbet, reprobat tn̄ ipſum factū: vñ ꝑ hoc pōt ſolui illa ꝯtrarietas de Loth, qm̄ nūc dicit ſcriptura eū eſſe ſctm̄. xxij.q.vij. offerebat, al's perturbatū dicit. xiiij. diſ. qd ait. Itē eſt arg. ꝙ in vno facto pōt reprobari quiddā, ⁊ aliud approbari. xxij.q.iiij. inter cetera. ar. ff. famil. her. in hoc. Sed illud in fact; ꝯnexis, hoc in factis diuerſis. ex de reſcri. inter ceteras.

xij.ps. Intētio q̄nq; approbat et factū reprobatur.

h ¶ Fregiſſe. s. di. lxiij. §. verū. ibi latria adorabāt, h dulia. vſ. Latria debet dn̄o, ſȝ dulia ſeruo. Latria qua chriſtū veneramur dulia mundū.

Deh' le. ⁊ no. xxij.q.ij ſi qs. iij q.ix. pura. ibi vi deas.

Venerabiles. ¶ Caſꝰ. Queſitum fuit q̄re chriſtiani venerentur imagines et picturas, cum deitatem

RR ij

in eis eſſe nō credant, nec ſpem ſalutis in eis ponant. Et reſpōdet ꝙ hoc faciūt in memoriā ſanctoꝝ, ⁊ ad recordationē pꝛimitiuoꝝ olim factoꝝ. i. olim rerū geſtarū.

a ¶ Et adorāt. S. xxi. ca. ꝯtra. Sed aliud eſt adorare latria, qd ibi ꝓhibet: aliud dulia, qd hic permittit.

b ¶ Cultu. ſcʒ latrie: in q̄ tria exigūtur charitas dilectionis, ⁊ multitudo ſacrificioꝝ ⁊ veneratio. In dulia vero vnū ſolū. ſ. veneratio: ⁊ i hoc ſenſu poſſumꝰ quālibet rem ſacrā adorare. i. reuerētiam exhibere. S. diſti. j. in ſancta.

Latria et dulia qd exigunt.

dicas ꝙ due ſunt ſpecies adoratio nis. ſ. latria ⁊ dulia: latria eſt ſeruitꝰ ſiue cultus ſoli deo debitꝰ, dulia eſt ſeruitꝰ q̄ debet creature. vn̄ ꝟſus. Dulia fit ſuo, debet latria chriſto. Archi. Adde qd ꝓpe veniat appellatione agni. no. in. l. cū q̄rit. in ꝑn. ff. de leg. iij.

S ¶ Extrā ſanctā. ¶ Hec eſt. xiij pars di. ſʒ Jo. d f.

¶ Caſus. Ut Joānes chriſtū demonſtrās ait: ecce agnꝰ dei: ideo quidā pingebant chriſtū ſub ſpecie agni: verum quia vmbra mortꝫ tranſiuit, ⁊ Chriſtꝰ verus ſit homo, in forma humana debemꝰ ipſum depingere: et hoc precepit Adrianꝰ authoritate ſexte ſynodi quam inducit. In qbus ſcripturis, id eſt picturis: et ſunt verba canonū. vj. ſynodi: ⁊ hec dictio quibus, non refertur ad aliquam dictionem hic poſitā, ſed in canone: valedicentes, id eſt licētiantes, et terminū imponentes.

c ¶ Sextā. S. diſt. xvj. ſextam.

d ¶ In qbꝰ dicit. Illud quibus non refertur ad aliquā dictionem hic poſitam: ſed in canone ſexte ſynodi, cuius verba Adrianꝰ inducit. Alibi dicitur vel habetur in quibuſdam, ⁊ ſm hec litera patet. Uel in quibus.

e ¶ Qui. i. ſacrificium cuius agni.

f ¶ In figuram. Tempore gratie, que figurabatur in veteri teſtamento.

Chriſtꝰ nō pingatur i figura agni.

g ¶ Tranſijt. i. trāſire debet, quaſi nō dʒ depingi.

h ¶ Gratiā. i. gratioſam veritatē. ſ. chriſtū hominē.

i ¶ Pro veteri. hoc credo repꝛobari: qꝛ in cruce tātum agnus dei depingebat: nā al's homine depicto agnū depingi non obeſt in parte inferiori: ſed cū corrigat quo ad hoc, ergo quomodo recipit cum omnibꝰ canonibꝰ?

dationē pꝛimitiuoꝝ venerātur eas ⁊ adorāt[a]: ſʒ nō ſeruiūt eis cultu[b] diuino, nec alicui creature. Itē Adrianꝰ papa tharaſio patriarche.

¶ Nō in agni ſed in hoīs ſpecie chriſtus eſt figurandus.

SExtā[c] ſanctā ſynodum recipio cū oībus canonibus ſuis in qbus dicit[d]: in quibus ſcripturꝫ ſanctarū imaginum agnꝰ pꝛecurſoꝛis digito oſtenſus depingit: qui[e] in figuram[f] gratie tranſijt[g], verū nobis ꝑ legē Moyſi demonſtrās agnū Jeſum chriſtū dn̄m noſtrum. Antiqs ergo figuris et vmbris, ⁊ ad veritatꝫ pꝛefigurationē ſctē eccl'ie traditꝫ valedicētes, gratiā[h] ⁊ veritatē pꝛeferimꝰ: ⁊ ſic plenitudinē legis recipimus. Uerū igitur agnū dn̄m noſtrum Jeſum Chꝛiſtū ſm imaginē humanam ammodo etiā in imaginibꝰ ꝓ veteri[i] agno depingi iubemus.

Item Aug. in lib. de trini.

¶ De fide trinitatis ⁊ vnitatꝫ inuiolabiliter ſeruanda.

OMnes quos potui legere q̇ ante me ſcripſerunt de trinitate, que deus eſt diuinoꝛum libꝛoꝝ veterū ⁊ nouoꝛū catholici authoꝛes tractantes hoc intēderunt ſm ſcripturas docere, ꝙ pater et filiꝰ ⁊ ſpiritꝰ ſanctꝰ, vniꝰ einſdēqʒ ſubſtantie inſeparabili equalitate diuinā inſinuant vnitatem: ideoqʒ nō ſunt tres dij, ſed vnꝰ deꝰ. q̄uis pater filium genuerit, ⁊ ideo filius nō ſit qui pater eſt: filiuſqʒ a patre ſit genitꝰ: ⁊ ideo pater non ſit qui filius: ſpirituſqʒ ſanctus, nec pater ſit, nec filiꝰ: ſed tantūmodo patris ⁊ filij ſpiritus, ⁊ patri ⁊ filio etiā ipſe coequalis, ⁊ ad trinitatꝫ pertinēs vnitatem: non tamen eandem trinitatē natā de virgine Maria, ⁊ ſub Pontio Pilato crucifixā ⁊ ſepultā, tertia die reſurrexiſſe ⁊ in celū aſcēdiſſe: ſʒ tātūmodo filiū, nec eandē trinitatē deſcēdiſſe i ſpecie colūbe[k] ſuper Jeſum baptizatum, aut die pentecoſtes poſt aſcēſionē dn̄i ſonitu facto de celo quaſi ferretur flatus vehemēs, ⁊ linguis diuiſis velut ignis[l]: ſʒ tātūmodo ſpiritū ſanctū, nec eādem trinitatē dixiſſe de celo, tu es filius meus dilectus ſiue cum baptizatus eſt a Joāne, ſiue in monte quando cum illo erāt tres diſcipuli aut quando ſonuit vox de celo, dicēs: Clarificaui, ⁊ iterū clarificabo: ſed tantūmodo patris vocē fuiſſe ad filiū factā, q̄uis pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpūſſanctꝰ ſicut inſeparabiles ſunt, ita inſeparabil'r operent.

Idem ſuper Joānem.

¶ Sine ſacramēto viſibili et fide inuiſibili nemo ſaluat.

¶ Diſt. iiij.

NEceſſariū eſt

O ¶ Mnes q̄a. ¶ Hec eſt. xiiij. pars di. ſm Jo. de fan.

¶ Caſus. Tradunt hic catholici doctores ꝙ pater et filius et ſpirituſſanctus vnius ſunt ſubſtantie, et non tres dij, ſed vnus: ⁊ qꝛ pater genuit filiū, non eſt filiꝰ: nec filiꝰ pater, nec ſpirituſſanctus eſt pater ⁊ filius: ſed patris ⁊ filij ſpiritus, nec dꝛ trinitas incarnata, crucifixa, ſepulta, ſed tātum filius, nec dicitur trinitas deſcendiſſe ſuper Jeſum in ſpecie colūbe, nec ſuper apoſtolos in ſpecie ignis, ſed ſolus ſpirituſſanctꝰ: nec illa vox que facta eſt ad chꝛiſtum quando fuit baptizatꝰ. ſ. Tu es filꝰ meus dilectus. vel illa quādo corā tribus diſcipulis fuit trāſfiguratꝰ. ſ. Hic eſt filꝰ meus dilectus ⁊c. nec illa vox clarificaui, et iterū clarificabo: attribuit trinitati, ſʒ tātū patri, q̄uis inſeparabilia ſint opera trinitatis.

Mat. iij. b. Actu. ij. a. Mat. j. b.

k ¶ Columbe. Uera quidem columba fuit, q̄ nec prius nec poſtea comparuit, ſed in ſuā materiam rediit: ſicut legitur de ſtella de qua deſcendit ſpirituſſanctꝰ per ſignificationē: ſignificabat em̄ plenitudinē donoꝛum ſpiritus ſancti, que in chꝛiſto erāt, ſuper quem ſpirituſſanctus deſcendit. S. di. xxi. per aquam.

Joan. xij. d.

Colūba q deſcēdit ſuꝑ chꝛiſtum ꝑo ſpūs fuit.

l ¶ Ignis. Gentiliū caſus eſt. al's non congrue diceretur ⁊c.

NEceſſarium. ¶ Hec diſt. diuiditur in. xxxij. partes: in quarum pꝛima pꝛobat per. x. cap. ꝙ qui non fuerit baptizatus, ſaluus eſſe non poterit. Secunda ibi: Non ratione. Tertia ibi: Mulier quāuis. Quarta ibi: Solet. Quinta ibi: Oſtenditur. Sexta ibi: Nō illud. Septima ibi: Baptiſmi. Octaua ibi: Hi de quibus. Nona ibi: Aliud eſt. Decima ibi: Tunc valere. Xj. ibi: Sine paruuli. Xij. ibi: Si non ſanctificat. Xiij. ibi: Pꝛima igitur. Xiiij. ibi: Paruuli. Xv. ibi: De trina. Xvj. ibi: In ſynodo. Xvij. ibi: Ueniſti. Xviij. ibi: Judei. Xix. ibi:

In catechiſmo. xx.ibi: Omnis. xxi.ibi: Non licet. xxii. ibi: Si ad matris. xxiii.ibi: Qui bis. xxiiii.ibi: preſbyteris. xxv.ibi: Quando quis. xxvi.ibi: Queris. xxvii.ibi: Si baptizata. xxviii.ibi: Non ex quo. xxix.ibi: Quando. xxx.ibi: Non dubito. xxxi.ibi: Placuit igitur. xxxii. ibi: Placuit vt quicunqȝ. Jo.de fan.

te: quia tandiu eſt ſacramentum quãdiu fit cum eo vnctio. non enim ante vel poſt: remanet tamen res ſacra. Alii tamen dicunt contra: vt notatur. j. qõne. j. detrahe. quod multum facit pro opinione noſtra. Item ſi alius liquor admiſceatur illi aque, nunquid baptizatur puer? ſm leges videtur q̃ nõ: qꝛ deſinit eẽ aq̃: qꝛ liquor nouꝰ efficitur. ff. de acq̃ren. re. do. adeo. §. voluntas. ſed hoc nõ credo: qꝛ quotidie mari nouus liquor adiicitur, vel ſputum, vel vrina et ſic in mari non fieret baptiſmus, ſm canones ſecꝰ.

¶ Caſus. Querebatur hic que ſint neceſſaria illi qui vult baptizari. Et reſpondet q̃ duo neceſſaria: ſcilȝ vt aqua exteriꝰ abluatur: ⁊ vt fides interiꝰ habeatur: vt ſicut aqua viſibili ita et ſpiritu inuiſibili baptizetur.

¶ Neceſſariũ eſt. Hic depigitur. iiii. diſti. in qua agitur de baptiſmo, q̃ eſt ianua omnium ſacramentorũ. Unde vidẽdum eſt quid ſit baptiſmus: que forma baptizandi: quando fuit baptiſma inſtitutum: quot ſunt genera baptiſmi: et quis effectus. Et quidẽ baptiſmus eſt exterior hominũ ablutio cum certa forma verborꝫ. Eſt etiam character impreſſus anime. Dicitur etiam baptiſma ipſa aqua: vt. j. q. j. detrahe. Forma autem baptiſmi eſt: Baptizo te in nõie patris ⁊ filii ⁊ ſpiritus ſancti. Amen. Quam formã dñs tradidit diſcipulis ſuis cum dixit. Ite baptizate oẽs gentes in nõie patris ⁊ filii ⁊ ſpiritus ſancti. j. eo. ꝓprie. itaqȝ nec etiam omitti debet hoc pronomen ego. ex de bapti. ſi quis ſane. Nec ob. j. eo. a quodã. qꝛ ibi nõie Chriſti intelligunt tres pſone. Et inſtitutũ eſt ſm quoſdam cum dictũ eſt Nicodemo: Niſi quis renatus fuerit ⁊c. ſm alios cum dixit diſcipulis: Ite baptizate ⁊c. et hoc poſt mortem. ſm alios cũ miſit Judam cum ceteris. j. q. j. dedit. Et credo q̃ tunc cum a Joanne eſt baptizatus: vt. j. e. per aquam. Quot ſunt genera baptiſmi? ⁊ quidem tria: fluminis, et ſanguinis, et flaminis: vt dicemus. j. e. baptiſmi. Quis eſt eius effectus? quia cum digne quis baptizatur, tam actuale q̃ originale peccatum ſine penitẽtia tollitur: vt. j. e. ſine penitentia. alꝰs enim eſt tantum ſacramenti collatio.

Baptiſmi definitio.

Baptiſmi forma.

In hoc caſu ſcȝ q̃n indigne hꝰ ſacrm̃ recipit, tũc tm̃ recipit ipſum et nõ rẽ ſacri: vt j. e. q̃uo

a ¶ Sacramentum. Subaudi vel aliquid quod suppleat vicem eius. hec autem ſunt duo: ſcȝ martyrium, et cordis contritio. j. eo. baptiſmi vicem. et cap. catechumenum. Et ita aqua eſt ſacramentum: quia intranſitiue legitur hoc: ſed ipſe character ſimiliter. xxxii. qõ. vii. licite. ipſa etiam ablutio. et hec tria idem ſignificant: ſcȝ ablutionem interius factam: vl' que fieri debet, propter ficte accipientem. Sed de aqua quando dicis q̃ incipiat vel deſinat eſſe ſacramentum? Dic q̃ ſimul incipit ⁊ deſinit eſſe ſacramẽtum: ſcilicet in prolatione vltime ſyllabe ipſius forme, quia tunc ſignat: nõ autem ante vel poſt eſt ſacramentum: remanet tamen res ſacra. extra de ſac. vnc. capi. j. Idem dicitur in oleo benedicto vel chriſmate: quia tandiu eſt ſacramentum ...

Aqua i baptiſmo eſt ſacrm̃.

viſibile ſacrm̃ a aque ad ablutionem viſibilis corporis: ſicut neceſſaria eſt doctrina b inuiſibilis fidei ad ſanctificationem inuiſibilis anime. Idẽ. Renaſcit c homo ex aqua viſibili ſacramẽto, ⁊ ſpiritu inuiſibili ſcȝ intellectu d: vt ſymbolum e baptiſmi viſibiliter accipiat: ⁊ ſpiritualem intellectũ ipſius ſymboli percipiat: vel ex aqua viſibili, et ſpiritu f ſancto.

Idem in libro de baptiſmo paruulorum.

¶ In baptiſmate cõcupiſcentia extinguitur: non vt nõ ſit, ſed vt non obſit.

PEr baptiſmuȝ Chriſti id agit, vt caro peccati euacuetur: nõ aũt ſic euacuatur g vt i carne ꝯcupiſcẽtia innata nõ ſit: ſed ne obſit h. nam ſi poſt baptiſmũ ad etatẽ naturalem ꝑueniunt: ibi habent cum qua pugnent, eãqȝ adiuuante dño ſuperent: ſi nõ gratiã in vacuũ ſuſceperint. nam nec adultis id preſtatur in baptiſmo, niſi forte miraclo i [...] vt lex pcti repugnãs legi mentis penitꝰ extinguat vt nõ ſit: ſed vt quicquid ab homine dictum, factum, cogitatuȝ eſt cũ eidem concupiſcentie mente ſubiecta ſeruiret: totum k aboleatur, ⁊ quaſi factum l non ſit habeatur.

Idem ad Petrũ diaconum.

¶ Qui ex viro ⁊ muliere cõcipitur, cũ originali pctõ naſcit, nec ſine baptiſmate ſaluat.

FIrmiſſime tene ⁊ nullatenus dubites omnẽ hoiem qui per concubitũ viri

b ¶ Doctrina. i. fides, que habet ꝑ doctrinam.

c ¶ Renaſcitur. De adultis ſcilȝ et ſenſatis abhinc intelligitur ca.

d ¶ Intellectu. in fide, que intellectu cõprehenditur.

e ¶ Ut ſymbolũ. j. eo ante. xx.

f ¶ Spiritu ſancto. hoc quantũ ad paruulos qui non habent fidem.

Per baptiſmũ Chriſti.

Sub. ex q̃ do decernit ⁊ intelligit q̃d credere debeat. Archi.

¶ Caſus. Dicit Aug. q̃ per baptiſmum omne peccatum actuale dimittitur, originale vero non deletur omnino, ſed debilitatur et mitigatur, vt iam nõ imputetur ad penam eternam: et ad quid remaneat interſerit: vt ſcilicet homo contra illicitos motus ex illo procedẽtes pugnãs ⁊ vincens coronam mereatur. vbi enim lucta, ibi corona. nemo enim coronabitur niſi qui legitime certauerit.

g ¶ Euacuatur. Nota q̃ quadruplex eſt pena originalis peccati. precludit ianuam celeſtem. perpetuo dãnat. cauſa eſt mortis temporalis: ⁊ impotentia reſiſtendi vitiis. Prima duo ⁊ vltimum tollit baptiſmus.

Peccati originalꝭ pena eſt q̃druplex.

h ¶ Sed ne obſit. Immo etiam vt proſit: quia vbi maior pugna, maior corona. de penit. diſtin. iii. ille rex. ſimiliter remanet actu, ſed inefficax: vt eſt in pacto de nõ petendo. inſtitu. de excep. §. pterea. vel cum opponitur exceptio ſententie. argu. ff. ſolu. matri. viro itaqȝ. et ſic originale tranſit reatu, ſed remanet actu. Additio. Hic adde et vide quod leg. ⁊ no. j. e. diſt. non ex quo. Archid.

i ¶ Miraculo. Ut in beata Maria, et in Joanne apl̃o, qꝛ neuter eorũ potuit peccare. Item natiuitas Marie in vtero non celebratur, ſed natiuitas ex vtero bene.

Maria ⁊ Joannes apoſtolꝰ peccare non potuerũt.

k ¶ Totum. Argu. q̃ in baptiſmo oĩs ſequela et infamia aboletur: et q̃ gratia dei in baptiſmo nõ requirit gemitum vel planctum: vt diſt. ea. ſine penitentia.

l ¶ Factum. Argu. extra de verb. ſigni. nam ⁊ ego: ar gu. ff. de edil. edic. quod ita.

FIrmiſſime. ¶ Caſus. Hugo. ſic ponit hunc caſum In hoc. c. oſtendit Aug. q̃ originale peccatum eſt peccatum ſiue vitium: et quilibet naſcitur cum originali peccato: et niſi quis ab eo liberetur per fidem vel baptiſmũ, etiã puer nondũ natus ex vtero ſi ſic moriatur,

Infamia abolet in baptiſmo.

damnabitur eternaliter. Ben. vero ſic ponit hūc caſum. Nemo ex ſemine viri naſcitur ſine peccato originali: a quo non liberatur adultus ſine fide Chriſti: nec paruulus ſine ſacramento baptiſmi: ſine quo ſi mortuus fuerit, ſine fine peribit. Apl'ſ in epiſtola ad Epheſios.

nam tollebat, ſed gratiam non dabat: ſed in baptiſmo ſecus eſt: vt extra de bap. maiores.

Ex quo. ¶ Caſus. Querebaſ in quo tp̄e locū habuit et effectū circūciſio. et reſpōdet φ ex quo circūciſio fuit inſtituta, ⁊ lex pp̄lo data: ſicut baptiſmus valuit ex quo fuit inſtitut⁹.

¶ Firmiſſime. ſ. j. q. j. firmiſſime. ex de here. ca. iij.
a ¶ Natura. i. a natiuitate in vtero. † vel natura. i. cōſuetudine naſcēdi, nō ex creatiōe. Ut' dic natura. i. naturali et inſeparabili vitio, ſcilȝ originalis pcti: quando ab hoīe ſepari non pōt, ſicut naturalia ab hoīe nō ſeparantur. Archid.
b ¶ Filij. i. debitores ⁊ digni pena eterna. i. obnoxij.
c ¶ Ire. id eſt pene eterne.
d ¶ Niſi p fidem. Uel ſacr̄m fidei: vt in paruulis: vt. ſ. e. queris a me.
e ¶ Sempiterno igne. i. pena et̄na. xxiij. q. v. penale.
f ¶ Puniēdos. ſ. ea. regenerāte contra. vbi dicit φ habent mitiſſimā penā. ſȝ dic igne ſempiterno. i. pena: qr ſemꝑ erunt in tenebris: vt. ſ. e. nulli.
g ¶ Non poteſt. ſ. de peni. diſt. ij. illa. ſ. de peni. diſt. j. §. alij ecōtra. et ca. nō pōt. ſȝ illud de adultis.
h ¶ Niſi. ſ. e. diſt. omnis qui iam. ſ. xv. q. j. §. vt itaqȝ.
i ¶ Confeſſionē. q̄ſtū ad adultos.
k ¶ Baptiſmi. q̄ ad paruulos: vel per aliud loco illius. ſ. eo. baptiſmi vicem.

† Ut h⁹ melius intelligas: ſcias φ due ſūt nature ſcȝ i vtero, alia ab vtero. In vtero naſci, ē i vtero animā corpori infūdi. Ex vt̄o naſci, ē ex vt̄o in lucē ꝓdire.

et mulieris concipit, cum originali peccato naſci, impietati ſubditū, mortiqȝ ſubiectum: et ob hoc naturaliter ire naſci filium: de quib dicit apl'us: Eramus enim natura [a] filij [b] ire [c] ſicut ⁊ ceteri. a qua ira nullus liberabit, niſi per fidem [d] mediatoris hoīs Jeſu xp̄i. Firmiſſime tene nō ſolum hoīes rōne vtentes, verūetiam paruulos qui ſiue in vteris matrū viuere incipiūt, et ibi moriūtur: ſiue iam de matribus nati, ſine ſacramēto baptiſmi quod datur in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti, de hoc ſeculo tranſeunt: ſempiterno igne [e] puniēdos [f]: quia etſi peccatū ꝓprie actionis nullum habent originalis tamē peccati damnationem carnali cōceptione ex natiuitate traxerunt.

Item Joannes Chryſoſtomus. ¶ De eodem.

Non pōt [g] q̄s gratiā vite celeſtis accipere, niſi [h] purgat⁹ fuerit ab omni ſorde peccati per pnīe confeſſionem [i]: per donū baptiſmi [k] ſalutaris domini et ſaluatoris noſtri Jeſu Chriſti: qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum.

Item Greg. in moralibus.

¶ Sicut nunc in baptiſmate ita olim in circūciſione remittebantur peccata.

Quod aūt apud nos valet aqua [l] baptiſmatis: hoc egit apud veteres vel pro paruulis ſola fides, vel ꝓ maioribus virtus ſacrificij: vel ꝓ his qui de Abrahe ſtirpe prodierūt, myſteriū circūciſiōis.

Item Auguſtinus ad Ualerium contra Julianum.

¶ Originale peccatum nunc in baptiſmate, olim in circunciſione remittebatur.

Ex quo inſtituta eſt circunciſio in pp̄lo dei (qđ erat tunc ſignaculū fidei iuſtitie dei) ad ſanctificationē purgationis valebat paruulis originalis veteriſqȝ pcti, ſicut et baptiſmus ex illo valere cepit ad innouationem [m] hominis ex quo conſtitutus eſt.

Idem de libero arbitrio. libro tertio.

¶ Paruulis in baptiſmate offerentium prodeſt fides.

Illud pſcrutari hoīes ſolent, ſacr̄m baptiſmi Chriſti qđ proſit paruulis: cū eo accepto plerūqȝ moriūtur priuſqȝ ex ſe quicqȝ potuerint cognoſcere: qua in re ſatis pie recteqȝ creditur prodeſſe paruulis fides [n] eorū a quibus cōſecrandus offertur: et hoc eccleſie commēdat authoritas: vt ex eo quiſqȝ ſentiat quid ſibi proſit fides ſua, quando in aliorȝ quoqȝ beneficio qui propriam nondum habent poteſtatem commoda ſit.

Idē de baptiſmo paruulorȝ.

¶ Per fidem et baptiſma iuſtificamur a peccatis.

m ¶ Ad innouationē. Q̄ tunc credimus factū cum Chriſt⁹ tactu ſue munde carnis vim regeneratiuā cōtulit aquis teſte Ambro. vt. ſ. e. p aquā. et ca. ꝓprie. nō eīm baptiſm⁹ Joannis fuit proprie baptiſm⁹: † ſȝ baptiſmi aſſuefactio, teſte Aug. vt. ſ. e. non regenerabant. vnde lȝ baptizati eſſent ab eo, quidā tn̄ cū iterū baptizati fuerunt: nō fuit facta iniuria ſacramento: qr ei⁹ baptiſm⁹ ſacr̄m non erat: vt. ſ. eo. aliud. quidā vero ꝓpter ſacr̄m circūciſionis qđ ceperant, ⁊ fidē quā plene habebāt, nō ſunt rebaptizati. B. Alij dicūt φ inſtitutus fuit baptiſmus cum dixit Nicodemo: Niſi quis renatus fuerit ⁊c̄. Alij dicunt tūc cum dixit diſcipulis ſuis. Ite bapti. oēs gen. ⁊c. vt. ſ. eo. ꝓprie. ſȝ ꝓualet quod prius dictum eſt: tamen baptiſmus eius adhuc plenū nō habuit effectum: ſed poſt mortē † eius cepit plenum habere effectū: quia adhuc non erat ianua celi aperta, ſȝ poſt mortem eius fuit aperta. ſ. eod. proprie. ver. ad cuius. Joan.

† Baptiſm⁹ Joānis non fuit ꝓprie baptiſm⁹.

† De hoc ſ. ⁊ no. ſ. j. q. j. c. dedi. Archi.

† De hoc ſ. ⁊ no. ſ. e. ꝓpe. ſ. ipſa igitur.

Quod autē. ¶ Caſus. In hoc capi. fit mentio de tribus temporibus: ſcȝ de tempore gratie: de tempore ante legem: et de tēpore legis. In tempore gratie baptiſmus omnia delet peccata in paruulis et adultis. In tempore ante legem paruuli in fide parentū: adulti in fide ſacrificiorum a peccatis mundabātur. In tempore legis adulti ⁊ paruuli per circunciſionem mundabantur.
l ¶ Aqua baptiſmatis. Certe plus operatur hodie baptiſmus q̄ tunc circunciſio: qr circunciſio tantum pe-

Illud perſcrutari. ¶ Caſus. Solet queri. Quid ꝓdeſt baptiſmus paruulis qui moriuntur ante tempus diſcretionis? Et reſpondet, prodeſt eis: quia ſaluantur in fide offerentis. Unde poteſt aliquis intelligere φ multum prodeſt alicui fides propria, cum tantum prodeſt paruulis fides aliena.
n ¶ Fides. Id eſt ſacramentum baptiſmi collatum in fide eorum, id eſt in nomine trinitatis, quam ipſi tenentur credere et confiteri. B.

Filius dei. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ filius dei ſuſcepit carnem ſimilem carni peccatrici propter peccati redemptionem: vnde per eius fidem ⁊ baptiſmum conſequuntur adulti remiſſionem peccatorum: paruuli vero baptizati tanꝗ̃ fideles ſaluantur: ſed non ſunt ſalui niſi baptiſmo fuerit renati ſm̃ ꝟba euangelij. inſtitutionem factam eius exemplo poſt enim dedit precepto.j.eo.proprie.

d ¶ Baptizari. Id eſt a peccato originali mundari. ᵍet loquitur in perſona eccleſie generaliter. Ipſe enim vtpote ſanctificatus non indigebat mũdari ab originali peccato: et ita excuſat ſacerdos cum dicit ego reus ⁊c.

Rom. viij.a. a ¶ Niſi quis renatus. id eſt ea regeneratione ſcȝ interiori q̃ renaſcunt̃ illi qui renaſcũtur ex aqua et ſpiritu ſancto ⁊c. ſubaudi vel niſi iuſta ignorantia eos excuſet ⁊c. ex̃ de preſbyte. non bapti.ca.ij.

b ¶ Ex aqua. Iã ſanctificata per ſpiritũ ſanctũ: nec ab
Joan. iij.b. hac ſanctificatione ſeparatur pater vl̃ filius, cum inſeparabilia ſint op̃a trinitatis. xxviij. q.j. ſic enim. et.ſ̃. diſti. proxi.ca.vlt.

Per aquam. ¶ Caſus. In hoc ca. Ambroſius baptiſmum cõmendat, dicens ꝙ per aquã baptiſmi homo ſanctificatur, et fit celeſtis: ſed tantum illa aqua habet hanc efficaciam, ſuper quam profert̃ forma euãgelica, ⁊ deſcendit ſpiritusſanctus: et ſic per ſpiritũ ſanctum infunditur illi aque vis ſanctificãdi. Q; hec duo ſint ibi neceſſaria,
Mat. iij.d. oſtendit ex eo ꝙ Chriſtus cum deberet baptizari a Joanne, deſcendit ad aquam Jordanis: per quod intelligitur formã euãgelicam debere ꝓferri ſup̱ aquam: et poſt deſcendit ſpiritusſanctus ſuper eum baptizatum: per quod intelligitur ꝙ aqua baptiſmi per ſpiritum ſanctum ſanctificatur. Sequẽs cap. patet.

c ¶ Formã. id eſt

Filiꝰ dei carnẽ peccati ſuſcepit, ⁊ penã ſine culpa, vt in carne pcti ⁊ culpa ſolueret̃ ⁊ pena: p̱ fidẽ ergo ⁊ baptiſmũ eiꝰ a pctõ hõ p̱ iuſtificationẽ, ⁊ a morte liberat̃ p̱ reſurrectionẽ: paruuli etiã baptizati inter credẽtes reputant̃ per ſacramẽti virtutẽ, ⁊ offerentiũ reſpõſionẽ: q̃ vero nõ ſunt baptizati, inter nõ credẽtes iudicant̃ ex euãgelio Joãnis: Niſi quis renatꝰ[a] fuerit ex aqua[b] et ſpiritu ſancto, nõ poteſt introire in regnum dei.

Itẽ Amb. i lib. de ſacramẽtꝭ.

¶ Per aquã baptiſmi de terreno fit homo celeſtis.

Per aquã baptiſmi trãſitꝰ eſt de terrenis ad celeſtia: ideo paſcha trãſitꝰ dicit̃: hic tranſitus eſt de peccato ad vitam, de culpa ad gratiã, de inq̃namẽto ad ſanctificationẽ: q̇ per hãc aquã trãſit nõ moritur, ſed exurgit: nõ oĩs aqua ſanat, ſȝ illa q̃ habet gratiã chriſti: aliud eſt elemẽtũ, aliud ꝯſecratio. Nõ ſanat aqua niſi ſpiritusſanctꝰ deſcẽdat, ⁊ aquã illã conſecret: ſicut legitur: quia cũ chriſtus formam[c] baptiſmatis daret, venit ad Joãnem, et ait illi Joannes: Ego a te debeo baptizari[d], et tu venis ad me: Reſpondit Jeſus: Sic decet nos implere omnem iuſtitiam. Uide quid ſit omnis iuſtitia. Chriſtus ad baptiſmum deſcendit, non vt caro mundaret̃ quã ſuſcepit de noſtra ꝯditiõe: nõ eñ ablutio pcti chriſto neceſſaria fuit, q̇ pctm̃ non fecit: ſed nobis erat neceſſaria q̇ peccato eramꝰ obnoxij, deſcendit chriſtꝰ, deſcẽdit[e] ⁊ ſpũſſanctꝰ. Quare autem prior deſcendit chriſtꝰ, poſtea ſpũſſanctꝰ, cum forma ⁊ vſus baptiſmi hoc habeat, vt ante fons cõſecretur, et tunc deſcendat baptizandꝰ. Chriſtus autem deſcẽdit[f], ſecutꝰ eſt ſpiritusſanctꝰ, vt nũq̃ ipſe ſanctificationis myſterio egere videretur: ſed vt ſanctificaret ipſe, ſanctificaret ⁊ ſpiritusſanctus.

Item Joannes Chryſo.

¶ Aqua baptiſmi non purgaret peccata, niſi tactu dñici corporis eſſet ſanctificata.

Nunq̃ aq̃ baptiſmi purgare peccata credentiũ poſſet, niſi tactu dñici corporis ſanctificata fuiſſet.

Item Siricius papa Jcomerio Terraconenſi.

¶ Generale baptiſma nõ niſi ſabbato ſancto paſche ⁊ pentecoſtes celebretur.

Non ratione authoritatis alicuiꝰ, ſȝ ſola temeritate preſumit̃ vt paſſim ⁊ libere in natiuitate chriſti ſeu apparitiõe, necnõ apoſtoloꝝ ſeu martyrũ feſtiuitatibꝰ innumere plebes baptizẽtur, cum ſibi hoc priuilegium apud nos et apud eccleſias omnes dñicum paſcha defendat ſpecialiter cũ ſancta pentecoſte.

Itẽ Leo papa vniuerſis epiſcopis p̱ Siciliã ꝯſtitutis.

¶ De eodem.

Duo tẽpora. i. paſcha[g] et pẽtecoſte ad baptizandũ a Ro. põtifice legitime ſunt prefixa: vnde q̃ manifeſtiſſime ptȝ baptizãdis in eccl̃ia electis hec duo tẽpora de q̃bꝰ locuti ſumꝰ eſſe legitima: dilectionem veſtrã monemꝰ vt nullos alios dies huic obſeruãtie miſceatis.

Idem.

¶ Quare in predictis temporibus baptiſma celebretur.

e ¶ Deſcendit.j. eod. aliud. contra. Sȝ bis dicitur deſcendiſſe. Primo in ſpecie columbe: vt ibi. Secundo inuiſibiliter vt hic: et ita bis: ſed per aliud et aliud. argu. extra de teſti. cuȝ tu. ſed ſolutionem ibi ſcriptã amplectarꝭ, ne euaneſcat ratio quam hic ponit Ambro.

f ¶ Deſcendit.j. eod. aliud. contra. ibi dicitur ꝙ columba in aquam deſcendit antequã Chriſtus venit ad baptiſmum, ſed ibi ſoluetur.

Nunquã aqua baptiſmi. Id eſt aqua que eſt baptiſmus. vel id eſt baptiſmus in aqua celebratꝰ poſſet, ſubau. manente tali diſpoſitione. hug.

Non ratione. ¶ hec eſt ſecunda pars diſtin. in qua ꝓbatur per ix.c. ꝙ nõ debet fieri baptiſmus ſolennis, niſi in paſcha et pentecoſte. Joã. de fan.

¶ Caſus. Quidã indifferenter omni die ſolenni baptizabant ⁊ ſolẽniter: quos Siricius papa in hoc ca. reprehendit: et dicit ꝙ hoc fieri non debet niſi in paſcha ⁊ pẽtecoſte.

g Duo tempora. i. paſcha hoc ca. intelligas de baptiſmo ſolẽni. nã q̃libet tẽpore ꝓpter timorẽ põt baptizari. ſ̃. e. diſt. iij. celebritatem.

ᵍ hec nõ videtur bõa expoſitio quãuis fuit h. ⁊ hoc ꝓpter id qđ ſequit̃: ſȝ dic ſm̃ h. i. a pctõ originali. ⁊c̃. i. debeo liberari a pena q̃ debet̃ mihi alijs ꝓ originali peccato. Archi.

Propꝛie in. ¶ Caſus. Queſitum fuit a Leone quare ſolēnis baptiſmus celebꝛetur tantum in paſcha et pētecoſte, ⁊ nō in feſto epiphanie qn̄ chꝛiſtꝰ fuit baptizatus. Qui reſpōdet de paſcha triplicē rationē aſſignando. Una eſt, q꞉ plena poteſtas data eſt baptiſmo in morte Chꝛiſti et reſurrectione. Alia eſt, q꞉ in baptiſmo repreſentatur mors xp̄i et reſurrectio. Tertia eſt, q꞉ poſtq̄ chꝛiſtꝰ reſurrexit, baptizandi formā diſcipulis tradit, et gētes baptizare precepit. De feſto autē pentecoſtes multiplex ratio aſſignat꞉ quia tunc ſpiritusſanctꝰ in apoſtolos venit ſicut illa die venit in baptizatos. Et q꞉ hec ſolēnitas pēdet ex paſchali feſtiuitate: ideo ſemper celebꝛatur die dn̄ica, ⁊ quia illi q̄ i paſcha baptizari non poterūt ex aliquo impediti, in ea die baptizentur: et hoc ad imitationē beati Petri qui in eadem die tria milia hominū baptizauit quos ad fidē conuertit. Die vero Epiphanie baptizare non debemus, ſicut quidā putant: q꞉ peccatorum remiſſio non erat in baptiſmo Joannis, ad quem illa die venit xp̄s: nec ideo fuit baptizatus ꝙ indigeret remiſſione pctōꝝ, ſ꞉ vt inſtitueret in ſe ſacramētum baptiſmi. Et ſcias ꝙ quidam habent ibi principiū. c. vbi dicitur ſi quis autē. vt h̄u. vnde per ſe ponit ibi caſum, qđ tu facere potes. Regula. i. regulari facto baptizandi. Species actionis. i. ſimilitudo.

Rom. vj.a.

Propꝛie in morte crucifixi, et in reſurrectione ex mortuis potentia[a] baptiſmi nouam creaturā condidit[b] ex veteri: vt i renaſcētibꝰ, ⁊ mors chꝛiſti operetur ⁊ vita, dicente apl̄o. An ignoratis q꞉ q̄cunq꞉[c] baptizati ſumꝰ in Chꝛiſto Jeſu, in morte[d] ipſiꝰ ſumꝰ baptizati: Cōſepulti[e] eīm ſumꝰ cum illo per baptiſmum in mortē: vt quomodo ſurrexit Chꝛiſtus a mortuis ꝑ gloꝛiā patris, ita et nos in nouitate vite ambulemus. Si eīm cōplātati facti ſumus ſimilitudini mortis eius, ſimul erimus ⁊ reſurrectionis eiꝰ ⁊c̄. que latiꝰ magiſter gētiū ad cōmēdandū ſacramētū baptiſmatis diſputauit, vt appareret ex eiꝰ doctrine ſpiritu[f] regenerādis filijs hoim̄, ⁊ in dei filios adoptātis illū diē ⁊ illud tēpꝰ electū[g], in quo ꝑ ſimilitudinem formāq꞉[h] myſterij ea q̄ gerunt̄ in mēbꝛis, his que in ipſo ſunt capite geſta cōgruere, dū in baptiſmatis regula et mors interuenit interfectione peccati, ⁊ ſepulturam triduanā[i] imitatur trina demerſio, ⁊ ab aq̄s eleuatio, reſurgentis inſtar eſt de ſepulchꝛo. Ipſa igitur operis qualitas[k] docet celebꝛande generaliter gratie diem legitimum[l] eum eſſe in quo oꝛta eſt et virtus[m] et ſpecies[n] actionis. Ad cuius rei confirmationem plurimum valet ꝙ ipſe dominus Jeſus chꝛiſtus poſtq̄ reſurrexit a mortuis: diſcipulis ſuis (in quibus[o] omnes eccleſiarum preſules docebantur) et formam[p] et poteſtatē tradidit baptizandi dicēs: Euntes docete omnes gētes, baptizantes in noie patris ⁊ filij et ſpiritusſancti: de quo[q] vtiq꞉ eos ⁊ ante paſſionem potuiſſet inſtruere[r], niſi[ſ] propꝛie voluiſſet intelligi regenerationis gratiam ex ſua reſurrectione cepiſſe. Additur ſane huic obſeruantie etiā pentecoſtes[t] ex aduentu ſpiritusſancti ſacra ſolēnitas que de paſchalis feſti pēdet articulo: et cum ad alios[v] dies alia feſta pertineant: hec ſemper ad eum diē q̄ reſurrectio dn̄i eſt, inſignis occurrit poꝛrigēs quodāmodo auxiliātis gratie manum, ⁊ eos quos a die paſche aut moleſtia infirmitat꞉, aut longinquitas itineris, aut nauigationis difficultas interclufit, inuitat vt q̄buſlibet neceſſitatibus impediti deſiderij ſui effectū dono ſpiritusſancti cōſequant̄. Hoc autē nos non[x] ex noſtra perſuaſione defendere, ſed ex apoſtolica authoꝛitate ſeruare, ſatis idoneo ꝓbamus exēplo, ſequētes beatū Petrū apoſtolū q̄ in ipſo die quo oim̄ credētiū numerum pꝛomiſſus ſpiritus

Mat. xxviij.

† Reſpicit literā p̄cedentē.

‡ .i. fidē mortis eiꝰ. h. aliq̄ dicūt in morte .i. pctōꝝ ablutione et mortificatione.

a ¶ Potentia baptiſmi. i. baptiſmus potēs et efficax. ex eo. maioꝛes. §. caute.

b ¶ Condidit. i. refoꝛmauit ⁊ innouauit. i. inſtitutū eſt vt condat quaſi vt celebꝛet̄ tunc: ſc꞉ † in morte.

c ¶ Quia quicunq꞉. i. cuiuſcunq꞉ conditionis, ſeruus vel liber, maſculus vel femina, adultus vel puer. xxix. q. ij. in pꝛinci.

d ¶ In morte. i. ad ſimilitudinē mortis eius: ‡ vt ſicut ſemel mortuus eſt ille, et ſemper viuit: ita et nos ſemel mortui in peccat꞉ per baptiſmū, ſemper viuamꝰ in bono: vel in morte eius dicimur baptizari, q꞉ mors eiꝰ eſt cauſa purificationis noſtre. de pe. diſt. ij. ſi enim.

e ¶ Conſepulti. et ſimili modo videmur fuiſſe mortui ⁊ reſurrexiſſe, ex quo nouam formam aſſumpſimus per mortem eius in baptiſmo.

f ¶ Spū. i. ſpūali doctrina.

g ¶ Electū. Sed videt̄ ꝙ tactu ſui corpoꝛ꞉ vim baptiſmo contulit. ſ. eo. nunq̄. Sed dicimꝰ ꝙ tunc poteſtatem aque cōtulit: ſed in moꝛte ſua voluit illā poteſtatē ſuū cōſeq̄ effectū: vt hic i fine dicitur.

h ¶ Formāq꞉. i. ꝑ ſimilē formam myſticam. ſ. diſt. ij. q꞉ paſſus.

i ¶ Triduanā. ſ. e. poſtq̄. et cap. de trina.

k ¶ Qualitas ſimilitudo facti. †

l ¶ Diē legitimū. i. diem naturalē, die ſabbatū ⁊ ſequentem noctē.

m ¶ Et virtꝰ. i. efficacia ſacramenti ſc꞉ baptiſmi habebat q̄dē ante efficaciā ſed nō tantā, q꞉ nō erat adhuc poꝛta celi apta: q̄uis eīm vim regenerādi aq̄s tactu ſui coꝛpoꝛis cōtulerit: vt ſ. eo. nunq̄. non tñ patebat ianua āte paſſionē, q꞉ aptionē paradiſi paſſio eiꝰ ſpāl'r opata ē cū reſurrectiōe. ‡ ex. e. maioꝛes. §. caute.

n ¶ Et ſpecies. i. ſilitudo vel rep̄ſentatio, vel ſilitudo rep̄ſentata. i. qđ rep̄ſentat̄ ab actione que fit i baptiſmo: ſc꞉ mors, ⁊ triduana ſepultura, ⁊ reſurrectio chꝛiſti.

o ¶ In quibus. ſ. diſt. lxj. miramur. ‡

p ¶ Et formā. generalē, ſc꞉ qđ nō fecerat ante. ſ. eo. ꝑ aquam: vel hic dicto, ibi facto.

q ¶ De quo. i. de qua forma baptizandi generali.

r ¶ Inſtruere. tm̄ ſupple, ⁊ non poſt niſi. ⁊c̄.

ſ ¶ Niſi propꝛie. i. generaliter ad omnes.

t ¶ Pētecoſtes. ſicut reſurrectio. lxxv. di. ꝙ die.

v ¶ Ad alios. i. alijs diebꝰ attribuant̄: ⁊ in alijs diebus cōtingāt, qm̄ reſurrectio ſemꝑ die dn̄ico celebꝛat̄.

x ¶ Non ex noſtra. quaſi dicat, non ex noſtro ingenio

vt.ſ.diſtin.ij.in chriſto.
a ❡ Trium miliū. Sed quomodo poſſet eſſe q tot vna die baptizaret? forte quia fundebat aquam ſuper eos: Sed poſſet immergere. Sed po= al'ſnon videtur q quelibet poſſet immergere. Sed po= ne q non ſuper eos fundebat aquam niſi in partem cor= poris: tot⁹ ne erat baptizatus? Dicit hu. q ſi fundatur ſuper caput vel ſuper maximā partē corporis, ſemp crederet eum baptizari, al'ſ non. Uel dic eū baptizari ſi aq etiam cadat ſuper pedem: ꝛ argu.ſ. e. nec quēq̄. ſicut ſufficit poſſidere p̄tem ad hoc vt poſſi deat totum: dū tamen eius quidem animi ſit vt totum intēdat poſſidere: vt.ff.de acqui.poſ. poſſideri.§.j.ſic de pe.diſti.j.vulgar. Additio. Hoc etiā not. Goff. in ſumma de baptiſmo.§. item queritur quid ſi. ꝛ Innocen. ex. de bap. debitum. Archidia.
b ❡ Petr⁹.ſ.e.di. ij.tunc eis.
c ❡ Aliā gratiam. ꝛ ita non omnis Chriſti actio, noſtra eſt lectio: argu.ſ. diſt.ij. liquido. quia ex eo non eſſet remiſſio peccatorum: ꝛ vt.j.e. diſt. non regenerabantur.
d ❡ Ex voluntate.i. ex cōcupiſcētia.
e ❡ Carnis.id eſt femine que de carne ade eſt facta: ꝓpterea dicit femina caro, que regitur: vir ſpirit⁹, qui regit.
f ❡ Renaſcēdi.ſ. pro nobis, quomodo ꝛ circūcidi.
g ❡ Dicens. In epiſtola ad Corinthios.
h ❡ Finis.ſcilicet ꝯſummationis. implet enim in ſe et in nobis quod lex pre dixerat.
i ❡ Xp̄s eſt. xp̄s dico valēs ad iuſtitiā oī credēti.de pe.di.ij.ſi enim.
k ❡ Condidit.i.nunciauit ꝛ inſtituit.
l ❡ Potētiā.i.plenā efficaciā: qꝛ tūc ianua celi fuit aperta. ex. e. maiores. Io. De hoc.ſ.e. ꝓprie.
m ❡ De catechuminis. ❡ Infirmi tantum. Quid ſi ſacerdos catechuminos ſanos a baptiſmo repellat: et ipſi interim ante conſtitutum tempus ſine baptiſmo decedant: nunqd imputabit ſacerdoti? nō videt. abſit em̄ vt ea que propter bonū et licitū facim⁹. ꝛc. vt.xxij. q.v. de occidendis. ꝛ
m ❡ Infirmi. Uel etiā paruuli.ſ.diſ. v.baptizari.
n ❡ Si qui. ❡ Urgentur.ff.ſi q̄s cau.l.ij.ſ.xviij. diſtin.placuit.ff.de diuer. ꝛ tē.preſcri. l.j.alijs etiā modis in neceſſitate quis adſtringitur.xviij. diſt.ſi eps.
o ❡ Uenerabilis baptiſmi.cū p̄ter baptiſmū ſalus nulla infantib⁹ permittat: vt.j.e.diſ. nulla.nō videt circa eos obſeruādum quod in iſtis.c. continetur, vt p̄ter ſtatuta tēpora paſche et pentecoſtes baptizari nō debeāt, ne preueniēte morte qui regenerari poſſint non inueniātur: vt diſt.v.ca.ij.in ambiguis autē ſequēdum eſt qđ certius eſtimat: vt.ſ.diſt. lxviij.pbri.hoc etiā conſuetudo eccleſie obſeruat in paruulis, ſec⁹ in adultis, in quibus ſimile periculum nō timetur, quia in eis cōuerſio mētis ad deum, baptiſmi vicem ſupplere non dubitat: vt.j.e.baptiſmi vicem.
Baptizādi.ſcʒ ſolenniter. et eſt ratio quare in iſtis duob⁹ diebus, vt xp̄o mortuo cō

ſancti repleuit aduēt⁹, triū[a] miliū populū ſua p̄dicatiōe ꝯuerſum, lauacro baptiſmatis conſecrauit: qđ ſancta ſcriptura que apoſtoloꝝ act⁹ ꝯtinet, fideli hiſtoria docet, dicēs: His auditis cōpuncti ſunt corde, ꝛ dixerūt ad Petrū ꝛ reliq̄s apoſtolos. Quid faciemus viri fratres? Petr⁹[b] autē ad illos inq̄t: Agite penitentiā, ꝛ baptizet vnuſquiſq̄ veſtrū in nomine dn̄i noſtri Jeſu Chriſti in remiſſionē oīm peccatoꝝ veſtroꝝ, ꝛ accipietis donū ſpiritusſancti.

Item. ❡ De eodem.

Si quis autē epiphanie feſtiuitatē (que in ſuo ordine debito honore veneranda eſt) ob hoc exiſtimat habere priuilegium baptiſmatis, qꝛ hoc quidam putāt q in ea die dn̄s ad baptiſmū ſancti Joannis acceſſerit: ſciat illius baptiſmi aliā gratiā[c], ꝛ aliā fuiſſe rationē, nec ad eandē pertinuiſſe virtutē, qua per ſpiritū ſanctū renaſcunt, de q̄b⁹ dicit: Qui nō ex ſanguinibus, neq̄ ex voluntate[d] carnis[e] neq̄ ex voluntate viri, ſed ex deo nati ſunt. Dn̄s em̄ nullius indigēs remiſſione peccati, nec querēs remedium renaſcendi[f]: ſic voluit baptizari quomodo voluit circūcidi, hoſtiāq̄ p emūdatione offerri: vt qui fact⁹ erat ex muliere (ſicut apoſtol⁹ ait) fieret ſub lege: quam nō venerat ſoluere ſed adimplere, implendo finire, ſicut apoſtolus predicat dicens[g]. Finis[h] autem legis Chriſtus[i] eſt ad iuſtitiam omni credenti. Baptiſmi autē ſui in ſe cōdidit[k] ſacramentū: ꝛ qꝛ in oībus p̄matū tenens, ſe docuit eſſe principiū, ꝛ tūc regenerationis potētiam[l] ſanxit quando de latere ipſi⁹ ꝓfluxerunt ſanguis redemptionis et aqua baptiſmatis.

Itē ex ꝯci. Gerūdenſi.

❡ In ſolēnitate paſchali ꝛ pētecoſtes catechumini baptizētur.

De catechuminis baptizādis id decretū eſt, vt in paſchali feſtiuitate vel pētecoſtes veniāt ad baptizandū: ceteris ſolēnitatibus infirmi[m] tantū debēt baptizari.

Item Leo papa.

❡ Neceſſitate cogēte quolibet tēpore baptizare licet.

Si qui neceſſitate mortis egritudinis, obſidiōis, perſecutiōis, ꝛ naufragij vrgētur[n]: oī tēpore debēt baptizari.

Item Gelaſius papa clero et plebi tarentino.

❡ Niſi neceſſitate cogente inter paſcha ꝛ pentecoſtē nullus baptizare preſumat.

Uenerabilis baptiſmi[o] ſacramētū nō niſi in feſtiuitate paſchali ꝛ pētecoſtes tradere preſumat eps: exceptis egritudine laborantib⁹ quibus vrgēte mortis periculo, talibus oportet (ne in eternum pereāt) remedijs ſubueniri.

Idem. ❡ De eodē.

Baptizādi ſibi quiſpiam paſſim quocūq̄ tempore nullā credat eſſe fiduciā preter paſchale feſtū, ꝛ pētecoſtes venerabile ſacramētū, excepto dūtaxat grauiſſimi languoris incurſu in quo verēdum eſt ne morbi creſcēte periculo, ſine remedio ſalutari fortaſſis egrotās exitio preuēt⁹ abſcedat.

Item Iſidor⁹ de officijs libro ij.c.xxiiij.

❡ Nemo niſi ſacerdos baptizare preſumat.

Bapti= zando an ſit op⁹ totū corpus immergere.

Act.ij.

Ar. ꝯ e.pri ma.v. toto corpore.

Ioā.j.

Nā p illos baptiſma in corpus lauabat exterius nō mundabat interius peccō. Archi.

Sacramētū.i.feſtū in quo repſentat qđ illi tali die actū eſt.

Cathecumin⁹ ſi moriatur ſine baptiſmo, an ſit iputandū preſbytero.

De hoc etiā le. ꝛ no.xviij di. puenit.in fi. ibi vide. Archi.

Paruuli pñt in oī tēpore baptizari.

moriamur, et ſepulto conſepeliamur, et reſurgenti conreſurgamus. Archi.

Conſtat. ¶ Caſus. Queſitũ fuit ab Jſido. ad quẽ ſpectat officium baptizandi. et reſpondet ꝙ ad ſolum ſacerdotẽ, ſed in neceſſitate preſbytero vel epiſcopo abſente poteſt baptizare diacon⁹ vel etiam laicus.

k ¶ Roman⁹. j.e. di. quos a paganis, ꝫ. ibi, nõ in forma eccleſie. ſ. diſt. lxij. nulla ratio. ſ. j. q. j. c. j. ſ. cõtra. ibi eñ dꝫ ꝙ nemo dare põt qḋ nõ hꝫ: vt. j. e. qũo. in pun. quo ergo baptiſmũ pagan⁹ tradere dꝫ? ſic creditor dñiũ rei ſibi obligate poſt bieniũ in aliũ transfert, qḋ tamẽ nõ habet. Dare põt qḋ nõ habet.

a ¶ Baptiſma .i. baptiſmi myſterium. vnde ad expoſitionem eius ſequitur, eiuſq; myſterium.

b ¶ Sacerdotib⁹. i.e. ſanctum. ꝯtra. vbi dicitur ꝙ authoritas traditionis baptiſmi etiam ad laicos pertinet chriſtianos: ſed illud in neceſſitate verũ eſt, vt hic ſubiungit, ꝛ ibi in exẽplo de penitente et cathecumino declaratur.

iij. ps. c ¶ Myſterium. ſ. de pe. diſt. j. quẽ penitet.

d ¶ Vel preſbytero. i. licentia. ſ. diſt. xciij. diacones, et ca. diaconi. contra, dic vt ibi.

e ¶ Quod et laicis. ſ. xxx. q. j. ad limina. j. qõe. j. quod quidam.

Mulier. ¶ Hec eſt. iij. pars diſt. in qua probat per. xij. ca. ꝙ in neceſſitate poteſt fieri baptiſm⁹ a quocunq;. Jo. de fan.

f ¶ Mulier. Supra. xxxiij. q. v. mulierem. xxiij. diſtin. mulier.

g ¶ Super qb⁹. ſ. xxx. qõe. ij. ſuper quibus.

h In neceſſitate. ¶ Etiã laicos. ſ. j. q. j. neq; ꝛ ca. ſi qs per ignorantiã. ꝛ ca. qḋ qdam. ſ. xciij. diſtin. diacones.

i Quicũq;. ſ. j. q. j. neq;. et ca. ſi quis per ignorantiam.

Conſtat baptiſma[a] a ſolis ſacerdotib⁹[b] eſſe tractandum, eiuſq; myſterium[c] nec ipſis diaconib⁹ explere eſt licitũ abſq; epõ vel p̃ſbytero[d], niſi his ꝓcul abſentibus) vltima languoris neceſſitas cogat qḋ ꝛ laicis[e] fidelibus plerunq; permittitur.

Item Gelaſius papa. Diaconos quoq; tunc ꝛc̃. vt ſupra in tractatu ordinandorũ, vbi de reuerentia diaconoꝝ erga ſacerdotes agitur.

Itẽ ex ꝯci. Carthaginenſi. v.

¶ Non preſumat mulier baptizare.

Mulier[f] q̃uis docta ꝛ ſancta viros in cõuẽtu docere, vel aliquos baptizare nõ preſumat, niſi neceſſitate cogẽte. Vnde Vrban⁹ papa. ij. Super quib⁹[g] cõſuluit ꝛc̃. vt. ſ. in tractatu coniugij, vbi de compatribus agitur.

Item Auguſtinus ad Fortunatum.

¶ Etiã laici neceſſitate cogẽte baptizare poſſunt.

In neceſſitate cum epiſcopi aut preſbyteri aut qlibet miniſtroꝝ nõ inueniuntur, ꝛ vrget periculũ ei⁹ q̇petit, ne ſine iſto ſacramẽto hãc vitã finiat: etiã laicos[h] ſolere dare ſacramentũ quod acceperunt, ſolemus audire.

Itẽ ex decreto Marti. pa. iij.

¶ De eodem.

Quicũq;[i] pbr̃ in prouincia ꝓpria, vel in alia, vel vbicunq; inuentus fuerit, vbi cõmendatũ ſibi infirmũ baptizare noluerit, vel ꝓ intẽtiõe itinerꝭ, vel de aliq̃ excuſatiõe: ꝛ ſic ſine baptiſmo moriꝭ, deponaꝭ.

Item Jſidorus.

¶ Non reitereꝭ baptiſma qḋ in pagano miniſtratur.

Roman⁹[k] pontifex non hominẽ iudicat q̇ baptizat, ſꝫ ſpiritũ dei ſubminiſtrare gratiã baptiſmi, lꝫ pagan⁹ ſit q̇ baptizat.

Itẽ Nicola⁹ ad ꝯſulta Bulgaroꝝ ca. iij.

¶ De eodẽ.

A Quodã iudeo neſcitis vtrũ chriſtiano an pagano multos in patria veſtra baptizatos aſſeritis: ꝛ q̇d inde ſit agẽdum, cõſulitis. Hi profecto ſi in nomine ſancte trinitatꝭ[l] vel tantũ in noĩe chriſti, ſicut in actib⁹ apl̃oꝝ legiꝭ, baptizati ſunt: (vnũ quippe idemq; eſt, vt ſanct⁹ Ambro. exponit) qꝛ nõ illorum, ſed eius eſt: rebaptizari non debent.

Item Aug. contra Creſcentium grammaticum.

¶ Sicut per bonũ ita per malum miniſtrum eque baptiſma miniſtratur.

Si iter bonos miniſtros cum ſit ali⁹ alio melior, non eſt melior baptiſm⁹ q̇ ꝑ meliorẽ daꝭ, qñ idẽ baptiſm⁹ daꝭ: nullo modo mal⁹ eſt q̇ etiã per malũ daꝭ, qñ idẽ baptiſm⁹ daꝭ: et ideo per miniſtros diſpares dei mun⁹ equale eſt: quia nõ illorum, ſed eius eſt.

Idem ſuper Joan. in parte. j. tractatu. v.

¶ Nõ merita miniſtroꝝ, ſꝫ virtus xp̃i in baptiſmate operaꝭ.

vel nõ. ꝟ. j. Arg. cõtra. ff. de acqui. rerũ do. traditio. iuris ergo authoritate permittente põt quis in aliũ transferre qḋ nõ habuit et hoc caſuale, illḋ vero regulare. j. q. vij. daibertum.

A Quodam. ¶ Caſ⁹. Quidam baptizati fuerũt a q̇dã: lꝫ neſciebaꝭ vtrum eſſet iudeus, pagan⁹, vel chriſtian⁹: q̃re queſitũ fuit a Nicolao q̇d de his eſſet faciẽdũ. Qui rñdens dicit ꝙ ſi in noĩe patris ꝛ filij ꝛ ſpiritus ſancti fuerũt baptizati, non debẽt iterum baptizari.

l ¶ Trinitatis. j. e. diſt. ſanctũ. ꝛ ca. ſi nõ ſanctificatur. cõtra. j. e. di. multi. ꝛ ca. ſi reuera. ꝛ ca. in ſynodo. contra. Sꝫ hic expone trinitatꝭ explicite. j. e. diſtin. agunt homines. j. eo. di. poſtq; vos. ꝫ. Et q̃re potius baptizaꝭ qs in noĩe xp̃i q̃ in noĩe trinitatis? Tu dic ꝙ in noĩe trinitatis nõ intelligitur niſi triũ ꝑſonarũ eſſentie vnitas: ꝛ in nomine xp̃i intelligiꝭ vnctus, vngens, et a quo vngitur. Dicit ergo San. ꝯceſſum fuiſſe aplĩs baptizare in nomine xp̃i ꝓpter nomẽ xp̃i ampliandum. hoc eſt abrogatũ ꝑ ꝯtria hic ſignata. j. e. in ſynodo. ꝛ ca. ſi nõ ſctificaꝭ. hoc nõ credo: cum hoc ca. Nicolai poſterius ſit. Dico ergo ꝙ nõ dꝫ qs baptizari in noĩe xp̃i: ſi tñ baptizaꝭ, valet baptiſm⁹. ꝛ hoc innuit hic illa litera: qꝛ nõ illoꝝ, ſcꝫ q̇ baptizant ꝛc̃.

Si inter bonos. ¶ Caſus. Queſitũ fuit vtrũ baptiſmus per malũ dat⁹ ſit malus, vel non eque bonus. Arch.

Romanus. ¶ Caſus. Pagan⁹ quidã baptizauit hominẽ in forma eccleſie: quare queſitum fuit quid eſſet faciendũ. Et rñdet Jſidor⁹ ꝙ papa nõ attẽdit baptizãtem hominẽ, ſed dei virtutẽ in baptiſmo.

vt datus per bonū. Et rn̄det Aug. ꝙ non ideo melior eſt ꝙ ꝑ bonū vel malū datur: q2 nō baptizantis, ſed dei eſt.

B Aptiſmus. ¶ Caſus. Dicit hic ꝙ ſolus deꝰ retinet poteſtatē baptizandi: per miniſteriū vero baptizat ſacerdos bonus vel malus: et licet homo baptizet exterius, interius tamen nullam poteſtatē exercet: quia deus eſt qui baptizat interius. quod probatur authoritate apoſtoli dicentis. Neqꝫ qui plantat ꝛc. et ad hoc etiam inducunt verba Joannis baptiſte que ſunt in euāgelio Joannis, ſcʒ: Uidi ſpiritū deſcēdentem de celo ſicut columbam: et manſit ſuper eū, ꝛ ego neſciebā eum. Que verba exponit Auguſt. ꝛ dicit ꝙ neſciebat eū. id eſt neſciebat ꝙ poteſtatē baptizandi ſibi retinēbat, ſed tm̄ miniſteriuꝫ baptizādi tradidit bonis et malis.

In neminem miniſtrorū: ſʒ miniſteriū ꝛ ibo, ꝛc.

a ¶ Poteſtatem. cū dixit, Uidi ſpiritum deſcendentem de celo ſicut columbā, ꝛ māſit ſuper eum, ꝛ ego neſciebā. ꝛ hoc exponit Augu. ꝛ Joan. neſciebat eū. i. neſciebat ꝙ ſibi poteſtatem illam retinuiſſet dn̄s, ſed tantum miniſteriū baptizādi tradidit dominus.

j. Cor. iij. b.

Sint miniſtri iuſti ſi volūt.

Mat. xxiij. a. Joā. j.

b ¶ Nō exhorreat. ꝫ. di. xxxij. §. verū. ꝫ. j. qō. j. neqꝫ in homine.

c ¶ Columba. id eſt ecclia. xxiiij. q. j. loquitur.

d ¶ Ubi. xxvj. qō ne. vij. alligant.

e ¶ Neqꝫ. vt. ꝫ. diſtin. xix. ſecūdum.

B Aptiſmus talis eſt qualis ille eſt in cuius poteſtate datur: nō qualis ille per cuius miniſteriū datur. Idē: Quid nouerat Joannes baptiſta? Dn̄m noſtrū. quid non nouerat? Poteſtatē[a] dn̄ici baptiſmi in nullum hoīem a dn̄o tranſiturā, ſed miniſteriū plane tranſiturū. poteſtatē a dn̄o in neminē tráſiturā: ſed miniſteriū ꝛ i bonos et in malos. Non exhorreat[b] colūba[c] miniſterium malorū, ſed reſpiciat dn̄i poteſtatem. Quid igitur tibi facit miniſter malus, vbi[d] bonus eſt dn̄s? Quid te impedit malitioſus preco: vbi beneuolus eſt iudex? Itē. Neqꝫ[e] q̃ plātat[f]: eſt aliq̃d neqꝫ q̃ rigat: ſʒ q̃ incremētū[g] dat deus. Itē Ego[h] dico, ꝛ nos dicimꝰ oēs: q2 iuſtos opꝫ eſſe oēs ꝑ quos baptizat. iuſtos opꝫ eſſe tanti iudicis miniſtros, ſi miniſtrare iuſte voluerint: ſi autem noluerint eſſe iuſti q̃ in cathedra Moyſi ſedent: ſecurū me fecit magiſter meus de q̃ ſpūs eius dicit: Hic eſt q̃ baptizat[i]. Itēꝫ nō timeo adulterꝫ, ebrioſum[k], nō homicidā: q2 colūbā attendo per quā mihi dr̄. hic eſt qui baptizat. Idē in tractatu. vj.

¶ De eodem.

C Um baptizat malꝰ ex aliqua ignorātia eccleſie, vel tolerātia: (aut eñ ignorātur mali: aut tolerantur[l] palee, quouſqꝫ in vltimo ventiletur area) illō qō datū eſt, vnū eſt: nec impar ꝓpter impares miniſtros: ſʒ par ꝛ equale propter hunc qui baptizat.

I dē de eccleſiaſticis regulis.

¶ Nō reiterat baptiſma qō i noīe trinitatis miniſtratur.

S J qui apud illos hereticos baptizati ſunt qui in ſancte trinitatis[m] confeſſione[n] baptizant, et veniūt ad catholicā fidem: recipiant quidem vt baptizati: ne ſancte trinitatis inuocatio vel cōfeſſio annulletur: ſed doceantur integrē ꝛ inſtruant ꝙ ſancte trinitatis myſterium in eccleſia teneant: ꝛ ſi cōſentiunt[o] credere, vel acquieſcunt confiteri purgati fidei integritate, firmētur impoſitione manus: ſi vero paruuli ſunt ꝛ hebetes qui doctrinam non capiāt, reſpondeāt pro illis qui eos offerunt, iuxta morem baptizādi: et ſic per manus[p] impoſitionē chriſmate cōicati[q] cū euchariſtie[r] myſterijs admittantur.

I dem ad Oroſium in lib. ij.

¶ De eodem.

Q Uanuis vnū baptiſma ſit ꝛ hereticoꝝ, eorum ſcilicet qui in nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpūs ſancti baptizant, et eccleſie catholice: tamen q̃ foris eccleſiam baptizantur, nō ſumūt baptiſmū ad ſalutem[ſ] ſed ad perniciem: habentes nimirum formā ſacramenti, virtutē autē eius abnegantes: et

ſuetudinem hic notat hoc nomen, nō actum. extra. e. maiores. ver. illud vero.

l ¶ Um baptizat. ¶ Aut tolerant. ꝫ. xxiij. q. vij. c. j.

S J qui. ¶ Caſus. Quidā ab hereticis in forma eccleſie baptizati volebant ad eccleſiā redire querebatur vtrū eſſent baptizādi. Et reſpondetur ꝙ non, ſed debent integre inſtrui in fide, et eccleſie per manꝰ impoſitionem recōciliari. Si vero ſunt paruuli vel tales qui inſtrui nō poſſint, debent chriſmari, ꝛ patrini debēt reſpōdere pro eis, et cōfeſſionem facere. Cōicati, id eſt vncti, vel communioni redditi.

Al's hi qui.

m ¶ Trinitat. ꝫ. j. q. j. neqꝫ in noīe.

n ¶ Cōfeſſione. i. inuocatione.

o ¶ Et ſi conſentiūt. hoc de adult.

p ¶ Per manus. impoſitionem. confirmatoriam: que etiam in hoc caſu reconciliatoria eſt. J. e. di. ab antiqua. ꝛ. j. q. j. §. ecce.

p ¶ Per manus. Sed nunqđ de furioſo iudicat ſm illum ſtatum mētis quē habebat cū in furorē incidit. Nā ſi voluntatem habuit baptizādo, et incurrit furorē: valebit ei baptiſmus in furore collatus al's non. extra eo. maiores. §. vlt. Secus in puero: quia puer nō habuit volūtatem vnqꝫ: ꝛ tm̄ ſaluabit baptizatus. J. e. queris.

Baptiſmus an poſſit cōferri furioſo

q ¶ Cōmunicati. id eſt perunctí.

r ¶ Euchariſtie. hoc de adultis: q2 paruulis nō datur corpus Chriſti: vt. J. eo. in eccleſia. niſi forte vbi cōſuetudo eſt ꝙ infunditur per ora eorum ſanguis Chriſti: non corpus ſm quoſdam.

Corpꝰ dn̄i nō datur paruulis.

f ¶ Qui plantat. Predicando, ad fidē conuertendo.

g ¶ Qui incrementum. i. infuſionem gratie, ꝛ remiſſionem peccatorum. j. q. j. ſi fuerit.

h ¶ Item ego. Reſpondet tacite obiectioni. q. d. lʒ malus miniſter conficiat vel baptizet, nihilominus tamē debent eſſe boni.

De hꝰ etiā le. ꝛ no. ꝫ. j. q. j. dedit. ibi videas. Archi.

i ¶ Qui baptizat. Interius, abſoluendo a pctis. nā illius eſt baptiſmus, non baptizantis. ꝫ. ea quodam.

k ¶ Ebrioſum. Dum tamen intelligat quid agit.

Idem not. ꝫ. main. ibi preci. Archi.

Ba. ſʒ Bal.

Q Uāuis. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ licet vnum ſit baptiſma hereticorum baptizantiū in forma eccleſie et catholicoꝝ: tñ qui ex̄ eccleſiam baptizantur, gratiam dei non cōſequūtur: ꝛ ideo ſi ad fidē reuertūtur, reconciliari debent, ꝛ non rebaptizari.

ſ ¶ Ad ſalutem. Hoc dicitur de illis qui ſcienter ab

hereticis baptizantur, ⁊ eoꝝ errores imitātur: ſed in neceſſitate mortis melius eſſet a talibus baptiſmum accipere, ꝙ̄ ſine perceptione talis ſacramēti decedere: † qui ſi euaſerint manus impoſitionem et cetera que ſequuntur, in catholica eccleſia recipiunt: vt. ꝟ. e. ſanctum eſt. in fine. paruulis hoc non nocet. j. q̄ō. iiij. placuit.

tionem eſſe neceſſarium, et ꝙ de hoc vellet audire ſententias aliorum. ergo ſolet etiam queri, ⁊ cetera. Nequaꝙ̄. prima ſolutio. ſicut iam, ſecunda ſolutio. Dum ea, eſt iuſta.

† Ut xxxij. d. §. ver. cap. ad hoc.

a ¶ Trinitatis. i. patris ⁊ filij et ſpiritus ſancti. ꝟ. eo. proprie.

S J re vera. ¶ Caſus. Quidam erāt ab hereticis baptizati. querebatur vtrū rebaptizari deberent? Et reſpondet: ſi dicunt ſe baptizatos tm̄ in noīe dñi, debent iterum baptizari. ſi vero in noīe trinitatis explicite ſcʒ in nomine pr̄is et filij et ſpūs ſancti: ſufficit ſi reconcilientur: qr forma euangelica iterari non debet.

b ¶ Cōfitent. hic creditur eis pro ſe: quia nulli fit preiudicium. ‡

‡ Qd dic vt le. ⁊ no. ꝟ. e. placuit. de infantibus.

S Olet etiam. ¶ Hec eſt. iiij pars diſtinc. ſcd̄m Joan. de fan.

¶ Caſus. Tres q̄ſtiones mouet Auguſt. in hoc ca. Prima eſt an aliquis ſit baptizatus qui baptizatur ab aliquo nō baptizato. Scd̄a eſt an fictus accedens ad baptiſmum ſuſcipiat baptiſmū. Tertia eſt: an ille baptiſmū ſuſcipiat q̄ mimice et iocular iter baptizat. Has queſtiones per ordinē premittit Auguſtinus: et poſtea ſoluit primā et ſecundam, dicēs in vtroꝙ̄ caſu baptiſma eſſe collatum: licet ſine charitate non poſſit ad ſalutem ꝓdeſſe: quod probat authoritate apoſtoli. Queſtionem vero tertiam inſolutam dimittit, dicens ad eius ſolutionem diuinum reſponſum per alicuius reuelationem. de iudeis. Ad hoc dico ꝙ ſi baptizans intendit baptizare, qualemcūꝙ̄ intentionem baptizatus ha-

iiij. ps.

ideo eos eccleſia non rebaptizat, qr in nomīe trinitatis [a] baptizati ſunt: et ipſa eſt profecto forma ſacramenti. ideo cū reuerſi fuerint, accipiunt virtutem ſpiritus ſancti. quā qui foris eccleſiam baptizantur, nondum habent.

I tem Pelagius papa Gaudentio epiſcopo.

¶ Baptizātur qui tm̄ in noīe domini baptizati probantur.

S J re vera hi de hereticis qui in locis tue dilectioni vicinis cōmorari dicuntur, ſolūmō ſe in noīe dñi baptizatos fuiſſe forſitan cōfitētur [b], ſine cuiuſꝙ̄ dubitationis ambiguo eos ad catholicā fidem venientes, in ſctē trinitatis nomine baptizabis. Si ꝟo apud dilectionē tuā ⁊ eoꝝ qui cōuerti volunt, manifeſta confeſſione claruerit ꝙ in noīe trinitatis fuerint baptizati; ſola reconciliationis impenſa gr̄a catholice ſociare fidei maturabis: vt tali diſpēſatione ſeruata, nihil aliter ꝙ̄ quod euāgelica iubet authoritas temeritatis cuiuſꝙ̄ ſpiritu videatur effectum.

I tem Auguſtinus de vnico baptiſmo libro. vij.

¶ An approbet baptiſma qd a non baptizato preſtatur.

S Olet etiā queri vtrum approbādum ſit baptiſma qd ab eo [c] qui non accepit accipit, ſi forte hoc aliqua curioſitate didicit quō dandum ſit: ⁊ vtrum nihil interſit [d] quo animo accipiat ille cui dat: an cum ſimulatione, an ſine ſimulatione: ſi cum ſimulatione, vtrum fallens [e] ſicut in eccleſia, vel in ea que putatur eccleſia: an iocans [f], ſicut in mimo. verūtamen ſi quis me forte in eo cōſilio cōſtitutū vbi talium rerum queſtio verſaretur, nō precedentibus [g] meritis quorum ſententiam ſequi mallem vigeret vt dicerē qd ipſe ſentire: ſi eo modo affectus eſſem quo erā dum ea dictarem, nequaꝙ̄ [h] dubitarem hr̄e baptiſmū eos qui vbicūꝙ̄ et a quocūꝙ̄ illud verbis euangelicis conſecratū ſine ſui ſimulatione [i], ⁊ cum aliqua fide accepiſſent: ꝙ̄ꝙ̄ ad ſalutem ſpiritualem eis non ꝓdeſſet: ſcʒ ſi charitate caruiſſent qua catholice inſerūtur eccleſie. ſi em̄ habeam fidē [k] vt montes [l] trāſferā, charitatē aūt nō habeam: nihil ſum: ſicut iam [m] preteritis maioꝝ ſtatutis non dubites illos etiam habere baptiſma qui ꝙ̄ꝙ̄ fallaciter [n] id accipiant, in eccleſia tamen accipiunt, vel vbi putatur eſſe eccleſia in q̊ꝝ ſocietate id accipitur, de quibus dictū eſt [o]: Ex nobis exierunt. Ubi [p] autem neꝙ̄ ſocietas vlla eſſe crederetur: ſed totum ludicre ⁊ mimice ⁊ iocular iter agere, vtrum approbādus eſſet baptiſmus qui ſic daretur: diuinum iudicium per alicuius reuelationis oraculū concordi oratione gemitibus implorandū [q] eſſe cenſemus: ita ſane, vt poſt me dicturos ſententias ſi quid iam exploratum ⁊ cognitum afferent, humiliter explorarem.

I tem in libro ſecundo.

¶ Non reiterat baptiſma qd in fide ſancte trinitatis ab hereticis preſtatur.

c ¶ Quod ab eo. ꝟ. ea. diſtin. romanos.

d ¶ Interſit. quo ad ſacramentum: vt. j. eo. ſicut.

e ¶ Fallēs. cum dolo.

f ¶ An iocans. Tertia queſtio.

g ¶ Non precedentibus. Jd eſt ſuper hoc dicentibus prius bonis viris plenis meritoꝝ.

h ¶ Nequaꝙ̄ dubitarē. Soluit primam queſtionem.

i ¶ Simulatiōe. maxime.

k ¶ Fidem. Sed quomodo poſſum habere tale fidem ⁊ non charitatem: cū qui habet vnā virtutem, habeat et omnes. de pen. diſt. v. ca. vlti. Nō poſſem quidem niſi miraculoſe, ſcd̄m ꝙ mali etiā miraculoſe ꝓphetizant. j. q. j. prophetauit. Unde caute dixit, ſi em̄ habeā ⁊c.

Ultra: tres ꝗ̄ ꝗ̄ hīs qui vnā habet.

j. Cor. xiij. a.

l ¶ Mōtes trāſferam. Intellige mōtes dupliciter. Uel ad literam, ſicut de beato Benedicto. Uel montes id eſt demōes a patientibus.

m ¶ Sicut iam. Soluit ſecundam queſtionem.

n ¶ Fallaciter. ꝟ. xxij. q. ij. nec artificio. ꝟ. j. q. j. ſicut ſicri. ꝟ. diſt. xxvij. qd interrogaſti.

o ¶ Dictum eſt. a Joanne.

p ¶ Ubi autem. Tertiā inſolutam dimittit.

q ¶ Implorādū. Hec queſtio alibi videtur determinata: vt. j. q. j. §. ecce. nam etiam in: nitus quis baptizat: vt. xlv. diſtin:

Baptizans ſi intendit baptizandi.

beat, recipit ſacramentum: ſed ſi non intendit baptizare licet verba proferat, nõ eſt baptizatus, quia verba debent ſeruire intentioni: vt.xxij.q.v.humane.arg.ad hoc j.eo.retulerunt. Nam qui ioco vel ludendo dicunt talia verba ſpondes? Spondeo, non obligant ſibi alios: vt.ff.de ac.et obli.obligationũ.in fi.et dic vt dicto.§.ecce.

O Stenditur. hec eſt q̄rta pars diſtinc.ſm Jo.de fan.

Caſus. Quidã dicebant baptizatos ab hereticis iterum baptizandos ſi ad eccleſiam reuertunt, et hoc ideo quia peccata non fuerant eis dimiſſa: quos Augu. in hoc ca. reprehẽdit, et probat q̄ nõ duplici ratione. Primo, quia ſicut baptizatus ab eccleſia tranſiẽs ad hereſim non amittit baptiſma, ſic non amittit ordinem illum in quo habet officium baptizandi. Scdo probat q̄ non, ducendo eos ad inconueniẽs: nã cum fictus accedit ad baptiſmuz, aut dimittuntur ei peccata, aut non: ſi dimittunt, ergo falſum eſt qđ dicitur. Spirit᷒ ſanct᷒ diſcipline effugiet fictũ. Si non dimittunt qđ verum eſt, ergo homo ſepe baptizaretur, et verum baptiſma reciperet, nec tamen peccata dimitterentur: qđ fatuum eſſet dicere: et ita ſine remiſſione pctõꝝ verum baptiſma ſuſcipit.

j. ſacramenta. tamen penitentia bene iteratur, licet ſit ſacramentum. de peni. diſtinc. iij. q̄uis. §. q̄ autem per penitentiam. Similiter vnctio in quibuſdam eccleſijs. ȝ. de peni. diſt. iij. q̄uis.

f Diſcedit. quaſi dicat, ſi alterutro iſtorum ſacramẽtorum malos carere dicis, dicas carere et reliquis.

Penitẽtia lȝ ſacramentũ ſit bene iteratur.

O Stenditur illos impie[a] facere qui baptizare conanť orbis[b] vnitatẽ[c]: et nos recte facere qui dei ſacramenta improbare, nec in ipſo ſchiſmate audemus: in quo eñ nobiſcum ſentiũt, etiã nobiſcũ ſunt: in eo autẽ a nobis receſſerunt, in quo a nobis diſſentiũt. Itẽ ſacramentum[d] baptiſmi eſt qđ habet ille qui baptizatur, et ſacramentũ dandi baptiſmũ eſt qđ habet q̇ ordinať: ſicut enim baptizat᷒ ſi ab vnitate receſſerit, ſacramẽtum baptiſmi non amittit: ſic et ordinat᷒ ſi ab vnitate receſſerit, ſacramẽtũ dandi baptiſmi non amittit: nulli enim ſacramento iniuria[e] eſt facienda: ſi diſcedit[f] a malis, vtrũq; diſcedit: ſi permanet in malis, vtrũq; permanet: ſicut ergo acceptatur baptiſmus quẽ non potuit amittere q̇ ab vnitate diſceſſerat, ſic acceptand᷒ eſt baptiſmus quẽ dedit ille q̇ ſacramentum dandi cum diſcederet, nõ amiſerat. Item ſi ad baptiſmum fictus accedit, dimiſſa ſunt ei peccata, an non ſunt ei dimiſſa? Eligant quod volunt: quodcunq; elegerint, ſufficit nobis. Si dimiſſa dixerint: quomodo ſpirit᷒[g] diſcipline effugiet fictũ ſi in iſto remiſſionem operatus eſt peccatorum? Si dixerint non eſſe dimiſſa: quero ſi poſt fictionem ſuam corde conuerſo et vero dolore fateatur, an denuo baptizand᷒ iudicaretur? quod ſi dementiſſimum eſt dicere, fateãtur vero baptiſmo chriſti baptizari poſſe hoiem, et tamẽ cor eius[h] in malitia vel ſacrilegio[i] perſeuerãs, peccatoꝝ abſolutionem nõ ſinere fieri, atq; intelligant in communicationibus[k] ab eccleſia ſeparatis poſſe homines baptizari, vbi chriſti baptiſmus eadẽ ſacramenti celebratione datur et ſumiť: q̇ tamen tunc proſit ad remiſſionẽ peccatoꝝ: cũ quis reconciliat᷒ vnitati ſacrilegio[l] diſſenſionis exuiť, quo ei᷒ peccata tenebantur, et dimitti nõ ſinebãtur.

Idem in epl'a ad Bonifaciũ.

Valet ad ſalutẽ baptiſma, et ſi nõ ea fide paruuli offerunť.

NOn illud te moueat q̄ quidam non ea fide ad baptiſmum percipiẽdum paruulos offerunt, vt gratia ſpirituali ad vitam regenerentur eternã: ſed hoc eos putant remedio temporalẽ retinere vel recipere ſanitatem[m]: non enim propterea illi non regeneranť, quia non ab iſtis hac intentione[n] offeruntur.

Itẽ de vnico baptiſmo lib.iiij.

Effuſio ſanguinis implet vicem baptiſmi.

BAptiſmi[o] vicẽ aliqñ implere paſſionẽ, de latro-

g Spiritus diſcipline .i. ſpiritus diſciplinans et inſtruens.

h Cor eius.i.e. quomodo contra.

Neſphadiſſimum.

i Sacrilegio.j.e. diſt. nullus autẽ. et ca. tunc valere.

k In cõmunicationibus .i. in conuentibus.

l Sacrilegio.i. ſacrilegij diſſẽtiõe.

NOn illud. hec eſt.vj. pars diſt. ſm Joã. de fan.

Caſus. Quidã dicebant q̄ paruuli non erant baptizati ſi offerebãtur ea intentione vt ſanitatẽ corporis reciperent, et non vt conſequerẽtur gratiam dei. Et certe dicit Augu. q̄ non ideo min᷒ paruuli ſunt baptizati, nec nocet eis ſi ea intẽtione offerãtur: nõ eñ propterea non regenerantur, ſed regenerantur. vj.ps.

m Sanitatem. ex de apo.ca.ij.

n Intẽtione. error eñ talis nocet paruulis.j.eo. ſatȝ oſtendim᷒. intelliguntur enim offerri ab ipſa eccleſia: vt.j.e. queris a me. vij.ps.

BAptiſmi vicẽ. hec eſt.vij. pars diſ. in q̃ pbat triplicẽ eſſe baptiſmũ. et hoc pbat p.iiij.ca.Jo.de fan.

Caſus. Probat Aug. in hoc ca. q̄ q̄uis ad baptiſmũ duo ſint neceſſaria, ſcȝ ſacramentũ baptiſmi et fides chriſti: ſi vnum deficit ex neceſſitate, reliquũ ſufficere poteſt: qđ apparet in latrone, cui dñs peccatũ dimiſit in cruce. Et per illum pbat Cyprianus q̄ paſſio cum fide, in caſu valet: qđ probatur authoritate apoſtoli: ſicut et econuerſo in paruulo qui non poteſt credere corde, nec confiteri ore, ſufficit ſacramentum: ſi vero alterum predictorum alicuius voluntate deſit: propter contemptum ſuũ reatus eum inuoluit. B.

a Impie. Nam iniuria fit ſacramento. ex de apoſta. ex literarum.

b Orbis. id eſt eccleſie que diffuſa eſt per totum orbem.

c Unitatem. id eſt illos qui baptizati ſunt ab hereticis in vnitate eccleſie, id eſt in forma eccl'ie, que eſt. Ego baptizo te in nomine patris et filij et ſpiritusſancti. ȝ.e. proprie.

d Item ſacramẽtum. i. poteſtas et ordo. ȝ. j.q.j. quod quidam. et ca. ſicut chriſtus.

e Iniuria. Iniuria videtur fieri ſacramento ſi ſecundo baptizaretur vel ordinaretur: quia videtur fieri quaſi iam non fuiſſet baptizatus vel ordinatus: vt.j.queſt.

o Baptiſmi. Caſus. Quidam per illam authorita-

hoc pbat Augu. q̇ dicit q̄ intẽtione requirit ad de ſacramẽtũ, et ſine intẽtione faciẽdi nihil fit in ſacramento. Archi.

vt.xxiiij.q.j. loquiť. et.xxj. diſt. q̄uis. et hoc qđ hic dicit faciebãt donatiſte et nouatiani q̇ rebaptizabãt catholicos ad eorũ hereſim trãſeũtes. xxiiij.q.iij. q̇dã. ȝ. nouatiani. et ȝ. donatiſte. Archi.

tem. Niſi quis fuerit renatus ⁊c. dicebant ꝙ ſemper baptiſmus aque eſſet neceſſarius: quorum opinionẽ reprobat Augu. exemplo latronis cui dictum eſt. Hodie mecũ eris in paradiſo.

a ❡ Cyprianus. Etiam in teſtimonium inducens. dicit ergo baptiſmi defectum ſupplere paſſionẽ, vt in illo latrone: vel fidẽ conuerſi vbi neceſſitas baptiſmum excludit: ſicut in puero ſufficit aque baptiſmus ſol⁹, quia etatis neceſſitas fidez excludit: ita ſimiliter adulto ſola fides ſufficit, cũ neceſſitas excludit aq̃ baptiſmum.

b ❡ Baptiſmo. baptiſmus cõſiſtit in tribus, in aqua, in paſſione, et in cordis contritione.

c ❡ Sed etiam fidẽ. j. eo. cathecuminum. cõtra. Sʒ hic de fide informata charitate ibi de informi. j. q. j. vide.

d ❡ Crucifix⁹ eſt. š. de pe. diſti. j. importuna. cõtra. Sʒ dicit ibi martyr. i. confitens. Martyr enim īterpretatur confitens. ad hoc. l. diſt. et purgabit. ſi tamẽ paſſus eſt ꝓ chriſto.

e ❡ Credidit. š. ꝺ pe. di. vij. nullus.

f ❡ Apl's. in epl'a ad Romanos.

g ❡ Corde. i. fide, que eſt in corde. i. mente credit quiſquis: qđ eſt ei ad remiſſionem peccatorum. i. per fidem cordis iuſtificatur aliquis. i. de impio fit pius.

h ❡ Neceſſitatꝫ. Poterit ne quis ſeipſum in neceſſitate baptizare? nõ. † ex̃ de bap. et eius effe. debitum. arg. j. eo. ſanctum. ibi: nec aliquis ⁊c. Nihil enim proderit ei, vt de penitente qui peccata non poteſt confiteri, nec ſeipſum reconciliare. Item nunquid alio liquore ab aqua? Non. Nunquid ſi permixta ſit aqua alij liquori, fit baptiſmus? Si aqua preualet, baptizatur, al's non. iiij. queſtio. iij. ca. hermaphroditus.

i ❡ Credere. š. xv. q. j. §. vt itaqꝫ.

k ❡ Reſpondere. j. eo. nihil eſt aliud. Pla.

l ❡ Credit. i. ſaluatur ſic per alterum. ſ. infans.

Paſſio ſupplet defectũ baptiſmi.

Luce xxiij. f.

ne illo cui non baptizato dictũ eſt. Hodie mecum eris in paradiſo. beat⁹ Cyprianus[a] non leue documẽtum aſſumpſit: qđ etiã atqꝫ etiã conſiderãs inuenio, non tm̃ paſſionẽ pro noĩe chriſti id quod baptiſmo[b] deerat, poſſe ſupplere: ſed etiam fidem[c] confeſſionẽqꝫ cordis: ſi forte ad celebrandũ myſteriũ baptiſmi in anguſtijs tẽporũ ſuccurri non poteſt. Neqꝫ eñ latro ille pro noĩe chriſti crucifixus eſt[d], ſed pro meritis facinorũ ſuorũ. Neqꝫ q̃ credidit[e], paſſus eſt: ſed dũ pateret, credidit. Quantum itaqꝫ valeat etiam ſine viſibili ſacramento baptiſmi, qđ ait apl's[f]: Corde[g] creditur ad iuſtitiam, ore autem cõfeſſio fit ad ſalutem: in illo latrone declaratum eſt. Sed tunc impletur inuiſibiliter, cum myſterium baptiſmi non contẽptus religionis, ſed articulus neceſſitatis[h] excludit. Et ſicut in illo latrone qđ de ſacramẽto baptiſmi defuerat, compleuit omnipotẽtis benignitas: quia non ſuperbia, non cõtemptu, ſed neceſſitate defuerat: ſic in infantibus qui baptizati moriuntur eadẽ gratia oĩpotentis explere credenda eſt ꝙ non ex impia voluntate: ſed ex etatis indigentia, nec corde credere[i] ad iuſtitiã poſſunt, nec ore confiteri ad ſalutem: ideo cũ pro his orat̃ vt impleatur erga eos celebratio ſacramẽti: valet vtiqꝫ ad celebrationẽ eorũ, quia ipſi reſpondere[k] nõ poſſunt. Alienum quippe opus eſt, cum credit[l] per alterũ, ſicut alienũ[m] opus fuit[n] cum peccauit in alterum.

Rom. xv.

Martyr dr̃ ꝯfitẽs.

Itẽ. Sicut autẽ in latrone, q̃ per neceſſitatẽ corporaliter baptiſm⁹ defuit: perfecta ſal⁹ eſt, q̃ per pietatẽ[o] ſpũaliter affuit, ſic ⁊ cũ ipſa preſto eſt: ſi per neceſſitatẽ deſit (qđ latroni non defuit) perficitur ſalus: quod traditum tenet vniuerſitas eccleſie cũ paruuli infantes baptizant̃: q̃ de corde nondũ poſſunt credere ad iuſtitiam ⁊ ore confiteri ad ſalutẽ, qđ latro potuit: quãdo etiã flẽdo ⁊ vagiendo cũ eis myſteriũ celebratur, myſticis[p] ipſi vocib⁹ obſtrepũt, ⁊ null⁹ chriſtianorꝫ dixerit eos inaniter baptizari. Itẽ. Quibus oĩbus reb⁹ oſtendit̃ aliud eſſe ſacramẽtũ baptiſmi, aliud conuerſionem cordis: ſed ſalutem hominis ex vtroqꝫ compleri[q]: nec ſi vnum eorum defuerit, ideo putare debem⁹ conſequẽs eſſe vt ⁊ alterũ deſit: quia et illud[r] ſine iſto potuit eſſe, vt in infante: ⁊ iſtud[ſ] ſine illo potuit eſſe vt in latrone: complente deo ſiue in illo ſiue in iſto qđ non voluntate defuiſſet: cum enim ex voluntate[t] alterum horum defuerit, reatu hominem inuoluit. Et baptiſm⁹ quidem poteſt ineſſe vbi confeſſio cordis defuerit. Conuerſio autẽ cordis poteſt q̃dẽ ineſſe nõ percepto baptiſmo: ſed cõtẽpto non poteſt, nec vllo modo dicenda eſt conueſio cordis ad dñm cũ dei ſacramentũ cõtẽnit̃[v].

Idem contra Julianum.

❡ Non baptizatur in homine quicquid in eo eſt.

Si quicq̃d[x] eſt in hoĩe qñ baptizat̃ et ſanctificat̃,

† No. h̃ hug. ꝙ talis poterit ſe baptizare, ⁊ nõ erit baptizandus exẽplo ſanctorꝫ q̃ rũdã q ſeipſos baptizaſſe legunt̃, ſʒ hec opinio corrigit̃ p hãc decre. de bitũ. rõ q̃ nemo a ſe naſcit̃. ar.

m ❡ Alienũ. q. d. ex alieno ope cauſam ſui peccati contraxit. ſupra capi. ij. et. iij.

n ❡ Fuit. ſ. Ade. Nam omnis res p quaſcunqꝫ cauſas contrahit ⁊c. ex̃ de reg. iur. oĩs res. de pe. diſt. j. quẽ penitet. circa prin. ver. ſed q̃ per vos.

o ❡ Quia per pietatẽ. i. fidem ⁊ confeſſionẽ illius. B.

p ❡ Myſticis. id eſt ſignificantibus miſerias preſentis vite quã ingrediũtur: ſunt enim in ſignum future miſerie ⁊ laboris.

q ❡ Cõpleri. cũ facultas adeſt.

r ❡ Et illđ. j. e. diſ. ſicut in ſacramẽtꝭ. Illud. i. baptiſma ſine fide.

ſ ❡ Et iſtud. i. fides ſine baptiſmo.

t ❡ Ex volũtate. Sec⁹ ſi ex ignorantia. ex̃ de preſbyte. non bap. c. ij.

v ❡ Contẽnit̃. j. e. non dubito.

Si q̃cq̃d. ❡ Caſus. Dicebat Julia. ꝙ vbi baptizat̃ p̃gnãs mulier nõ oʒ cũ natus fuerit puer baptizari, q̃ q̃cq̃đ eſt in hoĩe baptizat̃ ⁊ ſcĩficatur. qđ Aug. reprobat in hoc. c. q̃ ſm̃ hoc dicũtur baptizari q̃ in interiorib⁹ digerunt: ⁊ eadẽ ratione ſi homo febricitat, febris baptizatur.

x ❡ Si q̃cq̃đ. Sic. ff. de euic. ſi p̃gnãs et. l. vacce. nã ibi dr̃ ꝙ ſi vẽdidi tibi ancillã pregnantẽ, et part⁹ euincat̃: non teneor de euictione, q̃ nõ intelligor eũ vẽdidiſſe: ar. ff. de vſuc. ſi aliena. in fi. ꝓ Juliano tñ faci͛. ff. ꝺ vẽ. inſpi. l. j. §. j. vbi dr̃ ꝙ part⁹ eſt pars viſcerꝫ. Ar. ꝫ. ff. ꝺ v̓b. ſig. partũ.

Venditor non tenet̃ de partu euicto.

Baptiſm⁹ an poſſit dari p laicos

baptizari ⁊ ſanctificari cū homine credēdū eſt: dicturus es ⁊ ipſa in illo baptizari ⁊ ſctificari que in inteſtinis et veſica per digeſtionē corporis digerunf: dicturus es baptizari et ſctificari hoiem in matris vtero conſtitutū, ſi ad hoc ſacrm̄ accipiēdum neceſſitas cogat grauidā: ⁊ ideo baptizari iam qui naſcitur[a] non debere[b]. poſtremo dicturus es baptizari febres et ſanctificari quando baptizantur egroti.

Item ad Fortunatum.

¶ Ualet baptiſma etſi per laicos miniſtretur.

Sanctū eſt baptiſma ꝑ ſeipſum[c] quod datū eſt in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti: ita, vt in eodem ſacramēto ſit etiam authoritas[d] traditiōis ꝑ dn̄z nr̄m ad apl'os: ⁊ ꝑ illos autē ad epōs ⁊ alios ſacerdotes, etiam laicos chr̄ianos ab eadē origie ⁊ ſtirpe veniētes. nā cū illa hiſtoria narraf: oēs q̄ audiunt, ad lachrymas mouenf: cū in naui quadā nullꝰ fidelis eſſet preter vnū penitentē, naufragiū cepit imminere erat ibi quidā nō imemor ſue ſalutis ⁊ ſacramēti[e] vehementiſſimꝰ flagitator: nec erat ibi aliquis[f] q̄ dare poſſet, niſi penitēs ille: acceperat[g] eñ: ſed ꝑ pctō de quo agebat pn̄iam, amiſerat ſctitatē: ſed nō amiſerat ſacramētū. nā ſi hoc amittunt peccātes: cū recōciliātur poſt pn̄iam[h], quare non iterū baptizanf? dedit ergo qd̄ acceperat: ⁊ ne periculoſe finiret vita nō recōciliatus, petijt ab eoipſo quem baptizauerat vt eū reconciliaret[i]: ⁊ factū eſt: ⁊ ſic naufragiū euaſerf. Cognitū habes qd̄ fecerūt: nemo extitit eoꝝ q̄ nō piū[k] aīm ita crederet, vt ꝯſilijs eoꝝ ī illo piculo dn̄m crederet affuiſſe. motꝰ ei animꝰ religioſꝰ ⁊ ſuppler ab hoīe exegit ſacr̄z: a dō ipſe impetrauit ſctitatē. Qz ſi forte hoc qd̄ narraui de his qui naufragio iminēte periclitabanf, nō vult aliquis credere (nō enim hoc diuinarū ſcripturarū authoritas, ſed incerto authore fama cōmēdat) non repugnabo ſz interrogabo ſi tale aliqd cōtingat, quid futurū eſt? Nō pōt ei quiſq̄[l] dicere relinquēdū eſſe illum q̄ morte iminente petit baptizari a penitēte[m]. quiſquis nō[n] credat cōtigiſſe: opz vt credat poſſe ꝯtingere.

Item ad eundem.

¶ Quanuis recte viuat catechumenus: ſine baptiſmo nō poteſt ſaluari.

Catechumenū q̄uis in bonis[o] opibꝰ defunctū vitā[p] habere nō credimꝰ: excepto dūtarat, niſi martyrij cōpleat ſacrm̄. Baptizaturꝰ ꝯfitetur fidē ſuā corā ſacerdote: et interrogatꝰ reſpōdet. Hoc idē martyr corā pſecutore facit, q̄ ꝯfitef fidē: et interrogatus reſpōdet. ⁊ ille poſt cōfeſſionē aſpergitur aqua: hic vere aſpergif ſanguine, vel contingif igne. Ille manus impoſitione pontificis accipit ſpiritum ſanctū: hic habitaculum

a ¶ Qui naſcif. Tamen ſi mater eſt libera in tempore conceptionis, ⁊ partus eſt liber. ff. de ſta. ho. l. vlt.
b ¶ Non debere. §. xxiiij. q. iij. ſi habes.
Sanctum eſt. ¶ Caſus. Queritur an in forma eccleſie poſſit laicus baptizare? Et reſpondet Augu. ꝙ pōt. Et ad hoc probandū inducit tale exemplū. Nam in quadā naui i naufragij periculo poſita volebat quidā baptizari. non erat ibi chr̄ianꝰ niſi penitens vnus. penitens eum baptizauit: et a baptizato reconciliationē accepit. Hoc ſi aliqs non credit: quia in authoritate non inuenitur: certuz eſt ꝙ hoc ꝯtingere poteſt: nec poſſit aliquis tale factū reprobare: ſed dicef dei conſilio factum eſſe. Traditoris et tradendi: ſed melior litera eſt traditionis.
c ¶ Per ſeipſum. Non merito conferentis.
d ¶ Authoritas. i. pueniens ex authoritate dn̄i q̄ tradidit formā baptizandi apl'is, et per eos alijs etiam laicis. Sed contra. §. e. diſtin. cōſtat. §. j. q. j. qd̄ quidā. Sed hec authoritas dicitur pmiſſio vel licētia: de pmiſſione eccleſie in articulo neceſſitatis poſſūt baptizare laici chriſtiani: vt dicif. §. e. cōſtat. in baptiſmo infidelitatis tolerātia. §. e. romanus. in baptiſmo ſacerdotis authoritas, vel melius myſterium. §. e. quomodo. Sed F. et B. non probāt iſtam notulam, immo laicum hereticum in neceſſitate a deo habere poteſtatem baptizādi, vt dicūt: nec eccl'ia facere poſſet quin ipſi etiā ſine neceſſitate baptizarēt: ⁊ tn̄ peccarēt. xxxij. di. §. verū.
e ¶ Et ſacramenti. i. baptiſmi.
f ¶ Aliquis. Ut q̄ nec baptiſmū nec formam nouerat. Nā primo erat ibi recurrendū ad xpianū: et ita non erat qui ita competenter poſſet dare ſicut ille qui acceperat: et hoc eſt quod ſequitur, acceperat.

Baptiſmꝰ an poſſit dari p laicos?

g ¶ Acceperat. ſcz ſacramentum baptiſmi.
h ¶ Pniam. §. e. di. ſine pnia. §. Sed forſan penitēs iſte ꝓ aliquo graui pctō cōpunctus baptiſma pererat: quo ſuſcepto iterum in idē pctm̄ relapſus eſt, vn̄ poſtea publice meruit ſupponi pnie. xxvj. q. vj. ca. fina.
Additio. Et ſz hūc intellectuz dz fieri punctus in hoc ꝟbo penitentiam.
i ¶ Recōciliaret. §. de pe. di. j. quem penitet. §. di. xxj. in ferior. §. Sed quo ad hoc ſupior erat iſte poſt baptiſmū qꝛ iſte non indigebat reconciliatione ille ſic. Aſſignaf et aliud §. xxiiij. qō. j. §. ſed iſtō. Nā ibi dr ꝙ a laico non dz reconciliationē accipere. ſz dic ꝙ iſtō ſuccumbit.
k ¶ Qui non piū. id eſt q̄ nō credunt animum eoꝝ fuiſſe ita pium.
l ¶ Quiſq̄. Non pōt q̄ſq̄ dicere relinquendū illū eſſe et nō baptizādum q̄ morte imminēte petit baptizari.
m ¶ A penitente. q̄ſq̄ nō credit ꝯtingere quē. i. aliquez baptizādū eē: opz vt credat ⁊c.
n ¶ Non credat. Ar. ꝙ fama nō inducit ꝓbationem: nec partē ꝓbationis: nec exēplū: ſed lex ⁊c. C. de ſentē. ⁊ iter. om. iudi. l. nemo. ar. qd̄ q̄s aſſerit, per ius ſcriptū ꝓbare dz. xxiij. q. ij. legatur.
Catechumenū. ¶ Caſus. Catechumenꝰ non ſaluaf niſi martyrium vel fides ſuppleat i eo baptiſmi vicem. poſtea multa in hoc cap. enumerantur in quibus martyrium adequatur baptiſmo.
o ¶ In bonis. patet hoc eſſe intelligendū de adulto. nā paruulus bona opera habere non poteſt.
p ¶ Uitā. j. eo. nō dubito. ꝯtra. Sz hoc de eo q̄ baptiza-

Dic meliꝰ ꝙ hec neceſſitas excuſat q̄ legez non hz: vt. §. e. diſ. j. ſicut cū. Jo. d. f.

Fama nō probat.

Ar. §. iiij. q. iij. ſepe fit. vbi de hoc.

de hꝰ xj. q. iij. nolite timere. iuſ. ff. Archi.

Itē ſ.e. baptiſmi. ſed ibi ſoluit.

ri non querit: vel eſt in pctō aliquo ille ſi adultus eſt. baptizati a Juda non ſunt iterū baptizati, ſicut a Joanne baptizati, niſi quia Joannes non baptizabat in forma quam dederat Jeſus diſcipulis qꝺ faciebat Judas. Un de colligitur neceſſario ꝙ baptiſmus ante paſſionē fuit inſtitutus, cum Judas poſt paſſionē neminē baptizauit: ſed plenā efficaciā nō habuit vſqꝫ ad paſſionem, ⁊ ꝙ Je ſus ante paſſionē formam baptizādi dederat diſciplis. Sed ſuperius ca. ſcꝫ proprie in morte, aperte dicit ꝙ poſt reſurrectionē dedit formā illam. Ad hoc dicendū ꝙ ante paſſionem et poſt dedit formam baptizandi, ſꝫ ante nō ita gnālem, forte vt baptizarēt tā tum iudeos, vnde dictum eſt eis. In viam gentium ne abieritis. vij. q. j. denicꝫ poſt generalem, forte vt baptizarēt omnes gentes. Si queras in qua forma verborū baptizabat Joannes? dicendū: in hac ſcꝫ: in noīe venturi. ſ. ad predicationē, ad paſſionē ad mortē, ad iudiciū: ⁊ in tali forma baptizauit chrm̄.

Baptiſmꝰ v. trū ſue paſſione ſue inſtitutus.

Hꝫ de quibus. Hec eſt. viij. ps diſt. ſm Jo. de fan.

Caſus. Quidā dubitabant vtrum baptizati ab hereticis eſſent rebaptizandi? Et rñdet eis Leo ꝙ non: dūmodo in forma eccleſie fuerunt baptizati: ſed debent eccl'ie ꝑ man⁹ impoſitionē recōciliari.

a Sꝫ cuius. ſ. j. q. j. ſi qs per ignorantiam contra.

b Quolibet modo. Etiā cū barbariſmis et ſoloeciſmis. i. e. retulerut.

c Impoſitionē. recōciliatio ſic fiet: imponet ei manus ab epiſcopo, ⁊ dicetur: Accipe ſpiritū ſanctū. ſicut in actibus aploꝝ factū eſſe legit baptizatis a Joanne. cum ipſi dicerēt: Necꝫ ſi ſpūſſctūs ſit, audiuimus: manus eis apl'i iponebant dicentes: Accipite ſpm̄ ſanctū. ſi non fuerant chriſmati, chriſmabantur.

Recōciliatio ſiue manus impoſitio qualr fit.

viij. ps

ſpūs ſancti efficitur, dum non eſt ipſe qui loquit, ſꝫ ſpūs ſanctus q̄ in celo loquit. Ille communicat euchariſtie in cōmemorationē mortis dñi: hic ipſe cōmorit Chriſto. ille confitet ſe mūdi actibus renūciare: hic ipſis renūciat ⁊ vite. Illi pctā remittunt, iſti extinguūtur.

Item Leo papa.

Non reiteret baptiſma, cuiꝰ formā cōſtat integre collatā.

Hꝫ de quibꝰ ſcripſiſti: q̄ ſe baptizatos ſciūt, ſed cuius[a] fidei fuerit qui eos baptizauerūt, ſe neſcire ꝯfitent. quolibet modo[b] formā baptiſmatis acceperūt, rebaptizandi non ſunt: ſed per impoſitionem[c] manus virtute ſpiritusſancti quam ab hereticis accipere non potuerunt, catholicis copulandi ſunt.

Item Aug. ſuper Joānem.

Et ꝑ bonos ⁊ ꝑ malos miniſtros eque baptizat chrs.

Aliud eſt[d] baptizare ꝑ miniſterium[e] aliud baptizare ꝑ poteſtatē[f]. Item.

Ergo baptizabant[g] diſcipuli eius: et ibi adhuc erat Judas inter diſciplos eius. Si quos aūt baptizauit Judas nō ſūt iterū baptizati: et quos baptizauit Joānes ſunt iterum baptizati. plane iterū: ſed non iterato baptiſmo. quos enim baptizauit Joannes, baptizauit[h] Joannes[i]. quos baptizauit Judas, Chriſtus[k] baptizauit. Item. Per hanc em̄ poteſtatem[l] quā Chriſtus ſolus tenuit ſibi, et in neminem miniſtroꝝ transfudit, q̄uis ꝑ miniſtros baptizare dignatꝰ ſit: per hanc in quā ſtat vnitas eccleſie, que ſignificat in columba: de qua dictum eſt. Una eſt colūba mea: vna eſt matri ſue electa. Si em̄ (vt iam dixi fratres mei) trāſferretur a domino poteſtas ad miniſtros: tot baptiſmata eſſent quot miniſtri eſſent: ⁊ iam vnitas baptiſmi non ſtaret. Attendite fratres anteq̄[m] veniret dominꝰ noſter Jeſus Chriſtus ad baptiſmum, deſcendit columba

Aliud eſt. Hec eſt. ix. pars diſtin. in qua probat ꝑ tria ca. ꝙ malitia baptizātis non nocet baptizato. Jo. de fan.

Caſus. In hoc ca. oſtēdit ꝙ Chriſtus ſolꝰ ptātē baptizandi retinuit. vnde nō ſunt iterū baptizati quos Judas baptizauit. ſecus de his quos Joannes baptizauit ſuo baptiſmo. Per hāc igitur poteſtatem ſtat vnitas eccleſie, que vna eſt, ſicut vnus eſt baptiſmus: quam poteſtatem ſi Chriſtus miniſtris dediſſet, tot eſſent baptiſmi quot miniſtri: ⁊ ſic nō ſtaret vnitas baptiſmi. Poſtea oſtēdit qualiter et qñ Joānes cognouit ꝙ Chriſtꝰ predictā poteſtatē erat retēturus ⁊ nō daturus alijs: ſcilꝫ poſtq̄ columba deſcendit ſuper Chriſtum, et manſit ſuꝑ eum: de qua poteſtate dixit Chriſtus: Jam mūdi eſtis ꝓpter verbum quod locutus ſum vobis. ⁊ non dixit ꝓpter baptiſmum: qꝛ in baptiſmo operatur verbum dei: in quo iuſtus miniſter Petro vel Paulo eſt adequandus.

ix. ps.

d Aliud eſt. Caſus. Intendit probare Augu. ꝙ qui baptizat in forma eccleſie ſiue bonus ſiue malus, ꝙ baptiſmus confertur. quod ex eo probat, quia baptizati a Juda non ſunt rebaptizati: preterea quia poteſtatē baptiſmi apud ſe retinuit Chriſtus, non infudit in alium: per quam poteſtatem vnitas conſtat eccleſie, nam vna eſt columba ⁊c.

e Per miniſterium. Quod facit ſacerdos.

f Per poteſtatem. Quod facit Chriſtus.

g Item: ergo baptizabāt. Hic colligitur baptiſmum ante paſſionem fuiſſe inſtitutum: qꝛ non eſt ratio quare

h Baptizauit. Id eſt ſimpliciter lauit.

i Joānes. Baptiſmus ille Joannis fuit quaſi precurſorius et preparatorius veri baptiſmi, vt eo quaſi quodam preludio baptizari aſſueſcerēt: ideocꝫ non erat remiſſionis operatiuus: vt. j. ea. diſtinct. nō regenerabant. Sed nūqd rebaptizauit Chriſtus quos baptizauit Joannes? an non erat ille baptiſmus a deo, cum omne qꝺ eſt bonū, a deo eſt: ⁊ deū habet authorem. j. q. vij. q̄ pio. Qꝫ aūt baptiſmꝰ Joānis bonꝰ fuerit, nullus dubitat: ſꝫ nō dicit Chriſti: qꝛ nō eſt ſacrm̄ redēptionis noſtre, nec deus per illum baptiſmū remiſſionē peccatoꝝ operatꝰ eſt: Uel qꝛ nō fuit collatus in forma Chriſti, ſed Joannis: vnde et Joannis dicitur.

Baptiſmꝰ Joannis nō fuit remiſſionis operatiuus.

k Chriſtus baptizauit. Non ſolum Judas.

l Per hanc em̄ ptātem. i. dignitatē, quam tunc nulli dedit. ſ. vt fieret remiſſio in baptiſmo collato in nomine myſterij, ſicut fit in baptiſmo collato in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti: et diceretur baptiſmus illius, et ab eo denominarentur baptizati.

Columba

m Anteq̄. Supra eo. per aquam. cōtra. Sed credendū eſt colūbe ſpeciem ſine ſpū in aquā anteq̄ Chriſtus veniſſet, deſcēdiſſe, qñ hic dr. poſtq̄ aūt Chriſtus deſcēdit, ſpūſſctūs ſup eum putādus eſt in eum veniēs in illa columba apparuiſſe: quod ibi dicit. hoc ſic ſe habere poteris ſcire ſi quod hic ſubditur, diligenter attendis: ſcilꝫ retu.

cognouit ꝛc. Columba autē illa prima (vt dicitur) redijt in primordialem ſiue preiacentem materiam.
Iohannis. De hoc no.ſ.diſtin.iij.ca.vlt.
a ¶ In aquam. Id eſt ſuper aquam.
b ¶ Cui. Scilicet Joanni.
c ¶ Et manentē. Nam aliter manſit ſup eū, ꝛaliter ſup nos. de pe.diſti.ij. querendū. ꝛ ca. poteſt diſcurſus.
d ¶ Qui baptizat. id eſt peccata dimittit.
e ¶ Mūdi. ar. ꝙ oēs apl'i baptizati ſunt: vt de pe.diſt. ij. ſi em̄ circa prin. ꝛ.j.eo. qñ ab hieroſolymis. Jo.
f ¶ Propter verbum. i. propter me ipſum ꝗ ſum verbum patris. †
g ¶ Fuerit iuſt9. Sec9 de malo: vt ſ.j.q.j. ſi fuerit.
h ¶ Nolūt. vt dr baptiſmus Petri, baptiſm9 Pauli. j.eo. cum tantum.
i ¶ Incrementū. id eſt virtutes apponēdo poſt pctōrum remiſſionem.
N Ullus autē. ¶ Caſ9. Probat Augu. ſacr̄m baptiſmi extra eccleſiā haberi poſſe et dari: quia cū heretici et ſchiſmatici redeūt ad vnitatem eccl'ie, non eis confert. Unde patz ꝙ recedendo ab eccleſia et manendo extra eccleſiaꝫ, illō non amiſerūt. ſi ergo ſacr̄m baptiſmi foris haberi poteſt cur non foris dari poteſt? inutilit tamē habet et datur

Joan. i.c.
Joan. xv.a.
† Et loquor vobis: et manifeſto meipſum.
i. Cor. iij.b.

in aquam[a]. cognouit Joānes quoddam propriū ei: cui[b] hoc dictum eſt: Super quem videris ſpiritum deſcendentem et manētem[c] ſuper eum: ipſe eſt qui baptizat[d] in ſpiritu ſācto. Nouerat autē quia ipſe in ſpiritu ſctō baptizabat: ſed ꝗꝛ tali ꝓprietate vt ptās ab eo non trāſiret in alterū: ꝗuis eo donante ibi didicit. Item. Jam vos mundi eſtis ꝓpter verbū quod locut9 ſum vobis. quare nō ait: Mūdi[e] eſtis ꝓpter baptiſmum quo abluti eſtis: ſed ait ꝓpter verbū[f] quod locut9 ſum vobis: niſi ꝗꝛ etiā in aqua verbū mūdat. Item: Si fuerit iuſtus[g] miniſter, cōputo eū cum Paulo, cum Petro, cum iſtis cōputo iuſtos miniſtros ꝗꝛ ꝟo iuſti miniſtri gloriā ſuā non querūt: (miniſtri em̄ ſunt) ꝓ ducib9 haberi nolūt[h] ſpem in ſe boni exhorreſcūt. ergo cōputo cum Paulo iuſtum miniſtrum. quid em̄ dicit Paulus? Ego plantaui, apollo rigauit: ſed deus incremētum[i] dedit. Item in libro de baptiſmo.

¶ Nec baptiſma nec baptizādi ptātē ſchiſmatici amittūt.

N Ullus[k] autē negat hr̄e baptiſmū etiā apoſtatas: quib9 vtiqꝫ redeūtib9 ꝛ ꝑ pniam cōuerſis nō reddit: ꝗꝛ amitti non poſſe iudicat: ſicut et illi qui in ſacrilegium ſchiſmatis ab eccleſie cōione diſcedunt, habēt vtiqꝫ baptiſmum quem priuſqꝫ diſcederēt acceperūt. nā et ſi ipſi redeāt, non eis iterū datur. vnde oſtenditur illud qd̄ acceperūt in vnitate poſiti, non potuiſſe amittere ſeparatos. ꝙ ſi haberi[l] pōt foris, etiā dari cur non pōt[m]? Si dicis, nō recte foris datur respondemus: ſicut non recte foris habet, ſed tamen habet: ſic non recte foris datur, ꝛ tamen datur. Sicut aūt ꝑ vnitatis recōciliationē incipit[n] vtiliter haberi qd̄ extra vnitateꝫ inutiliter habebat: ſic ꝑ eandē reconciliationem incipit vtile eſſe qd̄ extra eaꝫ inutiliter datum eſt. Item heretici ſacramenta ꝛ ſcripturas habēt ad ſpem, non ad ſalutem. Item perfidus ſi in pfidia[o] ꝑmanſerit, per baptiſmū nec extra eccleſiam remiſſionē accipit peccatorum: aut ſi per vim ſacramenti ad punctū tēporis excipit[p], ꝛ intus ꝛ foris[q] eam vim operat: ſicut vis nōis chr̄i expulſionem demonū etiam foris operabatur. Item.

¶ Mali nō ſua ptate, ſed chr̄i virtute baptiſma miniſtrant.

Q Uomō exaudit de9 homicidam deprecātem: vel ſuper aquam baptiſmi, vel

m ¶ Non poteſt. Arg. qd̄ non recte fit, fieri dicitur: vt j.q.j. quod quidam. contra id quod dicitur non poſſe fieri quod de iure non fit: vt. xxij.q.ij. faciat.
matrimonium: cum liceat ei habere ꝛ vti cōtracto. extra de eo qui du. in matri. ca. ſignificaſti.
n ¶ Incipit. j.ea. diſt. tunc valere. ſ. ea. diſt. oſtendit.
o ¶ Si in pfidia. Hic tangit falſam opinionem quorūdam. j.ca. proxi.
p ¶ Excipit. Remiſſionē pctōꝝ.
q ¶ Et foris. i. ꝑ miniſtros malos, et ꝑ quoſdā excōicatos filios iudeorum. j.q.j. prophetauit.
Q Uomodo. ¶ Caſ9. Cyprianus et quidaꝫ alij ꝗa apud hereticos non inueniebant effectum baptiſmi, id eſt remiſſionem peccatorū: ideo dixerūt apud eos nō eſſe verum baptiſma. Contra hos oſtenditur hic ꝙ in eccleſia ꝑ malos preſtet dn̄s ſacramentū, ſed gratiā nō dat niſi per ſeipſum, ꝛ ꝑ merita bonorū. Et mali ſine effectu in eccleſia recipiunt ſacramenta: boni ꝟo cum gratia: et ita ſacramēti effectus eſt a ſacramēto diſtinguēdus: vt malus non preſtet baptiſmum ſine effectu ſuo ſiue in eccleſia, ſiue extra, bono vero quē baptizat malus, confertur gratia non obſtāte dantis malitia: immo in neceſſitate poteſt bonus ab heretico baptiſma recipere. Ad hoc enim vt baptiſmus ſit ſanctus, nihil intereſt a quo ſit traditus: nec ita impeditur ſanctitas baptiſmi, ꝙ non poſſit dari apud hereticos: ꝗꝛ apud illos non poſſit haberi. ei vero qui ficte baptizat, peccata non remittūtur: vel in puncto remittuntur: ꝛ ſtatim redeunt. Hug. vero eundem caſum ſic ponit. Hoc ca. in. vj. diſtinguitur articulos. In primo oſtendit Auguſt. ꝙ per malos ꝛ bonos cōmuniter miniſtrantur ſacramenta: ſed gratia vel remiſſio peccatoꝝ non datur niſi per deum vel per bonos ſiue merito bonorū. In ſecundo oſtendit ꝙ boni et mali ſuſcipiunt ſacramēta cōiter: ſed boni cum effectu, id eſt accipiunt rem ſacramenti: qd̄ non faciunt mali. In ter=

extra eccleſiā, niſi fiat recōciliatio. ꝛ tn̄ habetur et datur foris. Ad vltimū tangit quādam falſam opi. ꝗ dicit ꝙ ſi ꝗs malus nō vult penitere, ꝛ in tali malitia baptizatur, tanta eſt vis baptiſmi ꝙ in ipſo pūcto baptiſmi oīa peccata remittunt: ſed ſtatim poſt baptiſmū redeunt.
k ¶ Nullus. ſ.j.q.j. ex catholicam. ¶ Caſus. Primo loquitur de apoſtatis. i. de hereticis. Secūdo de ſchiſmaticis. Eſt ergo caſus. Apoſtate etiā extra eccleſiā habent baptiſmū: ꝛ extra eccleſiam illum cōferre poſſunt ſed nō ſanctitatē habent extra eccleſiam: nec eam conferre poſſunt, niſi forte ad punctum per vim ſacramenti remiſſionem operatur baptiſmus.
l ¶ Q; ſi haberi. Arg. ꝙ excōicatus poſſit contrahere

ſup oleū, vel ſup euchariſtiā, vel ſup capita eoꝝ quib⁹ manus imponitur? Que tamen omnia et fiunt ⁊ valent etiam per homicidas, aut ꝑ eos[a] qui fratres oderunt, etiam in ipſa intus eccl'ia. Cum nemo[b] dare poſſit qḋ nō habet, quō homicida dat ſpiritū ſanctum, ⁊ tam[...]itus etiā ipſe baptizat? Deus ergo dat etiā in ipſo baptiſmate ſpiritū ſanctū. Quapropter ſacramentum[c] gratie dat deus etiā per malos ipſaꝫ vero gratiam non niſi per ſeipſum, vel per ſanctos[d] ſuos[e] et ideo remiſſionem peccatoruꝫ vel ꝑ ſeipm̄ facit, vel per ipſi⁹ columbe membra: quibus ait:
Joan. xx. f. Si cui dimiſeritis peccata, dimittētur ei: et ſi cui retinueritis, retenta erunt. Manus autem impoſitio ſi non adhiberetur ab hereſi venienti, quaſi extra oēm culpam[f] eſſe iudicaretur ꝓpter charitatis tamen copulationem (que eſt maximū donuꝫ ſpiritus ſancti: ſine quo[g] non valent ad ſalutem quecūqꝫ alia ſancta fuerint in hoīe) manus[h] hereticis correctis imponūt. Induūt autem hoīes Chriſtū aliquādo vſqꝫ ad ſacramenti perceptionem: aliquando vſqꝫ ad vite ſanctificationē[i]: atqꝫ illud[k] primum et malis ⁊ bonis poteſt eſſe cōmune: hoc autem[l] proprium eſt bonorū et piorum. ¶ Non ob aliud viſum eſt quibuſdam etiam egregijs viris ⁊ antiſtitib⁹ Chriſti (inter quos precipue beatus Cyprianus eminebat) non eſſe poſſe apud hereticos vel ſchiſmaticos baptiſmum Chriſti, niſi quia nō diſtinguebāt ſacr'm ab effectu[m] vel vſu ſacramēti: et quia eius ſacramenti effectū atqꝫ vſum in liberatiōe a peccatis et cordis rectitudine apud hereticos non inueniebant: ipſum quoqꝫ ſacr'm illic eſſe non putabant. Sed conuertentibus oculos ad interioris palee multitudinem[n], cum etiā hi qui in ipſa vnitate ꝑuerſi ſunt, ⁊ ꝑdite viuunt, appareāt et remiſſionem peccatorum nec dare[o] poſſe, nec habere: q2 non malignis, ſed bonis filijs dictum eſt: Si cui dimiſeritis peccata dimittūtur eis: et reliqua. Habere tñ ⁊ dare ⁊ accipe baptiſmi ſacramentum, ſatis eccleſie catholice paſtoribus eluxit et ouē que foris errabat: ⁊ dominicū characterē foris accipiebat, venientem ad chriſtiane vnitatis ſalutem, ab errore corrigi characterem: tamē dominicū in ea cognoſci potius quam improbari: quandoquidem ipſum characterē multi lupi ⁊ lupis infigūt, qui vidētur eſſe intus: verūtñ ad illam ouem[p] que ex multis vna eſt, non ꝑtinent. ¶ Cū malus tradit baptiſmū bono, id eſt in vnitatis vinculo veraci cōuerſiōe mu-

tio improbat ſententiā Cypriani et quorūdam aliorum: qui dicebant ſacramentū baptiſmi non poſſe eſſe vel recipi extra eccleſiam: q2 nō diſtinguebant inter ſacramentum ⁊ rem eius: q2 et extra eccleſiam nō eſt res illius ſacramenti ideo dicebant ꝙ nec ipſum ſacr'm. In quarto oſtendit ꝙ malitia tradentis non impedit effectū ſacramenti indigne ſuſcipientē. In quinto oſtēdit ꝙ ſacr'm baptiſmi ſicut foris pōt haberi, ita et foris pōt tradi. Nō eñ poteſt dici ꝙ non pōt tradi foris: quia tradēs eo ipſo deterior efficitur, quia exit foras. Tradit eñ malus ſicut et bon⁹: ergo peior ſicut et malus. Nec poteſt dici ꝙ hoc non poſſit dari foris, ſi cōtingat ex ipſo ſacramēto. ſi eñ hoc eēt eadē ratiōe nec foris haberi poſſet. In ſexto tractat ḋ fictis ponendo de eis falſam opinionem quorūdam.

¶ Quomō exaudiuit. Hāc q̄ſtionē mouet Auguſtin⁹ vt poſt ſoluat.

¶ Caius. Not. ꝙ Cyprianus fuit in ea opinione ꝙ verum baptiſma nō cōfertur apud hereticos: illud etiaꝫ lauacrum diaboli appellauit. xxxij. diſt. §. verum. Cuius opinionē et errorem extirpat hic Augu. cauſam ſui erroris aſſignans. In p̄ma ergo parte dicit Augu. malos ſacramenta in eccleſia cōferre, et extra eccleſiam: ſꝫ nō remiſſionē peccatorū. In ſecūda facit differentiam inter ſacramentū ⁊ effectū ſacramenti: qḋ non facit Cyprianus: et ideo errauit. In tertia dicit ꝙ ſicut boni conferunt in eccleſia ſacramenti effectum: ſic mali extra eccleſiam, dum tñ in neceſſitate, al's non: ſed tm̄ ſacr'm conferunt. In quarta ponit quandam opinionem falſam. ſ. ꝙ peccata dimittūtur ei qui ficte accedit ad baptiſmum ad punctum hore, poſtea redeunt.

a ¶ Aut per eos. ſ̄. de peni. diſt. j. homicidiorum.

b ¶ Nemo. ſ̄. diſti. lxij. nulla ratio. ſ̄. xxviij. diſt. p̄b'm.

ſ̄. ij. q. vj. quotiens poſt auditam. ſ̄. j. q. j. ventum eſt.

c ¶ Sacramentum. Hic exaudi vt no. ſ̄. j. q. j. remiſſionem: al's contradiceret. j. eo. ca. ver. cum in alijs.

d ¶ Per ſanctos. Immo ꝑ ſeipſum ſemꝑ: nunqꝫ ꝑ miniſtrū hoīem: ſed neqꝫ ꝑ ſacr'm qḋ bonus miniſtrat magis quam malus. Nā ſemꝑ ſuū effectuꝫ habꝫ oē ſacr'm niſi ſuſcipiētis malitia īpediat: vt. ſ̄. j. q. j. oīa. et. xv. q. vi. ca. vlti. Sed forte ḋ ꝑ ſāctos dimittere pctā: q2 q̄ predeſtinata ſunt, ſanctoꝝ precib⁹ obtinētur: vt. xxiij. q. iiij. obtineri. Uel quia ipis predicātib⁹ aliqui cōpungūtur: et ſic eis etiā pctā dimittūtur, et ḋ hoc de bonis antonomaſice: vel ꝑ ſctōs bonos. i. ꝑ id qḋ boni vel ſancti ſunt: ſcꝫ per charitatē ⁊ ceteras ꝟtutes. Uel ſol⁹ chriſtus dat remiſſionē pctōꝝ per authoritatē, bonis dat ꝑ miniſtrantis meritū: malis per miniſterium.

Sacꝫ q̄dlibet ſep hꝫ ſuū effectum. Pctā ꝑ quoſ[...] mittūt.

e ¶ Sanctos ſuos. Id eſt medianibus precib⁹ ſanctorum. Joan. xx. f.

f ¶ Culpam. Et ille ꝗ eſt reuerſus ad fidem.

g ¶ Sine quo. de peni. diſti. ij. fugerat ſanct⁹. et. ſ̄. diſtin. vij. nullus expectet. ſ̄. ea. diſtin. ſolet queri.

h ¶ Man⁹. j. q. j. qḋ quidā. cōtra.

i ¶ Sāctificationem. i. remiſſioneꝫ pctōꝝ: ſicut duobus modis ḋ māducari. ſ̄. diſtin. ij. quid eſt chriſtū.

Ibi de ma[...] nu[...] crato[...] ria.

k ¶ Atqꝫ illḋ. Id eſt perceptio ſacramenti.

l ¶ Hoc autem. Id eſt vite ſanctificatio.

m ¶ Ab effectu. Ipſius ſacramenti.

n ¶ Palee multitudinem. i. ad multitudinem maloꝝ qui dicuntur palee: q2 vacui, vel q2 leuiter cadunt tempore tentationis: vel quia arſuri ſunt igne inextinguibili, granis repoſitis in area celeſti. malis [...] cui ꝑ[...] lee.

o ¶ Nec dare. De merito vite. nam per miniſteriū bene dat. ſ̄. j. q. j. remiſſionem.

p ¶ Ouem. Id eſt eccleſiam.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

a ¶ Tradentis. Baptiſmum.
b ¶ Non ſeparat. Non ſeparat malus a ſe, remouendo ſcꝫ malitiam ſuā.
c ¶ Et cum illi. ſcꝫ bono fideli.
d ¶ Dimittuntur. ſ.j.q.j. vt euidenter contra. ⁊ eccl'ia ſanctorū hic dicit remittere peccata conuerſis: q2 eius orationibus eis illa relaxantur: vel quoniam per charitatis vnitatem que ſolum in eccl'ia habetur, fit remiſſio peccatorū: vt. j. ea. diſtin. eccleſie charitas. Joan.

o ¶ Redeuntibus omnibus. Nota de peniten. diſtinc. iiij. §. verum. quia quidam, dicunt ꝙ redeunt ſicut flores in vere. ⁊c.

Tunc valere. ¶ Hec eſt .x. pars diſtin. in qua probatur per .xj. ca. ꝙ non valet baptiſmus aque cum datur ficto: niſi fictio vel incredulitas recedat a corde percipiētis. Jo. de fan.

tato: inter bonū ſacramētū qđ tradit, ⁊ bonū fidelem cui traditur, tradentis[a] malitia nō ſeparat[b]: et cū illi[c] veraciter ad dn̄m conuerſo peccata dimittuntur[d] ab eis[e] quib⁹ ipſe veraci confeſſione coniungit, ſpiritusſanct⁹ ea dimittit: q omnib⁹ ſanctis datus eſt ſibi charitate coherentibus: ſiue[f] ſe nouerint corporaliter, ſiue nō nouerint. Similiter cū alicui⁹ tenētur peccata, ab eis tenent a q̇bus ille cordis prauitate diſiūgit: ſiue notꝫ corporaliter, ſiue ignotis. Omnes mali ſpūalr̄ a bonis ſeiuncti ſunt. Si autem etiā corporaliter aperta diſſentione ſeparent, peiores fiunt. Sed nihil intereſt ad baptiſmi ſanctitatē, quāto quiſq; peior id habeat, ⁊ quanto peior tradat, pōt tn̄ tradere ſeparat⁹[g], ſicut pōt habere ſeparat⁹: ſed q̄ꝫ pniciosuꝫ eſt habere, tā pnicioſum eſt tradere. Ille autem cui tradit, pōt ſalubriter accipere ſi ipſe nō ſeparat⁹ acceperit vrgente[h] mortis neceſſitate. Cur heretici foris baptizare nō poſſunt? an q2 peiores ſunt eo ipſo ꝙ foris ſunt? Sed nihil intereſt ad integritatē baptiſmi[i], quāto peior id tradat: neq; em̄ intereſt tm̄ inter malū ⁊ peiorē, quātū inter bonū ⁊ malū: et tamē cū baptizat malus, nō aliud dat q̄ꝫ ille qui mal⁹ min⁹ eſt. An forte non ad hominis meritū, ſꝫ ad ipſi⁹ baptiſmi ſacramētū pertinet vt foris dari nō poſſit? Si hoc ita eſſet, nec haberi foris poſſet; ⁊ totiēs baptizari neceſſe eſſet, quotiens q̇ſq; recedēs ab ecclia, rurſus ad eccleſiā remeaſſet. His q̇ ficto corde baptizant, aut pctā nullatenꝰ dimittuntur: q2 ſpirit⁹ diſcipline effugiet fictum, aut in ipſo tēpore puncto per vim ſacramēti dimiſſa, iterum per fictionē replicantur: vt et illđ verū ſit: Quotquot in chriſto baptizati eſtis, chriſtū induiſtis. Et illud: Spirit⁹ diſcipline effugiet fictū. i. vt induat eū chriſtū ſanctitas baptiſmi, ⁊ exuat eū chriſtū pernicies fictionis. Nam redire[k] dimiſſa pctā vbi fraterna charitas nō eſt, apertiſſime dn̄s in euāgelio docet in illo ſeruo a q̄ dn̄s dimiſſum debitū petiuit, eo ꝙ ille conſeruo ſuo debitū nollet dimittere. Sic nō impeditur[l] baptiſmi gratia quominꝰ oīa pctā dimittātur: etiā ſi fraternū odiū in ei⁹ cui pctā dimittūtur, animo perſeuerat: ſoluit em̄ heſtern⁹ dies[m]: ⁊ q̄cq̄d ſupereſt, ſoluitur etiā ipſa hora[n] momētoq; ante baptiſmū, ⁊ in ipſo baptiſmo: deinceps autē continuo reus eſſe incipit, nō ſolū conſequētiū, ſed etiā preteritorꝫ dierum, horarum, momentorū, redeuntibus[o] omnibus que dimiſſa ſunt.

Idem.

¶ Quando proſit baptiſmus ei qui ficte illum accepit.

Tunc valere[p] incipit[q] ad ſalutem[r] baptiſmus[s], cum illa fictio[t] veraci confeſſione receſſerit, q̄ corde in malitia vel ſacrilegio perſeuerante, peccatorum ablutionē non ſinebat fieri.

Idem ad Donatiſtas.

¶ Non reiterant ſacramenta que extra eccleſiā cōferunt.

Non in vobis mutam⁹ in quib⁹ nobiſcū eſtis: (in multis enim nobiſcū eſtis, nam et de talibus dictum eſt ꝙ in multis[v] erant mecum)

e ¶ Ab eis. i. eccleſia: que dicitur dimittere peccata.
f ¶ Siue. Conſimile dicit lex. C. de preſcript. x. vel. xx. an. l. vlti. §. ſi. quid em̄ prodeſt in ipſa prouincia eſſe poſſeſſionem, cum ius vēdicationis incorporale eſt.
g ¶ Separat⁹. ſ.j. q.j. euidenter.
h ¶ Urgēte. xj. q. iij. quod predeceſſor. argu. ſ. xxiij. q. iiij. ecce. ⁊ capi. recedite.
i ¶ Baptiſmi. ſ. ea. diſtin. ſi inter bonos. ſ.j. qōne. j. ſi fuerit.
k ¶ Nam redire. ſ. xxiij. q. iiij. ſi illic contra. ſ. de pe. diſtinct. iiij. ca. j. ij. iij. iiij. v. et. vj.
l ¶ Nō impedit. Sed non dicit hoc ita ſentiendo, ſed eorū opiniones referendo.
m ¶ Heſtern⁹ dies. Id eſt peccatū heſterna die commiſſum.
n ¶ Ipſa hora. Sicut ſm̄ leges eodē tempore quis abſoluitur, et ſtatim obligatur. ſi enim animo nouādi mulier intercedit, liberabitur debitor et in eodem momēto obligatur: quia ipſo iure competit reſciſſoria. ff. ad vell'. debitrix. §. vlt.

⁊ Adde ꝙ nō eſt contra. Archi. Remiſſio peccatorū per qđ habet.

Obligatur ⁊ ſoluit̄ de eodem momento.

⁊ De hoc no. ff. e. l. aliquā do. §. j.

p ¶ Tunc valere. Hec eſt vera ſententia.
q ¶ Incipit. Qz tunc incipit eſſe in eo: et efficaciam in eo habere: ⁊ ibi ratihabitio retro trahitur. Et eſt argumē. cōtra. ff. de his qui notā. infa. fur. §. qui iuſſu.
r ¶ Ad ſalutem. Id eſt res per baptiſmum ſignificata tunc incipit habere remiſſionem peccatorum, ⁊ non propter baptiſmū ſed propter cordis cōtritionem: id eſt per charitatem vel humilitatem mentis, quam habꝫ dū habet cordis contritionem. Additio Ad hoc nota. ſ.j. qōne.j. ſi fuerint, in glo.j.
s ¶ Baptiſmus. Scilicet interior: ſcilicet peccatorꝫ ablutio.
t ¶ Cum illa fictio. Supra ea. diſtinc. oſtenditur. et ca. nullus.

Non in vobis. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ in Donatiſtis ad fidem redeūtibus nō reiteratur baptiſm⁹, nec alia ſacramenta que conferunt et accipiunt in forma eccleſie: ſed reconciliantur vt fiāt de vnitate eccleſie, de qua non erant cum ſacramētum exterius haberent, non ad ſalutem, ſed ad condemnationem.
v ¶ In multis. i. in oīb⁹ ſacramētis.

Gala. iij. d.
Sap. j. a.
⁊ Quia tūc incipit ⁊c̄. vt in gl. ſe. ⁊ ita totā ꝯtinuā ponit Hu. cui⁹ fuit glo.
Mat. xviij. c.

ſed nō in charitate, ſine qua nihil ſunt omnia. ȝ. ea. quomodo. ⁊ ca. ſolet.

Heretici ꝗliter ſunt in ſymbolo nobiſcum.

a ❡ In ſymbolo. Cōtradicit qđ. j. ſequit̃: q: in ipſa catholica eccleſia non ſunt nobiſcū. ſed dic ꝙ ideo dicuntur eſſe in ſymbolo, q: ſunt in maiori parte. Nam ſi in toto ſymbolo eſſent: ergo eſſent nobiſcū i eccleſia: cū hoc ſit de ſymbolo, credere in catholicā eccleſiam: ſicut ⁊ alibi dicit̃ quis nō tenere fidē cū non teneat eccleſie vnitatem. xxiiij. q. j. aduocauit.

Et no. ꝙ ponit̃ pars ꝓ toto: vt. xiiij. q. v. penale. ſicut ecōuerſo. lxxvj. di. ȝ. nō autem.

b ❡ In ceteris. argu. ȝ. xxiiij. qōe. j. ſchiſma. ſz illud ꝗ ad effectum.

c ❡ In corpore ſunt viuētes. ⁊ ideo nō eſt deſperandū de eis. de pe. di. vij. ca. j.

d ❡ Foris. Videt̃ ꝙ extra eccleſiam heretici cōficiant, ⁊ ſic reprobat̃ quorūdam opinio qui dicūt, extra vnitatem eccleſie corpꝰ Chriſti confici non poſſe: vt. j. q. j. dn̄s declarauit. ⁊ ca. nō nocet.

ſed ea corrigimꝰ in quibus non eſtis: ⁊ ea vos hic accipere volumꝰ, que non habetis illic vbi eſtis: nobiſcū em̄ eſtis in baptiſmo, in ſymbolo[a], in ceteriſ[b] dominicis ſacramentis: in ſpiritu autē vnitatis, ⁊ in vinculo pacis, in ipſa deniq; catholica eccleſia nobiſcū nō eſtiſ. Iſti autem cū quibus vel de quibꝰ agimus, non ſunt deſperandi: adhuc em̄ in corpore ſunt: ſed nō querāt ſpiritū ſanctū, niſi i corpore[c] chriſti: cuiꝰ habent foris[d] ſacramentū, ſed rē[e] ipſam non tenēt intꝰ cuiꝰ eſt illud ſacramētum: ⁊ ideo iudicium ſibi manducant ⁊ bibunt.

Itē Greg. Quirico epō ⁊ ceteris in hybernia epiſcopis.

❡ Quomodo recipiant ab eccleſia q̄ in noīe trinitatis apud hereticos baptizantur.

Ab antiqua patrū inſtitutione didicimꝰ[f] vt q̄ apđ hereſim in trinitatiſ nomine baptizant̃: cū ad ſanctā eccleſiam redeunt, aut vnctione[g] chriſmatiſ, aut impoſitione manus, aut ſola ꝓfeſſiōe[h] fidei ad ſinū matriſ eccl'ie reuocent̃. vn̄ arrianos ꝑ impoſitionē manꝰ Occidēs, ꝑ vnctionē ſcī chriſmatis ſancti ad ingreſſum catholice eccl'ie Oriēs reformat, Monothelitas[i] vero ⁊ alios ex ſola ꝯfeſſione recipit, q: ſanctū baptiſma qđ apud hereticos ſunt conſecuti, tūc in eis vires emūdationis recipit, cū illi vel per impoſitionē manꝰ ſpiritū ſanctū acceperit, vel iſti ꝓpter confeſſionē vere fidei[k] ſancte ⁊ vniuerſalis eccleſie viſceribus ſunt vniti.

Itē Aug. de baptiſmo lib. iiij.

❡ Extra eccleſiā baptiſmꝰ accipi poteſt, ſed nō ꝓdeſt.

Eccleſia paradiſo ꝯparata indicat nobis[l] poſſe quidē baptiſmū eiꝰ hoīes etiā foris accipere: ſz ſalutē[m] beatitudinis extra eam neminē vel percipere vel tenere: non em̄ in Meſopotamia vel egypto, q̄ illa flumina peruenerūt, eſt felicitas vite que in paradiſo[n] commemorat̃: ſic ergo baptiſmꝰ eccleſie poteſt eſſe extra eccleſiam[o]: munꝰ autē beate vite nō niſi intra eccleſiā inuenit̃.

Idē de vnico baptiſmo. lib. iij.

❡ Baptiſmꝰ ⁊ ſacrilegiū hereticoꝝ nō ſunt ſacramēta.

Nunc autē nō ſicut hereſis hereticorū eſt, ſicut error ipſoꝝ eſt, ſicut etiā ſacrilegium diſſentionis eoꝝ eſt: ſic etiā baptiſma qđ chriſti eſt, nō debet dici ipſorum.

Item lib. v. ❡ De eodē.

Cum tātū[p] valeat baptiſmus ꝑ hominē cōtēptibilē quātū per apoſtolū datꝰ:

Ad idē. xxiij. q. iiij. qđ faciet. ⁊ ȝ. e. oſtēditur. in ꝑn. ſ. ȝ i eo qđ le. ⁊ no. ȝ. e. diſt. ij qđ ſit. ibi dixi. Archi.

e ❡ Sed rem. ſcilicet vnitatem eccleſie. Ioan.

Ab antiqua. ¶ Caſus. Heretici in forma eccleſie baptizati ad fidē redeūtes, aut chriſmate cōfirmātur, aut recōciliatoria manus eis imponitur, vel de fide interrogantur. Nam arrianos occidentalis eccleſia reconciliat, orientalis chriſmat, monothelitas vero de fide interrogat: ⁊ tunc baptiſma qđ apud hereticos receperunt eis, proficit ad ſalutem.

f ❡ Didicimꝰ. Hec recōciliationum diſparitas fiebat, aut propter hereticorum diſparitatē, aut eccleſiarū variam conſuetudinem.

g ❡ Aut vnctione. j. q. j. hi qui baptiſmū.

h ❡ Sola ꝓfeſſione. q: tm̄ interrogant̃ ſi recte credāt, manꝰ eis erat impoſita: ſz ſi deficeret, ſuppleret̃. j. q. j. ȝ. ecce. De errore iſtoꝝ habes. xvj. diſt. habeo.

Error monothelitarum.

i ❡ Monothelitas. Qui dicunt vnam tantum voluntatem eſſe in Chriſto. ſ. humanitatis, non diuinitatis: vt xvj. diſt. habeo.

k ❡ Fidei. Diuerſitas ſuſcipiendi hereticos non ideo eſt ꝙ inter ſe eccleſia occidentalis et eccleſia orientalis ſentiant contraria: ſed q: diuerſo modo errabant, diuerſo mundo recipiebantur. Arriani qui erant in oriēte, non chriſmabantur, ideo oriens redeuntes chriſmabat: qui ab eccleſia erant in occidente, chriſmabantur: ⁊ ideo vt oſtenderet eos de vnitate eccleſie, per manꝰ impoſitionē eos recipiebat eccl'ia orientalis. vnde eſt arg. ꝙ diuerſe erāt Arrianoꝝ ſecte. vnde ȝ. e. diſtin. j. c. eccleſias. vbi dicit̃ ꝙ eccleſia ab eis conſecrata reconſecret̃, ab arrianis datus baptiſmus non iteret̃: vt. ȝ. j. q. j. Arrianos. Et arg. j. e. de Arrianis. Io.

Heretici diuerſimode recipiunt.

Eccleſia. Caſꝰ. De paradiſo exeunt flumina, ſed tm̄ felicitas paradiſi intus eſt, nō extra: eodē modo ſacramenta ad hereticos ꝑueniūt, ſed ſalutem non cōferūt que eſt tātū in eccleſia, nec ducitur bona vita, niſi in eccleſia. Hug. tamē illum caſum ſic ponit cōparans eccleſiam paradiſo, et baptiſmū fluminibus paradiſi: baptiſmus in eccleſia celebratꝰ gratiam cōfert: ſed ſi extra eccleſiam celebret̃, baptiſmus verus cōfertur, ſed cum extra eccleſiā grā nō ſeqt̃, ſicut nec felicitas paradiſi ſeq̄ ꝗ ſequitur flumia illa ex q̄ ꝑuenit exeūt de paradiſo. Sequēs. c. pz. ⁊ vbi diſꝰ eſt ſicut ſupple nō.

l ❡ Nobis. ȝ. j. q. j. ſicut.

m ❡ Sed ſalutē. ȝ. j. q. j. extra eccleſiam.

n ❡ Que in paradiſo, que interpretat̃ ortꝰ. Et agit̃ ibi de illo vbi fuit Adā de terreſtri: quādoq; paradiſus dicitur empyreum celum.

o ❡ Extra eccleſiā. xxiiij. q. j. alienꝰ. ⁊ ca. quia.

Cum tm̄. ¶ Caſus. Probat̃ in hoc ca. ꝙ q̄cūq; baptizat baptiſmꝰ chriſti eſt, ⁊ nō baptizātis: nec aliquis aploꝝ dixit ſuū eſſe baptiſmū: lz quedā alia dixerūt eſſe ſua, dr etiā ꝙ lz mali inequal'r operent̃ cū bonis, ab oībꝰ tamē equaliter baptizant̃. Sequēs ca. patet.

❡ Cōtramū. ¶ Caſus. Probat hic Aug. duplici ratione baptiſmū chriſti eſſe, nō miniſtri cōferētis. Prima ratio, quia eodem modo valet baptiſmꝰ collatꝰ per malū ſicut

Vide de pe. di. ij. ... paratur ... deū vel deitatē viſum, quia deū videbit facie ad faciem ...

Scilꝫ quantum ad remiſſionē pcti.

per bonū. Sed a: q2 lȝ apl'i dixerint euāgeliū meum: glo-riam meam: non tamen dixerūt baptiſmū meum.
a ¶ Eſſe cognoſcit. Nam omnia noſtra facimus ꝛc. C. de vete. iur. enucle. l. j. §. ſed neqȝ.
b ¶ Baptiſmum. Inuenit tamen baptiſmus Joannis, ꝗ in forma ſua baptizauit.
c ¶ Gratia. ꝗ tamē omibus datur equaliter in baptiſmo, ſȝ ex modo cōuerſationis noſtre minuit vel augetur: vt. j. eo. nec quēꝗ. Sed hic non loquitur de illa gr̄a baptiſmi que datur ſine pſonarū acceptione, dūmodo fictus nō accedat.

Gr̄a datur i baptiſmo oib⁹ eq̄liter.

d ¶ Doctior eſt. Nā non oēs ꝛc. C. de vete. iur. enu. l. j. §. ſi quis.

Satis oſtendimus.

e ¶ Vel accipientis errorē. Dū tamē in forma eccl'ie hoc faciat vel etiā ſi corrupte loquatur, nō eſt rebaptizandus. qḋ tamen aliter olim inſtitutuȝ fuit, ne ad hoc prauí hoies aſſueſcant. ȝ. e. diſt. non illud. j. ea. diſti. ca. ſi non.

Baptiſmi forma corrupte plata non viciat ipſum.

f ¶ De ſpū ſancto. Dum tn̄ intendat baptizare: vt ȝ. e. ſolet qn̄qȝ. licet eīn Arriani errent circa pſonas concedentes ꝛc. credentes filium non eſſe equalem patri: vt xxiiij. q. iij. ca. quidam. verſi. Arriani. tamen Arriani baptizant. j. eo. de Arrianis.

Heretici baptizar̄ poſſunt.

E St vnitas. ¶ Caſus. Dicit hic ꝙ mali percipiūt ſacr̄a eccl'ie et in eccl'ia ſunt bonis admixti: ſicut in humano corpore ſunt humores mali qui quandoqȝ exeunt de corpore.

ita nec illi⁹ ſed xp̄i eſſe cognoſcitur[a]. Itē inuenim⁹ dictū ab apl'is, ꝛ gloriā meā: ꝗuis vtiqȝ a dn̄o: ꝛ miniſteriū meuȝ, et prudentiā meam: et euāgeliū meū: ꝗuis vtiqȝ a dn̄o iptituȝ atqȝ donatū: baptiſmū[b] auteȝ nemo eoꝝ meū dixit oino. neqȝ eīn oim eq̄lis eſt gr̄a[c]: neqȝ miniſtrāt oēs equalr̄: neqȝ eq̄li prudētia vel ſciētia ſunt oēs p̄diti et i euāgelizādo ali⁹ alio meli⁹ opat̄. Et iō dici pōt ali⁹ alio doctior eſt[d] in ipſa ſalutari doctrina: alius autē alio magis minuſve baptizat⁹ dici nō poteſt: ſiue ab inferiore, ſiue a maiore baptizetur.

I dem in lib. iiij. De eodem.

S Atis oſtendim⁹ ad baptiſmū qḋ v̄bis euāgelicis ɔſecrat̄, nō ptinere cuiuſꝗ dātis vel accipiētis errorē[e] ſiue de patre, ſiue de filio, ſiue de ſpū ſctō[f] aliter ſentiat ꝗ celeſtis doctrina inſinuat.

I dem in lib. de baptiſmo.

¶ Qȝ bonis ꝛ malis ſacr̄a eccleſie communia ſunt.

E St vnitas eccleſie ꝗ late[g] ptȝ. in ſacroꝝ videlicet ſocietate ꝛ cōione, ꝗ cōplectitur cuȝ granis etiā paleas: quādo eas corporalr̄ mixtas[h] ita patitur, vt neqȝ illas iuſti vitent, neqȝ ab illis iuſte vitentur. ſic ſunt in eccleſia homines mali, vt in corpore humano humores mali, qui interdū exeunt[i] ex corpore.

I tem de vnico bap. lib. vj.

¶ Non tranſit ad aquā baptiſmi malitia benedicentis.

N On eſt aq̄ pphana et adultera ſuper quā nomē dei inuocat̄, etiā ſi a pphanis ꝛ adulteris inuocet̄: q2 nec ipa creatura[k] adultera eſt, nec ipſum nomen adulterū eſt.

I tem Beda, homil. xvj.

¶ Non eſt rebaptizādus qui ab hereticis baptizatur.

S Iue heretic⁹ ſiue ſchiſmatic⁹, ſiue facinoroſ⁹ qſqȝ in ɔfeſſiōe ſctē trinitatis baptizet[l], non valet ille qui baptizat⁹ eſt a bonis catholicis rebaptizari: ne cōfeſſio vel inuocatio tanti nominis[m] videatur annullari.

I tem Greg. ij. Bonifa. epo.

¶ Baptizati a paganis, in nomine baptizent̄ trinitatis.

Q Uos a paganis baptizatos eſſe aſſeruiſti, ſi ita[n] habetur: vt denuo baptizes in noie trinitatis mandamus. I tem Celeſtinus pa.

¶ Sine exorciſmis ꝛ exſufflationibus nullus baptizetur.

S Iue paruuli[o], ſiue iuuenes ad regenerationis veniunt ſacramētum: nō fontem vite prius adeant, ꝗ exorciſmis et exſufflationibus clericorū ſpiritus immundus ab eis abijciat̄[p]. I tem Raba. de inſtitutione clericorum.

¶ Officium baptizandi catechumeni preueniant.

g ¶ Que late ptȝ. Sed eccleſie vnitas que eſt in fide et charitate, nō ita late ptȝ: ſed hec amplectit̄ ſolos bonos. ȝ. e. diſt. ij. q2 paſſus. Sed ſm̄ vnitatem ſacramētorum etiam malos alios cōplectitur: vt. ȝ. eo. quomodo. verſi. induant. ꝛ extra hanc multi relinquentur.

Mali ſunt bonis mixti.

h ¶ Mixtas. ſ. malos mixtos bonis. Sūt enim mali mixti inter bonos, ſicut palee inter grana: et dicuntur palee, quia cadunt leuiter vento tētationis. de peniten. diſtin. v. ca. j. ꝛ. xxiij. q. viij. ca. j.

i ¶ Exeunt. Sic et mali hoies de eccleſia. ſed boni non exeunt ſaltem finaliter ꝛ eternaliter: vt de peni. diſ. ij. §. hoc itaqȝ. ca. quecunqȝ. ꝛ ca. firmū. ꝛ ca. nullus. Jo.

k ¶ N On eſt aq̄. ¶ Creatura. Polluta tamen dici pōt quātum in eis eſt. xlix. diſtinc. ca. vlti. Joan.

S Iue heretic⁹. ¶ Caſ⁹. Quicūqȝ malus baptizet in forma eccl'ie aliquē, nullus catholicus dȝ euȝ rebaptizare: cum videatur ꝙ inuocatio tāti nominis nullā vim habeat. Sequens cap. ptȝ: qḋ itelligit̄ de his qui non ſunt baptizati in forma eccleſie.

l ¶ Baptizet. ȝ. j. q. j. hi qui. ꝛ ca. dedit. ȝ. xix. di. ſcḋm. ȝ. e. q. a quodā. ȝ. j. q. j. ſi qs per ignorantiā. ȝ. ȝ. e. diſt. hi de qb⁹. ȝ. Sol. ibi i forma: hic nō. Et reiterat̄ quantum ad factum.

m ¶ Nois. Cur autē nō dr̄ noim, vt in noib⁹ p̄ris ꝛ filij ꝛ ſpūſcti te baptizo? hoc iō fit, vt appellatione ſingularitatis in eſſētia vnitas p̄ris et filij ꝛ ſpūſancti, in perſonis trinitas deſignetur.

Baptiſm⁹ fit i noie: et non in noibus p̄ris ꝛc. xj. ps.

n Q Uos a pa. ¶ Si ita. ſcilȝ in forma eccleſie non fuerunt baptizati. Jo.

S Iue puuli. ¶ Hec eſt. xj. pars di. in qua pbatur p. xix. cap. ꝙ catechiſmus debet p̄cedere baptiſma. Jo. de fan.

o ¶ Siue ✝ paruuli. De precedenti ſolennitate baptiſmi ſubiungit. ſ. de exorciſmo ꝛ catechiſmo.

✝ Correctiue ponit. nā p̄ter baptiſmū nulla ſalus ē puero. j. e. nulla.

p ¶ Abijciat̄. i. pijciat̄. i. pijciendus deſignetur. Et ſic nō eſt ȝ. j. e. nec quēꝗ. ꝛ ſi non pſit ad vitā aliq̇d: q2 ppt̄ hoc nō ſunt minus indigni, q2 mors adhuc in eis remanet: pdeſt tn̄ vt minus poſſit eis inimicus nocere: vt. j. e. dehinc. §. Quē effectū hȝ exorciſmus: nunq̇d eijcit ſpm̄ immundū? Immo donec baptizet̄, eſt mēbrū diaboli: q2 non eſt mediū: vt. xxiiij. q. j. qm̄. Sed dic abijcit. i. ſignificat.

Exorciſmi effectus.

cat abigēdū, vel abījciēdū, vel ſaltem cōpellit eū ne iam tm̄ noceat quantū nocere potuit prius: vt.ſ.eo.ca.ij. tis locis fit: ſed in primo ⁊ vltimo ſcrutinio oēs conſueue runt venire ad eccleſiam baptiſmalem.

A Nte baptiſmū. ¶ Caſus. Probatur in hoc.c. q̄ primo dʒ baptizandus inſtrui in fide anteq̄ꝫ baptizet. Qđ probat̄ exēplo xp̄i, qui prius oculos ceci nati ſputo ſupliniuit: et poſtea eum ad aquas Siloe miſit. Oīa aūt q̄ ſequūtur patēt vſqꝫ ibi: poſtea ſignat̄. ⁊ p te videbis: q̄r nō opʒ vt te adiuuē, cū non eſt neceſſe. et qđ dicit̄ in hoc ca. poſt q̄ꝫ ſe alterius. ſ. xp̄i: prioris ſcʒ diaboli. Qđ dr̄ in illo ca. poſtea ſignatur in corde, id eſt pectore.

Siloe ē fons: et iterpretatur, fons luminis.

a ¶ Siloe. Fons eſt, et iterpretatur miſſus eſt: q̄r chr̄s i quo baptizamur miſſus eſt. xxiij. diſtin. qui ep̄s. Jo.

b A Nte vigin ti. ſ. x. q. j. placuit.

c ¶ Dies. in mediana hebdomada cum cantatur ſitientes. ſ. diſ. lxiij. principali.

d ¶ Exorciſmi. i. adiuratiōe. exorcizare. i. adiurare.

e ¶ Spūalr̄. ſufficit q̄ ſenſum retineāt. ff. de leg. l. ſcire leges. j. queſt. j. Marchion.

f S ymbolum. ¶ Cōpetētibus. i. intellectuʒ diſcretionis habentib⁹ vel cupiētib⁹. Cōpetētes quidē appellant̄ qui libero arbitrio vtentes pniam ab eccleſia accipiūt: vt ſint digni accedere ad catechiſmuʒ: deinde ad baptiſmi ſacramentum: vt. xxv. diſt. audire.

Cōpetētes q̄ dn̄r.

C Atechiſmi. Catechiſm⁹ grece, latine dicit̄ inſtructio: vnde catechizare, id eſt inſtruere. Archi.

g ¶ Uniuſcuiuſqꝫ eccl̄ie, hoc i mul

A Nte baptiſmum, catechizādi dʒ hoīem p̄uenire officiū: vt fidei primū catechumen⁹ accipiat rudimentū. Itē ipſe chr̄s prius ceci nati oclos luto ex ſputo facto ſuperliniuit: et ſic ad aquas Siloe[a] miſit: q̄r prius dʒ baptizādus fide incarnatiōis xp̄i inſtrui, ⁊ ſic ad baptiſmū iā credulus admitti: vt ſciat cuius gr̄e in eo eſt particeps, et cui iam debitor fiat deinceps.

I tē ex conci. Bracharēſi. ij.

¶ Quo tp̄e catechumeni ad exorcizandū ſunt deferendi.

A Nte viginti[b] dies[c] baptiſmi ad purgationē exorciſmi[d] catechumeni currant. in quibus. xx. dieb⁹ omnino ſymbolū qđ eſt Credo in deum patrem omnipotētem, ſpiritualiter[e] doceantur.

I tem ex cōcilio Agathenſi.

¶ Quo tp̄e cōpetentib⁹ ſymbolum eſt predicandum.

S ymbolum etiaʒ placuit ab oībus eccleſijs vna die. i. ante octo dies dn̄ice reſurrectionis publice in eccl̄ia competentibus[f] predicari.

I tem Nicolaus papa.

¶ In vnaquaqꝫ eccl̄ia baptizandi catechizari poſſunt.

C Atechiſmi baptizādorū a ſacerdotib⁹ vniuſcuiuſqꝫ[g] eccleſie poſſunt fieri: ſicut in hac ſancta Ro. eccl̄ia (cui deo authore miniſterium exhibem⁹ nr̄i famulat⁹) ſolenniter fieri cōprobant̄. I tē ex cōci. Laodicēſi. De eodem.

B Aptizandos opʒ fidei ſymbolū diſcere, ⁊ quinta feria vltime ſeptimane vel ep̄o vel pb̄ro reddere[h]. I tē ex cōci. Martini pa. De eodem.

N On liceat ante duas[i] ſeptimanas paſche ſed ante tres ad baptiſmum ſuſcipere aliquem. opʒ autē in his diebus qui baptizandi ſunt vt ſymbolum diſcant: et in. v. feria nouiſſime ſeptimane ep̄o vel presbytero reddant.

I tem ex cōci. Carthagi. iiij.

¶ Anteq̄ꝫ baptizentur quilibet ſunt examinandi.

B Aptizādi nomen ſuū[k] dent: ⁊ diu[l] ſub abſtinētia vini ⁊ carniū, ac manus impoſitionis crebra examinatione[m] baptiſmum percipiant.

I tem Raba. de inſtit. cleri.

¶ Baptizandi quare exorcizantur et exſufflantur.

P Oſtq̄ꝫ ſe baptizand⁹ p̄feſſionē vere fidei in alterius cōmēdauerit dn̄iū: et per abrenūciationē[n] a prioris poſſeſſoris ſe alienauerit[o] ſeruitio, exſufflat̄ ab eo poteſtas ſeua: vt p piū ſacerdotis miniſteriū ſpūi ſctō cedat fugiens malignus ſpūs. I tē Aug. de ſymbolo. lib. j. De eodem.

S Icut noſtis fr̄es chariſſimi, paruuli exſufflantur et exorcizant̄: vt pellat̄ ab eis diaboli p̄tās inimica, que decepit[p] hoīem, vt poſſideret hoīes. non ergo creatura[q] in infantib⁹ exorcizat̄ aut exſufflatur: ſed ille ſub quo ſunt qui ſub peccato naſcuntur.

I tem Raba. de inſtit. cleri.

¶ Quare ſignetur baptizandus in corde et fronte.

P Oſtea[r] ſignat̄ baptizādus ſignaculo ſctē crucis tā in corde q̄ꝫ in fronte, vt ab eo tp̄e apoſtata diabol⁹ in vaſe ſuo priſtino ſue iterēptionis[s] cognoſcens ſignaculū, iā ſibi deiceps illud ſciat eſſe alienum[t]. I tem in eodem libro.

¶ Quare ſuper eum orationes dicantur.

h B Aptizādos. ¶ Reddere. vulgariter loquit̄. q. d. memoriter ſine inſpectione libri dicere. ſic. j. eod. proxi. Archi.

i N On liceat ante duas tm̄: q̄r ante duas ⁊ ante tres ⁊c. cum al's duo p̄tinent̄ in tribus. ff. de arbit. diem. §. ſi plures.

Ergo nō incipiūtur ſcrutinia in q̄rta feria poſt dn̄icā q̄ cātatur Letare hierlm. hug.

k B Aptizandi nomen ſuū dent in ſcriptis. hodie non tenet hoc. Et qđ dr̄ abſtinentia, cōſiliū eſt: ⁊ ita nō eſt p̄tra. j. eo. ſine penitentia.

l ¶ Et diu. intra xx. dies. ſ. e. ante.

m ¶ Examinatione. q̄r infidelis non recipietur ſine examiatiōe. j. e. iudei. ⁊ ca. ne qđ abſit.

n P Oſtq̄ꝫ ⁊c. ¶ Per abrenunciationem. Supra diſtin. j. eccleſiaſticarum.

o ¶ Se alienauerit. i. alienari inceperit: vt. ſ. eo. ſiue paruuli.

p S Icut noſtis. ¶ Que decepit. Et ideo fuit reſtitutus. nā deceptus ⁊c. ff. ad velleianum. l. j.

q ¶ Creatura. Nec diabolus inquātū ē creatura ſʒ iquātū eſt vitioſus. xxiij. di. q̄ ep̄s ordinandus eſt.

r P Oſtea ſignat̄. i. p⁹ exſufflationem interemptionis.

ſ ¶ Sue interemptionis. i. ſignaculum ſctē crucis per qđ eſt interēptus, vt dixit diabolus de quodam iudeo q̄ ſupra ſe fecerat ſignum crucis. Inueni vas vacuum, ſed bene ſignatū.

Diabolus [illegible]

t ¶ Alienū. i. alienādum. Sed ideo dicit alienum: q̄r in proxi. ⁊c. xxiij. q. j. paratus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Exhinc etiã dicunt̃ sup eũ orationes, vt fiat catechuminus: tunc datur baptizando ſal benedictum in os, vt per ſal typicũ[a] ſapientie ſale cõditus fetore careat[b] iniquitatꝫ, ne a vermibus peccatorum vltra putrefiat, ſed magis illeſus ſeruetur ad maiorem gratiam percipiendam.

Itẽ Beda ſuper lib. Regum.

¶ Quare ſale initiantur catechumini.

Sal celeſtis ſapiẽtie quo initiant̃ cathecumini in cunctis operũ noſtrorum ſacrificijs iubemur offerre[c].

Item Raba. de inſti. cleri.

¶ Quare iterũ exorcizantur.

Dehinc[d] iterũ exorcizantur, vt diabol⁹ ſuam nequitiã cognoſcens, iuſtũ ſup ſe dei iudiciũ timens recedat ab hoie: nec contẽdat eũ arte[e] ſua ſubuertere ne baptiſmũ conſequat̃: ſed magis honorem deo creatori ſuo exhibens, reddat opus deo factori ſuo.

Itẽ Grego. pa. in hom. xxix.

¶ Sacerdotes exorcizando demonia repellunt.

Sacerdotes cũ p exorciſmi gratiã manũ credẽtibus imponunt, ⁊ habitare malignos ſpirit⁹ in eorum mente cõtradicunt: quid aliud faciunt, niſi ꝙ demonia eijciunt?

Item Raba. de inſti. cleri.

¶ Quare de ſaliua nares ⁊ aures tanguntur.

Poſtea tangũtur ei nares ⁊ aures de ſaliua, et dicit̃ ei verbum euangelicũ qđ Jeſus dixit quando ſurdum et mutũ ſanauit: tangens cum ſputo linguã eius, ⁊ mittẽs digitos in auriculam eius, dixit: Effeta, qđ eſt adaperire. hoc eñ ſacramẽtũ hic agit̃, vt p ſaliuã typicã[f] ⁊ ſacerdotꝫ factũ, ſapiẽtia ⁊ virt⁹ diuina ſalutem eiuſdẽ catechumini operet̃, vt aperiant̃ ei nares ad accipiendũ odorẽ notitie dei, vt aperiãtur ei aures ad audiẽdũ mãdata dei, vt aperiant̃ ei ſenſ⁹ in intimo corde ad reſpondẽdũ.

Itẽ Amb. de ſacramẽtis.

¶ Quare nares nõ ora baptizandorũ epiſcop⁹ tãgit.

Propter gloriã[g] muneris[h] ⁊ operꝫ[i] nõ os[k] tangit eps: ſꝫ nares, vt bonũ odorẽ accipiãt pietatis eterne.

Item Rabanus de inſtitutione clericorum.

¶ Quare a ſacerdote inunguntur.

Deinde[l] a ſacerdote inũguntur, vt ſacrum baptiſma cum fide accepta cuſtodiat̃: vngit̃ tũc illius pect⁹ oleo ſanctificato cũ inuocatiõe ſctẽ trinitatis: vt nulle reliquie latẽtis inimici in eo reſideãt: ſed in fide ſctẽ trinitatis mẽs eius confortet̃. vngit̃ ⁊ inter ſcapulas de eodem oleo: vt vndiqꝫ muniat̃: ⁊ ad bona opera faciẽda per dei gratiã roboretur.

Item conſecratur fons: vt ad ipſum baptiſma cathecumin⁹ accedat.

Itẽ Amb. i lib. de ſacramẽtꝫ.

¶ Quõ fontem baptiſmi trinitatis preſentia conſecrat.

Venit ſacerdos ad fontem, dicit precẽ: inuo-

a Exhinc. Typicum. i. figuratiuum.
b ¶ Careat. i. quod per ſalem ſignificatur.
c Sal celeſtis. ¶ Offerre myſtice. Ceſſat eñ vet⁹ obſeruatio legis lr̃alis. ex̃ de cõſti. tranſlato.
d Exhinc. Mediana hebdomada tribus diebus fiunt exorciſmi. Secunda iterum tribus: vt ita non reſtet in vigilia paſche niſi ſola immerſio. ſꝫ hoc exorciſmi variantur.
e ¶ Arte. i. dolo. ſic exponit̃ .xxij. q. ỏ. v. quacunqꝫ.
Poſtea tangũtur. ¶ Cas⁹. Perfectis orõnib⁹ ſupradictis tãgunt ſacerdotes nares ⁊ aures baptizãdi cũ ſaliua dicendo verba illa q̃ dixit chriſtus qñ mutũ ⁊ ſurdum ſanauit: ſcilꝫ, Effeta: eum cũ ſputo tãgens. Nares autẽ ideo tangunt̃ ad denotandum ꝙ baptizãdus percipere debꝫ odorem dei. Aures autẽ vt intelligat mandata dei. Sequẽs ca. ptꝫ. Propter gloriã muneris. i. propter glorioſum munus: ſcilicet corp⁹ ⁊ ſanguinem dñi: et operis. i. propter glorioſum opus. i. predicationem.
f ¶ Typicã. i. figuratiuã ſapientie dei, per digitũ dei intellige dona ſpiritusſancti. Eſt caro noſtra lutum: patris ſapientia ſputum. Creditur humanum gen⁹ hoc medicamine ſanũ.
g Propt̃ gloriã. i. glorioſum munus eucharistie, ⁊ glorioſum opus predicationis. h. Pronaqꝫ cum ſpectent alia cetera terram: Os homini ſublime dedit, celũqꝫ videre Juſſit: et erectos ad ſydera tollere vultus. Et nil turpitudinis debet infligi faciei. C. de penis. ſi quis in metallum. Argu. contra extra. de crimi. fal. ad audiẽtiam. Glorioſius quippe et excellentiſſimum in humano corpore hominis os deprehenditur: per quod deus glorificatur et benedicitur et predicat̃. Jn ſignum ergo tanti muneris et operis dignitate non tangitur os cum ſaliua.
h ¶ Muneris. Jd eſt corporis dñi et ſanguinis: qđ eſt munus excellentiſſimum.
i ¶ Et operis. i. p̃dicationis ante eñ q̃ꝫ quis baptizetur, nec ad corpus domini ſumẽdum nec ad predicationis officium gerendum eſt idoneus. Unde nec debet quis ante baptiſmum corpus Chriſti ſumere: nec predicationis officiũ gerere, nec debet ei credi hoc vel illud. vnde in euãgelio Joannis: Jeſus non credebat ſe illis. ſ. infidelibus.
k ¶ Non os tangit. Ad oſtendendum ꝙ non prius credendum eſt homĩ. ñ q̃ꝫ odor fame ſue preceſſerit. de cã vnctionis habet̃ ex̃ de ſacra vnc. cũ veniſſet. Jo.
Deinde. ¶ Caſus. Peractꝫ omnibus ſupradictis vngitur baptizandus in pectore oleo ſãctificato cũ inuocatione pr̃is et filij ⁊ ſpũſancti: vt mens eius confortetur in fide. Ungitur eodem oleo inter ſcapulas, vt vndiqꝫ muniatur, et ad bona opera facienda per dei gratiam roboretur.
l ¶ Deide. id eſt poſtq̃ꝫ eſt baptizatus. vnde finis capi. debuit eſſe principium. Jo.
Venit ſacer. ¶ Cas⁹. Primo dr̃ in hoc. ca. qđ facere debeat ſacerdos cũ ad fontẽ baptiſmatis primo venit. Scđo dr̃ ꝙ vbi homo baptizat̃ ſm formã euangelicã, adeſt preſentia trinitatis: operat̃ dei filius: deſcendit ſpũſſanctus. ſꝫ in baptiſmo chriſti, ꝑpter incredulos deſcẽdit in ſpecie viſibili: q̃ ſimiliter in apl̃os deſcẽdit ꝑpter hoc in linguis igneis. nos autẽ nõ percipim⁹ eũ viſibiliter, ſed per fidem.

Marginalia: id eſt celeſtẽ ſapientiã q̃ p ſalẽ ſtn̄ Archi. deſign̄t. Exorciſmi ſiũt tribus dieb⁹. — Uerſus circa materiã baptiſmi. — Hõ eſt digniſſima creaturarum. Ouid. Facies hũana non eſt deturpanda. — Baptiſmo carẽs neqꝫ corpus dñi ſumat, neqꝫ p̃dicet.

a Primo.i.olim in baptiſmo Chriſti.
b Deſcendit.in ſpecie columbe.
c Sed per fidem. Ut legitur de pe.diſt.ij.querēdū.⁊ ca.pennata animalia. Jo.

Dehꝰ ff.e.ca. aliō. h.

Si non ſanctificaꝛ. Hec eſt.xij.pars Di.ſm Joan. de fant. Caſus.

Quidā pbři quando aquam baptiſmatis benedicunt vtioſas preces per imperitiā ꝓferūt. quare queſitū fuit ab Aug. vtrum valeat benedictio non obſtāte vitio locutionis, vel q̄ hereſim ſapit? et certe ꝓbat Aug. ꝙ valet nam ſi aliquis fuerit baptizatꝰ in forma eccľie in aqua vbi fuerunt dicte preces ille, tñ non iteraꝛ baptiſmus, et hoc qꝛ precantis affectus ſuperat vitioſam locutionē: et hoc fit per verba euãgelica ſine quibus baptiſma fieri nō poteſt. Nam ſi hereticꝰ i forma eccleſie baptizat, qui charitatꝭ affectum non hꝫ: licet preces offerat vitioſas, tamen vere baptizat. Idē etiā eſt i quolibet malo ſacerdote q̄ cū forma baptiſmi ꝓfert preces vitioſas ab hereticis vel ab aliis cōpoſitas. Quid ita.i.cur ita eſt? quaſi cur nō iubetur denuo? quia plerūqꝫ ⁊c.nā vtiqꝫ, hec locutio ſuſpenſiua eſt vſqꝫ ibi: nec tamen. Si.i.q̄uis.

xij.ps.

cat nomen patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti: vtiꝛ ꝟbis celeſtibus, celeſtia ſunt ꝟba q̄ chriſti ſunt, preſentia trinitatꝭ adeſt, opaꝛ ſermo eternꝰ, vbi deſcēdit ſpiritusſanctꝰ: primo[a] q̄ſi colūba deſcēdit[b], vt increduli vocarētur ad fidē: in principio ſignū debuit eſſe in poſterioribꝰ ꝑfectio: aptius em̄ ſpūſſanctꝰ datꝰ eſt in igneis liguis ꝓpter incredulos: nobis autē iam in plenitudine eccľie, nō ꝑ ſigna ſꝫ ꝑ fidem[c] veritas eſt colligēda.

Item Augu. de vnicō baptiſmo libro.vj.

Verba erroris per imperitiā ꝓlata non impediunt aque ſanctificationem.

Si nō ſctificaꝛ[d] aqua cū aliqua erroris verba ꝑ imperitiam precator effundit: multi non ſolum mali ſed boni etiā fratres in ipſa eccleſia nō ſanctificant aquā: multorū em̄ preces emendantur quotidie ſi doctioribus fuerint recitate, et multa in eis reperiuntur cōtra catholicā fidem[e]: nunquid ſi manifeſtetur aliquos baptizatos cū illis preces dicte fuiſſent ſuper aquā, iubenꝛ denuo baptizari? q̄d ita? qꝛ plerunqꝫ precis vitiū ſuperat precantis affectus[f]: quia illa certa verba euangelica ſine quibus nō poteſt baptiſmꝰ conſecrari, tantū valent vt per illa ſic euacuenꝛ quicunqꝫ in prece vitioſa contra regulā fidei dicuntur, quēadmodum demoniū chriſti nomine excludiꝛ. Nā vtiqꝫ[g] hereticꝰ ſi afferat[h] precē vitioſam, nec bonū habeat charitatis affectum, quo poſſit illa ſuperari imperitia: et ideo ſimilis eſt ei quicunqꝫ in ipſa catholica eccleſia inuidus, immundus, vel maleuolus eſt: quales arguit hic Cyprianꝰ[i] afferat etiā (vt fieri ſolet) aliquā precē in qua loquatur contra regulā[k] fidei (multi[l] quippe irruūt in preces non ſolum ab imperitis loquacibꝰ, ſed etiam ab hereticis cōpoſitas: ⁊ per ignorātie ſimplicitatē nō eas valētes diſcernere, vtuntur eis, arbitrantes ꝙ bone ſunt) nec tamen in eis q̄d peruerſuꝫ eſt euacuat illa que recta ibi ſunt, ſed ab eis potius euacuatur[m].

Itē Aug. ad Neophytos.

Quid ſignificent myſteria que in fonte baptiſmaris celebrantur.

d Si non ſanctificaꝛ. Pone caſum per illa ca.ſ.e.diſt. retulerunt.et.ſ.di.xxxviij.ſedulo.
e Cōtra catholicā fidē.i.cōtra rectā verborū formā in eccľia catholica cōſtitutam. Uel cū dicit, baptizo te in nomine trinitatis et diaboli. Additio. Hoc etiā fuit dictū Lau. Uel dic ꝯ fidem.i.bonos mores, que ſcꝫ ſapiūt hereſim.ſꝫ ſacerdos ſimplex imperitus ſic nō intelligit, immo credit eas ſanū ⁊ rectū intellectū cōtinere. Jo.de fan.
f Affectus.i.bonitas hoīs ſuperat vitium locutionis q.d.non, ſed potius verbum Chriſti.
g Nā vtiqꝫ. Probat ꝙ vitiū precū ꝓpter affectū bonum nō emendaꝛ in baptiſmo: ſed verbū xpī operaꝛ virtutem. nā hereticus bonū affectū nō hꝫ: ⁊ q̄uis vitiū precum afferat, nō tñ minꝰ baptiſmꝰ ſuū effectū habebit: qꝛ tm̄ valent illa certa verba euãgelij, vt quãtūcūqꝫ preces alie vitioſe ſint, formā tñ a xpo inſtitutā non poſſunt euacuare: immo potius q̄tū ſpectat ad baptiſmū, oēs euacuanꝛ ab illis euãgelicis ꝟbis. ⁊ hoc eſt: nā vtiqꝫ.

Baptiſmus nō vitiatur precum vitio.

h Si afferat. Si.i.quãuis.
i Cyprianꝰ. Cypriano em̄ ⁊.lxxx.epīs viſum eſt baptiſmū chriſti nō poſſe eſſe apō hereticos vel apud ſchiſmaticos: q̄ etiā baptiſma hereticoꝝ lauacrum diaboli appellabant.ſ.e.diſ. quomodo.⁊ diſtin. xxxij.§.verum.
k Regulā. non em̄ debēt verba celeſtis dei reſtringi ſub regulis donati. xxxviij.di. idignū. palea eſt.q.d.ſi virtus verborū excludit demoniū, ita et precum vitium.
l Multi. parētheſis eſt.i.interpoſitio vſqꝫ ibi: nec tamen.
m Euacuaꝛ. ar. ꝙ vtilia nō vitianꝛ per inutilia.ſ.diſtin.xxxvij.turbat. ſ.xxiij.q.iiij.q̄d ergo.C.de do.ſanctimus.ſ.j.q.j.nonne ſodomite.⁊ ca.dñs declarauit.ſ.diſt. xxxvij.ſi quid veri. ar.tñ.ꝯ.ff.de aqua quotid.⁊ eſti.l.j.§. itē queriꝛ.ſ.diſtin. xxxiij. quotidiā.ſ. di.ix.ſi ad ſacras. ſ.iij.q.ix.pura.
m Euacuaꝛ. ex hoc cap. colligiꝛ ꝙ nō vitiatur forma baptiſmi ſi q̄d in ea apponaꝛ ſuperfluū: q̄d admittunt quidā: vt ſi dicaꝛ, baptizo te in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti ⁊ diaboli vel arma virumqꝫ cano: vel quicq̄d ſequatur: baptizatꝰ eſt. arg. cōtra. ff.de verb.ob.q̄ extrinſecꝰ. Idē eſt ſi quid premittaꝛ ante formā: vt ſi dicatur: arma virūqꝫ cano: ⁊ ego baptizo te in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti. Si vero aliq̄d interponatur: vt ſi dicatur, baptizo te, ⁊ deꝰ eſt, in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti ⁊c. non eſt baptizatus: arg.ff.de teſta.heredes palā.§.vl. vbi diſtinguitur an interponaꝛ actꝰ extraneus. et circa hoc eſt omne verbū extraneū a forma. q̄d nō cōcedo. qui enim dicit, baptizo te in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti ⁊ omniū ſanctorum: non dicit, baptizo te in nomine patris ⁊ filij et ſpūſſancti: ⁊ ſm hoc duo diceret, quod eſt impoſſibile: et eadē ratione deberes dicere cū diciꝛ, non ego baptizo te in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti, ꝙ eſſet baptizatꝰ, quia verba baptizandi protulit: quod patet falſum eſſe. Sed pone ꝙ mutat ordinem baptizandi, an baptizabit, vel ſi dicat: baptizo te in nomine patris et ſpiritusſancti et filij? videtur ꝙ ſic. extra de reſcrip.cauſam.argu.C.de teſta. prepoſteri, nec enim ſcripture obſeruan-

dus eſt ordo.ff.de ſol.nec enim contrariũ tamẽ dicit̃: argu.C.de ſen.ꝛ interlo.l.prolatã. Dico enim ordinẽ ꝟboꝝ eſſe de forma. Si autem mora interponatur naturalis ꝛ compendioſa, vt de reſpirando vel tuſſiendo vel excreãdo, non obeſt. alias contra. C.de teſta.cum antiquitas, et de tempore hoc et actu qui interponitur, diſtingue per l.ff.de duobus reis cõſti.duos reos.§.vlti. et penul. et de verbo.obliga.continu⁹. nam modicum interuallũ nõ impedit: quod tamen magis in intellectu q̃ locutione ꝛc.ff.de ſo.ratum. Et hoc etiam attendas circa formam euchariſtie. Pone enim quod dicit formam panis, demũ poſt al'quantulum ſpatium formã vini: nunquid tranſſubſtãtiatur ibi panis vel vinum. R̃n. vt premiſi. tamen queſtio non procederet ſm eos q̃ dicunt eſſe duas formas: vt notaui.§.diſ.ij.q: paſſus. — puer factus adultus.xxxv.diſtinctio. de iudeis, et obligantur licet nichil intelligant. C.de fal.mo.l.j. immo ſi bene inſpexerimus, potius liberatur a diabolo q̃ obligetur. nam ignorans per alium bene liberatur. Item ex eo q̄ dicit certiſſima, eſt argu. q̄ ſimplex cautio, idonea cautio dicitur. tamẽ lex dicit q̄ cum dicitur idonea cautio, intelligendum eſt pignus vel fideiuſſor: vt.ff.de fideicom. liber.l.iiij.§.addici.

xiiij.ps

Prima igit̃ ꝛ ſecũda predicatione de his tãtum locuti ſum⁹ que vobis priuſq̃ ad fontẽ ſanctũ veniretꝭ, iuxta catholice eccl'ie inſtituta tradidim⁹: ꝛ q̇d ſignificaret vnctio q̄ diuerſis corporis noſtri adhibita partib⁹, diuerſum intellectũ deſignat (prout dñs donare dignatus eſt) interpretati ſum⁹, cũ oſtẽderimus vos per oleũ ſanctificationis ad auditum plene fidei preparatos, et ad bonum chriſti odorem vocatos, ex toto corde ad abrenũciandum diabolo eſſe commonitos: nunc vero de interiorib⁹ iam myſteriis locuturi ſumus que in ipſo fõte celebrata ſunt: emiſſa enim certiſſima cautione[a] q̄ vos abrenunciare omnibus pompis diaboli, omnibus operib⁹ ei⁹, omni fornicationi diabolice ſpopondiſtis: deſcendiſtis in fontẽ ſacrũ, fontem redemptionis, fontẽ ſanctificatum virtute dei celeſti. In hoc ergo fonte anteq̃ vos toto corpore tingerem⁹, interrogauimus. Credis in deũ patrẽ oĩpotẽtẽ? Reſpõdiſtis: Credo. Rurſus interrogauim⁹. Credis et in Jeſum chriſtũ filium ei⁹ q̃ nat⁹ eſt de ſpũ ſctõ ex Maria virgine? Reſpõdiſtis ſinguli: Credo. Itẽ interrogauim⁹. Credis ꝛ in ſpiritũ ſctm̃? R̃ndiſtis ſimiliter: credo. Hoc autẽ fecim⁹ iuxta dñi noſtri Jeſu chriſti ſaluatoris imperiũ: qui cum ad patrẽ in celũ aſcẽderet diſcipulis ſuis.i.apl'is mandauit, dicẽs: Euntes docete oẽs gẽtes baptizantes eos in noĩe patris ꝛ filij ꝛ ſpũſſancti. Itẽ. Quod autẽ interrogauimus. Credis in ſanctã eccleſiã, remiſſionẽ pctõꝝ, carnis reſurrectionẽ? nõ eo modo quo interrogauim⁹, vt quomodo in deũ credit̃, ſic ꝛ in eccleſiã ſanctam catholicã: q̃ ꝓpterea ſancta et catholica eſt, q: recte credit in deũ: nõ ergo[b] diximus vt in eccleſiã quaſi[c] in deũ crederetis: ſed intellige nos dicere ꝛ dixiſſe vt in eccl'ia ſancta catholica ꝯuerſantes in deũ crederetis, crederetis etiã reſurrectionẽ carnis que futura eſt.

Itẽ Iſido.de offi.lib.ij.

Alioꝝ fide ꝛ ꝓfeſſione paruuli baptizantur.

Paruuli alio ꝓfitente baptizantur, q: adhuc loqui[d] vel credere[e] neſciunt ſicut etiã egri, muti[f], ꝛ ſurdi, quorũ vice[g] ali⁹ ꝓfitet̃, vt ꝓ eis reſpõdeant dum baptizant̃.

Itẽ ex cõci.Carthā.iiij.

Alioꝝ teſtimonio egrotantes ſunt baptizandi.

Egrotãtes ſi ꝓ ſe reſpondere nõ poſſunt, cũ voluntas eoꝝ teſtimoniũ ſui[h] dixerit[i], baptizent̃: ſimil'r ꝛ de penitentib⁹, agendum eſt.

Item Auguſtinus.

Sacramẽtũ fidei non ipſa fides paruulũ facit fidelẽ.

Prima igitur. Hec eſt.xiij pars diſt.ſm Joãnem de fan.

Caſus. In hoc ca.oſtendit Augu. ſe in ſuperioribus tractaſſe de his q̄ fiunt pueris in catechiſmo et exorciſmo. Scdõ dicit ſe nunc velle de his tractare que fiunt circa pueros in ipſo baptiſmo et dicit q̄ in baptiſmo precedit interrogatio et reſponſio de ſymbolo. Inde ſequitur immerſio in nomĩe patris et filij et ſpũſſancti: ſicut docuit xp̃s. ſed quia non inuenitur in ſymbolo, ſed credo ſanctam eccleſiam: Aug. credit eſſe repetendum ter, vt dicatur: credo in ſanctam eccleſiã ſicut ibi, credo in deum ꝛc. Ad vltimum ſubiungit q̄ in alio ſenſu dicitur, credo in deum: et in alio ſenſu dicitur, credo in eccleſiam catholicam.

Stipulatio intercedit in baptiſmo ꝑ quã obligantur paruuli.

a Cautione. Hic ergo intercedit ſtipulatio, ꝛ obligantur pueri ex promiſſione patrinorũ, licet non intelligant: quod ſpeciale eſt in baptiſmo. illud autem eſt loco ſtipulationis, credis in deum? tenetur ergo obſeruare fidem

Cautio idonea que eſt.

Mat. xxviij.

b Ergo. Vocabulum ſemel poſitum poteſt accipi ꝓprie ꝛ improprie argu.diſtin.xxviij. preſbyterum.

c Quaſi in deũ. Credo deo: credaſq̃ deum: plus credo valere. Si credas in eũ, q̃ q̄ ei, vel eum.

Paruuli. Hec ẽ.xiiij. pars diſt.in qua ꝓbat per ſex ca. q̄ ſolus baptiſm⁹ ſufficit paruulis q̄ al'as non poſſunt credere niſi per ſacr̃m fidei. Jo.de fan.

d Loqui. aliter ſi poſſunt loqui. vnde Aug. in epiſtola ad Renatum epiſcopum Septẽnis etatis pueri ꝛ mentiri et verum dicere, confiteri ꝛ negare iam poſſunt: et ideo cũ baptizãtur iam ſymbolũ reddant, et ipſi ꝓ ſe ad interrogationẽ reſpondeant.

xiiij. pars. Pueri ſeptẽnes poſſunt mẽtiri et verum dicere.

e Vel credere. argu. q̄ hꝫ puer fidẽ, ſed neſcit ea vti: vt ex. eo. maiores. ver. a pleriſq̃.

f Muti. vl' etiã furioſi. pupill⁹ enĩ infans vel infantie ꝓxim⁹ nõ multũ a furioſo diſtat. inſti. de inu. ſtip.§.pupillus. differentiam tamen dixi inter infantem et furioſum.§.e.hi qui.

Scꝫ ꝑ aliũ qui ei⁹ voluntatẽ ꝓbauit xxvj.q.vj.q̃ recedũt. ꝛ c.ſe.de pe.di.j. multiplex. Archi.

g Vice nã ſatis ꝯueniẽs eſt vt q̄ ꝑ aliũ obligat̃, etiam liberet̃ per aliũ.§.e.queris. Item dicit lex q̄ ꝓ ignorante fide iubere poſſum.ff.de fideiuſ.fideiubere. et ignoranti etiam actio acquiritur.ff.ſi cer.pe.ſi a furioſo.

h Egrotantes. Sui.ſcꝫ amici.

i Dixerit. Vel dici fecerit, vel per ſigna. vl' dic ſui.ſ. voluntatis.

Nihil eſt aliud. ¶ Caſus. Queſitum fuit ab Augu. quare pro paruulo cū interrogatur, credis in deū: reſpondeant patrini, credo: cū paruulus fidei articulos nō intelligat. ⁊ reſpondet ꝙ talis rñſio adhibet̃ vt ſacramentorum ſolennitas impleatur: ⁊ propter ſacramentū fidei per quod paruulus dicitur fidē habere, et credere: vnde fides vocat̃ licet fidei veritatem nō habeat in actu: ſed in habitu.

h ¶ Itidē. i. tantū et hoc quo ad preſumptionem. arg. ꝙ taciturnitas non habetur ꝓ cōſenſu. ſ. diſt. lxxxvj. tanta. ſ. diſt. xxvij. diaconus. ſ. diſtin. liij. ſi ſeruus. Sed contra. ſ. ij. q. vj. biduum.

Poſtq̄. ¶ Caſus. In hoc cap. duplex ratio aſſignat̃ quare homo ter immergitur in baptiſmo. Una eſt q: baptizatur in nomine patris et filij et ſpiritusſācti. Alia eſt quia xp̄s tertia die reſurrexit a mortuis, cū quo etiam morit̃ in baptiſmo.

Nihil eſt aliď credere, q̄ꝫ fidē[a] habere[b]: ⁊ per hoc totū reſpondet̃ credere paruulus q̄ fidei nōdum habet effectū: reſpondet̃ habere fidē ꝓpter fidei ſacramētū, ⁊ ꝯuerte re ſe ad dñm ꝓpter ꝯuerſionis ſacramētū, q: et ipſa reſponſio ad celebritatē ſacramēti pertinet. Ita paruulū etſi [c]nōdū fides illa q̄ in credētiū volūtate cōſiſtit, iam tamē ipſi⁹ fidei ſacramētū[d] fidelē[e] facit, ſicut credere reſpondet̃: ita etem̄ fideles vocant̃, nō rem ipſam[f] mēte abnuendo, ſed ipſius rei ſacramentū percipiendo.

Idem in lib. de baptiſmo.

¶ Alteri⁹ ꝓfeſſio nō valet ei q̄ per ſe reſpōdere poteſt.

Cum ꝓ paruulis alij reſpondet vt impleat̃ erga eos celebratio ſacramēti, valet vtiq; ad eoꝝ conſecrationē, q: ipſi ꝓ ſe rñdere[g] nō poſſunt: at ſi ꝓ eo q̄ rñdere poteſt, alius reſpōdeat, nō itidē[h] valet. Ex qua regula illď euāgelij dictū eſt, qď omnes (cū legit̃) naturaliter monet. Etatē habet, ipſe pro ſe loquatur.

Item Aug. in homilia. iiij.

¶ Quare trina merſio in baptiſmate celebretur.

Poſtq̄[i] vos credere ꝓmiſiſtis, tertio capita veſtra in ſacro fonte demerſim⁹: q̄ ordo baptiſmatꝫ duplici[k] myſterij ſignificatione celebrat̃: recte em̄ tertio merſi eſtis q̄ accepiſtis baptiſmū in noīe ſancte trinitatis: recte tertio merſi eſtis q̄ accepiſtis baptiſmū in noīe Ieſu chriſti q̄ etiā die tertia reſurrexit a mortuis: illa em̄ tertio repetita demerſio typum dñice exprimit ſepulture, per quā chriſto cōſepulti[l] eſtis in baptiſmo, ⁊ cū chriſto ſurrexiſtis in fide, vt peccatꝫ abſoluti, in ſanctitate virtutū chriſtū viuatis imitando.

Itē ex canonib⁹ apoſtoloꝝ.

¶ De his qui ſemel non tertio in baptiſmate mergunt̃.

Si q̄s presbyter aut ep̄s nō trinā[m] merſionē vni⁹ myſterij celebret, ſꝫ ſemel mergat in baptiſmate (qď dari a q̄buſdā iubet̃ in morte[n] dñi) deponat̃. Nō enim dixit dñs nobis: In morte mea baptizate, ſed euntes docete omnes gentes baptizantes eos in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti.

Item Greg. Leonardo ep̄o.

¶ De eodem.

De trina merſione baptiſmatꝫ nil reſponderi veri⁹ poteſt q̄ꝫ qď ipſi ſenſiſtis: q: in vna fide nil officit ſancte eccleſie conſuetudo [o] diuerſa: nos autē ꝙ tertio mergim⁹ triduane ſepulture ſacramēta ſignificam⁹: ⁊ dū tertio infans ab aquis educitur, reſurrectio triduani temporis exprimitur. quod ſi quis forte etiā ꝓ ſumme trinitatis veneratione exiſtimet fieri, neq; hoc aliquid

a ¶ Q̄ꝫ fidē. id eſt ſacramenti fidei ꝓfeſſionē, ſed nō virtutem. ſed ſi nō habēt charitatē: quomodo ergo ibūt, in patriam poſt mortem? hoc eis datur a deo. Alij dicunt ꝙ habēt eam in habitu. extra de bapt. et eius effec. c. j. ſed et per alios dicunt̃ credere. j. e. in eccleſia.

b ¶ Habere. j. diſ. e. q̄ris. ſ. xv. q̄ōe. j. §. vt itaq;. ſ. di. ij. hoc eſt qď dicim⁹.

c ¶ Etſi. i. q̄uis.

d ¶ Sacramētū. Baptiſm⁹ dicit̃ ſacramentū fidei: q: in fide chriſti conſecratur: ⁊ in fide eccleſie confertur: vel q: in noīe trinitatis confertur quam offerentes ⁊ obiati tenentur credere ⁊ confiteri. Uel quia ſignum eſt ꝙ ſuſcipiēs fidem habeat etiam ſi nō habeat aliquo impediēte.

e ¶ Fidelē. Sūt q̄ dicunt ipſos fideles dici quia fidem habent habitu, nō vſu: id eſt non exercitio: et ſic de alijs virtutibus. Iſti ſic illud intelligunt: fides illa que ⁊c. non facit fidelem vſu, id eſt exercitio. j. e. paruuli. et ſic de alijs.

f ¶ Non rem ipſam. ſicut virtutem.

Cum pro paruulis. ¶ Caſus. Alij reſpondent pro paruulis vt ſacramentum celebretur: ⁊ valet pro eis talis reſponſio, q: ꝓ ſe reſpōdere nō poſſunt: ſi autē poſſent ꝓ ſe reſpondere, talis reſponſio non valeret eis: qď probatur authoritate euangelij.

g ¶ Reſpondere. Sic diſtinguit lex. ff. de admi. tuto. l. j. §. vltimo.

i ¶ Poſtq̄. de forma baptizandi et modo tractat vſq; ad. c. veniſti.

k ¶ Duplici. etiā ter mergitur: et q: fit inuocatio trinitatis: ⁊ q: chriſtus tertia die reſurrexit: vt. j. ſequitur.

l ¶ Cōſepulti. q̄ꝫ tum ad vitia.

Si q̄s presbyter. ¶ Caſus. Quidam in baptiſmo ſemel tantū hominē immergebāt ⁊ dicebant. Baptizo te in mortē dñi. dicitur ꝙ tales debent deponi, quia formam non conſequantur.

m ¶ Trinā merſionem. j. e. c. prox. cōtra. ſed aliud eſt ſemel immergi ſub illa verboꝝ forma: baptizo te in morte dñi. quod hic interdicit̃. Aliud in nomine trinitatꝫ vnica merſione: quod ibi in eccleſia quibuſdā permittit̃.

n ¶ In morte. id eſt ad inuocationē mortis eius.

De trina. hec eſt. xv. para diſtinc. in qua dī ꝙ non eſt ꝯ fidē ſi ſemel imergit̃ puer in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti, ꝓpter vnionē trinitatis. Ioan. de fan.

¶ Caſus. Quidā in baptiſmo ter immergebāt: q̄dā ſemel, vtriq; in forma eccl'ie: querebat̃ q̄d iuris eſſet? ⁊ rñdet ꝙ bona eſt vtraq; ꝯſuetudo, q: trina merſio ⁊ eleuatio mortē chriſti ſignificat, ⁊ reſurrectionem tertia die, ⁊ trinitatē perſonarū, qua in vna ſubſtātia ꝯſiſtūt: vna vero immerſio vnitatē ſubſtātie deſignat.

o ¶ Conſuetudo. ſ. diſt. xij. ſcit ſancta. Ambro. lib. viij.

Paruuli ſine charitate vadunt in patriā.

vt. ſ. e. ſolet.

Scꝫ charitas ſine q̄ nemo ſaluat̃.

Baptiſmus eſt ſacr̄m fidei.

Qď de iſtis offerētib⁹ dī, nō videt̃ eſſe de ſubſtātia. j. e. in baptiſmate in lr̄a rubea. Archi.

Sed q: non pſumit̃ tm̄ valere q̄ ad remiſſionē pctōrū. Io. de fan.

Mat. xxviij.

ter baptizandus mergi.

xv. q.

alia. memoriā ſepulture ad ſimilitudinem mortis ⁊c. ſi. Io. ſi.

de forma.𝔷.diſt.lxxvj.ca.penul.et vlti. Additio. Uel dic conſuetudo ſcilȝ immergendi ſemel vel ter dūmodo forma eccleſie obſeruetur. Archi.

a ¶ In tribus. Uidetur ꝯtrariū huic ca.qđ Amb.dicit de Cypriano. In ſuo ſenſu abundat Cyprianus,cū ſemel imergat pueros. qui qđ intelligebat ſtudioſe adiplebat bonis operibus abūdando, licet in hoc neſcius delinq̄ret. ſed poſt correct⁹ a dn̄o abūdauit altiori ſenſu ter illos immergēdo. Solu. Forte ille tātum ſemel debere immergere dogmatizabat: vel ibi erat cōſuetudo ſemel immergere.

Cyprianus ſemel tm̄ imergebat.

b ¶ Eodem modo.i.in nomine patris et filij et ſpiritusſancti.

c ¶ Et ter.i.ter imergitur in baptiſmo: ⁊ ita tres merſiones ſunt vnum ſacramētum: ſicut plures voces vnum nomē.arg.ex de reg.iur.oīs.

Dicē do in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſācti.

M ulti ſunt. ¶ Caſ⁹. Quidam in xp̄i noīe baptizabant,⁊ ſemel tantū imergebant qui in hoc ca.reprehendunt: q: iuxta euāgelium ter debemus immergere in nomie patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti.amen.

d ¶ Multi ſūt.nō prohibet baptizari in noīe chr̄i: ſed reprehēdit illos qui dicebāt ꝙ debēt baptizari tātum vna immerſione,et tantum ſub vna forma verbo⸗ꝝ in nomine chriſti.

Baptiſm⁹ an poſſit dari in nomine chriſti.

e ¶ Trinitatꝭ.explicite. Nūquid et greci habent eandem formam? Sic,quia idem eſt effectus: voces autem non eedem: vt dicit Ariſto. vnde grecus huc veniēs baptizaret in lingua ſua,et latinus in grecia in lingua ſua quia ap̄li varijs linguis loquebantur: ⁊ iuxta illud. Qui preibant,et qui ſequebantur,clamabant oſanna. ⁊ tantum forma realis eſt attendenda, et non vocalis.J.e.retulerunt. Item pone ꝙ aliquis dicit: baptizo te in nomine genitoris et nati et ſancti flaminis: an baptizetur? Uidetur ꝙ ſic q: non refert vtrum ex equipollētibus quis

Baptiſmi formā apđ grecos et latinos eſt eadem.

obſiſtit baptizandos ſemel in aquis mergere: q: duȝ tribus ſubſiſtentijs vna ſubſtātia eſt, reprehēſibile eſſe nullatenus poteſt infantem in baptiſmate vel ter vel ſemel imergere: qm̄ etiam in tribus [a] merſionibus perſonarum trinitas,⁊ in vna poteſt diuinitatis ſinglaritas deſignari. Item Hieronny. ſuper epiſtolam ad Philip.lib.ij. ¶ De eodem.

E Odē modo [b] in patre ⁊ filio ⁊ ſpū ſctō baptizamur,⁊ ter [c] mergimur vt trinitatis vnū appareat ſacramentum. Item. Licet ter baptizetur ꝓpter myſterium trinitatis,tamen vnum baptiſma reputatur. Item Pelagius pa. Gaudentio ep̄o.

¶ De his qui in nomie xp̄i ſemel tantum mergunt.

M Ulti ſūt [d] q̄ in noīe ſolū modo chriſti vna etiaȝ merſione ſe aſſerūt baptizare. euāgelicū vero preceptū ipſo deo ⁊ domio ſaluatore noſtro Jeſu chriſto dicente ⁊ tradente nos admonet in noīe trinitatis [e] trina etiā merſione ſanctū baptiſma vnicuiq; tribuere,dicēte dn̄o Jeſu chriſto diſcipꝉis ſuis. Ite baptizate omnes gentes in noīe pr̄is et filij et ſpiritusſancti. Item zacha. pa. Bonifac.ep̄o.

¶ In inuocatione trinitatis tertio in baptiſmate mergere debemus.

I N ſynodo anglo⸗ꝝ decretū firmiſſime preceptū,⁊ diligēter demōſtratū eſſe dinoſcit ꝙ q̄cunq; ſine inuocatione trinitatis merſus fuiſſet,ſacr̄m regn̄ationis non haberet: qđ oīno verū eſt: quia ſi merſus in fonte baptiſmatis q̄s fuerit ſine inuocatione trinitatis, ꝑfect⁹ chr̄ian⁹ nō eſt, niſi in noīe pr̄is et filij et ſpūſſcti fuerit baptizat⁹. Hoc q̄q; obſeruari in predicta ſynodo ſacerdotes voluerūt, vt q̄ vel vnā de trinitate ꝑſonā [l] in baptiſmo nō noīaret illud baptiſma eſſe verū nō poſſet: qđ ꝓ certo ve⸗ꝝ eſt: q: q̄ vnū ex ſctā trinitate cōfeſſus nō fuerit nomē,ꝑfect⁹ xp̄ian⁹ eē nō pōt. q̄ enim ꝯfitet patrē ⁊ filiū: ſi ꝯfeſſ⁹ nō fuerit ſpm̄ ſctm̄,neq; pr̄em hȝ,neq; filiū: ⁊ q̄ cōfeſſus fuerit patrē et ſpm̄ ſanctū,et filiū non fuerit confeſſus: neq; patrem hȝ,neq; ſpm̄ ſctm̄,ſed vacuus eſt a diuina gratia. I tē gre.q̄rino ep̄o in hyber.

¶ Rebaptizent q̄ in noīe trinitatis baptizati nō fuerint.

H I vero heretici q̄ in trinitatis noīe non baptizant ſicut ſunt Bonoſiani [f] et Cataphuge: quia et illi Chriſtum dn̄m non credunt: ⁊ iſti [g] ſpm̄ ſanctum ꝑuerſo ſenſu eſſe quendā paruū hoīem montanum credūt (quo⸗ꝝ ſiles multi ſunt alij) tales cū ad ſanctā eccleſiā veniūt baptizent: q: ba

dixerit: ar.ff.de verb.ob.que extrinſecus.⁊.l.ſi ſub vna.⁊.ff.ſi cer.pe.l.certū.qđ concedo.⁊ ſub noīb⁹ ſynonymis bene pōt fieri baptiſmus.ſed ſic nō baptizat in noīe paternitatis ⁊ filiationis ⁊c. Item ſi omittit hoc pronomen ego,et dicit baptizo te ⁊c.bene baptizat: q: ſubintelligitur pronomen. Argu.C.de fideicom. verbū volo. maxime qm̄ nec xp̄s appoſuit ꝓnomen cū dixit: Ite,baptiza⁊c. non eſt cōtra ex de bap.ca.j. q: ibi etiā verbū omiſit. Sic autē nō baptizatur mergo te in noīe patris ⁊c. q: non eſt ſynonymum cū illo verbo baptizo, nec ꝑ hāc vocem, baptizo te in noīe trium perſonarum.

Baptizo te in nomine genitoris ⁊c. an valeat.

xvj.ps

Ibi vide qđ ibi plene notatur per Innoc. Archi.

I N ſynodo. ¶ Hec ē.xvj. pars diſtin. in qua ꝓbat ꝙ forma baptizandi dȝ ſeruari: ⁊ qui vnū de trinitate cōfeſſus nō eſt ſiue negauerit nō eſt chriſtianus. Joan.de fan.

¶ Caſus. Quidā erant qui in baptiſmo nō nominabāt omnes tres perſonas: cōtra quos in ſynodo anglo⸗ꝝ eſt definitū ꝙ non dicitur aliquis vere baptizatus niſi in noīe patris ⁊ filij et ſpiritusſancti amen, fuerit baptizat⁹.nā ſi quis duas perſonas fuerit cōfeſſus,et tertiā negauerit: dua⸗ꝝ confeſſio nihil ei prodeſt.

H I vero heretici. ¶ Caſ⁹. Bonoſiani non credebant filium eſſe deū: nec cataphrige ſpiritū ſanctum ideo in nomine trinitatis non baptizabant ipſi,nec multi alij. vnde ſic baptizatis dicitur ꝙ ſi ad eccleſiam venerint,debent rebaptizari. Sequens ca.patet. Simplam,id eſt vnicam vel vniformem.

f ¶ Bonoſiani.𝔷.xxiiij.q.iij.quidam.ver.bonoſiani hi dicebant Chriſtū adoptiuū filiū dei,non proprium.

g ¶ Et iſti.al's tn̄ exprimitur eo⸗ꝝ error.xxiij.q.iij.quidam.verſi.cataphrigijs.q: authores eo⸗ꝝ dixerūt ſpiritum in ſe deſcendiſſe,non in apoſtolos.

a Propter. ¶ Simplam. Alludit conſuetudini loci. vel ſimplam. i. vniformē. Et ita eſt ar. q omnes debemus baptizari in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. ſ. e. prope. Et dic ſimplam. i. vnicam vel vniformem.

prius facta ſunt. vſqȝ ad ca. iudei.
g ¶ Unctus. Sputo, non oleo: ſcȝ in catechiſmo.
h Poſtq̄. j. e. diſt. v. nouiſſime. j. eo. preſbyter. et ca. nullus miniſtrorum.
i ¶ Chriſtianus. ſ. viij. q. j. olim.

baptiſma nō fuit qd̄ in errore poſiti ſancte trinitatis noīe minime perceperunt.

Item ex conci. Toleta. iiij.

¶ Semel in baptiſmate mergere licet.

Propter vitandū ſchiſmatis ſcandalū, vel heretici dogmatis vſum, ſimplā[a] teneamus baptiſmatis merſionem. Item zacharias papa Bonifacio epiſcopo.

¶ De ſacerdote q̄ p ignorantiam lingue latine in inuocatione trinitatis deliquit.

Retulerūt nuncij tui q fuit in eadē prouincia ſacerdos qui latinā linguā penitus ignorabat: ⁊ dum baptizaret, neſciēs loqui latine, infringens linguā diceret: baptizo te in noīe patria ⁊ filia et ſpūa ſancta. ⁊ p hoc tua reuerenda ſanctitas cōſiderauit eos rebaptizare. ſed ſanctiſſime frater ſi ille q̄ baptizauit nō errorē introducens[b] aut hereſim[c] ſed p ſola ignorantia romane locutionis infringēdo linguā (vt ſupra diximus) hoc baptizans dixiſſet: nō poſſumus conſentire vt denuo baptizētur.

Itē Amb. de ſacris tracta. j.

¶ Quare baptizati a ſacerdote vngantur.

Veniſti[d] ad fontē. igreſſus es. cōſidera q̄d videris[e], q̄d locutus ſis, diligenter: repente[f] occurrit tibi leuita, occurrit tibi pbr̄: vnctus[g] es quaſi athleta dei: vt ad baptiſmū catechumenus accedas.

Itē Rabanus in epiſtola ad Epheſios, libro. ij.

¶ Quare baptizatus a pſbytero, vngatur in cerebro.

Poſtq̄[h] aſcendit baptizatus de fonte, ſtatim ſignatur a pſbytero i cerebro cum ſacro chriſmate, ſequente ſimul oratione: vt chriſti regni particeps fiat, ⁊ a chriſto chriſtianus[i] poſſit vocari.

Itē Amb. de ſacris. tract. ij.

¶ Quid ſup baptizatū a ſacerdote dicatur.

Merſiſti[k] veniſti ad ſacerdotem: q̄d tibi dixit? deus (inquit tibi) pater oīps q̄ te regenerauit ex aqua et ſpū ſancto, cōceſſitqȝ peccatorum tuorum veniā, ipſe te inungat in vitam eternam. Uide vbi[l] inunctus es: in vitam eternam, inquit. Item.

¶ Quare vnguētum ſup caput baptizati ponatur.

Accepiſti myſterium† hoc eſt vnguentū ſup caput. q̄re ſup caput? q: ſapiētis ſenſus in capite[m] eius. Sequit ſpūale ſignaculū‡ qd̄ audiſti legi hodie[n], qd̄ poſt fontes supereſt quo pfectio fiat, quando ad inuocationē ſacerdotis[o] ſpūſſanctus infundit.

Item Raba. de inſti. cleri.

¶ Quare candida veſtis traditur chriſtianis.

Poſt baptiſmū[p] tradit chriſtianis veſtis candida q̄ ſignificat innocētiā[q] ⁊ puritatē chriſtianā: quā poſt ablatas veteres maculas ſtudio ſācte conuerſationis immaculatā ſeruare debet, repreſentandā ante tribunal chriſti. cūcti vero renati albis induunt veſtibus ad myſteriū[r] reſurgentis eccleſie. Item vtuntur baptizati albis veſtibus: vt quorū prime natiuitatis faciem vetuſti erroris pānus fuſcauerat, habitus ſecunde regenerationis glie preferat indumentū. tegitur eñ poſt ſacrā vnctio-

Retulerūt. ¶ Caſus. Quidam preſbyter imperitus in arte grammatica, in baptizādo verba baptiſmi et formam corrupte pferebat. epūs loci volebat rebaptizare eos quos iſte baptizauerat: vnde ſuper hoc cōſuluit papam, qui reſpondet dicens, q tales non debēt iterum baptizari, ſi ſacerdos ille errorem vel hereſim introducere nō intendebat: ſed tantū ex ignorātia ſic corrupte pferebat.

b ¶ Introducēs. Nam vnius ſyllabe error nō nocet. ff. de manu. teſta. q̄ habebat.

c ¶ Aut hereſim. Maxime. q̄a ſi errorem induceret, dūmō in forma eccleſie baptizaret, teneret baptiſmus† vt. ſ. eo. ſatis.

† Uel dic q facit mentionē de errore: quia ſi erraret qd̄ aliud dicere vł facere itēderet q̄ dicant vł faciant catholici talis error īpediret. ſ. vſp. ‡ ad hoc facit optime, qd̄ legitur ī no ta. iij. q. ix. teſte ſ pcij. di. diaconi ſunt. ꝟ. ipſe ēt. et fuit iſta gl. Lau. et Jo. d. f.

Veniſti ⁊c. ¶ hec eſt. xvij. pars diſtinc. in qua interpretātur verba ſacerdotis q̄ dicit in exorcizādo et baptizādo. ⁊ veſtes q̄d ſignificent. Jo. de fan.

d ¶ Ueniſti. De his que in baptiſmi celebratione fiunt, dictū eſt. nunc pricipaliter ſequitur de his que poſt lauacrum ſequuntur: ſcilicȝ que poſt baptiſmū baptizato fieri debeant: et ſex capi. annectit. in poſtremo tamen habetur que circa ipſum facta ſunt prius.

e ¶ Quid videris, id eſt quid audieris. nam ſub viſu omnis ſenſus cōtinetur.‡

f ¶ Repēte. oſtēdit que circa ipſuȝ

k Merſiſti, id eſt merſus fuiſti.

l ¶ Ubi. Id eſt ad quid.

Accepiſti. m ¶ In capite. i. aīa. ſ. de peni. diſti. iij. ille rex. et ita aīa habet ſedem in capite. alr̄ non bene cōcordaret litera.

n ¶ Hodie. Scilȝ in die pentecoſtes, q: lecta fuerat epiſtola de aduentu ſpiritus ſancti in apoſtolos.

o ¶ Sacerdotis, id eſt epī: eo q̄a ſolus epūs facit hanc inuocationem. j. di. ſtin. v. manus.

Poſt baptiſmū. ¶ Caſus. Queſitū fuit quid ſignificet veſtis candida qua baptizatus induitur? Rñ. q ſignificat mundiciā et puritatem quā ablutus a peccatis vſqȝ in diem iudicij debet ſeruare: ſignificat etiam glorioſam reſurrectionem fideliū, et regnum futurum. tegitur etiam caput eius myſtico velamine, vt intelligat ſe debere potiri corona regni, ⁊ dignitate ſacerdotali.

† Myſterium. i. chriſma.

‡ Signaculū. i. ſacramentū confirmationis.

p ¶ Poſt baptiſmū. Caſus. Dicitur cuiuſmodi veſtis traditur, quia alba, et quare.

q ¶ Innocētiam. Candor eñ mūdiciaȝ deſignat. xxx. q. vlti. femine.

Candor munditiam ſignat.

r ¶ Ad myſterium. Deſignandum. per hoc enim deſignatur futura reſurrectio corporum glorioſa et animarum: vel etiam nunc a peccatis.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

fidelis a ¶ Ut intelligat.iſtud ſacramentum eſt regni ⁊ ſacerdotij. Quilibet enim fidelis rex debet eſſe et ſacerdos: rex, quia ſe ⁊ alios virtutibus regere debet: ſacerdos, quia cor contritum et humiliatum quod eſt vera oblatio, id eſt ſe debet offerre deo. auferantur, ſerui autē liberi efficiantur.

quilibet debet eſſe rex ⁊ ſacerdos.

i ¶ Circunciſiones. circūcidendo aliquos.

k ¶ Conſortio. et viris religioſis alendi tradentur: vt xxviij. q̄ōe. j. iudeorum. de paternis tamen bonis alendi ſunt. C. de alim. lib. liij.

Filij iudeorū baptizati ſunt a parentibus ſeparādi.

nem caput eius myſtico velamine, vt intelligat[a] ſe diadematē[b] regni ⁊ ſacerdotali dignitate potiri.

Item Ambro. de myſterijs.

¶ De eodem.

Accepiſti poſt baptiſmū veſtimenta cādida, vt eſſet indiciū[c] q̄ exueris volupta te peccatorum, ⁊ indueris innocē tie caſta velamina[d].

Item ex conci. Agatheñ.

¶ Quot mēſib⁹ iudei inter catechuminos habeant.

Iudei[e] quorum pfidia frequēter ad vomitū redit: ſi ad leges catholicas redire voluerint octo mēſes[f] inter catechuminos[g] eccleſie limē introeant: ⁊ ſi pura[h] fide venire noſcūtur, tūc demū baptiſmi gratiā mereantur. Q̄ ſi caſu aliq̄ periculū infirmitatis intra preſcriptū tēp⁹ incurrerit ⁊ deſperati fuerint, baptizentur.

Item ex conci. Toleta. v.

¶ De iudeis pleriſq; frequenter ad iudaiſmū redeūtib⁹.

Pleriq; ex iudeis q̄ dudū ad chriſtianā fidē pmoti ſunt, nūc blaſphemantes chriſtū nō ſolū iudaicos ritus perpetraſſe noſcunt, ſed etiam abominandas circunciſiones[i] exercere: de quibus ꝯſultu piiſſimi ac religioſiſſimi dñi noſtri. Siſemundi‡ regis hoc ſanctū decreuit cōſiliū vt huiuſcemodi trāſgreſſores pontificali authoritate correcti ad cultū chriſtiane dignitatis reuocent: vt q̄s ppria volūtas non emēdat, animaduerſio ſacerdotalis coerceat. Eos autem quos circūcidūt: ſi filij eorum ſint, a parentū cōſortio[k] ſeparent[l]: ſi ſerui, pro iniuria corporis ſui libertati tradantur[m].

Itē Raba. de inſti. clerico.

¶ Ante baptiſmū diabolo et ei⁹ operib⁹ renūciare debem⁹.

Primū interrogetur paganus ſi abrenūciat diabolo, oīb⁹ pompis ⁊ oīb⁹ dānoſis ei⁹ opib⁹, atq; fallacijs cūctis, vt reſpuat primū errorē, ⁊ ſic appropinquet ad vitatē: poſſitq; iuxta apoſtolū[n] deponere veterē hominē ſm priſtinā ꝯuerſationē q̄ corrūpit[o] ſm deſideria erroris abnegās impietatē et ſecularia deſideria.

Item Aug. de penitentia.

¶ Nō trāſit in nouā vitā quē non penitet veteris vite.

Omnis[p] qui iam ſue voluntatis arbiter[q] cōſtitutus eſt, cū accedit ad ſacramentum fideliū, niſi eum peniteat veteris[r] vite, nouā non pōt inchoare: ab hac penitentia cum baptizātur ſoli paruuli immunes ſunt: nondū enim vti poſſunt libero arbitrio.

Idem ad Galactitanū.

¶ Ante baptiſma penitentiā agere debemus.

Agūt hoies ante baptiſma penitētiā[s] de priori bus[t] peccatis, ita tamē vt etiam baptizentur, ſicut ſcriptū eſt in actibus apoſtolorū loquēte petro ad iudeos, ac dicēte: Agite penitentiā, ⁊ baptizetur vnuſquiſq; veſtrum in nomine domini noſtri Jeſu Chriſti.

b ¶ Diademate. ſ. xij. q. j. duo ſunt.

Accepiſti. c ¶ Indiciū. Qualis veſtis erit, talia corda gerit. xlj. diſt. §. ſi.

d ¶ Uelamina. forte de hoc velamine dicit. xxiiij. q. j. qm̄ vetus.†

† Sub ibi olim xpi veſtimētū ſuſcepi.

Iudei. Hec eſt xviij. pars diſtin. in qua dicitur qualr iudei et alij baptizantur, ⁊ que ſunt dona baptiſmi. Jo. de fan.

e ¶ Judei. de baptizandi examinatione vel penitentia vſq; ad capitu. nō plures. xvij. pars.

f ¶ Octo mēſes. hoc ca. corrigit p illud q̄d ſequitur. ſ. e. ne q̄d abſit.

g ¶ Catechuminos. per hoc ca. intelliguntur oīa illa ca. que dicūt q̄ infideles poſſunt eſſe vſq; ad miſſam‡ catechuminorum in eccleſia non contradicit. xxj. diſt. cleros. in fi. q2 illud de infidelibus qui parati ſunt reprehendere. xliij. di. in mandatis. et ita non dico ea abrogata ſm q̄ quidam dicunt. Et eſt ratio quare hoc fiat, vt audientes predicationem in eccleſia facilius conuertantur. Uel loquitur de preciſis. Joan.

Infideles pñt eſſe i eccleſia vſq; ad miſſam cathecuminorum.

‡ De hoc etiā no. xxxv q. iij. de his. et habet de hoc ſ. e. di. j. cūs nullū. Archi.

‡ Sigiſmūdi.

h ¶ Et ſi pura. videtur ergo q̄ vſurarius iudeus non debeat baptizari, niſi vſuras reſtituat. ſ. de pe. di. v. falſas. quia obligationes in baptiſmo non tolluntur.

l ¶ Separentur. ⁊ bonorum pſcriptione ⁊ perpetuo exilio dānabuntur: vt C. de iude. ⁊ ce. iudei. ſ3 hoc ſi ſue ſecte ſunt mancipia. al's em̄ capite puniuntur. C. ne mā. chriſtianū. l. vna. C. de eunu. l. j. †

m ¶ Tradant. ſ. diſt. iiij. ca. nulla. et ca. fraternitatem. ſed ꝯtra. ſ. xvij. q. vlt. iudas.

† hic q̄ iudeis filios ſuos circūcidere licz ſi tamen alios circūciderēt, pena caſtrātis tenerent: vt. ff. ad leg. cor. de ſica. l. circūcidere. hic aūt cum eis mitius agit q̄ ſupra dictū ſit, q2 ad fidē cū penitentia reuocātur. Ar.

Primū. ¶ Caſus. Ante baptiſmum debet paganus interrogari ſi abrenūciat diabolo ⁊ omib⁹ malis operib⁹ vt ſic ad veritatem poſſit peruenire, ⁊ iuxta apoſtolum veterē hominez deponere. i. vetuſtatē peccati.

n ¶ Apoſtolū. ad Epheſios ſcribētē.

o ¶ Qui corrumpitur. ſ. vetus homo. de pe. diſtinc. j. tres ſunt.

Omnis qui. ¶ Caſus. Dicit hic q̄ homini intelligēti q̄n baptizat, ſi nō penitet, peccata nō dimittunt: ſ3 huiuſmodi penitētia paruulo nō eſt neceſſaria, q2 libero nō vtit arbitrio: ſ3 ſacramētū baptiſmi per q̄d hoīes efficiunt fideles.

p ¶ Oīs. ſ. de pe. diſt. j. tres ſunt.

q ¶ Arbiter. ſi eſt diſcretus. h.

r ¶ Ueteris. Q̄d hoīez reddit vetuſtū. et q̄dē interior pnīa neceſſaria eſt in adulto, exterior nō exigit. ſ. e. ſine. Ac. ij.

Pleriq; ex iudeis. ¶ Caſus. Aliqui iudeorum facti fuerunt chriſtiani, qui poſtea ad ritum iudeorū reuerſi, filios ſuos ⁊ ſeruos circūcidebāt: vnde precipitur hic vt fidem ſeruare cogātur: filij vero circuncisi ab eis

Agūt hoies. ¶ Caſus. Hoīes pmo debēt agere penitētiam, ⁊ poſtea baptizari. q̄d pbat authoritate Petri dicētis in actib⁹ apoſtolorum: Agite penitētiā ⁊c̄.

s ¶ Penitentiā. i. penitudinem.

t ¶ De priorib⁹. Nunq̄d eſt pceptio vel ſuaſio de hac

penitētia agenda? ſed cui hoc preciperet? nunq̄d gentili iubere pōt? nō, ſꝫ dūtaxat monere. xlvij. diſ. ꝟ. neceſſe.
n Ec qđ abſit. ¶ Caſus. Quidā iudei volebāt baptizari: prohibetur hic ne longa pn̄ia eis imponat̄ ſed tantum. xl. dierum: ne forte velint a ꝓpoſito reſilire.
compaternitas in catechiſmo ↄ̈cta non eſt tanti momenti vt matrimonium diſſoluat, cū vix etiā impediat. extra de cogna. ſpi. contracto.
h ¶ Suſcipiant. Et ita latius ſe extenderet charitas. xxxv. q. j. cum igitur.

a ¶ Longa. octomenſiū eſt lōga. ꝟ. e. diſt. c. iudei.
b ¶ Aut die dn̄ica. Non obuiat qđ dictū ē. ꝟ. e. c. duo. ꝙ tantū bis in anno baptiſmus debet celebrari. illud eñ de ſolenni intelligit̄. i. qđ cōſecrat̄ tāta ſolēnitate. ꝟ. e. venerab. ⁊. c. ſe.

Baptiſmus ſolennis bis tm̄ in anno celebratur.

c S Ine pn̄ia. i. ſine ſatiſfactione exteriori ⁊ afflictione que ſolet exigi in pn̄ia. nā ſine interiori in adultis vacuū eſt baptiſmi myſteriū: et ita non contradicit de pe. diſ. j. tres. ꝟ. e. oīs qui. ꝟ. ꝑxi. c. cōtra. Sꝫ illud generaliter in alijs q̄ꝫ in iudeis: illud ſpecialiter fiebat quōdam in iudeis non propter ſatiſfactionē peccati: ſed propter reuerentiā baptiſmi. quod iudei ꝑ operationem circuncitionis ⁊ aliorū legaliū ſacramentorum nō adeo appreciabantur.

Baptiſmꝰ adultorū an valeat ſine ſatiſfactiōe.

d ¶ Gratia. ꝟ. de pe. diſ. vij. nullus expectet.
e ¶ In baptiſmate. Hoc ideo dicit q̄ꝛ in pn̄ia etſi dimittat̄ pctm̄ ꝑ ↄ̈tritionem remanet tn̄ tp̄alis ſatiſfactio: ī baptiſmo non. Nā tāta eſt vis ſacri ꝙ nec etiā tp̄alis ſatiſfactio in baptiſmo remanet pro peccatis. ideo non eſt mirū ſi infamia quelibet ibi dimittatur: quod non eſt in penitentia: vt de pe. di. vlt. ſi quis.

Baptiſmus eſt efficacior pn̄ia.

I tem Grego. Fauſtino defenſori.

¶ Quadraginta dierū abſtinentia iudeis baptizandis indicatur.

n E (qđ abſit) longaᵃ dilatio poſſit retro animos iudeoꝝ reuocare: cū fratre noſtro ... loci illiꝰ loquere, vt penitentia ac abſtinētia. xl. dierū indicta, aut die dn̄icaᵇ, aut ſi celeberrima feſtiuitas occurrerit, eos (oīpotētis dei miſericordia ꝓtegente) baptizes.

I tē Ambro. ſuper epiſtolam ad Romanos.

¶ Penitentia non eſt neceſſaria baptizandis.

S Ine penitētiaᶜ ſunt dona ⁊ vocatio dei q̄ꝛ grāᵈ dei in baptiſmateᵉ nō requirit gemitū, nō reqrit planctū, vel opus aliquod, ſed ſolā fidē: et oīa gratis condonat.

I tem Iginius papa.

¶ Neceſſitate cogēte in catechiſmo et confirmatione idem compater eſſe poteſt.

I N catechiſmoᶠ et in baptiſmo ⁊ in ↄ̈firmatione vnꝰ patrinꝰᵍ fieri pōt, ſi neceſſitas cogit: nō eſt tn̄ cōſuetudo Romana, ſed per ſingulos ſinguli ſuſcipiantʰ.

I tē ex decreto Leonis pa.

¶ Non plures, ſꝫ vnꝰ paruulū in baptiſmate ſuſcipiat.

n On pluresⁱ ad ſuſcipiēdum de baptiſmo infātem accedant q̄ꝫ vnus, ſiue vir, ſiue mulier. In confirmatione quoq̄ꝫ idipſum faciat.

I tem ex conci. Magociensi.

¶ Qui non eſt baptizatꝰ nec cōfirmatus, alium in chriſmate vel baptiſmate tenere non debet.

I N baptiſmate vel ī chriſmate non pōt aliū ſuſcipereᵏ in filiolū ipſe q̄ nō eſt baptizatusˡ vel confirmatus.

I tē ex cōci. Antiſſiodoreñ.

¶ Abbati vel monacho nō licet cōmatres habere.

n On lꝫ abbati vel monachoᵐ de baptiſmo ſuſcipere filios, nec commatres habere.

I tem ex lib. capituloꝝ.

¶ De eodem.

M Onachi ſibi cōpatres cōmatreſve nō faciāt, nec oſculentⁿ ᵒfeminas.

I tē ex ſermone ſancti Aug. poſt paſcha dn̄i, qui ſic incipit: Hodiernus dies.

¶ Qui in baptiſmo paruulos ſuſcipiunt, ꝓ eis apud deū fideiuſſores exiſtunt.

u Os ante oīa tā mulieres q̄ꝫ viros q̄ filios in baptiſmo ſuſcepiſtis, moneo vt vos cognoſcatis fideiuſſoresᵖ apud deū extitiſſe ꝓ illis quos viſi eſtis de ſacro fonte ſuſcipere. Ideoq̄ꝫ ſemper eos admonete vt caſtitatē cuſtodiāt, iuſtitiam diligant, charitatē teneant, ante omnia ſymbolum et oratione dn̄icā et voſipſi tenete: ⁊ illis quos ſuſcepiſtis de ſacro fonte, oſtendite.

I tem ex conci. Hiler.

¶ Ad baptizandi officium, et

i N On plures. ꝟ. xxx. q. iiij. qđ autē vxor. cōtra Solu. ibi.
k I N baptiſmate. ¶ Suſcipere. Sed q̄d ſi ſuſcipiat? dicunt quidam ꝙ nō cōtrahit̄ cōpaternitas. ſecꝰ ſi baptizet.
l ¶ Baptizatus. ſi alr̄ tn̄ fit: cū baptizare poſſit, non impedit baptiſmꝰ ſed hoc ideo inſtitutū eſt: quia patrini debent inſtruere filios ſuos in ſymbolo ⁊ ī alijs. ꝟ. e. vos. hoc facere non poſſunt qui primo in eis inſtructi nō fuerunt, xlvij. diſ. ꝟ. neceſſe.

Prīni filios inſtruere debent.

m N Onlicet. ¶ Monacho. xvj. q̄ōe. j. placuit communi.
n ¶ Nec commatres. ꝟ. xviij. q̄ō. ij. peruenit. ſed contra. ꝟ. xvj. q̄ō. j. doctos. et. xxx. q̄ōe. j. † oēs. † cōtra. ſꝫ baptizando pōt, non pue. leuando.

Dicit ſibi ī pue. peruenit. at.

o M Onachi. ¶ Nec oſculentur. forte tangit conſuetudinem alicuiꝰ loci vbi cōpatres oſculabant̄ commatres.
V Os. Caſus. Dicitur hic ꝙ qui ſuſcipit aliquē de ſacro fonte videt̄ ꝓ illo apud deū fideiubere, et ideo dꝫ eum in bonis opibus inſtruere: ſymbolū et orationē dn̄icam docere. Seq. tria capi. patent.

Compaternitas ↄ̈hitur ꝑ catechiſmū.

I N catechiſmo. ¶ Hec eſt. xix. pˢ di. in q̄ ꝓbat quid iuris ſit de patrinis ⁊ filijs ſpūalibꝰ. Jo. de fan.
f ¶ In catechiſmo. ꝺ materia iſta dixi. xxx. q. j. puenit.
g ¶ Patrinꝰ. Baz. dixit in his tm̄ ↄ̈hi cōpaternitatem, ſed h. dicit in oībus eā ↄ̈hi q̄ bapt. ſmū precedūt. ſed tn̄

p ¶ Fideiuſſores. et hec eſt cā q̄re inſtitutum fuit ꝙ in baptiſmo ⁊ in catechiſmo ⁊ cōfirmatione q̄ nō eſt xp̄ianꝰ non offerat puerū. cū eñ nobiſcū nō tꝫ articulos fidei ↄ̈tinere qualiter pōt eſſe obſes ꝓ puero? et qualiter docebit in his que pr̄it qui hic dicunt̄? ſꝫ non videt̄ ꝙ ſint fideiuſſores ꝓ pueris: qꝛ ꝓ pueris ſi querat̄ ab eis, erit iſte bonꝰ? non dicerēt ſic, vel nō. ꝟ. e. nō ſuꝰ

Pueros in baptiſmo ... reſpondent.

queris. ſed ſunt quaſi fideiuſſores.ff.ad muni.l.ij.§.p= inde ⁊ ſufficit ꝙ puer nō cōtradicat.ff.ſol.ma.l.ij.§.vlti. Nā infans furioſo cōparaṫ.xv.q.j.§.vlt.⁊.c.illud pere= que. ⁊ ita eo ipſo tenenṫ paruuli, ꝙ nō ꝯ̄dicunt.ȷ.e.q̄ris. al's eīm non tenenṫ fideiuſſores.ff.de fideiuſ.omnis.

alioquin debent rebaptizari.
e ℭ Non reſpōderint.i.reſpōderint inter ſe nō eſſe ba ptizatos i noīe trinitatis.i.patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti. error enim cuiuſdā ſiue dantis ſiue accipiētis ad bapti= ſmum pertinere non probatur.ꝫ.e.diſt.ſatis.

O Mnis pbr̄.
a ℭ Hec eſt.xx. pars diſti. ſm̄ Jo. de fan. ⁊ hoc intel= lige de pbr̄o eccle=
xx.ps. ſie baptiſmalꝭ. Et ſic continuaṫ. Su= pra dictū eſt de ef= ficacia baptiſmi et offerētibus ad ba= ptiſma. nunc vero ſubijcit de loco in q̄ fieri habeat bapti= ſmus. Archi.
N Onlꝫ. ℭ Hec eſt.xxj.ps di. in qua ꝓbat p.xij. ca.ꝙ null⁹ dꝫ reba ptizari:ſed tamē ſi neſciṫ vtrū ſit ba= ptizatus an nō: dꝫ
xxj.ps baptizari:q: nō in= telligiṫ iteratū qđ neſciṫ factū.ꝫ.ea. di.j.ſolēnitates.
a ℭ Non licet.de rebaptizatione nō facienda.xij.c.ad= iungit.
b ℭ Tranſlatio= nes.i.mutationes, niſi in neceſſitate, vel vtilitate.vij.q. j.mutatiōes i qua enim eccleſia quis intitulatus eſt i ea perpetuo perſeue ret: vt diſt.lxx.ſan= ctorum. Jo.ad idē xxj.q.j.ca.j. Arch.
R Ebaptiza= c re. ℭ Im= maniſſimū.⁊ capi= te puniṫ.C.ne ſan= ctum bap.reitere=
Xpia= nū occi= dere an grauí⁹ ſit q̄ pa ganū? tur.l.j.
d ℭ Scel⁹ eſt. nā maius pctm̄ eſt re baptizare chrianū

ad veſtimenta altaris lauan= da ſacerdos ꝓpria debet ha bere vaſa.

O Mnis preſbyter q̇ fon= tem lapideū habere ne= quiuerit, vas cōueniens ſolū= modo ad baptizandi offim̄ ha beat: quod extra eccleſiam nō deportetur. ſimiliter ad corpo rale lauandum, ⁊ ad pallas al taris ꝓpria habeātur vaſa, in quibus nihil aliud fiat.

I tem ex concil. Cartha.iiij.

ℭ Neqꝫ rebaptizatiōes neqꝫ reordinationes fieri licet.

N On licet[a] fieri rebapti zationes, neqꝫ reordi= nationes vl' trāſlationes[b] epi ſcoporum.

I tem ex ep'la Auguſtini ad Maximum. ℭ De eodem.

R Ebaptizare hereticuꝫ hominem qui hec ſan= cte trinitatis ſigna ſuſceperit que chriſtiana tradidit diſci= plina, omnino peccatū eſt: re= baptizare autem catholicum immaniſſimum[c] ſcelus[d] eſt.

I tem ex concil. Arelateñ.

ℭ De Arrianis quādo bapti zentur, et non.

D E arrianis q̇ ꝓpria le= ge ſua vtūtur: placuit, ſi ad eccleſiā aliqui de hac he= reſi venerint, interrogent eos noſtre fidei ſymbolū ſacerdo= tes ⁊ ſi ꝓuiderint eos in pr̄e et

filio et ſpiritu ſancto eſſe ba= ptizatos, manus eis tantum imponant, vt accipiant ſpiri= tum ſanctum. qui ſi interroga ti non reſponderint[e] hanc tri= nitatem, baptizentur[f].

I tem Greg.iiij. Bonifa.

ℭ Baptizenṫ de quib⁹ igno= ratur an ſint baptizati.

P Aruulos q̇ a paretib⁹ ſubtracti ſunt: ⁊ an ba ptizati ſunt an nō, ignoraṫ: vt hos baptizare debeas[g] ſm̄ pa trum traditiones ſi non fuerit qui teſtificeṫ[h], ratio[i] poſcit.

I tem ex concilio Carthagi= nenſi.v. ℭ De eodem.

P Lacuit de infantibus, quotiēs nō inueniūtur certiſſimi teſtes qui eos bapti zatos ſine dubitatione eſſe te= ſtētur[k], neqꝫ ipſi ſunt ꝑ etatē[l] idonei de traditꝭ ſibi ſacramē tis reſpondere abſqꝫ vllo ſcru pulo eos eſſe baptizandos, ne iſta trepidatio eos faciat ſa= cramentorum purgatione pri uari. hinc etiam legati mauro rum[m] fratres chariſſimi con= ſuluerunt: quia multos tales a barbaris redemerunt. Simi liter de eccleſijs quotiens ſu= per earū cōſecratione heſitaṫ agēdum eſt. i. vt ſine illa trepi datione conſecrentur. I tem Leo papa Leoni Rauennati archiepō. ℭ De eodem.

f ℭ Baptizeṫ. idē dicerē vbi nihil di= cerēt de forma, cū dicerent ſe bapti= zatos. et hoc ideo q: quidā baptizati ſunt in forma, alij non. ſed ſecus di cerem de baptiza= to in eccleſia, lꝫ ni= hil de forma dice= ret: vt.ȷ.c.placuit. — Ut.ꝫ. j.q.j.§. ſꝫ notā= dū.⁊.c. ſeq.
P Aruulos.
g ℭ Debeas ꝫ.di.lxviij.pbr̄i q̇ſ. et.§.quod ergo.
h ℭ Qui teſtifice= tur. Eos baptiza= tos eſſe.
i ℭ Ratio. Nā in talibus certius eſt tenēdū. ex̄ de ſpō. iuuenis.de pe.diſ. vlti.c.ante pe.⁊ vl= ti. Joan.
P Lacuit ℭ Ca ſus Infātes quidam fuerunt a barbaris capti. cū redimebantur: du bitabaṫ ð eis vtrū eſſēt baptizati: cuꝫ de hoc teſtes non apparebāt: nec in= fantes poterāt de hoc reſpondere lō querebaṫ q̇d debe ret fieri de his? Et reſpōdet ꝙ pñt ſi= ne ꝑiculo rebapti= zari: ſil'r eccl'ie poſ ſunt ꝯſecrari cum de earū dubitatur conſecratione.
k ℭ Teſtenṫ. cre= ditur ergo teſtimo nio vnius in bapti= ſmo, ⁊ in ꝯſecratio= ne eccleſie: ſec⁹ in — Iſtā gloſ. ðt ſingu. Brix. in ſuo di= ctiona= rio i ẏ. baptiſ= m⁹. ad hoc ꝙ vn⁹ te= ſtis pro bet quē eſſe ba= ptizatū quā te= nēt ſū= miſte.

hominem vel catholicum q̄ hereticū. ſi ar. ꝙ maius pec catum eſt occidere chriſtianū q̄ paganuꝫ.ꝫ.diſ.l.de his clericis.⁊.xxiij.q.v.ſi non licet. Sed cōtra videṫ ꝙ q̇ pa ganum occidit, ⁊ corpus ⁊ animā occidit. ⁊ videtur occa ſionē dare ꝑdendi animā eius. ſed cū occidit chriſtianū, animā ei⁹ nō occidit: q: forte bon⁹ eſt. ſil'r ⁊ in ꝑmo videṫ eſſe equale pctm̄, q: ſimiliter iniuria ſacf̄o fiet i iſto ſicut in illo. ſed forte quia hereticus a deo receſſerat, videtur ꝙ magis eſſet rebaptizandus: et ideo dicit minus pecca= tum eſſe in iſto q̄ in illo.
— ad h⁹ xxiij.q. iij. ſi ha bes. iux ta ſi.
— Hec ē ſnia h. et L. q̄ rā fuit iſta gl. Archi.

D E arrianis. ℭ Caſus. Si arriani reuertentes ad fidem catholicā dixerint ſe baptizatos in noīe pa= tris et filij ⁊ ſpiritus ſancti, debent tantum reconciliari:

ordine. xcviij. diſtin. apħos. ⁊ q̄ ſit ratio, dicitur.j.q.j.§.ec= ce cū honoris. et circa talia pericula vertiṫ. xliij. diſ. quie= ſcamus. Sꝫ pone ꝙ q̇s ꝓbat ſe ordinatū quo ad ſpeciē facti: aliquis excipit contra eū dicēdo eū nō fuiſſe bapti= zatū: nūquid credereṫ tunc teſtimonio vnius quo ad ba= ptiſmū? dicit h. ꝙ vbi nō fit alij preiudiciū, creditur, al's non. vnde non poſſet de baptiſmo ſuo perhibere teſtimo nium ſi ſub ea conditione ei relictum eſſet legatū, ſi eſſet baptizatus: quia fieret preiudicium heredi.
l ℭ Per etatē. arg. aliquem poſſe teſtificari de his q̄ in infantia vidit: arg. diſt. xxxvij. relatum.
m ℭ Mauroꝝ. mauri iſti epi erant: q: fr̄es eos vocāt. Uel dic ꝙ eſt vocatiui caſus illud fratres chariſſimi.
— ad h⁹ extra ð cri. fal. q̄ gui. Archi.

Cum itaq;. Caſus. Quidā non erat memor ſui baptiſmi, nec alij eum ſuper hoc certificabāt: et ideo petebat baptizari. ſup hoc conſultus papa reſpondet dicens q᷑ ꝯ̄uis peccatū ſit aliquē rebaptizare, tamen iſte qui de baptiſmo ſuo dubitat, ſine formidine poterit baptizari: et ſi talis perſona īciderit, ſi res patiť, debet de veritate inquiri et ſi nō poterit de baptiſmo eius cōſtare, debet baptizari nec hoc ꝑ iteratione habetur.

a ¶ Nec ille. ſ. baptizetur ſubito: et ſine examinatione vt. j. eo. ca. dicitur longo autez tpe debet inquiri: quia periculoſum eſt baptiſatū rebaptizare. vnde ſequitur: ſcimus ꝛc.

b ¶ Qui teſtimonio. Arg. vni⁹ teſtimonio eſſe credendum qn̄q;: arg. ꝫ. e. paruulos. et hic hoc caſu tm̄ credēdū eſſe chriſtiano, et non pagano vel iudeo teſtificanti. Et eſt arg. q᷑ quis poſſit teſtificari de his que vidit ī pupillari etate: argu. xxxvij. diſtinctione relatum. †

Teſtificari lz de hisq̄ viſa ſūt ī pupillari etate.

† Et. ꝫ. ea. di. c. ꝓxi. ſ. ꝫ ī eo q᷑ le. ꝛ no. iij. q. ix. teſtes.

Si nulla ꝛc. ¶ Caſ⁹. Quibuſdā erat dubiū, vtrū eſſent baptizati vel non: quare querebať quid eſſet faciendū de his et rn̄det q᷑ ſi nulla notitia vel indiciuz habetur de baptiſmo eoꝝ, debēt baptizari. ſi autem recordenť ſe cū parētibus ad eccleſiam veniſſe, et corpus dn̄i recepiſſe, preſumptio eſt ꝓ eis q᷑ fuerūt baptizati.

Cum itaq; baptiſmi ſui nihil recordeť qui regenerationis eſt cupid⁹, nec aliter atteſtari de eo poſſit q̇ ſciat ſe cōſecratū: nec ille[a] q̇ cōſecrať: ſcim⁹ qd̄ē inexpiabile eē facin⁹ q̇tiens iuxta hereticoꝝ dogmata cōtra ſctōꝝ patrum inſtituta cogiť aliq̇s lauacruz qd̄ regenerādis ſemel tributū eſt, bis ſubire, aplica reclamāte ſnia, q̄ nobis vnā p̄dicat in trinitate deitatē: vnam in fide cōfeſſionē: vnū in baptiſmate ſacrm̄. Sz in hoc ſiľe nihil formidatur, qm̄ non pōt in iterationis crimen venire qd̄ oīno factū eſſe neſciť: atq; ideo quotiens pſona talis inciderit, ſolita primū examinatiōe diſcutite: ꝛ lōgo tpe (niſi forte ſupremus finis immineat) indagate, vtrū nemo penit⁹ ſit q̇ teſtimonio[b] ſuo iuuare poſſit ignorātiā neſcientis: et cū conſtiterit hunc qui baptiſmatis indiget ſacramento, ſola inaniter ſuſpicione prohiberi: accedat intrepidus ad cōſequendā gratiā, cui⁹ in ſe nullū ſcit eſſe veſtigium: nec vereamur huic ſalutis ianuā aperire quā nūq̄ ante docetur ingreſſus.

Idem. ¶ De eodem.

Si nulla extāt īdicia inter ꝓpiquos ꝛ familiares: nulla īter clericos aut vicinos quibus hi de quib⁹ q̄riť, baptizati fuiſſe doceanť: agendū eſt vt renaſcātur, ne manifeſte pereāt in q̇b⁹ qd̄ nō oſtēdiť geſtū, nulla rō ſinit vt iteratū videať. Qui aūt poſſunt meminiſſe q᷑ ad eccľiaz veniebāt[c] cū parētibus, poſſunt recordari an qd̄ eoꝝ parētibus dabať, acceperint[d]. ſed ſi hoc etiā ab ipſa memoria alienum eſt, cōferendū eis videť: quod collatū eſſe neſciť: q: nō temeritas interuenit preſumptionis vbi eſt diligētia pietatis.

Item Aug. cōtra Julianū.

¶ Non baptizatur cū matre quicquid in eius corpore eſt.

Si ad matris[f] corp⁹, id qd̄ in ea cōcipiť ptinet ita vt ei⁹ pars deputeť: nō baptizareť infans cui⁹ mater baptizata eſt aliq̇ mortis vrgente periculo cum eum geſtaret in vtero. Nunc vero[g] cū etiam ipſe baptizeť, non vtiq; bis baptizatus habetur: nō vtiq; ad maternū corpus cum eſſet in vtero, pertinebat.

Item Jſid. ſentētiaꝝ lib. j.

¶ Quare nō baptizatur cum matre qui in eius vtero eſt.

Qui ī maternis ſunt vteris: ideo cum matre baptizari nō poſſunt[h], q: qui natus adhuc ſm̄ Adam non eſt: ſm̄ chriſtū regenerari nō pōt.

tre: et dicitur per tria ca. q᷑ non. Jo. de fan.

¶ Caſus. Julianus ꝛ quidā alij heretici dicebant puerum in vtero matris baptizari ſi mater grauida baptizabatur: q: credebāt puerū in vtero conſtitutū eſſe partem materni corporis: et credebant quicquid eſſet in homine baptizari cū ipſe baptizatur. Jſtos aūt Aug. reprehēdit in hoc capi. dicens q᷑ puer natus debet baptizari: q: ad maternum corpus cum eſſet in vtero, non pertinebat.

f ¶ Si ad mrīs. Pone caſum. j. e. ſi qua mulier. q: forte dicebat Julian⁹ q᷑ mulier pregnās non debet baptizari, ꝓpter iuris impoſſibilitatē: quia baptizaretur puer in vtero: ꝛ ita poſtq̄ eſſet editus deberet baptizari, ꝓpter illud: Niſi q̇s renatus fuerit ꝛc. videtur tamen q᷑ bene dicebat: quia ſi mater manumittitur, ꝛ partus. inſti. de ingenuis. ꝟ. ij. et q: part⁹ pars eſt viſcerum. ff. de ven. inſpi. l. j. Sed ad primum dic q᷑ baptiſma eſt perſonale beneficiuz: vt. j. eo. ſi qua. nec pſonā egrediť. ff. ſolu. mat. q: ſecus in manumiſſiōe. ideo diciť partus pars viſcerū: Dic vt. ꝫ. e. ſi quicqd. Q: autem nō baptizetur puer in ventre ſatis oſtendit ratiōe. j. eo. qui in maternis. quia cū natus non ſit, regenerari non poteſt.

mulier pgnās an baptizari poſſit.

xxiij. pars.

Preſūptio ex ſignis colligiť

c ¶ Veniebant. Argu. ex vno aliud eſſe preſumēdum. arg. ex ſignis preſumptionē eſſe colligendam. xxvij. q. j. vidua quidem. ꝫ. xx. q. ij. ca. j.

d ¶ Acceperint. ſacrm̄. ſed de quo hic dicit. Nam ſi de ſacro baptiſmi nō ꝑuenit memoria, ſz de ſacro euchariſtie, ſiue de pane benedicto, ad preſumptionem ſuſcepti baptiſmi inducitur per hoc q᷑ talia receperūt. Et ita eſt arg. q᷑ vnū factū ꝓbať per aliud. xviij. diſt. peruenit.

e ¶ Memoria. i. per auditum. arg. ff. de aqua plu. arc. l. j. et. l. in ſumma. ꝟ. idem labeo.

Si ad. ¶ Hec eſt. xxij. pars diſtin. in qua queriť ſi baptizeť grauida mater, vtrū filius baptizeť in ventre: et dicitur per tria ca. q᷑ non. Jo. de fan.

g ¶ Nunc vero. Non duxit Julianum ad metam redargutionis Auguſtinus: quia forte hoc concederet prima facie Julianus: ſed ad metam inopinabilis: quia forte Julia. hic erat contra communem opinionem, hoc modo concludit. ꝫ. e. oſtenditur. †

† verſ. q: ſi. l.

Qui in maternis. ¶ Caſus. Querebatur ab Jſidoro quare partus non baptizatur cum matre pregnante: qui reſpondet hoc ideo cōtingere: quia qui nondum natus eſt ſm̄ Adam, ſm̄ Chriſtum renaſci nō pōt. Additur etiam q᷑ ſi quis ꝑmanet in mortali peccato, et accipit corpus chriſti: non proficit ei ad ſalutem.

h ¶ Non poſſunt. Siľe. xxxij. q. ij. Moyſes. ꝛ arg. contra. ff. de iniuſt. rup. ꝛ irri. teſt. nam et ſi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Qui ſcelerate. ſ. ea. diſt. ij. qui ſcelerate.
b ¶ Se tali. ſ. ea. diſt. ij. quotidie. Jo.

Si qua. ¶ Caſus. Querebat vtrum debeat mulier cum voluerit baptizari: Et reſpondet q ſic: nec in hoc aliquid habet commune cum filio, nam alia eſt voluntas matris, alia filij: et ideo cuiuſlibet eorum voluntas in confeſſione eſt inquirēda.
c ¶ Quādo voluerit. ſ. diſt. v. baptizari. et ca. cum enixa. Bro. li. iiij. grauidam baptiſmi.

Qui bis ⁊c. ¶ Hec eſt. xxiiij. pars diſ. in qua queritur qd iuris ſit de rebaptizatis. Et eſt ſciendum q ſcienter rebaptizatus eſt i perpetuū irregularis: ſi aūt ignoranter, diſpenſetur cū eo ex cauſa. Joan. de fan.
¶ Caſus. Si aliquis per ignorantiaz rebaptizatur, non debet puniri: tamen nō debet promoueri niſi ex neceſſitate. qui vero ex certa ſciētia hoc fecit ſeptē annis debet penitere. iiij. et vj. ferijs: et tribus qdrageſimis quolibet anno. ſi pro viſio corporis purgādo vel pro hereſi hoc fecerit, eodē modo peniteat. ſi propter ſimplicitatem credēs hoc ſibi ad ſalutez prodeſſe hoc fecerit, tribus annis peniteat.

Pro= moueri nō poſ= ſunt re baptiza ti etiam ignorā= ter.

neq ēm dici in eū regeneratio poteſt, quē generatio non preceſſit. Qui ſcelerate[a] viuūt in eccleſia, et cōmunicare nō deſinunt, putātes ſe tali[b] cōione mūdari: diſcāt nihil ad emundationem proficere ſibi.

Item ex conci. Martini pa.

¶ De eodem.

Si qua mulier pregnās deſiderauerit gratiam baptiſmi pcipere: quando voluerit[c], habeat poteſtatē. nam nihil participat in hoc mater infanti qui naſcitur, propterea q vnicuiq propria voluntas in cōfeſſione monſtratur.

Item ex pniali Theodori.

¶ De his qui ignoranter bis baptizantur.

Qui bis ignoranter baptizati ſunt, non indigent p eo penitere: niſi q ſm canones ordinari[d] nō poſſūt: niſi aliqua magna neceſſitas cogat. Qui autem non ignari iterum baptizati ſunt: qr quaſi iterum crucifixerūt chriſtū: per ſeptem annos peniteant quarta et ſexta feria: et tres quadrageſimas ieiunēt ſi pro vitio[e] aliquo fecerit. ſimiliter[f] ſi p munditia[g] putauerint: tribus annis ſimiliter peniteant.

d ¶ Ordinari. Sed nunquid eſt hoc ita verū abſolute q ignoranter rebaptizati non poſſunt promoueri: ita ergo erit in poteſtate cuiuſlibet mihi ordies auferre: quia poteſt me dormiente rebaptizare. quia ergo durum hoc videtur, dicit Baz. q hoc intelligitur de ignorantia iuris que non excuſat: † et exponit illam literam que dicit, nō indigent pro eo penitere, ſupple intantum quātum alīs. Hug. dicit hoc dictum fuiſſe in odium rebaptizantium olim: ſed hodie bene poſſunt promoueri: quia ignorātia facti omnino excuſat eos. Uel intellige ita dure prout litera ſonat: et ei fit preiudicium ſine culpa ſua. Arg. j. q. v. ca. j. Sed contra. j. q. iiij. placuit.
e ¶ Si pro vitio. puta p hereſi: ſicut Nouatiani ⁊ Donatiſte baptizatos rebaptizant: vt. xxiiij. q. iij. quidā autem heretici.
f ¶ Similiter. ſcilz vt mūdiores per ipſum lauacrum efficerentur, ſiue vt mundi ſint corde.

† hec ſnia videt confirmari p id qd no. l. di. confirmādū. i ſi. de h° ēt no. j. diſti. v. dictū. Archi.

g ¶ Si pro munditia, corporis, forte non erant ſani. extra de apo. ca. ij.

Eos quos. ¶ Caſus. hoc ca. diuidit in tres partes. In prima parte dicit Felix q epi, pbri, ⁊ diacones qui ſpōtanei vel coacti conditionaliter ſunt ab hereticis rebaptizati, vſq ad finem vite debent in penitētia pmanere: ⁊ ab omni officio eccleſiaſtico ceſſare: in fine tamen eis laica cōmunio tribuat. In ſecūda parte dicit q miores clerici, monachi, monache, et laici ſic rebaptizati ſi adulti ſunt, debent. xij. annis penitere: aliter tamē in tribus pmis annis: et aliter in. vij. ſequentibus: et aliter in duobus vltimis. In tertia pte dicit q pueris ſic rebaptizatis, ſiue ſint clerici ſiue monachi vel laici, non eſt tanta pnia iponēda: ſed poſt recōciliationē recipiuntur ad cōmunionē. Secūda pars incipit ibi: De clericis autem. Tertia ibi: Pueris autem.
h ¶ Seu coactos. Non abſolute ſcilz per attractionem: tunc enim nō erat coactio imputanda: vt. j. q. j. cōſtat. et diſt. l. pbros. ſed hoc aliqua conditione propoſita: vt puta ſi non patiaris rebaptizari ſtatim occideris vel huiuſmodi. Magis ei eligenda eſt mors q conſentire rebaptizari: vt. xxij. q. v. ſi quis coactus. xxxij. q. v. ita ne.

Adde ſingulariter q clericuſ ad rebaptizandū adiuuans capite punit. glo. l. l. ij. C. ne ſac. bapti. reite.

coactio eſt duplex ſcz abſoluta ⁊ conditionalis.

Item Felix papa.

¶ De his q ex induſtria bis baptizantur.

Eos quos epos, preſbyteros vel diaconos fuiſſe conſtiterit: et ſeu optantes forſitan ſeu[h] coactos lauacri illius vnici claruerit feciſſe iacturaz[i]: vſq ad exitum ſui diē in penitētia (ſi reſipiſcant) iacere conueniat: † nec orationi nec modo fidelium, ſed nec catechumenorum[k] quidē omnibus modis intereſſe: quibus laica tantū cōmunio in morte eſt reddēda. ¶ De clericis autem ⁊ monachis ⁊ puellis dei aut ſecularibus ſeruari pcipimus ⁊ hunc tenorem quē Nicena ſynodus inter eos q lapſi ſunt vel fuerint, ſeruādum eſſe conſtituit: vt ſcz qui nulla neceſſitate nullius rei timore[l] atq periculo ſe vt rebaptizentur hereticis impie dederunt: ſi tamen eos ex corde peniteat tribus annis inter[m] audientes ſint: ſeptē[n] vero ſubiaceāt inter[o] penitentes. manibus ſacerdotuz duob⁹ annis etiam[p] oblationes modis oībus non ſinantur offerre: ſed tantummodo popularibus in oratione ſocient: nec confundantur

i ¶ Feciſſe iacturam. id eſt iniuriam, patiendo ſe rebaptizari.
k ¶ Catechumenorum. ſ. ea. diſt. j. eps nullum. cōtra. Sed ibi ſolutum eſt.
l ¶ Timore. maxime: et tunc minor pena infligit. Metus enim omnino nō excuſat ſed attenuat peccatum. extrā: quod met. cau. ſacris.
m ¶ Inter audientes. id eſt catechumenos, vel laicos, vel non communicantes.
n ¶ Septem. poſt primum triennium quo fuerant inter audientes: vt de peni. diſt. v. ſi qui vero.
o ¶ Inter penitentes. non ſolēniter. tales enim eijciuntur extra eccleſiam: vt. l. diſt. in capite.
p ¶ Etiam oblationes, id eſt non offerant ad altare. ſic xij. q. ij. de viro.

Met⁹ attenuat pctm̄.

TT

a ¶ Abnegare. negat enim Chriſtum qui mortale peccatum committit. xj. q. iij. exiſtimant.
b ¶ Etatis. quantum ad hoc ſpectat. non enim coercenda eſt etas que quid agat non videt. C. de fal. mone. l. j. §. impuberes.

Chrm̄ negat q̃ mortaliter peccat.

i Si quis. ¶ Baptizare. i. baptizatum vngere.
k ¶ Manifeſtatur. ſcȝ facere id ꝓpter qđ in eum ſententia proferatur. xxiiij. q. iij. ſi quis non recto.
l Preſbyteri. ſ. diſtin. xcv. preſbyteri. iiij. ⁊. v. libro brocardorum de preſbyteris. preſbyteros.

deo colla ſubmittere, qui eum non timuerunt abnegare[a]. ¶ Pueris autẽ qͥbus (qui adhuc impuberes ſunt) a pubertate vocabulum eſt: ſeu clericis ſeu laicis aut etiam ſiſibus puellis, quibus ignorãtia ſuffragatur etatis[b] aliquandiu ſub manus impoſitione[c] detentis eſt reddenda communio: nec[d] eoꝝ eſt expectãda penitentia, quos excipit ad coerctionem cenſura. Item Innocentius papa Decentio epiſcopo.

¶ Preſbyteris baptizatos chriſmate vngere licet.

Preſbyteris[e], ſeu extra epm̄, ſeu epõ preſente cũ baptizãt, chriſmate baptizatos vngere liceat: ſed qđ ab epõ fuerit conſecratum, nõ tamen frontem ex eodem oleo[f] ſignare: qđ ſolis debetur epiſcopis, cũ tradunt paracletum. Item ex regiſtro Grego. ad Januariũ epm̄ Carolitanũ.

¶ Baptizatos in frontibus preſbyteris vngere non licet.

Preſbyteri baptizatos infantes ſignare i frontibus ſacro chriſmate nõ preſumant: ſed preſbyteri baptizatos vngant[g] in pectore: vt epiſcopi poſtmodum confirment in fronte. Item ex concilio apud Beluacum.

¶ Chriſmatis pãnum ſecundo linire, ⁊ ſuper alium baptizatum mittere licet.

Si qͥs voluerit chriſmate pannum[h] iterum linire et ſuper alium baptizatum mittere, non eſt abſurdum. Item ex cõci. Lugdunenſi.

¶ De veteri chriſmate baptiſma conſecrare non licet.

Si qͥs de alio chriſmate q̃ȝ de illo nouo quod ꝑ epĩ largitione vel conceſſione acceperit, baptizare[i] (niſi preoccupante morte) tentauerit: pro temeritatis auſu ipſe in ſe ſue dãnationis protuliſſe ſententiam manifeſtatur[k]. Item ex cõci. apud Valẽtiã.

¶ Non niſi a ꝓprijs epis pbr̄i baptiſma accipiant.

Preſbyteri[l] qui dioceſanas regũt eccl̄ias: non a qͥbuſlibet epis ſed a ſuo: nec per minorem clericum ſed per ſeipſos aut per illũ qui eiuſdẽ ordinis[m] ſit, ante paſche ſolennitatem chriſma petant. Item ex cõci. Martini pape.

¶ Conficere chriſma ⁊ ꝑ dioceſes deſtinare oĩ tp̄e epõ lȝ.

Omni tp̄e[n] licet epõ chriſma cõficere, et per ſuas dioceſes deſtinare: ita vt ad accipiẽdũ chriſma diaconus[o] aut ſubdiaconus ante diẽ paſche de ſinglis eccleſijs ad epiſcopũ deſtinetur. preſbyter vero preſente epõ nõ ſignet[p] infantes, niſi forte ab epõ fuerit illi preceptũ. nec liceat preſbytero prius epõ introire in baptiſteriũ ſed cũ epõ, niſi forte aut abſens fuerit aut egrotus. Item ex concilio Auraſico.

¶ Qui baptizandi recipit officium: ſine chriſmate proficiſci non debet.

c ¶ Impoſitione. nec recõciliatoria.
d ¶ Nec eoꝝ. ſcȝ maioꝝ et adultoꝝ quoꝝ pnĩa prenotata eſt. q. d. nõ eſt talis pnĩa imponẽda pueris qualis adultis: quos cenſura. i. conſtitutio noſtra excipit. i. recipit ad correctionem, penitentiam eis imponendo: vt predictũ eſt in ca.

Penitẽtia puerorũ et adultorum dȝ eſſe diuerſa.

Preſbyteris. ¶ Hec eſt. xxiiij. ps diſti. in qua dicitur ꝙ ſacerdotes debent habere chriſma ad baptiſmũ: et ſi omiſſum fuerit cõpleatur per epiſcopum vel ſacerdotem. et ſit nouum chriſma, ſcilȝ illius anni. et hoc probat per. viij. capi. Jo. de fan. ¶ Caſus. Hoc ca. cũ quatuor ſequẽtibus patet. Sed qđ. i. ſed nõ alio niſi eo chriſmate qđ ab epõ fuerit cõſecratũ et cõfectum. Oleo, id eſt chriſmate. Pãnũ, chriſmalẽ. Nouo: quia quolibet ãno chriſma eſt renouãdũ, et vetus comburẽdum: vt. s. iij. diſti. in literis.

xxxiij. pars.

e ¶ Preſbyteris. Quo tẽpore debet chriſma cõfici, et a qͥbus dȝ accipi. viij ca. oſtendit.
f ¶ Oleo. i. chriſmate. contra. xcv. diſti. ca. j. ſed illud ad tẽpus fuit permiſſum pro vitando ſcandalo. ſi. iiij. diſt. deniqȝ.
g Preſbyteri. ¶ Vngãt. huiꝰ cõſtitutionis cauſam et myſterium inuenies. ſ. diſt. v. nouiſſime.
h Si quis. ¶ Pannum. quo caput pueri chriſmate in fronte circuncingitur ne recens vnctio epiſcopi deleatur vel defluat. vel quo vertex chriſmate a preſbytero perunctus obuoluitur.

m ¶ Ordinis. hoc corrigitur. j. ca. pri. Omni tẽpore. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ epõ quolibet anno dȝ chriſma cõficere, ⁊ per ſuam dioceſim deſtinare, ad accipiẽdum autẽ chriſma diaconus vel ſubdiaconꝰ tranſmittatur ãte paſcha: pbr̄ vero preſente epõ nõ baptizet niſi eo iubẽte: nec ꝑcedat epm̄ in baptiſterio. Signet in vertice: quia ſignare nõ poſſet in fronte etiam de licentia epiſcopi.
n ¶ Omni tp̄e. i. ꝑ ſingulos ãnos. i. in omĩ anno. et ponitur hic totum ꝓ parte: ſicut al's pars pro toto: vt. xxxij. q. iiij. meretrices. nam per dies annos ⁊c. xxxiij. q. ij. hoc ipſum. et qñqȝ etiã verbũ preſentis tp̄is refertur ad preteritũ vel futurũ.† ff. de verb. ſig. verbuȝ oportebat. et dicit lex ꝙ hoc verbum debuit, ſumitur pro debȝ. ff. de libe. leg. l. vlt. in princi.
o ¶ Diaconus. ſ. proxi. ca. cõtra. ſed illud de pbr̄is ſedis epãli ꝓximis: iſtud de his qui octauo vel decimo lapide diſtãt intelligitur. Iſta diſtinctio habetur ex cõcilio Meldenſi in brocar. li. iiij. de p̄ſbyteris.
p ¶ Nõ ſignet. in vertice: quia nec etiã ad baptiſmũ debet accedere ſine licẽtia epĩ: vt. xcv. diſt. c. vlti. nã de vnctione frontis non videtur poſſe intelligi. nõ enĩ (vt dicũt) pbr̄ põt eã cõferre etiã cũ licẽtia epĩ: ſed de licentia pape poteſt. De qua vnctione hic loquitur: nunquid de illa que fit in fronte, q̃ ſolis ſacerdotibꝰ ſcȝ ſucceſſoribꝰ apl'oꝝ ꝯcedit. Nũqđ ſacramẽtũ qđ epũs cõferre põt poſſet p̄ſbyter mi-

† et ca. cum aliqs. fm̄ L. ⁊ ad hoc facit melius. xj. q. iij. placuit vniuerſo. ⁊ ca. deinde fm̄ p.

† De hac materia tracta. ſ. e. diſ. ij. in epo ſi. in prin. Arch.

noꝛ ɔferre de licẽtia epi? Non videtur, q2 ea q̄ ordini epiſcopali adherẽt, nõ poſſunt minori delegari: vt.xxiij.diſtin. quoꝛũdam. ſʒ de licẽtia pape poteſt: arg. diſt.xcv.ca.j.loquitur ergo hic de ea q̄ fit in vertice: ꝛ hoc ꝑpter epi reuerentiã: arg.§.di.ij.ca.vlt. Uel hic de puerꝭ illis quos ipſe epõs baptizauit. Et ita nõ eſt ɔtra.§.e. preſbyteris. cap.oſtendit Cyprianus qualiter homines aſpergãtur aqua ɔſecrata, vnde hoc habuit initium, ſcʒ a veteri teſtamẽto. ad qð oſtendendum multas inducit authoritates veteris teſtamẽti. In ſcða parte oſtẽdit q huiuſmodi aſperſio aque et in nouo et in veteri teſtamento videtur eſſe ad inſtar baptiſmi, lʒ in hoc ſit differentia, quia in aque aſperſiõe aq̄ inequaliter fundit̃ ſuper ſingulos, ſʒ in baptiſmo gratia ſpiritusſancti oĩb9 equaliter cõfertur niſi fictio ĩpediat. In tertia pte oſtenditur q diabol9 licʒ vſq ad baptiſmũ habeat vires, in baptiſmo tamẽ debilitatur omnino, ꝛ vires amittit. ꝛ hoc ꝓbat per exẽplum. nã Pharao vſq ad aquas maris ſecutus eſt filios iſrael: ſed poſtq̄ illuc venit, in ipſa aq̄ ſubmerſus eſt ꝛ extinctus. Sed lʒ ita poſuerint Ben. ꝛ h. in apparatu, tamẽ ponitur (et litera ca. ſatis innuit) in pluribus locis q de baptiſmo intelligitur, et de illis q̄ propter egritudinem immergi non poſſunt. Baptizantur egri.i. volũt baptizari.

Sacramẽtalia an põt epõ ɔcedente p ſimplicẽ pr̃sbyterũ cõferri.

Nullus. ¶ Caſus. Quicunq baptizat, debet ſecũ chriſmã habere, ꝛ baptizatũ inungere in vertice. et ſi quis ſine hac vnctione fuerit baptizatus, epõs ſupplebit hoc in cõfirmatione cũ ei fuerit notificatũ. Cuiq̄ʒ.pb̃ro vel epõ volenti eum in vertice chriſmare ante confirmationẽ epi: vel poſt, ſi i ipſa cõfirmatione nõ fuerit ab epõ chriſmatus in vertice. Habeat.i.monſtret.

a ¶ Progredi.ad baptiſmum.

b ¶ Cõmonebit. vt chriſmet eũ etiã in v̾tice eodẽ chriſmate quo in fronte epiſcopi, preſbyteri v̾o perungunt in vertice.

c ¶ Non preiudicantes. Dixi ante cõfirmationẽ chriſmandũ baptizatũ: nec tamen per hoc preiudicam9 quin ſi ante factum non fuerit, poſtea fieri debet.q.d.per hoc qð dixim9, non facimus preiudicium quin in alio tẽpore q̄ʒ in confirmatione poſſit hec chriſmatio fieri in vertice.

d ¶ Neceſſaria habeat chriſmatio. Uelʒ vt ſi in alio tẽpore nõ fieret in vertice ei9 chriſmatio: ſaltẽ tunc nõ pretermittatur: quia neceſſaria eſt.

e ¶ In ſabbato. Tangitur conſuetudo eccleſie.

f ¶ Ante chriſmatis. Poſtea non licet, cũ chriſma ſit ſacramentum eccleſie.

Idẽ no.lxxv di.ordinatões qð dic vt no.§ c.di.c.j.

Nec queq̄ʒ. ¶ Caſus. Hic p̃mo oſtẽdit q aqua benedicta q̄ hoĩes q̄ baptizant aſpergunt, valet ad eorũ ſanctificationẽ: ꝛ hoc ꝑ quaſdã authoritates veterꝭ teſtamẽti. Scðo q ſpũſanct9 ad mẽſurã nõ dat, ſed ſuper credẽtes equaliter infundit. ꝛ hoc per mãna ſignificat, de quo in Exodo loquit̃ q eodem modo a ſingulis colligebatur. Tertio q diabolus vſq ad baptiſmum nocet, lʒ in baptiſmo vires amittit omnino: ſicut Pharao vſq ad aquas reſiſtere potuit, ſʒ in mari rubro periit. H. v̾o intelligit hoc ca. de aſperſione aque benedicte, et non de baptiſmo. vnde ſic ponit caſum. In prima parte illius

Nullus miniſtroꝝ q̄ baptizãdi recipit officiũ ſine chriſmate vſq̄ dʒ ꝓgredi [a], q2 inter nos placuit ſemel in baptiſmate chriſmari: de eo autẽ q̄ in baptiſmate q̄cũq̄ neceſſitate faciẽte chriſmat9 non fuerit, in ɔfirmatione ſacerdos cõmonebit[b]: nã inter nos chriſmatis ipſi9 nõ niſi vna benedictio eſt. Nõ preiudicãtes[c] cuiq̄ʒ hoc dicim9, ſʒ vt neceſſaria habeat chriſmatio[d].

Item capitulorum libro.v.c.lxxvj.

¶ Anteq̄ chriſma infundat, ad aſpergendum aquã de fonte accipere licet.

In ſabbato[e] ſctõ paſche vel pentecoſtes ſi quis velit aquam conſecratã in domo ſua ad aſperſionem recipere, ante chriſmatis[f] infuſionẽ percipiat.

Item Cyprianus papa.

¶ Unde aſperſionis ſanctificatio exoꝛdiũ ſumpſerit.

Nec queq̄ʒ dʒ mouere q aſpergi vel ꝑfundi videbẽtur egri cũ gratiã dñicã conſequunt, cũ ſcriptura ſacra per Ezechielẽ ꝓphetã loquat̃ ꝛ dicat: Aſpergã ſuper vos aquã[g] mundã, ꝛ mũdabimini ab oĩb9 immundicijs veſtris, ꝛ ab oĩb9 ſimulacris veſtrꝭ mũdabo vos, ꝛ dabo vobis coꝛ nouum[h], ꝛ ſpiritum nouum dabo in vobis. Ezec. xxxvj. f.

Item in Numeris: Qui tetigerit cadauer hominis, ꝛ propter hoc ſeptem diebus fuerit immũdus: aſpergatur de hac aqua die tertia ꝛ ſeptima, ꝛ ſic mundabit̃. Nũe. xix.b. Item ſi fide[i] trinitatis mũdat9 non fuerit, in reſurrectione apud ſanctoꝝ collegium[k] immundus erit: ſi die tertio[l] aſperſus non fuerit, ſeptimo[m] non poterit emundari. Omnis[n] qui tetigerit humane[o] anime moꝛticinum, ꝛ aſperſus ex hac cõmixtione non fuerit, polluet[p] tabernaculũ[q] dñi, ꝛ peribit ex iſrael: quia q̄ aqua aſperſus non eſt expiationis, immũdus erit, ꝛ manebit ſpurcicia eius ſuper eum. Nũe. xix.c. Et iterũ. Et locut9 eſt domin9 ad Moyſen dicens: Accipe Leuitas de medio filioꝛum Iſrael, et purificabis eos, et ita facies eis purificationem eoꝛũ: Circunſperges eos aqua purificationis. Et iterum. Aqua Nũe. viij.a.

g ¶ Aquã mundã. Que fiebat ex aſperſione cineris vitule ruffe: vt habet̃ ex lib. Nume. §.diſt.iij.aquã.

h ¶ Coꝛ nouum.i. virtutib9 innouatum.

i ¶ Fide. quã ſignificat dies tertius.

k ¶ Sanctoꝝ collegiũ. Ubi erit perfecta requies.

l ¶ Si die tertio.i. in fide trinitatis.

m ¶ Septĩo.i. ſeptĩa etate q̄ſcẽtiũ. null9 eñ meret̃ niſi in coꝛpoꝛe. ꝛ hic oẽ meritũ cõparat̃.xiij.q.ij.tẽpus. Meret̃ nullus niſi i coꝛpoꝛe.

Addino. Et eſt ſenſus, niſi hõ q̄ pollut9 eſt pctõ fidẽ trinitatis habuerit, requiẽ non habebit in futura vita q̄ ſequet̃ poſt ſeptenariũ preſentis vite. Archi.

n ¶ Omnis. Uerba legis Moſaice. h.

o ¶ Humane.i. oĩs ille dʒ tãgere moꝛticinũ q̄ poſt lachrymas culpas repetit: vt de pe.di.iij. baptizat̃. Moꝛticinũ põt dici a moꝛte, ꝛ cado vel cedo. ꝛ ſic diuerſis modis ꝓnũciari. v̾ſ9. Moꝛticina cadũt ferro, moꝛticinia moꝛbo. Moꝛticinũ tãgere q̄s dicit̃.

p ¶ Polluet. ad literã.i. pollut9 reputabit̃, ꝛ nõ intrabit in tabernaculũ cũ alijs.lxxxj.diſt.opoꝛtet.

q ¶ Tabernaculum.i. ſeipſum, qui eſt pars tabernaculi dei.i. eccleſie, et ſic tabernaculum id eſt eccleſia: vt xxvj.q.ij.ſed ꝛ illud.

aſperſionis purificatio eſt. vñ apparet aſperſionem q̊ꝫ aque inſtar[a] ſalutaris lauacri obtine re: ⁊ quãdo hec in eccl̃ia fiunt, veriſſime ſcitur per accipiẽtis et dantis fidem integrã[b] ſtare oĩa, ⁊ ꝯſummari ac perfici poſ- maieſtate dñi, ⁊ fidei verita- tẽ. Spiritꝰ vero ſanctꝰ non di- menſuratur,[c] ſed ſuper creden tes totꝰ infunditur. nã ſi dies oĩbus equaliter[d] naſcitur: et ſi ſol ſuper om̃es pari ⁊ equali lu ce diffundit, quãto magis chri ſtus ſol ⁊ dies verꝰ in eccl̃ia ſua lumen vite eterne pari equali- tate largitur:[e] cuius equalita tis ſacramentum videmus in Exodo eſſe celebratum cũ de celo manna deflueret, et futu- rorũ prefiguratione alimentũ panis celeſtis, ⁊ cibum vel cul- tum chriſti veniẽtis oſtẽderet. Illic enim ſine diſcrimine, vel ſexus, vel etatis, gomor ſingu- li equaliter colligebãt: vnde ap parebat chriſti indulgentiã et celeſtẽ gratiã poſtmodũ ſecu- turã equaliter oĩbus diuidi: ſi- ne ſexus varietate, ſine annorũ diſcrimine, ſine acceptione per ſone ſuper omnẽ dei populum ſpiritualis gratie dei munꝰ in- fundi. Plane eadẽ gratia ſpiri tualis que in baptiſmo equali- ter a credẽtibus ſumit, in ꝯuer ſatione atqꝫ actu noſtro poſt- modũ vel minuit[f] vel augetur, vt in euãgelio dominicũ ſemẽ equaliter ſeminat, ſꝫ ꝓ varieta te terre aſſumit: aliud in mul- tiformẽ copiam, vel trigeſimi, vel ſexageſimi, vel centeſimi numeri fructum exuberanter cumulatur: ꝙ ſi aliquis in illo mouet ꝙ quidã ex his qui ba- ptizant, egri ſpiritibꝰ immun- dis adhuc teneantur: ſciat dia boli neq̃tiam pertinacẽ vſqꝫ ad aquam ſalutarẽ valere: in ba- ptiſmo vero oĩs nequitie[g] ſue vires amittere[h]. Quod exem- plum cernimus in Pharaone, qui reluctatꝰ, ⁊ in ſua perfidia demoratꝰ tãdiu reſiſtere po- tuit et ꝑualere, donec ad aquã veniret: quo cũ veniſſet, victus eſt ⁊ extinctꝰ. Mare illud ſacra mentum baptiſmi fuiſſe decla- rat beatꝰ Paulꝰ, dicens: Nolo enim vos ignorare fratres, q2 patres noſtri omnes ſub nube fuerũt, ⁊ omnes ꝑ mare trãſie- rũt, ⁊ omnes in Moyſe bapti- zati ſunt, ⁊ in nube ⁊ in mari. et addidit dicẽs. Hec autẽ oĩa in figura noſtri facta ſunt: ꝙ ho- die vcꝫ per exorciſtas voce hu- mana, et poteſtate diuina fla- gellet ⁊ vrat ⁊ torqueat diabo lus: ⁊ cũ exire ſe ⁊ hoĩes dimit- tere ſepe dicat: in eo tñ qđ dixe rat, fallat: ⁊ id qđ per Pharao nem[i] prius geſtũ eſt, eodẽ mo- do obſtinatiõis ⁊ fraudis exer ceat: cum tamẽ ad aquã ſaluta rem atqꝫ baptiſmi ſanctificatio nem venit, ſcire debemꝰ ⁊ cõfi dere ꝙ illic diabolꝰ opprimit: ⁊ homo dicatꝰ deo diuina indul- gentia liberatur.

Item Ioã. Chryſo. in epiſto la ad Hebreos.

De his qui vſqꝫ ad exitum vite ſuſcipere baptiſma diffe- runt.

Quando q̃s ꝓpterea pec cat, vt ſanctũ baptiſma ĩ nouiſſima ſua expiratiõe ſu- ſcipiat, fortaſſis non adipiſcit: et credite mihi, non terrẽs vos dico qđ dicturꝰ ſum: multos noui qui hoc paſſi ſunt, qui ſpe baptiſmatis multa peccabant: circa diẽ autẽ mortis diſceſſe- runt[k] vacui: deꝰ enim propter hoc baptiſma tribuit, vt ſoluat peccata, nõ vt addat: ſi ꝟo q̃s[l] ad hoc vtit baptiſmate, vt am- pliora deliquat, ipſum ferit ne- gligentie cauſa.

Item Auguſtinꝰ ad Bonifa.

a Inſtar. inſtar fuit apđ eos, nã modo nõ eſt inſtar.
b Integram. ac ſi integre eſſet aſperſus.
c Non dimẽſuratur. q. d. ſicut aq̃ non ad menſuram ſuper ſingulos infunditur, ita ſpiritus ſanctꝰ ſine perſonarũ acceptione in baptiſmo omnibus fidelibus traditur. Vel dimenſuratur .i. non per partes datur: alias dimenſurant.

Spũs ſanctꝰ ꝑ partes nõ dat.

d Equaliter .i. non differenter ꝓpter ſexum vel annorum diuerſitatem. non enim huic plus confert, quia vir: illi minus, q2 femina, ⁊ ſic de alijs qđ quidẽ eſſet acceptio perſonarum. vnde ſequitur hic ſine acceptione ⁊c. ex de iudi. nouit.

Gr̃a oĩbꝰ in baptiſmo ꝯfert.

Conc. in ſimili tex. in aut. de mona. §. hinc nobis. col. j. ⁊ i l. cõmuni her ma. ff. đ iuris ſit de hoc, ha ſta. ho.

e Gratiam. hic manifeſte videtur ꝙ gratia cõfert in baptiſmo ⁊ paruulis ⁊ adultis. ſꝫ potes hic appellare gratiã remiſſionẽ peccatorum. Quid iuris ſit de hoc, habes ex de bap. ⁊ eiꝰ effec. maiores.

f Vel minuitur. Argu. ꝙ charitas poteſt minui: ſꝫ nõ eſt hoc verũ, quia non deficit charitas, ſed magis ꝓficit: ſed dicit minui, quia vnꝰ hꝫ maiorẽ charitatẽ q̃ alter. xx. diſt. §. j.

g Omnis neq̃tie. q. d. ſciat. et ſi poſt baptiſmũ vexet corpus, aĩe tamen non põt nocere. Vel forte non prorſus liberatur baptizatꝰ: vt in fi. dicitur.

Mat. xiij. b.

h Amittere. ſ. eo. ſiue. ⁊ ca. exhic. et ca. dehinc. contra. ſed ibi dicitur ꝙ ſignificetur expellendus, et vim amiſſurus. vel dic ꝙ amittat in exorciſmo vt nõ habeat tantã vim quãtã prius: ſed in baptiſmo ex toto eam amittat: quo ad animã, quia extinguuntur peccata per que hominem poſſidebat: vt. ſ. eo. poſtq̃. Vtrũ liberat in baptiſmo demonia cus auexatiõe corporali, nõ ſatis elucet. in fine ſic videt dici. Vel intelligatur de liberatione anime.

Diabolus perdit vires ꝑ baptiſmum.

Exo. xiiij.

i Per pharaonem. Quia ſcꝫ ipſe pharao dicebat ꝙ dimitteret populũ, nec dimiſit donec fuit ventum ad mare rubrum.

j. cor. j. a.

Quando q̃s. hec ẽ. xxv. pars diſt. in qua dicitur ꝙ non dꝫ q̃s expectare baptizari vſqꝫ ad mortem quoniam quãdoqꝫ fruſtratur ſpe. Io. de fan.

Ibidẽ

Caſus. Quidã homines baptizari differebãt, ⁊ ſub ſpe cõfidenter peccabant, ſcilicet vt in morte baptizarentur, et ſic tunc ab omni peccato mundarentur: tales in hoc ca. reprehẽdũtur, quia quandoqꝫ ſolent decipi, et ſine baptiſmo mori: nec eſt datus baptiſmus vt peccata augeantur, ſed vt deleantur.

k Diſceſſerũt. non videtur ꝙ vacui recederẽt ex q̃ baptizari voluerunt: vt ex de bap. debitum. immo ſic, quia culpa ſua nõ perceperunt, nam imputatur eis qđ accidit culpa ſua. xv. queſtione. j. ca. peñ. ff. loca. ſi quis domum.

Nõ h ar. q̃ cũ ꝗ in pi miſit potuꝰ neglexit ad orde nes pro moueri arg. ad

l Si vero quis. ſ. ar. extra de ap. reprehẽſibilis. xxij qõe. ſ. is autem. et licet baptiſmus dimittat pctã, non tamen dat licentiam peccãdi: vt. j. q. vij. exigunt.

id. ex de elect. cũ l veteri. et iuxta ſ. ⁊ qđ di. xi. xj. q. iij. eos. ibidẽ as. Ar.

Paruulis baptizatis parē tum non nocet perfidia.

Queris a me vtrū parētes baptizatꝫ ſuis puulis noceant cū eos demonioꝝ ſacrificijs ſanare conāt. Quo modo eis proſit cū baptizantur parētum fides, quoꝝ eis non poteſt obeſſe pfidia? Ubi reſpōdeo tantā illi⁹ ſacramenti (hoc eſt baptiſmi) ſalutaris eſſe virtutē in ſancta cōpage corporis Chriſti, vt ſemel regeneratus per[a] alioꝝ volūtatem[b] deinceps nō poſſit vinculo[c] aliene iniquitatis obſtrigi, cui nulla ſua volūtate conſenſit. Anima eñ patris mea eſt (inquit[d]) et aia filij. Et iterum. Aia que peccauerit, ipſa morietur. nō eñ peccat ipſa cum parētes eius oīno neſciēti vel quilibet eius adhibet ſacrilegia demoniorum. Si vero ex Adam[e] traxit[f] quod ſacramēti illius gra ſolueret, quia nōdum erat anima ſeparatim viuens. i. altera aia: de qua diceret. Et anima patris mea eſt et anima filij. Jam itaqꝫ dicit[g] ꝙ cum homo in ſeipſo eſt, et ab eo q̄ genuit alter effectus, peccato alterius ſine ſua[h] cōſcientia non tenetur obnoxius[i]. Qūo itaqꝫ[k] in paruulum maiores peccant offerentes eum atqꝫ obligare conantes demonum ſacrilegis vinculis? non eſt aia vtroꝛūqꝫ cōmunis: vt etiā culpā poſſint habere communem. non enim ſic cōmunicatur culpa per alteri⁹ voluntatem, quēadmodum[l] cōicatur gra per ſpūs ſancti vnitatem. Item. Regenerans ſpiritus ſanctus in maioribus offerentibus et paruulo renato oblatoqꝫ cōis eſt. Item. Per hanc ſocietatē vnius eiuſdēqꝫ ſpūs pdeſt offerētiū volūtas puulo oblato: pōt eñ et i hoc et in illo hoie (etiā ſi ſe inuicē neſciant) vnus ſpūs eſſe: per quē ſit vtriuſqꝫ gratia cōis: non tñ poteſt ſpūs vnus eſſe hois huius et illius per quē peccat alter: vt altero non peccante ſit tamen culpa cōis. ac per hoc pōt paruulus ſemel ex parentum carne generatus, dei ſpiritu regenerari: vt ex illis obligatio cōtracta ſoluat. nō pōt autē dei ſemel ſpū regñatus, ex parētum carne regñari, vt obligatio que ſoluta eſt, iterū contrahat[m]: et ideo ſemel perceptā paruulus gratiā chriſti non amittit niſi ppria impietate[n]. verūtamen recte dicuntur parentes vel quicūqꝫ maiores filios ſeu quoſlibet paruulos baptizatos demonioꝝ ſacrilegijs obligare conantes ſpūaliter homicide. nam in illis quidē interfectionē non faciūt: ſed quātū in ipſis[o] eſt, interfectores fiunt. Recte ergo illis dr qñ ab hoc ſcelere prohibent. Nolite occidere paruulos veſtros. dicit enim Apl's.

Queris. hec eſt. xxvj. pars diſt. in qua dicit ꝙ peccatum parentum non nocet filio: q̃uis eoꝝ oblatio proſit. Joan. de fan.

Caſus. Bonifaci⁹ duas fecit queſtiones Auguſtino: quaꝝ prima eſt, an malitia parentū obſit filijs cum eos offerunt ſacrificijs demonioꝝ, ſicut eis pdeſt fides parentū cū baptizantur. Secunda eſt, an patrini a mēdacio excuſentur cuꝫ p paruulis interrogati reſpondent eos credere in deū et hmōi: qḋ tñ ipſi vtrum ita ſit penitus ignorant. Prime q̃ſtioni reſpondet Augu. in hunc modum: ſcilꝫ ꝙ nequitia parētū non imputat filijs non conſentiētibus: tamen cum baptizantur prodeſt eis fides eoꝝ. actuale enim peccatum patris, ideo nō imputatur filio non conſentienti: qꝛ ali⁹ eſt fili⁹, et alius eſt pater, vnde cū non ſit cōis eoꝝ aia, culpa non poteſt eſſe cōis. ſꝫ quia in baptiſmo fit remiſſio peccatoꝝ per ſpiritum ſanctum, qui cōis eſt patri et filio: ideo i baptiſmo fides parentū prodeſt filio: et ita aliter eſt i bono q̃ȝ in malo. nam in malo nullus cōmunicat alij niſi conſentiat: in bono pter vnitatem ſpiritus ſancti vn⁹ ſepe intelligit alteri cōmunicare, et ei prodeſſe. Ad ſcđam queſtionem reſpondet, dicens ꝙ patrini non mētiunt cū reſpondent pueros credere, dicunt eñ pueri credere et fidem habere pter fidei ſacramētū quod recipiūt per baptiſmum: et cōuertere ſe ad deū propter conuerſionis ſacramētum qḋ ſuſcipiūt ſcꝫ baptiſmum. vꝫ hoc eo tropo loquēdi quo dr, hodie eſt paſſio chriſti: hodie reſurrexit. cū tā multi anni trāſierunt ꝙ chriſtus paſſus eſt et reſurrexit, et eſt ſenſus, hodie eſt reſurrectio etc. id eſt hodie celebratur ſacramentum reſurrectionis. ſic dicit, puer credit. i. ſacramētum fidei ex qua creditur in deū, ſuſcepit. Perdiſſenam. i. in ſexta die appa-ret dies et ſenus. Perendiſenā, id eſt in ſexta die, quaſi perempta ſexta die. Eius. i. fidei, id eſt baptiſmi.

a Per. id eſt propter.

b Voluntatem. malam.

c Vinculo, et dicit lex quia dolus tutoris nō obeſt pupillo. ff. de reg. iur. neqꝫ in interdicto, niſi ſit locupletior factus: vt. ff. de dolo, ſed ex dolo. Vel niſi tutor ſoluendo ſit: vt. ff. de admi. tu. l. vlt. §. ſi tutor.

d Inquit. ſcriptura vel ppheta ezechiel. xviij. c.

e Si vero ex adam. ibi tacite reſpondet queſtioni.

f Traxit. ſ. cauſam peccati etc.

g Jam itaqꝫ dicit. i. innuit ex premiſſis illa ſcriptura. ſ. aia pris etc.

h Sine ſua conſciētia. i. ſi non conſentiat. vij. qō. j. §. cum autem.

i Obnoxi⁹. q̃ſi dicat poſt vitā aie in proprio corpore non contrahit peccatum niſi ex propria labe.

k Qūo itaqꝫ. inferius rñdet huic queſtioni ibi: verūtamen recte. et tūc dic ſacrilegis, q̃ſi nullo modo: quia non eſt etc.

l Quemadmodum. Argu. aliud in via: aliud in inuio. argu. xxix. q. j. §. qḋ autē. et not. xxvj. qō. v. nec mirum. ſicut dicit lex ꝙ aliud eſt in obligatione, aliud in liberatiōe. ff. de act. et oblig. arrianus. cuꝫ hec cauſa liberalis ſit, arg. ex de proba. ex literis.

m Cōtrahatur. Argu. ꝙ obligatio ſemel extincta amplius non renaſcitur: vt. xxiij. qōe. iiij. ſi illic. et. ff. de ſolu. qui res §. aream. Argu. contra. xxvj. q. vij. ab infirmis. ſi. ff. de ſer. vrba. predio. ſeruitutes. ff. quemadmo. ſer. amit. ſi locus.

n Niſi propria impietate. Et ita liberari quis poteſt etiam inuitus vel ignorās: ſed nō obligari: vt. ff. de ſolu. ſolutionem. et. l. ſoluere. ff. de nego. geſt. l. ſoluendo. et. ff. de noua. ſi ſtichum. §. vlt.

o In ipſis. Et ita in maleficijs voluntas ſpectatur

xxvj. pars.

Ezec. xviij. a

Ibidē c.

Tutoris dol⁹ pupillo nō obeſt.

Et ſic iſta lra legitur interrogatiue qñ eſt i litera, q̃ modo. ſi autē habes i lra: qñ tūc non legitur interrogatiue, ſed remiſſiue et ſuſpēdit vſqꝫ ad illaꝫ literam non eſt aia etc. Archi.

Spiritũ ſanctum nolite extinguere: nõ q2 ille extingui põt ſed q̃ntum in ipſis eſt extincto res eius merito dicunť qui ſic agũt vt extinctum velit. Nec illud[a] te moueat ⁊c. et .j. Celebrãtur em̃ per eos neceſſaria miniſteria: offerũtur q̃dẽ paruuli ad pcipiendam ſpũalem grãm non tã ab eis quorũ geſtantur manibus (q̃uis et ab ipſis ſi etiam ipſi boni fideles ſunt) q̃ ab vniuerſa ſocietate ſanctorũ atq̃ fideliũ. Ab oib⁹ nãq̃ offerri recte intelligũtur quibus placet[b] q offerũtur, ⁊ quorũ ſancta atq̃ indiuidua charitate ad cõmunionẽ ſancti ſpũs adiuuantur. Tota ergo hec ſancta mater eccleſia q̃ in ſanctis ſuis eſt, facit: q2 tota omnes, tota ſingulos parit[c].

❡ Difficillimam ſane queſtionem tibi propoſuiſſe viſus es in extremo inquiſitionis tue, ea videlicet intentione qua ſoles vehementer cauere mendaciũ. Si conſtituã (inquis) ante te paruulũ, et interrogẽ vtrũ cũ ad etatẽ adultã venerit futurus ſit caſtus vel fur vel nõ ſit futurus, ſine dubio reſpondebis neſcio. Et vtrũ in eadẽ paruula etate cõſtitutus cogitet aliquid vel boni vel mali, dices neſcio. Si itaq̃ de moribus eius futuris nihil audes certi pmittere, et de eius preſenti cogitatiõe: q̃d eſt aliud[d] q̃ quãdo ad baptiſmum offerũtur, pro eis parẽtes[e] reſpõdent tãq̃ fidei authores, ⁊ dicũt illos facere quod illa etas cogitare non poteſt: aut ſi poteſt, occultũ[f] eſt? Interrogamus em̃ eos a q̃bus offerunť ⁊ dicimus: credit in deum? de illa etate que vtrum ſit deus ignorat. Reſpondent, credit: ⁊ ad cetera que ſingula q̃runtur, ſic reſpondent. Vnde miror parẽtes in iſtis reb⁹ tã fidẽter pro paruulo reſpondere: vt dicant eũ tãta bona facere: que ad horã qua baptizatur, baptizator interrogat: tamen eadem hora ſi ſubijciã: erit caſtus q̃ baptizatur vel fur, aut non erit? neſcio vtrum audeat dicere aliq̃s aliquid hoꝝ erit vel nõ erit: ſicut mihi reſpõdet ſine dubitatione q credit in deũ aut q ſe cõuertat ad dñm. Ecce facio q̃ntum poſſum dñs adiuuet vt qđ poſtulas poſſim. Nempe ſepe ita loquimur, vt paſcha appropinquãte craſtinam vel perdiſſenã[g] vel perẽdiſſenã[h] dñi paſſionem dicamus: cũ ille ante multos annos paſſus ſit: nec oĩno niſi ſemel ipſa paſſio facta ſit. nempe ipſo die dñico dicim⁹: Hodie dñs reſurrexit. cũ ex quo reſurrexit, tot anni tranſierunt. Cur nemo tam ineptus eſt vt ita nos loquentes arguat eſſe mẽtitos? niſi q2 iſtos dies ſcḋm illoꝝ q̃bus hec geſta ſunt ſimilitudinem nũcupamus: vt dicať[i] ipſa dies q̃ nõ eſt ipſa reuolutiõe tpis, ſ3 ſilis ei⁹: et dicať illo die fieri ppter ſacramẽti celebrationẽ, qđ non illo ſ3 iã oli fctm̃ eſt i alio itaq̃ pnulũ[k]. ⁊ .j. Cũ aũt hõ ſapere ceperit: nõ illud ſacr̃m repetit ſ3 intelligit eiuſq̃ ꝯitate cõſona volũtate coaptabiť: ſ3 hoc q̃diu puer intelligere nõ põt, valebit ſacr̃m ad eius tutelam aduerſus contrarias ptãtes: et tm̃ valebit, vt ſi ante maioris etatis vſum ex hac vita migrauerit, per ipm ſacr̃m commendata ecclie charitate ab illa cõdẽnatione q̃ per vnũ hominẽ ĩtrauit in mũdũ, chriſtiano adiutorio liberetur. Qui hoc nõ credit, et fieri non poſſe arbitratur: profecto infidelis eſt, etiam ſi habeat fidei ſacramẽtum longeq̃ melior eſt iſte paruulus qui etiã ſi fidem nõ habeat in cognitione, non ei tñ obicem[l] ꝯtrarie[m] cogitationis opponit: vñ ſacramentum eius ſalubriter percipit.

Item Bonifacius cõtra Pelagianorum hereſim.

❡ Alioꝝ fides in baptiſmate paruulos ſaluat.

In eccleſia ſaluatoris per alios[n] paruuli credunt, ſicut ex alijs que in baptiſmo remittuntur peccata traxerũt: nec illud cogitetis[o] eos vitã habere non poſſe qui ſunt expertes corporis[p] et ſan

---

nõ exitus. ar. xxij. q. ij. hoies. ff. ad. l. cornel. de ſicca. diuus.

a ❡ Nec illud. tacite obiectioni reſpondet.

b ❡ Placet. arg. cõtra. j. q. iiij. quia preſulatus.

c ❡ Parit. in ſacramẽtis: vt. xxxij. q. iiij. recurrat. de pe. niſi. j. ſicut.

d ❡ Quid eſt aliud. q. d. non videť eſſe aliud illud qđ tunc fit q̃ reſpondere et promittere de moribus eorum futuris.

e ❡ Parẽtes. i. patrini, qui patres ſpirituales dicuntur. ꝟ. xxx. q. iij. pictatium.

f ❡ Occultũ eſt. quid cogitet.

g ❡ Vel perdiſſenam. i. per ſenum, id eſt ſextũ diem.

h ❡ Perẽdiſſenã. id eſt perẽpto die ſeno ſiue ſexto, id eſt poſt ſex dies, vno perempto.

i ❡ Dicatur. q. d. ſicut dicit q hodie fit reſurrectio dñi, eo q ſacramẽtum eius hodie celebratur: ſic dicitur paruulus credere propter ſacramentum quod recipit.

k ❡ Itaq̃ paruulum. q. d. licet ego reſpondeam q credit in deum, hoc dico eo q fidei ſuſcipit ſacramentum non q re vera adhuc fidem habeat. nã in paruulo credere eſt fidei ſacramẽtũ ſuſcipere: vt ꝟ. e. nihil aliud.

l ❡ Obicem. q2 licet nõ habeat fidẽ tamen nõ habet infidelitatem.

m ❡ Contrarie. ſimile. ꝟ. liiij. diſti. ſi ſeru⁹. ſic. ff. ad maced. l. ſi filiuſfamilias. ff. de reg. iur. ſemper.

Sub. q2 alia eſt cauſa liberatiõis et alia obligationis: vt. ꝟ. đ2 in gloſ. ar. aliđ. ⁊c.

Cum die dominico i ramis palmarũ interrogaue ris me: et dices qñ erit paſcha ⁊ ego reſpondeꝭ bo pdiſſenã. i. poſt ſex dies futuros. et cõponiť ex p et dies ſex. Archid.

Nota q in originali ita hr vt paſcha appropinquante craſtinã vel perẽdinã dñi paſſionem dicamus, ⁊c.

In eccleſia. ❡ Caſus. Sicut paruuli ab alijs peccatũ originale contraxerũt, ita per alios baptiſmũ recipiunt, per quos dnr credere et fideles eſſe: nec vitam hr̃e pñt qui ſunt expertes corporis et ſanguinis chr̃i. i. vnitatis eccleſie. et dicit h. q non eſt ibi non: q2 non debet dici non poſſe ſed poſſe: poteſt tamen ⁊ illa litera bene legi.

n ❡ Per alios. et ita ſicut peccauerunt p alios ita credunt per alios. ita ois res p quaſcunq̃ cauſas ꝯhiť ⁊c. extra de regu. iur. ca. oĩs res.

o ❡ Cogitetis. q̃ſi dicat non dubitetis, immo certi ſitis q habere non poſſunt ſi ſunt expertes.

p ❡ Corporis. id eſt vnitatis eccleſie quã illa ſignificant. ꝟ. e. non in vobis. Additio. Ad idem. ꝟ. e. diſ. ij. q̃d eſt, quod eſt cũ baptizãtur. vnde non ſine cauſa adiũgit ſeq. ca. in quo idem dicit. Archi.

Ioā. vj.f

guinis Chriſti, dicente ipſo. Niſi manducaueritis carnem meam ꝛc. Idem.

¶ Corpore ꝛ ſanguine Chriſti participat qui per baptiſma membrum eius efficitur.

Nulliᵃ eſt aliquatenᵘˢ ambigendū tūc vnūquēq; fideliū corporis ſanguiniſq; dn̄i participē fieri, qn̄ in baptiſmate membrū xp̄i corporis efficit; nec alienari ab illius panis caliciſq; conſortio, etiã ſi anteq̃ illum panē comedatᵇ, ꝛ calicē bibat, de hoc ſeculo in vnitate corporisᶜ xp̄i cōſtitutus abſcedat. Sacramenti quippe illius participatione ac beneficio nō priuatur, qn̄ ipſe hoc qꝺ ipſum ſacramentumᵈ eſt inuenitur.

Idē de baptiſmo paruulorū.

¶ Quare ſit baptizandus qui de baptizato naſcitur.

Si baptizataᵉ eſt caro xp̄i q̄ ſine pctō erat, ꝓpterᶠ exempli imitatiōis: quãto magis baptizanda eſt caro mortisᵍ ꝓpter euitandū iudiciū dãnationis? Sicut vero in tp̄e circūciſionis q̄ de circūciſo naſcebatur, fuit circūcidēdus: ſic nunc qui de baptizatoʰ naſcitur, erit baptizandus. Sacramentum enim baptiſmi, ſacramentū eſt regenerationis. Quare ſicut q̄ non vixerit, nō poteſt mori: ita qui natus non fuerit, non pōt renaſci. ex quo cōſpicit neminē in ſuo parente potuiſſe renaſciⁱ, cum nōdum ſit natus: ꝛ cuiuis parenti poſt cōuerſionem propria peccata non obſunt, tn̄ illis obſunt qui ab eoᵏ generant. Parenti propter hoc nō obſunt, quia renatus eſt: illis autē qui de illo nati ſunt niſi eodem modo renaſcantur: que a parente contracta ſunt, oberunt. q: etiã innouatusˡ eſt pater: nonᵐ de nouitate, ſed de reliquijs vetuſtatisⁿ carnaliter gignit: et alij ex reliqua parentū vetuſtate carne ꝓpagata pcti dãnationēᵒ ſacro regenerationis euadūt.

Item in enchiridio.

¶ In baptiſmate omnia peccata moriuntur.

Ut oſtenderetᵖ apoſtolus nos mortuos eſſe pctō inq̄t: An ignoratis quoniã quicunq; baptizati ſumus in Ieſuᑫ xp̄o, in morteʳ ipſius baptizati ſumꝰ? Si ergo hinc oſtendimur mortui eſſe pctō, quia in morte xp̄i baptizati ſumus: ꝓfecto paruuli q̄ in xp̄o baptizant, pctō moriunturˢ: q: in morte ipſius baptizantur. Nullo em̄ excepto dictum eſt. Quicunq; baptizati ſumus in xp̄o, in morte ipſius baptizati ſumus. ꝛ ideo dictū eſt, vt probaret nos mortuos eſſe pctō. Paruuli aūt renaſcēdo moriūtur illo pctō qꝺ naſcēdo cōtraxerūt: et ꝑ hoc ꝑtinet ad ipſos quod ſequitur. Conſepulti em̄ ſumꝰ illi ꝑ baptiſmū in morte. Baptizatis igit in morte chriſti, in qua nō ſolū maiores, verumetiam paruuli baptizant, ait: Sic vos exiſtimate mortuos quidē eſſe pctō: viuentes autem deo in Chriſto Ieſu.

Item in eodem.

Nulli eſt. ¶ Caſus. Dicitur hic q̄ ſi quis fuerit baptizatus, particeps eſt corporis ꝛ ſanguinis Chriſti, id eſt vnitatis eccleſie: et ſi de hac vita recedit anteq̃ corpus Chriſti ꝛ calicē ſumat ſacramētaliter, tamē effectu illius ſacramēti non priuatur, quia inuenitur habere hoc quod ſignificat ipſum ſacramētum, ſcilicet vnitatem eccleſie.

a ¶ Nulli. de efficacia baptiſmi repetit, vt ſic finis alludat principio.

a ¶ Nulli eſt. hec eſt pars illiꝰ ca. ſ. di. ij. quia paſſus.

b ¶ Comedat. i. ſacramento.

c ¶ Corporis. id eſt eccleſie ſignificate ꝑ corpus xp̄i.

d ¶ Sacramentū eſt. i. ſignificat. io.

Si baptizata eſt. ¶ Hec eſt xxvij. pars. diſt. in qua probat magiſter q̄ nullus ſaluatur niſi ſit baptizatus, et hoc vſq; ad ca. non ex quo. Io. de fan.

xxvij. pars.

¶ Caſus. Probat Auguſtinꝰ in hoc ca. q̄ natus de baptizata eſt baptizandꝰ, vt poſſit vitare eternam damnationem: q: Chriſtus q̄ non indigebat baptiſmo, baptizatus eſt vt nobis daret exemplū baptizandi: ꝛ olim circūcidebãtur qui de circunciſis nati erãt. Nã ſicut qui nōdum natus eſt, mori nō poteſt: ita qui nondū natꝰ eſt a p̄re, renaſci non poteſt, nec purgari de reliquijs vetuſtatis. nam lz pater in baptiſmo ſit mūdatꝰ, tn̄ filius a patre ꝯtrahit cãm ex q̄ originale peccatum innaſcit ei. vnde ſit̄ niſi renaſcat damnabit: baptiſmus em̄ animã a peccato mundat, ſed cauſam peccati qui eſt in carne, non remouet. Conficitur. i. intelligitur.

e ¶ Si baptizata eſt. i. ſi xp̄s baptizatus eſt, qui ſine peccato ſecūdū carnem natus eſt: multo magis quilibet alius baptizari debet, qui ſm̄ carnem in peccatis conceptus eſt. ſ. e. eo. diſt. firmiſſime.

f ¶ Propter. Hic aſſignat vna ratio quare xp̄us baptizatus fuit alia. ſ. e. nunq̃ alia. i. e. nō regenerabantur.

g ¶ Mortis. i. peccati, vel morti ſubiecta.

h ¶ Qui de baptizato. Arg. filiū apoſtate baptizãdum eſſe inuito p̄re dū puer eſt. Arg. ſ. e. plerijq;. in ſi. xxviij. q. j. iudeorum. — Filius apoſtate ē baptizandus inuito patre.

i ¶ Renaſci. Ar. ſ. ff. de verbo. ſig. verbū reddendi.

k ¶ Qui ab eo. ex mūdo p̄re immundus naſcit ſicut ex frumento puro naſcitur impurū. ſcz cū palea. lvj. diſti. naſci. — P̄r mūdus immundū ꝓducit.

l ¶ Innouatus. per gratiam baptiſmi.

m ¶ Non de nouitate. ſpūs: q: anima nō extat ex aia, ſicut caro ex carne per traducē. xxxij. q. ij. moyſes.

n ¶ Uetuſtatis. i. de carne in qua remanet cã vetuſtatis. i. pctm̄ quodlibet.

Rōa. vj. a

o ¶ Dãnationē. ꝯtã ſcz i carne ꝓpagata ex reliqua vetuſtate parentum. Io.

ſ. i. ꝯcupiſcentia carnis q̄ remanet i carne poſt baptiſmū ſ. e. di. ca. ij.

Ut oñderet. ¶ Caſꝰ. Auctoritate apl̄i probat aug. q̄ oēs generaliter adulti et paruuli moriūtur pctis in baptiſmo q: oē q̄ baptizant in xp̄o baptizãtur, et in morte ipſiꝰ: et ſi pueri: et adulti baptizant, ergo baptizãt i morte xp̄i.

p ¶ Ut oñderet. probat auctē apl̄i pueros eſſe baptizãdos. nã apl̄s vniuerſaliter dixit: q̄cunq; baptizati ſumus ꝛc.

Ibid.

q ¶ In Ieſu xp̄o. i. in ſacro Chriſti, vel fide Chriſti in forma iniuncta vel tradita in Chriſto. ſ. e. proprie. ver. ad cuius. L.

r ¶ Morte. i. ad ſimilitudinem eius mortis: quia ſicut ipſe mortuus fuit, ita nos morimur peccatis.

ſ ¶ Moriunt. mors iſta ciuilis ē. ar. C. de epi. ꝛ cle. deo eſt dupl. nobis alibi hēs de naturali: vt. ff. de leg. ij. ſi qs ita teſtō. plex. — Mors

¶ Sicut nulli baptiſmus negatur; ita nemo eſt qui nõ peccato moriatur.

[† al's incipit paruulo.]

A Paruulo recenter nato vſq; ad decrepitum ſenẽ ſicut nullus ꝓhibendus[a] eſt a baptiſmo, ita nullus eſt q̇ non peccato moriatur[b] in baptiſmo. ſed paruuli tantum originali, maiores autẽ omnibus etiã moriuntur pctĩs que male viuẽdo addiderunt originali.

Idem in eodem.

¶ In baptiſmo Joannis non erat peccati remiſſio.

Non regenerabantur[c] vel renaſcebantur q̇ baptizabant̃ baptiſmo[d] Joannis ſed quodam precurſorio[e] illius miniſterio q̇ dicebat. Parate viã dño xp̃o: in quo ſolo renaſci poterant q̇ parabant̃[f]. huius em̃ baptiſma eſt nõ ĩ aqua tantũ, vt fuit Joannis: verũ etiã in ſpũ ſctõ; vt de illo regeneraret̃. Si q̇s in xp̃m crediderit, de illo xp̃s regenerat̃, q̇ regeneratione[g] non cognouit. in aqua baptizari voluit: nõ vt ei⁹ iniquitas dilueret̃, ſ; humanitas[h] commendaretur. Itaq; baptiſma in eo nihil habuit qđ ablueret: ſicut mors nihil inuenit quod puniret.

[Eſaie xl.a. Mar. j.a.]

Idẽ de baptiſmo paruulorũ.

¶ Non ſolum originalia, ſed etiam actualia peccata remittuntur in baptiſmate.

Regenerante aũt carne tãmmodo cõtrahit̃ peccatũ[i] originale. Regenerante aũt ſpũ ſctõ, non ſolũ originaliũ[k] ſed etiã volũtarioꝝ fit remiſſio pctõꝝ. Proinde recte põt dici paruulos ſine baptiſmo decedentes mitiſſimã[l] oim̃ futuros ſuſtinere penam. fallit em̃ ⁊ fallitur q̇ eos in dãnatione predicat nõ futuros: dicẽte apl̃o. Per vnius delictum omnes hoĩes in cõdẽnatione ⁊c.

Idem in eodem.

¶ Quicũq; ex cõcupiſcentia naſcit̃ p baptiſmũ regenerat̃.

Quiſquis ex ꝯcupiſcẽtia carnis, et lege peccati ⁊ mortis[m] carnaliter generat̃; regñari ſpũaliter h; opus: vt non ſolũ ad regnũ dei pducat̃, ſ; etiã a dãnatione pctĩ liberetur. Sicut em̃ p primũ hoĩem in pctõ ⁊ morte naſcũt̃: ſic etiã per xp̃m in iuſtitia ⁊ vita eterna in baptiſmo renaſcuntur. [Ro. v. d.]

Idem in eodem.

¶ Offerẽtiũ fides paruulos facit fideles.

Paruuli fideles[n] recte vocant̃: qui fidẽ p verba geſtantiũ: quodãmodo cõfitentur: ⁊ per eorũdem verba diabolo ⁊ mũdo abrenũciant. ⁊ hoc fit vi ſacramẽti, ⁊ diuine gratie quã de⁹ dedit eccleſie. Paruulus autẽ qui baptizat̃ ſi ad annos rationales veniẽs non crediderit, nec ab illicitis abſtinuerit, nihil ei[o] pdeſt qđ paruulus accepit.

Item Auguſt. in libro de meritis, et de remiſſione peccatorum. ¶ De eodem.

Mater eccleſia os maternum[p] paruulis prebet: vt ſacris myſteriis imbuantur qui nondum poſſunt

---

a A Paruulo. ¶ Prohibendus. ẽ. x. queſtio. iij. nec numerus.
b ¶ Moriatur. ẽ. eo. tunc valere.

N On regenerabantur. ¶ Caſus. Oſtendit Aug. differentiã inter baptiſmũ Joãnis ⁊ baptiſmũ xp̃i. In illo pctã non dimittebãtur, ſed tãtum hoies exteri⁹ abluebantur, ⁊ aſſueſiebãt ad ſuſceptionem baptiſmi Chriſti, in quo peccata dimittuntur. xp̃s vero qui nullum habuit peccatum, ex humilitate voluit baptizari baptiſmo Joãnis: vt hoc ipſo oſtenderetur q ipſe remiſſione peccatoꝝ nõ indigebat. De eo. ſ. ſpiritu ſancto.
c ¶ Non regenerabant̃. q; non fiebat remiſſio peccatorum.
d ¶ Baptiſmo. cuius forma erat in nomine venturi: vt dicitur in quadam glo. Aug. ſup Jo. q baptiſmus non mundaret ab originali: niſi al's eſſet circunciſus. dicebatur tamen baptiſmus pnie, quã Joannes predicabat dicens, Agite penitentiam.
e ¶ Precurſorio. habiles ad ſuſcipiendum verũ baptiſmum.
f ¶ Parabantur. id eſt abluebantur exterius.
g ¶ Qui regeneratione. i. remiſſionem peccatorũ, q; non indiguit.
h ¶ Sed humanitas. ẽ. c. per aquã.
h ¶ Sed humanitas. i. benignitas quã ꝓ nobis fecit.

R Egenerante. ¶ Caſ⁹. Originale peccatũ carne contrahitur: ſed in baptiſmo tam ipm q; actuale peccatum deletur. Paruulus vero qui moritur ſine baptiſmo, in eternum damnabitur: ſed penam mitiſſimam patietur.

[Baptiſmus delet actualia cũ originali.]

i ¶ Peccatum. i. cauſa originalis peccati.
k ¶ Originalium. No. q licet baptiſmus ad delendum originale peccatum fuit inſtitutus: delet tamen etiam actualia cum originali. vnde eſt arg. ad purgationem de qua. ẽ. diſt. ij. ego Berengarius.
l ¶ Mitiſſimam reſpectu aliarum penarum: et erit hec pena quia erunt in tenebris. ĩ. eo. nulla. ⁊ carebunt viſione dei. ex̃ de bapt. cap. iij. ſed tamen dicit Aug. q mallet ſic eſſe q̃; nõ eſſe. Argu. contra. ẽ. e, ſi miſſime. et. ẽ. de pe. diſt. vlt. c. vlt.

Q Uiſqs. ¶ Caſus. Quicũq; de carne naſcit̃, duabus de cauſis oportet vt baptizetur, ſc; vt liberetur a pctõ, et eternaliter ſaluet̃: q; ſicut per Adã mors intrauit, ita ſal⁹ p Chriſtum.
m ¶ Mortis. de peni. diſtinct. j. ſi peccatum.

P Aruuli. ¶ Caſus. Querebatur quare paruulus dicatur fidelis. et reſpondet q baptiſmus facit eũ fidelẽ: ſed cum ad annos diſcretionis peruenerit: ſi non crediderit, nec a pctĩs abſtinuerit, baptiſm⁹ nihil ei prodeſt.
n ¶ Fideles. ẽ. e. nihil. ⁊ cap. ſequẽti. cõtra. ſed hic dicit̃ de fide offerentiũ: ibi de fide oblatorum: quorũ adhuc nulla poteſt eſſe fides: et quod dicit quodammodo, ſoluit contrarium.
o ¶ Nihil ei prodeſt. quo ad vitam eternã. De peni. diſtinct. iij. ſi quis autem charitatem non habens. [Sub. imo non cetar. xij. q. i. ſancimus. in fi. ſm Archi.]

M Ater. ¶ Caſus. Dicitur hic q eccleſia paruulos baptizat qui nondũ poſſunt credere vel confiteri, et tamen fideles vocantur et penitentes: quia alij reſpondent pro eis, et profitentur, et pro eis diabolo, et huic ſeculo abrenunciant. Sequentia tria capitula plana ſunt.
p ¶ Os maternum, eorum ſc; qui pro eis reſpondent.

a ❡ Credendo.i.quia credunt.
b ❡ Nomen eſt.ſcz hoc nomē fidelis.credere enim eſt fidem habere.ſ.e.nihil.
c ❡ Etiā nō penitētes.non q agāt penitētiā, cū nullā habeāt diſcretionē:ſed habēt penitudinē.i.ſuſcipiunt eā et faciunt ⁊ dicunt per verba geſtātiū qualia penitentes. Jo.de fan.

A D hoc. ❡ Queritur ad quid valeat baptiſmus.⁊ reſpondetur ad hoc vt homines fiant mēbra chriſti ⁊ ſalui. Infantibus autem credere eſt baptizari,non credere non baptizari.
m ❡ Ut baptizati.ſ.e.nihil.

corde pprio credere ad iuſtitiam: nec ore pprio cōfiteri ad ſalutem:nec ideo tñ eos quiſqȝ fideliū infideles dicere pōt, eo q a credēdo[a] vtiqȝ nomē eſt[b] cȝuis hoc non ipſi, ſed aliȷ́ pro eis inter ſacra rñderint. Si autem ppterea recte fideles vocantur, quoniā fidē per verba geſtantium quodammodo pfitentur: cur etiā non penitentes[c] habeantur, cū per eorum verba geſtantium diabolo et huic ſeculo renunciare monſtrantur? Idem.

❡ Charitas eccleſie pctā dimittit vel tenet.

Eccleſie[d] charitas q̄ per ſpm̄ ſctm̄[e] diffūditur in cordib⁹ eorum qui participes ſui ſunt, pctā[f] dimittit: eorū q̄ ſui non ſunt, tenet[g].

Idē contra Julianum lib.ij.

❡ Solus xp̄s pctā dimittit.

Nemo tollit pctā mundi niſi ſolus[h] xp̄us, qui eſt agnus tollēs pctā mundi tollit autem ⁊ dimittendo que facta ſunt[i], vbi ⁊ originale continetur: ⁊ adiuuando[k] ne fiāt et perducendo ad vitam, vbi fieri omnino non poſſunt.

Idē de baptiſmo paruulorū.

❡ Preter baptiſma xp̄i paruulis nulla ſalus promittitur.

Nulla preter baptiſmuȝ ſal⁹ promittitur infantibus: qr infantes ſi per ſacramentū qd ad hoc eſt diuinitus inſtitutū, in credentiū numerum nō tranſeunt: in tenebris manent[l]. Idem in eodem.

❡ Baptizati chriſto incorporantur, et eius membra fiunt.

Ad hoc baptiſmus valet vt baptizati[m] xp̄o icorporenť, ⁊ mēbra eius habeanť et cōſepelianť, et oblati per ſacramentū charitatēqȝ fideliū reconcilienť deo: vt in eo viui, ſalui, liberati, redempti, illuminati fiant. Idem.

Quis autem neſciat credere eſſe infantibus baptizari: non credere autem nō baptizari?

Idem in lib. de libe. arbi.

❡ Gratia nō ſolū pctā dimittit: ſed etiā legē implere facit.

Gratia que per xp̄m dať. non ſolum peccatorū remiſſionem facit: ſed etiam vt lex[n] impleatur: vt natura liberetur: nec peccatum dominetur. Spirit⁹ etiam gratie dat fidem: que etiam non petita[o] a deo cōceditur: vt homini petenti ⁊ alia concedantur. nam fides non eſt liberi arbitriȷ́ tantum: ſed donū dei. Idē de baptiſmo paruulorum.

❡ Uetus infirmitas in baptiſmo nō penitus abſumitur: ſed vires amittit.

Non ex quo quiſqȝ baptizatur, omnis vetus infirmitas in eo abſumitur[p]: ſed renouatio incipit ad remiſ-

Im- mo ex hac lra conſue- uit elici. ar. q qs tenet. cōfiteri de origi nali pec cato, a- lias em nō habe ret locū i paruu lo. Arc. Fide- les ſunt i eccl'ia, et ipſa i ipſis.

d ❡ Eccleſie.i. peccata dimittunť eis q̄ participes ſunt eccleſie, per charitatem eccleſie.i.qua ſubſiſtit eccleſia.
e ❡ Per ſpiritum ſanctuȝ.i.que vniť per ſpm̄ ſctm̄, fideles enim ſunt in eccleſia, ⁊ ea in ipſis. vij.q.j.ſcire. eccleſie charitas tenet peccata.i.ipſa eccleſia vel eccleſie vnitas.i.eis q̄ in vnitate non ſunt, tenenť pctā.i.non dimittūtur: vt.ſ.ij.q.j.multi.ſ.xxxij.qōe.vij. quēadmodū.ſ.de pe.diſt.iij.ſane cauendum. (Ro.v.)
f ❡ Pctā. Idē eſt qd alibi dr. Si cui peccata remiſeritis, remiſſa erunt: et cui retinueritis, retēta erunt. et alibi. Spiritusſanct⁹ aut per ſeipſum remiſſionē facit, aut per colūbe mēbra.ſ.e.c.quomodo. ſic itaqȝ intelligim⁹ qd hic dicitur. (Joan. ij.d.)
g ❡ Tenet.i.non dimittit pctā.xxiiij. q.j.quicunqȝ.
h Nemo. ❡ Sol⁹.ſ.j.queſt.j. vt euidenter.
i ❡ Que facta ſūt. Non autem dimittit futura, quia tractatus futuri tēporis ⁊c̄.ff. de vſur.l.j.§.j.nec de futura iniuria paciſci poſſumus.ff.de pac.ſi vnus.§.pacta. (Pactū ſup futura iniuria nō valet.)
k ❡ Et adiuuādo. Nota proceſſum. habes primo q dimittit peccata que facta ſunt. Secundo confert gratiam ne fiant. Tertio perducit ad illā vitā vbi omnino fieri nō poterunt a bonis, quia tunc confirmati peccare non poterunt.j.diſt.v.ca.ij.ad ſi.
l Nulla. ❡ Manent.i.carent viſione dei: et hec eſt pena ⁊ ignis afflictionis: de quo habes ſupra eo. firmiſſime.

Gratia. ❡ Caſus. Dicit q chriſti grā remittit peccata: confert vt fiant ei⁹ mandata, et mala vitenť: confert fidem que non prouenit ex libertate arbitriȷ́, ſȝ eſt donum dei.
n ❡ Ut lex. mādatorū dei. Additio. Que adimpleri nō pōt ſine gra.j. eo. placuit. Archi.
o ❡ Non petita.i. non merenti. nam primam gratiā qs mereri non poteſt. j.e. placuit vt quicunqȝ. arg. contra viij.diſt.ꝯſuetudo. ſed ibi dr merui.i. obtinui.

Non ex quo. ❡ Hec eſt.xxviij. pars diſt. in q̄ dicit q licet in baptiſmo oīa peccata dimittātur, tamen originalia tollūtur in baptiſmo reatu, et remanent actu: ſȝ in peccato actuali fit econtra. Joan. de fan. (xxviij. pars.)

❡ Caſus. Hug. ſic ponit hunc caſum. Licet omne peccatum actuale dimittatur in baptiſmo, tñ originale peccatū non ita dimittitur vt non ſit: ſed remanet in homine ſopitū et debilitatū niſi excitetur ⁊ reuoceť in pprium dominiū ꝯſentiēdo prauis motibus ex eo ſurgētib⁹: et ita licet homo renouetur in baptiſmo, tñ nō ex toto deleť originale: ⁊ quātūcūqȝ renouatio creſcat, tñ nunqȝ in hac vita erit plena ⁊ pfecta renouatio in hoīe, cum in eo adhuc ſit peccatū ex q̄ caro pugnat aduerſus ſpiritū, ⁊ qd hominē ſepe ſtimulat ⁊ peccare cōpellit. Ad vltimū oſtēdit differētiam inter actualia ⁊ originalia pctā. Ego autē Bar. hoc addo quia originale pctm̄ remanet actu, ſȝ reatu tolliť in baptiſmo. Actuale vero tranſit actu: ſed remanet reatu, niſi a deo fuerit remiſſum.
p ❡ Abſumiť.i.ꝯſumiť. Inde ſolet queri qñ pctm̄ origi-

Pctm̄ origina= le q̄ñ cō trahit,

nale ɔtrahit. Et dic φ in ipſa infuſione aīe, q: tūc tres vi= res aie p̄ncipales debilitant. De hoc. ꝟ. e. queris.
a ¶ Cetera. ſ. q̄ ſpectāt ad pfectionē vt fiat plena noui= tas, ꝛ aīalis cōſumat infirmitas vt. j. ſequit.
b ¶ Corruptio. qualitas quo ad corp⁹, corruptio pecca tū quo ad animā. ergo bis ꝓpter eq= uocatione profera tur corruptio ſm Bar. ꝛ Lau.

deleant: originalia vero in baptiſmo remanent actu, ſed tranſeūt reatu: remanēt eñ quedam penalitates cum q̄= bus homo pugnat †. q. d. ſicut om̄es praue cogitatiões ꝛ operationes trāſeūt actu, ꝛ remanēt reatu, ſic originalis culpa reatu ſoluitur, actu vero ad agonē relinquitur, de pe. diſt. j. ſi pctm̄.

† Ut. ꝟ. e. p baptiſmū. ꝛ videas qđ not. ex ƀ ba. maiores ibi olno vide,

miſſionem oīm pctōꝝ, ꝛ intelli gētiam ꝛ operationē ſpūaliū: cetera[a] vero in ſpe ſunt donec fiāt in re, quod erit in reſurre= ctione: nā in baptiſmo quāuis fiat plena remiſſio peccatorū, nondū tñ plena eſt nouitas et perfecta mutatio, q: adhuc re= manet corruptio[b] nō ſolum in corpore, ſʒ etiā in aīo: q̇ eſt ho= mo interior: in q̄ ſi perfecta eſ= ſet nouitas, non diceret apl'us φ de die in diem renouatur.

Itē hoc meminiſſe debemus oīm[c] pctōꝝ plenā[d] perfectāq₃ remiſſionem in baptiſmo fieri, hominē vero nō tantū cōmu= tari ɔtinuo, ſʒ in bene ꝓficienti bus de die in diem creſcēte no= uitate cōmutari qđ vetuſtum ꝛ carnale eſt, donec ita renouet φ aīalis infirmitas corporꝫ ad firmitatem ſpiritualem incor= ruptāq₃ perueniat[e]. Hec au= tem lex peccati de q̄ dicit apl's: Nō regnet pctm̄ in veſtro mor tali corpore: non ſic permanet in mēbris eoꝝ qui renati ſunt, tanq₃ nō ſit eis facta plena re= miſſio vbi plena fit oīm pecca= toꝝ noſtroꝝ remiſſio, oīb⁹ ini= micis interfectis quibus ſepa= rabant a deo, ſed manet in ve= tuſtate[f] carnis tanq₃ ſuperatū et perēptū ſi non illicito cōſen ſu reuiuiſcat[g], ꝛ in regnum pro priū reuocetur. Ab hac autē[h] vetuſtate carnis et peccati qđ iam remiſſum eſt: vita ſpiritus vſq₃ adeo diſcernitur in cuius nouitate baptizati renaſcunt, vt tales etiā in preſenti non ſo= lū nō in peccato ſed etiā nec in carne eſſe dicantur (cuius deſi deria nō ſequunt, ſʒ in ſpiritu. Ipſa vo carne corruptibili be= ne vtit[i] q̄ membra eius ad bene operādum conuertit: non ſm

deſideria carnis viuens lege peccati: qđ licet iam remiſſum eſt, in vetuſtate tñ carnis ma= net: qua bene vtuntur fideles cōiugati: q̇ ex eo φ ſunt in chri ſti nouitate, dñari ſibi libidinē non patiunt: ex eo autē φ ad= huc trahunt ad vetuſtatem: fi= lios regenerādos[k] mortal'r[l] ge nerāt cū ꝓpagine[m] peccati: q̄ renati obnoxij nō tenent: et q̄ naſcunt, renaſcēdo ſoluuntur.

Itē. Sicut[n] dicta facta ꝛ cogi tata iniqua anime ꝛ corpori ꝑ= tinēt[o]: ſʒ autē quātū ad motus iam preterierūt, ꝛ non ſunt: eis tñ preteritis reat⁹ eoꝝ manet, niſi pctm̄ p remiſſionē ſoluat: ſic nō preterita ſʒ adhuc manē te lege cōcupiſcētie reat⁹ ei ſol= uit[p], ꝛ nō erit: cū fiat in baptiſ= mo plena remiſſio peccati.

Idem in epiſtola ad Seleu= cianum.

¶ Diſcipuli Chriſti eius ba= ptiſmate credunt abluti.

Quādo ab hieroſolymis exijt Jeſus cum diſcipu lis ſuis in terram iudeam, ꝛ ibi morabat cum eis: baptizabat nō p ſeipſuʒ, ſʒ per diſcipulos[q] ſuos: quos intelligim⁹ iam fuiſ ſe baptizatos ſiue baptiſmo Joannis (ſicut nonnulli arbi= trantur) ſiue (qđ magis[r] credi= bile eſt) baptiſmo Chriſti.

Itē rñdit dñs Petro: Qui lo tus eſt, non indiget niſi vt pe= des[ſ] lauet, ſed eſt mund⁹ tot⁹: vnde intelligitur φ iam Petr⁹ fuerat baptizatus.

Itē ad Uincētiū ꝛ Uictorē.

¶ Apoſtoli oēs chriſti baptiſ= mate baptizati creduntur.

Si eos de quibus ſcri ptum nō eſt vtrum fue= rint baptizati ſiue nō, ſine ba= ptiſmo de hac vita receſſiſſe

c ¶ Oīm peccato= rū. peccatoꝝ q̄dem. oīm actualiū.
d ¶ Plenā. Quia quo ad omnē penā originalis peccati quo ad reatū mor= tis eterne: ꝛ relinq̄ tur vtiq₃ originale ad pugnādū dum fuerim⁹ in via: ſed debilitatū et ſupe= ratū. i. ad mortem eternā nō iputabi= le. ꝟ. e. p baptiſmū.
ij. coꝝ. iiij. d. e ¶ Perueniat. qđ erit in alia vita non in iſta.
f ¶ Uetuſtate. q̄= dam.
Actio ꝓpter culpam reuiui= ſcit. g ¶ Reuiuiſcat. er go reuiuiſcit quod erat perēptū. ſic ꝓ= pter culpā reuiui= ſcit actio: vt. xij. q. ij. liberti. ꝟ. e. que= ris. ante mediū.
Rom. vj. b. Ordo li tere, h ¶ Ab hac autē. ordo lre. Uita ſpi= ritus in cuius noui tate baptizati re= naſcuntur a deo, di ſcernuntur ab hac vetuſtate carnis et peccati ꝛc̄.
i ¶ Bene vtitur. ſcilʒ vetuſtate car= nis. ꝟ. xxxij. q. j. nō enim in ſola.
k ¶ Regeneran= dos. p baptiſmū.
l ¶ Mortal'r. i. cū mortali peccato.
m ¶ Propagie. i. corruptione carnis a pmis parētibus traducta vel ꝓpa= gata, ex q̄ origiale pctm̄ innaſcit aīe.
Pctā actua= lia ꝛ ori ginalia differūt n ¶ Sicut. hic no= tatur differētia in= ter actuale ꝛ origi= nale pctm̄, quia illa tranſeunt actu, et remanēt reatu do= nec p baptiſmū vel p penitētiā ex toto

o ¶ Pertinēt. q̄= tū ad ea q̄ ei⁹ mini= ſterio gerunt.
p ¶ Soluitur. Et ita videtur φ acci= dentale eſt ei om̄e peccatum.

Quando ab. ¶ Hec ē. xxix pars diſtin. in qua querit vtrū omnes apl'i fuerint bapti= zati. Joan.

¶ Caſus. Q: chri ſtus cū in iudea mo rabat, per diſcipu= los ſuos baptiza= bat, credēdū eſt φ fuerunt baptizati baptiſmo Joānis, vel (quod meli⁹ eſt) chriſti. Itē p hoc φ dñs dixit Petro, Qui lot⁹ eſt ꝛc. cre= dendū eſt Petrum fuiſſe baptizatū.
q ¶ Diſcipulos, arg. φ aliud eſt fa= cere p ſe q₃ p aliū: vt. ij. q. vij. accuſa= tio. ff. ƀ ſol. inter ar tifices. C. de cadu. tol. l. vna. §. ſin au= tem. arg. ex de ſen. excō. mulieres, ff. de admi. tu. ita au= tem. §. geſſiſſe. xxix. pars.
r ¶ Magis. hoc magis correctiue le gas. Joan. iij. c.
ſ ¶ Pedes lauet. id eſt affectū mētis purget. q. d. licʒ ho mo abſtinere poſ= ſit a mortalib⁹, ta= men puluere ter= rene habitationis inuoluit. i. veniali= bus: vñ penitentia magis q₃ baptiſm⁹ eſt neceſſaria. Abſtine= re a ve= nialib⁹ difficili mū eſt. Joan. xiij. b.

Si eos. ¶ Caſus. Quidaʒ non credebant ali= quē baptizatū, niſi hoc ſcriptum inue= nirēt: contra quos hic dicit φ ipſi vi= dent apoſtolis ca= lūniari: de quibus neſcim⁹ q̄ñ fuerunt

baptizati, p̄terq̄ȝ de paulo. tñ eos credimus fuiſſe baptizatos: q: Petro dictum eſt a dño: Qui lotus eſt ꝛc.

a ¶ Cōtēdimus. No. ꝙ ſi dubitaꝛ de baptiſmo viuētis habetur pro non baptizato, ꝛ baptizatur. ꝫ.e. cum itaq̄ȝ. vbi autē dubitatur de baptiſmo mortui, preſumendum eſt eū eſſe baptizatū. ex̄ de p̄ſby. non bap. c. ij. ꝛ ar. hic.

(margin: Baptiſm⁹ an pſumatur eſſe in aliq̄?)

(margin: Act. ix. c.)

b ¶ Qui lotus. i. purgatus a mortalibus.

c ¶ Niſi vt pedes. id eſt ſordes venialium. vel tāgit conſuetudinē alicu⁹ loci que reprobaꝛ. j. q. j. emendari.

(margin: Joan. xiij. b.)

N. On dubito. hec ē. xxx. pars diſtin. in qua loquiꝛ de catechumenis ꝛ de credentibus. Itē de illis qui hodie ſpectant ad vetus vel nouū teſtm̄. Jo. de fan.

(margin: xxx. pſ)

¶ Caſ⁹. Catechumenus qui fidem habet preponitur heretico baptizato et malo catholico baptizato: nec propter hoc iniuriam facim⁹ ſacramēto baptiſmi: qđ pbatur exēplo Centurionis, qui ante baptiſmū fuit bon⁹: ſȝ Simon magus poſt baptiſmū fuit malus. et ſicut bono catechumeno, baptiſmus eſt neceſſarius: ſic vera confeſſio malo catholico eſt neceſſaria. qđ pbatur auctoritate dñi. Centurio. ſ. cornelius. Seq. ca. patet.

(margin: Act. x.)

d ¶ Anteponere. ꝫ.e. catechumenū. cōtra. ſȝ hic loquiꝛ de eo q̄ hȝ deſideriū baptizandi: ibi non. extra eo. maiores. §. ſi.

(margin: Joan. iij. Mat. v. c.)

e ¶ Cēturio. xxvj diſt. deinde. ꝫ.e. baptiſmi vicem.

f ¶ Corneli⁹. ij. q. vij. non omnes.†

(margin: † et. xxvj. diſt. d. inde. ꝫ.e. baptiſmi. Archi. ca. iij.)

g ¶ Capeſſendū. id eſt contemnit accipere baptiſmum cum poſſit.

h ¶ Erus. ¶ Alibi. ſcȝ in epiſtola Petri † et eſt hoc verbum Augu. quod ſequitur, eſt Petri.

i ¶ Depoſitio. i. exterior ablutio.

contēdimus[a]: ipſis calumniamur aplis: qui (p̄ter apoſtolū Paulum) quando baptizati fuerint ignoramus: ſed ipſos eſſe baptizatos per hoc nobis innoteſcere potuit, quod beato Petro apoſtolo dominus ait. Qui[b] lotus eſt: nō indiget niſi[c] vt pedes lauet.

Idē in libro de baptiſmate.

¶ Catechumen⁹ catholicus heretico baptizato pfertur.

NOn dubito catechumenum catholicum diuina charitate flagrantem heretico baptizato anteponere[d]: ſed et in ipſa intus eccleſia catechumenum malo baptizato anteponimus. nec ideo tamen ſacramento baptiſmi quo iſte nondum, ille iam imbutus eſt facimus iniuriam. merito em̄ Centurio[e] nōdum baptizatus Simoni baptizato anteponitur. Iſte em̄ etiaȝ ante baptiſmum ſpiritu ſancto accepto repletus eſt. Ille etiā poſt baptiſmum inflatus eſt immundo ſpiritu. Verūtamen ſi iam ſpiritu ſancto accepto Corneli⁹[f] baptizari noluiſſet: cōtemptu ſancti ſacramēti reus fieret. Sicut autem bono catechumeno baptiſm⁹ deeſt ad regnum celoꝝ capeſſendum[g], ſic malo baptizato vera confeſſio. Qui dixit. Niſi quis renatus fuerit ex aqua et ſpiritu ſancto ꝛc. ipſe etiam dixit: Niſi abundauerit iuſtitia veſtra pluſq̄ȝ ſcribarum et phariſeorum, nō intrabitis in regnum celorum.

Itē in libro ſniaꝝ proſperi.

¶ Non tā ablutione corporis q̄ȝ fide cordis baptiſma ꝯſtat.

VErus baptiſmus conſtat nō tam ablutione corporis q̄ȝ fide cordis, ſicut apoſtolica doctrīa tradidit dicens: Fide mundās corda eorum. ꝛ alibi[h]. Saluos facit baptiſma, non carnis depoſitio[i] ſordium, ſed cōſcientie[k] bone interrogatio in deum.

Idem in libro de baptiſmo.

¶ Sicut in veteri teſtamento quidā ſpirituales, ita in nouo quidā carnales inueniuntur.

SIcut[l] in ſacramētis veteris teſtamēti viuebāt quidā ſpirituales, ad nouum ſcȝ teſtamentū[m] qđ tūc occultum erat, occulte pertinētes: ſic etiam nunc in ſacramentis noui teſtamenti, qđ iam reuelatū eſt, quidā viuunt animales, q̄ pficere ſcȝ nolūt ad percipienda que ſunt ſpūs dei, ad quod hortaꝛ ſermo aplicus[n]: et ad vetus[o] teſtamētū ptinebunt.† Si aūt pficiunt et anteq̄ȝ accipiāt baptiſmum: ipſo acceſſu et profectu ad nouum pertinēt: et ſi priuſq̄ȝ ſpūales[p] fiant, ex hac vita rapiuntur: cuſtoditi per ſacramenti[q] ſanctitatē, in terra viuentiū computanꝛ. nec inuenio q̄d verius inueniaꝛ in eo qđ ſcriptuȝ eſt. Impfectū meū viderūt oculi tui: et in libro tuo oēs ſcribentur. Item. Non intereſt cū de ſacramēti integritate tractaꝛ ꝛ ſcitatur, q̄d credat, aut quali fide imbutus ſit ille qui acci-

k ¶ Sed cōſcientie. non em̄ ſufficit baptizando habere bonam cōſcientiam, niſi ad interrogationē eccleſie ſuam fidem oſtendat. lxxxvj. diſt. non ſatis. in prin. Jo.

(margin: Baptizando non ſufficit habere bonā conſciētiā.)

SIcut in ſacramentis. ¶ Caſus. Hug. ſic ponit hunc caſum. Dicet totum capi. poſſit legi de baptizatis: melius tñ vſq̄ȝ ibi, nō intereſt, loquiꝛ de adultis non baptizatis: exinde de baptizatis. In prima pte dr ꝙ ſicut in veteri teſtamento erant q̄dā boni, ſic et in nouo ſunt quidā mali: q̄ ſi icipiūt bene opari dimiſſis malis, et velint baptizari vel perfecti eſſe: ſi ante decedant q̄ȝ hoc ꝯſeq̄ poſſint, ſaluabūꝛ. In ſc̄da parte oſtēdit ꝙ q̄licunq̄ȝ fide quis ſuſcipiat baptiſmum: q̄ȝtuȝ ad integritatē verum accipit baptiſmū: ſed nō q̄ȝtū ad ſalutē niſi bona fide accipiat. ſi ille q̄ ficte ꝛ mala fide accipit baptiſma poſt ea emēdetur, non ideo reiteratur baptiſmus. Credo ꝙ Hug. hunc caſum poſuit: q̄a a Bene. poſitū nō inueni.

(margin: Act. xv. c. j. Pe. iij. d.)

l ¶ Sicut i ſacris. Prima pars itelligiꝛ de adultis non baptizatis vſq̄ȝ ad illud non intereſt, ꝛc. ꝛ dr in. c. ſicut in vete. teſta. fuerūt q̄dā boni, ita in nouo ſūt q̄dā mali: q̄ ſi icipiūt bonū operari dimiſſis malis ꝛ velint baptizari, vl' pfecti eſſe: ſi āte decedāt q̄ȝ hoc ꝯſequanꝛ, ſaluabunꝛ. In. ij. pte dr ꝙ q̄licunq̄ȝ fide qs accipiat baptiſmū, verū recipit ſacr̄m ſȝ nō eius ſalutē ſi ficte accedat. In. iij. parte dr ꝙ ſi ficte prius peniteāt, nō ſunt rebaptizādi.

(margin: † pertinent.)

(margin: Pſal. cxxxviij.)

(margin: ‡ Vel ad btitudinē eternā. Archi. ‡ ad h⁹ ar. C. q̄ pe. tu. poſ. cū s mrībus.)

m ¶ Teſtm̄. i. ad grām q̄ data eſt in nouo teſtamento.

n ¶ Aplicus. ſ. Jude apl'i ibi, q̄ ſurſum ſunt ſapite.

o ¶ Ad vetus teſtm̄. i. ad duritiā veteris teſtamenti.

p ¶ Spūales. per baptiſmum cum non ſtat per eos.

q ¶ Per ſacri. i. q̄ ſolet dari ꝛ conferri in ſacramento.

a Interrogarentur, ſuper articulis fidei et aliis ad ſalutem anime pertinentibus.

dam dicebāt ꝙ paruuli ex parētibus peccatū nō cōtra-
hunt, et ideo nō ſunt baptizādi: et ſi baptizentur non fit

b Opinionū. q. quot homines tot
opiniones. arg. ff.
de arbi. non cogen
dum. §. pincipali-
ter. et §. itē ſi vn⁹.
arg. xij. q. j. ca. j. et
q̄libet prouincia in
ſuo ſenſu ꝛc. xxvj.
diſt. vtinam.

Placuit ꝛc.
Hec eſt. xxxj.
pars di. in qua po-
nit quaſdā inciden
j. Cor. ij. d. tes queſtiões. Jo.
Caſus. In Mi-
leuitano cōcil. con-
demnabat̄ quedā
hereſis q̄ dicebat
Adam mortalē fa
ctū neceſſitate na-
ture, ꝛ non peccati
merito. vnde ſiue
peccaſſet, ſiue non
peccaſſet: tm̄ mor-
tuus fuiſſet.
c Mortalem. i.
moriendi neceſſita
ti ſubiectum ſm̄
ꝙ dicit factū. erat
em̄ immortalis. i.
potēs nō mori: non
aūt non potēs mo-
ri. ꝛ ita fuit morta-
lis et immortalis.
Solet queri qua-
re pctm̄ originale
imputet̄ anime, cū
illud ɔhat̄ tātū ex
carnis corruptiōe?
Sol. dicunt quidā
ꝙ ideo q2 aīa dele-
ctatur ipſi carni et
ideo ei imputatur.
Alia ratio eſt ꝛ me
lior: vt ſcȝ ibi que-
daȝ digna retribu-
tio notet̄: q2 aīa pri
mi hoīs pri⁹ pecca
uit et ita corrupit
ipſam carnē: vñ et
mō corruptio car-
nis corrūpit aīas.
d Nature. Ui-
det̄ contra: q2 dicit
Aug. ſi Adam nō
peccaſſet, ſenio de-
feciſſet. Sed dic, ſe
nio defeciſſet id eſt
i ſenio. quaſi dicat
nō ꝑueniſſet ad ſe-
nium: q2 ſemꝑ fuiſ
ſet in iuuentute.
Placuit ꝛc.
Caſ⁹. Qui

(left margin:) qꝺ nō fuit āte pctm̄. Adam erat immorta-lis. xxxj. pars. — Adā ſi nō pec-caſſet, ſēꝑ iu-uenis fuiſſet.

pit ſacramentū. Intereſt q̄dē
plurimū ad ſalutis viā, ſed ni-
hil intereſt ad ſacri q̄ſtionem.
Itē. Manifeſtū eſt fieri poſ-
ſe vt fide non integra integrū
in q̄cꝫ maneat ſacrꝫ baptiſmi.
Item. Si poſſet fieri vt ſingu
li diligēter interrogarentur [a]
tot diuerſitates opinionum [b]
forſitā inuenirent̄ quot hoīes
nūerarētur. Aīalis em̄ homo
non ꝑcipit ea q̄ ſunt ſpūs dei.
Nūquid tm̄ nō ideo ſacr̄m inte
grū accipiūt? aut nunq̄d ideo
ſi ꝓfecerint ꝛ opinionū carna
liū vanitatē emēdauerint, de-
nuo qꝺ acceperāt repetēdum
eſt? Accipit q̄ſcꝫ ſm̄ fidē ſuaȝ,
ſed quantū capit gubernante
mīa dei. Item ex cōcil. Mile-
uitano, cui interfuit Auguſt.
et Anſelm⁹ Ro. eccleſie lega-
tus contra Pelagianos.

Nō nature neceſſitate, ſed merito peccati Adam moritu rus erat.

Placuit igit̄ oībus epīs
q̄ fuerunt in hac ſancta
ſynodo conſtituere hec que in
preſenti cōcilio definita ſunt,
vt quicūcꝫ dicit Adam primū
hoīem mortalem [c] factum ita
vt ſiue peccaret ſiue non pec-
caret, moreretur in corpore:
hoc eſt de corpore exiret: non
pcti merito, ſed neceſſitate na
ture [d] anathema ſit. Item.

Paruuli nō ſolū penā: ſed etiā culpā a parētib⁹ trahūt.

Placuit [e] vt q̄cūcꝫ puu-
los recentes ab vteris
matrum baptizandos negat,
aut dicit in remiſſionē pctōꝛū
eos non baptizari, ſed nihil ex
Adam trahere originalis pec
cati quod lauacro regn̄atiōis
expietur (vñ [f] fit cōſequens vt
in eis forma baptiſmatis in re
miſſionem pctōꝝ nō vera ſed
falſa [g] intelligatur) anathema
ſit: qm̄ nō aliter intelligēdum

eſt qꝺ ait Apl̄s: Per hominē
vnū intrauit peccatū in mun-
dum, et per pctm̄ mors: et ita
in oēs ꝑtrāſijt: in quo oēs pec
cauerunt, niſi queādmodū ec
cleſia catholica vbicꝫ diffuſa
ſemꝑ intellexit. Propter hāc
em̄ regulā fidei etiam paruuli
qui nihil pctōꝛū in ſemetipſis
adhuc committere potuerūt:
ideo in remiſſionem pctōꝝ ve
raciter baptizantur: vt in eis
regn̄atione mūdetur qꝺ gn̄a-
tione traxerunt. Item.

Gratia et peccata remittit et ne reiterentur adiuuat.

Placuit vt quicunqꝫ di
xerit gratiam dei qua
iuſtificamur per Jeſum chri-
ſtum dominū noſtrū ad ſolaȝ
remiſſionem peccatorum vale
re que iam cōmiſſa ſunt, ꝛ non
etiā ad adiutoriū [h] vt nō ɔmit
tātur anathema ſit. Item.

Quid ſit peccatum gratia docet: et vt vitetur facit.

Quiſq̄s [i] dixerit gratiam
dei per Jeſum chriſtū
dn̄m nr̄m propter hoc tm̄ nos
adiuuare ad non peccādum:
quia per ipſam nobis reuela-
tur ꝛ aperit̄ intelligētia man-
datoꝝ, vt ſciamus qꝺ appete-
re, qꝺ vitare debeam⁹: nō aūt
ꝑ illā nobis ꝓſtari vt qꝺ faciē-
dum cognouerimus, et face-
re debeamus aut valeamus,
anathema ſit. Item.

Sine gratia diuina māda-ta impleri non poſſunt.

Placuit vt quicunqꝫ di
xerit nobis ideo gratiā
iuſtificatiōis dari, vt quod fa-
cere per liberum arbitrium iu
bemur, facilius poſſimus im-
plere per gratiā [k]: tanq̄ ſi gra
tia non daretur, non quidem,
facile ſed tamē poſſumus etiā
ſine illa implere mandata di-
uina, anathema ſit.
Item Urbanus papa omni-

in eis vera remiſ-
ſio pctōꝛū. hec he-
reſis dānatur au-
thoritate Apoſto-
li, et conſtitutione
eccleſie. (margin: Rom. v. b.)
e Placuit. Ca-
ſus. Excōicantur
quidā heretici qui
dicebāt paruulos
non eſſe baptizan-
dos: q̄a nihil pec-
cati cōtraxerūt ab
Adā qꝺ in baptiſ-
mo eſſet delēdum,
nam ꝙ male dicāt
ꝓbat̄ auc̄te Apl̄i.
f Unde fit. i. ex
hoc ſequitur.
g Sed falſa. i.
ſine effectu.
Placuit.
h Ad ad-
iutoriū. ſ. eo. gr̄a.
Additio. In ꝑmo
ſtatu q̄ fuit Adā,
potuit homo mori
ꝛ potuit non mori:
hic i ſcꝺo ſtatu po-
teſt mori ſꝫ nō pōt
nō mori: q2 eſt mor
talitas, iam eſt ne-
ceſſitas. In tertio,
ſcꝫ in patria poteſt
non mori, et nō po-
teſt mori.
Quiſquis di-
xerit. Caſus. Excōicant̄ hic
quidā heretici q̄ di
cebāt ꝙ gratia dei
non iuuat nos ad
vitationeȝ pcti, ni-
ſi quātū ad hoc ꝙ
dat nobis cognitio
nem boni et mali,
nō autē iuuat nos
vt per eā faciam⁹
bonū vel malum.
i Quiſq̄s. qui-
dam volētes vita-
re correctionē pre-
cedentis capi. inci-
dunt in aliud ma-
lum: et ideo repre-
henduntur hic. (margin: xxxij. pars.)
Placuit ꝛc.
Hec eſt. xxxij
pars diſ. in qua dr̄
ꝙ ſine gratia null⁹
ſaluat̄, q̄ etiā adiu
uat ad non peccan
dum. Jo. de fan.
k Gratiaȝ. Ad
q̄d ergo valet libe-
(margin: Arbitriū liberum ad q̄d valet.)

rum arbitrium, cum per illud non poſſit ſaluari? Nam primam gratiã non põt quis ꝓmereri: vt.xxiij.q.iiij.nabuchodonoſor. Sed dic q̄ per liberũ arbitriũ homo habilem ſe poteſt reddere vt ei dñs gratiam infundat.

d ❡ Deſcendit. Conferendo vim regeneratiuã aquis. ſ.diſtin.iiij.nunq̄. †

e ❡ Ad innocẽtiam. Unde ꝛ datur puero veſtis candida poſt baptiſmũ: vt.ſ.diſt.proxi.accepiſti. ꝛ ca. venit.

f ❡ Armat. Id eſt inſtituit.

bus chriſtianis.

❡ Poſt baptiſma, ↄfirmationis ſacramentum preſtetur.

❡ Diſtinctio.v.

OMnes[a] fideles p manus impoſitionẽ epõrum ſpiritum ſanctum poſt[b] baptiſmũ accipere debent: vt[c] pleni chriſtiani inueniant̃: q꞉ cum ſpũſſctũs infunditur, cor fidele ad prudẽtiam ꝛ conſtantiã dilatatur.

Item Melchiades papa.

❡ Quid conferat ſpirituſſanctus in baptiſmate, q̄d in confirmatione.

SPũſſctũs q̄ ſup aquas baptiſmi ſalutifero deſcẽdit[d] lapſu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocẽtiam[e] in cõfirmatione augmentum preſtat ad gratiã: et q꞉ in hoc mũdo tota etate victuris iter inuiſibiles hoſtes et pericula gradiendũ eſt, in baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt baptiſmum confirmamur ad ꝑugnam, in baptiſmo abluimur, poſt baptiſmũ roboramur: et q̄uis cõtinuo trãſituris ſufficiãt regenerationis bñficia, victuris tñ neceſſaria ſunt confirmationis auxilia. regñatio per ſe ſaluat mox in pace baptiſmi vel ſeculi recipiendos: cõfirmatio armat[f] ꝛ inſtruit[g] ad agones mũdi huius ꝛ ꝑlia reſeruãdos. q̄ aũt poſt baptiſmũ cũ acq̄ſita innocentia immaculati peruenerint ad mortẽ, cõfirmant̃ morte, q꞉ iam non[h] poſſunt peccare poſt mortẽ.

Idem Hiſpaniarum epĩs.

❡ Man⁹ ĩpo ĩpoſitiõis ſacr̃m dignius eſt ſacro baptiſmi.

DE his ṽo ſup q̄bus rogaſtis vos ĩform̃ari.i. vtrũ mai⁹ ſit ſacr̃m man⁹ ĩpoſitionis epõrũ, aut baptiſmi? ſcitote vtrũq̄ magnũ eẽ ſacr̃z et ſicut vnũ maiorib⁹.i.ſũmis[i] pontificibus eſt accõmodatũ, q̄d niſi a maiorib⁹ ꝑfici nõ pt: ita ꝛ maiori veneratiõe venerandum eſt et tenendũ. ſed ita coniuncta ſunt hec duo ſacr̃a, vt abinuicem (niſi morte preueniente) nullatenus poſſint ſegregari: et vnum ſine altero rite perfici[k] non poteſt.

Item Euſebius papa.

❡ Non ab alijs q̄ȝ ab epiſcopis manus impoſitiõis ſacramentum perfici poteſt.

MAnus q̄ȝ impoſitionis ſacr̃m magna veneratiõe tenẽdũ eſt: q̄d ab alijs ꝑfici non põt niſi a ſummis ſacerdotib⁹: nec tpe apl̃oꝝ ab alijs q̄ȝ ab ipſis apl̃is legit̃ aut ſcit̃ pactũ[l] eſſe: nec ab alijs q̄ȝ qui eorũ tenent[m] locũ, vnq̄ȝ ꝑfici põt, aut fieri debet. Nam ſi aliter preſumptũ fuerit, irritum[n] habeat̃ ꝛ vacuũ, ꝛ inter eccl̃iaſtica nunq̄ȝ reputabit̃ ſacr̃a.

Item Rabanus de inſtitu-

OMnes. ¶ Hec diſtin. diuidit̃ in.xiij.partes. In quarũ ꝑma agit̃ de confirmatione, de ieiunijs ꝛ de alijs. Secunda ibi: Nunquid. Tertia ibi: Oi die. Quarta ibi: Conuenit. Quinta ibi: Quadrageſima. Sexta ibi: Contraria. Septima ibi: Qr. Octaua ibi: Carnem. Nona ibi: In oib⁹. Decima ibi: Null⁹. xj. ibi: Nõ opoꝛtꝫ. xij. ibi: Fucare. Decimatertia ibi: De ſpiritu. Jo. de fan.

a ❡ Oẽs. Expleto tractatu de baptiſmate, ſubiungit magiſter diſtinctionẽ iſtã in qua tractat de cõfirmatione que in fronte fit: ꝛ merito vltimo loco de hoc ſacr̃o, q꞉ vltimũ eſt inter alia ſacr̃a neceſſitatis preter vnctionem infirmoꝝ: que non ita ꝓprie dicit̃ ſacr̃ꝫ, maxime ſ̄m opinionẽ eoꝝ qui dicunt eam iterari poſſe, nã ſacramẽta nõ iterant̃: vt.ſ. pri. diſt. oſtẽditur. preterea alia rõne. q꞉ hoc ſacr̃m tãq̄ȝ dignius a ſolis epiſcopis cõfert̃: vt.j. eo.ca.manus.

Confirmatio a ſolis epiſcop̃ cõfert̃.

a ❡ Oẽs. Hic ſ̄m quoſdaꝫ incipit.v. diſti. ſed ↄpetẽtius (vt quidam dicũt) incipit ab illo capi. cõuenit.j.e. Nam abinde agit de officijs eccleſiaſticis ꝛ ieiunijs.

g ❡ Et inſtruit. hic habes ad quid valeat ↄfirmatio.

† vt.ſ. di.xj.c. ꝑx. per aquã. ꝛ ca. aliõ ꝛ ca. venit. arc.

h ❡ Nõ poſſunt. In hac em̃ vita vel meritũ ↄparamus vel culpã. xiij.q.ij. tempus.

DE his vero. ¶ Caſ⁹. Queſitum fuit a Melchiade an mai⁹ ſit ſacr̃m cõfirmationis q̄ȝ baptiſmi? et rñ. q̄ vtrũq̄ ſacramentũ eſt magnũ: ſacr̃m tñ confirmationis in maiori veneratiõe eſt habendũ, q꞉ nõ põt ↄferri vel confici niſi a maiorib⁹.i.epĩs.

i ❡ Sũmis. id eſt epĩs: qui ſummi dicũtur q꞉ vltra eos null⁹ eſt ordo. Nã metropolitani epĩ vocãtur.xviij.diſt. ſi epũs. ſed tñ papa hodie ſumm⁹ pontifex appellat̃. Et dic vſq̄ adeo eſt accõmodatum, q̄ nõ niſi a maiorib⁹ ꝛc. Et eſt hic argu. aliquid dici mai⁹ ratione ipſi⁹ cõferentis. arg. cõtra.ſ. diſtin.ij. nihil in ſacrificio. de quo ibi notatur.

Epĩ dicuntur ſummi.

k ❡ Perfici. id eſt xp̃ianũ facere plenũ et ꝑfectũ: vt.ſ. ea. diſt.c.j. Jo. ‡

‡ Ad idẽ.j.e. vt ieiuni. Uel dic.i. meritorie recipi altero contẽpto. Archi.

MAn⁹ quoq̄. ¶ Caſus. Tẽpore apoſtoloꝝ ſoli confirmabant apoſtoli, ꝛ hodie ſucceſſores eoꝝ.i. epiſcopi debent confirmare: et ſi alius confirmauerit, ſacramentum non tenebit.

b ❡ Poſt baptiſmum. Unde hoſtia prius lauabatur in litore: et poſtea offerebatur in holocauſtum.

c ❡ Ut pleni. q꞉ ſi cõtemnerẽt, peccarẽt mortalr̃. hoc de adultis. nã puero ſufficit baptiſm⁹.ſ.e. di. ꝑxi. q̄ris. Jo.

SPũſſctũs. ¶ Caſus. Pctã remittũtur in baptiſmo, ſed in ↄfirmatiõe hõ recipit augmentũ gr̃e. ꝛ q̄uis baptiſm⁹ ſufficiat ad ſalutẽ ſtatim morituris, confirmatio tñ victuris eſt neceſſaria, vt cõfirmẽtur ꝛ corroborẽtur contra vitia ꝛ peccata vt poſſint diabolo reſiſtere.

l ❡ Peractum. contra.xcv.diſt.c.ij. ſo. ibi. Uel hoc non inuenimus de iure cõi factũ eſſe, ſecus ex diſpenſatione.

m ❡ Tenent. Alibi monachi dicunt̃ tenere locum duodecim apoſtoloꝝ quo ad renunciationem proprietatis. xvj.q.j. et authoritate. alibi ſacerdotes quo ad cõfectionem euchariſtie.xj.q.iij. abſit.

Monachi tenent locũ apl̃orum.

n ❡ Irritũ. tñ ex demandatione pape quilibet cõferre poteſt quod habet, vnde ordinatus ordinẽ quem habet,

cõferre poſſet, et cõfirmatus confirmationem. ſ. di. proxi. nulla ratio. al's non: † vt. ſ. j. q. j. grã. ⁊. q. vij. daibertum. Unde nota ꝙ cum collatio ſacramenti competit alicui rõne ordinis ⁊ officij, etiã prohibitus cõferre poteſt: vt. ix. q. j. ordinationes. j. q. j. qđ quidã. vbi vero ex adminiculo ordinis ⁊ demãdatione, vt confirmatio in fronte ſacerdoti, vel collatio ordinis competit nõ epis: vt. xcv. diſ. puenit. et. lxi. diſt. ca. j. in eo caſu prohibit⁹ nihil agit vt hic in ca. man⁹.

Medias ordines quẽ h3 cõfert papa delegãte.

† De hoc ẽt no. xcv. di. puenit. arc.

N Ouiſſime. ¶ Caſ⁹. Spiritusſanctus traditur homini ab epõ vt cõfirmet ad predicandũ alijs. i. ad donum predicãdi: quod per gratiã in baptiſmate habuit donatus vite eterne. Scđo oſtendit qđ ſignificet ꝙ baptizatus inũgitur chriſmate a pſbytero i vertice, ⁊ ab epõ in fronte.

a ¶ Ad predicandum. argu. contra xvj. q. j. adijcimus. ex de here. ad abolendã. ſed predicare dici poteſt dãdo de ſe bonum exemplum alijs.

b ¶ Ad habitatione. Bis ei deſcẽdit ſpũſſctũs ſuper apl'os. primo quãdo inſufflauit i eos dicẽs: Accipite ſpiritum ſanctũ. poſtea deſcẽdit de celo ſuper eos i igneis linguis. ſ. diſti. iiij. † Sc3 i proprie ⁊c. †

Spũs ſanct⁹ qñ deſcẽdit i apl'os.

† Sc3 i die pentecoſtes. ſ. di. pxi. propie.

c ¶ U T ieiuni. ſtatutum eſt ſupple.

d ¶ Perfecte. pfectã vocat forte. xij. annoꝝ: qñ pmoueri poteſt ad ordies miores. lxxviij. diſ. cap. ij. vel. xxv. annorum. ff. de minoribus. l. j.

e ¶ Chriſtianus. Plenus quo ad omnia ſacramenta. ſ. eo. omnes.

f ¶ In cõfirmatiõe. nũquid minorẽ habebit gl'oriã paruulus nõ cõfirmatus ꝙ̃ cõfirmat⁹? videt ꝙ ſic: q: in cõfirmatione dat augmentũ grẽ. ſ. e. c. ij. qđ cõcedendum eſt ſi dicatur ꝙ paruulo concedatur gratia in baptiſmo.

Paruul⁹ nõ cõfirmat⁹ minorẽ habebit gloriam.

tione clericoꝝ libro. j. ca. xxx.

¶ Quare cõfirmatiõis ſacramentũ baptizato tradatur.

N Ouiſſime a ſummo ſacerdote p impoſitionẽ manus paracletus tradit baptizato, vt roboret p ſpm̃ ſanctum ad predicãdum[a] alijs. i. donũ qđ in baptiſmate conſecutus eſt p gratiã vite donatus eterne. ſignat eñ baptizatus cũ chriſmate in ſummitate capitis p ſacerdotẽ: p põtificem vero in frõte: vt in priori vnctione ſignificet ſup ipſum ſpũſſancti deſcẽſio ad habitationem[b] deo cõſecrãdam. In ſecunda quoq3 vt eiuſdẽ ſpũs ſancti ſeptiformis grã cum oĩ plenitudine ſanctitatis ⁊ ſcientie ⁊ virtutis venire in hoiem declaretur. I tem ex concilio Aurelianenſi cap. iij.

¶ Ad confirmationẽ non niſi ieiuni veniant.

U T ieiuni[c] ad cõfirmationẽ veniant pfecte[d] etatis, vt moneant cõfeſſionẽ facere prius, vt mũdi donum ſpũſſancti valeant accipere: et q: nunq̃3 erit chriſtianus[e] niſi in cõfirmatiõe[f] epiſcopali fuerit chriſmatus.

I tem ex cõci. Meldẽ. cap. vj.

¶ Epiſcopi vo nõ niſi ieiuni baptizatos confirment.

U T epi[g] nõ niſi ieiuni p impoſitionẽ manuum ſpm̃ ſanctum tradãt, exceptis infirmis, ⁊ morte periclitantibus[h]. Sicut autẽ duob⁹ tpib⁹ paſcha videl3 et pentecoſte, a ieiunis celebrari debet baptiſmus: ita etiã traditionẽ ſpũs ſancti a ieiunis[i] põtificib⁹ conuenit celebrari. I tem ex concilio Terraconeñ. ca. vj.

¶ Secundo autem vel tertio nullus confirmetur.

D Ictũ eſt nobis ꝙ quidã de plebe bis vel ter vel eo amplius epis ignorantib⁹ tñ ab eiſdẽ epis cõfirmẽt: vnde viſum eſt nobis eãdẽ cõfirmationem ſicut nec baptiſma iterari minime debere: q̃a bis vl' ter vel ãplius[k] baptizatos aut cõfirmatos, nõ ſcl'o ſ3 ſoli deo ſub habitu regulari vel clericali religioſiſſime famulari decretum eſt.

I tem Grego. ij. De eodem.

D E hoie q̃ a põtifice cõfirmat⁹ fuerit denuo † q: illa talis iteratio vel confirmatio eſt prohibenda.

I tem Stephanus papa. v.

¶ Omnia ſacramẽta crucis ſignaculo perficiuntur.

N Unquid non oĩa chriſmata[l] ſacerdotalis myſterij crucis figura pficiũtur? Nunquid baptiſmatis vnda niſi cruce[m] ſctificata pctã relaxãtur? ⁊ (vt cetera preteream⁹) ſine crucis[n] ſignaculo quis ſacerdotij gradus aſcendit? I tem ex cõcilio Carthaginenſi quarto.

¶ Energumini omnibus diebus exorcizentur.

O Mni die exorciſte energuminis[o] manus imponant. Energumini vero paui

g ¶ U T epiſcopi. Supple ſtatutum eſt.

h ¶ Periclitantibus. ſ. diſt. iiij. venerabilis.

i ¶ A ieiunis. hoc etiã in alijs ſacramẽtis obſeruandũ (eſt. ſ. xxij. q. v. honeſtum. ſ. di. ij. liquido.

D Ictũ eſt. Caſus. Quidã ignorantibus epis faciebãt ſe pluries confirmari. vnde ſtatutum fuit hic ꝙ ſicut baptiſmus nõ d3 iterari, ita nec cõfirmatio: ⁊ ꝙ bis baptizati vel cõfirmati debẽt relinq̃re ſeculũ ⁊ ſeruire deo tm̃. Sequẽtia iiij. ca. patent. Cruce, id eſt ſigno crucis. ſ3 nõ remouet quin aliter poſſint ſctificari, ⁊ valere ad remiſſionẽ pctõrũ, ſ3 refert factũ: nec aliter fit ſolennis baptiſmus.

k ¶ Amplius. ſ. diſtic. pxi. q̃ bis. ſ. ſed hoc cũ neceſſitas eccleſie exigit: al's de iure nõ poſſet: vt ex de apo. c. ij. Uel l3 hic habeant veſtem clericalem. ſ. clauſam: nõ tñ erunt clerici. ſ. lxxxj. di. dictũ. †

† Sub. dicim⁹. cõfirmãdũ. i. ſ. i. d.

N Unq̃d. † hec eſt. ij. ps diſ. in qua dicit ꝙ oĩa myſteria debemuſ facere cũ ſigno crucis. Joan.

ij. ps. vbi de hoc.

l ¶ Chriſmata. id eſt ſacrã q̃ cũ vnctione chriſmatis preſtantur.

m ¶ Niſi cruce. Nõ remouet quin aliter poſſit ſacrificari, ⁊ valere ad remiſſionẽ pctõꝝ: ſed refert factũ: q: ſic fit: q: in modu3 crucis fit ſolennis baptiſm⁹: non alr. ſ. proxi. diſt. ſal.

n ¶ Sine crucis. Auctas illa docet nos facere ſignum crucis. † Egreſſus ei⁹ a pre: regreſſ⁹ ei⁹ ad patrẽ: excurſus eius vſq3 ad inferos, recurſus vſq3 ad ſedẽ dei. Per dexteram partẽ, ſedẽ dei: per ſiniſtrã inferos intellige.

iij. ps.

† Uel dic vt not. ſ. diſt. ac cleſiaſ.

O Mni die. † hec eſt. iij. pars di. in qua dr q̃d iuris ſit de energuminis. ſ. ea. diſt. manus. Jo. de fan.

o ¶ Energuminus. ſ. xxiij. diſt. exorciſta. qui ſcil3 a demonib⁹ ſunt obſeſſi. Uel energuminis, ab erge quod eſt

Energumini q̃ ſunt.

labor: et mene, qḋ eſt defectus: q: ſcȝ in defectu lune vel menſis alienationes mentis patiuntur.

N Eophyti. ¶ Qr nuȝ baptizatos diſſolute viuentes ſolebāt demones energuminos. i. arreptitios facere: ideo ſubiungit a quib⁹ neophyti debeant abſtinere.

eo tēpore per precedens ieiuniū ſunt facti homines emacerati ⁊ afflicti: vnde eis parcit in illis tēporib⁹: ⁊ hec ſit cauſa quare expleto hoc volumine non cōpellantur magiſtri legere decretales.

g ¶ Romanū. Arg. q̄ per duo extrema colligitur medium, et reprobat: argu. xxxv. diſt. ab exordio. ar. contra. xxviij. di. q: ſunt.

C Onuenit. ¶ Hec ē. iiij. pars diſti. i qua dr̄ q̄ orationes et collectas debem⁹ facere ſiue proferre in eccl̄ia Jo. de fan.

¶ Caſus. Incipit hic tractare de officijs eccleſie, et de ieiunijs. Dicitur ergo hic quē ordinē clerici debeāt in diuinis officijs obſeruare. Sequens capi. pater.

a ¶ Conuenit. de officijs diuinis ⁊ ieiunio tractare incipit: et ponit tria capitula. iiij. ps.

b ¶ Equaliter, ḋ. xij. diſt. ca. vlti.

c ¶ Collationes. id ē collecte: ⁊ ſunt quedā cap̄l'a q̄ dicuntur ab ep̄is. †

d ¶ Collecta. i. ex pleta. nam tūc oīa colligunt oḟone dicta. Uel plebs collecta oratiōe. i. orationis cauſa.

† Scȝ illorū die rū, ⁊ legunt ſi: ne iube domine acabſq; benedictiōe ſacerdotali ſȝ h.

e ¶ Profera tur. i. dicat ſilenter vel dic alta voce loco orationis: et hec erat conſuetudo in primitiua eccleſia ſm̄ hug.

¶ Caſus. Oſtēdit in hoc ca. quot pſalmi et lectiones debeant dici quolibet die in matutinis, ⁊ reprehenduntur illi q̄ in dieb⁹ quotidianis tantum tres pſalmos et tres lectiones dicebāt in matutinis: ⁊ reprehenduntur hic Romani qui mutauerunt morem ſolitum poſtq̄ regnum Italie Theutonicis fuit conceſſum.

Pſalmi tres ⁊ lectiones, totidem dicunt i hebdomada paſche et pēthecoſtes.

f ¶ Tres pſalmos. Solet queri quare diebus iſtis ſeruatur ternarius iſte tam in lectionibus q̄ in alijs? Poteſt dici q̄ hoc fit, quia per hoc notat triduana dn̄i ſepultura. Uel hoc fit propter honorē trinitatis. Uel ideo quia

menta domorū dei intrēt, qb⁹ aſſidentib⁹ in domo dei, victus quotidian⁹ per exorciſtas oportuno tēpore miniſtret.

I tem ex eodem.

¶ A quibus neophyti abſtinere debent.

N Eophyti aliquādiu a lautioꝛib⁹ epulis et ſpectaculis vel ꝯiugib⁹ abſtineāt.

I tem ex ꝯci. Agathen̄.

¶ De ordine officiorum.

C Onuenit[a] ordinē eccleſie equaliter[b] ab oīb⁹ cuſtodiri: vnde ſtatuendū eſt (ſicut vbiq; fit) vt poſt antiphonas, collatiōes[c] ab ep̄is vel p̄ſbyteris dicant, ⁊ hymni matutini vel veſpertini dieb⁹ oīb⁹ decātent, ⁊ in cōcluſione matutinarū vel veſpertinarū miſſarū poſt hymnos capitula de pſalmis dicant, ⁊ plebs collecta[d] oratione ad veſperā ab ep̄o dimittatur cum benedictione.

I tem ex cōcilio Gerundin̄.

¶ De eodem.

I D ſemper.

I D ſemper placuit obſeruari vt oīb⁹ diebus poſt matutinas et veſperas oratio dn̄ica a ſacerdote p̄feratur[e].

I tem Greg. vij. in generali ſynodo reſidens ſtatuit.

¶ De eodem.

I N die reſurrectiōis.

I N die reſurrectiōis vſq; in ſabbatum in albis, et in die pentecoſtes vſq; in ſabbatum eiuſdem, tres[f] pſalmos tantū ad nocturnos, treſq; lectiones antiquo more canim⁹ et legimus: omnibus diebus alijs per totū annum, ſi feſtum eſt. ix. pſalmos et. ix. lectiones dicimus. Alijs vero dieb⁹. xij. pſalmos ⁊. iij. lectiones recitamus. In dominicis vero dieb⁹ xviij. pſalmos, excepto die paſche ⁊ pentecoſtes et. ix. lectiones celebramus. Illi autē qui in quotidianis dieb⁹ tres tātūmodo pſalmos, et tres lectiones celebrare volūt, non ex regula ſanctoꝝ patrū, ſȝ ex faſtidio ⁊ negligētia comprobātur hoc facere. Romani vero diuerſo modo agere ceperūt, maxime a tēpore quo theutonicis cōceſſum eſt regimē noſtre eccleſie. Nos autē ⁊ ordinē Romanū[g] inueſtigātes, ⁊ antiquum morem noſtre eccl'ie imitātes antiquos patres, ſtatuim⁹ fieri ſicut ſuperi⁹ prenotauim⁹.

I tem ex homil. Gre. pape.

¶ De obſeruatione quadrageſime.

Q Uadrageſima ſumma obſeruatione eſt obſeruanda: vt ieiunium in ea (preter dies dn̄icos, qui de abſtinentia ſubtracti ſunt) niſi quē infirmitas[h] impedierit, nullaten⁹ ſoluatur, quia ipſi dies decime ſunt anni. A prima ergo dominica quadrageſime vſq; in paſcha domini ſex hebdomade computant[i], quarum videlicet quadraginta dies et duo ſunt: ex quib⁹ dum ſex dominici dies abſtinentie ſubtrahuntur, non plus in abſtinentia q̄ triginta ſex dies remanent: vbi gratia, ſi per. ccclxv. dies[k] annus voluitur: deinde

Q Uadrageſima. ¶ Hec eſt v. pars diſt. in qua ponūtur. v. cap. de abſtinentia ieiunij. Jo. de fan.

¶ Caſus. Queſitum fuit in concilio Greg. pape quare xl. dies abſtinentie et ieiunio deputentur, et non plures vel pauciores. Et reſpōdet: ideo fit, quia iubemur dare decimas oīm bonorum noſtrorū, et xxxvj. dies ſunt decime totius anni, quib⁹ quatuor additi ſunt vt adimpleatur quadragenari⁹ quem dominus ſuo ſacro ieiunio cōſecrauit.

h ¶ Infirmitas. que legi non ſubiacet. ḋ. e. diſt. j. ſicut non alij. v. ps.

i ¶ Computant. ḋ. diſtinct. i. ij. quadrageſima.

k ¶ Dies. ſup. et ſex horas, de qbus ſex horis in vno q̄driēnio vnus dies efficit. vnde fit biſſext⁹. nā dies naturalis ꝯſtat ex. xxiiij horis. hoc idem dicit lex q̄ ann⁹ p tot dies voluitur. ff. de dieruȝ, ſta. libe. cuȝ heres. §. ſi ſtichus. vn̄ cū ieiunam⁹ q̄ſi decimā partē toti⁹ anni pro decima. ccclxv. dierum ieiunamus xxxvj dies. remanent. v. dies et ſex hore. de iſtis. v. dieb⁹ ieiunam⁹ q̄tuor,

Annus q̄t dies habet. Jeiuniū quadrageſimale eſt decima

ſȝ alio reſpectu. ſ. vt ſacer numer⁹ cōpleat: remanet ergo vnus dies indecimatus, et ſex hore licite, ⁊ ita ſunt. xxx. hore indecimate: ſed p decima iſtarū horarū in ſabbato maiore tardius cenam⁹: immo alio reſpectu ieiunam⁹, et illi. v. dies nō videt̄ q̄ decimentur. Et ita eſt ar. q̄ ſi ruſtic⁹ habet. xv. corbes vini, nō debet decimare niſi decē,

a ¶ Anni. arg. ꝙ ſi ruſtico poſt decimas datas remanēt v. corbes, ꝙ de illis nō debet dare decimā.
b ¶ Tolluntur. i. accipiuntur.
c ¶ Jubemur. s. xvj. q. j. decimas.
d ¶ Bonoꝝ. i. de actionibus ꝛ poſſeſſionibꝰ noſtris, qꝛ ꝛ ille in bonis nr̄is cō putātur. ff. de verbo. ſig. bonorum.

nec multum affligere nos ratione medicine, nec malos comedere cibos, nec vltra mēſurā. Jo. de fan.
n ¶ Cōtraria. ʒ. vij. q. ij. c. vlt. ꝛ. xxvj. q. ij. illud.
o ¶ Lucubrare. i. flere pctm̄, vel in nocte vigilare. † Veli, preliari ſm̄ pa. j. coꝝ. v. d.
p ¶ Meditationis. Cū ſuadet ʒria deo, maxime ſanis.

per triginta ꝛ ſex dies affligimur: quaſi anni[a] decimas deo damus: ſed vt ſacer numerus quadraginta dierū adimpleatur quē ſaluator noſter ſacro ſuo ieiunio cōſecrauerat: quatuor dies prioris hebdomade ad ſupplemētū q̄draginta dierū tolluntꝛ[b]. i. quarta feria q̄ caput ieiunij ſubnotaꝛ ꝛ q̄nta feria ſequēs, ꝛ ſexta feria, ꝛ ſabbatū, niſi em̄ iſtos dies q̄tuor ſuperioribꝰ trigintaſex adiunxerimꝰ, q̄draginta dies in abſtinētia non haberemus. Jubemur[c] aūt ꝛ ab oipotēti deo oiꝫ bonoꝝ[d] nr̄oꝝ decimas dare.

Item Euſebius papa.

¶ Ieiunia legitima nō ſoluātur abſqꝫ neceſſitate, pbabili.

IEiunia in eccl'ia a ſacerdotibꝰ ꝯſtituta, ſine neceſſitate ratiōnabili nō ſoluanꝛ.

Item Hieronymus.

¶ Quotidiana ieiunia duplicatis vel triplicatis ſunt preferenda.

NOn dico[e] hebdomadas, non dico ieiunia duplicata[f]: ſed ſaltem ſingulos dies abſqꝫ ciborum luxuria tranſigāmus.

Idem. ¶ De eodem.

SInt[g] tibi quotidiana[h] ieiunia, ꝛ refectio ſatietatē fugiēs. Nihil em̄ pdeſt tibi biduo vel triduo tranſmiſſo vacuū portare vētrē ſi poſt pariter[i] obſtruatur[k].

Idem. ¶ De eodem.

SInt tibi ieiunia pura, cōtinua, moderataqꝫ. i. quotidie eſurire, et q̄tidie[l] prādere. Apl's inquit. Noli adhuc aquā bibere, ſꝫ modico[m] vtere vino ppter infirmitates tuas. Curat em̄ vulnera delinquētiū, curatoſqꝫ ſanctificat ieiuniū.

Itē Ambro. in pſal. xx.

¶ Medicine precepta, diuine ſunt conditioni ꝯtraria.

COntraria[n] diuine ꝯditioni p̄cepta ‡ medicine ſunt q a ieiunio reuocāt, lucubrare[o] nō ſinūt: ab oī intētione meditationis[p] abducūt: ita q̄ ſe medicinis dederit, ſeipſum ſibi abnegat. Itē Greg. in expoſitione beati Job.

¶ Quot modis vitium gule nos tentat.

QUinqꝫ modis nos vitiū gule[q] tentat: aliqn̄ nāqꝫ indigētie tēpora p̄ueuit[r], aliqn̄ tēpora nō p̄uenit, ſꝫ cibos[s] lautiores querit, aliqn̄ q̄ ſumenda ſunt, pcurari accuratiꝰ expetit[t]: aliqn̄ autē ꝛ q̄litas ciboꝝ ꝛ tēpꝰ ꝯgruit, ſꝫ i ipſa quātitate ſumēdi mēſurā refectionis excedit: nōnūqꝫ ꝛ abiectiꝰ eſt qď deſiderat[v], ꝛ tñ in ipſo eſtu immēſi deſiderij deteriꝰ peccat.

Item Pius papa.

¶ Abſqꝫ puritate mētis, ieiunia ꝛ orationes nō pſunt.

NIhil em̄ pdeſt[x] homini ieiunare et orare, ꝛ alia religiōis bona agere, niſi mēs ab iniq̄tate, ꝛ ab obtrectationibus lingua cohibeatur.

Item Hieronymus.

¶ Mediocre bonū nō eſt magno preferendum.

NOn mediocriter[y] errāt q̄ bono magno[z] p̄ferūt

NOn dico. ¶ Caſꝰ. Non precipitur vt per ſeptimanā, vel per duos dies ieiunetꝛ ſine cibo: ſꝫ vt quolibet die moderate cibo fruamur.
e ¶ Nō dico hebdomadas. eſſe ieiunādas nō ſumpto cibo.
f ¶ Duplicata. ſicut qn̄ abſtinemus duobus diebꝰ continue, qď fieri nun q̄ dꝫ: vt ex̄ de tēp. or. literas. Romani vero diuerſo modo agere ceperūt, maxime a tēpore q̄ Teuthonicis conceſſum eſt regnum noſtre eccleſie: de q̄ habetur. lxiij. diſt. Adrianus. in fi.
g SInt. Arg. ʒ. xxxv. diſtin. ab exordio.
h ¶ Quotidiana. Nota ꝙ aliq̄d dicitur cōtinuum, licet ibi ſit aliqď interuallū. nā dicit continua, ꝛ tñ diebꝰ dominicis non ieiunamus: verba enim ciuili modo ſunt intelligēda. ff. de ſer. l. ſi cui. Continuū dr̄. qď etiā īteruallū hꝫ.
i ¶ Si poſt pariter. q. d. ſi tm̄ poſtea vna vice comedas, quātū dꝫ tibi ſufficere tribꝰ vicibus vel pluribꝰ, qď quidā faciunt.
k ¶ Obſtruaꝛ. i. repleaꝛ poſtea per crapulam vſqꝫ ad ſummum.
l SInt. ¶ Et quotidie. Et ita videꝛ ꝙ non debet per totū diē abſtinere, niſi forte ex cauſa: vt lxxv. diſt. qď a tribus. qď faciunt ſarraceni.
m ¶ Sed modico. ar. ʒ. xxxv. di. ab exordio.

QUinqꝫ modis. ¶ Caſꝰ. Guloſi quinqꝫ modis delinquūt: vel qꝛ nimis cito comedūt, vel quia cibos nimis precioſos, vel nimia cura paratos, vel nimiū ſuſcipiūt de cibo, vel cū ardore nimio.
q ¶ Gule. Nā gula a paradiſo expulit, quem abſtinentia reuocauit. s. di. xxxv. ſexto. vj. ps.
‡ Precepta intellige q̄dā et nō oia.
r ¶ Preuenit. s. e. diſt. j. ſolent.
ſ ¶ Cibos lautiores. s. diſt. xlj. ca. j. ij. ꝛ. iij. ‡
t ¶ Expetit. Supra diſtinc. l. de his vero. ꝛ hoc cum ſine cauſa facit. s. diſtin. xlj. c. iij.
‡ Iſta cap. vident ꝯria eiqď dicbꝰ. ij dic ꝙ hoc intelligiꝛ qď facit ſine iuſta cā. ſꝫ ex cauſa hoc licitū eſt vt ibi: modus em̄ vitꝫ di eſt in culpa, non cibi natura.
v ¶ Quod deſiderat. Nam ſatiꝰ eſt more dn̄i piſce veſci ꝛc. xlj. diſt. c. j.
x NIhil em̄ pdeſt. ad vitam eternaꝫ: vt de pe. diſ. iij. ʒ. poteſt. ꝛ ca. ſi q̄s autē. pdeſt em̄ quo ad tēporalia. s. xxij. q. ij. ſi quelibet.
NOn mediocriter. ¶ Caſꝰ. In hoc cap. reprehēdunꝛ quidā qui nimis ieiunāt, orāt et vigilāt, charitati tñ ꝛ eleemoſynis non inſiſtūt. Ex nimia em̄ pſalmoruꝫ decātatione incurriꝛ amētia, vel triſtitia, vel corporis egritudo. Deꝰ etiā magis ꝯſiderat intētionē, q̄ꝫ multitudinē orōnū. Cū ergo p cētū defunctiſ oraꝛ, tm̄ vnicuiqꝫ ꝯferꝛ ac ſi p vno ſolo oraret: ꝛ ideo nullꝰ in talibꝰ dꝫ corpꝰ ſuū nimis affligere, qď pbaꝛ authoritate Eſaie ꝛ apoſtoli.
† Sub. vt eſt charitas ꝛ cetere virtutes et earum opa, vt credere in deū, diligere deū, et hmōi. Archi.
y ¶ Nō mediocriter errāt. Nā inter bonos ſemp ſecta remiſſiores. xvj. q. j. ſi clericatus. ꝛ ca. ſic viue.
z ¶ Bono magno. ſine q̄ nō poteſt haberi ſalꝰ eterna. †

COntraria. ¶ Hec eſt. vj. pars diſt. in qua pbat per x. ca. ꝙ nō debemus nos multum dare medicinis,

a ¶ Immoderatã.ar.ꝙ idẽ facit plus qꝺ minus.ex̃ de offi.cuſto.c.j.Arg.cõtra.ff.de ſer.vrba.pre.ſi arborẽ.
Melancholia triſtitiã inducit b ¶ Triſtitie.melancholie que triſtitiam inducit.ꝛ ponitur ſymptoma morbi pro morbo.
c ¶ Deus.Nam homo flecti poteſt verboꝝ multitudine.nam importunitate qñqꝫ quis obtinet.de peni.diſ.j.importuna. Juſta ei opportune ꝛ importune.xliij.diſti.ſit rector.imo etiã qñqꝫ a deo obtiet.viij.q.j.audacter. Et eſt ar.hic cõtra teſtium multitudinem.in aut.de referẽdarijs.§.ij.colla.ij.
d ¶ Cũ igit̃. Sed nũquid eſt hoc ita verũ? Dicunt quidam ꝙ ſic, et eſt in ſacramẽtis ſpeciale hoc ꝓpter ſctm̃ ſpiritũ, qui non datur ad menſuram vt.§.pri.diſti.nec queq̃ꝫ.ſed oia facit cõia.§.proxi.diſti.queris. Uel hoc referas ad ipm̃ celebrantem:qꝛ tm̃ valet ei vt miſſam celebret pro centum ſicut pro vno ꝛc. vel referas hoc ad caſum in quo canon loquit̃.ſ.ꝙ nõ minus valet vna miſſa cuꝫ hilaritate mẽtis dicta pro centũ,q̃ꝫ ſi ꝓ quolibet diceretur cuꝫ anxietate.
Eſaie lxj.c.
Miſſa vna an tm̃ ꝓſit oib⁹ q̃ꝫ tũ vni.
Rom. xiij.d
e ¶ Ne feceritis. ſcꝫ in delicijs ꝛ deſiderijs. q.d. ſuꝑflua prohibet, non neceſſaria.§.diſti.iij.peruenit.
Gala. v.e.

I Eiuniũ autẽ. ¶ Caſus. Augu.loquit̃ de ieiunio ſpũali, qꝺ eſt verũ ꝛ pfectũ ieiuniũ,et ſemꝑ ab oibus tenẽdum toto tꝑe ipſi⁹ vite.ſicut em̃ corpalr̃ in quadrageſima ieiunamus ante paſcha, et poſt paſcha in letitia celebramus quinquageſimã,quaſi accepta mercede p̃cedentis laboris:ſic in hac vita quaſi in quadrageſima ieiunam⁹:poſt hanc vitã in letitia recepturi mercedẽ:cum denarius nobis vite eterne addet̃. quadragenarius em̃ nũerus hãc vitã laborioſam ſignificat, denari⁹ vitã eternã:que poſt hanc vitam additur pro mercede. ad qꝺ ſignificandum quinquageſimam que fit ex denario addito quadragenario,in letitia celebramus. Seq.duo ca.plana ſunt.
f ¶ Jeiuniũ. Caſus. Tota vita nr̃a eſt qdã quadrageſima:per quam ſi bene ieiunauerim⁹, accepturi ſumus mercedẽ,ſcꝫ denarium:qꝺ ex eo deſignat̃, qꝛ denarius adiũct⁹ q̃dragenario fit quinquagenarius. vñ cũ labore q̃drageſimã celebramus ante paſcha:cuꝫ letitia ꝟo quinq̃geſimã poſt paſcha, id eſt accepta mercede quod etiam ipſe dñs ſignificauit. ad Titũ.ij.b

mediocre bonũ. Nonne rõnabiliter homo dignitatẽ amittit,q̇ vel ieiuniũ charitati aut vigilias p̃fert ſenſus integritati:vt ꝓpter inocẽtiã imoderatã [a],atqꝫ idiſcretã pſalmoꝝ vel officioꝝ decãtationẽ,aut amẽtie aut triſtitie [b] notã icurrat? Nũqḋ ꝟboꝝ multitudine flecti deus [c] vt hõ põt? Nõ em̃ ꝟbis tm̃, ſed corde orãdus eſt de⁹. q̃propt̃ melior eſt quinqꝫ pſalmoꝝ decãtatio cũ cordis puritate ac ſerenitate ac ſpũali hilaritate,q̃ꝫ totius pſalterij modulatio cuꝫ anxietate cordis atqꝫ triſtitia. Cũ igit̃ [d] pro cũctis aiab⁹ pſalm⁹ vel miſſa ꝺr:nihil min⁹ q̃ꝫ ſi ꝓ vno quolibet ipſoꝝ diceret̃,accipit̃. Audiãt itaqꝫ q̇ ea que neceſſaria ſunt corpi ſubtrahũt,illud qꝺ per ꝓphetã dñs loquit̃: Ego dñs odio habẽs rapinã holocauſtoꝝ. De rapina vero holocauſtũ offert,q̇ tpaliũ bonoꝝ ſiue ciboꝝ nimia egeſtate vel manducandi vel ſomni penuria corpus ſuum immoderate affligit. Uideat itaqꝫ qḋ apoſtolus dicat: Carnis curaꝫ ne feceritis [e] in cõcupiſcẽtijs ꝛc.

Item Aug. ſuꝑ Joannem.

¶ Non a cibis,ſed ab iniquitatibus abſtinere eſt magnuꝫ et generale ieiunium.

Ieiuniũ [f] aũt magnũ et gñale eſt abſtinere ab iniquitatib⁹ ꝛ ab illicitis voluptatib⁹ ſeculi: qꝺ eſt pfectum ieiunium in hoc ſeculo, quaſi quadrageſimã abſtinentie celebramus,cũ bene viuim⁹: cũ ab iniquitatibus et ab illicitis voluptatibus abſtinemus. ſꝫ qꝛ hec abſtinentia ſine mercede nõ erit:expectam⁹ illã beatam ſpem,et reuelationẽ glr̃ie magni dei et ſaluatoris noſtri Jeſu xp̃i. Jn illa ſpe cũ fuerit de ſpe facta res,accepturi ſumus mercedẽ.i.denariũ. Denarius ergo q̇ accepit nomen a numero decẽ,addit̃: ꝛ ꝯiunctus quadragenario fit quinquagenarius. Unde cuꝫ labore celebram⁹ quadrageſimam ante paſcha,cũ letitia ꝟo tanq̃ꝫ accepta mercede quinquageſimã poſt paſcha. Nã huic tanq̃ꝫ ſalutari labori boni operis qui pertinet ad quadragenariũ numeruꝫ,addit̃ quietis et felicitatis denari⁹:vt quinquagenarius fiat. Significauit ipſe dñs hoc multo apertius quando poſt reſurrectionem.xl.diebus [g] conuerſatus eſt in terra cuꝫ diſcipulis ſuis. quadrageſimo autem die cuꝫ aſcendiſſet in celum,per actis decem diebus miſit mercedeꝫ ſpiritus ſancti.

Item ex dictis Apollonij.

¶ Raptorem vel furẽ non facit neceſſitas, ſed voluntas.

Diſcipulos,cuꝫ ꝑ ſegetes trãſeũdo euellerẽt ſpicas [h],ꝛ ederent [i]:ipſius chr̃i vox innocentes vocat:qꝛ coacti fame [k] hoc fecerunt.

Item Hieronymus.

¶ Nõ neceſſitas,ſed volũtas facit perſeuerantiam.

g ¶ Quadraginta diebus.§.lxxvj.diſ.§.nõ autẽ.et.c.ſcire.§.vbi ꝺr ꝑ.l.dies fiũt. Sꝫ ibi.l.pro.xl.ponuntur.
h ¶ Diſcipulos. ¶ Spicas. Eſt ergo dr̃ia iter furtũ ꝛ furtũ.arg.ff.de offi.preſi.plebiſcito.nõ tm̃ quin furtũ ſpice cõmittat̃:ſed nõ cõmittit̃ quo ad penã.arg.extra de fur.ſi qs.in princi.
i ¶ Et ederent. Hoc licebat:ſed nõ falcẽ in meſſẽ alienam mittere.vj.q.iij.ſcriptum. Actu. j.b.
Additio. Quia lex vetus hoc pmittebat:ſꝫ phariſei reprehendebant eos qꝛ i ſabbato hoc faciebant. Archi. Joan. xiiij.d.
k ¶ Fame.neceſſitas famis excuſat a furto: vt hic, ꝛ ex̃ de fur.c.ſi qs. qꝛ neceſſitas nõ hꝫ legẽ: vt.§.diſt.j.ſicut.ſic ꝓpt̃ neceſſitatẽ famis Dauid comedit panes ꝓpoſitiõis. xxv.q.j.§.his itaqꝫ. nã ob neceſſitateꝫ famis põt pat̃ diſtrahere filios: vt.C.de pr̃ibus qui fi.di.l.ij.ꝛ eſt rõ:qꝛ in neceſſitate oia debent eſſe cõia: vt.xlviij.di.ſicut hi.ꝛ maxime cibaria: vt.ff.ad legẽ rho.de iac.l.ij.§.cuꝫ in eadẽ naui.in fi. Jtẽ qꝛ ipſe dñs ex p̃cepto tenet̃ paſcere eſuriẽtẽ: vt.lxxxvj.di.paſce. vñ tal' fur iuſte potuit credere dñꝫ hoc pmiſſurũ:ꝛ ſic nõ delĩqt vt inſti.de obli.q̃ ex deli.naſ.§.furtũ.ff.de fur.is qui.
Neceſſitate vigẽte multa licent q̃ al's non licerẽt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a Q Uicquid ⁊c. Quaſi dicat, nõ eſt meritoriũ. xxxiij. q. vj. §. ex his. in prin. Uel dic φ id quod propter neceſſitatẽ fit, cito ſoluitur. i. ſolui cito debet: ſcʒ ceſſante neceſſitate. j. q. vij. quod pro remedio. Jo. carnium aſſatarum: nidor eſt, eo φ nebula leuatur.

i ¶ Remediantur. i. remedium habent.

k ¶ Aphoriſmis. Aphoriſmus dr̃ ab a qđ eſt de: ⁊ phoras, id eſt terminatio. inde aphoriſm⁹ quaſi terminatio, vel ſermo determinat⁹. vel dr̃ ab a qđ eſt ſine: et phoros qđ eſt defectus. inde aphoriſm⁹ quaſi ſ̃mo breuis, pau per verbis, diues ſententijs.

Q Uicq̃d[a] enĩ neceſſitate fit, cito ſoluit: qđ volũtate arripitur, perſeuerat.

I tem Joan. chryſoſtomus.

¶ Ciboꝝ temperãtia ſalutẽ, abũdãtia cõtrarium parit.

N Ihil enĩ[b] ſic iucũdum eſt ſicut cib⁹ bene digeſt⁹ aut decoct⁹. nihil ſic ſalutẽ, nihil ſic ſenſuũ acumẽ operat̃ nihil ſic egritudinem fugat ſicut moderata refectio, ſufficiẽtia q̃ppe cũ nutrimẽto ⁊ ſoſpitatẽ ſimul pcreat ⁊ voluptatẽ[c]. abũdãtia vero morbũ facit, et moleſtias ingerit, et egritudines generat. Qđ enĩ[d] fames facit, hoc ẽt plenitudo ciborũ mag̃ aũt ⁊ multo peiora. Fames q̃ppe in paucis dieb⁹ aufert hoiez, ⁊ liberat eũ de hac vita penali: exceſſ⁹ xͦo ciborũ conſumit ⁊ cõputreſcere facit corp⁹ hũanũ: ⁊ macerat egritudie diuturna: ⁊ tũc eũ morte crudeli cõſumit. I tẽ Hiero. aduerſus Jouinianũ, li. ij.

¶ Ciborum delicie ſi abũdauerint, ledunt.

N E tales accipiamus cibos quos aut difficulter digerere aut comeſos, magno partos et pditos labore[e] doleam⁹. Holerũ, pomorũ ac leguminũ et facilior apparat⁹ eſt: et arte ĩpendijſq; coquoꝝ nõ ĩdiget: et ſine cura ſuſtẽtat humanũ corpus moderateq; ſumpt⁹, qr nec auide deuorat̃[f] qđ irritamenta gule non hʒ, leuiori digeſtiõe cõcoquitur. nemo enĩ vno[g] aut duob⁹ cibis hiſq; vilib⁹ vſq; ad inflãmationẽ ventris onerat̃: q̃ diuerſitate carniũ ⁊ saporũ delectatiõe pcipit̃. Cũ varijs nidorib⁹[h] fumãt patine: ad eſũ ſui expleta eſurie, quaſi captiuos trahunt. vñ ⁊ morbi ex ſaturitate nimia ꝯcitant̃: mlt̃iq; ĩpatientiã gule, vomitu remediãtur[i]: ⁊ qđ turpiter ingeſſerũt, turpi⁹ egerũt. Hippocrates ĩ aphoriſmis[k] docet craſſa ⁊ obeſa[l] corpa q̃ creſcẽdi menſurã ĩpleuerint, niſi cito ablatione ſanguinis minuãtur, in paralyſim et peſſima morboꝝ gñã erũpere: et idcirco neceſſariaʒ eſſe demptionẽ, vt rurſus habeãt in q̃ poſſint creſcere. non enĩ manere[m] in vno ſtatu corpoꝝ naturã, ſed aut ſemp creſcere aut decreſcere: nec poſſe viuere aĩal[n], niſi creſcendi capax ſit. vnde ⁊ Galen⁹ vir doctiſſim⁹ Hippocratis[o] interpres athletas quorum vita[p] ⁊ ars ſagina eſt[q], dr̃ in exhortatiõe medicine, nec viuere poſſe diu, nec ſanos eẽ: aĩaſq; eorum ita nimio ſanguine ⁊ adipibus quaſi luto inuolutas, nihil tenue, nihil celeſte, ſed ſemper de carnibus ⁊ ructu ⁊ ventris ingluuie cogitare.

I dem ibidem.

¶ Multorum infirmitates ieiunia ſanant.

L Egimus quoſdã morbo articulari[r] et podagre humoribus laborantes,

N Jhil enim. ¶ Caſus Dicit̃ hic φ leues et digeſtibiles cibi ſũt ſumẽdi. Cibus enim moderate ſumpt⁹ bene nutrit: ſanũ ⁊ letũ hoiem facit. Cib⁹ autẽ nimius morbos inducit, et crudeli⁹ hoiem interficit φ̃ fames. nã fames hoiem cito perimit: nimius vero cib⁹ hominez longa egritudine macerat.

b ¶ Nihil enĩ. curauit Grãtianus animas, mõ vult curare corpora. š. xv q. j. non eſt.

c ¶ Uoluptatẽ. i. hilaritatem.

d ¶ Qđ ei fames. Arg. ex duob⁹ contrarijs eũdem ſequi effectum.

N E tales ⁊c. ¶ Caſus Cõmendatur hic cibi parcitas, et reprehendit̃ guloſitas: et oſtẽdit̃ q̃ ſint cõmoda parcitatis, ⁊ que incõmoda guloſitatis. Cũ enim homo nimis repletus eſt: ſi ſanguinẽ non minuat (ſcđm Hippocratẽ) morbum icurrit. Nam cũ homo nõ poſſit in eodeʒ ſtatu manere, opʒ eum qui eſt in ſũmo, decreſcere. Unde et Galenus dicit φ athlete qui nimis comedunt, diu viuere non poſſunt: nec eſſe al's ſubtilis ingenij. Patene. i. coq̃ne vel parapſides magne. Ad vſum ſui: al's ad vſũ ſue libidinis explende al's ad eſum. Animal, id eſt hominem. al's animam.

e ¶ Labore. Ne breuis hora conſumat victum longi temporis. extra de cen. cũ apoſtolus. Ad hoc inuitat monachos: cum ipſe monachus fuerit, non alios. argu. xlj. diſt. non cogantur.

f ¶ Deuorat̃. Non hʒ in ſe cauſam auide deuorãdi.

g ¶ Uno. vel vino.

Nidor qđ ſigt. h ¶ Nidoribus. Nidor proprie dicitur quidam odor

l ¶ Obeſa. id eſt rotunda.

m ¶ Manere. Nihil enĩ eſt qđ mutabilitatem non ſentiat. in aut. de non alie. aut pmu. re. §. nos igit̃. coll. ij. et q̃tidie recedunt de corpore noſtro quedã particule: ⁊ alie ſtatim ſuccedũt. ff. de iudi. proponebatur. Mutabilia ſũt omnia.

n ¶ Animal. i. hominem animatũ: ⁊ ita in parte intelligitur totũ. Ar. contra. ff. de euic. ſi dictum. §. in ſtipulatione. al's animã.

o ¶ Doctiſſimus Hippocratis. Ut dicit hippocrates in aphoriſmis, Repletiões in vltimo exiſtẽtes, difficiles ſunt.

p ¶ Quorũ vita. ad hoc comedere debent vt viuant, nõ viuere vt comedant.

q ¶ Sagina eſt. Juuenalis. Genialis agatur Jſta dies, ſtomachum propera laxare ſaginis. Juuenalis.

L Egim⁹ quoſdam. ¶ Caſus Quidam cum diuitijs afflueret, patiebatur podagrã. Poſtea amiſſis bonis, oportebat eũ vti ſatis tenui dieta: et ſic curatus eſt a podagra. Prius enim nocebat ſolicitudo et venus, que frangit corpus et animum: ſimiliter cibus nimius nocebat: quem deridet Oratius dicens:

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

r ¶ Morbo articulari. Jd eſt gutta artetica que fit in juncturis. et quando fit in pedibus, dicitur podagra: et in manibus dicitur chiragra. et in alijs membus ſimiliter dicitur artetica.

proſcriptione[a] bonoꝝ ad ſimplicem menſam ⁊ pauperes cibos redactos, ꝯualuiſſe[b]. Caruerant enim ſolicitudine diſpenſande domus, ⁊ epularũ[c] largitate: que et corpus frangunt et animũ. Irridet[d] Oratius appetitũ ciborũ qui conſumpti relinquũt penitẽtiam.

Item Gregorius. vij.

¶ Diebus ſabbatorũ a carnibus abſtinere debemus.

Quia dies ſabbati apud ſanctos patres nr̃os in abſtinentia celebris eſt habitus: nos eorundem authoritatem ſequentes, ſalubriter admonemus[e] vt quicũqꝫ ſe chriſtiane religionis participem eſſe deſiderat, ab eſu carnium eadem die (niſi maiori feſtiuitate interueniẽte, vel infirmitate impediente) abſtineat.

Item Fructuoſus eps.

¶ Monacho carnem guſtare non licet.

Carnem[f] cuiqꝫ monacho[g] nec guſtandi nec ſumendi eſt conceſſa licentia: nõ ꝙ creaturã dei iudicemus indignã: ſed ꝙ carnis abſtinẽtia vtilis ⁊ apta mõachis eſtimetur, ſeruato[h] tñ moderamine pietatis erga egrotos. Qꝫ ſi qs monachus violauerit[i] et contra ſanctionẽ regule vſũqꝫ veterem veſci carnib⁹ preſumpſerit, ſex menſiũ ſpatio retruſioni ⁊ penitentie ſubiacebit.

Item Hieronymus ad Ruſticum monachum.

¶ De quotidianis operibus monachorum.

Nunqꝫ[k] de manu tua vł oculis tuis liber pſalterij diſcedat. dicat ad verbum[l] orõ ſine intermiſſione. vigilet ſenſus: nec vagis cogitatiõib⁹ patẽs corp⁹ pariterqꝫ anim⁹ tendat ad dñm. Irã vince patientia. Ama ſcientiã ſcripturarũ, ⁊ carnis vitia non amabis. nec vacet mẽs tua varijs ꝑturbationib⁹: que ſi pectori inſederint, dominabũtur tui: et te deducent ad delictũ maximum. Facito aliquid[m] operis: vt ſemp te diabolus inueniat occupatum. Si apoſtoli habẽtes poteſtatẽ de euangelio viuere, laborabant manibus ſuis, ne quem grauarent: et alijs tribuebant refrigeria, quoꝝ pro ſpiritualibus debebãt metere carnalia: cur tu in vſus tuos ceſſura non preparas? Vel fiſcellam texe iunco: vel caniſtrum lentis plecte viminibus: ſerat humus: areole equo limite diuidantur: in quibus cum olerũ iactata fuerint ſemina, vel plante ꝑ ordinem poſite, aque ducãtur irrigue. hic pulcherrimoꝝ[n] ꝟſuũ ſpectator aſſiſtas: Ecce ſupercilio cliuoſi tramitis vndam Elicit: illa cadẽs raucum per leuia murmur Saxa ciet[o]: ſcatebriſqꝫ[p] arẽtia tẽperat arua. Inſerãtur fructuoſe arbores

a ¶ Proſcriptione. i. amiſſione: vel qꝛ ipſi ſe priuabant cibis conſilio medicorum.
b ¶ Conualuiſſe. Arg. ꝙ contraria contrarijs curantur. de peni. diſt. ij. ca. j.
c ¶ Epularum. Al's et puellarum.
d ¶ Irridet. dicẽs ſic: Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas. Et alibi. Me pinguẽ et nitidum bene curata cute viſes. Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

Voluptas eſt ſpernẽda teſtimonio oratij.

Quia dies. ¶ hec ẽ. vij. pars diſt. in qua ꝓbat de equitate ꝙ carnes nõ ſũt comedende die ſabbati. Io. de fan.

vij. ps

¶ Caſus. Authoritate ſctõꝝ patrũ monemur in hoc ca. abſtinere a carnibus die ſabbati niſi cauſa infirmitatis: vł niſi ea die magna feſtiuitas interueniat.

e ¶ Admonem⁹. et ita cõſilium eſt, niſi vbi cõſuetudo eſt ꝙ abſtineant. tũc enim eſt preceptũ. ex᷑ de ob. ieiu. cõſiliũ. Dic de illis vt dixi. ſ. diſ. iij. de eſu. ⁊. xij. diſt. illa.

viij. ps

Carnẽ. ¶ hec eſt. viij. pars diſtic. in qua ponit regula monachis ꝙ ſe debẽt ſemp a carnib⁹ et a pãnis lineis abſtinere: et ſemp aliquid operari. Io. de fan.

f ¶ Carnem. de abſtinentia et ſtudio mõachoꝝ duobus ca. interſerit.

g ¶ Monacho. moniales vinũ vt venenum fugiant. xxxv. diſ. in palea. vinolentum.

Moniales vinũ non bibant.

h ¶ Seruato tamen. Aduertendũ eſt iſtum canonem per Gratianum detruncatum fuiſſe. Sic enim habebat originale: Seruato tamen moderamine pietatis erga egrotorum neceſſitudines, aut longe proficiſcẽtium: vt ex volatilibus ſuſtententur, et longinquo itineri deſtinati. Si autem a principe vel ep̃o inuitẽtur, pro benedictione et obedientia deguſtare non metuant, ſeruantes apud ſe continentiam cõſuetam. Quod ſi quis monachus ⁊c. vt in textu. Teſtes ſunt Bernardus Caſſineñ. abbas. ⁊ Ioãnes de turre cremata cardinalis doctor theologus ſuper regulam Benedicti.

Additio notabilis.

i ¶ Violauerit. Et hoc colligit h. ꝙ monachus factus epiſcopus non debet carnes comedere. Alij ecõtra, cum abſolutus ſit. argu. ſ. xviij. q. j. ca. vnico.

Monach⁹ ep̃s carnes nõ comedat.

Nunqꝫ de manu. ¶ Caſus. Monachus nõ debet eſſe ocioſus, ſꝫ ſemper legere, vel manibus operari ſicut laborabãt apoſtoli, quãuis de ſua p̄dicatione viuere poſſent. Monachus igitur inſtrumenta ſibi neceſſaria facere debet: ortos colere: arbores inſerere: apib⁹ aluearia fabricare: et earum opera attendere: ⁊ retia texere pro piſcibus capiendis: libros ſcribere. vnde in Egypto non recipiť monachus niſi in aliquo opere ſit peritus. Qꝺ autem de monacho hic dicitur, ad clericos nõ pertinet: qꝛ de his non agiť. Fiſcellam: vas eſt de iuncis, et rotundum. Scatebris, id eſt ebullitionib⁹. Fabricare, deponens eſt hic: vel ſupple diſce ſcilicet fabricare.

ſ. theſ. ij. b.

k ¶ Nunqꝫ. Secꝫ horis conſtitutis. argu. xxxvj. diſtin. ſi quis vult.

l ¶ Ad verbum. id eſt iuxta verbũ, ſcilꝫ vt mens et intentio ad quod dicitur, dirigať: non ad alia euagetur. vł ad verbũ, id eſt nõ tranſcurſu: non trãſiliẽdo: ſed tractim ſingula dicendo. argu. ſ. eo. non mediocriter. argu. ad primum. ſ. diſtinc. ij. re vera.

Vergilius in Georgicis.

m ¶ Facito aliquid operis. Supra diſtin. j. quando autem. ſ. xlij. diſtin. §. j. contra ibi: ad modicum. Sed illud intelligitur ſine pietate reſpectu eoꝛꝫ per que habetur vita eterna. lxxxvij. diſt. non ſatis.
n ¶ Pulcherrimoꝝ verſuum. Secꝫ Vergilij, quibus illud oſtenditur. Arg. contra. ſ. lxxxvij. diſt. legimus.
o ¶ Ciet. Id eſt mouet.
p ¶ Scatebris. Id eſt ebullitionibus.

Gẽme ſũt nodi virgarũ.

a ❡ Uel gemmis. gemme dicuntur nodi virgarum vnde flores et frondes erumpunt. et dicit lex ꝙ quedam arbores dicuntur gẽmales: † vt. ff. ſolu. matri. diuortio. §. ſi fundum. Surculus eſt nodus. Truncus vbi arbores inſeruntur. argu. xxiij. q. iiij. ipſa pietas.

† germinales.

m ❡ Suis. Alias eſſent acephali. xciij. diſt. nulla.

n ❡ Miniſtris. i. prelatis: qui ſubditis miniſtrant verbũ dei. xxxvj. diſ. ſi quis. †

Nullus pbr̃oꝝ. ¶ hec eſt. x. pars di. ſm Jo. de fan. ¶ Caſus. Reprehendunt hic pbr̃i qui in conuiuijs que fiebãt pro defũctis, comedebãt nimiũ et bibebant: turpes cantilenas cantabãt: et turpes ludos corã ſe fieri permittebãt. Tornatricib9. i. ioculatricib9 q̃ ad modũ torni ſe voluunt.

† Ut ſi etiã q̃ maior vſm ẽ, ſit miniſter veſter. ar.

vel gẽmis[a] vl' ſurculis: vt paruo poſt tp̃e laboris tui dulcia poma decerpas. apũ fabricare aluearia ad quas te mittũt Salomonis[b] puerbia: et monaſterioꝝ ordinem ac regiam diſciplinã in paruis diſce corporib9. Texant et lina capiendis piſcib9. Scribãtur et libri vt et man9 operet cibũ, et aĩa ſaturetur lectiõe[c]. In deſiderijs enim eſt omnis ocioſus[d]. Egyptioꝝ monaſteria hunc morem tenẽt, vt nullum abſq; opere et labore ſuſcipiant: non tam ꝑpter victus nẽceſſitatẽ, q̃ propter aĩe ſalutẽ: ne vagetur pernicioſis cogitationib9 mens, et ad inſtar fornicantis Hierl'm oĩ tranſeunti diuaricet pedes ſuos. et in ſequentibus: Quid ergo. Peribũt omnes qui in vrbibus habitant? Ecce illi fruũtur ſuis reb9: miniſtrant eccleſijs: adeunt balnea: vnguẽta nõ ſpernunt[e]: et in oĩm flore verſantur. Ad qđ etiã ante reſpondi, et nũc breuiter reſpõdeo, me in preſenti opuſculo nõ de clericis diſputare, ſed monachũ inſtituere.

Item in libro. v. capituloꝝ.

❡ Abſq; prelati ſui licẽtia canonicis nihil agere licet.

In oĩbus[f] igiť (q̃tũ humana fragilitas pmittit) decernim9 vt[g] canonici vl' clerici canonice viuant, obſeruãtes diuine doctrinã ſcripture, et documenta ſctõꝝ patrũ, et nihil ſine lĩa epi ſui vel magiſtri eoꝝ incõpoſite[h] gerere preſumant, in[i] vnoq̃q; ep̃atu ſimul manducẽt et dormiãt[k], vbi his facultas id faciẽdi ſuppetit. Qui de rebus eccleſiaſticis ſtipendia accipiunt, in vno clauſtro maneant, et ſingulis dieb9 mane prima hora ad lectionẽ veniãt, et audiãt[l] quid eis ĩperet. Ad mẽſã ꝟo ſiľr lectionẽ audiãt, et obediẽtiã ſm canones ſuis[m] miniſtris[n] faciãt. Itẽ ex cõcil. Maguntiẽ.

❡ Presbyteri qui ſimul cõueniunt, ebrietatẽ et comeſſationes ſummopere vitent.

Nullus pbr̃oꝝ qñ ad anniuerſariũ[o] diem. xxx. vel. vij. vel. iij. alicui9 defuncti, aut quacũq; vocatione ad collectã pbr̃i ꝯuenerit, ſe inebriare vllaten9 preſumãt, nec precati in amore ſctõꝝ vel alicuius aĩe bibere, vel alios ad bibendum cogere[p], vel ſe aliena precatione ingurgitare, nec plauſus et riſus incõditos et fabulas inanes ibi referre aut cantare preſumãt: vel turpia ioca vel vrſo vel tornatricib9[q] ante ſe fieri patiantur: nec laruas[r] demonũ ante ſe fieri conſentiãt: qr hoc diabolicum eſt et a ſacris canonib9 ꝓhibitũ.

Item ex cõcilio Laodicenſi.

❡ Clericus vel laic9 ſine iuſſione epi non peregrinetur.

Non opꝫ miniſtros altaris vel quoſlibet clericos preter iuſſionem[s] epiſcopi ad peregrinãdum[t] ꝓficiſci. Laicũ etiam ſine canonicis literis[v], id eſt formata ſimiliter

Liber9 dñis poterit ſeruire duob9.

b ❡ Salomonis. dicentis: Uade ad apem: et diſce quõ operatrix ſit, et caſtum opus faciat.

c ❡ Lectione. Et dicit lex ꝙ libert9 ſimul põt preſtare operas dominis diuerſis: qr põt ſcribere vni, et cuſtodire domũ alij. ff. de ope. liber. duoꝝ.

ꝟſus.

d ❡ Oĩs ocioſus. Queriť, Egiſt9 q̃re ſit fact9 adulť? In prõptu cauſa eſt, deſidioſ9 erat. ex de renuncia. niſi cum pridem.

e ❡ Nõ ſpernũt. Peccãt tñ. et epitimio tradẽdi ſunt. ʒ. xxj. q. iiij. ca. j.

In oĩb9 igiť. ¶ hec eſt. ix. pars diſtin. in qua dr ꝙ canonici ſimť debent comedere, dormire, et iacere in vno ꝯclaui. J. ð. f.

❡ Caſus. In hoc ca. dr qualr canonici regulares viuere debent. Debẽt eñ ſm regulã viuere, et documẽta ſanctoꝝ patruꝫ ſeruare. In ep̃ali eccľia (ſi fieri põt) ſimul manducẽt et dormiant, et prelatis ſuis obediant. Põt etiã hoc intelligi de oĩbus clericis collegiatis.

ix. ps.

f ❡ In oĩb9. De modeſtia clericoꝝ et ſobrietate. iiij. ca. continuat.

g ❡ Ut canonici reglares. nã canõ nuncupať regula. diſt. iij. canon.

Canon dicit regula.

h ❡ Incõpoſite. maxie: qm̃ et ſi bonum agat, penã meretur. ff. de re mili. l. iij. §. in bello.

i ❡ In vno. i. epiſcopali ſede.

k ❡ Et dormiãt. ʒ. di. xxxij. ſi q̃. ꝯtra. j. q. ij. ſacerdos. ſꝫ hic de regularibus. Uel eſt derogatũ. diſ. iiij. leges. †

l ❡ Audiant. Quia conuiuium eoꝝ non debet eſſe ſine lectione. ʒ. xliiij. diſ. pro reuerentia.

† Dic vt ex de vi. et ho ne. cler. qm̃ vt.

o ❡ Anniuerſarium. ʒ. xiij. qõe. ij. quia alij.

p ❡ Cogere. arg. contra Anglicos: vt ex de vita et ho. cleri. a crapula.

q ❡ Uel tornatricibus. i. ioculatricibus que voluũtur vt torni.

r ❡ Nec laruas. ex de vi. et ho. cleri. qm̃. et. c. cũ decorẽ.

x. ps.

Non opꝫ. hec eſt. xj. ps diſ. ſm Jo. de fan.

s ❡ Juſſionem. nec ep̃m preter iuſſionẽ patriarche.

t ❡ Ad pegrinãdũ. vt. C. de epiſ. et cleri. ſi qua per calumniam. in fi.

v ❡ Literis. hoc de cruce ſignatis, qui debent ire vltra mare. vľ de penitentibus. B.

Epiſtolas habeat q̃ peregrinari volet.

v ❡ Lr̃is. in auť. de ſan. epi. §. iterdicimus. col. ix. ex de vo. magne. nec etiã ꝓuat9 aliq̃s principem adire põt ſine aũcte iudicis. C. ð decu. ſi q̃s decurio li. x. Et ꝙ dr iuſſionẽ, intellige petitã et obtẽtã. nã ep̃o ꝯdicẽte nec clericus nec laic9 ire dꝫ. ar. xj. q. iij. quid ergo. nec ad iudicium alterius epi. iij. q. vj. nõ licet. de pe. diſt. vj. placuit. qđ eſt contra Grať. q̃ dixit p. l. ff. de iudi. l. ij. et ff. de iuriſ. om. iudi. ſi cõuenerit. cõtrarium: qr leges non dedignantur ſacros canones imitari. in autenť. vt cleri. apud prop. epiſ. male enim de ſui epiſcopi iudicio preſumit et c. xj. q. j. placuit. et cõtumeliam facit iudici qui eum contẽnit, et ad alium vadit. ff. de recep. litigatores.

xj. ps.

Cleric⁹ pdit ad mini= ſtratio= nem p diuturnã abſen= tiam. a ¶ Proficiſci. Si autẽ cleric⁹ tãdiu abſit ꝙ dubitetur an viuat an mortuus ſit, deſinit habere liberam admini= ſtrationẽ. inſti. de vſuca. §. quod autem.
b ¶ Non opz. ¶ Spectaculis. ĩ. di. xxxiiij. pbſi.
c ¶ Scenis. quid ſit ſcena, Labeo definiuit. ff. de his qui not. infa. l. ij. §. vlti.
Thy= mele. d ¶ Thymelici. a thymele, quod eſt pulpitũ: imo Thymelici dicũtur qui miniſtrant ludentibus. ff. de his q̃ no. infa. athletas. vel dicũtur hiſtriones et cantatores, ⁊ eſt verbũ grecũ Thymele.
Fucare figmẽtis. ¶ hec eſt xij. pars di. in qua dicitur ꝙ null⁹ debet ponere vnguentum in faciẽ, nec ligaturas in aures.
xiij. ps. Jo. de fan.
¶ Casus. Reprehenduntur hic viri qui medicamentis et colore quęſito volunt apparere pulchri, q2 nec mariti volunt ab vxorib⁹ ſic decipi: nam chriſtiani debẽt moribus ornari, ⁊ non falſo colore, nec precioſa veſte: ſuperſtitioſas vero ligaturas inter quas inaures deputantur, portare non debent.
e ¶ Fucare. i. tingere. C. que res vẽdi. nõ poſ. l. j. Verſus. Verſ⁹. Si vitium frontis alienus fucus inauret. Gloria frontis obit, cum color iſto ſpes abit.
Dona= tio in ali= q̃b⁹ te= net quã marit⁹ vxori fa cit. f ¶ In quibus. i. inter quas.
g ¶ Virorum. i. a viris date. Sed videtur ꝙ nec in talibus teneat donatio, quia dicit lex ꝙ ſi vir dat vxori margaritas extricatas: † ſi ipſa perforauerit, tenet lege aq̃. ff. ad legem aquil. ſi ſeruus. §. ſi cum maritus. Sed illõ exaudi cum noluit in eam transferre dominium: alias ſi dat ei vnguenta vel pecuniam ad ea emenda, tenet donatio. ff. de dona. inter virum ⁊ vxo. quod autem. §. j. Idẽ eſt ſi dat ei ornamenta. ff. de auro ⁊ argen. lega. l. argento. §. ornamenta.
† i. ab inuicẽ ſepara= tas ſm Accur. h ¶ Contra Neſtorium. Casus. Dicebat Neſtorius epiſcopus Conſtantino: et etiam greci dicunt ſpiritum ſanctum a ſolo patre procedere, non a filio: quod volebant arguere ex verbis domini dicentis, ſcilicet de ſpiritu ſancto. Ille me clarificabit, qui a patre procedit. Huiuſmodi error extirpatur hic: nam ſynodus interpretatur illa verba Chriſti, Ille me clarificabit ⁊c. oſtendens ſpiritũ ſanctũ pcedere a patre ⁊ a filio. In alijs etiã errauit Neſtorius epũs. xxiiij. q. iij. quidã. ver. Neſtoriani.
De ſpiritu dicit. ¶ hec eſt. xiij. pars diſtinct. in qua dicitur ꝙ a ſpiritu ſancto omnia perficiuntur, et ſine illo nullum bonum eſt: et ideo Gratianus poſuit in fine iſta duo cap. de ſpiritu ſancto, vt etiam reprobaret quoſdã hereticos q̃ dicũt ꝙ ſpiritus ſanct⁹ nõ pcedit a filio, q̃ male dicũt. Jo. de fan.

Non oportet alicubi pficiſci[a].

Item ex eodem.

¶ Quibus ſpectaculis cleric⁹ intereſſe non debet.

Non opz miniſtros altaris vel q̃ſlibet clericos ſpectaculis[b] aliq̃bus que aut in nuptijs aut ſcenis[c] exhibent, intereſſe: ſꝫ ante q̃ꝫ thymelici[d] ingrediant ſurgere eos de ꝯuiuio, ⁊ abire debere.

Itẽ Aug. ad poſſidoniũ, et q̇ cum eo ſunt fratres.

¶ Colorũ fucis mulieres vti non debent.

Fucare[e] figmentis, quo vel rubicũdior, vl' cãdidior, vel verecũdior appareat adulterina fallacia eſt: quia nõ dubito etiam ipſos maritos ſe nolle decipi, q̃b⁹ ſolis permittẽde ſunt femine ornari ſm veniam, nõ ſm imperium. Nam ver⁹ ornat⁹ maxime chriſtianorũ ⁊ chriſtianarũ, nõ tm̃ nõ eſt vllus fuc⁹ mendax: verum nec auri quidẽ veſtiſq̃ꝫ pompa, ſed mores boni ſunt. Execranda autẽ ſuperſtitio ligaturarũ, in quibus[f] etiã inaures virorũ[g] in ſummis ex vna parte auriculis ſuſpẽſe deputãtur: nõ ad placendũ hominib⁹, ſꝫ ad ſeruiendũ demonib⁹ adhibent.

Itẽ ex ſymbolo Epheſi. cõci. ducẽtor episcopor. q̃d habitũ eſt contra Neſtorium[h].

¶ Q' ſpiritusſanctus pcedit a patre ⁊ filio.

De ſpiritu[i] dicit dñs in euangelio: Ille me clarificabit[k]. Hoc rectiſſime ſentiẽtes, vnũ chriſtũ ⁊ filium nõ velut alterius egentem gloria cõfitemur a ſpiritu ſancto gloriã cõſecutũ: q2 ſpirit⁹ eius nec melior nec ſuperior ipſo eſt, ſed quia humana opera faciẽs ad demonſtrationẽ ſue diuinitatis virtute pprĩ ſpiritus vtebatur ab ipſo clarificat⁹ dicitur, eo ꝙ virt⁹ ſua[l] vel quelibet diſciplina vnũquẽq̃ꝫ clarificat: q̃uis eñ in ſua ſit ſubſtãtia ſpiritus eius, et intelligatur in perſona proprietas[m], iuxta id quod ſpiritus eſt et non filius: attamen alienus[n] non eſt ab illo: nam ſpiritus appellatus eſt veritatis[o], et veritas Chriſtus eſt. Unde etiam ab iſto ſimiliter ſicut ex deo[p] patre procedit.

¶ Casus. Querebat a Neſtorio heretico quare Chriſtus in euangelio dixerit de ſpiritu ſancto, ille me clarificabit: cum ipſe non indigeat clarificatione alterius, nec ſpiritusſanctus ſit eo maior, vt ei gratiam dare poſſit. Et reſpõdet ꝙ hoc ideo dicitur q2 per opera que in virtute ſpiritusſancti fecit, deitatem ſuã omnibus manifeſtauit: ſicut aliquis virtute ppria vel doctrina clarificari dicitur, eius enim ſpiritus idem eſt cum eo in ſubſtantia, ⁊ procedit ab eo ſicut a patre: ſpiritusſanctus per apoſtolos miracula faciens, Chriſtũ eis manifeſtauit poſtq̃ꝫ in celum aſcendit. xiij. ps Joan. xvj b.
i ¶ De ſpiritu. Cũ oĩa ſacramẽta in virtute ſpiritusſancti perficiãtur: non rite ipſa ſacramẽta miniſtrant ſi in ſpiritusſancti pceſſionẽ nõ recte ſentiũt, de qua ſubdit duo cap. ĩ. di. ij. cum omnem. Sacrã cia i vir tute ſpi ritusſcti pficiũt.
k ¶ Clarificabit. i. opera que faciã in virtute ei⁹, manifeſtabunt me hominibus.
l ¶ Sua. i. Chriſti, q̃ eſt eiuſdẽ ſubſtãtie cũ eo.
m ¶ Proprietas. id eſt diſcretio, q2 perſonaliter ab eo eſt diſtinctus.
n ¶ Alienus. i. aliud in eſſentia. immo idem.
o ¶ Ueritatis. i. a veritate. i. a filio pcedens.
p ¶ Ex deo patre. mirum eſt cum Epheſinum concilium fuerit in grecia celebratum, et de quatuor principalibus ſit vnum: vt. xv. diſtinc. canones. quomodo greci audent dicere ſpiritum ſanctum a ſolo patre procedere, cum hic dicitur contra: inducti tamen ſunt ad hoc dicendum duabus de cauſis, ſcilicet quia chriſtus loquẽs de proceſſione ſpiritusſancti, ſolum patrem nominat dicens: Qui a patre procedit. Item etiam quia in ſymbolo fidei apud eos edito ſimpliciter continetur. Qui a patre procedit. nos addimus, filioq̃ꝫ. ſed in fine ſymboli apud eos ſub anathemate prohibetur vt nullus de. Spũs ſanct⁹ a pře ⁊ filio pcedit, q̃c q̃d dicãt greci.

ſide trinitatis aliud docere vel aliter predicare ꝙ ibi cõtinetur audeat. vnde dicunt nos anathematizatos qui ibi addimus filioqꝫ: ſed Chriſtus ideo ita dixit, quia patri voluit attribuere authoritatem inſpirandi. Item in anathemate ponit aliud ꝓ cõtrario: ſed non eſt contrarium, ſed idẽ: cum fili⁹ cum patre ſit idem in ſubſtãtia, ergo quod a patre procedit, et a filio: et ſic non addim⁹, ſed potius declaramus.

a ❡ De meo. Id eſt a me et a patre meo procedit. C. de ſum. tri. l. inter claras. Jo. de fan.

S Aluator. ¶ Caius. Loquitur hic Didymus cõtra grecos qui errori Neſtorij adherentes dicunt ſpiritum ſanctum a filio non ꝓcedere, vt colligit. ꝟ. e. ver. deniqꝫ. ⁊ in argumentũ ſuũ aſſumit authoritatẽ dñi dicentis: Non eñ loquit a ſemetipſo: ſꝫ ſicut audit, loquitur. Secũdo exponit qualr̃ iſta verba ſint circa trinitatem intelligenda, ſcꝫ dicere, loqͥ, et audire, qꝛ aliter accipiuntur ꝙ ſm cõſuetudinem qua nos loqͥmur. Tertio dicit ꝙ ſpiritus ſanct⁹ nõ põt aliqͥd audire a filio quod ipſe neſciat.

Joan. xiiij. b. ⁊ xvj. c.

Joan. xvj. c.

Deniqꝫ hinc ipſe ſpirit⁹ etiam per man⁹ ſanctorũ apoſtolorũ miracula glorioſa perficiens, dominum glorificauit Jeſum Chriſtũ poſtqꝫ aſcẽdit in celũ: nem creditur Chriſt⁹ natura de⁹ exiſtere, per ſuum ſpiritũ virtutes efficiens, ideoqꝫ dicebat: De meo[a] accipiet, ⁊ annũciabit vobis.

I tẽ Didym⁹ in lib. de ſpiritu ſancto ꝯtra errorẽ grecorũ.

❡ De eodem.

S Aluator, qui et veritas eſt, ait: Non enim loquetur a ſemetipſo. hoc eſt, non ſine me, et ſine meo et patris arbitrio, qꝛ inſeparabilis[b] a mea et patris eſt voluntate[c]: ⁊ amplius[d], quia non ex ſe eſt[e], ſed ex patre et ex me eſt: hoc enim ipſum quod ſubſiſtit et loquitur, a patre ⁊ a me illi eſt. Ego veritatem loquor, id eſt inſpiro que loquitur: ſiquidem ſpiritus veritatis eſt. Dicere enim et loqui in trinitate, non ſecundum cõſuetudinem noſtram, qua ad nos inuicẽ ſermocinamur ⁊ loquimur, accipiendum eſt: ſed iuxta[f] formam incorporalium naturarum, ⁊ maxime trinitatis, que voluntatẽ ſuam inſerit[g] in corde credentium, et eorum qui eam audire ſunt digni. Loqui ergo patrem[h], et audire filium: vel econtrario filio loquente audire patrẽ eiuſdem nature[i] in patre et in filio, conſenſuſqꝫ ſignificatio eſt. Spiritus quoqꝫ ſanctus, qui eſt ſpiritus veritatis, ⁊ ſpiritus ſapientie: non poteſt filio loquente audire que neſcit cum hoc ipſum ſit quod profertur a filio, id eſt procedens deus de deo: ſpiritus veritatis procedens a veritate, et cõſolator manans de conſolatore deo. Deniqꝫ ne quis illum a patris et filij voluntate et ſocietate diſcerneret[k], ſcriptuꝫ eſt: Non enim a ſemetipſo[l] loquetur, ſed ſicut audiet loquetur. Cui etiam ſimile eſt qđ de ſeipſo ſaluator ait: Sicut[m] audio, et iudico. et alibi: Non poteſt a ſe filius facere quicqꝫ, niſi quod viderit patrẽ facientem[n].

Lib. Coll. Soc.tis Iesu Paderborn. aº. 1610.

tota trinitas non cauſetur, iuxta illud: Actio diſplicuit, paſſio grata fuit.

d ❡ Et amplius. alia expoſitio eſt. Jo.

e ❡ Qꝛ ex ſe nõ eſt. i. nõ ꝓcedit ex ſe. i. ex ꝑſona ſua.

f ❡ S. iuxta formã ⁊c. ſicut ⁊ ad iura corporalia reſtituitur qs: non autẽ ad incorporalia. ff. de vſuca. ſequitur ꝟ. ſi viã. et ita aliter loquũtur leges de his ꝙ de illis.

g ❡ Inſerit. quia hoc liquidũ eſt hic eſſe ⁊c.

h ❡ Patrẽ. in euãgelio tñ exponitur pater dicit vel loqͥtur de filio. i. gignit filium. Pater vel filius loquit de ſpiritu ſancto, id eſt inſpirat ſpiritũ ſanctum. Filius audit patrem. i. gignitur ab eo. Spiritus audit a patre vel filio, id eſt inſpiratur ab eo: ⁊ hec expoſitio vſitatior eſt ea que hic ponitur.

Pr loqͥtur ꝺ filio, qđ ſignificat.

i ❡ Eiuſdẽ nature. ſecũdario. principaliter eñ ſic notatur perſonarũ diſtinctio, immo principaliter: nec eſt ibi inuenire pri⁹ vel poſteri⁹: ⁊ oĩa q̃ in trinitate perſonas diſtinguunt, eſſentiã innuũt, ⁊ eſſentialiter intelligunt ⁊ accipiunt. Unde Auguſti. Non eſt deo aliud eſſe pſonã, et aliud eſſe ſubſtantiam, cum hoc nomẽ perſona principaliter editum ſit ad notandum diſtinctionem perſonarum.

Joan. xvj. c. Jo. v. Ibidẽ

Opera trinitatis q̃liter ſunt inſeparabilia.

b ❡ Inſeparabilis. Per hoc exaudi quod dicitur, inſeparabilia ſunt opera trinitatis: vt. xxviij. qõe. j. ſic enim. vt intelligatur de inſeparabilitate voluntatis et operationis: nam quod operatur pater, operatur ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanctus.

c ❡ Uoluntate. Quia vult, al's falſum eſſet ꝙ gignit pater, nõ filius: comedit filius, nõ autẽ ſpiritusſanctus: argu. ꝟ. e. diſt. iij. c. vlt. Mihi eñ videt eſſe diſtinguendum inter opera operata, ⁊ opera operantia: ſed male, niſi intelligas opera operata, id eſt actus ipſos: vel accidẽs qđ eſt in ſubiecto. Si enim intelligas opera operata ſm ꝙ effectus eſt a ſua cauſa, nil operatur vna perſona quod

Opera ſunt dupplicia.

k ❡ Diſcerneret. Dicendo ꝙ non ꝓcederet ab eo.

l ❡ A ſemetipſo. Legit in euãgelio Joã. Cum venerit paraclet⁹ ſpirit⁹ veritatꝭ, ille vos docebit omnẽ veritatem: nõ eñ loquet a ſemetipſo, ſed quecuqꝫ audiet loquet: et que vẽtura ſunt, annũciabit vobis.

m ❡ Sicut audio. i. intelligo ⁊ ſcio. dicit eñ filius ſcientia: et quicquid habet filius, habet a patre, ⁊ ſpiritusſanctus a patre ⁊ filio.

Fili⁹ in diuinis qͥcquid hꝫ a patre hꝫ.

n ❡ Faciẽtẽ. Sepe ſolet ſimilis fili⁹ eſſe patri. Itẽ ⁊ magiſtro diſcipul⁹, xxiij. q. j. cũ beatiſſim⁹ Joãnes.

❡ Deo optimo maximo laus et gloria.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Ordo quaternionum.

A.B.C.D.E.F. a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.ſ.t.v.x.y.z. aa.bb.cc.dd.
ee.ff.gg.hh.ii.kk.ll.mm.nn.oo.pp.qq.rr.ſſ.tt.vv.xx.yy.zz. A.B.C.D.E.F.G.
H.I.K.L.M.N.O.P.Q.R.S.T.V.X.AA.BB.CC.DD.EE.FF.GG
HH.II.KK.LL.MM.NN.OO.PP.QQ.RR.SS.TT.VV. Oēs
ſunt quaterniones preter F,TT, et VV, terniones.

¶ Excuſum eſt hoc p̄clare opus Decreti, Lutecie in edibus Iolande bo[..]hōme,
vidue ſpectabilis viri Thielmanni Keruer, Anno domini milleſimo quīgente-
ſimo quadrageſimo ſecundo, ſeptimo idus Auguſti.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN